

Het naembouck van 1562

Tweede druk van het Nederlands-Frans woordenboek

Joos Lambrecht

editie René Verdeyen

bron

Joos Lambrecht, *Het naembouck van 1562. Tweede druk van het Nederlands-Frans woordenboek*
(ed. René Verdeyen). Faculté de Philosophie et Lettres, Luik / Droz, Parijs 1945

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/lamb011rver01_01/colofon.htm

© 2008 dbnl / erven René Verdeyen

Aan Prof. Dr. C.G.N. de Vooy

Inleiding

Woord vooraf

Deze uitgave van het Naembouck is langer uitgebleven dan ons lief was. Vooraleer daartoe over te gaan, moest eerst onze *Vergelijkend-chronologische lijst* op de *Colloquia* af, daarna onze studie over *Dasypodius-Schorus* en de alfabetische omwerking van het *Vocabularius Rerum* van PALUDANUS. Daar was telkens heel wat tijd mee gemoeid en wegens andere werkzaamheden kon de laatste hand niet gelegd worden aan de Inleiding, die sedert enkele jaren haast geheel klaar lag. Buiten de boven genoemde lexicografische werken, hadden wij er gaarne nog enkele andere in ons onderzoek betrokken. Dit zou de publicatie echter weer hebben vertraagd, afgezien nog van de onmogelijkheid om thans zeldzame drukken te kunnen raadplegen, en ten slotte wilden wij het Naembouck niet langer onthouden aan hen, die zich voor de Nederlandse lexicografie interesseren en wel enig recht hebben verkregen op deze herdruk.

Onze inleiding put dus niet alle kwesties uit, die naar aanleiding van het Naembouck kunnen gesteld worden. Wij hebben daarin slechts enkele punten behandeld, die in 't bijzonder onze aandacht gaande hielden. Er is nog stof genoeg voor een uitvoerige *Kritiek op het Naembouck*. Wij hopen echter, dat, wat wij den lezer aanbieden, hem welkom moge zijn, al begrijpen wij, dat hij wellicht nog meer had verlangd.

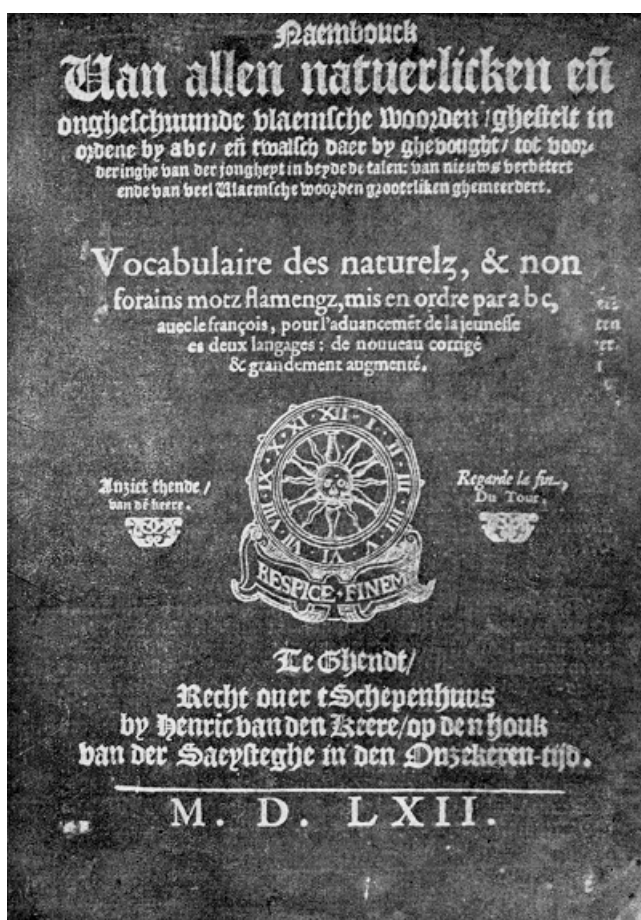
Een woord van hartelijke dank mag hier niet ontbreken aan hen, die op de ene of andere wijze ons bij deze uitgave hebben geholpen. In de eerste plaats denk ik aan de bekende bereidwilligheid van wijlen MAURITS SABBE, die ons het exemplaar van het Naembouck geruime tijd ter inzage toezond en aan de vriendelijke toegeeflijkheid van zijn opvolger, Dr. H. BOUCHERY, die ons een tweede maal het werk toevertrouwde tijdens het verbeteren van de proeven. Verder gaat onze dank aan onzen oud-assistent Dr. M. RUTTEN, die de aantekeningen

in het Naembouck hielp bewerken en aan assistent Dr. J. MOORS, die met aandacht en vlijt een laatste maal de proef met het origineel vergeleek. Ik wens er nog eens op te wijzen, dat Prof. C.G.N. DE VOOYS voor het eerst de aandacht heeft gevestigd op het Naembouck. Om het grote belang van zijn vondst in de eerste plaats wordt hem dit werk opgedragen, en tevens als blijk van hartelijke waardering voor alles wat hij sedert jaren heeft gedaan voor de wetenschappelijke samenwerking van Hollandse en Belgische neerlandici.

Het woordenboek hebben wij zo trachten uit te geven, dat raadpleging van het origineel overbodig is. Mocht echter hier of daar twijfel oprijzen, dan houden wij ons steeds ter beschikking van den lezer voor alle gewenste inlichtingen: wij hebben een fotocopie bij de hand.

Luik, Januari 1943.

R. VERDEYEN.

HET NAEMBOUCK VAN 1562 TITELBLAD.

I. Het enig bekend exemplaar van het Naembouck

Van het Naembouck, waarvan wij thans een herdruk bezorgen, is slechts één exemplaar bekend, dat zich te Antwerpen in het Plantin-Museum bevindt. Een kwarto-boekje, met sierlijke gotische en romeinse letter gedrukt, waarvan hierna de beschrijving volgt:

Ia Naembouck || Van allen natuerlicken ende || ongheschuumde vlaemsche woorden | ghestelt in || ordene by a b c | ende twalsch daer by ghevought | tot voor - || deringhe van der jongheyt in beyde de talen: van nieuws verbétert || ende van veel Vlaemsche woorden grooteliken ghemeerdert.

||

Vocabulaire des naturelz, & non || forains motz flamengz, mis en ordre par a b c, || avec le françois, pour l'aduancement de la jeunesse || es deux langages: de nouveau corrigé || & grandement augmenté. (*drukkersmerk met links* Anziet thende | van den keere *en rechts* Regarde la fin, Du Tour).

Te Ghendt | || Recht ouer tSchepenhuis || by Henric van den Keere | op den houk || van der Saeysteghe in den Onzekeren-tijd ||. M.D. LXII. ||

Ib Den Drucker wenscht allen goedwillighen Lesers ende Beminders || der Vlaemscher ofte Nederduytscher ende Fransoyscher talen | in de zelue alle || voorderinghe | verstand ende eeuwich profijjt. || *r.* 25 Noteert ten eersten *enz.* || *2a* Ten tweesten *enz.* || *2b* *begint het woordenboek tot 99a, r. 23; r. 24* Octroy. Het is gheconsenteert Henric van den Keere | dat hy desen teghen = || woordighen Naembouck sal moghen prenten | venten ende distribueren || alomme in dese landen van herwaertsouere | zonder daeromme eenighsins || te misdoene. Ghedaen te Bruessele den ellefsten dagh || van Junio *anno xv^c Lxij. Onderteeckendt* || I. de la Torre. ||

190-137; A-Z⁴ + &⁴; 100 bl. 2 kol., geen rekl., got. (Ndl.) en rom. (Fr.). Antwerpen, PM, Salle Impr. Etr. 68: (moderne band, met 4 schutbladen voor en achter).

Het drukkersmerk op het titelblad is met andere merken afgedrukt en besproken door F. Vanderhaeghen in zijn bekende

Bibliographie Gantoise⁽¹⁾. In de Franse vertaling van de Vlaamse spreuk *Anziet thende van den keere* treft men zijn verfranste naam *Du Tour* aan, die men terugvindt op het titelblad van een Nederlands-Frans woordenboek, dat door Jean de Salenson werd uitgegeven en in werkelijkheid niets anders is dan een gekamoeefleerde uitgave van het Naembouck. Het is inderdaad hetzelfde boekje, met dit verschil, dat de eerste twee bladen opnieuw werden gezet om het titelblad te kunnen veranderen. Typografisch vallen die eerste twee bladen dadelijk op door het grotere gotische lettertype. Het voorbericht is weggefallen en, om precies uit te komen met de signatuur B, zijn ook een aantal A-woorden weggelaten. Het octrooi op naam van Van den Keere is echter blijven staan. De titel luidt:

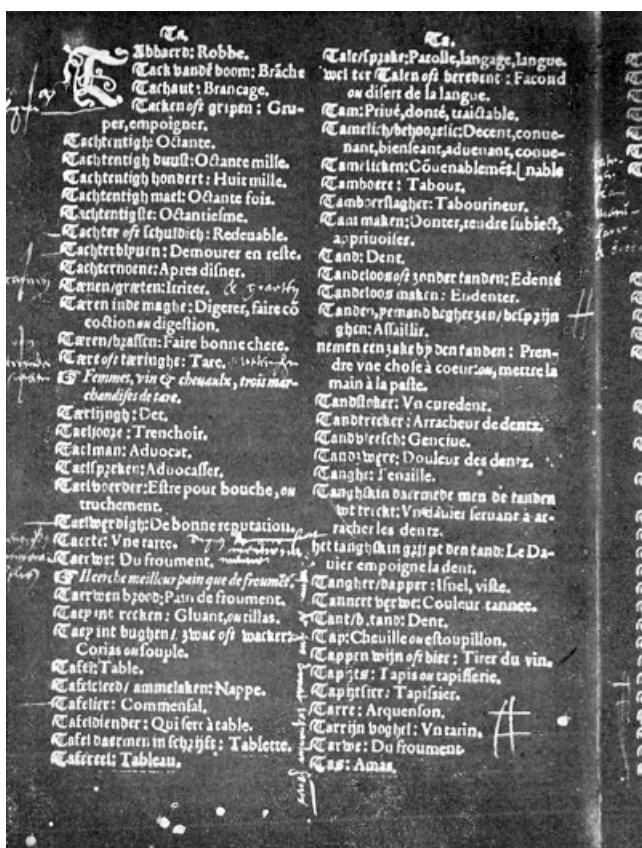
Dictionaire || Flamen-Francois, Nov - || uellement mis en lumiere, corrigé & aug - || menté pour l'auancement de la || leunesse. || Par M. Henry Dv Tovr. || (*drukkersmerk*) || A Gand, || Chez lean de Salenson, demourant sur le || Haultport, à l'enseigne de la || Byble d'Or. ||

Het woordenboek begint op 2a, het laatste vel heeft een blad minder. De randen van het enig ons bekende exemplaar, dat op de Universiteitsbibliotheek te Gent berust, zijn sterk afgesneden, zodat het boekje slechts de volgende afmetingen heeft: 171 × 122. Het is voorzien van een moderne band met 2 schutbladen vóór en achter.

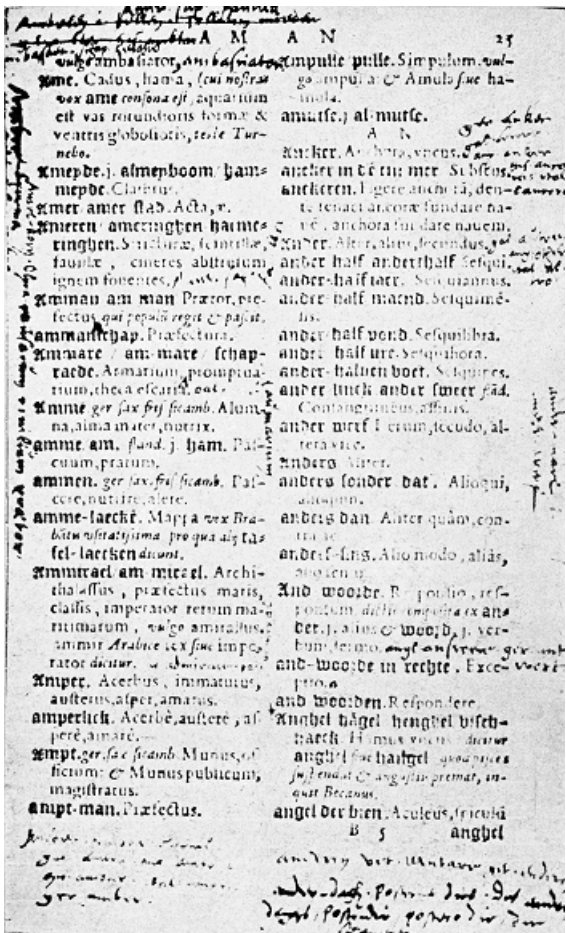
Vermoedelijk heeft J. van Salenson de overblijvende exemplaren van het Naembouck opgekocht en heeft hij er zijn naam willen aan verbinden. Zijn uitgave, als men het zo heten mag, dateert van na 1567, daar Van den Keere in dat jaar overleed of zijn drukkerij opgaf, moet zelfs veel later zijn verschenen. De oudst bekende druk van Jan van Salenson draagt inderdaad het jaartal 1581 (zie *Biographie Nationale*, XXI, blz. 218)⁽²⁾. Vander-

(1) Zie deel I, blz. 159.

(2) Over *Van den Keere* (*Chaerius of Du Tour*), schoolmeester, lexicograaf, dichter, toneelschrijver, zie BLOMMAERT, blz. 65, VANDERHAEGHEN. dl. I, blzz. 158-175 en dl. VI, blzz. 22-23. Hij was niet de directe opvolger van J. Lambrecht; tussen 1553 en 1556 (jaartal van zijn eerste druk) maakte *Jan Cauweel*, die het huis van Lambrecht bewoonde, van diens materiaal gebruik. - F. Vanderhaeghen (zie I, blz. 175, nr. 209) meende, dat de druk van Van Salenson een andere uitgave was van het werk van Van den Keere: 'nous n'avons trouvé mentionné de ce dictionnaire, composé et imprimé par Henri Van den Keere, que l'édition donnée plus tard par Van Salenson'. Men raadplege nog het interessante artikel van P. Bergmans, die (blz. 418) ten onrechte Van den Keere beschouwde als de 'auteur' van het onder de naam van Van Salenson verschenen werk.

HET NAEMBOUCK VAN 1562

EEN BLADZIJDE UIT HET AANGEVULDE EXEMPLAAR VAN KILIAAN'S DICTIONARIUM TEUTONICO-LATINUM VAN 1588. Museum Plantin-Moretus.

haeghen kende geen exemplaar van het Naembouck. Onder nummer 209 vermeldt hij het wel, maar met de onechte, naar de Salenson gereconstrueerde titel:

Dictionnaire flamen-françois, mis en lumière pour l'avancement de la jeunesse, par Henry Dutour. Gand, chez Henri vanden Keere.

Het Antwerpse exemplaar is van het begin tot het einde bewerkt geworden. Tal van woorden zijn aangestreept, onderstreept, met een punt of een ander teken gemerkt. In margine en tussen de regels staan aantekeningen of aanvullingen, die ongetwijfeld afkomstig zijn van een lexicograaf. Dadelijk denkt men daarbij aan Kiliaan en inderdaad blijkt uit het onderzoek, waarvan de resultaten in hoofdstuk IV worden uiteengezet, dat de bewerking wel van zijn hand is en gediend heeft voor zijn Etymologicum.

Bevestigd wordt dit door het feit, dat - naar Dr. Bouchery, conservator van het Museum Plantin-Moretus ons mededeelt - de aantekeningen in het *Promptuarium* van 1591 en in een aangevuld exemplaar van Kiliaans *Dictionarium* van 1588, beide in het bezit van het Museum, 'van dezelfde hand zijn, nl. van Kilianus'^(2a).

De opgenomen reproducties geven den lezer een, althans gedeeltelijk, beeld van de aantekeningen in het Naembouck.

(2a) Onze hartelijke dank aan Dr. Bouchery voor zijn mededeling. Wegens de oorlogsomstandigheden konden wij inderdaad geen gevolg geven aan ons voornemen om ter plaatse, d.i. in het Château de Lavaux Sainte-Anne, waar de schatten van het Museum werden ondergebracht, zelf een onderzoek naar het schrift in te stellen. Over het *Promptuarium* zie SPANOGHE, blz. LX en vlg., en CXXXV en vlg., alsook DENUCÉ, blz. 156. Voor het afdrucken ontvingen wij nog van Dr. Bouchery de hier opgenomen foto's van het *Promptuarium* en het *Dictionarium*. Ook daarvoor ontvangte hij onze dank.

II. Joos Lambrecht en het Naembouck

Uit het voorbericht van het Naembouck verneemt men, dat het de tweede druk is van een woordenboek, dat enkele jaren voordien te Gent werd uitgegeven door *Joos Lambrecht*⁽³⁾. Wanneer? Van den Keere schrijft: 'Van over veel jaren (is) den eersten druk (by wilent Joos Lambrecht gheprentt) alreede ghefailliert (gheweest), niet vindelik ende zeer ghesocht'.

Wat verder noemt hij zijn voorganger *authour* en met grote lof spreekt hij over diens '*arbeid ende eerste voortbringhen*', dat niet '*doot ende in duyster ondankbaerheit begraven*' mag blijven. Hij weet hoeveel diensten zijn arbeid heeft bewezen, hoe Lambrecht het '*ons zo goed(her)telicken ende zeer ghewilliglicken heeft laten ter bate commen*'.

In diezelfde geest heeft Van den Keere ook deze nieuwe, aanzienlijk vermeerderde uitgave opgevat, doch bescheiden erkent hij, dat vele '*studieuse Gheesten*', vrienden van hem, een behulpzame hand hebben toegestoken met '*lesen, schrijven ende vlytigh opteekenen*'.

Het Naembouck, zoals het voor ons ligt, is dus het werk van Joos Lambrecht, Henric Van den Keere en enkele anonieme medewerkers.

Wanneer is dan de eerste druk verschenen? Van den Keere verschaft ons alleen de twee gegevens: dat die in 1562 reeds sedert *veel* jaren uitverkocht en '*een eerste voortbringhen*' was. Hoe moeten deze laatste woorden worden verstaan? Betekenen zij 'een eerste boek' of wel 'eerste druk'? Beide verklaringen zijn te verdedigen. Uit de tweede is geen conclusie te halen;

(3) Over *Joos Lambrecht* zie BLOMMAERT, blz. 55 vlg., VANDERHAEGHEN, dl. I, blzz. 58-93 en dl. VI, blzz. 6-12, BIOGRAPHIE NATIONALE, XI, kol. 203-209. De *Nederlandsche Spellijnghe* werd, in facsimile-druk, opnieuw uitgegeven door de VLAAMSCHE BIBLIOPHILEN, 4^e reeks, nr. 3, Gent, 1882, met inleiding door Dr. J.F.J. H(EREMANS) en Fd.V.H. (VANDERHAEGHEN). - Zie ook DE KEYSER 1 en 2, en J.W. MULLER, *Een zestiende-eeuwsche Gentsche spellingen uitspraakleer* in *Onze Volkstaal*, III, 184.

uit de eerste zou men kunnen afleiden, dat 1550 dan de *terminus ante quem* moet zijn. In dat jaar kwam inderdaad de *Nederlandsche Spellinghe* uit, dat tot dusver als het eerste boek geldt, waarvan het auteurschap van Joos Lambrecht vaststaat⁽⁴⁾. Die 'terminus ante quem' is wel te aanvaarden. Wanneer een boek in 1562 sedert vele jaren niet meer te verkrijgen is, dan kan men zonder bezwaar een twaalfal jaren hoger opklimmen. Daar Joos Lambrecht echter in de jaren 1547-1549 zijn bedrijf schijnt gestaakt te hebben ten gevolge van een aanklacht voor ketterij, zou de datum moeten verschoven worden tot voor 1547. Althans in April 1548 staat hij zijn drukkerij af aan Cornelius Manilius en eerst in 1550 verschijnen er weer drukken op zijn naam⁽⁵⁾. Ook tegen die oudere datum zou principieel niets zich verzetten, doch dit alles blijft zeer hypothetisch.

Wegens de context menen wij de voorkeur te moeten geven aan de tweede interpretatie: eerste druk. Die druk zou dan eerder te dateren zijn van na 1550, na het verschijnen van de *Spellinghe*, die wel niet geheel gevolgd wordt in het *Naembouck*, maar er toch gedeeltelijk wordt toegepast⁽⁶⁾. Was die spelling, hetzij geheel of gedeeltelijk in de eerste druk niet gebruikt, dan zou, dunkt ons, Van den Keere daarop wel de aandacht hebben gevestigd, terwijl hij nu andersom, zonder iemand te noemen of er nader op in te gaan, een reeks spellingeigenaardigheden vermeldt, die haast alle op Lambrecht teruggaan. Vermoedelijk kwamen die eveneens in de eerste uitgave aldus voor.

Hiertegen kan men inbrengen, dat Lambrecht zijn spelling kan hebben toegepast, voordat hij ze systematiseerde. Voor zover men weet, schijnt dit evenwel niet gebeurd te zijn. De vijf bekende uitgaven⁽⁷⁾, waarin Lambrecht zijn spelregels toepaste, zijn alle jonger dan de *Spellinghe*, waarvoor hij een privilegie bekam 5-7 Februari 1549⁽⁸⁾.

(4) Zie de lijst van J. Lambrecht's drukken bij VANDERHAEGHEN, I, blzz. 58-93.

(5) Zie de *Nederlandsche Spellinghe*, Inleiding, blzz. VI-VII.

(6) Zie hierover verder onder hoofdstuk III.

(7) Zie de lijst in *Nederlandsche Spellinghe*, Inleiding, blz. XIII.

(8) Vier van die uitgaven zijn gedateerd, twee uit 1550, één uit 1551 en één uit 1562. Het ongedateerde, een evaluatieboekje, drukt ordonnanties af van 17 Juli 1548, doch heeft een privilegie van 18 Maart 1550. Zie *ibidem* en ook VANDERHAEGHEN, I, blz. 91 en blz. 84 onder nr. 86.

Lambrecht vertelt trouwens zelf, dat hij er 8 à 10 jaar over nagedacht heeft, alvorens zijn regels bekend te maken⁽⁹⁾. Vóór de uitgave van zijn boekje zal hij ze dus niet in praktijk hebben gesteld. Houdt men rekening hiermede en neemt men aan, dat hij ze ook, zij het dan gedeeltelijk, in het woordenboek gebruikte - hetgeen des te waarschijnlijker is, daar Van den Keere in een driestrophisch gedicht⁽¹⁰⁾ de Spellinghe ten zeerste aanbeveelt -, dan zou de eerste druk van het Naembouck verschenen zijn tussen 1550 en 1553, het jaar, waarin Lambrecht huis en drukkerij verkocht aan Petrus Van den Keere, vader van Henric⁽¹¹⁾.

Deze datering is nog om een andere reden aannemelijk. In 1544 verscheen bij Lambrecht een *Dictionariolum Rerum Maximè Vulgarium* van Paludanus, d.i. Desmarets uit Doornik, Frans schoolmeester te Gent⁽¹²⁾. Dit dictionariolum is eenvoudig een groepsglossarium in drie talen (Latijn-Nederlands-Frans), geheel middeleeuws van opvatting. Het Naembouck beantwoordt integendeel aan de nieuwe lexicographische methode en is vast een jongere poging van den schoolmeester Lambrecht om het taalonderwijs te bevorderen. Deze methode werd in ons land ingevoerd door Antonius Schorus in 1542⁽¹³⁾ en heeft er zich pas in de jaren 1550 verspreid. De veronderstelling is gewettigd, dat Lambrecht, als vooruitstrevend man, met zijn Nederlands-Frans Woordenboek nieuwe wegen wilde opgaan,

(9) *Nederlandsche Spellinghe*, f^o Aij recto: 'Om dies wille / dat ic binnen acht of tien iaren haarwaard / by verzoukinghe ghewaar worden ben / tmesbruuc / d'onuoughelighet / d'ouerhoapmijnghelijnghe ende tonachtzaam verschil / twelc alle schoolmeesters / schriuers ende boucprenters ghebruken / in haar spellen van veelderley Nederlandsche / als Vlaamsche / Brabantsche / Hollandsche / Gheldersche / Cleefsche / Vriessche / Gullicsche / ende Zeausche taalsilleben / of uughtanghen van spraken' enz. Men lette op de merkwaardige overeenkomst tussen deze opsomming en die van Kiliaan in zijn voorbericht (zie beneden blz. LII): *Flandris, Selandis, Hollandis, Frisiis, Sicambris, Geldris nempe Cliuiis, Juliaticis*). Zou het Naembouck Kiliaan geïnspireerd hebben voor zijn gewestelijke aanduidingen en zijn streven naar eenheid in de spelling (zie beneden blz. L)?

(10) *Ibidem*, Aij verso.

(11) Zie VANDERHAEGHEN, I, blz. 56 en *Nederlandsche Spellinghe*, Inleiding, blz. XIV.

(12) Zie VANDERHAEGHEN, I, blz. 73-74 (nr. 70). Blijkens een noot in de Inleiding op de Spellinghe, blz. VI, bestaat hiervan geen druk van 1549, zoals, naar de Catalogus van Dubois van Schoondorp, wordt opgegeven bij Vanderhaeghen, I, blz. 84 (nr. 85).

(13) Zie VERDEYEN, *Petrus Dasypodius en Antonius Schorus*.

zoals hij dit waarschijnlijk eveneens heeft willen doen met de steeds onvindbare *Cleyne Colloquien int Vlaemsche ende franchois* en zijn *Dictionarium teutonico-latinum*, waarover dadelijk meer.

Buiten voornoemde lexicographische werken gaf Lambrecht nog een *Elementa latinae grammaticae* uit, die al evenmin werd teruggevonden. Van zijn vijf taalkundige uitgaven is er dus slechts één bekend, de *Spellijnghe*. Hoe de eerste druk van het *Naembouck* er uitgezien heeft, kan men enigszins uit deze herdruk opmaken. De *Cleyne Colloquien* gaan, naar alle waarschijnlijkheid, terug op het *Vocabulare* van Noël de Berlaimont.

Over zijn *Dictionarium teutonico-latinum* tast men geheel in het duister. Het bestaan er van is zelfs onzeker. Men kent het alleen uit een octrooi, dat hem voor drie jaar verleend werd, maar de tekst zegt niets meer, dan dat hij *voornemens* was een woordenboek onder die benaming te drukken, overeenkomstig zeker exemplaar, dat hij had voorgelegd: '*est d'intençion de faire imprimer ung vocabulaire en latin et en françois, en latin et en flamen, ou en latin et en grec, lequel vocabulaire se nommera Dictionarium teutonico-latinum, conforme à certain exemplaire, qu'il a exhibé en notre privé Conseil*'⁽¹⁴⁾. Heeft Lambrecht ooit zijn voornemen ten uitvoer gebracht? Dat 'certain exemplaire' kan bezwaarlijk wat anders zijn dan een model, een ander dictionarium, een Schorus of een Servilius? Uit de aangehaalde tekst is ook al niet af te leiden, wat hij eigenlijk voorhad. Er worden *vier* talen genoemd, terwijl de titel er slechts *twee* vermeldt: Nederlands-Latijn. Een tetraglotton dan, met Frans en Grieks er bij? Het baat niet veel hiernaar te gissen, aangezien het niet eens zeker is, dat het woordenboek het licht zag. Wel moge er een bewijs in gevonden worden voor Lambrecht's belangstelling en bedrijvigheid op het gebied van de lexicographie.

(14) Zie VANDERHAEGHEN, VI, blz. II (nr. 12052) en Inleiding op de *Spellijnghe*, blz. VII. Het octrooi zelf hebben wij niet kunnen inzien, men kon er op het Rijksarchief te Brussel de hand niet op leggen. Of er enig verband bestaat tussen dit *Dictionarium teutonico-latinum* en het *Naembouck* is natuurlijk niet uit te maken. Men begrijpt niet goed, wat Prof. P. de Keyser I bedoelt, wanneer hij blz. 1348 schrijft: 'In den laatsten tijd is echter gebleken, dat het *Dictionarium teutonico-latinum* althans niet teenemaal verloren ging, zoodat Joos Lambrechts "Naembouck" niet langer tot de bibliographische en taalkundige mythen behoort. De tweede druk er van (Gent, H. Van den Keere, 1562) werd door Prof. De Vooy's teruggevonden in het Museum Plantin-Moretus en zal door Prof. Verdeyen opnieuw worden uitgegeven'. Van het *Dict. teutonico-latinum* weet men niets en het *Naembouck* is Nederlands-Frans. Uit de inleiding op het *Naembouck* is alleen op te maken dat het een tweede, bijgewerkte uitgave is van een vroeger werk van Joos Lambrecht.

III. - De spelling van het Naembouck

Na het Voorbericht geeft Van den Keere eenige korte aanwijzingen over een zestal diacritische tekens, die door hem gebruikt worden voor het Frans en het Nederlands.

- 1) Het trema (¨) moet, zoals nu, in een reeks van twee of meer lettertekens de vocalen onderscheiden, die een nieuwe lettergreep beginnen, b.v. Fr. *poësië*, *veüe* - Ndl. *memorië*, *moeyë*.
- 2) Het 'accentus acutus' (´) wijst op een hogere intonatie, een 'scherpen of stiven opgangh van voyze', b.v.: Fr. *envië*, *venúë* - Ndl. *beuëlen*, *recommandéren*, *bévaerd*. Voor het Ndl. gebruikt Van den Keere hier dus een middel, dat onlangs nog in het eerste ontwerp van de spelregeling 1934 werd aanbevolen in de gevallen, waarin aan de kwaliteit van de *e* zou kunnen getwijfeld worden.
- 3) Het 'accentus gravis' (˘) dient om, in het Frans, *a* (heeft) en *la* (de) te onderscheiden van *à* (aan) en *là* (daar).
- 4) Het afkappingsteken (ˆ), 'apostrophus', aan het einde van een woord en voor een vocaal, staat in de plaats van een uitgestoten klank: Fr. *trent'ans* - Ndl. *d'audst'oorconde*.
- 5) Om de *v* van de *u* te onderscheiden, wordt de *v* gespeld *υ* of *û* [behalve in afleidingen met *be-*, *ge-*, *naar-*, *onder-*, *ont-*, *ver-*, waarna *v* wordt gebruikt], en de *u* weergegeven door *u* (of *u*): Ndl. *bouυe* (boeve) - Fr. *morûe* (morve = snot).
- 6) Voor het Nederlands wordt een speciaal teken gebruikt (ę of ae) voor de minder gespannen en meer open *e* vóór *r*, die men thans nog in Oost- en Westvlaanderen horen kan, b.v.: *aerdbezië*, *eerwaardigh*, *bęrkenhaut*. Alfabetisch komt deze AE na de E.

Met deze laatste tekens, die reeds in de Paludanus gebruikt worden, staat het Naembouck op een uitgesproken gewestelijk standpunt. Werpt men een blik op het woordenboek, dan blijkt dadelijk, dat de spelling onder invloed staat

van Lambrecht's *Spelijnghe*. Niet alleen treft men bij Lambrecht het *trema* aan (de 'dieresis', zie *Spelijnghe* D7 v°), de *accentus acutus* (als teken voor een 'stiven opgangh van voaize' (A8 v°), de *apostrophus* (D7 v°), de voorstelling van u-consonans door *u*, de *ae* of *e* (om een klank weer te geven als in 'Boe, ghelijck de schapen bleaten: de aenden qwaeken', in R: *bae zegghet schaep*), maar ook nog de Gentse *ij* in plaats van *i* voor *ng*, zoals in *spellijnghe*, *learijnghe* (C8 v°), *brijnghende* (B2 r°) voor *spellinge*, *leeringe*, *bringende*, de oude Vlaamse *ou* voor *oe*, *ue* voor *eu*, zoals in *bouck* voor *boeck*, *duer* voor *deur*.

Terloops herinneren wij er aan, dat al deze eigenaardigheden niet op rekening van Lambrecht's initiatief zijn te brengen. Prof. P. De Keyser heeft uitgemaakt, dat onze Gentenaar, bij het opmaken van zijn spelling naar de Franse voorbeelden van Louis Meigret, Peletier du Mans en Etienne Dolet heeft gewerkt. Voor meer bijzonderheden verwijzen wij naar zijn studie.

Het Naembouck heeft de *Spelijnghe* niet in alles gevolgd. Zo zijn niet overgenomen: de spelling *ea* en *oa* voor scherplange *ee* (deze wordt vaak aangeduid door *eē*) en *oo*, de deminutiefuitgang *-ikin*, de gestreepte (d.i. geëlideerde) *e*.

Ook de eigen regels - de gebruiker weze er op bedacht - worden niet altijd konsekwent toegepast.

Een gedetailleerd onderzoek van de spelling -, klank -, en dialectverhoudingen in het Naembouck valt buiten het bestek van deze uitgave. Hoofdzaak blijft vooreerst, dat het materiaal ten dienste van belangstellenden wordt gesteld.

IV. De aanvullingen in het Antwerpse exemplaar van het Naembouck

Het Plantijnse exemplaar van het Naembouck schijnt tot grondslag te hebben gediend voor een vergelijking met een of meer woordenboeken of glossaria, die een Vlaanders, d.i. een West- of Oostvlaams karakter hadden. Al de aanvullingen en aantekeningen hebben wij systematisch met de tweede en derde druk van Kiliaan's woordenboek vergeleken om te kunnen uitmaken of, zoals wij vermoedden, Kiliaan van dit exemplaar gebruik had gemaakt. Aan het toeval mocht niets worden overgelaten en daar niet alles kon worden terecht gebracht, hebben wij de gehele bewerking in onze herdruk opgenomen onderaan de bladzijde. Tussen rechtstaande haakjes staat wat *niet* in K2 en *wel* in K3, tussen ronde haakjes wat *wel* in K2 en *niet* in K3 voorkomt. Deze herdruk is dus een volledige weergave van het enige bekende exemplaar, dat, sedert Kiliaan het gebruikte, de Plantijnse werkstede nooit verlaten heeft. Dat Kiliaan het gebruikte, staat onomstotelijk vast. Op weinig uitzonderingen na, vindt men alle aanvullingen en aantekeningen in zijn werk terug. Wij laten enkele overeenkomsten volgen:

- 1) de verbetering van de Vlaamse *ae*-spelling vóór *r* tot *e*;
- 2) vormveranderingen als *ael-gans* tot *hael-gans*, *affel* tot *naffel*;
- 3) de verwijzingen naar synoniemen met de Kiliaan eigen afkorting *.j.* voor *id est*, b.v.: *aeysse .j. unster*; *appeelken .j. hoepeelken*; *baeyken .j. sielken*; *cuete .j. kote*;
- 4) de overgenomen woorden, waarbij *bon* (bonum) staat b.v. *aeyssement*, *afpreken*;
- 5) de aanwijzingen *fland. brugh. vetus* b.v.: *baenst fland*; *baerdemaker vetus*; *boeye fland. brugh.*;

Scho.	Scho.
op also Schoon: A rendre la pareille	Schouder/z. schander: Espauls.
Schonking: Bellement, doucement.	Schour: Bailly.
Schon maken: Elmonder.	Schou of schu daten inde ackers
Schooze diemen pavers onder stilt:	Om om de boghels te verschuurn:
Eitaye ou effanion.	Vn espouental.
Schooren: Ellayer, effanfonner.	Schouwe an den rabbarde: Le rebras.
Schoortien daer die potten teghen	Schy.
hanghen ouer tuist: Contre coeur	Schrabbe of gabbe int aensighe: Bala
ou contremur.	Schrabben/crabben: Grater. [ste.
Schoot: Giron, sein.	Schradde: Vn raveloir.
Schooteld: Tablier, devantier.	Schragre: rceau, heft ou embasfemét.
Schopp of schuppe: Beiche, houe.	Schrancken of smaren: Bau fier.
Schooter: Roigneux.	Schrancken of schranckande/z. schaf
Scherfoicheit die zwoerde: Rongne	Schraptrigh: Rastis. [cof.
bourgonnante.	Schrap: Annaire.
Schoore / onbecaem steen: Moillon,	Schriede: Vn pas.
Ecaillure de pierres.	Pat à pas ou vient à Rome.
Schoorse vanden boom: Escorse.	Schreuten / spuuten / groete cladd:
Schoofen / opschouwen: Trouiller.	Cracher.
Schoofhaec: A graphes ou grappe.	Schreuten ghelick de cranen: gruit
Schoofse diemen bozen schoof: De-	Schrepen: Rastis.
quantier.	Schreyen / toenen: Pleurer ou plou-
Schoofen / hassen: Gaudir.	ter, larmoyer, jeter larmes, braire.
Schoote diemen schiet: Vn trait ou	Schick eliaer: Biferre.
est. Beau coup me sui pas l'oiseau. [coup.	Schicken of schijden: Marcher, fai-
Schoote: Escuelle.	re des pas, enjamber.
Schootebuch: Lauette.	Schicktoris: Vn escriptoire.
Schootland: Le pays d'Escosse.	Schickture: Escriptrue.
Schootlaken: Drap d'Escosse.	Schicktheleerde: Scribe.
Schootte of schutman: Escossois.	Schickfamer / fudooy: Comptoir,
Schootte of schieter: Archer.	estude.
Schoottrichof vanden handboghe:	Schickfakt van schargen / wasser
La court des archers.	of parkement: Tablette à ecrire.
Schoottrichof vanden cruusboghe:	Schicktrager: Escriuier ou menni-
La court des arbalestriers.	fier.
Schreelwasscher of buutoerain:	Schick: Ecrin, cofre ou cabinet.
Marmiton ou tournebroche.	Schick of schickpen: Escripuaïn.
Schouder/z. schauten: Plonger ou	Schickben of krauwen: Grater ou
bouter dedens l'eau chaude, ef-	galler.
chaulder.	Schickben of reuten: Garder les

HET NAEMBOUCK VAN. 1562.

a	Bild om de bewijf-bedy te	a	van-gelykheits, ofverkingen
b	du / kooft id van der ker-	b	Egelyk-voertij, van of-
	offenueft of beoght-fey,		gelyc vout
	in men verftant mede betoely	c	Euy-maghtig of vint-
	tot de roed die fchelen ont-	d	krachtig 29
	percht, man niet te myffel	e	Euy-ge-voert, vint-ge-
	te let offenueft met de yoched		voertigheit, of koch of-
	oer-fangfel ginnat van te fi-	f	voert
	namer		Euy-ge-lykheit van alle
	oer-fangfel		dingen: wylt in vint of-
	oer-keper, de-keper, vint-		vachtig, in vint-lykheit,
	oft de-keper, van keper		bellyghig, vint-finnigheit
	oer-fangfel, in my fchely de-		goud-lykheit
	commen, vint	f	Euy-maghtig of vint-
	van keper, vint		maghtig 29, fo wylt
	oer-keper, vint, vint-keper		van-maghtig
	oer-keper, vint, vint-keper	g	van-ge-lykheit, vint-lykheit
	oer-keper, vint, vint-keper		de-lykheit, vint-lykheit
	oer-keper, vint, vint-keper	h	du zyn / de vint-lykheit van
	oer-keper, vint, vint-keper		de zyn / vint-lykheit van
	oer-keper, vint, vint-keper		de vint / vint-lykheit
	oer-keper, vint, vint-keper	i	van dyl zyn / vint-lykheit
	oer-keper, vint, vint-keper		vint-lykheit, vint-lykheit
	oer-keper, vint, vint-keper	k	oer-lykheit, vint-lykheit
	oer-keper, vint, vint-keper		vint-lykheit, vint-lykheit
	oer-keper, vint, vint-keper	l	du vint of vint-lykheit
	oer-keper, vint, vint-keper		van dyl zyn / vint-lykheit
	oer-keper, vint, vint-keper	m	oer-lykheit, vint-lykheit
	oer-keper, vint, vint-keper		de vint / vint-lykheit
	oer-keper, vint, vint-keper	n	oer-lykheit, vint-lykheit
	oer-keper, vint, vint-keper		de vint / vint-lykheit
	oer-keper, vint, vint-keper	o	oer-lykheit, vint-lykheit
	oer-keper, vint, vint-keper		de vint / vint-lykheit
	oer-keper, vint, vint-keper	p	oer-lykheit, vint-lykheit
	oer-keper, vint, vint-keper		de vint / vint-lykheit
	oer-keper, vint, vint-keper	q	oer-lykheit, vint-lykheit
	oer-keper, vint, vint-keper		de vint / vint-lykheit
	oer-keper, vint, vint-keper	r	oer-lykheit, vint-lykheit
	oer-keper, vint, vint-keper		de vint / vint-lykheit
	oer-keper, vint, vint-keper	s	oer-lykheit, vint-lykheit
	oer-keper, vint, vint-keper		de vint / vint-lykheit
	oer-keper, vint, vint-keper	t	oer-lykheit, vint-lykheit
	oer-keper, vint, vint-keper		de vint / vint-lykheit
	oer-keper, vint, vint-keper	u	oer-lykheit, vint-lykheit
	oer-keper, vint, vint-keper		de vint / vint-lykheit
	oer-keper, vint, vint-keper	v	oer-lykheit, vint-lykheit
	oer-keper, vint, vint-keper		de vint / vint-lykheit
	oer-keper, vint, vint-keper	w	oer-lykheit, vint-lykheit
	oer-keper, vint, vint-keper		de vint / vint-lykheit
	oer-keper, vint, vint-keper	x	oer-lykheit, vint-lykheit
	oer-keper, vint, vint-keper		de vint / vint-lykheit
	oer-keper, vint, vint-keper	y	oer-lykheit, vint-lykheit
	oer-keper, vint, vint-keper		de vint / vint-lykheit
	oer-keper, vint, vint-keper	z	oer-lykheit, vint-lykheit
	oer-keper, vint, vint-keper		de vint / vint-lykheit

EEN DOOR KILIAAN IN 'T NEDERLANDS BEWERKTE BLADZIJDE VAN HET DOORSCHOTEN EXEMPLAAR VAN HET *Promptuarium latine linguae*, Antwerpen 1591. Museum Plantin-Moretus.

- 6) de lemmata met Latijnse vertaling, die niet in het Naembouck staan;
 7) de merkwaardige typografische noot: *pone post lenghen* bij *lenxkens* dat in K3 inderdaad zijn plaats heeft gekregen na *lenghen*.

Wat de localiseringen betreft, is *gand.* (gandavensis) bij Kiliaan overal en *brugh.* soms door *fland.* vervangen. Het is thans zo goed als zeker, dat Kiliaan met *fland.* bedoelt Oost- en Westvlaams (zie beneden blz. XLVII) en zeker, dat meer dan de helft van de zogenaamde 'flandricum' - eigenlijk 'flandris' - namen (zoals later blijken zal), uit het Naembouck komen⁽¹⁵⁾. Niet alle, want bij een zeker aantal aanvullingen staan eveneens localiseringen, hetgeen naar andere bronnen verwijst. Wij geven die aanvullingen hieronder op om verdere opsporingen te ve gemakkelijken:

fland. brugh.: *grijnen* (niets in K), *gruijs* (niets in K), *gruijsen bier*, *in standdoen* (niets in K), *spercke* (in K alleen *fland.*), *stuyte*, *woeker*,
fland.: *helleman* (niets in K), *hooftand* (niets in K), *hoydelt* (K *fland.*), *kroch* (niets in K), *lacke vrouwe* (niets in K), *lijs-koetse* (niets in K), *stief* (K *fland. holl. sicamb.*), *tateren* (K *fland.*), *toef* (niet in K, maar *toef doen fland.*), *verbaureren* (niets in K), *voederer* (K *fland.*), *wevel* (K *fland.*);
gand.: *poke* (in K2, 3 veranderd in *fland.*);
brugh.: *rijs* (niets in K2, 3);
fland. occidentalis: *sibbe* (*fland.* in K);
sicamb.: *schut* (niets in K).

Het komt er dus nog maar op aan de bronnen te vinden, waaruit deze reeks woorden werden gehaald.

De merktekens bij lemmata en aanvullingen.

Wij hebben hierboven reeds medegedeeld, dat in ons exemplaar tal van woorden door een of ander teken zijn gemerkt, waarachter natuurlijk een bedoeling zit. Die tekens hebben wij trachten op te helderen. Hieronder de uitslag van ons onderzoek.

A. - In onze uitgave van het Dictionarium et Colloquia Septem Linguarum van 1616 hebben wij het verband besproken

(15) Zie hierover hoofdstuk VII en de lijst in hfdst. VIII.

tussen dit werk, het Naembouck en Kiliaan⁽¹⁶⁾ en er op gewezen, dat in de Rotterdamse uitgave van 1577 een aantal woorden voorkomen, die niet in het oorspronkelijke Vocabulare van Noël de Berlaimont zijn opgenomen. Nu treft het, dat in ons exemplaar bij de letter A een punt staat bij al die woorden en ook bij nagenoeg alle A-woorden van het Vocabulare. Louter toeval kan dit niet zijn. De bewerker moet het Naembouck vergeleken hebben of wel met de boven vermelde druk van 1577 of wel met een gemeenschappelijke bron. Voor de laatste veronderstelling pleit, dat er ook een punt (een tiental keren zijn het twee punten) staat voor woorden, die niet in het Vocabulare zijn te vinden⁽¹⁷⁾.

B. - Elders ontmoet men een St. Andries kruis, hetzelfde een of tweemaal doorstreept, een eenvoudig kruis, dat soms drie- of vierdubbel is. Voor deze aanwijzingen zijn wij er niet in geslaagd een volkomen bevredigende oplossing te geven.

De *onderstreepte* woorden, om hiermede te beginnen, staan meestal in K3 en ook het Latijnse equivalent van de onderstreepte Franse vertaling, b.v.

R

abel: *ingenieux, habile*

abelheyt: *artifice*

achten, gadeslaen: *prendre garde ou auoir esgard*

achterclap: *detractio*

afghieten oft **moeleren:** former en fondant

afschutsel, afluucksel oft **ghelend**

afsluutsel oft **ghelendt** (*ghelendt* werd blijkbaar niet onderstreept omdat het reeds gebeurd was)

K

abel: *habilis, ingeniosus*

abelheydt: *artificium*

achten: *curare, curam habere*

achterklap: *detractio*

afghieten en **moeléren:** *formare fundendo*

af-schutsel, af-luycksel, ghelente (elk afzonderlijk)

Af-sluytsel

(16) *Colloquia*, III, blz. XIX en vlg.

(17) Bedoelde woorden zijn: *aencomen, aen d'een zijde, aenghepreeckt, aenhalen, aenhaken, aenhechten, aenreesten oft grypen, aenstaen oft ghenoughen, aenvallende oft beualligh, aerbeyder oft werckman, aerdigh oft gent, afwesen, amachtigh oft flau, amandel-boom, ambachtsman, ameldonc, anker, ankeren, ankeren, haken oft snaken, anxt, aanzien oft bezien, appelmoes, appel van den zwerde, appelzap, aubacken, auerechtigheyt, aueroone, ayond stond, ayond van eenighen zant, ayondmael oft nachtmael, ayondmael eten, ayond werden, Axel, azen oft croppen.*

Heeft Kiliaan de onderstreepte woorden uit R willen overnemen of die geconfronteerd met een andere bron? Men denkt eerder aan het eerste, al komen ze niet alle voor in K3. De overeenstemming is inderdaad te treffend in gevallen als dat van *afschutsel* enz. of nog in de volgende:

R**balgh** oft **quabbel****beenen, scheeuen** oft **schimpen****K****balgh .j. quabbel** en **quabbel .j. balch****beenen. fland. j. schimpen** en
scheeuen. fland. j. schimpen

Bij *afschutsel* en *afsluutsel* staat, buiten de punt, nog een St. Andries kruis en een rechte streep met twee dwarsstreepjes, bij *balgh* drie rechte strepen met een dwarsstreep. Wij hebben voor deze en nog andere soortgelijke tekens, na vergelijking met Kiliaan, verschillende hypothesen gemaakt, o.m. of er misschien een localisering achter zat, maar bereikten geen afdoende resultaat. De waarschijnlijkste verklaring schijnt ons te zijn, dat elke aanwijzing op een verschillende bron slaat.

Een rechtstaande streep tussen twee woorden in de tekst schijnt een typographisch teken te zijn en er op te wijzen, dat alléén het woord vóór het streepje voor (eventuele) opname in aanmerking kwam.

Kiliaan zou dan een tiental glossaria met het Naembouck hebben vergeleken, wat ten slotte noch onmogelijk noch overdreven is.

V. - De bronnen van het Naembouck

A. Het Naembouck en het Vocabulare van Noël de Berlaimont.

Uit onze studie over de *Colloquia* is gebleken, dat het Vocabulare van de Berlaimont een van de bronnen van het Naembouck is geweest⁽¹⁸⁾. Verwonderlijk is dit niet, aangezien Joos Lambrecht in 1550 een uitgave bezorgde van *De Cleine Colloquie int Vlaemsche ende franchois*. Ofschoon dit werk niet bekend is, kan indirect uit de vastgestelde verhouding worden afgeleid, dat het wel een herdruk zal geweest zijn van het Vocabulare en dan een van de oudste, nl. de derde en de eerste buiten Antwerpen. Zijn aandeel in het Naembouck werd vastgelegd in ons *Nederlandsch-Fransch Chronologisch-Vergelijkend Glossarium*⁽¹⁹⁾, waarnaar hier eenvoudig kan verwezen worden.

B. Het Naembouck en Paludanus' Dictionariolum Rerum Maximè Vulgarium.

De PALUDANUS, die in 1544 eveneens bij J. Lambrecht van de pers kwam, dringt zich dadelijk op als mogelijke bron. De vergelijking had hier echter heel wat bezwaren in wegens de opzet van het boek. Vooreerst bevat het een reeks in groepen ingedeelde hoofdstukken (namen van planten, dieren enz.) en ten tweede staat het Latijn voorop. Om een behoorlijke vergelijking te kunnen maken, moest het Nederlands materiaal eerst geëxcerpeerd worden en alfabetisch gerangschikt. Voor dit tijdrovende werk hebben wij, tot onze voldoening, kunnen rekenen op de medehulp van enkele van onze studenten, en wij betuigen hun bij deze gelegenheid nogmaals onze welgemeende dank.

(18) *Colloquia*, I, blz. LXXXIX en III, blz. XIX en vlg.

(19) *Ibidem*, III, blz. 1-114.

Bij wijze van steekproef hebben wij de letters A en B vergeleken en daarbij konden wij het laten⁽²⁰⁾. Het resultaat was afdoende. Wij laten hieronder een lijst volgen van woorden uit het Naembouck, die onder letter A ook in Paludanus voorkomen, met opgave, tussen haakjes, van de eventuele afwijkingen in spelling of anderszins bij laatstgenoemde; overeenkomst met het Vocabulare van voor 1562 wordt aangegeven door de letter N:

aerdbezy cruut (*aerdbezy cruud*), abastren (*abbaster*), abeelboom, abd en abt, beter abd (*abt*), abdesse (*abtesse*; N *abdisse*), buuck (*achter daerme oft buuck*; N *buyck*), achterhouden en belet doen (*achterhouden oft belet doen*), achternootijdt, achtiende (*achth.*), achtste, acker oft velt dat men zaeyt (*acker bereed om te zaeyen*), ader, ael oft palijnghe (*hael of palijnck*), Aelst, een stad (*Aelst*), aenbidden, aenlocken, aennaeyen, aenzichte (*aenzicht*; N *aensicht*), aenzien, aerbeyden (N *arbeyden*), aerdbeuijnghe (*aerdb.*), aerde aerdsbisschop (*aerdsch bisschop*), aerdveld-cruud (*aerdveld*), aerweten (*aerte oft aerwete*; N *erweten*), aet oft spyse (*aet*), afbreken, afnemen oft afdoen (*afnemen*; N *afnemen* en *afdoen*), afschuren, aghet, ammer (*aghet of ammer*), aertissie, aketissie beter ertissie (*aketisse*), cauteryser oft ploughyser (*ackerstock daermen tcauter of ploughijzer mede zuvert*), alsen cruud (*alsene*), altemet (N *idem*), altijd oft altoos (*altijd*; N *altijt*), aluun oft alat (*aluun*), amachtigh werden (*a. zijn*), amandel (N *amandelen*), amandel-boom, ambachtsman (*ambachtsman*), amlaken beter amelaken (*amlaken en ammelaken*; N *ammelaken*), amirael (*ammirael*), aengaen (*angaen*). Andwerpen beter Handwerpen (*Handwerpen*), appel (N *idem*), appel van Araenge (*a. v. araengen*), appel van Granate (*a. v. granaten*), appel van der ooghe (*a. v. d. ooghe*), appel vercooper, appelboom (N *idem*), armschene oft wapen des arms (*arm schenen*), asem zie adem (*asem*), asschedach oft assche woonsdach (*asschen dagh*), asse ant wiel beter hasse (*asse*), Atrecht een stat (*Atrecht*), autae (N *idem*), auroone cruud (*aueroone*), avondstont (*avond oft avondstond*), avondmael oft nachtmael (*avondmael*), avondsterre, ajuun oft ajuun (*ajuun*), Axel een stad (*Axcel*), azijn (N *idem*), eeck oft edick (*die azijn oft eick vercoopt*).

Een lijst van een zeventigtal namen, waarvan er slechts veertien ook uit N kunnen komen, en dat geen verder commentaar behoeft. De bewerkers van het Naembouck hebben Paludanus vlijtig gelezen en er heel wat uit gehaald.

Op een paar gevallen na zijn al die woorden ook in het Ety-

(20) Een uitgave van de Paludanus met Nederlands en Frans voorop hebben wij in bewerking.

mologicum opgenomen en slechts *twee* ervan zijn er als *fland.* opgegeven: *aet*, waarbij ook *vetus* staat en *aketisse*. Een dergelijk gering aantal gewestelijke localiseringen stelden wij vroeger eveneens vast bij de onderlinge vergelijking van het Naembouck en het Vocabulare van 1577 met het Etymologicum. Wij moeten dan nogmaals waarschuwen voor de verkeerde voorstellingen dat Kiliaan ofwel ‘de gebruikelijke taal van Brabant zou geven’, of wel, dat hij de Nederlandse woordenschat ‘allereerst uit de eigen Brabantse taal’ zou hebben beschreven, of nog dat hij ‘voor het Vlaams’ het Naembouck zou hebben gebruikt. Kiliaan heeft ook voor de *algemene* inhoud van zijn woordenboek geput uit het Naembouck en niet alleen hieruit, maar eveneens, al mocht het dan over het Naembouck heen, zoals uit het bovenstaande blijkt, uit de Paludanus en deze is Westvlaams. De localiseringen hebben bij Kiliaan eenvoudig een *individueel* karakter en kunnen niet als argument ingeroepen worden voor het *Brabants* karakter, wel voor het *algemeen* Nederlands, inz. Zuidnederlands karakter van zijn woordenboek. Ten overvloed wordt dit bevestigd door de volgende vergelijking van het Naembouck en het Nederlands-Latijns Woordenboek van den geboren Brabander ANTONIUS SCHORUS, waaraan het eerste heel wat verschuldigd is.

C. Het Naembouck en Schorus' Dictionarium Germanico-latinum.

Vóór 1562 verschenen twee drukken van het Nederlands-Latijnse gedeelte van Schorus' woordenboek. Voor onze vergelijking beschikten wij slechts over de uitgave van 1569. Die is echter een herdruk van de vorige van 1556⁽²¹⁾.

Wij vergeleken de letter A tot AN en laten de woorden, die ook in het Vocabulare of de Paludanus voorkomen, wegvallen. Tussen haakjes staat Schorus.

achten, achten wêrd (*weert achten*), verachten, verachtijnghe (*-inge*), acht in tghetal (*acht*), achtmael (*-maels*), achtien, acht hondert, achterwaert, achterclappen, achterclapper, achterclap, achterdeel, achterwaerts houden, ademijnghe (*-minge*), ademen, ader, ader laten (*aderen l.*), aenbilt (*aenbeelt*), aenstaen oft ghenoughen (*aenstaen*), aenleggher oft heesscher int recht (*aenlegger in den*

(21) Zie onze studie over *Petrus Dasypodius* en *Antonius Schorus*, VMA, 1939, blz. 1002 (afzonderlijke uitgave bij Manteau te Brussel, 1940, blz. 38).

rechte), aenspreken, aenvangh oft beghin (*aenuanck oft beginsel* en ook *begin*), aenghename (*aengenaem*), aenghenaem zijn oft dankelik (*aengenaem zijn*), aenghenomen by costumen (*aengenomen*), aenzien (*aensien*), aencommen (*aencomen*), aenryden oft voort ryden te peerde (*aenrijden*), aentyghen oft opzegghen = imputer (*aentyen*), aentreden; aentasten, hand an slaen oft anreesen (*aentasten*), aer van den cooren (*aer aent c.*), afgoderië (*afgoderije*), afcomste van gheslachte (*afcomst*); aflaten, ophauden oft afhouden = cesser (*aflaten als ophouwen van tgene datmen begost heeft = cessare*), aflaet oft verghef (*aflaten des Paus*), afmaeyen oft maeyen (*afmaeyen*), afvallen oft vallen (*afvallen*), afkeëren, afzitten van den waghén oft paerde (*afsitten van eenen waghén oft kerre*), afgonste (*afgunst yemanden maken*), afbringhen (*afbrenghen*), afgrond, wal oft groote diepte = abysme (*afgront, waterdiepte = abyssus*), agrimonië cruud = leupatoire ou aigrimoine (*agrimonie = agrimonia vel Eupatorium*), alle beëde (*alle beyde*), abastersteen (*alabasteren steen*), alle, al die (*alle die*), altemale (*altemael*), alderleye (*in alderley manieren*), almaghtigheyt (*almachticheyt*), alenxkins (*alleynskens*), leckernye (*alderley spijsse, diemen int laetste met den case opset oft aengericht wort, lacspijsse oft lackernije*), alomme (*alom en om stormen*), alleleens oft alleuen-eens (*alleens willen en alleleens luyden*), alsen cruud (*alssen, cruyt van bitteren smaec; in Paludanus alsene*), ameldonc, amandel-boom.

Behalve drie (*ademijnghe, aenrijden* en *amandelboom*) zijn al deze woorden in Kiliaan terug te vinden. Het nauwst is het verband met SCHORUS, maar enkele malen houdt Kiliaan het met het *Naembouck*, b.v. bij *achterwaert houden, afcomste van geslachte, afsitten van den waghén oft peerde*.

Vreemd zijn thans Kiliaan's localiseringén bij *aenvanck* (*germ. sax. hol. sic.*) en bij *ammelaken* (*vox Brabantis vsitatissima, pro qua alij. tafellaecken*). Het eerste staat in Schorus en met een lichte wijziging in de slotconsonant (*ng* voor *nk*) in het *Naembouck*. Zou het *germ.* dan toegeschreven moeten worden aan de Duitse oorsprong van het Dictionarium van Schorus en niet aan de vorm *anfanck* in de Thesaurus, zoals wij vroeger veronderstelden⁽²²⁾? Het tweede, zegt Kiliaan, wordt het meest door de Brabanders gebruikt, terwijl 'anderen' *tafellaecken* zeggen. *Ammelaken* nu vindt men zowel in het Vocabulare als bij Schorus en in het *Naembouck*, waaruit normaal moet besloten worden, dat het even goed in Vlaanderen als in Brabant gebruikt werd. Teirlinck geeft het overigens nog op voor Zuid-Oostvlaanderen en De Bo voor West-Vlaanderen.

(22) *Colloquia*, III, blz. XX, noot 4.

Uit de noot van Kiliaan is, voor de woordgeografie, dus niet meer af te leiden, dan dat men in Brabant vooral *ammelaken* gebruikt, niet dat het typisch Brabants zou zijn.

D. Het Naembouck, het 'Livre des Mestiers' en het 'Vocabulair pour aprendre romain et flameng'.

In hoofdstuk VIII zal de lezer opmerken, dat een zeker aantal zgn. 'flandrica' uit Kiliaan terug te vinden zijn, niet alleen in het Naembouck (R) of in Paludanus (Pal), maar ook nog in *Le Livre des Mestiers* (M) en het *Vocabulair pour aprendre romain et flameng* (D), soms in één van beide werkjes. Zou het Naembouck die dan ook hebben gebruikt? Daar het aantal gevallen niet zeer talrijk is en de woorden meestal vrij gewoon zijn, dringt directe invloed zich niet dadelijk op. Om de vraag te kunnen beantwoorden was een nadere vergelijking van R, D en M noodzakelijk. D werd gedrukt bij Roland vanden Dorpe te Antwerpen vóór 1501 en lag dus in het bereik van de samenstellers van R en inderdaad, men vindt in R namen van lichaamsdelen, kruiden, vissen, vruchten e.a., die eveneens in D voorkomen; doch daarnaast zijn er ook, die niet in D, maar wel in M zijn te vinden in een van dezelfde groepen ofwel in beide, onder verschillende vormen of met verschillende Franse vertaling, b.v.:

a) Pal	R	D	M
hael of palijnck	ael oft palijngh	palinghen (mv.)	alen (mv.)
aketissie	aketissië	hectissien (mv.)	haghetissen (mv.)
crevitse	crevitse	(creeften, mv.)	crevitsen (mv.)
geuvye	govië		goeuvioene (mv.)
grondelijck	grondelijgh 'fonsereau'	grondelinghen 'gouvions'	grondelinghen (mv.) 'lokes'
drooghen harijnck 'haren soret'	drooghen harijngh 'harenc sor ou sorret'	droghe haringe (mv.) 'soretz'	harinc droghe 'herenc sor'
	lompe, visch ^(22b)	lompen (mv.) 'bourbettes'	
rochghe	rochghe	rochen (mv.)	
tonghe 'sole'	tonghe 'sole'	tonghen (mv.) 'sugles'	
schelvisch	schelvisch	scelvisch	schelvisch
zeehael 'anguille de mer'	zeëhael 'congre'	zeealen 'rougés'	zestel 'congres'

(22b) Dit woord staat in R zonder Franse vertaling; die zou dus moeten luiden 'bourbette'. Kiliaan heeft 'lompe. j. *ael-quebbe* Holuthuria: mustele fluviabilis, vulgo borbocha. ang. *lomp*, zeus, faber piscis'.

b)

padde	padde	padden (mv.)	
spinne	spenne	spinnen (mv.) 'ereignes'	spinnen (mv.) 'araignes'
vlieghe	vlieghe	vlieghen (mv.)	vlieghen (mv.)
worm	worm	wormen (mv.)	wormen (mv.)

c)

aerdbezycruud 'herbe de fraises'	aerdbezye 'fraise'	aerdbesien (mv.) 'freses'	fresen (mv.) 'freses'
dadel 'dadde'	dadel 'dacte'	daden (mv.) 'dades'	dadelen (mv.) 'dades'
moerbezye 'meure'	moerbezië 'meure'	moerbesien (mv.) 'moures'	moerbeyeren (mv.) 'meures'
paerckel 'pesche'	perkel, b. peerkel 'pesche'	persiken (mv.) 'pesques'	perker (mv.) 'peskes'
(sleeboom)	sleë 'pruneille'	sleen (mv.) 'fourdines'	sleen (mv.) 'fourdines'

d)

saelge 'saulge'	saelge 'saulge'		sailge 'sauge'
vijnkel 'du fenouil'	venkel 'fencuil'	venkel 'fenelle'	venkel 'feneule'
vlienderboom 'suseau'	vlierboom oft vlinderboom 'suseau'	vliedere 'sehut'	vlieder 'seuch'
water kersse <i>en</i> kersse 'du cresson croissant en l'eaue' <i>en</i> 'du cresson'	waterkersse 'du cresson d'eauë' <i>en</i> kersse 'creste ou cresson'	kersse 'querson'	waterkersse 'cresson d'iauwe'

e)

mespelboom	mespelboom	mespelaer	
noteboom 'noisier'	noteboom 'noyër' <i>en</i> nootboom 'noyër ou gauquier'	nokelaer 'gaucquier'	noteboom 'gaukier'
pruumboom	pruumboom oft prumelaere	prumelaer	prumeboom
sleeboom 'une sorte de noires espines'	sleëboom 'prunellier'		sleeboom 'fourdinier'

f)

brand yzer 'un chienet du fouyer'	brandyser 'cauté'	brandisers van yzer (mv.) 'queminiaux de fer'	
--------------------------------------	-------------------	---	--

crauwel daermen tvleesch mede uit den pot trect 'ung crochet a trois pointz de quoy on tire la chair hors du pot'	crauwel daer men tvleesch mede uut den pot neemt 'havet, gravet a chair'	crauwel 'graw et'	crauwel 'gravet a char'
	schoolaken	schoon lakenen (mv.)	scolakene (mv.)

Uit deze voorbeelden zou men kunnen afleiden, dat R zowel M als D heeft geëxcerpeerd, doch al die woorden komen in Paludanus voor. Hierin vonden we niet terug *lompe* (D) en *slee* (M, D) en verder de volgende Franse vertalingen 'haren sor' (in M), 'congre' (M), en 'grauet a chair' (M), waaruit men zou moeten besluiten, dat R toch M zou hebben geraadpleegd, doch hiertegen kan worden ingebracht, dat de Nederlandse woorden in D staan en R zelf de Franse vertaling kan hebben gewijzigd of uit een ander werk hebben overgenomen. Alléén een volledige vergelijking van de woordenschat in M, D, R en eventueel andere groepsglossaria kan deze kwestie oplossen. Het ligt in ons voornemen daartoe over te gaan, niet alleen om deze beperkte vraag, maar om klaar te zien in de gehele onderlinge verhouding van die voorlopers der Nederlandse lexicografie van de XVIe eeuw.

VI. - De verhouding van Plantijn's Thesaurus tot het Naembouck

Om de verhouding van deze beide Nederlands-Franse Woordenboeken te bepalen, vergelijken wij het begin van de letter B. Die keuze is niet het gevolg van vooraf gedane bevindingen. Het is eenvoudig een losse greep, waaruit blijken moet, of, zoals men kan vermoeden, de THESAURUS gebruik gemaakt heeft van het NAEMBOUCK.

Wij nemen de lemmata over, die in beide werken voorkomen en drukken cursief de gedeelten, die eventueel overeenkomen.

R

Back: *Auge*, bac ou bacquet

Backer: *Boulengier*

Backerië □ **houenbuur oft backhuus:** *Boulengerië*

Backersse oft backsterigghe: *Boulengiere*

Bad oft badstoue: *Baing*

Badcupe: *Tinette*

Baden: *Baigner*

Ber: *Ours*

Bergh: *Mont* ou *montaigne*

Berghachtigh: *Montaigneux*

Berghen yet: *Musser*, *acher*, *recler* ou *tapir*

Berië om yet mede te draghen: *Ciuere*

Berinne: *Ourse*

Baectanden: *Les dens macheliers*

P

Back oft' troch: Vn *ange (sic)*, tronc caué pour abreuuer les bestes

Backer: *Boulengier*, panetier

Backerije: *Boulengerie*; **Backhuys:** Maison ou on boulenge, *boulengerie*

Backersse: *Boulengiere*, panetiere

Badt: Vn *bain*, ou *lauoir*; **Badtstoue:** estuue à baingner

Badtkuype | **badtstande:** Cuue, ou *tinette* à se baingner

Baden | **ofte baeyen:** *Baigner*

Beer | **oft beir:** Vn *ours*

Bergh: Vn *mont*, *montaigne*

Berghachtich: *Montaigneux*

Bergen: *Musser*, *acher*

Berrie | **berf:** Vne *ciuere*

Beerinne: Vne *ourse*

Baectant oft Bactant: *Dent macheliere*

Baekvleesch oft spec: <i>Chair de porc</i> , de porceau ou lard	Baekvleesch: Du porc, <i>chair de porc</i>
Baeiën bakelers oft lauwelier besien: <i>Graine de laurier</i>	Bakelaer baye Lauwerbesyen: <i>Graine de laurier</i> , baye
Baerbeel visch: <i>Barbeau</i>	Barbeel: Vn <i>barbeau</i>
Baergh oft ghevuurden beer: <i>Porc chastré</i>	Bargh: <i>Porceau chastré</i>
Baers oft baes visch: <i>Perche</i>	een Baersch: Vne <i>perche</i> ; eenen Baes: lan ou roussette
Baervoet: <i>A pied nud</i>	Barvoet oft barvoets gaen: <i>Aller à pied nud</i> , dechaussé
Baerzen een kind: <i>Enfanter</i> , se delivrer du fruit de son ventre ou accoucher	Baren kinderen voortbrengen: <i>Enfanter</i> , produire enfans
Bal: Vn <i>esteuf ou pelotte</i>	een Bal: Vn pile, <i>pelotte ou esteuf</i>
Balck oft Balcke: <i>Poutre, tref</i> ou sommier	Balck: Vne <i>poutre ou tref</i> , solieu
Balgh: Gros ventre ou bouse	Balch: Sac plain de vent, ou la pance d'vne beste
Ballast oft Scheeplast van erde: Saburre et grosse <i>arene</i> , de quoy on charge les nauires à fin d'aller plus fermes	Ballast: Grauiier ou <i>arene</i> pour faire vn contrepois à la nauire
Ballijgh oft verdreuen uut den lande: <i>Banny</i> ou bannië	Ballinc: Vn <i>banni</i>
Balsem: <i>Du Baulme</i>	Balsem: <i>Du bausme</i>
Balsemen een lichaem: <i>Embaumer</i>	Balsemen: <i>Embausmer</i>
Banck oft wisselbanck: Banc d'argentier	Bancke oft wissel: La banque
Banckgheselle: Compaignon à boire et à <i>yurogner</i> , biberon ou grand buueur	Banckboeue: <i>Yurogne</i> qui est tousiours sur le banc à boire
Banckhauwer oft banckier: Argentier	Banckier oft wisselaer: Banquier, changeur
Band: <i>Liën</i>	Bandt: Vn <i>lien</i>
Bandekin: <i>Bandeau ou bandelette</i>	Bandeken oft bandtdoeck: <i>Bandeau, bandelette</i>
Bane: Chemin plat et vny	Bane baen oft herbane: Le grand chemin, chemin royal.
Banghe enghe benaut oft verperst: Estroict, serré ou estreinct	Bang oft bangich: Angoisseux, triste, oppressé
Banghicheyt verperstheyt benautheyt oft enghicheyt:	Bangicheyt: Angoisse

Estroictement, estreignement, serrement
ou destresse

Banghelicken verperstelicken oft benaudelicken: Estroictement ou serréement	Bangichlick: Angoisseusement, tristement
Bannen: <i>Bannir</i>	Bannen, wtbanken: Banir ou <i>bannir</i>
Bare daer men de doode op draeght: <i>Biere</i>	een Bare: Vne <i>biere</i> , ou sarcuil à porter les morts
Bare int water: <i>Onde, vague, flot</i>	Bare bulge oft watergolue: Les <i>ondes</i> ou <i>vagues de l'eau</i>
Baren een kind b. baerzen (zie supra op Baerzen)	
Barmhertigh: Compassiëux, piteux ou <i>misericordiëux</i>	Barmhertich &c. vide Bermhertich &c.; Bermhertich, quasy by d'ermen hertich, erbarmich: <i>Misericordieux</i>
Barmhertigheyt: <i>Compassion, pitié</i> ou <i>misericorde</i>	Bermherticheyt erbarminge: <i>Misericorde, pitié & compassion</i>
Barmhertichlicken: Pitoyablement	Bermhertichlick erbarmelicken: <i>Misericordieusement</i>
Bas van eenen hond: <i>Abbay d'un chien</i>	Bas der honden: <i>Abbay de chiens</i>

Deze vergelijking spreekt voor zichzelf. Afgezien van de verschillen in de spelling en de afwijkende vertalingen, is er voldoende overeenkomst tussen R en P in woordenschat en vertaling om tot een direct verband te kunnen besluiten. Typisch zijn b.v. 'bare daer men de doode op draeght', dat letterlijk in het Frans wordt overgebracht 'biere à porter les morts', 'bare int water' = 'les ondes ou vagues de l'eau', 'bas van eenen hond = abbay de chiens'; 'baergh oft ghevuurden beer = porceau chastré'.

Op de 45 woorden zijn er slechts 5 die in het glossarium van Noël de Berlaimont voorkomen, nl.: *backer* 'boulengier', *baden* 'baignier, baigner', *berch* | *bergh* 'montaigne', *bal* 'esteuf', *balsem* 'du basme, baume'. Men lette er evenwel op, dat *bergh* alleen vertaald wordt door 'montaigne', niet door 'mont' zoals in R en ook bij *bal* ontbreekt 'pelotte'.

Mogelijk komen in de bovenstaande lijst woorden voor, die nog elders kunnen worden aangetroffen of die de samenstellers van de Thesaurus bij zichzelf konden vinden, doch wat hier de doorslag geeft is het geheel en de typische gevallen, zoals er daareven een viertal werden aangehaald en die met heel wat meer voorbeelden uit andere gedeelten van beide woordenboeken

zouden kunnen worden vermeerderd. Wij moeten ons echter beperken; aan een grondige vergelijking kan hier niet worden gedacht. Wij moeten er evenwel nog op wijzen, dat, in de bovenstaande lijst, de woorden niet onmiddellijk op elkander volgen; de Thesaurus heeft niet alle lemmata van het Naembouck overgenomen en daartegenover heeft hij zijn woordmateriaal vrij aanzienlijk uitgebreid. Met het Vocabulare van Noël de Berlaimont en Schorus is het Naembouck dus te beschouwen als een van de bronnen van de Thesaurus.

VII. - De verhouding van het Etymologicum tot het Naembouck het fland. en het vetus bij kiliaan

De verhouding van Kiliaan's Etymologicum tot het Naembouck stelt vanzelf de kwestie van het *fland.* en het *vetus*, waarover de meningen nog steeds uiteenlopen. Om dienaangaande zoveel mogelijk zekerheid te krijgen, hebben wij een lijst opgemaakt van alle woorden, die Kiliaan als *fland.* (*flan.*, *flā.*) heeft aangeduid, al of niet vergezeld van een andere localisering of van *vetus*. De lijst vindt men verder, hoofdstuk VIII⁽²³⁾. Zij bedraagt een 1400 woorden, waarvan er een 720 in het Naembouck zijn terug te vinden.

Kiliaan heeft dus nog een of meer andere Vlaamse bronnen gekend en gebruikt. Een van die bronnen is de reeds genoemde *Paludanus*, waaruit ook het Naembouck geput heeft (zie hoofdstuk V, B), zodat hetzelfde woord soms in de drie woordenboeken voorkomt. Op enkele plaatsen is er echter meer of alléén overeenkomst met de *Paludanus*. Enkele voorbeelden:

K	<i>hinghene</i> . Hamus; R -; Pal. <i>hijnghe</i> , hamus.
K	<i>hoppe-top</i> . j. hoppe. Vpupa; R <i>hoppetoup</i> ; Pal. <i>hoppetoup</i> , upupa.
K	<i>ijf, ijf-boom</i> . j. ieu-en-boom. Taxus; R -; Pal. <i>een ijfboom</i> , taxus.
K	<i>kaerle, kerle</i> . Tunica, tunica longior; R <i>kērlē</i> , robe longue; Pal. <i>keerle</i> , tunica talaris.
K	<i>kiete, kuyte</i> . j. <i>roghe</i> . Ova piscium; <i>kite</i> . j. <i>kuyte, kiete</i> . Ova piscium; R <i>kite van vissche</i> ; Pal. <i>de rogghe oft kyte</i> , ova piscis.
K	<i>kornelle</i> . j. kornoelie. Cornum, corna, orum; R -; Pal. <i>cornelle</i> , cornum.

(23) Wij betuigen onze dank aan Prof. De Vooy, die ons de lijst, die hij zelf opmaakte, overhandigde en ons aldus de gelegenheid gaf de onze te controleren.

K	<i>kornoelieboom</i> . Cornum, corna, orum; R -; Pal. <i>cornelleboom</i> cornus.
K	<i>krofte, krufte, krochte</i> . Crypta, specus; R -; Pal. <i>crocht</i> , crypta.
K	<i>lepijn</i> . j. lampet. Guttus...; R lampet, <i>lepijn</i> oft waterpot; Pal. <i>lepijn</i> , guttus.
K	<i>limagie</i> . phasianus. Phasica avis; R <i>limoge</i> , voghel; Pal. <i>lymoge</i> oft een faeyzant, phasianus.
K	<i>schaeps-lepel</i> . Pedum; R <i>schaepelpele</i> oft schaepschuppe; Pal. <i>schaepelpele</i> , pedum.
K	<i>vaen-kruyd</i> . j. <i>nies-kruyd</i> . Helleborus, veratrum; R -; Pal. <i>vaencruud</i> oft <i>niescruud</i> , helleborus, veratrum.

Uit deze voorbeelden blijkt, dat Kiliaan niet alleen Nederlandse woorden uit Paludanus heeft overgenomen, maar ook Latijnse vertalingen. Bij *lepijn* is het duidelijk, dat Kiliaan van zijn beide voorgangers gebruik heeft gemaakt. Dit is eveneens het geval bij *pans-ijser*, dat in R en Pal. voorkomt, maar in Pal. met de synoniemen *rustinc*, *harnasch*, die men in K terugvindt: *rustinghe*, *harnasch* | *harnas*.

Van de hierboven vermelde 720 zogenaamde 'flandrica' komen er een goede 30 (zie hoofdstuk VIII) direct uit Paludanus, een 100-tal uit Paludanus of Naembouck, terwijl de overige, een kleine 600, uit het Naembouck zijn overgenomen, met uitzondering van een tiental, die men in het 'Livre des Mestiers' (M) terugvindt:

braecke (M *brake*),
gotier (M *gotieren*, mv.),
messagier (M *idem*),
naeystrigghe (M *naysterigghe*),
rosseyde, *rosside* (M *rosside*),
schortekleed (M *scortcleederen*, mv.),
stille (M *stillen*, mv.)
kateylen (M *cattelen*),
klocke (M *clocke*),
over-sloop (M *oversloppen*, mv.)^(23b).

Van deze zeven woorden zijn er twee, die voor Kiliaan *vet. fland.* zijn; de vijf andere zijn eenvoudig *fland.* Wij vermoeden dan ook, dat de eerste twee niet aan M zijn ontleend; en dat dit laatste een onmiddellijke bron van Kiliaan zou zijn geweest, blijft, wegens het geringe aantal overeenkomsten, twijfelachtig (zie ook hoofdstuk V, D).

Er was voor Kiliaan heel wat meer uit M te halen! Hoe vlijtig hij het Naembouck heeft geëxcerpeerd blijkt uit hoofdstuk

(23b) Er is nog *mesniede*, *meysniede*, doch M *maisniede* komt meer overeen met de tweede vorm.

VIII. Eerder mag men veronderstellen, dat hij zich van een of ander werk bediende, dat tot de groep M-D behoorde of nog, dat de overeenkomst eenvoudig toe te schrijven is aan het Vlaamse karakter van een of meer andere bronnen.

Bij het raadplegen van het Naembouck zal de lezer opmerken, dat zeer dikwijls synoniemen worden opgegeven. Het tweede woord is alsdan met het eerste verbonden door *off* of de afkortingen *z.* (= *zoekt* of *ziet*), *b.* (= *beter*). Kiliaan neemt ook die synoniemen over, verbonden door de bekende afkorting *.j.*⁽²⁴⁾ B.v.:

K	<i>anghel. j. hanghel</i> ; R <i>anghe</i> , <i>b. hanghel</i>
	<i>bachten. j. achter</i> ; R <i>bachten</i> , <i>b. achter</i>
	<i>baeye, beye. j. baeckelaer</i> ; R <i>baeyen</i> oft <i>bakelers</i>
	<i>baersen, baersten, flã. j. baeren</i> en <i>barsten. j. baeren</i> ; R <i>baren</i> een kind, <i>b. baerzen</i> ⁽²⁵⁾ .
	<i>bedwanck. j. braecke</i> : R <i>bedwangh</i> van <i>perden</i> oft een <i>brake</i>
	<i>beghijlen. j. bedrieghen</i> ; R <i>beghilen</i> oft <i>bedrieghen</i>
	<i>beieghenen. j. beteghenen</i> ; R <i>beieghenen</i> , <i>z. beteghenen</i> .

Hieruit volgt, dat de doubletten bij Kiliaan voor een niet gering gedeelte aan R ontleend zijn en hoofdzakelijk de bedoeling hebben te verwijzen naar een woord, vaak ook maar een vorm, die hem beter toescheen of eenvoudig meer vertrouwd was. Het standpunt van het Naembouck is dus heel wat ruimer dan dat van Kiliaan, die steeds meer de indruk verwekt als taalregelaar te hebben willen optreden. In verband hiermede herinneren wij aan de verzen van Horatius, die aan zijn Etymologicum voorafgaan:

Multa renascentur quae iam cecidere; cadentque,
Quae nunc sunt in honore vocabula, si volet usus,
Quem *penes* arbitrium est, & *ius & norma loquendi*⁽²⁶⁾.

De maat, waarmede Kiliaan meet, is echter geen zuiver Brabant-

(24) Vercoullie heeft deze afkorting o.i. juist opgelost door *id est* (zie hierover Michels, blz. 218-219). Het is de tegenhanger van het 'zoekt, ziet, beter' in het Naembouck. *Id est* vindt men bij Kiliaan op 'waeghenschot. j. waeghenschot, à waghe, ID EST, fluctus en in eenzelfde verband gebruikt hij *.i.* op "Voght". *flan. iprens. Consul. βοηθός .i. principis auxiliaris minister*.

(25) Kiliaan heeft *baerzen* blijkbaar verkeerd opgevat als een bijvorm van *barsten*; zie Verdam op *baerzen, barsen*. Een ander voorbeeld van inlassing van *z* (*s*) na *r* is *verdiersen* (waarnaast met syncope van *r*, ook *verdiesen* voorkomt), uit *verdieren* = duurder maken, fr. *renchérir* (zie *De Keure van Hazebroek*, IV, blz. 401).

(26) Cursivering van ons.

se maat. Dat woorden als *baeckelaer*, *boos*, *beteghenen*, *beleemen*, *betoon*, *bat* enz. specifiek Brabants zouden zijn, valt zeer te betwijfelen. *Besie* is een schrijfvorm (bij Dodonaeus *bezie*). De Brabander zegt *bees* en zal dit ook wel in de zestiende eeuw gezegd hebben. Dat in vele gevallen het Vlaamse woord vervangen is door een in Brabant gebruikelijker woord, kan gerust worden aangenomen, doch daartegenover staat weer, dat het doublet vaak algemeen Nederlands is, zo b.v. *babbelen* voor *bibbelen*, *smeeken* voor *blanden*, *storten* voor *blansen*, *bedrieghen* voor *botten*, *pekel* voor *brijn*, *brem* voor *broom* of *brom* enz. Alles wat men hierover zeggen kan, is, dat Kiliaan een Brabantse inslag heeft, meer niet. Zijn woordenboek is, zoals wij vroeger reeds zeiden⁽²⁷⁾, een algemene, inz. Zuidnederlandse woordenschat, waarop hij een *norma*, *zijn* norma heeft toegepast. Hijzelf schrijft in zijn Voorbericht tot den lezer, sprekende over de gewestelijke 'voces': 'ex vnaquaque lingua (vt non Brabantiae solùm, sed et aliis Germaniae, *praecipuè inferioris*, regionibus, noster hic labor vsui esse posset) studiosè collegi ac digessi'. Dat hij daarbij de indruk had het 'communem Brabantici sermonis dialectum' weer te geven, is begrijpelijk, te meer, daar hij zich hield aan de 'orthographiam typographis maximè tritam' (de op de Plantijnse drukkerij toegepaste spelling?) en er geen onbesuisde wijziging aan toebracht. Wat voor gevolgen de toepassing van deze stelregel heeft gehad, zal aanstonds blijken.

Vooreerst vestigen wij er nog de aandacht op, dat Kiliaan niet altijd naar een doublet verwijst, al vindt men dit meestal terug op zijn alfabetische plaats. *Deelghenoot* oft *haeldijngh* in een *sterfhuus* wordt gesplitst in *deelghenoot* en *haelinck* | *haeldinck*. *fland.*, waarbij men zich afvraagt of *haelinck* niet een eigen afgeleide vorming is.

Systematisch past Kiliaan zijn spelling toe op de R-woorden (aldus noemen wij kortheidshalve de aan het Naembouck ontleende woorden); daardoor verdwijnt dan ook vaak de *fonetische* eigenaardigheid en verliest het woord zijn kenmerkend Vlaams aspect. Zo verdwijnt de typisch Gentse uitspraak van de open lange *ε*, die in het Naembouck wordt weergegeven door het teken *ae* of *ę*: *aerpel* wordt *aerpel*, *aertinghe* > *ertinghe*

(27) *Colloquia*, III, blz. XXI.

vercken > *verken*, *bakesmē* > *baecke-smeer*, *bakelērs* > *baeckelaer*, *bērlēggher* > *bereleggher*⁽²⁸⁾;

lange *î* en *û* worden gediftonggeerd tot *ij* en *ui*: *fighe* > *fijghe*, *finaert* > *fijnaerd*, *fluzen* > *fluizen*, *cuse* > *kuyse*, *muushond* > *muyshond*;

de *ng* aan het einde van een woord wordt verscherpt tot *nck*: *achter gangh* > *-gancks*, *harijng* > *-inck*, *haeldijng* > *-dinck*;

de Gentse uitspraak van de *i* voor *ng*, die overgaat tot [ɛ], verdwijnt: *derdelijng* > *-linck*, *harijng* > *-inck*, *waterijnghe* > *-inghe*⁽²⁹⁾;

au wordt *ou*: *aud* > *oud*, *zautbrine* > *sout-brijne*, ook *a* in *schauwe* > *schaduwe*;

ou wordt *oe*: *bezouck* > *bezoeck*, *douck* > *doeck*;

ue (= *eu*) wordt *eu*: *bueck*, *buel*, *dueght* > *beuck*, *beul*, *deught*⁽³⁰⁾; *mes-* wordt *mis-*: *mesvallen* > *misvallen*, waarnaast echter *mesvallen* gevolgd van *fland.*, dat dus alleen op de vorm slaat.

Daaraan zijn afzonderlijke vormwijzigingen toe te voegen: *aenbilt* > *aenbilckt*; *affel* oft *navel* > *affel*, *naffel*;

aketissië > *aketisse*⁽³¹⁾; *anghe*, *b. hanghel* > *anghel*, *j. hanghel*; *arst* > *ast*; *ave* > *af*, *dazernië* > *daeserije*; *cayagher* > *kave-vaegher* (naar *kave*); *clotermelck* > *klotter-m.*; *cordewaghen* > *kurde-waghen*; *meesterië* > *meesterije*; *nooze* > *noyse*; *perselle* > *perselie*; *prickel* > *prickel*, *pricker. fland.*; *schauwe* > *schawe*; *schite* > *schitte*; *schosse* > *schorse*; *schransen* > *-tsen*; *spoorwaen* > *spoorwaer* (naar het voorbeeld van *sperwer?*); *sluts* > *slus*; *zulle* > *suyle* (invloed van Fr. *seuil?*); *steek-izer* > *stekijzer*; *teeck* > *teke*; *totren* > *trotten* enz.

Het woord *eydsel* na *eynse* is een schrijf- of drukfout voor *eynse*⁽³²⁾. Elders kan Kiliaan aan zijn lust tot etymologiseren niet weerstaan:

(28) Dit teken, komt ook elders dan vóór *r* voor en is soms in Kiliaan blijven staan, b.v. bij *beseqveren*, *beqcolon*, *dwqle*. Of men er in deze gevallen dezelfde waarde moet aan hechten, is twijfelachtig. Eerder zal men denken aan een klank, die in de *Spellijnghe* wordt weergegeven door *ea* (zie aldaar C 8 verso), b.v. in *eakappel* = eek-eikappel, *eafvrauwe* (cf. R. *eefrouwe*), *weak* = week. De *q* vindt men nog in K op *baerren* | *baersten*, welke laatste vorm niet in R voorkomt, in R zelf voor de scherplange *ee*: *eēn*, *eēd*, *gheēl* = geheel, *heēt* enz..

(29) Het teken *ij* is blijven staan in *lijnghe*, dat zou moeten luiden *linghen*.

(30) Het teken *ue* is blijven staan in *huericken*, *pueren*, *puer-roede*, *verpruelen*: lees *heuricken*, *peuren*, *peur-roede*, *verpreulen*. Kiliaan neemt ook *peure*, *peuren* op als *fland.* met verwijzing naar *poyer*, *poyeren*.

(31) Tenzij dit woord aan N is ontleend, zie de lijst hfdst. VIII.

(32) Over *eynse* zie *De Keure van Hazebroek*, IV, op *eysel*.

brandereel, afl. van *brander* > *brandeler*, afl. van *branden*; *glis* wordt *glis* en *glisch* (naar *lisch*); *graender* > *graener* invloed van Fr. *grenier*?); *meysse-knecht* > *meysden-knecht*; *scheelingh* > *scheedelinck*; *stappans* > *stap-hands*; *voerre* > *voedere*; *vlieberg* > *vlied-bergh*. vetus. fland.

Van *hobbelsobbel* oft *habbedrabbe* maakt Kiliaan *hobbel-tobbel*, *hobbel-sobbel* en *habbe*, *drabbe*.

Leest men bij Kiliaan *orcken*, *horcken* en in R *horcken*, dan wordt *orcken* zeer verdacht en rijst het vermoeden, dat Kiliaan de *h* van *horcken* op een lijn stelt met de *h* van *hore* = *ore*. Verdacht zijn ook nog *ondermoeyen* en *spies-hout*.

Voor het eerste luidt het artikel in K.: *ondermoeyen. fland. j. onderwinden*; in R: *onderwinden hem yet oft moeyen hem*. Heeft Kiliaan verkeerd gelezen, alsof er stond *onderwinden...oft* (onder) *moeyen* of heeft hij een nieuw woord gevormd met *onder* en *moeyen*?

Het tweede luidt bij Kiliaan *spies-hout* | *spiesch-hout*, doch in R staat er *spiesch* | *haut oft wagenschot* 'bois de la marche'. R zet vaak een streepje achter een woord, waarop dan een verklarende soortnaam volgt: *baerm* | *dijck* | *dam* oft ęrden veste; *meęuwe* | *voghel*; *meęze* | *voghel*; *micke* | *gaffel* oft spriet; *micke* | *staeck* oft schoore; *mueken* | *mate*; *munte* | *cruud*; *muus* | *beęste*. Het is duidelijk, dat dit alles niet als composita moet gelezen worden: *baerm-dijck*, *meęuwe-voghel*, *munte-cruud* enz. Samengestelde woorden schrijft R aan of naast elkaar: *berckboom* oft *berckenhaut*, *baerghen smęr* enz. Soms ontbreekt het streepje voor *voghel* of *visch*, ofschoon wel geen samenstelling zal bedoeld zijn: *pellarijn voghel*, *pellicaen voghel*, *tarijn voghel*, die Kiliaan als composita heeft opgevat en o.i. feitelijk niet bestaan. Men zal toch niet gaan lezen *baerbeę(-)visch*, *baers oft baes(-)visch*, *braessem(-)visch*! In ons exemplaar zijn *baerbeę* en *baers* overigens door een handschriftelijk streepje gescheiden van wat volgt en dit streepje komt meer voor bij twee synoniemen, zoodat Kiliaan zelf, van wien wij aannemen, dat hij het exemplaar annoteerde, het onderscheid maakte, ook daar waar de druk zelf geen streepje aanbracht^{32a}.

In plaats van *spiesch-hout* leze men dus *spiesch*, (een soort

32a Een ander voorbeeld is *cockuut voghel*, bij Kiliaan *cockuut-voghel*, in het Middelnederlandsch Woordenboek overgenomen als Kil. *cockuutvoghel* (op *cockuut*).

van) *hout* (dat ook genoemd wordt) *wagenschot*. *Spiesch* is dus - tenzij het streepje hier verkeerd werd geplaatst, doch dit zou het enige geval zijn - een naamwoord. Van *spiesch* | *haut* heeft Kiliaan een compositum gemaakt, waarvan het bestaan zeer problematisch is, maar dat door latere lexicologen, op gezag van Kiliaan, werd over- en aangenomen. Kiliaan vertaalt en verklaart *waeghe-schot*, dat hij afleidt van *waeghe id est fluctus*, als volgt: 'lignum scriniarium, materia scriniaria: tabula quercea siue querneia maior; lignum quernum maius: tabula vndulata: asser tigrinus: lignum quod sponte fluctuantis maris vndas imitatur' (verder volgen nog verwijzingen naar Cornelius Aurelius, Adi. Junius (*sax. Wagenscot*), naar Becanus en *ang. wanscotte* i. materiaria incrustatio). Het woordenboek van d'Artsy (1643) vertaalt dan ook *wagenschot*, waarnaar bij *spieshout* verwezen wordt, door 'bois de charpenterie ou menuisier, Marrein, m.'. Het woord ontbreekt in de Thesaurus; twijfelde die aan het woord?

Wat dit woord *spiesch* is of kan zijn, daarnaar kunnen wij slechts gissen. Het Franse 'bois de la marche' hebben wij nergens teruggevonden, wel het *marrein* van D'ARSY, dat in het Naembouck ook voorkomt, als vertaling van *temmerhaut*, naast *marriere* ou *bois à charpenter*. Volgens het *Dictionnaire Général* is dit *mairain* of *merrein*: '1° Anciennement. Bois de construction ou d'exploitation en général; 2° *De nos jours*. Bois de chêne débité selon les fissures qui partent du coeur de l'arbre, et employé surtout pour faire des douves de tonneau; 3° *P. anal.* (Vénerie). Bois du cerf. *Specialt.* Tige qui porte les andouillers'.

De *Grande Encyclopédie* geeft een soortgelijke verklaring, doch spreekt van 'beilles' (i.p.v. 'fissures'), die in kwartieren worden gespleten en nadien in planken.

BEZEMER vertaalt *merrain* een eerste maal door 'stang van een hert en een tweede maal door duighout'.

Nu is het wel opvallend, dat *spits* (zie *WNT* aldaar, kol. 2861) eveneens de betekenis heeft van 'onvertakte hoorn van een jong hert of een jonge ree' en *spitsel* (zie DE BO) in het Westvlaams gebruikt wordt voor 'kleene balk liggende langs eenen muur met de uiteinden vastgeankerd aan twee andere muren om een kleen gebouw samen te houden. Een spitsel is een soort van halve balk'.

Bestaat er een verband tussen ons *spiesch*, *spits* en *spitsel* of alleen tussen *spiesch* en *spitse*? Ofwel met *spier* als benaming van de gekloofde houtstukken, het klophout, waarvan de duigen worden gekloofd?

Dit zijn alles maar gissingen. Een bevredigende oplossing doen zij niet aan de hand.

Het artikel 'SPIESCH, bnw.' in het Woordenboek der Nederlandsche Taal zou dus, uitgaande van R, moeten gewijzigd worden. Vooreerst is het bestaan van een adj. *spiesch* niet met zekerheid geattesteerd, noch door de voorbeelden van het Middelnederlandsch Woordenboek, noch door de voorbeelden van het Woordenboek der Nederlandsche taal. Het adj. heeft er twee vormen *spieschen* en *spieschenen*, welke laatste vorm in het Mnl. Wdb. onmiddellijk volgt op *eekenen*, waarmee het wel formeel gelijk gesteld zal moeten worden: *Van goeden drooghen ghesloten EEKENEN ende SPIESSCHENEN houte*. Dus *eekenen* (dat. mv.) van *eek(en)* en *spieschenen* van *spiesch(en)*. In voornoemde voorbeelden is evenmin een spoor van het compositum *spieschhout* te vinden, dat alsnog zijn plaats in de Nederlandse woordenschat zal hebben te veroveren. Ook het Mnl. *spiersch* is misschien te lezen *spierschen* en de bezwaren van Verdam tegen een gelijkstelling van de twee woorden zouden allicht vervallen zijn, had hij het Naembouck gekend⁽³³⁾. Door bewust of onbewust het streepje in het Naembouck over het hoofd te zien heeft Kiliaan heel wat lexicografen in de war gebracht, aangenomen steeds, dat het streepje er geen fout is.

Een analoog geval is het woord *spilder*, dat Kiliaan vertaalt door 'tenuis, gracilis, exilis' en als *vetus. fland.* opgeeft.

Spillebeen is voor hem ontstaan uit dit *spilder*, en brengt hij in verband met *spil* 'fusus': *spille-been*, *spilder-been*. Myscelus: *qui crura habet exilia, murinis similis, vt Graeca habet etymologia: vel fusis, vt Teutonica*. Zo doet ook De Bo met

(33) Verdam geeft twee voorbeelden op voor *spiersch* ... van 3 *spierscen* berdren (met uitgang *en*) en ' ... 2 *spiersche* berdre', beide uit de *Rek. v. Gent*, anno 1376, voor *spiesch* eveneens twee voorbeelden: 'ghemaect ... van goeden *spieschen* berderen' en het hierboven aangehaalde. Ongetwijfeld heeft men met hetzelfde woord te doen. Met 'spies', zoals Schuermans veronderstelt zal het wel niets te maken hebben. Verdam vermoedt, dat het 'misschien' samenhangt met *spier* = *spar*. Is de *-en* de uitgang van het stoffelijk bijv. nw. dan zou men van een stam *spiersch* moeten uitgaan. Alleen verder onderzoek zal dit alles ophelderen.

het Westvlaamse *spilde* = recht en dun gelijk een spil. Verdam merkt daarbij op doch dan toch wel eerder in de bet. 'staak, spijl' dan in die van 'weefspil', twijfelt aan die etymologie en veronderstelt, dat in deze woorden andere vormen voortleven van een oudgerm. bnw., dat bij Gallée 295 staat opgetekend, nl. *spildig* 'oud, zwak', en bij De Dene voorkomt. Dit zou dan behoren bij de stam van *spilden*, *spillen* 'verzwakken', dat Kiliaan vermeldt als *vetus* en *holl.* 'attenuare, minuere'. Verdam eindigt zijn artikel echter met de sceptische opmerking: 'uit schrijvers is het woord niet opgetekend; een bevestiging der opgave van Kil. ware niet ongewenscht'. Het *WNT* lost de moeilijkheid niet op, zegt verrassend eenvoudig '*naar het schijnt van SPIL, verg. SPILDE*', noemt het woord 'verouderd' en verwijst naar Ter Laan op *Spiliter*, dat aldaar niet voorkomt: er staat *SPILLEG, spilterg!*

Kijkt men nu naar het Naembouck, dan vindt men daar: *SPILDER = plus mince*, een comparatief, naar betekenis en vorm, van *spilde*, dat De Dene gebruikte en nog voortleeft in het Westvlaams. Dit lost alle moeilijkheden op. Alleen blijft nog op te helderen hoe het Naembouck aan die comparatief is gekomen. D'Artsy heeft *spilderbeen* naast *spillebeen*, *spilden* naast *spillen* overgenomen, maar niet het adj. *spilder*.

* *

Bij enkele woorden heeft Kiliaan op het **fland.** nog een andere localisering laten volgen: **brug.** bij *plate, rastoen, woeker, camp.* bij *vuyrster* en *witteken*, **gand.** bij *aerde* 'forum', *maecken, pusseme* (niet bij *pussemier*), **lovan.** bij *klepspaen*, **orient.** bij *katerrol*. Ook bij woorden, die niet uit R komen, worden dergelijke localiseringen vermeld:

brug. bij *een-klippigh, eesterl heester, kalmafreye, klacken, klacker, krickhouder* waarbij ook **francon.**, *kricke-micke l kerckemicke, logie, rammeken, redenaer, schaed-be-letter, stapeel, stedegarson, stock* en *met den stock verkoopen, stuyte* waarbij ook **zeland.**, *visch-boeyer, volaerd l vollaerd*;

gal. bij *loyael, vielwaerier* (i.v. *oudwaerier*), *playsir, rasier, wouwe*;

gand. bij *kerspe*;

mechlin. bij *woudken* (i.v. *oudken*);

occident. bij *sicht* | *sichtent*;

teneramond. bij *oudken*;

was. bij *brad-not*.

Vreemd doet in deze lijst het *camp.* en het *lovan.* aan, naast *fland.* De Kempen en Leuven lagen toch ook wel voor Kiliaan niet in Vlaanderen! Zij kunnen dan ook bezwaarlijk iets anders betekenen dan 'ook in de Kempen', 'ook te Leuven'. *Vuister* (K *vuyster .j. vuyrster*) bestaat ook nu nog in de Kempen⁽³⁴⁾ in de betekenis 'nis nevens den haard' en DE BO geeft op *veurster* 'coeur de cheminée, fond de cheminée'. Dit klopt dus volkomen. *Klepspaen* is te Leuven niet bekend⁽³⁵⁾; is het *lovan.* in dit geval geen verschrijving, dan heeft Kiliaan het woord zo goed als zeker ergens in een Leuvense bron gevonden en dat zal wel een *gedrukte* bron zijn, waarin men veel kans heeft nog andere *lovan.* terug te vinden. Het *fland. zeland.* zal wel zijn 'in Vlaanderen en Zeeland', het *gal. fland.* 'in Frans-Vlaanderen' het *fland. orient.* en *fland. occident.* is natuurlijk Oost- en West-Vlaanderen. De overige plaatsnamen kunnen een beperking zijn, wat voor het Dendermondse *oudken* en het Mechelse *woudken* zeer aannemelijk is, en voor de andere hoogst waarschijnlijk, zo niet zeker. Een typisch voorbeeld is **krick-houder**.

Het artikel luidt als volgt:

'*krick-houder. fland. brug. francon.* Rhabdophorus: Qui fulcimenti subalaris fermam argenteam pedalis magnitudinis munere suo in publico fungens gestat. vulgo *krickhouderus.* lac. Marchant'.

Het woord zelf en de verklaring zijn ontleend aan IAC. MARCHANTH *Flandria Commentariorum Lib. III. Descripta. Antverpiae, Ex Officina Plantiniana, Apud Viduam, & Ioannem Moretum, M.D. XCVI.*, uit een boek dus, dat pas drie jaar vóór het Etymologicum van de Plantijnse pers kwam. J. Marchantius, die ook nog op andere plaatsen wordt geciteerd, wordt overigens in Kiliaans bronnen vermeld. In boek I, hoofdstuk *De Magistratibus, qui ad cuiusque loci subditos respiciunt*, tweede onderafdeeling *De Bailliuus*, leest men, bl. 152 (wij cursiveren wat Kiliaan overnam):

(34) CORNELISSEN en VERVLIEET op *vuister, veuster; witteken* komt er niet in voor.

(35) Zie GOEMANS, blz. 150 (nr. 15).

'In aliquot Castellaniis, praesertim Feurnensi, & in terra Franca, Baillivis additur *Crickhouderus*⁽³⁶⁾, *sic dictus*, quasi custos ligni, suprema sui parte transversarii, quod axillis subjectum, imbecilles sustentat: cuius *forma argentea pedalis* magnitudinis, illi magistratui, *munere suo in publico fungenti*, ritè *gestatur*'.

De term werd dus vooral gebruikt te Veurne en in de 'terra franca'. Het *brug. francon.* bij Kiliaan moet dan wel slaan op beide en wordt pas duidelijk, wanneer men weet, wat die 'terra franca' is, nl. het Brugse Vrije. Marchantius zegt hierover in het hoofdstuk *De Classe Quatuor Membrorum*, bl. 108:

'Praecipuam in Flandria, aut veriùs, re ipsa omnem auctoritatem potentiamque obtinent quatuor regiones, Gandavum, Bruga, Ypra, Terra Franca, ceu tetrarchia, quae Quatuor membra vocantur...'

Zonder de opheldering van Marchantius zou Kiliaans localisering of onbegrijpelijk of misleidend zijn. Kon zijn aanduiding voor zijn tijdgenoten wellicht volstaan, voor ons wordt ze pas duidelijk door zijn bron. Dat Kiliaan het 'Furnensi' verwaarloost is waarschijnlijk toe te schrijven aan het feit, dat Veurne, met Berg en Bourbourg onder de jurisdictie van de Terra Franca vielen:

'Terrae Francae subcensentur Feurnensis, Bergensis, ac Burburgia Castellaniae, cum earum appendicis numerosis...' (Marchantius, blz. 141).

Het *brug. francon.* is dus wel 'in het Brugse Vrije'.

Marchantius heeft ook nog een hoofdstuk over Frans-Vlaanderen, dat hij *Galloflandria* noemt (blz. 154) en dit zal Kiliaan dan ook wel bedoelen met zijn *gal. fland.* Zijn *fland.* omvat derhalve die streek niet, zoals Jacobs (blz. 6) meende, alleen Oost- en West-Vlaanderen.

Uit Marchantius heeft Kiliaan nog het woord **vierschare**⁽³⁷⁾:

Kiliaan: *vier-schare* inquit lac. Marchan. q.d. quadriturba: *quia quatuor personarum illic vsus est, actoris, rei iudicis, & baillui.*

Marchantius: vnde etiam tribunalia nostrati vocabulo *Vierscharen*, hoc est, quatriturbae nominantur: quia nimirum quatuor personarum illic vsus est, Actoris, Rei, Iudicis, & Baillui (blz. 152).

(36) Cursief in de tekst.

(37) Over *vierschare* zie *De Keure van Hazebroek*, IV, op *vierscare*.

En het volgende gedeelte van zijn artikel *voght*:

Kiliaan: *fland. iprens. Consul. βοηθός. i. principis auxiliaris minister*
 Marchantius: *Primi Scabini: Yprae, Bellaeque VOEGTI, sive Tutores: ...*
nisi quis fortè magis delectetur Graeci nominis & significati βοήθοι;
paronymia ... (bl. 148).

Kiliaan liet hier Belle wegvallen: vergeten of niet interessant genoeg?

Kluyvers onderzoek naar de bronnen van Kiliaan had eerder een 'negatieve uitkomst' en, daarvan uitgaande besloot hij, dat 'Kiliaan de levende taal uit den mond des volks moet hebben opgevangen'. Noodgedwongen moest hij echter aannemen, dat Kiliaan zelf 'woorden heeft verzameld door op de eene of andere manier boeken te excerpereen', doch was van oordeel, dat het z.i. 'niet de moeite loonen zou met moeite op te sporen, op welke bladzijde van welk deel het oorspronkelijke is te vinden'⁽³⁸⁾.

Van zijn kant meende Jacobs⁽³⁹⁾, dat Kiliaan 'vele oude geschriften had gelezen, vermits hij zelfs woorden opgeeft, die nooit of slechts een enkele maal door ons werden opgeteekend'.

Deze stellingen mag men thans wel omkeren. Het onderzoek naar de bronnen heeft heel wat *positieve* uitslagen opgeleverd en illustreert op treffende wijze de werkmethode van Kiliaan. Uit niets is tot dusver gebleken, dat hij zelf uit oude *geschriften* is gaan putten. Wel heeft hij vele *gedrukte* boeken *geëxcerpeerd*: de Nomenclator van Junius⁽⁴⁰⁾, het Vocabulare van Ncël de Berlaimont⁽⁴¹⁾, Schorus⁽⁴²⁾, Pelgrom⁽⁴³⁾, het Naembouck, Marchantius en morgen vindt men er meer. Men weet thans ook, dat, om de juiste waarde van zijn verzamelde en bewerkte materiaal te kunnen bepalen, men dit zal moeten toetsen aan zijn bronnen en dit geldt niet alleen voor zijn woorden, maar ook voor zijn Latijnse vertalingen, zijn gewestelijke aanwijzingen, zijn historische of zijn zeldzame termen. Met alle eerbied

(38) KLUYVER, blz. 28.

(39) Blz. 11.

(40) KLUYVER, blz. 17 en vlg.

(41) *Colloquia*, I, blz. LXXXIII en vlg., III, blz. XIX en vlg.

(42) VERDEYEN, *Petrus Dasypodius en Antonius Schorus*, blz. 1019 en vlg. (afzonderlijke uitgave, blz. 55 en vlg.).

(43) MICHELS, *Kiliaen en Pelgrom*. Voor de etymologieën zie ook STORME.

voor het werk van den ijverigen geleerde moet toch worden erkend, dat de waarde van zijn materiaal geheel afhankelijk is van de waarde van zijn bronnen en van het gebruik, dat hij er van gemaakt heeft.

Eerst na een grondig onderzoek zal kunnen uitgemaakt worden, wat er *eventueel* aan 'levende taal' achter zijn werk verscholen zit, in hoever ook 'de mond des volks' een bron voor hem geweest is en of Kiliaan inderdaad 'zelfstandig is te werk gegaan, zonder bij voorkeur andere woordenboeken af te schrijven', zoals Kluyver (blz. 109) het waarschijnlijk achtte, naar aanleiding van de artikelen *ghermen* en *gheleysten*.

Dat men in dezen niet omzichtig genoeg kan zijn, moge blijken uit het volgende voorbeeld. 'Of Kiliaan ook zijn voordeel gedaan heeft met mondelinge inlichtingen, is nog steeds onzeker' schreef De Vooyo (blz. 247), 'al lijkt het waarschijnlijk'. Hij vestigt dan de aandacht op de zeldzame specialisering van de Vlaamse dialecten, wat 'mogelijk duidt op plaatselijke bronnen ... maar soms is het de volksuitspraak van een elders volledig genoemd woord, b.v. *pusseme* = perseme, dat hij als "Gents" opgetekend heeft. Dergelijke verhaspelde woorden als *overe* = oyevaer, *perselie* = petercelie, *spaeyeniren* = pionnieren *eefrouwe* = joffrouwe zouden bewijzen kunnen zijn voor optekening uit Vlaamse volksmond'. In een voetnota wijst De Vooyo er nog op, dat Kiliaan het wegvallen van de *r* b.v. in *kespe* = *kerspe*, *veusen* = *veurzen*, 'dus bij Vlamingen kan geconstateerd hebben, maar *os-baere* = orsbaere = rosbaere, was ook bij Joos Lambrecht te vinden. Stellig is dus het bewijs niet'. De Vooyo had wel gelijk op zijn hoede te zijn! Niet alleen *osbaere*, ook *pusseme* (R *pussem*, zonder slot-*e!*), *perselie* (R *perselle!*), *eefrouwe* (R *eefrouwe* met *ee* = open *ē*) staan eveneens in het Naembouck en, wat erger is, Kiliaan heeft gemeend *pussem* en *perselle* te moeten verbeteren.

Kerspe heeft Kiliaan tweemaal, eenmaal zonder localisering, als substantief (*kerspe*, *kerspen doeck*) en eenmaal als *fland. gand. j. kransselinck*. Artologanus. Het eerste komt ook voor in R onder de vorm *kerspe* (met *r*), *douck*, *Crespe*. Het tweede zal Kiliaan wel uit een andere bron hebben, evenals de vorm *kespe*, *fland.*, die er naar verwijst. Kiliaan heeft nog een adjectief *kersp. flã. j. kerspel. Crispus.*, en een werkwoord *kerspen. Vetus.*, waarin de *r* bewaard is. Het *fland.* slaat dus niet bijzonder op

het wegvallen van de *r*, eerder op het gehele woord, dat Kiliaan ergens als bijvorm aantrof, doch waar? Vormen als *perselie*, *pusseme* zijn voor de dialectgeografie onbruikbaar en dit is het geval met vele andere.

Ook de woordgeografie zal, bij he gebruik maken van Kiliaans gewestelijke aanduidingen, een oog in 't zeil moeten houden. Het *fland.* bewijst alleen, tenzij nieuwe gegevens ons inzicht zouden wijzigen, dat Kiliaan een bepaald woord in een Vlaamse bron aantrof, niet dat het elders niet zou bestaan hebben. Wij schreven hierboven, dat Kiliaan de indruk maakt als taalregelaar te hebben willen optreden. Een bewijs zien wij in zijn streven, waarvan de invloed niet te onderschatten is, naar eenmaking van de spelling; een ander in zijn overdreven zucht tot etymologiseren of reconstrueren. Door de konsekvente toepassing van zijn spelling op wat hij uit zijn bronnen overnam, heeft hij echter heel wat dialectische kenmerken 'weggespeld'. Zijn gewestelijk materiaal heeft dan ook maar een betrekkelijke waarde, en kent men eenmaal al zijn bronnen, dan zal er heel wat gezift en geschift moeten worden.

*
**

Slechts zelden plaatst Kiliaan een *vetus* bij de R-woorden⁽⁴⁴⁾. Alvorens de waarde van dit *vetus* te bepalen, vestigen wij er de aandacht op, dat bij een zeker aantal woorden in K na het *vet* of *vetus* geen punt voorkomt. Is dit opzettelijk gebeurd, dan zou het *vetus* moeten verbonden worden met het volgende woord en zou het, met *fland.*, betekenen: oud-Vlaams. Wij menen echter, dat hier geen bijzondere bedoeling achter zit en men eerder met een onachtzaamheid van schrijver of zetter te doen heeft. Vooreerst is het aantal gevallen zeer gering, vergeleken bij de overige, en bij nader onderzoek is gebleken, dat de punt ook elders dikwijls ontbreekt, na *fland.* tussen

(44) Hier volgt de volledige lijst: *aen-reesen*, *af-draegentheit*, *baeye* | *beye.j.* *baeckelaer*, *baerd-maecken* en *baerd-maecker*, *be-deghen* (R bed. oft rijck worden), *be-spreck*, *ertinghe*, *ghe-sende*, *hand-ghe-merck*, *karmieten*, *nieten*, *noyse* (niet bij *noose*, ofschoon bij beide woorden verwezen wordt naar 't Frans *noise*), *okeler*, *paste*, *pelerijn*, *pijpe*, *rouwaerd* | *roewerd* | *ruwaerd*, *schoppen*, *straele* (R str. oft vlieghe), *troppen*, *vleuwen*, *vlied-bergh* (R vliebergh), *vrocht.j.* *vrucht* (R vrucht), *vroed-dom* (R vroedem), *wal* (R wal oft diepte), *wepel* (ook *holl.*), *wier.j.* *weer*, *wuepelen*.

twee localisering, vóór en achter de afkorting *.j*. Bij de volgende lemmata staat er geen punt: *af-draegentheit, baeye, be-deghen be-spreck, be-spreken, be-steden ter aerden, dienlinck, ertinghe huyve, jost, nieten, straele, vrocht, wal*. Bij *wuepelen* staat het *vetus* - en dit gebeurt meer - na *fland.* en zonder punt. Een punt wordt overigens zo gemakkelijk vergeten! Moet men derhalve een punt zetten na *vetus*, dan kan aan dit woord alleen de betekenis van *oud* worden gegeven en, naar onze overtuiging, is dit ook zijn enige beteekenis⁽⁴⁵⁾.

Wanneer K bij *schoppen* een *flan. vetus*. plaatst en verwijst naar *schobben*, dan kan daaruit niets anders worden afgeleid, dan dat *schoppen*, met dubbele *pp* in plaats van dubbele *bb*, een oude Vlaamse vorm is van *schobben*. Hetzelfde geldt voor *spoghen. vetus* (zonder punt!) *fland. j. spouwen* en met *vrocht. vetus* (zonder punt!) *fland. j. vrucht*, waar *spouwen* en *vrucht* een meer gewone vorm aangeven. Het *vetus* ontbreekt bovendien bij '*vrucht, vurght, vorght, vrocht, germ. sax. sicamb. fland. Timor. germ. forcht. sax. fruchte*'⁽⁴⁶⁾. Afgaande op het artikel *vrocht*, slaat het *fland.* in dit geval wel op de laatste bijvorm en het gehele artikel wijst er op, dat het in casu alleen om verschillende vormen gaat, waarvan er een door Kiliaan als Vlaams herkend en als *oud* door hem is aangevoeld of, wat waarschijnlijker is, door hem in een oude bron werd aangetroffen. In geen geval kan er sprake zijn van een *verouderd* woord, wel van een *oude vorm*. Ook bij *noyse .j. noose* gaat het eenvoudig om een vormkwestie. Moet het *vetus* bij de R-woorden, waar naar een ander woord verwezen wordt, dan anders geïnterpreteerd worden? Wanneer Kiliaan bij *aanreesen, baerdmaecken, -er, bespreck, handghemerck* een '*vetus*' voegt, zou hij die dan als 'verouderd' hebben willen bestempelen? Dat lijkt mij alles behalve voor de hand te liggen, evenmin als zulks de bedoeling kan geweest zijn met '*vetus*' voor een serie als *ger. sax. sicamb. fland.* Bij welke van deze termen hoort dan het '*vetus*'?

Er is, naar onze mening, geen voldoende reden om aan te

(45) KLUYVER, blz. 119, omschrijft *vetus* door *verouderd*, doch vraagt zich af 'of dit er altijd mede bedoeld is'; wat verder besluit hij, dat men *vetus* in 't algemeen als *verouderd* zal mogen beschouwen. Jacobs' *Verouderde Woorden* steunt geheel op die interpretatie. Ook De Vooy's, blz. 245 (2) blijft het waarschijnlijker lijken dat Kiliaan bedoelt: verouderd Vlaams.

(46) Op welke vormen precies het *germ. sax. of sicamb.* slaat, laten wij buiten bespreking.

nemen, dat aan *vetus* door Kiliaan verschillende waarden zouden zijn toegekend. Bij de Vlaamse woorden die niet uit R komen, staat vaak een *vetus. fland.* Voor ons wijst deze groep op het raadplegen van een oude Vlaamse bron of wel van een historische bron, waarin het ene of het andere woord vermeld wordt. Te oordelen naar wat men thans van Kiliaans werkmethode afweet, is het niet aan te nemen, dat hij ieder van deze woorden aan een afzonderlijk onderzoek zou hebben onderworpen. Dat Kiliaan ook uit eigen ervaring, kennis of ook maar uit taalgevoel zou geoordeeld hebben, sluiten wij niet uit, doch waar dit kan gebeurd zijn, is voorlopig nog niet uit te maken.

Wel staat het vast, dat Kiliaan historische gedrukte werken heeft geraadpleegd. Het bewijs is hierboven geleverd door de ontleningen aan Marchantius. Uit denzelfden auteur nog een voorbeeld en een *vetus. fland.* Kiliaan geeft *land-houder* (consul territorij) op als zodanig. Blz. 148 leest men in Marchantius: 'In Feurnensi castellania *Lanthouderi*, quasi terrae custodes, adiunctique illis Scabini etiam *Keurheri*, ceu electi domini: *Keur* enim optionem, electionemque signat, appellantur'. En ook dit *keur-heer* geeft Kiliaan als '*fland. vet.* Senator territorij, legislator, iudex'. Beide woorden staan op dezelfde bladzijde als het boven reeds genoemde *voegti*. Deze bewijsplaatsen zijn op zichzelf overtuigend genoeg: beide woorden zijn voor Kiliaan *Vlaams* en bovendien *oud*, blijkbaar omdat hij ze aldus opvatte. Marchantius zegt niet, dat ze oud zijn, integendeel *Nuncupantur ... primi Scabini ... voegti, ... in Feurnensi castellania Lanthouderi appellantur*⁽⁴⁷⁾. Onze eerste veronderstelling, dat men *vetus* en *fland* uit elkaar moest houden, wordt hierdoor bevestigd.

*
* *

Hoe moet ten slotte de afkorting *fland.* gelezen worden? *Flandricum*, zoals wijzelf vroeger deden, naar het voorbeeld van Kluyver en Jacobs? In de voorafgaande bladzijden hebben wij *fland.* onopgelost gelaten. Het is ons opgevallen, dat Kiliaan zelf nooit *flandricum* gebruikt. Sprekende over de gewestelijke woorden in zijn voorbericht, schrijft hij: 'Voces itaque *Brabantis* in primis vsitatas; plurimas voces insuper *Flandris*,

(47) Dat het woord *keur-heer* niet verouderd was ten tijde van Kiliaan, blijkt uit het artikel *Curiare* in *De Keure van Hazebroek*, IV, 158 vlg.; aldaar vindt men het woord nog in teksten van de XVIIe eeuw!

Selandis, Hollandis, Frisiis et Sicambris (Gheldris nempe, Cliuiis & Juliacis), Saxonibus quoque et Alemannis siue Germanis superioribus vsitatissimas, nobis autem nunc minus tritas Voluit gebruikt hij in zijn woordenboek eveneens *Flandris, Brabantis*, ook *apud Flandros* (i.v. *ambachten*). Bij *naeyersse, mes, oor* is de formule *Flandri finiunt, dicunt*, bij *on-* heet het 'apud veteres flandros'. De afkorting *lovan.* komt eenmaal voluit voor als *Lovaniensibus*, nl. bij *placke*: 'nummus varij apud varios valoris: *Lovaniensibus* tertia pars stuferi ...^(47a)'. Merkwaardig genoeg, gebruikt Junius in zijn *Nomenclator* (een van Kiliaans bronnen!) dezelfde formule. In een en hetzelfde artikel krijgt men de afkorting *Brab.* en de volle vormen *Flandris* en *Hollandis* (zie Kluiver, bl. 21 op *schaverdijnen*, aldus inderdaad in de uitgave van 1567); bij *mugil, capito* staat er '*Hollandis nobis dicitur*' hetgeen door Kiliaan wordt overgenomen als '*Holland. dictus*'. Wanneer Kiliaan onder *kop, kop gheleght* het artikel *schoenophininda* (zie Kluiver, blz. 29) overneemt, dan voegt hij er aan 't begin bij *Holl. q.d.* en aan 't slot '*Brabantis* stootballen'. Het lijdt dan ook geen twijfel, dat men bij Kiliaan alle gewestelijke afkortingen moet opvatten als een ablatief meervoud: *Flandris, Hollandis, Brabantis, Lovaniensibus* enz. Letterlijk zou men het dus moeten vertalen door '*bij of door de Vlamingen, Hollanders, Brabanders, Leuvenaars*' enz., wat zonder bezwaar kan omschreven worden door '*in Vlaanderen, Holland, Brabant, te Leuven*' enz. Bij het artikel *ood* gebruikt Kiliaan echter ook *flandricè* (er staat foutief *flandicè*) naast *wallicè*, hetgeen men zou kunnen vertalen door 'in 't Vlaams', 'in 't Waals'. Uit het bovenstaande menen wij echter te kunnen besluiten, dat Kiliaan ook hier niet het dialect, maar de bewoners of de streek bedoelt. In alle geval is het duidelijk dat *fland.* NIET betekent *flandricum* en het niet verbonden mag noch moet worden met het voorafgaande of volgende *vetus*: het is ofwel een verkorte ablatief ofwel een bijwoord, en vooral, zo niet uitsluitend het eerste. Wij gaan akkoord met Goemans, wanneer hij, blz. 153, het *lovan.* (*Lovaniensibus!* en niet *Lovaniense*) omschrijft 'Uit Leuvensche bronnen, mondelinge, schriftelijke of gedrukte, en, zoo er

(47a) Bij *pionnier* vindt men nog: *Flandris dicuntur*; bij *stallicht*: *Brabantis ... Flandris dicitur*; bij *weddinghe*: *apud flandros*; verg. ook de handschriftelijke noot bij *begherte* (Woordenboek, blz. 33): *apud brugenses* en bij *crotten* (ib., blz. 67): *apud brug.*

geen andere localisering is toegevoegd, elders door mij niet aangetroffen', al zouden wij het 'mondeline en schriftelijke' weglaten, maar kunnen niet met hem meegaan, wanneer hij het *vet. Brux. Louan.* bij *meersener* (blz. 154) vertaalt door 'in oude Brusselsche en Leuvensche oorkonden voorhanden en niet meer in levend gebruik'. Kortweg zouden wij het weergeven door 'oud woord, te Brussel en te Leuven'. Dat Kiliaan het woord uit oude oorkonden zou hebben, is meer dan problematisch, hoogst waarschijnlijk komt het uit een of ander historisch boek. Mijn vorige hypothese (zie *Colloquia*, I, blz. LXXXVI), dat *vetus. fland.* zou kunnen betekenen 'oud of verouderd, nog gebruikt in Vlaanderen' beperk ik thans kortweg tot 'OUD. VLAAMS' of omschreven '*dit is een oud woord en een Vlaams woord*'. Of Kiliaan daarbij heeft willen te kennen geven, dat het woord 'nog', dan wel 'vroeger' door de Vlamingen gebruikt wordt of werd? Er zijn gevallen, waarin het eerste kan verondersteld worden: b.v. het hierboven besproken *land-houder* of de uit het Naembouck overgenomen en als *vetus* gekenmerkte woorden. Kiliaan schijnt echter wel een *ouder* gebruik te bedoelen, doch definitief zal o.i. deze kwestie pas beslecht worden, wanneer men alle *vetus*-woorden aan de bron zal hebben kunnen toetsen. Misschien ook heeft Kiliaan niet eens aan het onderscheid gedacht en heeft hij alleen een woord willen localiseren en er tevens bijvoegen, dat men met een oud woord te doen heeft. Steunende op zijn werkmethode, lijkt dit ons nog de waarschijnlijkste verklaring te zijn^(47b).

Uit dit alles blijke, dat men Kiliaan er geen verwijt moet van maken, dat hij sommige woorden als *vetus* opgeeft, die nu nog voortleven, of woorden in een bepaald gewest localiseert, die nog elders worden gebruikt. Kiliaan was geen dialectoloog in de moderne zin van het woord. De dialecten zelf kende hij blijkbaar niet. Zijn gewestelijke gegevens haalde hij uit de boeken, die hij te zijner beschikking had. De kritiek op die gegevens zal dus, wil zij niet onbillijk zijn, in de eerste plaats moeten uitgaan van zijn bronnen en nagaan hoe hij die verwerkt heeft. Ondertussen kunnen wij er ons alleen in verheugen, dat Kiliaan zoveel materiaal heeft verzameld, al mag hij zich nu en dan ook vergist hebben of zich bezondigd aan verkeerde interpretaties en woordafleidingen, te meer daar dit voor een niet gering deel is toe te schrijven aan de stand van de taalstudie in zijn tijd.

(47b) Zie NASCHRIFT II.

VIII. - Vergelijkende lijst van de 'flandris' woorden bij Kiliaan*

A

achter-gancks. <i>fland.</i>	R achtereen, achtergangh
achter-hoede. <i>vet fland</i>	
acker-sieck. <i>vetus fland.</i> j. veldsieck	
aeysse. <i>fland</i> j. unster, unsel	R aeysse
ael-ding, ael-dinger, haeling. haeldingh. <i>fland.</i>	
aenbilckt. <i>fland</i>	R aenbilt M haenbilt
aen-klauwe. <i>flā. holl. sic.</i> j. enckel	M (anclieve)
aen-reesen. <i>vet. fland.</i>	R aenreesten oft grypen; aentasten ... anreesen
aerde. <i>fland. gand.</i> ... koren aerde. <i>flandr.</i> j. koren-merckt	R coorenmaerct Pal coorn maertt
aerpel, erpel. <i>fland.</i>	R erpel
aerssel-maend. <i>vet. flan.</i>	D arselmaent M arselmaent
aet. <i>vet. flan.</i>	R aet oft spyse
af-draeghenthey. <i>vet fland.</i>	R afdraghenthey, cleenicheyt oft blaemte
af-jonste. <i>fland.</i> j. af-gunste	R afjonste <i>en</i> afgonste N77 afgonste
af-tronck, ave-tronck. <i>vetus flan.</i> j. bastard	R (aftronken)
affel, naffel. <i>fland.</i> j. navel	R affel oft navel
aketisse. <i>fland.</i> j. haeghdisse	R aketissië b. ęrdtissië N77 aketisse M haghetissen (mv.)
aller-tier. <i>vet. flā.</i> j. allerley	
allick, allinghe, allicken. <i>fland. holl.</i> j. al gheheelijck	R allicken, allinghe
amme, am. <i>fland.</i> j. ham	R am oft męrsch
ander-sweer. <i>fland.</i>	R anderzwęr

* In deze lijst zijn de lettertekens u, ę voor v, i voor j, ae voor ae, oe voor oe, w voor uu genormaliseerd; de bekende afkorting j. in Kiliaan werd behouden, alsook de ae, ę voor [ę.] in het Naembouck en in Paludanas. Wegens de volgorde in R is w = uu eenmaal blijven staan onder de W, nl. in wt-drijven.

anghel. <i>fland.</i> j. hanghel	R anghe, b. hanghel
aronde, <i>vet fland.</i>	
ast van t' vercken. <i>fland.</i> j. harst	R arst van een vercken Pal harst oft een ghezauten stick baecvleesch oft speck
aud. <i>fland.</i> j. oud	N oudt
ave. <i>vet. fland.</i> j. af	
ave-tronck, aftronck. <i>vetus fland.</i>	
awayt, aweet. <i>vetus. fland.</i>	
B	
babben. <i>fland</i>	R babben, ghecken oft rellen
bachten. <i>flan.</i> j. achter	R bachten, b. achter D achter M bachten
back-kruyd. <i>fland.</i>	
baecke-smeer. <i>fland.</i>	R bakesmē
baecke-speck. <i>flandr.</i>	R bakespeck Pal harst oft een ghezauten stick baecvleesch oft speck
baecke, baecken-vleesch, baeck-vleesch. <i>fland.</i>	
baecke vleesch. <i>fland.</i>	R baeckvleesch oft spec D vleesch van bake M bakin vleesch
baeyken. <i>fland.</i>	R baeyken
baeye, beye. <i>flā. holl. fris.</i> j. besie	
baeye, beye. <i>vetus fland.</i> j. baeckelaer	R baeyen oft bakelērs
baey-not. <i>fland.</i>	
bael. <i>vet. fland.</i> j.	
baeliu, baelliu, bailliu. <i>fland. hol. zeland.</i> ⁽⁴⁸⁾	R balliu oft schaut Pal Hoog ballyu oft schout M bailliu D baillyu
baenst. <i>fland.</i> j. voncke	R baenst oft vonc Pal vonc of baenst
baerd-maecken. <i>fland. vetus.</i> j. baerd-scheren	R baerdemaken
baerd-maecker. <i>fland. vet.</i>	R baerdemaker <i>en</i> baerdschērer <i>op</i> baerdemaeker
baersen, baersten. <i>flā.</i> j. baeren	R zie barsten
bal-daedigh. <i>vet. holl. fland.</i> j. boos	
barde van myrre. <i>vetus fland.</i>	
barentéren. <i>vetus fland.</i>	

(48) *Het aequivalent werd vergeten; vermoedelijk is dit amman.*

barsten, *fland.* j. baeren

R baren een kind, b. baerzen; baerzen
een kind

be-dampelen. *fland.*

R bedampelen

be-deemen, be-deemsteren. *flã.*

be-deghen. *vetus fland.*

R bedéghen oft rijck gheworden

be-dwanck. *fland.* j. braecke

R bedwangh van pēden oft een brake

be-ghijlen. *fland.* j. be-drieghen

R beghilen oft bedrieghen **Pal**
bedrieghen

be-gremen, be-griemen, be-gremelen. <i>flandr.</i>	R begrémen, zwart maken, zwarten oft begrymen
be-ieghenen. <i>fland.</i> j. be-teghenen	R beieghenen, z. beteghenen
be-kleemen. <i>fland.</i> j. beleemen	R becleemen
be-krotten. <i>fland.</i> j. be-kladden	
be-lenden. <i>fland.</i> j. ver-eynden	R belenden
be-moren, be-mooren. <i>flã</i>	R bemoren
be-mullen. <i>fland.</i>	
be-mult. <i>fland.</i>	R bemuld
be-quijlen. <i>fland.</i> j. be-seeveren	R bequilen oft beseeveren
be-respen. <i>fland.</i> j. berispen	R berespen oft straffen Pal berespen
be-schobben, be-schoppen. <i>flandr.</i> j. be-spotten	
be-seffen. <i>fland.</i>	R beseffen
be-seuluwen. <i>fland.</i> j. be-kladden	
be-smockelen. <i>fland.</i>	R besmockelen
be-soluwen. <i>fland.</i>	
be-sparsen. <i>fland.</i>	R bespersen
be-sprek. <i>vetus fland.</i>	R bespreck
be-spreken. <i>vetus fland.</i> Legare	
be-steden ter aerden. <i>vetus fland.</i>	
be-stellen. <i>fland.</i>	R bestellen een pērd
be-stoken. <i>fland.</i> j. be-stormen	R bestoken, bestormen
be-strijden. <i>vet. fland.</i>	R bestriden Pal bestryden 'objurgare'
be-swelten. <i>fland.</i>	R bezwelten
be-taeteren. <i>fland.</i>	R betateren
be-toogh. <i>fland.</i> j. be-toon	R betoogh
be-tooghen. <i>fland.</i> j. betoonen	R betooghen oft doen blijcken Pal betooghen
be-treck van vonnisse. <i>fland.</i>	R betreck van vonnesse
be-trecken het ghewijsde. <i>fland.</i>	R betrecken eenigh ghewijsde
be-waen. <i>vetus fland.</i>	
be-wompelen. <i>fland.</i> j. be-wimpelen	R bewompelen een zake
beenen. <i>fland.</i> j. schimpen	R beenen, scheeven oft schimpen
beestalie. <i>fland.</i>	Pal beeste, beestkin
beet-koole. <i>fland.</i>	R beëtcoole Pal beete 'beta'

beete. <i>fland</i> j. recke	R beete van voghels
beeten. <i>fland. holl.</i>	R beeten oft nederslaen
bellen iemanden. <i>fland.</i> j. stadtkindt maecken	R bellen yemand
bende. <i>fland.</i> j. wendel	R bende crijschvolcks
bere leggher. <i>fland.</i> j. veur-cooper	R bęrleggher
beren. <i>flan.</i> j. kneden	R bęren, cneden oft teluwen met den handen
berm. j. baerm. <i>fland.</i>	R berm, z. baerm

berst. <i>fland.</i>	R berst, clack oft crack
bet. <i>holl fland.</i> j. bat	R bet oft beter N beter M bet
bet-voorts. <i>holl. fland.</i>	
betten. <i>fland.</i> j. stoven	
bibbelen. <i>fland.</i> j. babbelen	
bij-sitte, bij-sitster. <i>flandr.</i>	
bilck. <i>fland.</i>	R bilck oft weede daer beesten weeden
bitter van t' kaffoen. <i>fland.</i> j. soet	R bitter in de cave
blad, blade. <i>fland holl.</i> j. bladinghe	R blad, bladijnghe, tocht oft bylevijnghe
blaeyen oft waeyen een sweerd. <i>fland.</i>	R blaeyen oft waeyen een langh mes
blaet. <i>vetus fland.</i>	
blanden. <i>fland.</i> j. smeecken	R blanden, smeecken oft vleeuwen Pal smeecken
blansen. <i>fland.</i> j. storten	R blanden oft storten
bleecken, <i>holl. fland.</i> j. bleycken	R bleęcken, wit maken
blend. <i>fland.</i> j. blind	R blend N blint Pal blend 'coecus'; blendt 'exoculatus' M (anclieve)
bloeme. <i>vet. fland.</i>	
boenen <i>fland.</i>	R boenen
boensel. <i>fland.</i>	
boeren. <i>vetus fland.</i> j. bouwen	
bokel. <i>vet. fland.</i>	
bol des booms. <i>fland.</i>	R bol van eenen boom Pal tbol vanden boom
bommele. <i>fland.</i> j. hommele	
bondel. <i>fland.</i>	R bondel oft bondijnghe
bondsel. <i>fland.</i>	R bonsel
bondselen. <i>fland</i>	R bonselen een kind
booten. <i>fland.</i>	R booten
boot-hamer. <i>fland.</i>	R boothamer
bootséren. <i>fland. holl.</i> j. be-worpen	R bootséren
bord. <i>holl fris. fland.</i> j. berd	Pal berd 'asser' (tweemaal)
bord-decks, bord-deckse. <i>flandr.</i> j. loove	R bordessche oft loove
bordessche. <i>fland.</i> j. bord-decks	
borlen. <i>fland.</i>	R borlen oft hulen Pal borlen[,] wupelen 'clamare'

bosch-not. *fland.*

bosse. *fland.* j. busse

R bosse oft doose **Pal** busse **M** bossen
(mv.)

boter-brugge. *fris. fland. sic.* j. boter-am

boter-schete, boter-schijte, boterschitte, **Pal** een pellarin, boterschete oft vyvautre
boter-vliege *fland.* j. pepel

botten. *fland.* j. stooten

Pal botten

botten. <i>holl fland. j. bedrieghen</i>	R botten yemand zijn gheld af
bradde. <i>fland.</i>	
brad-not. <i>fland. was. j. vuyst-not</i>	
bradse, bredse. <i>fland.</i>	
braecke. <i>fland.</i>	
braecke. <i>fland. j. rancke</i>	
brandeler, brander. <i>fland. j. brandijser</i>	R brander, brandereel oft brandyzer N brantyser Pal brandereel D brandisers (mv.)
brase. <i>fland.</i>	
breemstigh. <i>fland.</i>	R breemstigh
bricke, brijcke. <i>fland.</i>	
brijcke. <i>fland. j. bricke</i>	
brijn. <i>fland. j. pekel</i>	R brine oft pékele
brocke. <i>flan. Bolus venenatus</i>	R brocke daer men yemand mede vergheeft
broem, brom. <i>fland. j. brem</i>	R broem oft brom, ghēnst
broke, breucke, <i>flandr. sicamb. j. ghescheurtheyd</i>	R broke oft gheschuertheyt
brom, <i>flan. j. brem</i>	R brom (<i>op</i> broem)
brootse. <i>fland.</i>	R brootse
brugghe, <i>fland. holl. sic. fris. j. boter-am</i>	
brug-stock. <i>fland. j. vondele</i>	R brughstock oft vondele
buck. <i>fland. j. bock</i>	R buc oft boc Pal boc
buysschen. <i>fland.</i>	R buschen oft smiten Pal smyten
buyten-tier, buyter-tier. <i>fland.</i>	R butertiere, onghemanierd oft pilick
butse. <i>vet. fland.</i>	R butse oft slagh

C

cebolle, cibol. <i>fland.</i>	R ceboolen Pal seboole
cenderen, <i>fland. j. senghelen</i>	R cenderen <i>op</i> smecolen
cieren, <i>fland. j. brassen</i>	
cip, cippe. <i>fland.</i>	R cip oft block daer men lieden in sluut
cippier. <i>fland.</i>	

D

dachten. *fland.* j. dencken

R dachten

daeckeren, *vet. fland.*

daesaerd. *fland.*

R dazaerd, zot oft slichtebolle

daeserije. *fland.* j.⁽⁴⁹⁾

R dazernië

(49) *Het te verwachten woord ontbreekt; vermoedelijk is dit raserije.*

damp. <i>fland.</i> j. morwe	R damp oft moruwe
dampen. <i>fland.</i> j. morwen	R dampen oft moruwe werden
dampelen. <i>fland.</i>	
deel-ghenoot. <i>fland.</i>	R deēlghenoot oft haeldijng in een sterfhuus
deyn. <i>flan.</i> j. koren-bijter	
derdelinck, derde-sweer. <i>flandr.</i>	R derdelijng oft derdezwē
deur-loopende papier. <i>fland.</i> j. deurslaende	R duerloopende p.
dickent. <i>fland.</i>	
dienlinck. <i>vet flan.</i>	
din. <i>flan.</i> j. dun	R dinne, niet dicke
dincken. <i>fland.</i> j. dencken	R dijncken, peinsen oft meenen N dencken, dincken Pal dijnken 'reri'
disen-dagh. <i>vet. fland.</i> j. dings-dagh	R disendagh, b. dicendagh
dobbel-wercker. <i>fland.</i> j. tapissier	R dobbelwēcker
docke. <i>fland.</i> j. kevie, renne	R docke <i>op</i> renne Pal een voghel keyve
dol. <i>sicamb. holl. fland.</i> j. dul	R dul
dolck. <i>fland.</i>	
dood-keersse. <i>vetus fland.</i> j. stallicht	
doom. <i>fland.</i> j. domp	R doom, roock oft smoock
doomen. <i>fland.</i> j. dompen	R doomen
doppen. <i>fland.</i> j. doopen	R doppen Pal doppen yewers in 'tingere'; doppen in twater 'mergere'; doopen 'tingere'
dorper. <i>fland.</i>	R (dorpman) D dorpere M dorpre (mv.)
dorperheyd. <i>fland.</i>	R dorperheyd oft onreynigheyd
dorperlick. <i>fland.</i>	
dossenaer. <i>fland.</i> j. som-peerd	
dreeghen. <i>fland.</i> j. dreyghen	R dreeghen
dreel. <i>fland.</i> j. boel	R dreel oft boel
dreelen. <i>fland.</i> j. troetelen	
drille, drilleken, dril-not. <i>flandr.</i>	R drille, drilleken oft drilnote
drinten. <i>vetus. fland.</i>	
drommen. <i>fland.</i> j. dringhen	R drommen
drooghen harinck. <i>fland.</i> j. bockshorinck	R drooghen harijng Pal eenen drooghen harijnck

dropigheyd. *fland.* j. water-suchte

R dropigheyt oft waterzucht

druyt *vet. fland.* ...*vide* drut

duynst. *fland.* j. donst

duwiere. *fland.*

dwaele, dwęle. *fland.*

R dwale **Pal** hand dwale **D** dwalen (mv.)

N dwale **M** dwalen (mv.)

dweyl. *flan.* j. schotel-doeck.
opneem-doeck
dweylen. *fland.*

R dweil oft schoteldouck

E

echte, echten staet ... *fland.* hechten
staet

R hechten oft huwelicken staet

echten *fland.* j. hechten

R echten z. hechten **Pal** hechten 'figere'

echter. *vetus fland.* j. achter

ecksel, hecksel. *fland.*

R eysel & exsel oft cieraet

eecke. *fland.* j. eycke

R eęcke & eyken boom, b. eecke **Pal**
eecke **M** ceke

eeffrouwe. *flandr.* j. ionck-vrouwe

R eęfvrouwe

een-klippich. *fland. brug.*

een-paerigh. *fland.*

R (eenparighlicken, eenparicheyt oft
dureye)

eester, heester. *fland. brug.*

eynse. *fland.* j. heynse

R eyze oft eynze

ey(n)sel. *fland.* j. unsel⁽⁵⁰⁾

R eynsel...

elckerlick. *fland.*

R elckerlijck oft jeghelick

elck-anderen. *flan. holl. fris.* j.
malck-anderen

R elc anderen

er. *fland. holl.* j. her. *brabant.*

(*cf.* **R** erdoen, z. aerdoen *en Aant.*
Naemb.)

erpel, aerpel. *fland.*

R aerpel, manneken v. den aenden

ertinghe. *vetus fland.*

R aertinghe... 'legumes'

espe, espen-boom. *fland. sicamb.*

etten. *fland.*

even-verre. *fland.*

ewat. *fland.* j. wat, etwat

exel. *fland.* j. hecksel

R exsel oft cieraet (*cf. supra* ecksel)

F

facken. *fland.* j. grijpen

R facken oft gripen

fasen. *fland.* j. vullen

R fazen oft vullen yewers met

fierte. *fland.*

R fiertel (*op casse*)

(50) *Er staat verkeerd eydsel voor eynsel.*

fighe. *fland* j. vijghe

fijnaerd. *fland*

fisceel. *fland* j. fasceel, visseel

flauwaerd. *fland*.

fleeuwen. *vetus. flan.* j. vleyen

R fighe **Pal** vyghe **D** fyghen **M** vighen

R finaert oft looshaert

R fisseel oft fossael

R flauäerd...

R vleeuwen (*op* blanden) **Pal** vleeu-

	wen 'orare, precari'; vleyen 'blandiri'
flere. Alapa, colaphus: & <i>fland.</i> Ignava & deformis puella	R flere, vadde oft vaeghwante een meysen die niet fray en es
fluysen. <i>fland.</i>	R fluzen oft speelen met den fluusspele
fluys-spel. <i>fland.</i> j. kaert spel	R fluusspel
fonck. <i>vetus fland.</i>	
foolen. <i>vetus fland.</i>	
fortsier. <i>fland.</i>	R, M fortsier
frase. <i>fland.</i> j. lobbe	
frock. <i>vetus fland.</i>	M frocken (mv.) 'cotes'

G

gabbe. <i>fland.</i> j. schramme	R <i>id.</i>
gade-loos. <i>fland.</i> ; ... heyd en ... looselick <i>id.</i>	R -heyt; -licken
gaffreye, gaffreyde. <i>fland.</i>	
galveren. <i>fland. holl.</i>	R galveren oft ghecken 'gaber'
gariete, gheriete. <i>fland.</i>	R garite, luchtgat oft asemgat; <i>ook</i> gheriten oft gaten in eënen muur
garsinghe. <i>fland.</i>	
gaspe. <i>fland.</i> j. ghespe	R gaspe oft ghespe
gaud. <i>fland.</i> j. goud	R <i>id.</i> ; goud, b. gaud N gout Pal gaud
gavelote. <i>fland.</i> j. javelijne	R gavelote oft javeline Pal gaverloitkin 'tragula'; javelyne 'lancea'
gauwe-loos, ...heyd, ...lick. <i>fland.</i>	R <i>id.</i> , -heyt, <i>id.</i>
ghe-belt, ghe-bellet. <i>flan</i> j. stadkind	
ghe-dachten. <i>fland.</i> j. ghe-dencken	R ghedachten oft aendachtigh wesen
ghe-drom. <i>fland.</i>	R ghedrom
ghe-laegh-saem. <i>fland.</i> j. wel gheleghen	R ghelaeghsaem
ghe-meen <i>fland. holl.</i> j. ghe meyn	R ghemeene N g(h)emeyn
ghe-meen toght. <i>vetus fland.</i>	
ghe-met landts ...tertia pars jugeri, <i>brabant.</i> & tres quadrantes jugeri <i>fland.</i>	R ghemet oft mate lands
ghe-nieten. <i>fland.</i>	R <i>id.</i> oft ghedooghen Pal ghedooghen 'indulgere'
ghe-nooten. <i>vet. fland.</i>	R ghenooten (<i>op</i> naturéren)
ghe-schop. <i>fland.</i> j. parvijs, poortael	R gheschop voor de kercke

ghe-sende. <i>vetus. fland.</i>	R ghezend, present oft ghifte Pal present ghiften diemen den ambassaten plach te schijnken 'lautitia'
ghe-sibbe, sibbe. <i>vet. ger. sax. sicamb. flan.</i>	
ghe-sijn. <i>vetus fland j.</i> ghe-weest	
ghe-spekelt. <i>fland. j.</i> ghe-spickelt	R ghespékeld Pal ghespekelt eclour oft mijnghel
ghe-spot. <i>fland.</i>	R ghespout oft ghespékelt
ghe-staen <i>fland.</i>	
ghe-taecken. <i>vetus. fland.</i>	
ghe-telde. <i>vetus. fland.</i>	
ghe-vlegghen. <i>fland. j.</i> ghe-vilt	
ghe-wat. <i>fland. j.</i> wateringhe	R ghewat oft waterijnghe
ghe-woudt. <i>fland.</i>	Pal met gheweld nemen
gheete. <i>fland. j.</i> gheyte	R gheë e Pal gheete M gheeten (mv.)
gheet-ader. <i>fland.</i>	R gheëtader
ghelde-man. <i>vetus fland.</i>	R <i>id.</i>
ghenst. <i>fland. j.</i> brem	R ghęnst Pal ghaeast cft brom
gherre. <i>vetus. fland. j.</i> splete	
ghijle. <i>vetus. fland.</i>	
ghilde. <i>fland j.</i> gulde	R ghilde & gulde
ghjden. <i>vetus. fland. holl. sicamb. j.</i> slibberen. Labi, prolabi	Pal slibberen 'glacio'
glis, glisch. <i>fland. j.</i> lisch	R glis, cruud
gluye, ghe-luye. <i>fland. holl.</i>	M gley
god-hoede. <i>vetus. fland.</i>	
goete, goet-evel. <i>vetus fland.</i>	
gone. <i>vetus fland. holl. j.</i> ghere	M het ghone
goor. <i>fland.</i>	R goor in den grond v. den watere
gosselen. <i>fland. j.</i> storten	R gosselen oft storten Pal sturten haerwaert ghinswaert
gotier, gotier-gat. <i>fland. j.</i> mose, mose-gat	R gotiergat M gotieren (mv.) Pal moziergat
gouwiere. <i>vetus. fland.</i>	
graef-steker. <i>fland. j.</i> graef-ijser	R gr. oft graefyzer Pal graefyzer

graener, graender. *fland.*

R graender **D** garnier **M** graenre (mv.)
en graendre

graeten. *fland.* j. kreyten

R grēten oft thēnen

grammetse, gremetse. *fland.* j. grimmagie

R grametsen maken

grauw-wercker. *vetus. fland.* j. peltier

M grauwerkere (mv.)

grefkens. *fland.*

R grēfkins oft lynen causkens tot op de
schoens

greyden, greyten <i>fland.</i> j. greten	
greynsen. <i>fland.</i> j. grijsen	R greinsen Pal greyzen
gremeelen. <i>fland.</i> j. grenicken	R gremeelen oft grijnckelen (<i>cf. infra</i>) Pal grimmen 'ringere'
grenen, grijnen. <i>fris. fland.</i> j. grenicken	
grepe, greep, greppe. <i>fris. fland. sax. sic.</i>	R greep oft rieck Pal rieck
greppe. <i>fland.</i> j. grippe	R greppe
greten. <i>fland.</i> j. kreten	R grēten of thēnen Pal cryten
grief. <i>fland.</i>	R grief, hinder oft schade
gries, greus. <i>sax. sicamb. fland.</i> j. gruys	R greus & gruus Pal gruus M grus
grieven. <i>fland.</i>	R grieven oft hinderen Pal hinderen
grijmsel. <i>fland.</i> j. swertsel	R grijmsel oft zwartsel
grijnckelen. <i>flandr.</i> j. gremeelen	R grijnckelen oft gremeelen; <i>cf.</i> gremeelen
grimsel. <i>fland.</i> j. swertsel	<i>cf.</i> grijmsel
grincken, grinckelen. <i>fland.</i> j. grenicken	R grijnckelen oft gremeelen
groese. <i>fland.</i> j. groeyssel	R groeze oft was
grollen. <i>fland.</i>	R grollen ghelijck de honden oft verckens doen
grommelinghe. <i>fland.</i>	R grommelijnghe
grondenaer. <i>fland.</i>	R grondenere
gronden. <i>fland.</i> j. waden	R gronden oft grond vinden ende daer duer gaen te perde oft te voete
groot-heere. <i>fland.</i> j. groot-vader	R grootheere Pal grootheer oft grootvader
groot-vrouwe. <i>fland.</i> j. groot-moeder	R groot vrouwe Pal grootvrouwe, grootmoeder oft grootkin
grouw. <i>fland.</i> j. grouwel	R grou oft gruwel & grouwel
grouwen. <i>fland.</i> j. grouwelen	R gruwen
gruys-bier, gruysen-bier. <i>fland. brug.</i>	<i>zie boven</i> gries
gruyte. <i>fland.</i>	
grunnen. <i>fland.</i>	Pal grunnen ghelijck de vaerckins 'grunnire'
guf. <i>fland.</i>	R guf buten maten
guf-heyd. <i>fland.</i>	R gufheyt
guffelick. <i>fland.</i>	R guflicken
gulpen. <i>fland.</i> j. golpen	R gulpen (<i>op</i> tulpen)

gusselen, gosselen. *fland.* j. storten **R** gusselen oft gosselen

H

habbe, drabbe, *fland.* j. hobbel, sobbel **R** hobbelsobbel oft habbedrabbe

hadekite, <i>fland.</i>	
haeck-busse, haeck-buyse. <i>vetus fland.</i>	
haegh-puyt. <i>fland.</i> j. loof-vorsch	R haechpuut <i>op</i> loofvorsch
haeyten. <i>fland</i>	
haelinck, hael-dinck. <i>fland.</i>	R haeldijng (op deelghenoot)
hafkin. <i>fland.</i> j. havick	
halderick. <i>fland.</i>	
hallinck parisis. <i>fland.</i> j. mijte	D hellinck 'maille' M hallinc 'maille'
hals-berg. <i>holl. fland.</i> j. ringhkrage	M halsberch
hame. <i>fland.</i> j. hamme	R hame onder den kniede
hamme, ham, hame <i>flan.</i> Poples	R hame onder den kniede Pal hame 'poples'
hamme, ham, hammerick. <i>fland.</i> Pratum	R ham oft mersch 'un pré'
hand-bacht. <i>fland.</i> j. ambacht	R ambacht Pal ambachsman D, M ambachten
hand-ghe-merck. <i>vetus. fland.</i>	R handghemeerck dat men haut int schieten
hand-lichten. <i>fland.</i>	
hand-stellinghe. <i>hol. fland.</i> j. beslagh	
hand-wijle. <i>fland.</i>	R handwyle
hanne-wuyt. <i>fland.</i> j. roetaerd	
hanneken. <i>fland.</i>	
harst <i>fland.</i> j. ast	R harst of ast v. eēn vercken Pal harst oft een ghezauten stick baecvleesch
hase-winden dorst. <i>fland. adag.</i> j. hongher	R hy heeft Hazewindendorst 'il a froid aux dens..., faim'
hecksel, haecksel. <i>fland.</i>	
heef-vrouwe <i>fland.</i> j. joffrouwe	R heefrouwe
heesch & <i>vetus. fland.</i> heersch	Pal eescheyt van sprake
heeschen. <i>fland.</i> j. heyschen	R (heesscher = demandeur) Pal (heesscher) M gheheescht
hef-moeder. <i>fland. vetus.</i> j. vroedevrouwe	
heffer. <i>vetus. fland.</i> j. heve	
heycke. <i>fland.</i> j. huycke	Pal heucke 'toga'
heyghde. <i>fland.</i> j. egghe	Pal heighde 'rostrum'
heyl. <i>vet. fland.</i> Bravium	R hy heeft het Heyl behauden 'il a obtenu ou emporté le pris...'

heylighe. *fland.* j. bruyn-heylighe
heyt. *fland.* j. heet

Pal helyghe, liekerke, herte cruud 'menta'
R heyt, z. heet **Pal** heet

helm. <i>fland. vet. j. galm</i>	
helmen. <i>vet. fland. j. galmen</i>	R gallemen oft hellemen
henne. <i>ger. sax. fris. holl. fland. ang. j.</i>	R henne, b. hinne Pal hinne M henne
hinne	
herdst van t' vercken ... <i>fland. ast dicitur</i>	R <i>cf. supra</i> harst Pal harst M herste 'arpoy'
herde. <i>vetus. germ. sax. sicamb. fland.</i>	Pal herder
j. herder	
herten-kruyd. <i>fland.</i>	Pal herte cruud
licht. <i>fland. j. hecht</i>	R licht oft hecht 'manche' Pal hecht
lichten. <i>fland. j. hechten</i>	R lichten Pal hechten
hiecken. <i>fland. j. iecken (= ijken)</i>	
hieft. <i>fland.</i>	R hieft, cruud
hijcken. <i>fland. j. ijcken, iecken</i>	
hije. <i>fland. j. oye</i>	
hijtken. <i>fland.</i>	
hinde-kalf. <i>fland.</i>	R hinde oft hindecalf
hinghene, hinghe. <i>fland.</i>	Pal een hijnghene 'hamus'
hinnen-roest. <i>fland.</i>	R hinnenroest oft hoendercot Pal hoendercot, hoender hof
hobbel. <i>fland. j. knobbel</i>	R hobbel an tlijf oft cnobbel
hobbije. <i>fland.</i>	
hocke. <i>vetus fland.</i>	
hoe-ghe-daen. <i>fland. j. hoe-daenigh</i>	
hoeffenen. <i>fland. j. oeffenen</i>	R hoeffenen tland; houffenen, z. hoeffenen 'cultiver' Pal houffenen
hoelen. <i>fland. j. worghen</i>	R hoelen Pal worghen
hoelie. <i>leod. fland. j. steen-kolen</i>	
hoep, hoepe, hoepel. <i>fris. holl fland.</i>	R houpel M hoepen (mv.)
hoepe. <i>flan.</i>	
hoepeel bloeme. <i>fland. j. keyken</i>	
hoepeelken. j. tuylken. <i>fland.</i>	R hoepeelken
hof-hond. <i>fland.</i>	R hofhond
hofsch. <i>fland. j. heusch</i>	N huesch, heusch
hoy-delte. <i>fland</i>	
holte oft holde des sweerts. <i>vetus. flãad.</i>	

hommel. *vet. fland.* j. hoppe

hondert-voet. *fland.*

hoofd-kleed. *fland.*

hoofd-redenaer *fland.*

hoofd-stoel. *fland.*

hoofd-stuck. *fland.* j. meester-werck

hoore. *fland.* j. oore

Pal hommel 'fucus'

Pal eenen worm diemen noemt hondert voet

R hoofdcleed **Pal** hoofdcleed **M** hoofcleed

R hooftstuck oft meesterwerck

R hoore, b. oore **M** hore

hoorick. *vetus fland.*

hoorie. *fland.*

hoppe-top. *fland* j. hoppe

R hoppetoup, voghel **Pal** hoppetoup

horcken. *fland.* & harcken. *fris.* j.
luysteren

R horken

horenen. *fland.*

R hoornen, tuten oft den hooren blazen
Pal (hoorntuter)

hornick *vetus. fland.*

hors, horse, ors. *vetus. fland. ang.* j. ros

R ros z. peerd **Pal** paerd

horts. *fland.*

R horts

hotte. *fland*

R id.

hovaer. *fland.* j. oye-vaer

R overre *en* oyvaer **Pal** oyvaer **D**
oudevaren (mv.) **M** odevaer

hubbelen. *fland.* j. huppelen

R hubbelen, huppelen oft sprijnghen **Pal**
huppelen

huere. *fland.* j. ure

R hure **N** ure **N68** huere **Pal** huur **M**
huren (mv.)

huericken. *fland.* j. ericken

R huericken als de beesten, ercuwen ...

huyve. *vet fland.* j. huygh

R huugh in de kele

huys-weecke. *fland.* j. huys-arme

huysen. *vetus. fland.*

R huzen oft husen temmeren

hungkeren. *fland.* Hinnire

R hunkeren oft neyen ghelijck de perden
doen

huppe, huppelub. *flãd.* j. hoppe

R hoppetoup, voghel *en* houpetoup,
voghel

I

ieft. *fland.* j. aerd-vele

R ieft oft ęrdveld

ijf, ijf-boom. *fland.* j. ieven-boom

Pal een ijfboom

ijs-blocken. *fland.* j. kalluyten

Pal (ijs)

in-braecke. *fland.*

R inbrake

in-staen *fland.*

in-stand doen. *fland*

nckel. *fland.* j. enckel

J

jack. *fland.* Thorax, diplois

R jacke 'brigandine'⁽⁵¹⁾

(51) Zie hierover VERDAM op jacke.

jacke. *fland.* j. kletsoore

R 1° jacke van waghengers

jacken. *fland*

jobachtigh. *fland.*

R jobachtigh

jobbe. <i>fland.</i>	R jobbe oft juben
joffrouwe. <i>fland.</i> j. jonck-vrouwe	R 1 ^o jofvrouwe 2 ^o jonghvrouwe Pal (Joffraumarcke 'oreoselinum') M joncfrouwe
jongleur, jogleur. <i>fland.</i> j. guycheler	R jongheleur
jonnen. <i>fland.</i> j. gunnen	R jonnen Pal jonnen
jonste. <i>fland.</i> j. gunste	R jonste
jost. <i>vet fland.</i>	R jost
K	
kaboel. <i>vetus. fland.</i>	
kack. <i>fland.</i> j. hack	
kack-stille. <i>fland. holl.</i>	R cacstille (<i>op aeysement</i>)
kaeck-harnasch. <i>fland.</i>	R caecharnasch <i>op</i> backhuus
kaeluwe. <i>fland. holl.</i> j. kael	R caluwe Pal caluwe M calu
kaeluwaerd. <i>fland.</i>	
kaerle, keerle. <i>fland.</i>	R kërle Pal 1 ^o kërle <i>en</i> kaerle
kaeve, <i>fland.</i> j. kaf, kave	
kafkoen, <i>fland.</i> j. kave, schoude	R 1 ^o caefcoen, cave oft schauwe 2 ^o cafcoen oft cave
kagghe-nest <i>fland.</i> kack-in-nest	R cagghenest, cackinnest oft letste jongh v. den neste
kalangieren. <i>vet. fland.</i> j. straffen	R calengieren
kaliote, kelioote. <i>fland. holl.</i>	R keljoote v. ossen enz. ... 'cueillette'
kallewey. <i>fland.</i>	
kalmafreye. <i>fland. brug.</i> j. barbelen-betken	Pal (barbeel)
kamer-houden. <i>fland.</i>	R zijn camer hauden
kamer-kruyd. <i>fland.</i>	
kamer-loop. <i>fland.</i> j. loop	Pal camerganck oft loop des buucx
kammen. <i>fland.</i> j. kemmen	R cammen oft kemmen
kandeel-feeste. <i>fland.</i>	R (candeel oft zupen) Pal (zupen)
karmieten. <i>vetus. fland.</i> j. karmen	R carmiten oft caermen
karrijne. <i>vetus. fland.</i> j. karre	
kasselrije, kastelrije. <i>fland.</i>	
kassijne. <i>fland.</i> j. blaffeture	R cassine

kateylen, kateelen. <i>fland.</i>	M cattelen (mv.)
katerrol. <i>fland. orient.</i> i. dop, nonne	R (caterol 'polië') Pal (catrol)
kave. <i>fland.</i> j. kaf	Pal tcaf
kave, kaf-koen. <i>fland.</i> j. schoude	Pal cave oft schauwe
kave-vaegher, kafkoen-vaegher <i>fland.</i> j. schoud-vaegher	R cavagher
kautsije, kaussijde, <i>fland.</i> j. kassije	R cautsië Pal (cautsyen 'pavire')

kautsij-slijper. <i>fland.</i>	R cautsyslyper oft ghecostumeert wandelere
kauwe, kouwe, kuwe. <i>sax. sicamb. holl. fland.</i>	R cauwe voghel Pal cauwe
kauwen, kouwen, kuwen. <i>ger.sax. sic. holl. fland. j. knauwen</i>	R cauwen oft cuwen
keeren. <i>vetus fland. j. over-gheven</i>	
keest. <i>fland. holl.</i>	R keest
keest. <i>fland. j. ghe-voghelte</i>	R den keest v. een hey
keesten. <i>fland.</i>	R keesten
keghel. <i>fland. j. kekel</i>	R kéghel vervrosen an thuis
keyte. <i>fland. j. kuyte</i>	R keyte
keliote. <i>j. kalioote. fland.</i>	R keljoote (<i>cf. supra</i> kalioote)
kerne. <i>sax. sicam. fris. holl. fland. j. boter-stande</i>	R kerne daer men boter in kerrent M keernen (mv.)
kernen. <i>sax. sicamb. fris. holl. fland. j. boteren</i>	M keerent (3 ^e pers. sing.)
kersp. <i>flā. j. kerspel</i> ⁽⁵²⁾	R kersp, douck
kerspe. <i>fland. gand j. kransselinck</i>	
kerte. <i>fland. j. kerf</i>	R kerte
kerten. <i>fland. j. kerven</i>	R kerten
kervelinghen. <i>fland. j. spaenderen</i>	R kervelijnghen van haute
kespe. <i>fland. j. kerspe</i>	R (kespen oft struven 'bignetz')
ketel-buyscher. <i>fland.</i>	Pal (ketelmaker)
kever. Scarabeus: & Bruchus: & <i>fland. Cantharis</i>	Pal kever 'cantharis'
keur-heer. <i>fland. vet.</i>	
keuwe. <i>vet. fland.</i>	R keuwe oft wijnvat
keuwen. <i>ger. sax. fris. sicam. fland. j. knauwen</i>	
kieck-hoest. <i>flan. j. kich-hoest</i>	R kieckhoeste
kierebus. <i>fland. & Tierebus hol. & brab.</i>	R kierebus oft zot
kiete, kuyte. <i>fland fris. hol. j. roghe</i>	
kietse. <i>fland j. heul-kote</i>	R kietse oft huelkuete
kijte. <i>fland. Milvus</i>	R kitte Pal kitte 'brochus'
kite. <i>fland j. kuyte, kiete. Ova piscium</i>	R kite van vissche Pal de rogghe oft kyte 'ova piscis'

(52) *Hierna kerspe, kerspen doeck zonder localisering.*

klacke. *fland.* kletsoore

R clacke **Pal** cletsoore oft zweepe

klacke. *fland.* j. kladde

klacken. *flan. brug.* j. kladden, afkladden

klackaerd. *fland.* j. ghe-wendt broodt

klacker. *flan. brug.* j. kladder

klaer van d'eye. <i>flan. j. wit</i>	R claer oft wit van den heye
kleem. <i>fland. holl. j. leem</i>	R cleem oft leem
kleen. <i>fland. hol. j. kleyn</i>	R cleen oft cleyn N cleyn Pal klein, cleen, kleen, cleyn.
kleynsen, kleynsighen, klensen. <i>holl. fris. sicamb. zeland. fland.</i>	
kleynser, klenser. <i>holl. fris. sicamb. zeland. fland.</i>	
kleynstere. <i>fland. j. gheynstere</i>	R cleyster oft gleinster
kleynsteren. <i>fland.</i>	R cleynsteren
klemmen. <i>fland. j. klimmen</i>	R clemmen N climmen M clemmen
klep-spaen. <i>fland. lovan. j. kleppe</i>	R 1 ^o cleppe oft clepspaen 2 ^o clepspaen
klesse. <i>fland. j. klisse</i>	R clesse
klessen. <i>fland.</i>	R clessen oft anhanghen
klibber-tonghe. <i>fland.</i>	
klijte, klijt. <i>vetus. fland.</i>	Pal (cleyachtich)
klocke. <i>fland.</i>	M clocke
kloter-spaen. <i>fland. j. klabbaerd</i>	R cloterspaen om jonghe kinderen
klotter. <i>fland. j. krotter</i>	R clotter 'torchon'
klotter-melck. <i>fland. j. klontermelck...</i>	R clottermelck
kluyvinghe. <i>fland. j. af-val</i>	R cluyvinghe oft inghewant v. een vercken
knapelinck, knapelijn. <i>vet. fland.</i>	Pal (cnape)
knip-busse. <i>vetus. fland. Sclopetum... vulgo pistoletum</i>	Pal (een knip 'talitrum')
knocht. <i>fland. hol. j. knoop</i>	Pal (knoop vander kele)
knochten. <i>fland. hol. j. knoopen</i>	
knodse, knudse. <i>holl. fris. sicamb. fland.</i>	
knodsen, knudsen. <i>holl. fris. sicamb. fland.</i>	
kockuut-laet. <i>fland.</i>	
kockuut-voghel. <i>fland. j. kockock</i>	R cockuut voghel Pal couckouc
kodde. <i>fland. j. kudse</i>	R codde oft sompe
koenaerd. <i>fland.</i>	
koycke. <i>fland.</i>	
koyffe, koyffie. <i>vetus. flan. j. beckeneel</i>	
koker-muylen. <i>fland.</i>	

kolf-hout, kloef-hout. *fland.*

kolp. *vet. fland.*

koncierge. *flan.* j. kasteleyn

konckel. *flãd.*

kool-wachter. *fland.*

koolen. *fland.* j. weyten, roetaerd

Pal colve

Pal casteleyn

R conkel

R coolen oft weiten eenen voghel

kop, koppe. <i>fland.</i>	R coppe oft spinne
korael-been. <i>fland</i> j. korael	R coraelbeen Pal corael
koren-wachter. <i>fland.</i> j. veld-krekel	
kornelle. <i>fland.</i> j. kornoelie	Pal cornelle (cornum) & cornelleboom
korre. <i>holl. fland.</i>	
korte... twee mijten. <i>fland.</i>	Pal een corte oft ij. myten vla.
kouter, kauter. <i>fland.</i>	R cauter of veld
kouter-ijser. <i>fland.</i> j. ploegh-ijser	R cauteryser oft ploughyser Pal cauter of ploughyzer
krampaerd. <i>fland.</i>	R crampaerd, bloode, beschaemt oft vervaerde-catte
krantselinck. <i>zeland. fland.</i>	
krebbe. <i>fland.</i> j. kribbe	R crebbe Pal crebbe
kreft. <i>vetus. sax. fland</i> j. borstghe-wę	
krempen. <i>fland.</i> j. krimpen	R crempen
krepel. <i>flan. hol. fris.</i> j. kreupel	R crepel oft manck
keser, kreyser. <i>vetus. fland.</i> j. muyt-maecker	
ketser. <i>fland.</i> j. ruym-stock	R cretser oft ruumstock van eenen vierstocke oft busse
krevisse, krevitse. <i>flan. zeland.</i> j. kreeft	R crevitse Pal crevitse M crevitsen (mv.)
krick, kriecke. <i>fland.</i> j. krucke	R cricke 'potence'
krick-houder. <i>fland. brug. francon.</i>	
kricke-micke. <i>q.d. kercke-micke. fland. brug.</i>	
kriéren, kraeyéren. <i>fland.</i>	
kries-duyve. <i>fland.</i> j. ringh-duyve	
krije. <i>vet. fland.</i>	
krijt, krijte, kreyt. <i>vetus. fland.</i>	
krijt. <i>vet. fland.</i> j. parck.	
krofte, krufte, krochte. <i>germ. sax. fris. sicamb. fland. holl.</i>	Pal crocht
kroke, krooke. <i>fland.</i>	R croock
krol, krul. <i>fland.</i>	R crol oft prat
kroocke. <i>fland.</i> j. kroke	Pal cruke
kroos. <i>fland.</i> j. wasdom	

krootse. *fland.* j. staf

R crootse oft bisschopsstaf **Pal** crootse
'pedum'

krotte. *fland.*

R crotten van more 'crottes ou crostes'

krotten. *fland.*

R crotten oft de crotten afdoen 'descroter'

krotter. *fland.* j. kladder

R (cladder)

krul. *fland.* j. krol.

R crul, spits oft prat

kubber, kobber. Columbus. & <i>fland.</i> Coryphaeus.	R cubber oft belhamel
kuysche. <i>fland.</i> j. pot-heyse.	R cuusche, daer men de ketels mede van den viere zett
kuyse. <i>sax. fris. sic. hol. flā.</i> j. kudse	R cuze, cudze oft codde
kuyte, kiete. <i>fris. sicamb. holl. fland.</i> j. roghe	
kurde-waghen. <i>fland. gand.</i> j. koorde-waghen	R cordewaghen <i>en</i> (<i>op</i> cruden) curdewaghen M cordewaghen
kuwaerd. <i>fland.</i>	
kuwen. <i>fland.</i> j. kauwen	R 1 ^o cuwen 2 ^o cauwen oft cuwen
L	
labbaeye. <i>vetus. fland.</i>	
lack. <i>fland.</i> j. leck	R lac
lack. <i>fland.</i>	R lack oft hoerachtigh
laecke. <i>fland.</i> j. ecchel	R lake oft locke Pal laken oft echel
laet. <i>flā.</i>	
laeten. <i>fland.</i>	R laten ghelijck de bien
lamoen-peerden. <i>fland.</i>	
land-houder. <i>vetus. fland.</i>	
lard. <i>fland.</i> j. speck	R lard oft speck
lardiere. <i>vet. fland.</i>	
larve, larwe. <i>ger. sax. sicamb. fland.</i>	
lauwer. <i>fland.</i>	R lauwerierbesiën (<i>op</i> baeiën) Pal (laurierboom)
leck-frite. <i>vet. fland.</i>	Pal (lecken)
ledigaerd. <i>fland.</i>	R (<i>cf. infra</i> legaerd)
leeden. <i>fland.</i> j. leyden	R leēden Pal leeden
leed-toghe. <i>vet. fland.</i>	
legaerd. <i>fland.</i> j. ledigaerd, luyaerd	R légaerd
legaerden. <i>fland.</i> j. ledigaerden, luyaerden	R légaerden
legaerdije. <i>fland.</i>	R légaerdië
lek-bladeren. <i>fland.</i>	
leme. <i>fland.</i>	R léme
lempe. <i>fland.</i> j. wrempe.	R lempe oft wrempe

lenghskens. *fland* j. allenghskens

lepijn. *fland*. j. lampet

leppe. *fland*. j. lippe

lettel. *fland* j. luttel

leucke. *fland*. Pergula

levesche, livesche. *fland*.

lichter. *sicamb. holl. fland* j. baere,
dood-baere

R lenxkens..., allenxkens

R lampet, lepijn oft waterpot **Pal** lampet
oft lepijn

R leppe oft lippe **Pal** leppe

R lettel oft weinich **M** lettel

(**R** lueke oft beluuck?)

Pal leversche

R lichter oft dootkiste

liebaerd. <i>flan.</i> j. luypaerd	R lupaert Pal lupaert D, M lupaerden (mv.)
lief-koeck, lijf-koeck. <i>fland. holl. zeland.</i>	R lijfcoucke Pal lijfcoucke
lief-schap. <i>vetus. fland.</i>	
liekercke. <i>vet. fland.</i> j. munte.	Pal liekerke <i>en</i> wilde munte
liere. <i>fland</i>	R lier oft banck
liere. <i>vetus. fland.</i> j. wanghe	
liesche. <i>ger. sicamb. holland. fland.</i>	R liessche Pal liesschen (mv.) M liesche
lijcksene. <i>vetus. fland.</i> j. lijckteecken	R (lijckteecken v. wonden)
lijnckse, linckse, lijnckseme. <i>fläd.</i> j. lincke. Vibex	R lijncse oft lijncseme
lijnghen. <i>fland.</i> j. lenghen	R lijnghen yet
lijse, lijns. <i>fland.</i>	R lijns daer men op zit M lise
lijns-koetse. <i>fland.</i> j. spenne-koetse	
limogie. <i>flan.</i> Phasianus, Phasiaca avis	R limoge, voghel Pal lymoge oft faeyzant 'phasianus'
linckse. <i>fland.</i> j. lincke.	R lijncse oft lijncseme Pal lynxem oft weffel die int lijf blijft, naer datmen ghesmeten heift gheweist
linghen. <i>vetus. fland.</i> j. verlanghen	
linghene. <i>vetus. fland.</i>	
linghenisse, langhenisse. <i>fland.</i> j. verlanghenisse	R lijnghenesse <i>op</i> begherte
lochtinck. <i>fland.</i> j. hof.	R lochtinc Pal lochtijng, <i>ook</i> waermoes lochtijng
lochtinck man. <i>fland.</i>	R lochtijnc man Pal lochtijngher
locke. j. laecke. <i>fland.</i>	R (<i>zie supra</i> laeke)
locken <i>fland.</i> j. suyghen	R locken oft zughen Pal zughen
logie. <i>fland. brug.</i>	
loy. <i>vetus. fland.</i>	
loyael. <i>gal. fland.</i>	
loke. <i>fland.</i> j. locke.	R loke oft vlocke van wulle
loker. <i>fland.</i>	R loker, daer men yet in steect
lombaardsche not. <i>sicamb fland.</i> j. roode hasel-not	
loof-bucht <i>fland.</i>	R loofbucht
loor. <i>fland.</i>	R loor oft zwaermoedich zijn

losen. *fland.* Vacuare ...*angl.*lose, loose **R** lozen oft luezen
lucht. *fland.* *holl.* j. locht **R** de lucht **Pal** lucht
luysschen. *vetus. fland.*
lulle peyre. *fland.*
lutsen. *fland.* j. loteren **R** lutsen oft hutsen

M

maecken. <i>fland. gand.</i> j. lubben	R maken, lubben oft vuren
maeghdaerd. <i>fland.</i>	R maeghdaert, jonghman die noch maghet es
mael. <i>vetus. fland.</i> Mensura ...hinc: duym-mael, naeghel-mael, stroomael, vingher-mael	R een mael melcks
mael-tote. <i>vetus. fland... sax.</i> maelgheld	
maerotte. <i>fland.</i> j. maer-katte	
maersche, mersche, meersche, marse. <i>fland.</i>	R meesch b. męrsch (Pal een put of broeckland, marasch) D meerscen M meerschen
marsse. <i>vetus. fland.</i> ...vide marck	
martse. <i>vetus. fland.</i> j. mats-hamer	
maschel, mascher. <i>fland.</i>	R masscher oft grimsel
masse, massue. <i>vetus. fland.</i>	
mast-bloeme. <i>fland.</i> Paeonia	
maten. <i>vetus. fland.</i>	R matten
mats-hamer. <i>fland.</i> j. her-hamer	
meenen. <i>fland. holl.</i> j. meynen	R meęnen, peinsen oft dijncken Pal meenen, dijnken
meersen. <i>fland.</i> j. meerderen	
meersenier. <i>fland.</i> j. kraemer	M meerseniers (mv.)
meerst. <i>fland.</i> meest	
meesterij-ver-kooper. <i>fland.</i>	R meęsterië
meestrigghe. <i>fland.</i> j. meestersse	R meesterigghe oft vrouwe
megher <i>vetus. fland.</i> j. wey	
meydsen-knecht. <i>fland.</i> androgynus, hermaphroditus...	R meysse-knecht 'garson-fillette'
mene. <i>vetus. fland.</i> j. menigh	
merlaen. <i>fland.</i> j. merle	R merlaen. b. męrlaen Pal maerlaen M merlen (mv.)
mes <i>in compositione</i> : ut mes-doen, mes-bruycken, &c. <i>Flandri dicunt. Brabanti et alii</i> mis, misdoen, mis-bruycken	R heeft overal mes- Pal altijd mes- (behalve misvaren van kinde) D , M , mes-
mes. <i>fland.</i> j. mest	R mes, om op tland te messen Pal messchuppe) D mist M mes

mesniede. <i>vet. fland. j. meysniede</i>	M maisniede
messagie. <i>fland. vet.</i>	
messagier, metsengier <i>vet. fland.</i>	M messagier
messe. <i>fland. j. misse</i>	R messe Pal messe
messingh. <i>fland. j. messie</i>	R messijng 'fumier' Pal (messchuppe)
metsenaer, <i>vet. fland. j. metser</i>	R (metser) Pal, D (metser) M maetsenare

meuseler. <i>fland.</i> j. kneuterken	
miete, miente, miede. <i>ger. sax. sicamb.</i> <i>holl. fland.</i>	
mieten, mieden. <i>germ. sax. sicamb.</i> <i>fland. holl.</i> j. hueren	
mijd-saem. <i>fland.</i>	R misaem (<i>op</i> midele)
mijdel. <i>fland.</i> Vitans	
mis-greyden, mis-greyten. <i>fland.</i>	
mis-kief. <i>fland.</i>	R meskief
mis-peuteren. <i>fland.</i> j. ver-peuteren	
mis-quaem. <i>vetus. fland.</i>	
mis-sitten. <i>fland.</i> j. mis-staen	
mis-verghen. <i>fland.</i>	
mis-avond, mes-avond. <i>fland.</i> j. heylichavond	R mesavond 'veille de feste' Pal Helygavond, Meshavond
moekeye. <i>fland. vet.</i>	
molen-walle. <i>fland.</i> j. molen-bergh	
molen. <i>vetus. fland.</i> j. meluwen	
(momboor ... qui <i>flandris</i> kouwaert ... inquit Hotomanus)	
mond-lijm. <i>ger. sax. sicamb. fland.</i> j. visch-lijm	R mondlijm
more. <i>fland.</i> j. moer, moor, modder	R more 'bouë ou fange' Pal more, drec
morsel. <i>ger. sax. sicamb. fland.</i> j. mortier	R morzel 'un mortier' Pal (mortierstamper)
morselen. <i>sax. sicamb. fland.</i>	R morzelen oft in stix stampen
morsel-stamper. <i>fland.</i>	R morzel stamper Pal mortierstamper
mortier-stock. <i>fland.</i>	R mortier stock D moortierstock M mortierstoc
mottoen. <i>vetus. fland.</i> j. haemel	
muys-hond. <i>fland.</i> j. wesel	R muushond oft wesel
muysteren. <i>fland.</i>	R muusteren, pluusteren, plonderen oft bezoucken
mul. <i>fland.</i> j. ghe-mul	R mul
mullener, mullinck. <i>flan</i>	

N

(naeyersse, naeystere)... : *Flandri finiunt* **R** naeysterigghe **Pa**, **D** naeyersse **M**
huiusmodi verba *foeminina per* igghe: naeysterigghe
ut naeystrigghe

naelick. *fland.* j. bij-kants

R nalick *en* nalicks *op* bycants

naelinck. *fland.* Proximus haeres

naelinck-schap. *fland.* j. naederschap

R nalijnghe int goet oft bestaende om
tnalijnghe-schap te hebben

naerhede. *fland.* j. naeder-schap

naerlinck. <i>fland. j.</i> naelinck	
naersen. <i>vetus. fland. j.</i> naederen	
naffel. <i>fland. j.</i> naevel	R affel oft navel, naffel N navel Pal navel
nasscher; -heyd, -lick. <i>fland.</i>	R nasscher, -heyd, nasschelicken
nauwers. <i>fland. j.</i> nerghens	R nauwers oft nergens
ne. <i>vetus fland.</i> Ne, non	
necken. <i>fland.</i>	R necken oft dooden
nemaer. <i>vet. fland. j.</i> maer	
nestelinck, nastelinck. <i>fland. j.</i> nestel	R nastelijnghe N nastelinc, nestelinc D nastelinghen (mv.) M nachtelinghen (mv.)
neus-doeck. <i>fland. holl. sicamb. j.</i> snut-doeck	Pal (snot)
nichelen. <i>vetus. fland. lovan. j.</i> naghelen	
nie. <i>sax. fris. holl. fland. j.</i> noyt	
niet-doghe. <i>fland</i> deugh-niet	R nietdueghe (<i>op</i> quistcole)
nieten. <i>vetus. fland. j.</i> ver-nieten	R nieten oft te nieten doen
nijp-tanghe. <i>fland. j.</i> treck-tanghe	
nijp-vleesch. <i>flād. j.</i> nijd-nagel. Reduvia	R nijpvleesch an de nagels van den vijnghe Pal nijdvel an de nagels
no. <i>vetus. fland.</i> Non	
noyse. <i>vet. fland. j.</i> schaede	R nooze oft gheschil
nood-durst, nood-dorst. <i>fland. j.</i> nood-durft	R nooddurst
noodinghe tot kacken. <i>fland.</i>	
noose. <i>fland. ...Gal.</i> noise	(<i>cf. supra</i> noyse)
noosen. <i>fland.</i>	R noozen, hinderen oft deren
nuchte, nuchten, nuchtens. <i>holl. sicamb.</i> <i>fland. ...Morgen nuchten. fland.</i>	R alle nuchtent (<i>op</i> alle morghen) M nuchten
nuchten-stond, nuchter-stond. <i>vetus.</i> <i>fland.</i>	
nutsel. <i>fland.</i> Victus	R nutsel, aet oft spyse

O

occasoen. *vetus. fland. j.* ocksuyne
of. *fland. fris. holl. j.* af
oyelick. *j.* oodelick. *fland.*

okeler. *vetus. fland.* j. not-boom

R okelere **Pal** (noteboom, okernote) **D**
nokelaer

on. j. in *apud veteres. flandros hinc* onbijt.
j. in-bijt, on-twee breken. j. in twee
breken, on-stucken trecken. j. in stucken
trecken

onder-hoorigh. <i>fland.</i>	
onder-moeyen. <i>flan.</i> j. onder-winden	R onderwinden hem yet oft moeyen hem
on-ghe-deghen. <i>vet. fland.</i>	
on-ghe-win. <i>vetus. fland.</i>	
ont-bundselen. <i>fland</i>	R ontbunselen
ont-glijden. <i>fland. hol.</i>	
ont-knochten. <i>fland.</i> j. ont-knoopen	R (ontcnoopen)
ont-paeyen. <i>fland.</i>	
ont-schappéren. <i>fland. ...Gal.</i> eschaper	R ontschappéren (<i>op</i> ontodderen)
ont-todderen. <i>fland.</i>	R ontodderen
ood. <i>germ. sax.</i> Vacuus ... <i>wallicè</i> , oed: <i>flandicè (sic)</i> , oyde	
oodelick, oyelick, oolick. <i>vetus. fland. holl.</i> <i>zeland.</i>	
oogh-bal. <i>fland.</i>	R ooghbal
oor. Soboles & Haeres. <i>Flandri</i> hoor <i>dicunt</i>	
op-stal. <i>fland.</i> j. op-stel.	
orcken, horcken. <i>fland.</i> j. luysteren	R horken
ors, hors. <i>vet. fland ang.</i> j. ros	
os-baere. <i>fland.</i> j. ors-baere, rosbaere	R osbaer Pal osbaer
oudken. <i>fland. teneramond.</i> Avia. <i>mechlin.</i> woudken	
oud-waerier. <i>vetus. fland. ...gal. fland.</i> vielwarier	
over-daed. <i>vetus fland. holl. sicamb. pro</i> ovel-daed	
over-recht. <i>fland.</i> j. aver-recht	R overrecht oft averecht
over-sloop. <i>fland.</i> j. over-rock	M oversloppen (mv.)
overre. <i>fland.</i> j. ovaere, oyevaer	R overre <i>en</i> oyvaer
	D oudevaren (mv.), M odevaers (mv.)

P

pacht-hof. <i>fland.</i>	R pachthof Pal dat den pachthove an gaet
pans-ijser. <i>fland.</i> j. panssier.	R pansyzer Pal pansyzer, rustinc (K rustinghe), harnasch (K harnasch, harnas), of omghetughe

pappaerd. *fland.*

parmentier. *fland.* j. klee-maecker

paste. *vetus. fland.* j. deegh

pattijn. *fland.* j. plattijn

pattoffel. *fland.* j. pantoffel

pauwen-kruyd. *fland.*

Pal cleermaker

(**R** past v. brauwers) **Pal** pasteye

R pattine **Pal** pattine oft holbloc

peerd-kutser, peerd-kuts. <i>flandr. j.</i> peerd-tuyscher	R peerdecuts M (hoenrecuts)
peerds-horsel. <i>fland.</i>	R pērdshorzel <i>op</i> wespe
peerdighe merie. <i>fland. j.</i> heete	R peerdighe meerie
peerkel. <i>fland. j.</i> perse	R peerkel Pal paerckel
peerkel-boom. <i>fland. j.</i> perse-boom	R peerkelboom Pal paerckelboom
peyl. <i>fland. j.</i> taecke.	R peyl
peylen. <i>fland.</i>	
pelerijn. <i>vetus. fland.</i> Genus accipitris. pelerijnen, blaeten, saeckers, valcken	
pellarijn, pellarijn-voghel. <i>fland. j.</i> pepel	R pellarijn voghel 'papillon' Pal pellarin, boterschete oft vyvautre
pels-maecker. <i>fland. j.</i> peltier	R pelsmaker oft bontweercker Pal bontwēcker of peltier D pelsmakere
penninck paris. <i>fland. j.</i> drij mijten brabandts	R pennijngh Pal pennijnck
perre. <i>fland. j.</i> hiele-bille	R perre met de beenen in de lucht die de kinders maken
perselie, persijn. <i>fland. j.</i> petercelie	R perselle <i>en</i> persijn Pal peterselie D petercelye M pieterselle
pertigh. <i>flan.</i>	
peure, peuren. <i>fland. j.</i> poyer, poyeren	R pueren
piere. <i>fland.</i> Pedica	R piere om wilde beesten met te vanghen
piewit-voghel. <i>fland. j.</i> kievit	R piewitte voghel
pijckier, pijckenier, pijckenaer. <i>vetus.</i> <i>fland.</i>	R pikenier
pijn-weke. <i>vetus. fland. j.</i> goede weke	
pijpe. <i>vetus. fland.</i>	R pipe Pal een fonteyn pype
pijroen, puyroen. <i>fland. j.</i> puye	
pilorijn, pellarin. <i>fland. gal.</i> pilori	R pellarijn oft cake 'pilory'
pinsse. <i>fland.</i>	
pinssen. <i>fland. j.</i> pitsen	R pinsen oft nipen <i>en</i> pitsen oft nypen Pal pinsen 'stringere' <i>en</i> pitsen 'pungere'
pionnier. ... <i>Flandris dicuntur</i> spaeyeniers pionnieren, & <i>fland</i> spaeyenieren	Pal pionniers of delvers voor een stad
pipeye. <i>fland.</i> pippe	
pit. <i>fland. j.</i> put	R put Pal put

placker. *fland.* j. blouwel

R placker daermen tlijnwaed mede plac
Pal placker daer mede datmen dliwaet
slaet

playsir. <i>gal. fland.</i>	
planckiese. <i>vet. fland.</i>	
plate. <i>fland. brug. j.</i> platdijs	R plate visch Pal plate
plecht van t' schip. <i>fland.</i> ⁽⁵³⁾	R plecht van den schepe
plechten. <i>fland.</i>	R plechten oft voer goet toezegghen
pleghen. <i>fland. j.</i> plechten	
pleken. <i>flan. gand. j.</i> blecken	R pleken oft de schorssen afdoen
plocken. <i>fland. hol. j.</i> plucken	R plocken oft afplocken
ploosche. <i>fland. j.</i> pelle	R ploosche 'escosse'
plooschen. <i>fland. j.</i> pellen	R plooschen als boonen ontplooschen
ploten de wolle. <i>fland. j.</i> blooten	R ploten de wulle
ploten. <i>fland.</i>	R ploten oft tvel verliesen
plucht. <i>fland.</i>	R plucht
poelen, polen. <i>fland.</i>	R polen yewers in
poetre. <i>vetus fland.</i>	Pal pond D pont parisijns M pond parisissen
poynt oft poynct parisijns. <i>vet. fland. j.</i> halve mijte	
poynthinghe. <i>fland. j.</i> bede, settinghe, schattinghe	
poke. <i>fland.</i>	R poke
poke. <i>fris. sicamb. holl. fland.</i>	
pol-haemer. <i>flan. j.</i> heyr-haemer	R polhamer oft valcken bec
pond-dinck. <i>fland.</i>	
pooghen. <i>fland. hol.</i>	R poghen
poort. <i>ger. sax. fland. j.</i> haven	
poorte. <i>vetus fland.</i> Anus & Cunnus	
poorte. <i>vetus fland.</i> Oppidum ...	
poppe, popte. <i>fland. j.</i> rock van vlasch	
porreye, purreye. <i>fland.</i>	Pal porreye D pareye M poreide
posterne. <i>vetus fland. j.</i> achter-deure	
pot-bloeme. <i>fland. j.</i> ghenoffelbloeme	
pot-ijser. <i>fland.</i>	R potizer Pal potyzer D potyser
preael. <i>fland.</i>	
preael. <i>fland.</i> Muccinium	

(53) *Er staat t in plaats van t'.*

prenten. *fland* j. printen

R prenten

prickel, priker. *fland.* j. stiete

R prickel oft strael **Pal** prickel daermen
de pēden of osse medepinst

prieme, priem-tijd. *flan.*

priesteragie. *fland.*

R priesterage

priker. *fland.* j. prickel, stiete

R priker

proef-scheut. <i>fland.</i>	R proufschuete
pruyschen. <i>fland.</i>	R pruusschen, ghilen, zieden
pueren. <i>fland.</i> j. poyeren	R pueren
puer-roede. <i>flã.</i> j. poeyer-roede	R puerroede
puyt. <i>fland zeland.</i> j. vorsch	R puut <i>en</i> puud oft vorsch Pal puut oft vorsch
purreken, porreken. <i>fland.</i> j. wratteken.	R purrekin oft wartkin an tlyf
pusseme. <i>fland. gand.</i> j. perssem	R pussem <i>en</i> (<i>op</i> lombaerde) pusseme
pussemier. <i>flan.</i> j. perssemier	R pussemier oft woukerer
putten-sone. <i>vetus. fland.</i> j. hoerensone	

Q

quabbe, quappe. <i>fland. sic.</i>	Pal quappe
quacker-nelleken. <i>flandr.</i>	
quaed, quaet, quat, kat. <i>ger. sax. sicamb. vetus. fland.</i> j. kaet	
quaed-be-leyd. <i>fland.</i> j. deugh-niet	
quaed-be-leyd. <i>fland.</i> j. moedersogh	
quaeder-tieren. <i>fland.</i>	
quaele. <i>vetus. fland.</i>	
queecken. <i>fland. hol.</i> j. quicken	
queeckerije. <i>fland.</i>	
quelen. <i>fland.</i> quedelen	R quélen, zijnghe ghelijck de voghels
quene. <i>vetus. fland.</i> j. frock.	Pal (quenen clap 'aniles fabula')
quene. <i>fland.</i> j. moesel	R quéne, z. muzel
quetse. <i>fland.</i> j. wonde	R quetse oft wonde Pal (qwetsen)
quick. <i>fland.</i>	
quijl, quiel. <i>fland. fris. holl. sicamb.</i> j. seever	
quijlen, quielen. <i>fland. fris. holl. sicamb.</i> j. seeveren	R quilen oft zeeveren
quijnen, <i>sax. fris. hol. sicamb. fland.</i> j. quenen, quelen	
quist-koole. <i>fland.</i>	

R

rabaudeken, vogheler. *vetus. fland.*

rabot. *fland.*

rabot. *fland.* j. sluyse

rabot. *fland.* j. teghen-heyd

radie, raye. *vetus. fland*

R rabot oft sluse

R raeye vander zonne **Pal** raye vander zonne

radien, rayen. <i>fland.</i>	
raeck-roeyen. <i>fland.</i>	R raeckroeyen, plaren, wasschen, questie roeren oft gheschil zoucken
raecke. <i>fland.</i> j. reke	R rake Pal raeke
rael. <i>fland.</i> j. reel	R rael, teer, smeer
raep-bucht. <i>fland.</i> j. raep-land	R raepbucht
raepier. <i>fland.</i> j. raep-bucht	R rapier oft rapbucht Pal rapier 'rapina'
rammeken. <i>fland. brug.</i> j. roosteye	
rampen, rampenéren. <i>vetus. fland.</i>	
rancke. <i>vet fland.</i>	
ranckune, ranckure, ranckore, ranckeure. <i>fland.</i>	
randen. randten. <i>fland.</i>	
rannen. <i>vetus. flandr.</i> j. runnen, rennen	
rasier. <i>gal fland.</i>	
rastoen. <i>fland. brug.</i>	R rastoel 'raston'
ratel. <i>fland.</i> j. rate	R ratel van biën
ratel-spaen. <i>fland.</i>	R ratelspaen die de kinderen in den vastenen draeyen
rebbe. <i>fland.</i> j. ribbe	R rebbe vanden mensche Pal rebbe
recht-sweer. <i>fland. holl.</i>	R rechtzweer D rechtsweer M rechtsweers (mv.)
redenaer. <i>fland. brug.</i>	
regghe. <i>holl. fland.</i> j. reke, grietsel	R rake
reyn. <i>fland. sic.</i> j. reghen	Pal reghen
reynen. <i>fland. sic.</i> j. reghenen	R reynen, z. reghenen Pal reghenen M reynen
reke, reecke, regghe. <i>fland. hol. fris.</i> j. grietsel	Pal een yzeren recxkin
rel. <i>fland.</i>	R rel, clap
rend. <i>fland.</i> j. rind	R rend, osse oft coe
renne, voghel renne. <i>fland.</i>	
renssel. <i>fland.</i> j. runssel	R rensel Pal rensel v. melck oft caes
resen. <i>fland</i> beven	R rezen oft beven
respeel. <i>fland.</i>	
reveninghe. <i>fland.</i> ...kamer van reveninghe. <i>fland.</i>	

reum. *fland.* j. snof

riester, rijster. *fland.*

rijffel. *fland.* j. wrijvinghe

rijffelen. *fland.* j. wrijven

rijs. *fland.* j. mutsaerd

rijs-werck. *fland.*

R ruem oft snof

R riester vanden plough

R rifelen, wriven

roep. <i>fland.</i> j. lose. Tessera.	R roep, z. roup; roup int haer 'le mot du guet' Pal schippers roup of lied
roest. <i>flan.</i> j. hinnen-kot	R roest, hinnecot
roesten. <i>fland</i>	R roesten oft te roeste gaen 'gesir'
roet. <i>sax. sicamb. fland.</i> j. soet	R (roet 'suif' M roete)
rokelen het vier. <i>fland.</i> j. raeckelen	R rokelen tvier
rokel-stock <i>flandr.</i> j. raeckel-stock	R rokelstock
ronselen. <i>flan.</i> j. mangelen	R ronselen, manghelen
rooden haerinck, rood-haerinck. <i>vet. fland.</i> j. bocks-horinck	
room. <i>fland. hol.</i> j. saene	R room D (zane) M rome
rossijde, rossiede. <i>vetus. fland.</i> j. ros	M rosside
roste. <i>fland.</i> j. ros, rosch	Pal ros; rosch; rosch ende vierrood oft bleeck rood
rotel. <i>fland.</i> j. raetel	
rotel-spaen. <i>fland.</i>	
rou-waerd, roewaerd, rewaerd. <i>vetus flandr.</i>	R rewaerd vanden lande
ruyten. <i>fland</i>	R ruten, quelen
S	
sack-man. <i>ger. sax. fland. vetus.</i>	
saeckeléren. <i>fland.</i> j. sarckelen	
saelgie, salie. <i>vetus. fland. fris. hol.</i> j. savie	Pal saelge <i>en</i> wilde savye M sailge
sakelér-ijser. <i>fland.</i>	
sakeléren, sarckelen. <i>fland.</i>	
saluwe. <i>vet. fland.</i>	
sanckelen. <i>fland.</i> j. suckelen	R sanckelen oft suckelen
sanse. <i>fland.</i> j. deghe	R sanse oft bedidinghe 'accroissement'
sarck. <i>fland.</i>	
sate. <i>fland.</i>	R zate
schacht lands. <i>fland. zeland.</i> j. roede lands	
schaed-be-letter. <i>flan. brug.</i>	
schaeps-lepel. <i>fland.</i> Pedum	R schaeplepel oft schaepschuppe Pal een schaeplepel 'pedum'

schaep-schuppe. <i>fland.</i>	R (zie schaeps-lepel)
schaeperije. <i>fland.</i>	
schaetse. <i>fland.</i> Grallae.	R schaetse 'eschasse' (<i>ook in K</i>) Pal schaetse 'gralla'
schal-bijter. <i>fland.</i>	
schalckaerd. <i>fland.</i>	R schalckaerd
schapperlinck. <i>fland.</i> j. snipperlingh, snijdelingh	
schavuyt, schoef- uut, schaffuyt,	Pal schovuut

schuyfuut. <i>ger. sax. sicamb. fris. fland.</i>	
schawe. <i>fland. j.</i> schaduwe	R schauwe oft schaeeye
scheedelinck garens. <i>fland. j.</i> stringhe.	R scheelingh, stringhe oft stick garens
scheene van het rad. <i>fland.</i>	
scheeven. <i>fland. j.</i> schimpen	R scheeven <i>op</i> beenen
scheffel. <i>fland. gand. j.</i> schelffer	R scheffel oft brocke
schefflen. <i>fland. j.</i> schelfferen	R scheffelen
scheminckel. <i>flan. zelan.</i>	R schemijnckel 'singe' Pal schemijnckel M scheminkelen (mv.) (A. Junius)
schepen-huys. <i>fland.</i>	R schepen-huus
scheppen. <i>fland. j.</i> klee-maecken ⁽⁵⁴⁾	R (scheppen, maken) Pal (scheppen 'create') D, M sceppen
schepper. <i>fland. j.</i> klee-maecker	R schepper, cleermaker M sceppere 'parmentier'
scherp-rechter. <i>fland. sax. sicamb.</i>	
scheve. <i>fland. j.</i> schijve, scherf	R schéve, brocke en een enjuun schéve
scheven <i>fland. j.</i> scherven	R schéven, z. schaerven
schicht. <i>fland.</i>	R schicht M scichten (mv.) 'saiettes'
schieden. <i>fland. sicamb. j.</i> klieven	R schiden, clieuen
schielick. <i>holl. flan.</i>	
schielicken. <i>holl. fland.</i>	
schier, schierken houts. <i>fland.</i>	
schiere-wiere. <i>fland.</i>	R schiere wiere
schilghe. <i>fland. j.</i> kenneve	
schitte. <i>holl. fris. flandr.</i>	R schite, cacketorie 'la foire'
schoe. <i>fland. j.</i> schoen	R schoe Pal schoe, schoen M scoe(makere), (mv.)
schoeyer. <i>fland. j.</i> aen-trecker	R schoeyer (<i>op</i> aentrecker)
scholcke. <i>fland.</i>	R scholcke van steene ende moortel tsamen van eenen muur diemen afbreeckt
schoof-land. <i>fland.</i>	R schoofland 'terre à terrage'
schoon-broeder. <i>flan. j.</i> be(-)houdt broeder	
schoon-heere. <i>fland. j.</i> groot-vader	D scoenhere M scoenheere 'tayon'
schoon-laecken. <i>flan. j.</i> ammelaecken	M scolakene (mv.) 'napes'

(54) *R* vertaalt scheppen *alleen door* former, creer; **D, M** *vertalen door* 'taillier'.

schoon-moeder. *flan.* j. be-houde moeder

schoon-sone. *fland.* j. be-houdt sone

schoon-vader. <i>fland.</i> j. be-houdt vader	
schoon-vrouwe. <i>flan.</i> j. groot-moeder	D scoenvrouwe 'taye' M te uwer scoener vrouwen
schoonkens. <i>fland.</i>	R schoontgins (<i>op</i> alenxkins)
schoot-kleed. <i>fland.</i> j. veur-schoot	Pal schootcleed M schotelcleedren (mv.)
schop, schoppe. <i>fland. vet.</i>	
schoppe. <i>fland. hol.</i> j. schuppe	R schoppe oft schuppe Pal schuppe
schoppen. <i>flan. vetus.</i> j. schobben	R schobben 'gratingner'
schorsse. <i>fland.</i> j. schorte, schorskleed	R schorsse diemen voren schorst <i>en</i> schusse Pal een schippers schursse
schorte-kleed. <i>fland. hol.</i> j. veurschoot	R (schootcleed) Pal schootcleed M scortcleedren (mv.)
schorte-kleed. <i>fland. holl.</i> Diaphragma	
schorte-klock-woens-dagh. <i>flandr.</i> j. schorsel-woensdagh	
schossen, schrossen. <i>fland.</i> j. brassen	R schossen, brassen
schotter. <i>fland.</i> j. schutter	R schotter oft schieter <i>en</i> schutter, z. schotter M scotter 'arbalestrier'
schoud-berd. <i>fland.</i> j. schutsel	R schauberd oft scherm
schoudt. <i>hol. flan.</i> j. schoud-heet	R schaut, schout oft baillu D scoutheet M scouthete
schraeffen. <i>fland.</i>	
schrantsen. <i>fland.</i> j. schantsen	R schranssen oft smaeren
schraven. <i>vetus. fland.</i> j. schrabben	
schrepen. <i>fland.</i>	R schrépen
schricken. <i>fland.</i> j. schrijden	R schricken oft schrijden
schrick-schoenen. <i>fland.</i> j. schaverdijnen	
schrincken. <i>vetus. fland.</i>	
schronde. <i>ger. sax. sicamb. fland.</i> j. klove	
schronden. <i>germ. sax. sicam. fland.</i>	(cfr. R schrooden: rongner)
schuyf-uut, schuyf-uul. <i>sax. sicamb. fris. fland.</i>	Pal schovuut 'bubo'
schuylen. <i>fland.</i>	R schulen, zwimelen, bicans in slape zijn Pal (schulen, duken)
seecke. <i>fland.</i> j. seycke	R zeëke
segghe. <i>fland.</i>	
segghen-schap, seggher-schap. <i>fland.</i>	R zegghenschap oft manschap

seynen. *fland.* j. seghenen **R** zéghenen
seker. *flandr.* j. borghe, seker borghe **R** zeker

seker stellen. <i>fland.</i>	
self-schot. <i>vet. fland.</i>	
sende. <i>vetus. fland.</i>	
sesken. <i>fland.</i> j. neghen-manneken	R zesken in ghelde
set. <i>fland.</i>	R zet
settinghe <i>fland.</i> j. schattinghe	R zettinge
seughe. <i>fland.</i> j. soegh	R zueghe Pal zueghe D soch M zueghe
seule, suyle, <i>fland. occident.</i> j. eemer	
sicht, sichtent. <i>fland.</i> j. sedert	R sichtent oft sindert M sichtent
sieckertieren. <i>flandr.</i>	R ziekertiere (<i>op</i> onlustigh)
sindael, sendael. <i>fland. holl. sic.</i>	R (stillerumers oft sindaelsniders)
slach-hout. <i>fland.</i>	
slack. <i>fland.</i>	
sleeuw. <i>flan.</i>	R sleëu oft het scherpe af
sleppe. <i>fland.</i> j. slippe	R sleppe
slicht. <i>flan. sicamb. sax.</i> j. slecht	R slicht z. slecht Pal slichten (wijn of cleynen wijn) M slicht
slom. <i>fland.</i> j. slim.	R slom
sloo-bra, sloo-brade. <i>fland.</i>	
sluymer. <i>flan. Artocreae sive lagani delicatioris</i> genus.	
slus. <i>fland.</i> j. slap.	R sluts <i>en</i> sluns (<i>op</i> slap)
smack-becken. <i>fland.</i> j. smack muylen	
smeer. <i>fland.</i> j. teer.	R smeër, teer <i>en</i> teer, smeer Pal smaer
smelte. <i>vet. fland.</i>	R smelte an tgordel M smelten 'morgans'
smuyck. <i>fland.</i>	R smuuck Pa smuuck
smuts. <i>fland.</i>	R slagh oft smuts
snackerken. <i>fland.</i> j. basserken, kefferken	
snake. <i>flan.</i>	
snijder. <i>fland.</i> j. mes	R snimes Pal snymes oft schreipmes
snodder. <i>fland.</i> Sordes	
snoecken. <i>fland.</i> j. snoeyen	R (snoeyen)
snoter, snoteringhe. <i>fland.</i>	
snutteren. <i>fland.</i> j. snipperen	R snutteren
snutterlingh. <i>fland.</i> j. snipperlingh	R snutterlijng
sobben, sobbelen. <i>flandr.</i>	R sobbelen oft strukelen

soe. *fland.* j. sij

soen. *vetus. fland.* j. ranssoen

R zoen, rentsoen

soen-dinck. *fland.* j. soen

soeseleer *fland.* j. soeteler

R zoezeler

solement. *fland.*

R sollement van den huse

soluwen, seulewen. <i>fland.</i>	
sommier. <i>vetus. fland.</i>	
sompe. <i>fland. j.</i> kolve	
sout-brijne. <i>fland. j.</i> pekel	R zautbrine
spadenier. <i>vetus. fland.</i>	
spadenieren. <i>fland. j.</i> pionnieren	
spaegh. <i>fland. j.</i> spade	R spaegh, z. late Pal spade
spaersen. <i>fland.</i>	R spaerzen, bespaerzen
spaers-water. <i>fland. j.</i> wij-water	R wiwater Pal wijwater
spanghe. <i>fland. j.</i> windel. Fascia	Pal spanghe of winde om de cleyne kinders in te winden 'fascia'
sparcke. <i>fland. j.</i> ghenstere	
(spaeyenieren): zie pionnieren <i>en supra</i>	
spadenieren	
speeckelen. <i>fland. holl. j.</i> spickelen	
speete. <i>fland. j.</i> spuyste	R speete oft speyte
speyeren. <i>fland.</i>	R speyeren
spelle-doren. <i>fland.</i>	R speldooren oft witten dooren
spelt-haen. <i>vetus. fland. j.</i> sprinckhaen	Pal sprijnchaen
spene, spenne, sponne, spinne. <i>sicamb. fland.</i>	R spenne oft sponne van vrouwen
spene. <i>flan. holl.</i>	R spéne v. eender coe
spenne. <i>fland. j.</i> spene, spinne	R (zie spene)
spercke. <i>j. sparcke. fland.</i>	
sperwaen, sporwaen. <i>flan. j.</i> sperwer	R sperwaen (,) voghel N sperwer, sparwaen D sparwaren, sperwaren (mv.), M spaerewaers (mv.) sporwaeren (mv.)
spetten. <i>fland. j.</i> spitten	R spitten, delven Pal spitten
spies-hout, spiesch-hout. <i>fland. j.</i> waghenschot	R spiesch (,) haut oft waghenschot
spiet. <i>vet. flā. j.</i> spiesse	R spiet, sperre
spije. <i>fland. j.</i> spuyste	R spey
spilder. <i>vetus. fland.</i>	R spilder
spinne, spenne, sponne. <i>flan.</i>	R sponne, spenne Pal spene
spletten. <i>fland. j.</i> splijten	R spletten, clieven
spoghen. <i>vetus fland. j.</i> spouwen	R spoghen, z. spuwen Pal spuwen
sponne. <i>fland. j.</i> spene, spinne	R zie <i>supra</i> spinne

spoor-waer. <i>fland.</i> j. sperwer	R spoorwaen, voghel Pal spoirwaen M sporwaren (mv.)
spotte. <i>fland.</i>	R spotte oft plecke
spotten. <i>fland.</i>	
spreeden. j. spreiden. <i>fland. holl.</i>	R spreeden Pal spreeden plat neder
spreckel, spranckel, sprancke. <i>fland.</i>	R sprancke viers, z. glenster

sprietelen. <i>fland.</i>	R sprietelen
sprietel-ooghen. <i>fland.</i> j. spriet ooghen	R sprietelooghen
spriet-straete. <i>fland.</i>	
spriet-wegh. <i>fland.</i>	R sprietwech
sprock. <i>fland.</i> j. sporck.	R sproc, cortbrakigh
stael. <i>vetus. fland.</i> j. steel	(<i>cf.</i> R steel 'tige')
stael-blind. <i>fland. sicamb</i> j. stockblind	
stafel-rije, stapeel. <i>flandr.</i>	R stafelrie v. eenen schepper
stal-licht. <i>flan.</i> ... à stallen <i>sive</i> stellen	M stallichten 'cherges'
stal-licht, stal-keersse, dwaes-licht, ... <i>Brabantis</i> stal-licht <i>Flandris</i> stal-keersse <i>dicitur</i>	
stallen. <i>fland.</i> j. stellen	R stellen
stamijnen. <i>fland.</i> (ww.)	R stamijn (nw.) M stamine (nw.)
stap-hands. <i>fland. holl.</i>	R stappans
stapeel. <i>fland. brug.</i>	
stapel. <i>vetus. fland. hol.</i> j. steel, stanghel	Pal den stapel oft stock van alle crude
steck-steenen. <i>fland.</i> j. kae-schieten	(<i>cf.</i> R stecke, staeck daer naer datmen schiet)
stede-garson. <i>fland. brug.</i>	
steegher. j. stegher. <i>fland.</i>	R steegher, graed Pal trap oft steegher
stegher, steegher. <i>fland.</i> j. trap	R steegher, graed N77 steger, trap; <i>elders</i> ste(e)gher Pal steeghers 'stegraie' M steghers (mv.)
stek-ijser. <i>fland.</i> j. el-gheer	R steek-izer, daer mede datmen palingh vanght, datmen ghemeenlic heet ellegheer oft aelsperre
stelckeren. <i>fland.</i> j. stollen	R (<i>zie infra</i> stolckeren)
stempen. <i>fris. sicamb. fland.</i> j. stelpen	
step, steppe. <i>fland.</i> j. stap	R steppe, stap Pal stap
steppen. <i>fland.</i> j. stippen	R steppen metder naelde
steperen, stueperen. <i>fland.</i>	R stueperen <i>op</i> quaed
steper-quaed. <i>fland.</i>	
steune. <i>fland.</i> j. lene	R stuene oft léne
stick. <i>fland. holl.</i> j. stuck	R stic Pal een stic papiers
stief. <i>fland. holl. sicamb.</i> j. stijf	R stijf
stief-boorigh. <i>fland.</i>	

stille. *hol. sicamb. fland.* heymelicke **M** stillen (mv.)

stille-vaeghen, stille-ruymen. *hol. sicam.*

fland j. bern-steken

stille-vaegher, stille-ruymer. <i>hol. sicam.</i> <i>fland. j. bern-steker</i>	R stillerumers oft sindaelsniders
stinghe. <i>fland. j. stanghe</i>	
stock. <i>fland. brug.</i> ...met den stock verkoopen	(<i>cf. R</i> stock 'baston')
stock-houder. <i>fland. brug.</i>	
stoken de tanden. <i>fland. j.</i> koteren	
stolckeren, stelckeren. <i>fland. j. stollen</i>	R stollen oft storkelen (<i>cf.</i> <i>infra</i> storckelen)
stommelen. <i>fland. j.</i> spertelen	R stommelen oft spertelen
stoppe. <i>vetus. fland. j.</i> werck	Pal wercman <i>en</i> waerckman
storckelen. <i>fland. j.</i> stelckeren	R storkelen (<i>cf. supra</i> stolckeren)
stouwen. <i>fland. Incitare</i>	R stouwen, z. stauwen
straele. <i>fland. Stimulus</i> aculeus	R strael, prickel Pal strael 'aculeus'
straele. <i>fland.</i>	R strael vander ooghe
straele. <i>vetus flandr.</i>	R strale oft vlieghe
straelen. <i>fland. holl.</i>	R stralen
streck. <i>fland. j. strick</i>	R strec oft strop
strekel, streekel. <i>fland.</i> <i>sicamb. j. strijck-stock</i>	R strékel om cooren te striken
stremmen. <i>fland.</i>	R stremmen, stelpen
strijck-bedde. <i>fland.</i>	R strijckbedde inden acker
strobbeelen, strubbelen. <i>fland. j. struyckelen</i>	R strubbelen, strukelen oft suckelen
stroo-mael. <i>flan.</i>	
stroyken worpen. <i>fland. j.</i> halm schieten	R strooytgen trecken
struvelen. <i>fland.</i>	R struvelen
struwieren. <i>fland. j.</i> ver-stroyen	R struwieren oft verstroyen
struwiers. <i>fland.</i>	R struwiers, haerwaerd en ghinswaerd
stuype... & <i>fland. Febris</i>	

stuyte. *fland. brug. zeland.*

j. boterham

sueghe. *fland. j. sogh*

suele, suyle. *fland. j.*

eemer

suyle, suele. *fland. j.*

eemer

suyle, sulle. *fland.*

R zulle oft dorpel **Pal** zulle

swaen-draegher. *fland.*

swalp-ey. *fland.*

R zwalpey

swamme. *germ. sax. fris. sicamb. fland.*

R zwamme, z. sponsie

swamme. *fland. j. vonck*

R zwamme oft vonc om vier in te slane

swede. *vetus. fland. j.*

winckel-haeck

sweet-rocksken. *fland. j.*

Pal (sweetdouck)

lijf-rocksken

swelgh. *fland* **Pal** den zwelgh oft slock vanden mond
 swelten. *vet. fland.*
 swercke. *sax. fris. sic. fland.* j. wolcke
 swevel. *germ sax. hol. sicamb fris fland.* (**R** sulfer) **Pal** sulfer
 j. solfer
 swevel-stocksken. *fland.* j. solfersteck
 swijck-slaen. *fland.*
 swijn *fland.*

T

taenen, tenen. *fland.* **R** taenen, graeten
 tafelier. *fland. sic.* j. tafel-gast **R** tafelier
 tafelier. *fland.* j. banck-houder
 tanden iemanden. *fland.* **R** tanden, yemand begherzen
 tamboer, tamborijn, taborijn. *fland.* j. **R** tamboere **Pal** (trommerslagher)
 trommel
 tanen, tenen. *fland.* (*cf. supra* taenen)
 tansije. *fland.* tas-eye. Moretum ...
 tarriijn-voghel. *fland.* **R** tarriijn voghel
 tasséren. *fland.* j. ver-tasséren
 tateren. *fland.*
 teder, teeder. *fland. hol.* j. teer **R** teer, smeer oft magher
 teele. *fland.* j. teyle **R** teele **Pal** teele
 teghel, teghel-steen. *sax. sicamb. hol.* **R** teghel oft tichghel **Pal** teghelsteen oft
fland. j. tichel correel *en* ticgel
 teke. *fland.* j. pier **R** teeck **Pal** teke oft kinderworm
 telghe, telgher. *sax. sicam. fris. hol. fland.* **R** telgher oft tac van den boome
 tellen. *vetus. fland.* j. ver-tellen
 tem. *fland.* j. tam **R** tem, z. tam **N** temme, tam
 tenen, teenen, tanen. *fland.* (*cf. supra* taenen)
 tente. *fland.* j. reyn-vaer
 tets. *fland.* **R** tets of anhoudende 'tillas, gluant'
 teuluwen. *fland.* j. touwen **R** tueluwen *en* teluwen *op* bēren
 tichel-beeste. *fland.* j. steen-worm,
 esel-worm
 tijte, tijtken. *fland.*

tincke. *fland.* j. slije

R tinke visch **D** tynken (mv.), **M** tinken
(mv.)

tinghel. *fland.* j. netel

R tinghel oft netel **Pal** tijnghel oft netel

tinghelen. <i>fland.</i>	
tinghelen. <i>fland.</i> j. ver-netelen	
tinte. <i>fland.</i> j. tintel-ijser	R tinte van den chirurgijns 'une esprouvette' Pal tinte oft vlieme
todderen. <i>flandr.</i> j. tuyeren	
toef-doen. <i>fland.</i> j. toeven, onthaelen	(R touf, feeste)
toeven. <i>fland.</i>	R touven, troetelen
token. <i>fland.</i> jocken, spelen	R token, jocken, spelen
tooghe. <i>fland.</i> j. toon	
tooghen. <i>fland.</i> j. toonen	R tooghen N tooghen Pal tooghen
torssen. <i>fland.</i>	
tort, torde. <i>vetus. fland.</i>	
tote. <i>fland.</i> j. muyl	R tote, mule
tremye. <i>fland.</i> j. draegh-stoel	R trémië
trits. <i>fland.</i> j. kleyn koetsken	R trits oft clein coetskin
trock. <i>fland.</i> j. treke	R troc v. eenen meester
troef-boeck. <i>fland.</i>	
trompen. <i>vetus. flan.</i>	
trop. <i>fland.</i> j. hoop	R trop oft tros
troppe. <i>fland.</i> ...By troppen. <i>fland.</i>	R trop oft tros
troppen. <i>vetus. fland.</i>	R troppen over hoop
trotten. <i>flan.</i> j. draven	R troten
truchtin, truhtin <i>vet. teut.</i> Dominus. <i>Vulcan. Brug. vide</i> Drutin	
truts-man, truceman. <i>fland.</i> Interpres	
truffe. <i>fland.</i>	R truffe
truffen. <i>fland.</i>	
truffer. <i>fland.</i>	R truffen in dhant stéken
tuchtigh. <i>fland.</i> ; Tuchtigh zijn	R tuchtich, heet
tulpen. <i>fland.</i>	R tulpen, gulpen
tulper. <i>fland.</i>	R tulper, dronckaert
twaelfaerd. <i>fland.</i> j. oort	R twalevaerd in ghelde
twee-borelinghen. <i>vetus. fland.</i>	R (tweelijnghe) Pal (tweelijnghe)
twint, twijnt, twent. <i>vetus. fland. holl.</i>	

U

up. *fland.* j. op

us. *vetus. fland. fris.* j. ons

use. *vetus. fland. holl. fris.* j. onse

R up b. op **M** up

V

vaendelingh, vendelingh. *holl. fland.*

vaen-kruyd. *fland.* j. nies-kruyd

vaer-schat. *flandr.* j. vaer-gheld

R vaendelijng

Pal vaencruud oft niescruud

R vaerschat

vaerghen, verghen. <i>fland.</i>	R vaerghen, heeschen...
vaerinck, vaerincks. <i>fland.</i> ⁽⁵⁵⁾	R varijnck
vaesche. <i>fland.</i> j. vesche.	
vaesen, faesen. <i>fland</i>	R fazen oft vullen yewers met Pal (vullen)
valcken-beck <i>fland.</i> j. heyr-haemer	R valcken bec (<i>op</i> polhamer) Pal een crom ghewaer als valkenbec oft braem mes
valschaerd. <i>fland.</i> j. ver-valscher	R valschaert
vat-saed. <i>fland.</i>	
veegh. <i>fland.</i> j. veygh	R veeghe
vey. <i>fland.</i>	
veyn-out, veyn-noot, ven-noot ⁽⁵⁶⁾ , veyn-gnoot. <i>hol. zeland. fland.</i>	
veynsen. <i>fland.</i>	
venster-liedeken. <i>fland.</i> j. laweyt	R veyster liedeken
vente-goed. <i>fland.</i>	
ver-baeghen. <i>vet. fland.</i> j. verbaesen	
ver-baeght <i>vetus. fland.</i> j. ver-baest	
ver-band. <i>fland. holl. sicam.</i> j. ver-bond	R verbant <i>en</i> verbond
ver-bauréren <i>flan.</i>	
ver-beenen. <i>fland.</i>	(<i>cf.</i> R verbeent oft verschuwert 'rusé')
verbelghen. <i>vetus. fland.</i>	R verbelghen
ver-bloesemen. <i>fland.</i> j. ver-schouden, ver-bluysteren	R verbloesemen oft verschauwen
ver-broeyen. <i>fland.</i>	
ver-buyter-tieren. <i>fland.</i>	
ver-dachten. <i>fland.</i>	R verdachten, b. aendachtigh wesen
ver-daeren. <i>vetus. fland.</i>	R (verdaret zijn, <i>op</i> derselen)
ver-demsteren <i>vetus. fland.</i>	R verdoten, rasen yeuwers na
ver-doten. <i>fland.</i> ver-dutten	
ver-gansen. <i>fland.</i> j. ver-hansen	Pal vergauweloizen 'negligere'
ver-gauwe-loosen. <i>fland.</i> Negligere.	R vergheldijnghe
ver-gheld. <i>vetus. fland.</i> j. ver-gheldinghe	
ver-goude. <i>fland.</i>	
ver-guffen. <i>fland.</i>	R verguffen hem

(55) Dit woord komt ook voor in de Luikse *Régestes*, zie dl. IV, *Glossaire op varynck*.

(56) ven-noot afzonderlijk opgenomen met verwijzing naar veynoot zonder localisering.

ver-haeyten. *fland.* j. ver-langen (**R** verlangen)
ver-jeghenen. *fland.* j. ver-teghenen **R** verjeghenen, ghemoeten

ver-jolijen, ver-jolijesen. <i>fland.</i> j. ver-blijden	
ver-keert. <i>flan.</i> j. ver-momt	R verkeert gaen
ver-koren maendagh. <i>fland.</i> j. verloren	
ver-meersen. <i>fland</i>	
ver-noey, vernoey. <i>fland. hol.</i>	R vernoey
ver-noeyen, ver-noyen. <i>fland. hol.</i>	R vernoeyen
ver-oyen. <i>vetus. fland.</i> j. ver-noyen	
ver-perst. <i>fland.</i> j. be-nauwt	R verperst (<i>op</i> banghe)
ver-perstheyd. <i>fland.</i> j. be-nauwtheyd	R verperstheyd (<i>op</i> banghicheyt)
ver-preulen. <i>fland.</i> j. ver-quicken	R verpruelen
ver-pruelen, ver-preutelen. <i>fland.</i>	R (<i>zie vorig woord</i>)
ver-schat. <i>fland.</i>	R verschat (<i>op</i> rensoen) (<i>cf.</i> R verschatten 'rençonner')
ver-seer. <i>vetus. fland.</i>	
ver-sijck. <i>fland.</i>	
ver-sijckelick. <i>fland.</i>	
ver-tasséren. <i>fland.</i>	R vertasseren
ver-toogh. <i>fland.</i>	
ver-tooghen. <i>fland.</i> j. ver-toonen	R vertooghen N verto(o)ghen
ver-tweefelen. <i>fland.</i> j. ver-treyfelen	R vertweefelen Pal vertwyfelen
ver-vloten room. <i>fland.</i>	
ver-vorsen <i>fland.</i> j. ver-vrosen	(R vervriesen) Pal (vervriezen)
ver-waet. <i>vet. fland</i>	
ver-waet. <i>vetus. fland.</i> j. ban	
ver-waeten. <i>vetus. fland.</i> j. verlaeten	
ver-waeten <i>vetus. fland.</i>	
ver-waeten mensch. <i>fland.</i>	
ver-waetenisse. <i>fland.</i>	
ver-wallen weder. <i>vetus. fland.</i>	R verwallen wedere <i>op</i> smoel
ver-wandelen. <i>vet. fland. ger. sax. sicamb. holl.</i> j. veranderen	R verwandelen, veranderen
verghen. <i>flan. hol. sic.</i>	
verst, verste. <i>fland. vetus.</i> j. frist, virst, vorst	
vesperye. <i>fland.</i>	R vesperbrood Pal vesperbrood of vesperye

vespereyen. *fland.*

R vesperbrood eten oft vespereien **Pal**
vespereyen

veur-voets. *vetus. fland. holland.*

veurders. *vetus. fland.* j. veurouders

veuren, voeren. *fland. (cf. infra vueren)*

veusen. <i>fland.</i>	
vier-stede. <i>fland. sicamb.</i> j. heerdstede	R vierstede oft haerd
vier-tael <i>fland.</i> j. vier-tel	R viertale mate
vijs-tanghe. <i>fland.</i>	R vijstanghe
vijster. <i>fland.</i>	R vijster Pal (vijsten 'pedere')
vinder. <i>fland.</i>	
visch-boeyer. <i>fland. brug.</i>	
vite. <i>fland.</i> j. treke	R vite (<i>op</i> treke)
vits zijn. <i>fland.</i>	
vitten. <i>fland.</i> j. passen	R vitten oft voeghen
vittinghe. <i>vetus fland.</i> j. 54. mudden	
vlaeden, vlaen. <i>fland.</i> j. villen	R vlaen <i>oft</i> villen Pal villen
vasch-boker. <i>fland.</i>	
vasch-boker. <i>fland.</i>	
vlederick, vlederick, vlerick. <i>vetus. fland.</i> j. vlerck	
vlercke. <i>fland.</i> j. vleughel	R vlueghel Pal vlueghel oft veder
vleuwen, vleeuwen. <i>vet. flan.</i> j. vleyden	R vleeuwen (<i>op</i> blanden) Pal vleeuwen 'orare, rogare, obsecrare, precari'
vlied-bergh. <i>vetus fland.</i>	R vliebergh
vliegh-walop. <i>fland.</i>	R vlieghewalopriden <i>en</i> loopen den vliegwalop
vloten, vlooten, vlieten het melck. <i>fland. fris. zeland.</i>	R vlooten de melc
voederer. <i>fland.</i> j. peltier	R voeraere
voedster-vader. <i>fland.</i>	Pal voestervadre
voeren, vueren, voren. <i>fland. holl.</i>	
voerne. <i>fland. sicamb.</i>	
voet-stellinghe. <i>fland.</i>	
vogheler. j. rabaudeken. <i>vet. flan.</i>	
vol-komen. <i>vetus. fland.</i> Perficere,...	
vollinck. <i>fland.</i>	
volard, vollaerd. <i>fland. brug.</i>	
vondnisse ... <i>vetus. fland.</i> vonnesse	R vonnisse Pal vonnesse
vondnisser, vonnisser. <i>fland.</i>	
vorsen, veursen. <i>fland.</i>	

vorten. <i>fland.</i> j. ver-rotten	R vorten
vrame. <i>fland.</i> j. vrome	
vramen. <i>vet. fland.</i> j. vromen	
vriend-dagh. <i>fland.</i> j. vrijd-dagh ⁽⁵⁷⁾	R vrindagh <i>en</i> vridagh Pal vrydagh M vriendach, vrydaghen (mv.)
vrocht. <i>vetus fland.</i> j. vrucht	R vrucht Pal vrucht

(57) *Op vrijd-dagh: FLANDRI quidam vriend-dagh DICUNT.*

vroed-dom. <i>vetus. fland.</i>	R (vroed 'sage') <i>en</i> vroedom oft wijsheit
vroedschap. <i>fland.</i>	R vroschap oft ghespaersaemheit M vroscepe
vroedsche. <i>vetus. fland.</i>	
vrucht, vurcht, vorght, vrocht. <i>germ. sax. sicamb. fland.</i> Timor	
vruchten, vurchten, vorchten. <i>ger. sax. sicamb. fland.</i>	
vueren, voren, voeren. <i>fland. holl.</i> Evirare	R vuren <i>en</i> ghevuurden beer
vuyster. <i>campin. fland. j.</i> schoorsteen	R vuuster, schoortsteen 'contrecoeur'
vuyst-not. <i>fland.</i> Nux decumana	
vul. <i>fland. j.</i> vol	R vul, z. vol Pal (vullen, vul doen) D vol M vul

W

waeden. <i>vetus. fland.</i>	
wael. <i>vetus. fland. j.</i> wel	
waen, waenen. <i>vetus hol fland.</i> Unde	N waen
waen. <i>fland. holl.</i> Opinio	
waenen. <i>fland. hol.</i> Opinari	R wanen Pal wanen, weenen, dijnken 'eri' M ic waen
waerison. <i>vetus. fland. j.</i> garnison	
waeter-beckigh. <i>fland. j.</i> waeterloopigh. Salivans	Pal (water loop)
wal. <i>vetus fland.</i> Abyssus	R wal oft diepte
walcken. <i>fland.</i> Premere	
walle. <i>fland.</i> Agger: monticulus	
walleken. <i>fland.</i> Parvum praetorium	
wallen, wellen. <i>fland.</i> Bullire	(R wellen 'soulder')
wal-worte. <i>vet. flan. j.</i> hadick	
wan. <i>fland. hol. zeland.</i>	R wan, ruim 'vuide ou non plein'
wan-haeghen. <i>vetus. flan. j.</i> mishagen	
wan-klaeghen. <i>vetus. fland.</i>	
wandelen. <i>vetus fland. j.</i> ver-anderen	
wandel-baer gheld. <i>vet. fland. j.</i> gangh-baer	
wapen-loop. <i>vet. fland.</i>	

wapen-tuer. *vetus. fland.* Eques
cataphrastus, armiger

wapeninghe. *vetus fland.* Arma

wapeninghe maecken. *vetus. fland.*

wase. <i>fland. hol. j.</i> slijck	
wasem. <i>fland. hol. sicamb.</i>	R wazem, doom
wasemen. <i>fland. holland. sic.</i>	
webbe. <i>fland.</i> Fascia	R webbe, lint oft gordel
wedde. <i>fland. j.</i> weet. Glastum	R wedde oft weët daermen mede verruwet 'guesde'
wedde. <i>vetus. ger. sax. sicamb. fland. hol.</i> Merces ...	
wedde-bode. <i>fland. j.</i> kluyver	R weddebode oft cluver
wedden. <i>vetus. sax fland.</i> Spondere	
weddinghe ...& <i>apud fland.</i> (= belofte van betaling)	
weder-raeden. <i>vetus. fland.</i> Dissuadere	
wee-wijte, wee-wite. <i>vetus. fland.</i> Dolor	Pal wee
weecken. <i>flandr. j.</i> weycken	R weëken
weeden. <i>fland. j.</i> weyden	R weëden N weyden
weer. <i>fland.</i> Sepimentum	(<i>Cf. infra</i> were)
weeren-vleesch. <i>fland. hol. zeland. sicamb. j.</i> hamelen vleesch	(R weer v. schapen) Pal weir D weeren vlees M wederin vlees
weerd-schap. <i>sax. sicamb. holl. fris. fland.</i>	
weffel, wevel. <i>fland. j.</i> streme	R weffel M wevele 'traisme'
wegh-werperken. <i>fland.</i>	R weghwaerperken
weghel. <i>fland.</i>	R weghel
weyten. <i>vetus. fland. j.</i> roetaerd	
welle. <i>vetus. fland.</i>	
wellinghe. <i>sax. sicam. fland. campin.</i>	
wendel-steegher. <i>fland.</i>	
wepel. <i>vetus. fland. holl.</i>	R wepel 'vague ou vuide'
were. <i>fland.</i>	(<i>Cf. supra</i> weer)
werpel-aersen <i>fland.</i>	
werveleuren. <i>fland.</i>	
wevel, weffel. <i>fland.</i>	Zie weffel
wiecke. <i>fland. j.</i> lemmet	Pal de wieke vander kerse
wier. <i>fland. vetus j.</i> weer	R weër ande handen oft ande voeten Pal eenen weer an de handen oft voeten, oft dat verhart es van aerbeyt

wijgh, wiegh. *fland.*

R wijch oft strijd

wijghant, wiegant. *vet. flan.*

wijper. *fland.* j. spijt

wijperen. *fland.* j. spijten

wime. *fland.* j. wijme

windel-steegher. *fland.*

R wintelsteegher

witeken, witteken. <i>fland. campin.</i>	R witteken, grootmoeder
witten-son-dagh. <i>vetus fland.</i>	
woecker. <i>fland. brug</i>	R wouker plaetse M te woekere leenen
woelen. <i>fland. j. worghen</i>	Pal worghen
woelghe. <i>fland. j. hoelie, steenkolen</i>	R woelge, colen
wompelen. <i>vetus. fland. j. wimpelen</i>	
worte. <i>fland. j. warte, werte, wratte</i>	R worte
wouwe. Lutea, luteola. <i>gal. fland. waude</i>	D wouwen (mv.), M wuwen (mv.)
wouwe-steertken. <i>fland. j.</i>	
woeghsteertken	
wrack. <i>fland. j. brack</i>	R wrac, brac 'aigre'
wraecken de ghe-tuygen. <i>fland. hol. zeland.</i>	
wransch. <i>flandr.</i>	R wransch, bitter
wrempe. <i>fland. hol.</i>	Rw rempe 'laide grim ace'
wrempen, wrimpen. <i>hol. fland. j-grijzen</i>	R wrempen 'faire laide grimace' Pal wrempen 'fari'
wroegher. <i>fland. hol.</i>	R wrougher (<i>op aenbrijngher</i>)
wroegher-schap. <i>vet. fland.</i>	
wronck. <i>fland.</i>	R wronc diemen op thoof leght als men wat draeght
wronghel. <i>fland. holl. j. matten</i>	R wronghel M wrongele (mv.)
wronghelen. <i>fland. holl. j. matten worden</i>	R wronghelen, rennen
wt-drijven. <i>fland.</i>	R wtdriven oft clappen
wuepelen. <i>fland. vet</i>	R wupel oft wupelijnghe
wulle. <i>fland. j. wolle</i>	R wulle Pal wulle D wolle M wulle

IX. - Enkele kenmerken van het Naembouck

Het woordenboek van Joos Lambrecht, dat, naar wij hopen, nog eens te voorschijn komt, is vermoedelijk het oudste *Nederlands-Frans* woordenboek, en, bij onstentenis van Lambrecht, is dit ook nog het geval met het Naembouck. Ons is althans geen ouder werk van dien aard bekend. Het glossarium, dat Noël de Berlaimont op zijn gesprekken liet volgen, is niets anders dan een eenvoudige woordenlijst, die slechts gedeeltelijk alfabetisch is. Iedere letter begint met een reeks werkwoorden, waarop door elkaar volgen partikels, naamwoorden, bijvoeglijke woorden. Om er een echt alfabetische orde in te brengen, hebben wij ons destijds verplicht gezien het opnieuw te bewerken⁽⁵⁸⁾. Ook de oudere *Vocabularia rerum*, de 'groepsglossaria', zijn niets meer dan reeksen van namen, ordeloos op elkander volgend. Het Naembouck is echter wel een woordenboek, al is het karakter van een woordenlijst er niet geheel uit verdwenen.

Vooreerst zit er systeem in de spelling, die, zoals uit het voorafgaande is gebleken, gedeeltelijk berust op het Oostvlaams en meer in 't bijzonder op het Gents, waaruit kan worden afgeleid, dat de samenstellers vermoedelijk Oost-Vlamingen waren en zo niet Gentenaars, dan toch met het Gents vertrouwd. Voor de dialectstudie bevat het Naembouck dus heel wat nieuw materiaal. Een Oostvlaams woordenboek kan het niet heten, evenmin als Kiliaan een Brabants woordenboek is. Mag men aannemen, dat de bewerkers ook uit de *levende* taal geput hebben - het aandeel hiervan kan slechts door een nauwkeurig onderzoek nader bepaald worden -, zo staat het aan de andere kant vast, dat zij gebruik hebben gemaakt van oudere lexico

(58) Zie *Colloquia*, dl. III.

graphische werken, waarvan wij er een drietal hierboven (zie hoofdstuk V) hebben aangewezen en dit zullen naar alle waarschijnlijkheid wel niet de enige zijn: de samenstellers hebben 'gelezen, geschreven en vlijtig opgetekend'! Er zit dus materiaal van elders in, alvast uit West-Vlaanderen en Brabant en al dit materiaal wordt op dezelfde voet behandeld, behoudens dan de voorkeur, die hier en daar aan een woord of een woordvorm wordt gegeven, wat wordt aangeduid door een *z* (zoekt, ziet) of een *b* (beter). Onder de Vlaamse eigenaardigheden, waarvan wij er enkele besproken hebben (zie blz. XXII-III, XL), dient nog vermeld te worden de hopeloze verwarring in de aspiratie aan het begin van het woord: *zonder h* komen b.v. voor *azelere* (hazelaar), *azelnote* (hazelnoot), *aerboren* (herboren), *aerdoen* (herdoen); *met h*: *hate* (= ate, spijs), *heefvrauwe* (juffrouw), *heemer* (emmer), *heeghde* (eg), *hesch* (es, boom), *hey* (ei), *houenbuur* (bakkerij) enz. Soms worden beide vormen, met en zonder *h* opgegeven: *haerdigheit z. aerdigheit*, *haes b. aes* (lokaas), *hazelere z. azelere*.

Het 'beter' slaat veel meer op de vorm, de spelling of de uitspraak dan op het woord zelf, b.v.: *abt b. abd*, *auwaerd b. hauwaerd*, *auweele b. hauweele*, *auic b. hauic*, *baut b. baud*, *beklaghen b. beclaghen*, *bekommen b. becommen*, *bekopen b. becoopen*, *herberghe b. herbergh*, *hent b. hend*, *hoy b. hooy*, enz. Ook met het *z*. is zulks het geval: *berou z. berau*, *hase z. haze*, *hert z. hart* enz.

Traditioneel Vlaams is ook de spelling *au* voor *ou*, *ou* voor *oe*, *ue* voor *eu*.

Opmerkelijk zijn het grote aantal synoniemen of doubletten, die bijzonder welkom zijn voor het bepalen van de betekenis van ongewone woorden. Vele van deze doubletten doen inderdaad dienst als verklaring: *aen een strijcken* oft *d'een an dander wryuen*; *aenghelandt* | *by gheleghen*; *aenghemerckt* | *om dieswille*; *aenghepreeckt* | *in thoof ghesteken*; *aenlanden* oft *by ligghen*; *aenreesten* oft *grypen*; *aenryden* oft *voortryden te peerde*; *aanvallende* oft *beualligh*; *afdraghenthey* | *cleenicheyt* oft *blaemte* enz.

Ook de verschillende betekenissen van een woord of de homoniemen worden ter verduidelijking nader toegelicht. Zo zijn er b.v. drie artikels *afgrysen*. Het eerste wordt omschreven door 'verheenen | verschrommen | verschricken hem yewers af oft yewers in, dat hem thaer op staet', het tweede door 'walghen oft hebben yet in de alder meeste verachtinghe ende onwerde'

terwijl het naamwoord wordt verbonden met *aendoen* en verklaard door de synoniemen 'vervaren, verschricken, verschrommen, vreesse anbringhen'. Bij *afwesen* wordt het werkwoord 'niet teghenwoordigh zijn oft wegh zijn' onderscheiden van het naamwoord 'niet tegenwoordicheyt', bij *bas* de 'bas in den discant oft nedervoys' en de 'bas van eenen hond', bij *baut* het adjectief *baut* | *staut* en de naamwoorden *baut* | *om mede te schieten* en *baut van eenen weer* (hamelbout).

Een naklank van de 'groepsglossaria' vindt men in de toevoeging van termen als 'beeste, cruud, stad, vis, vogel', die herinneren aan soortgelijke rubrieken in de *Vocabularia Rerum*, waartoe de Paludanus behoort.

Nu en dan treft men ook een zin, een gedeelte van een zin of een zegswijze aan, waarvan de eventuele originaliteit eerst zou kunnen vastgesteld worden na vergelijking met oudere bronnen.

Enige voorbeelden om dit toe te lichten, cursief het Nederlandse woord, waarop ze te vinden zijn:

By a uonturen, by bescheede (selon ou avec la raison et par mesure), *by daghe ende by nachte, by dancke* (a gré, au gré, de bon gré et vouloir), *by ghelucke, by goeden expresse* oft met der daed, *by waersten* (par tours ou tournées, parfois), doet ghy my dat niet, U magh wel *gruwen*, legghen de *hand* yewers op, de *hand* an oft toe stéken, hy heeft *hazewinden* dorst (= grote honger), hy heeft het *Heyl* behauden (il a obtenu ou emporté le pris), *int* vol harnasch (armé de toutes pièces), zwijght zonder *kicken*, hy begonst oft bestontzeer te *Lachghen*, hoe *langhe* zalt zijn?, hy heeft den *snoter* in den nuese (il est tout esmartre), *ten* eersten, *ten* eeuwighen daghen, *ten* es zo niet, tschilt al vele, *ter* causen van, *ter* goeder huren (= uren), *thuus* oft in huus zijn, ik ben *thuus* oft ic en heb verloren nochte ghewonnen, van *sticke* te *sticke* (particulièrement, par le menu).

Ieder van deze voorbeelden vormt een afzonderlijk artikel. Dit is ook het geval met de participia praeterita, die men dus niet op de noemvorm moet zoeken.

Soms, maar zelden, ontmoet men een taalkundige aantekening, zo b.v.:

ALDER: 'is een woord dat men voor alle ander *adiectiuen* setten magh l ende men vindt ghemeenlicken voor alle woorden die *superlatiui* gradus zijn: ende tbeetekent in walsche *tres, tout le plus, tout le fin* ou *le plus*. Exemple: Alder aermst: Le plus pauoure de tous les autres ou trespaouure; Alderbest: Tresbien ou tresbon...'

ALTE: 'es een woordeken staende voor een *adjectif* oft *aduerbe* beteekenende ghemeenlicken in Franchoysche *trop*'.

*
* *

Verder bevat het Naembouck een aantal spreekwoorden, vooral Franse. Aanvankelijk schijnt het de bedoeling te zijn geweest bij een bepaald Nederlands woord een spreekwoord te voegen met het Franse equivalent. Zo zijn er een dertiental, die wij hieronder uitschrijven⁽⁵⁹⁾:

1.	<i>By wel</i> beghinnen en volherden Magh den cnape meester werden.	Pour bien servir et loyal estre, Souuent devient le varlet maistre.
2.	<i>De Dood, de Duuel en de Zonde.</i>
Quetsender vele tallen stonde.	La Mort, le Diable et le peché, En ont tousiours tant maintz blessé.
3.	<i>De menighe</i> meent dat hem mesvalt.	Tel cuide qui fault.
4.	<i>De bode en magh niet messeghen.</i>	Le messagier ne porte paine.
5.	<i>D'een</i> doett met liefden, en dander om tgheld.	L'un le fait par amour et l'autre pour l'argent.
6.	<i>Die</i> haeste heeft die loopt vooren.	Qui a haste d'aller, sy voise.
7.	Ghetrauwe dienaers zijn <i>dinne</i> ghezaeyt.	Loyaux amours sont cler semez.
8.	De jonghe es de <i>domme</i> .	En jeunesse n'a que lyesse, <i>ou</i> En jeunesse n'a sagesse
9.	<i>Donker</i> lanternen lichten qualic.	Oeil esblouy n'a clere veuë, <i>ou</i> De petit feu ne peult sortir grand flamme.
10.	En zitt niet leegh by ghebreke van incte ⁽⁶⁰⁾ .	Ne chommy pas par faute d'encre.
11.	Men kend de lieden an haer <i>ghelaet</i> .	A la chere on cognoit les gens.
12.	Wie cant voughen, telcks <i>ghenoughen</i> .	Nul ne peult plaire, en tout affaire.
13.	Wat schaett <i>gheprouft</i> .	Tenter ne nuyt.

(59) Wij onderstrepen het Nederlandse woord, waaronder het spreekwoord is opgenomen.

(60) Dit staat onder *dralen*, waarbij als synoniem wordt opgegeven *ledigh zitten* 'chommer'.

Overall elders wordt alleen het Franse spreekwoord vermeld, dat bij de Franse vertaling van het Nederlandse woord aansluit. Met het oog op eventuele vergelijking of verdere opsporingen laten wij hier de volledige lijst volgen.

Franse spreekwoorden⁽⁶¹⁾.

Le chien *eschauldé* deaue chaude, a peur de la froide (blz. 39).
 Pisse clair et *pourchië* le medicin (blz. 40).
 L'oeil du maistre pense le *cheval* (blz. 41).
 En peu d'*heure*, Dieu labeure (blz. 45).
 C'est une lanterne de fer blanc (blz. 46).
 Tout n'est pas Or ce qui *reluyt* (blz. 46).
 Ne l'oeil sur *lettre*, ne la main en la bourse d'autruy (blz. 52).
 En pont, en *plance* et en riviere,
 Varlet devant, Maistre derriere (blz. 53).
 Mieux vaut *ployer* que rompre (blz. 54).
Par bien servir et loyal estre,
 Souvent devient le varlet maistre (blz. 56).
 Chascun grain a son *bren* (blz. 57).
 Le grand poisson mange le *menu* (blz. 60).
La Mort, le Diable et le peché,
 En ont tousjours maintz blessé (blz. 71).
 Tel cuide qui fault (*ib.*).
 Le messagier ne porte paine (*ib.*).
L'un le fait par amour, et l'autre pour l'argent (*ib.*).
Reculer fault qui veult bien loing saillir (blz. 73).
Qui a haste d'aller, sy voise (*ib.*).
 Loyaux amours sont *cler* semez (blz. 74).
 En jeunesse n'a que lyesse, *ou*
 En jeunesse n'a *sagesse* (blz. 75).
Oeil esblouy n'a clere veuë, *ou*
 De petit feu ne peult sortir grand flamme (blz. 76).
 Ne *chommy* pas par faute d'encre (blz. 77).
 Bon *oison* et mauvais jars (blz. 88).
Nul taire ne fut onc escrit (blz. 90).
 A la *chere* on cognoit les gens (blz. 91).
 Nul ne peult *plaire*, en tout affaire (blz. 94).
 Raison doibt *suffire* (*ib.*).
Souffre le mal, attens le bien (blz. 123; cf. blz. 202).
 Au pisser cognoit on les *jumens* (blz. 128).
 A mal mortel, ne medicin ne *medicine* valent (blz. 131).
Amour de putain, et vin de flascon,
 S'il vault au matin, au soir n'est pas bon (blz. 134).
 Chatte *emmoufflée*, ne prend nulles sourris (*ib.*).
 Depuis Saint Martin,
 Tout *moust* et bon vin (blz. 135).
 Devant que cognoistre un amy,
 Mange un *muy* de sel avec luy (blz. 136).
 Dur avec dur, ne fait onc bon *mur* (blz. 137).
Muraille blanche, papier de sots (*ib.*).

(61) Waar geen woord onderstreept is, is het Franse spreekwoord de vertaling van het Nederlandse waarvoor wij verwijzen naar de lijst hierboven.

Nul ne donne, ce qu'il n'a point (blz. 140).
 Maison *neuve*,
 Qui rien n'y porte, rien n'y treuve (*ib.*).
 De *nouveau*, tout est beau,
 De saison, tout est bon (*ib.*).
 Mieulx vault estre *envié*
 Que d'estre consolé (*ib.*).
 Tel *refuse*, qui apres muse (blz. 148)
 Denier *refusé* ne se despend point (*ib.*; cf. blz. 209).
 Corps *remply*, ame consolée (blz. 150).
 Enfans et pouletz chient *par tout* (*ib.*).
 Ferme l'huis, le pot *s'enfuit* (blz. 151).
 Chacun portera son *fais* (blz. 152).
 Chasque *pissee*, est une reposee (blz. 155).
 A la fumee, à l'eau et au feu, on fait bien tost *lieu* (*ib.*).
 Chacun ne peut ce qu'il *souloit* (blz. 156).
 Qui se *louë* soy mesme, se couronne de merde (blz. 158).
 Tenter ne nuyt (*ib.*).
Compter souvent fait longue amitié (blz. 163).
 Du cuir d'aultruy fait on larges *courroyes* (blz. 164; cf. blz. 173).
 Bien ferons et bien dirons,
 Batteau va mal sans *avirons* (*ib.*).
 Boy du *vermeil* tu y gaigneras la teincture (blz. 165; cf. blz. 199).
 Si ce sont *roses*, elles flouriront:
 Si ce sont espines, elles poindront (blz. 166).
 Homme *roux* et femme barbuë,
 de quatre lieuës les saluë (*ib.*).
 Grande *nef*, veult grande eauë (blz. 173).
 Grande *nef*, grand soulcy (*ib.*).
 Jamais ne fut si beau soulier
 Qui ne devinst laide *savatte* (*ib.*).
 Du cuyr d'autruy taill'on large *couroye* (*ib.*; cf. blz. 164).
 Beau *coup* ne tuë pas l'oiseau (blz. 174).
Pas à pas on vient à Rome (blz. 175).
 Si tu as honte à dire ouy,
Escous la teste, et fais ainsi (*ib.*).
 Corde *lasche* ne peult tirer (blz. 177).
 Qui *dort* en Aoust, Dort à son coust (*ib.*).
 Le chien ronge l'os, pour ce qu'il ne le peult *engloutir* (blz. 178).
Bruine obscure, trois jours dure (blz. 179).
 L'arc ne dure tousjours *tendu* (blz. 181).
Desbender l'arc, ne guarit point la playe (*ib.*).
 Qui crache en hault, le crachat retombe sur luy (blz. 183).
Pierres, chaulx et sablon,
 Grandes choses en fait on (blz. 185).
 Il a le pied en l'*estrier* (*ib.*).
 Femmes, vin et chevaux, trois marchandises de *tare* (blz. 190).
 Il cherche meilleur pain que de *froument* (*ib.*).

Toute chose veult son *temps* (blz. 193).
 Qui ha le *temps* ne doibt attendre (*ib.*).
 Jamais ne chantera chouette sus son *clocher* (blz. 194).
 Sur Dieu n'ha Seigneur,
 Sur noir, n'ha *couleur* (blz. 199).
 Joye de coeur faict beau *teinct* de visage (*ib.*).
 Boy du vermeil, tu y gaigneras la *teincture* (*ib.*).
 Toutes les armures de Bresse, n'armeroyent pas la *paour* (*ib.*).
 Souffre le mal, *attens* le bien (blz. 202; cf. blz. 166).
 Tout temps vient, qui le peult *attendre* (*ib.*).
 Femmes et gelines par trop aller dehors *s'esgarent* (blz. 203).
 Qui bien et mal ne peult *souffrir*
 A grand honneur ne peult venir (blz. 204).
 Huy en figure, demain en sepulture
 Heureux le corps qui pour son ame *endure* (*ib.*).
 Longues danses sont *ennuiëuses* (*ib.*).
 Il s'est loué à *recueillir* la dime (*ib.*).
 Peché *celé*, demy pardonné (blz. 205).
 Qui met en gage et ne scait bien,
 Est tenu fol, et *perd* le sien (blz. 206).
 Qui mal *entend*, pis respond (blz. 208).
 Denier refusé ne se *despend* point (blz. 209; cf. blz. 148).
 Bon feu et bon vin
M'eschauffent le chemin (blz. 210).
 Homme *condemné*, demy decollé (*ib.*).
 Mieulx vault estre seul, que mal *accompaigné* (*ib.*).
 La queuë est la pire à *escorcher* (blz. 213).
 Qui ne sçait *escorcher*, rompt la peau (blz. 214).
 Jamais ne demeure chair à la *boucherië* (*ib.*).
 Qui se couche avec les chiens, il se leve avec les *pulces* (blz. 215).
Tost et bien ne conviennent ensemble (*ib.*).
 Plus despend *chiche* que large (blz. 218).
 Bon *guet*, chasse mal adventure (blz. 219).
 En peu d'heure, Dieu *labeure* (*ib.*).
 Heureux est le corps qui pour son ame *labeure* (*ib.*).
 On *veille* pour amasser richesses, et non pour acquerir vertu (blz. 220).
 Enfans et sotz sont *devins* (*ib.*).
 Fais moi *devin*, je te feray riche (*ib.*).
 Cent *chariotées* d'ennuys, ne payent pas une seule debte (*ib.*).
Veiller à la lune, et dormir au soleil (*ib.*).
 L'une main *lave* l'autre,
 Et toutes deux *lavent* le visage (blz. 221).
 En une nuict *naist* le champignon (*ib.*).
 N'*esveille* point le chien qui dort (blz. 222).
 Beau *temps* garde qu'on ne se crotte (*ib.*).
 Qui vat et *retourne* fait bon voyage (*ib.*).
 Toutes choses se peuvent supporter, excepté le *bon temps* (blz. 223).
 Faire bien, n'est pas tromper,

Jecter le sien n'est pas gagner (*ib.*).
Sçavoir, passe avoir (blz. 224).
 Parlez *peu*, escoutez assez:
 Par ainsi point ne fallirez (blz. 225).
Ce pendant que le loup chië, la brebis s'enfuit (blz. 226).
 Enfans sont abusez de *parolles*, et les homes de serment (blz. 227).
 Toute *parolle* ne quiert responce (*ib.*).
 Il ha le *ver* au cul (*ib.*).
 Corbeaux avec corbeaux, ne se *crevent* jamais les yeulx (blz. 229).
 Aux nopces et aux *funerailles*,
 Cognois amis et parentailles (*ib.*).
 En *cas* hastif nul advis (blz. 230).
 Qui *miel* mange, les doigtz s'en lesche (*ib.*).
Certes fut menteur (blz. 231).
 Je vay ou le Pape et l'Empereur,
 Ne peuvent *mander* ambassadeur (*ib.*).
Mal sur mal, n'est pas santé (blz. 232).
 Il y fault *sens* à gouverner follië (blz. 233).
 Soix *soingneux* et despens peu, tu enrichiras assez (blz. 234).
 Qui *sot* naist, jamais n'en guerit (*ib.*).
 Sy le sot ne *sotoye* il pert sa saison (*ib.*).
 Je *cerche* ce que ne trouve pas (*ib.*).
Douleur de teste veult manger,
Douleur de ventre veult chyër (blz. 235).^(61a)

*
**

Om den lezer een idee te geven van de betekenis van de woordenschat, hebben wij een peiling gedaan en de letter A tot AF vergeleken met het Middelnederlandsch Woordenboek (Vd) en het Woordenboek der Nederlandsche taal (WNT).

Komen niet voor in Verwijs en Verdam (Vd):

(61a) BERGMANS (blz.428-434) gaf reeds een lijst van deze spreekwoorden; wij hebben echter gemeend onze lijst, die was opgesteld, voordat wij van zijn artikel kennis namen, te moeten behouden. Er ontbreken acht Fra. spreekwoorden en een Ndl.-Fra.; op verschillende plaatsen komen ook afwijkingen in de spelling voor, die blijken drukfouten te zijn. Verder geeft B. enkele spreekwoorden of zegswijzen op, die niet, zoals de andere, speciaal als zodanig zijn aangewezen, maar op een of ander woord vermeld worden en wel de volgende: *een voor anderen ende elck voor al*: l'vn pour l'autre et chascun pour tout (blz. 82, kolom a); *hy heeft langhe ooren ghelijc eenen Ezel*: il a les oreilles grandes comme vn asne (blz. 84 op *ezel*); *t ghélu hangt hem noch an den beck*: l'escaille luy pend encore au cul (blz. 93 op *ghélu*); *hy heeft Hazewindendorst*: il a froid aux dens, c'est à dire il a grand faim (blz. 106 op *hazewind*); *tes al een pot een god*: c'est tout vn pot et vn feu (blz. 158 op *pot*); *il n'ha non plus de honte qu'vne truye qui emporte son leuain* (blz. 169 op *schaemschoens*, alwaar nog andere Ndl. en Fra. spreekwoorden en gezegden voorkomen), en zo zijn er nog meer gevallen.

CV

AB (alphabet), *abastersteen*, *abastren*, *abeelboom*, *achlacen*, *achgauteren*, *achterdijcken* (z.nw.), *achterghetughe van den peerde*, *achterjaer*, *achternoentijd*, *achterwaersterigghe* (bij Vd op *achterwaren*, doch naar De Bo), *achterwaertsjaers*, *achtsaem*, *ackerschade*, *oerdbezy bedde*, *oerdbezy cruut*, *oerdbezye* (Vd *erdbere*), *oerdveld*, *aelgans aelspeere*, *aelwarigheyt*, *aenduwen*, *aenlanden*, *aenlappen*, *aenlimen aenlocken*, *aennaeyen*, *aennaghelen*, *aennastelen*, *aenpalen*, *aenplacken*, *aenpreken*, *aenschauwinghe*, *aensteken* 'poulser avant', *aenstrijcken*, *aentrecker*, *aentreden* 'marcher avant', *aenvallende* 'bevalligh', *aenvlieghen*, *aenvloeyen*.

Een andere vorm vertonen:

abd (Vd *abbet*, *abof*), *abdesse* (Vd *ab(b)edesse*), *aenreesten* (Vd. *aenre(e)sen*).

Komen niet voor in het WNT:

achlacen, *achgauteren*, *achterghetughe van den peerde*, *achterjaer*, *achternoentijd*, *achterwaersterigghe* (WNT. op *achterwaren*, naar het Vlaamsch Idioticon), *achterwaertsjaers*, *ackerschade*, *oerdbezy cruut*, *aelgans*, *aelspeere*, *aenlanden*, *aennastelen*, *aenreesten*.

Voor *abeelboom*, *achterdenken*, *aardbezie* is, in het WNT, Plantijn's Thesaurus de oudste referentie, terwijl de afleidingen met *aan* verklaard worden door een voorbeeld uit het moderne taalgebruik of gestaafd door een soms veel jongere referentie. Voor *achtzaam* wordt alleen Kiliaan geciteerd en een voorbeeld uit Ruusbroec.

Abel is voor R synoniem van *constigh* 'ingénieux, industriel, inventieux ou habile' of *constigh ghedaen* 'artificiël'; *abelheyt* is synoniem van *conste* 'art, discipline, science, artifice ou habileté', *abeliken* van *consteliken* 'artificiëlement, ingenieusement, habilement'⁽⁶²⁾.

Wij slaan lukraak de letter *P-Pa* op. Komen in geen van beide woordenboeken voor: *packberders* 'quaissees ou balles', *palteroc met mauwen*, *zonder mauwen*, *paneersen*, *pareervoetgen oft mistgen* 'Vn muguet', *past van brauwers*. Komen niet voor in Vd: *palullen* 'hardes', *pampernoelge*, *pand lossen*, *pand van eenen cleede*, *pappier vercooper*, *-maker*; voor *palullen* en *pampernoelje* is Kiliaan de oudste referentie in het WNT. De vormen *paerckement*, *paeyselicken*, *pasteybacker* treft men niet aan

(62) Zie hierover VERDEYEN, *Beschouwingen*, *Esmoreit*, blz. 9-10, *Tooneelschool*, blz. 5-7.

in Vd. Voor *pattouffel* (pantoffel) geeft het Naembouck ons het oudste voorbeeld (Vd kent slechts een voorbeeld uit 1645 en het WNT vermeldt het alleen als 'gewestelijk in Vlaanderen naast *pantoefel*'). Voor *patteele* vindt men in Vd een enkel, onzeker voorbeeld en Vd brengt het in verband met *plateel* 'schotel, vlak', waarvan de eerste bet. 'schotel' gelijk luidt met die van *patteele* 'Vn plat'. *Paueersteen* is niet opgenomen in het WNT en Vd kent er slechts één voorbeeld van uit de Invent(aris) van Br(ugge).

Voor tal van woorden zal het Naembouck of een oudere bewijsplaats leveren dan Plantijn of Kiliaan, soms de oudst bekende, of een andere woordvorm of betekenis. Voor de kennis van de Nederlandse woordenschat is het Naembouck een kostbare aanwinst en zal het in meer dan een geval Plantijn en Kiliaan verdringen, te meer daar beide laatste er heel wat aan verschuldigd zijn.

Hier volgen nog enkele voorbeelden, het resultaat van afzonderlijke peilingen:

I. Komen niet voor in Vd en WNT:

conijnghlapken 'le Roy de la febve';
 yemandt **draeytoppende** houden 'tenir le bec en l'eaüe à quelcun';
dobbelwēcker, behanger;
driele, draaibank;
drille, drilleken, drilmote 'pirouette', tuimelaar;
essenkecken 'caboché', nachtuil?;
gaerdenap 'chapelet ou esclisse', Mellema en d'Arsy: tafelring;
gheclotert oft **gheclonnen** bloed, geklonterd bloed;
 puyeng**herecsel** 'fourcin', kuit v. kikvorsen;
ghetuweld, bevuild;
ghezapigh 'plein de liqueur', sappig;
ghezend, geschenk, gift;
grēfkins 'greves ou gvestres', Mellema, d'Arsy: zie *leerskens*,
brooskens 'botinets (botines), brodequins';
hoelen in de betekenis 'serrer en tordant'⁽⁶³⁾;

(63) Vd kent het woord alleen uit Kiliaan en stelt het gelijk met Westvlaams *oelen*; WNT verklaart door 'klemmen, knellen', wat het 'tordant' niet weergeeft; Mellema en d'Arsy drukken verkeerd *hoeden* en verklaren door *worghen* 'étrangler'. Kiliaan vertaalt overigens letterlijk '(torquere), *torquendo claudere*'; zoals Vd veronderstelt, is het woord wel in verband te brengen met *woelen*, dat men aantreft in *woelstok*. Dit *woelen* wordt door Mellema en d'Arsy eveneens omschreven door *worgen* en vertaald door 'étrangler, presser, angoisser'. Het is echter de vraag of *woelen* ooit 'worgen' heeft betekend en die bet. niet voor rekening komt van Kiliaan, die het woord uit het Naembouck heeft.

houwe van boonen, peul;
kietse 'sortiere', Mellema, d'Arsy: talon à jeter le sort⁽⁶⁴⁾;
lampte, in de bet. van wiek;
lard, spek;
lempe 'grimace';
lepijn 'une esquiere';
lydressanten, gordijnen;
lijnghen oft **verlijnghe**n naer 'être gros de quelque chose ou l'appeter et desirer fort';
loete, patroelje;
mauken (d.i. *moudeken*) in de bet. 'la fontaine sur la teste des petitiz enfants', helm;
mondroover 'rompeur de propos';
ooddwonghel 'doux, paisible';
oorbaghe, ooring (WNT geeft alleen de vorm *oorbag*, mv. *-baggen*, op *baghe*);
overre (kwestie van vorm), ooievaar;
 een **popte** vlas 'une poupee, touffe, quenouille ou charge de fillace';
quattelure 'hocqueleur';
scheffel oft brocke 'lopin', een stukje;
schiere wiere 'desarroy';
schiet cuete 'guiffier' (op *schuut*);
sollement vanden huse 'bas, fondement de la maison';
standvegen 'batiolle', beuzelarij?;
steencosten 'geolage' d.i. gevangeniskosten;
suckelbal 'soule'.

II. Komen niet voor in Vd:

bink, boer;
bollen, praten;
boxsem 'chausses à la marine' (zie WNT op *bokse*);
cloter melck, gestremde melk;
cubber, mannetjesduif;
deurlijd, doorgang;
drafdén een naelde 'en filer vne esguille';
dreef, slag, klap;
dreel, geliefde;
facken, grijpen;
ghecatteilt 'ameublé', met huisraad voorzien;

(64) Als synoniem geeft het Naembouck *huelkuete* op, dat Vd en WNT alleen kennen uit Kiliaan onder de vorm *heulkote*, die men terugvindt bij Mellema en d'Arsy en blijkbaar een omzetting is van *heulkeut*, de enige vorm, waarvan men tot dusver zeker is.

grinkelen, grijnzen;
horts, egel;
caeck harnasch, kinnebakken;
cagghenest, **cackinnest** oft letste jongh van den neste;
kerte, kerf;
kespe, struif;
kiesatigh, kieskeurig (WNT trof het 'alleen aan bij Kiliaan en in de naar hem gevolgde woordenboeken der 17 de en 18 de eeuw');
crotten van more, modderspat;
meëuwen, miauwen;
peerdekuts, paardenkooper (WNT 'reeds bij Kiliaan', ouder dus);
peerdighe merrie, bronstig;
plaręre (op *roervijnke*) 'caqueteur, hargneur' (WNT heeft *pladeraer* alleen opgetekend uit Van de Velde-Sleeckx);
pillick, als synoniem van *dertel*;
polhamer;
pontdinck 'estoffe à faire papier ou viculx drappeaux' (bij WNT *pondding*, 'pondvodden' naar de omschrijving bij Kiliaan 'materia ex qua papyrus conficitur');
raeckroeyen 'demander noise', twist zoeken;
rastoel 'raston';
récoke, schommel;
zaghe vanden **roocaulkene** 'la chanson du ricochet', waarvan de bet. te vinden is bij d'Arsy (1651): *la chanson du Ricochet, qui n'a point de fin*, Een liedeken dat niet bestaan en mach, dat hemselven contrarieert;
rouwaensch 'qui a couleur de belette';
slaper, in de bet. van 'teston', penning;
slichtebolle, slechthoofd;
smoel, zwoel (van weder);
strijckbedde 'seillon', volgens Mellema en d'Arsy 'de verheven aerde oft de hoocheyt (hoogheydt) daer 't koren op wast', eigenlijk nog iets anders dan de, naar Kiliaan, door WNT opgegeven bet. 'tuinbed';
strontvoere 'merdaille' (in WNT alleen uit de *Adag.* van Sartorius, a^o 1561);
tets, klef;
tiketac 'triquetrac';
tulpen, dronken zijn;
uutpale, grenspaal;
vederhuus datmen de peerden aan tbeen doet 'des entraves qu'on met aux piedz des chevaulx'⁽⁶⁵⁾;

(65) Vd veronderstelt, dat met *vederhuus*, dat op een plaats van de Brabantsche Yeesten voorkomt, bedoeld wordt 'een huis waar voor de jacht vogels gehouden worden'. De hier gegeven bepaling van 't woord kan de plaats echter zeer goed verklaren; hoe dat *vederhuus* er uitziet kan men opmaken uit de vertaling van *entraves* bij Mellema en d'Arsy 'voet-stricken of houten ringhen daer men de beesten aan de kribbe mede bindt'.

verbeent, in de bet. 'rusé', listig;
verdoten 'enrager apres quelque chose, radoter';
vaerkelen 'aller sur l'eauë à batteau par maniere de pasetemps';
verpruelen, genezen (onz.);
vertasseringhe 'oppression, force ou violence';
verwumpelen, vermommen;
vlasser, vlasvink;
vliebergh, 'refuge';
vochghelen, 'monter sur la geline'⁽⁶⁶⁾;
vochgelsel 'germillon d'oeuf';
vuerle oft cant van den acker 'la rive';
wasschen, in de bet. van twist zoeken;
wegh waerperken, 'un rien ne vault', een waardeloos iets (of iemand?);
waerveluren 'singeries';
waeswanen 'penser ou cuider qu'il soit ainsky', eigenwijs zijn;
wintelsteeghel (Vd *wentelsteger*);
wupel oft wupelijnghe 'hu ou huée' (cf. Vd *wupelen* 'roepen, schreeuwen');
zoezeler 'vivandier'.

III. Komen niet voor in WNT:

ghelent, glend 'cloison'; Mellema, d'Arsy: haye, muraille sèchée (sèche) sans mortier (nauwkeuriger omschrijving dan in Vd);
lier, bank voor het huis (bij Vd alleen uit Kiliaan en een voorbeeld uit Stallaert);
lijncse oft lijncsene 'striem' (de vorm *lijnckse* bij Kiliaan vertoont de Gentse uitspraak van de *i vóór nk* en moet *linkse* gelezen worden);
loocvorsch, loofvors;
midele oft *misaem*, spaarzaam⁽⁶⁷⁾;
ontodderen 'eschapper au danger'⁽⁶⁸⁾;
tanger, dapper.

- (66) Vd geeft bij *vogelen* (II). Trans. 2.) de bet. op 'bespringen van dieren': dit is niet hetzelfde als *vochelen*, een iteratief van *vogelen*, dat nog in Zndl. dialecten dezelfde bet. heeft als in het Naembouck.
- (67) Zie voor beide woorden de Aanmerking op *midel* bij Vd, die de bet. 'spaarzaam' alléén kent uit Kiliaan, die *misaem* in *mijdsaem* heeft veranderd. WNT vermeldt *mijzzaam* op *mijden*, kol. 704, en voegt er aan toe 'in oudere woordenboeken (althans bij V. Moock)' en dan in de bet. 'omzichtig. zorgvuldig'.
- (68) WNT kent het woord alléén uit Gezelle en De Bo en schrijft in een Aanm., dat 'de bij Kiliaan opgegeven beteekenissen *evadere*, *effugere* thans geheel verouderd zijn'. Feitelijk is er maar spraak van *één* bet., die van het Naembouck en of die nergens meer bekend is, zou nader moeten onderzocht worden.

IV. Niet alleen zal het Naembouck de Nederlandse woordenschat verrijken, het zal hem in meer dan een geval beter belichten of toelichten.

Zo beroept Vd zich op Kiliaan voor de uitdrukking **de ka schieten**, waarbij als verklaring alleen staat: 'een jongensspel'. WNT zegt 'oud kinder- of jongensspel', doch veronderstelt een mogelijk verband met het Gronings *kaaiboeren*, *kaaibakjen*. Het Naembouck omschrijft het spel: *de ka schieten met steenen naar eenen stake* (cf. *stecke*, *staeck daer naer datmen schiet*) en vertaalt 'jouer au palet'. Dit is dus wel een spel als het *kaaibakjen*, zoals dat door Ter Laan wordt beschreven met dit verschil, dat de 'boer', het doel, geen *steen*, maar een *staak* is. Volgens DG is *le palet* 'un disque de métal, de pierre avec lequel on joue, en le jetant le plus près possible d'un but marqué'; dat doel was in Vlaanderen dus een staak en het spel zelf is wel een jongensspel, geen kinderspel.

Onder **prijk** (II) 'staartstuk' vermeldt WNT het gelijkbetekenend nw. *prijker*, 'beide woorden uitsluitend in Z.-Nederl.' Als bewijsplaatsen dienen Kiliaan en De Bo met nog drie vindplaatsen, waarvan twee uit De Bo. In het Naembouck staat *priker* met *i*, niet *prijker* met *ij*; ook in Westvlaanderen heet het *prik* en *priker*. Daar Kiliaan overal de *î* systematisch diftongeert, en hij het woord in Vlaanderen localiseert, mist zijn vorm *prijker* elke steun en is die in een modern woordenboek niets anders dan een theoretische modernisering, zolang niet elders een *prijker* wordt aangetroffen. Onder de door WNT uit De Bo overgenomen voorbeelden is er wel een *prijcke*, maar dit is verdacht; het komt inderdaad uit een verhaal van wat er te Brugge is geschied tijdens de 'geuserie ende de beeldstormerie', dat eerst in 1859 te Gent werd uitgegeven. Voorlopig zou men zich dus moeten houden aan *pri(e)ker*.

Voor Vd kan **slankeren**, **-ieren** met de door Kiliaan opgegeven bet. 'laxare, solvere' ook in het Mnl. bestaan hebben. Deze veronderstelling wordt zo goed als zeker door het Naembouck, waar *slanckieren oft ontslaen* 'élargir, relaxer' reeds voorkomt. Kiliaan deed niets anders dan het in het Latijn te vertalen.

Het woord **sesse** is voor Vd de 'naam van een kleine munt', zonder nadere bepaling van de waarde. Het Naembouck vertaalt door *gigot* en dit is volgens Mellema en d'Arsy 'le tiers d'un patart (d'Arsy: *sou*)' of 'six ou neuf mites'.

Wij beperken ons tot deze voorbeelden, die kunnen volstaan om onze mening over de betekenis van het Naembouck voor de geschiedenis van de Nederlandse lexicographie te staven. Men denke er in 't bijzonder aan, dat voor meer dan 700 'flandris'-woorden het Naembouck een bewijsplaats verschaft, die 37 jaar ouder is dan het door Vd of WNT geciteerde Etymologicum van 1599 en dat er onder die 700 een aantal zijn die tot de Paludanus opklimmen, dus 57 jaar vroeger, hetgeen ons dicht bij de Middeleeuwen brengt, en dat

in tal van gevallen de door Kiliaan opgegeven vorm zal moeten herzien worden. Ook nog, dat er nog een 700 'flandris' -woorden zijn, waarvan een ouder bestaan vast staat, al kent men de bronnen niet.

* *

V. Opmerkelijk is nog het puristisch standpunt, dat het Naembouck inneemt voor de keuze van het woordmateriaal. Het wil zijn een 'Naembouck van allen *natuerlicken* ende *ongheschuumde*, vlaemsche woorden'. *Vlaemsch* zal hier wel in een meer algemene zin moeten opgevat worden, niet in de beperkte zin van 'Oost-en Westvlaams', vermits gebleken is (zie boven hfdst. V), dat het materiaal niet uitsluitend tot die gewesten behoort en ook nog, omdat men bezwaarlijk zou kunnen aannemen, dat samenstellers en drukker een uitsluitend *gewestelijk tweetalig* woordenboek in het licht zouden hebben willen geven. De term *ongheschuumd* is in het Naembouck zelf niet te vinden. In de titel wordt het vertaald door '*naturel & non forain*', dus 'echt, niet vreemd'. Marnix gebruikt daarvoor '*geschuymde* ende vreemde woorden' (zie WNT op *schuimen*, kol. 1158, onder 4) en Kiliaan '*schuym-woord*', dat men ook aantreft in Loquela (*ib.* kol. 1162). Het Naembouck ging blijkbaar uit van *schuimen* in de betekenis van 'roven': woorden, die men niet elders is gaan halen. En inderdaad er komen maar zelden vreemde woorden voor. Zou dit voorbeeld Kiliaan er toe aangezet hebben om eveneens de vreemde woorden uit het corpus van zijn Etymologicum te weren en ze naar een aanhangsel te verwijzen? In alle geval is dit kenmerk van het Naembouck een bewijs, dat de samenstellers gevoel hadden voor taalzuiverheid en zit er wellicht een reactie achter tegen het misbruik van Franse woorden bij de Rederijkers.

X. Het Franse gedeelte

Dat het Naembouck een vooraanstaande plaats in de geschiedenis van de Nederlandse lexicografie inneemt, zal uit de vorige hoofdstukken voldoende gebleken zijn. We moeten het aan een romanist overlaten zijn betekenis voor de Franse lexicografie nader te bepalen. Voor Brunot (III, blz. 84) begint de Frans-Nederlandse lexicografie in de XVIe eeuw met LUYTHON. Van zijn 'Dictionnaire en Franchois et Flameng' bezit men inderdaad twee drukken, een uit 1552 en een uit 1554, die beide ouder zijn dan het Naembouck. Een eigenlijk woordenboek is Luython echter niet, het behoort tot de groepsglossaria⁽⁶⁹⁾. Bovendien zit er in het Naembouck de oudere laag uit de eerste druk van J. Lambrecht, die zeer waarschijnlijk uit dezelfde jaren als Luython dateert. Die kwestie van datum is echter van minder belang dan de inhoud zelf van het Naembouck en die is heel wat rijker en interessanter dan de woordenlijsten bij Luython.

Over het algemeen sluit het Frans van het Naembouck aan bij het algemeen Frans van de XVIe eeuw. Er is echter nogal een sterke inslag van *rouchi*. De aanwezigheid van *rouchi* constateerden wij reeds in het Vocabulare van Noël de Berlaumont⁽⁷⁰⁾. Er bestaat dus alle aanleiding toe om de oorsprong van de Nederlands-Franse lexicografie te gaan zoeken in het noordwestelijk gedeelte van Henegouwen en het oude graafschap Vlaanderen.

Verder bevat het Naembouck nog woorden, die niet voorkomen in de verschenen afleveringen van Huguet en ook niet in Godefroy.

Worden b.v. niet aangetroffen in Huguet:

achemmer (bruid paréren): in Huguet alléén het verleden deelwoord *achesmé* 'paré' en wel uit Lemaire des Belges; Deprêtre *achmer* 'accouter'; FEW * *accismare*;

(69) VERDEYEN, Luython. *Zoals voor de Paludanus, hebben wij ook Luython alfabetisch op kaarten overgebracht.*

(70) VERDEYEN, *Colloquia*, I, blz. LXXI.

nid d'**agache** (exterooghe): Hécart *idem*; Pirsoul en Deprêtre *agace*; Haust *aguèce* 3 'cor au pied'; FEW **agaza*;

amelerte (tazeye = ommelette): Hécart *amelète* 'omelette'; zie Dauzat *ommelette*;

anten (vaerjare): cf. Godefroy, Supt, *antenois* 'de l'année précédente'; Haust *antinê*, FEW *anteannum*;

aplommer (schulen = sommeiller): Hécart *aplommé de somme* 'accablé de sommeil';

argent quand l'orge (gheld als goed, ghereed geld = argent comptant);

arné (bot van snede = émoussé); cf. Godefroy *esrener* 'disloquer, éreinter, échiner', alwaar *esrener une plume*, nog in de XVIIe eeuw, 'se dit vulg., lorsqu'en écrivant l'on pèse trop, et que la pointe se plie ou se fend';

astreau (necke = cou): Godefroy *haterel, hat(e)reau, hast(e)rel...*;

athesner (greten = irriter); cf. Godefroy *atisoner* 'attiser, exciter';

ballochoire (récoke = balançoire): Godefroy *balo(i)chere*, Hécart *balonchoire* 'escarpolette';

batreule ou **batieule** (kernstaf = pilon de baratte); Hécart *batreule* 'baratte, vaisseau à battre le beurre', cf. Haust *bateroûle* batte à beurre, pilon de l'ancienne baratte; Pirsoul *batroûle* 'baratte, pilon de la baratte';

beneau (meskerre = tombereau à transporter le fumier): Huguet *benne* 1; cf. Haust *bênê* 2 grande charrette qui sert par ex. à transporter le fumier sur les terres; Hécart *béniau, bénel*, dimin. de *benne*, tombereau; Godefroy, Supt, *banel* 'tombereau' (in de voorbeelden *benneau(l)x*);

aller à Saint Bezet ou trotter (gaen bizen = s'en aller, filer, flâner); Haust ziet hierin een woordspeling met bezittelijk vnw. Picardisch *sin* (son), dus 'naar zijn bezet gaan', cf. Feller, *Saint Frusquin*, BDW, 18 (1933), blz. 129-30; d'Arsy (1624) omschrijft de uitdrukking door 'gaen biesbouten hier en daar = courir çà et là effrontément, lanterfantent';

blaveole (coorenbloeme = bleuet): Godefroy *bleuele*; zie Dauzat *blavelle*;

boudine (naffel = nombril): Hécart *boudéne* 'nombril', Maubeuge *boudine*; Godefroy *boudine* 'nombril'; cf. Haust *bodène* 'bedaine'; Deprêtre *boudène* 'nombril'; FEW *bod-*, 3;

bouse (balgh = panse); Godefroy *bouse*; cf. Haust *boûzer* se boursouffler; rare, sauf à l'infinif, on dit plutôt *boûz'ler*;

mes boyaux parlent breton (minen *buuck* rammelt = mon ventre grouille); cf. Godefroy *breton* 'rot, flatuosité s'échappant de l'estomac avec bruit'; FEW *brittus* II, 2; Haust *burtiner, diburtiner* BDW, 13 (1924), blzz. 40-41;

cagasangue (rood melisoen = dysenterie): Roquefort *cagasangue* 'flux de sang, dissenterie'; Godefroy *caquesangue*;

calle (ghedwa = calme);

carlet (plate = plie);

cereine (kɛrne = baratte à beurre): Godefroy *cheraine* 'batte à beurre', Hécart *céréne*, *chéréne* 'baratte pour battre le beurre'; cf. Haust en Deprêtre *sèrène*;

chincer (tulpen = ivrogner): Godefroy, Supt, *chinquer* 'faire godaille le verre à la main; boire à gorgées'; cf. Haust *sinker* en Ndl. *schenzen*, dial. *schinken*;

cropion (priker = croupion): Pirsoul *cropion*;

culeho (cagghenest = le dernier né): Hécart *culot* 'le dernier né'; cf. Haust *coulot* en Dauzat *culot*;

cremillon (hanghel = crémaillère): Huguet geeft deze vorm niet op, doch men treft hem aan in een door hem geciteerd voorbeeld uit de Gentse Inv. de

Ravenstein (a^o 1528); cf. Haust *cràmignon*, Dauzat *crémaillère*;

dandelphe (slijngher = balancier): met synoniem *fonde*;

Van al deze woorden of vormen zijn er slechts enkele in Godefroy te vinden, nl.: *achemmer*, *aplommer*, *benau*, *boudine*, *bouse*, *chincer*. Bij Godefroy ontbreken nog de volgende:

effundrer (vergallen = crever le fiel d'un poisson): Roquefort *effondrer* 'éventrer, ouvrir avec une lancette ou avec un autre instrument tranchant';

enfesteau (dacgote = chenal, gouttière): cf. Godefroy *enfestel* 'tuile creuse, demi-cylindrique qui sert à couvrir le faite d'un toit';

engignoire (slagh = trébuchet): cf. Godefroy *engignement* 'invention, engin, machine'; Hécart *enguigner* 'viser, ajuster';

engrigné (ongans = ladre, adj.): cf. Roquefort *engriné* 'gangrené';

enriffler (ploten = arracher de la laine);

entrepers (zat blau = espèce de couleur bleue): cf. Feller, *La couleur perse en wallon*, BDW, 13 (1924), blzz. 38-39;

erts, mv. (peerdevitsen = vesces, lentilles); zie FEW *ervum*, Dauzat 1 *ers*;

esclisse (caesvat = forme à fromage);

escramaire (schauberd oft scherm = écran): Godefroy *escramare* 'petit coffret';

escubot (peerdsvlieghen = taon);

il est tout **esmartre** (hij heeft den snoter in den neus = il est enrhumé);

espron (zeeroover = brigantin);

fimfeler (fimelen = frétiler);

flassade (vlote = le poisson 'flotte');

fonde (slijngher = fronde): cf. Bloch en Dauzat *fronde*; FEW *fūnda*; Roquefort *fonde* 'fronde à jeter des pierres';

fonsereau (grondelijnghe = goujon);

- forgeon** (loete = patrouille);
- forsemé** (ongans = ladre, adj.); daar *sourcemé* als synoniem wordt opgegeven, vraagt men zich af, of men niet *sorsemé* moet lezen; cf. Godefroy *sourcemé*, *sursemé* 'ladre, ulcérique, particulièrement de viande de porc' en DG *sursemer* II 'pourceau sursemé, dont la langue est parsemée de taches (signe de ladrerie)';
- fourcin** (puyengherechsel = oeufs de grenouille): cf. Hécart *foursin* 'amas considérable de petits vers qui viennent d'éclore, ou de petits poissons qui sortent de l'oeuf, et par extension de plusieurs choses. Hé l quen foursin |';
- fronture** (uutpale = borne, limite);
- garnoyau** (kitte = grand broc): Hécart *garloyau*, broc, à Maubeuge;
- gaste-pavé** (wandelaere = flâneur);
- giler** (pruusschen = bouillir, bouillonner), cf. Dauzat *guiller* en Bayot, *Le wallon chîler, chîleye*, BDW, 13 (1924), blzz. 15-33, inz. A I, 1;
- grisard** (das = blaireau): Hécart *grisard* 'bléreau';
- guesde** (wedde = guède): Roquefort *guesde*, v. *gaiste*... 'espèce de plante servant à la teinture; c'est celle qu'on nomme à Paris et en Languedoc pastel'; zie Feller, *Le fr. guède et le w. waîze*, BDW, 14 (1925), blz. 97-107 en De Poerck, 'Wazaru'.
- guiffe** (cuete = osselet);
- guiffier** (schuut oft schietcuete = ?);
- guist de cervoise** (ghist van biere = lie de biere, levure);
- happelopin** (ghijlder = parasite): Roquefort *hapelopin* 'parasite, homme qui cherche à happer, chien âpre à la curée'; cf. Godefroy *lopin* 'morceau' en Haust *hape-lopin*; Pirsoul *aplopin* 'garnement';
- haroupe** (leem = argile);
- haroupeux** (leemachtigh = argileux);
- harrer** (huusschen = exciter): Roquefort *harer* 'exciter, presser... inciter contre qqn';
- harrure** (huusschijnghe = excitation);
- temps fort **haste** (smoel wedere = temps lourd);
- hisnel** (bitter = amer): Godefroy (*h*)*isnel* 'agile, prompt'; verwant met Lat. *acinus* (?), zie FEW aldaar;
- faire la huette** (schole vlieden = faire l'école buissonnière);
- miralet** = *flassade*, zie boven;
- orbel** (foelge, wet, ghelu oft groene 'feuille d'or ou d'argent');
- paniz** (bouckwey = sarrasin); Godefroy omschrijft het woord als 'genre de plantes graminées dont fait partie le millet; mot conservé sous la forme *panic*';
- poulain es eynes** (clapoore = poulain, bubon inguinal); cf. DG poulain;
- preère** (perre = [faire le] poirier); cf. Haust *coupèrou*, altéré de *cou-pèri*, litt. 'cul-poirier';
- prennant** (libbe = présure);

propitaire (priesterage = prêtrise);
quique (kieckhoeste = coqueluche): cf. Haust *kêkioûle* en BCTD VIII, 300-304;
rabiane ou cercelle (meëuwe = mouette);
sortiere (kietse = talon à jeter le sort);
telbe (huer = pis de vache);
tigne (ommeloop = gale): Roquefort *tigne* 'teigne opiniâtre qui s'attache à la tête'; Pirsoul, Haust *tigneûs*, Deprêtre *tigne*.

Waar het Naembouck deze woorden vandaan heeft, zou nader onderzocht moeten worden.

Uit beide lijsten kan men alvast besluiten, dat het Naembouck ook de bekende woordenboeken van Godefroy en Huguet zal aanvullen. Men zal opmerken, dat ook in de tweede lijst een paar malen naar het *rouchi* werd verwezen. Zie hier nog enkele voorbeelden van overeenkomst met het *rouchi*:

draque (draf = drèche): Hécart *draque* 'marc de l'orge qui a serv à faire la bière'; Godefroy *drac(q)*;
gauquier (okelère = noyer): Hécart *gaugier* ou *gaucquier*;
gigot (zesken in ghelde = liard): Hécart *idem* 'nom qu'on donne à Mons au liard de France... ce mot est aussi employé dans la Flandre flamingante dans le sens que je lui donne'; cf. Godefroy *gigot* 'liard';
lasche godde (flere = une fêtarde): Hécart *gode* 'veille brebis'; cf. Godefroy *godde* 'brebis qui ne peut plus porter, (adj.) efféminé'; cf. Deprêtre *godè* 'cheval postiche de carnaval', Pirsoul *godi* 'cochon mâle', Haust *godin*;
grauet à fiens (meshaeck = crochet pour tirer le fumier): Hécart *graué* ou *groé*, sorte de fourche à dents recourbés servant à ramasser le fumier...; cf. Haust *grawe* 'griffe' en *graw'tê* 'crochet de chiffonnier, serfouette, crochet de faucheur', Deprêtre *grau* ou *grauye* 'griffe', Pirsoul *grawe* 'griffe';
havet (clauwiere = crochet): Hécart *have* 'crochet' en *havet*; cf. Haust *havèt* 'havet, croc, crochet' et Deprêtre, Pirsoul *avet* 'crochet';
hours (stellage = échaffaudage): Hécart *hour(d)* 'échaffaudage élevé dans une grange pour placer le foin, etc...'; Godefroy *hourd*, 'construction de charpente propre à servir d'échaffaud, de théâtre' etc.; cf. Haust *hoûrd*, Deprêtre *oûrd* 'chantier de scieur de long', Pirsoul *oûr*;
lische (teve = chienne): Hécart *lice* ou *lisse* 'chienne, femelle de toutes les espèces ou variétés de chien'; cf. Haust *lêhe*;
luseau (kiste = cercueil ou coffre): Hécart *lusieau*, *luyseau* 'bière, cercueil'; Godefroy *luisuel* 'cercueil'; Haust, BTD, II, 268 *lusiéau*, Tournai, où il signifie 'cercueil';
malard (aerpel = mâle du canard): Hécart *malard* 'canard'

sauvage mâle'; Godefroy *malart* 'le mâle des cannes sauvages';
mande (mande = panier): Hécart *mande* 'panier'; Deprêtre *mande* 'manne d'osier à tronc conique'; Dauzat 2 *manne*; Godefroy *mande* 'espèce de panier semblable aux gabions, grande corbeille à deux mains ou poignées'; *mande, mante*, zegt G. verder, 'est resté dans la Picardie dans l'arrondissement de Valenciennes et dans le Hainaut, spécialement pour désigner le panier à deux anses dont se servent les maçons et les jardiniers' en geeft één voorbeeld op uit *Le Livre des Mestiers*;
faire le niquet (cnicken = incliner la tête): Hécart *faire un niqué* ou *niquet* 'faire un somme, dormir au coin du feu après le dîner'; cf. Haust *nikèt*, 1 hochement de tête de celui qui sommeille: *fé si p'tit* -, faire son petit somme de digestion;
patrouille (hoven stock = écouvillon): Hécart *patroule* 'écouvillon de boulanger'; Godefroy *patouille, patrouille*;
pipee (papeye = pépie): Hécart *pipie* 'pépie, maladie des poules';
putier (putier oft bouve = paillard, coquin): Hécart *putier*, terme injurieux; Godefroy 'homme débauché, bourreau, Norm. Rouchi, *putier*'; Haust *poutî*;
trane (hesp = tremble): Hécart *trane* 'tremble'; cf. Haust *tronle*;

Ten slotte nog enkele gevallen, waarin het Naembouck een juister betekenis van een bekend woord aan de hand doet of ze aanvult:

boucon: Godefroy omschrijft dit door 'mets, breuvage empoisonné', en Huguet door 'poison', maar uit het corresponderend Nederlands *fighe om yemand mede te vergheven* kan men afleiden, dat het vergif waarschijnlijk de vorm had van een vijg; cf. FEW *bucca*, 582 b;
beree (vynke = pinson): voor Huguet is dit een 'sorte de petit oiseau', voor Godefroy een 'sorte d'oiseau', eigenlijk dus de naam van een *vink*;
besague is voor Huguet 'une hache à deux tranchants', volgens het Naembouck een 'hallebarde' (*hallebaerde*); zie Dauzat *besaiguë*; FEW *bisacutus* 2;
ciron (ziere): Huguet kent alléén de betekenis 'gale, pustule de la gale', niet die van het insect, welke Godefroy wel kent; deze laatste bestaat dus in de zestiende eeuw;
drugeon (wtspruten 'jecter force drugeons, drugeonner'): Godefroy kent het woord in de bet. van 'rejeton, petite branche', doch zijn oudste voorbeeld dateert uit 1576; cf. Dauzat *drageon*.

Door een systematisch onderzoek zullen ongetwijfeld nog meer interessante gevallen aan het licht komen. Wat wij hebben aan-

getekend bij het doorlopen van het Franse gedeelte, bevestigt de mening van onzen collega Delbouille, dat dit gedeelte 'oude, gewestelijke, zeldzame of onbekende woorden' bevat en zijn wens, dat een romanist de verhouding tot de Franse lexica uit de vorige of dezelfde tijd, inzonderheid tot het bekende woordenboek van Robert Estienne, zou bepalen, is ook de onze. Wij hebben het Naembouck niet kunnen vergelijken met het werk van COTGRAVE uit het jaar 1611, doch meer dan eens hebben wij op onze weg Cotgrave als bewijsplaats aangehaald gevonden. Het zou ons dan ook niet verwonderen, indien het Naembouck hiervan een welkome Vlaamse tegenhanger zou blijken te zijn, met dit voordeel nog, dat het heel wat ouder is⁽⁷¹⁾.

(71) Wij betuigen onze beste dank aan onze collega's M. Delbouille, J. Warland en inzonderheid aan Prof. J. Haust voor de inlichtingen of gegevens, die zij ons verstrekten bij de vergelijking met het Oudfrans en het Waals. De lezer denke er aan, dat die vergelijkingen alléén tot voorbeeld dienen en niet als complete woordstudies bedoeld zijn.

XI. Naschrift

I. In zijn bijdrage 'Iets over oude Woordenboeken', waarvan wij, voor het afdrucken, nog kennis konden nemen, raakt K. HEEROMA enkele punten aan, die in onze Inleiding behandeld werden. Zo komt hij tot de volgende besluiten: 1° dat het Naembouck veel materiaal ontleend heeft aan de Paludanus (blz. 241, cf. hierboven hfdst. V, B, D); 2° dat de localisering bij Kiliaan (en ook bij Junius) toe te schrijven is 'in de meeste gevallen aan het boek waaraan zij het woord ontleend hebben' (blz. 243; cf. hierboven blz. XLV en vlg.); dat Kiliaan geen dialectoloog was en men zijn opgaven dus niet mag gebruiken om er een 16^e-eeuwse woordgeografie mee op te bouwen (blz. 243-244; cf. hierboven hfst. VII, inz. blz. XLIX). Die besluiten worden door ons uitgebreider onderzoek bevestigd, en omgekeerd.

Met Heeroma gaan wij niet akkoord, wanneer hij meent, dat het Naembouck en de Paludanus 'niet hier en daar en per ongeluk, maar *welbewust en overal* (cursivering van ons) Oostvlaams en Gents van taal' zijn, of dat Lambrecht ons 'veel meer algemeen-Vlaamse of Oostvlaamse woorden, geen speciaal-Westvlaamse' (blz. 245) geeft. Deze uitspraak is, wat het eerste gedeelte betreft, niet vol te houden, en over het tweede gedeelte is o.i. een uitgebreider vergelijkend onderzoek vereist. Wij menen echter nu reeds te kunnen verzekeren, dat er wel speciaal Westvlaamse woorden in beide werken voorkomen.

Blz. 243 geeft Heeroma het statistisch resultaat van zijn vergelijking van 100 planten- en diernamen die bij Kiliaan als '*flandricum*' voorkomen, met PALUDANUS, het NAEMBOUCK CURIUS en JUNIUS: 16 namen zouden uit Paludanus of uit het Naembouck komen, 4 eerder uit het Naembouck, 16 uit Paludanus en 12 uit het Naembouck (Curius en Junius laten wij vallen, daar zij niet in ons onderzoek betrokken werden). Daar Heeroma de namen zelf niet opgeeft, is het moeilijk zijn statistiek te controleren. Op grond van onze lijst in hfst. VIII

komt men tot ongeveer dezelfde getallen, behalve voor het laatste; er zijn inderdaad niet 12, maar een 30-tal namen van dieren en planten, die uit het Naembouck komen.

II. (Noot 47b). Onze uiteenzetting over *vetus* en *vetus fland.*, (zie blzz. L-LIV) is, al is het niet zo bedoeld, een antwoord op de studie van wijlen JACOBS, '*Vetus*' en '*Vetus flandricum*' bij Kiliaan. Jacobs omschrijft *vetus* als '*verouderd, in onbruik geraakt*', d.w.z. '*vroeger gebruikt in de hem bekende (geschreven en gedrukte) boekentaal, doch daarin in onbruik geraakt vóór 1588, maar nog kunnende voortbestaan in de volkstaal en in niet-litteraire bronnen, welke Kiliaan niet kende*' (blz. 5), en, ietwat overmoedig, beweert hij, dat dit de opvatting van Kiliaan zelf zou zijn.

Het betoog van Jacobs over de betekenis van *vetus flandricum* berust geheel op de verbinding van beide woorden. Evenmin als wij, wist hij, dat men niet *flandricum*, maar *Flandris* moet lezen. Om zijn betekenis 'verouderd in de aan Kiliaan bekende geschreven of gedrukte taal' (blz. 12) te staven, gebruikt hij echter een argument, dat onhoudbaar en gevaarlijk is. 'Inderdaad, schrijft hij, omtrent 46 *vetus flandricum*-woorden moesten in Vlaanderen in 1599 ook al voor Kiliaan den schijn hebben gehad in Vlaanderen in onbruik te zijn, omdat tot heden geen enkel voorbeeld uit de **gansche** Vla. schrijf- of spreektaal werd opgeteekend' (blz. 12).

Van die 46 woorden nu zijn er **10** uit het Naembouck overgenomen en de overige behoren tot de bron(nen), die wij nog niet hebben teruggevonden. Die tien woorden zijn:

afdraeghenthey, baerdmaecken, ertinghe, ghesende, gheldeman, mael, pelerijn, straele, spilder, verwallen weder. De **gansche** Vla. schrijf- en spreektaal van vóór 1599 is nog lang niet voldoende bekend en dat een woord nu nog niet is teruggevonden, bewijst niet, dat het niet zou bestaan hebben.

Blz. 15 leest Jacobs: *baldaedigh*, vet. fland., holl., met een komma na fland., die er bij Kiliaan niet staat, en wat lager *quaed, qua(et), kat.* Ger. Sax. Sic. **vetus** fland., zonder punt na *vetus*, die er bij Kiliaan wel staat, al is ze haast niet meer zichtbaar. De redenering, die daaraan wordt vastgeknoopt, verliest daardoor geheel haar kracht.

Laten wij er nog eens op wijzen, dat tot dusver niets bewijst,

dat Kiliaan *geschreven* bronnen zou hebben geraadpleegd. De voorstelling van SPANOGHE, dat Kiliaan wat bij anderen ontbrak moest aanvullen '*uit zijn geheugen*' (blz. XXXVII) of dat 'de ware bron van zijne taalkennis immers in hemzelf (lag), *in de kracht van zijn geheugen*' (blz. XXXIX), staat blijkbaar onder invloed van zijn belangstelling voor de *phrenologie*, waaraan hij een achttal bladzijden wijdt en die hem er toe verleidt den dichter Kiliaan en Vondel tegen elkaar af te wegen, phrenologisch!

XII. Wijze van uitgave

Het woordenboek is zo getrouw mogelijk overgedrukt, d.w.z. dat veranderingen tot het strikt noodzakelijke werden beperkt. De lezer kan zich aan de hand van de opgenomen reproducties gemakkelijk voorstellen hoe het Naembouck er uit ziet. Evenals het origineel werd het op twee kolommen herdrukt met vervanging van de gotische letter, voor het Nederlands, door een vette letter. Wegens het formaat en de nota's onderaan de bladzijde, kon de oorspronkelijke foliëring niet behouden blijven, wat voor gevolg had, dat de kolomtitel bovenaan of in de tekst soms moest veranderd worden. Dit gebeurde stilzwijgend, zoals ook met de klaarblijkelijk verkeerde interpunctie (een dubbel punt voor een punt of omgekeerd), een verkeerde kleine letter aan het begin van een Franse vertaling. Een verandering in de woordvorm werd alleen aangebracht daar, waar wij meenden te staan voor een fout, meestal, zoniet altijd, een drukfout; in de *Aantekeningen* achteraan worden deze en andere wijzigingen (*in de tekst* tussen []), steeds opgegeven. Aan het niet altijd konsekwente gebruik van de tekens *oe* en *u* hebben wij niets veranderd. Enkele malen werd de woordorde gewijzigd, ofschoon wij daartegen zelf wel principiële bezwaren hadden. Doch die bezwaren konden ten slotte niet opwegen tegen het lang niet denkbeeldige gevaar, dat men een of ander woord als niet-voorkomende zou gaan beschouwen. In de *Aantekeningen* treft men trouwens de oorspronkelijke orde aan.

Wat de alfabetische orde aangaat, weze de lezer er op bedacht, dat die door de bewerkers niet streng is in acht genomen. Herhaaldelijk hebben zij woorden, die bij een grondwoord behoren en op dezelfde wijze beginnen, door elkaar bijeengebracht. Nu eens is het eerste woord van zo 'n groep een infinitief (b.v. *oerboren* waarop volgt *oerboorte*), dan weer een verleden deelwoord (b.v. *behaeght* 'clos' na een groep *behaghen* 'complaire', *bekéuen*, waarop *bekiuen* volgt en *bekiken*), of nog een ander-

woord (b.v. *benautheyt, benauwen, benaut*). Deze groepen hebben wij zorgvuldig behouden, omdat zij gemakkelijk zijn te overzien en tevens kostbare aanwijzingen kunnen bevatten voor de bronnenstudie. De woordorde werd dus alleen veranderd, waar ze al te zeer afweek van de normale of hinderlijk was.

Opgelost werden de gebruikelijke afkortingen voor *ende, n, er, per, pro, us, ver*, voor *de* (een streepje boven de slot *-n* in *afgaende, dansende, ghelijckende, volghende, zijnde*), alsook Fr. *cōe* (comme), *flaq* (flaque), *espoulmā* (espoulmant).

In het origineel wordt door een hand gewezen naar en op de spreekwoorden; die hand werd, bij gebrek aan een zelfde teken, vervangen door een pijltje. Een enkele maal werd cursief en tussen [] een verwijzing in de tekst ingelast. Voor het raadplegen lette men er verder op, dat de *y* nu eens voorkomt op de plaats van de *i* en elders na *x* (dit laatste als slotklank), de *ck* nu eens op *c*, dan op *k*, de *ij* nu eens vóór, dan na *i*.

Moelijk is het soms uit te maken of sommige woorden inz. bepaalde composita aaneen moeten worden geschreven; wij hebben die gevallen naar beste weten of naar analogie opgelost met eventuele aantekening.

Voor het overige menen wij, in de mate van het menselijke, voor een getrouwe reproductie te kunnen instaan.

De handschriftelijke aantekeningen in het Naembouck werden onderaan de kolommen opgenomen en *kursief* gedrukt na het woord (*vet gedrukt*), waarbij zij behoren of waarnaast zij voorkomen; op de aantekening volgt de vergelijking met de lemmata (*gespatiëerd gedrukt*) in de tweede en derde druk van Kiliaan (*K2* en *K3*). Wat alléén in *K2* voorkomt staat tussen (); wat alléén in *K3* voorkomt tussen []. Aldus krijgt men een juiste kijk op het gebruik, dat van de aantekeningen gemaakt werd, en komen tevens enkele verschillen tussen *K2* en *K3* naar voren. In dit gedeelte werden de *u* door *v*, de *i* door *j*, de *j* door *i* vervangen waar zij die waarde hebben. Behouden bleef het bekende teken *.j. = id est*. Niet opgenomen vertalingen uit *K2-K3* worden door stippels vervangen. Een punt tussen ronde haakjes (.) wijst op een onleesbare letter; een? op een onzekere lezing. Voor deze aantekeningen verwijzen wij naar hoofdstuk IV hierboven. Uitvoeriger commentaar moest achterwege blijven, hoort trouwens bij een kritiek op het woordenboek.

XIII. Bibliografie

- BAYOT, A. Le wallon *chîler*, *chîleye*. BDW 13 (1924), pp. 15-33.,
 BCTD = *Bulletin de la Commission royale de Toponymie et Dialectologie*,
 Tongres, G. Michiels.
 BDW = *Bulletin du Dictionnaire wallon*. Liège, Vaillant-Carmanne.
 BERGMANS, P. La vie et les oeuvres de Henri Vanden Keere. *Messenger des
 Sciences historiques*. Gand. Eug. Vanderhaeghen, 1891, blzz. 344-355,
 418-433.
 BEZEMER = Land-, tuin-, en boschbouwkundig Woordenboek, samen. gesteld
 door T.J. BEZEMER. Arnhem, N.V. Van Loghum Slaterus'U M., 1934.
 BIOGRAPHIE NATIONALE: Lambrecht, Josse (door Victor Van der Haeghen), XI,
 kol. 203-209.
 BLOCH, O. Dictionnaire étymologique de la langue française. Paris' Presses
 universitaires de France, 1932.
 BLOMMAERT = PH. BLOMMAERT. De Nederduitsche schrijvers van Gent. Gent,
 I.S. Van Doosselaere, 1862.
 BRUNOT, FERD. Histoire de la langue française des origines à 1900. Paris, A.
 Colin, t. III, 1922.
- CLEYNE COLLOQUIEN: zie hierover VERDEYEN. Colloquia I, blzz. XXXI,
 XXXV-XXXVI, LV; III, blzz. XIV-XV.
 COLLOQUIA: zie VERDEYEN.
 CORNELISSEN EN VERVLIET = Idioticon van het Antwerpsch Dialect door P. JOZEF
 CORNELISSEN en J.B. VERVLIET. Gent, A. Siffer, 1899; Aanhangsel, *ib.*, 1906;
 Bijvoegsel door Jozef Cornelissen, Turnhout J. Van Mierlo-Proost, 1936-1939
 (*Uitgave van de Koninklijke Vlaamsche Academie voor taal- en letterkunde*).
- D = Vocabulaire pour aprendre romain et flameng. Antwerpen, Roland Van den
 Dorpe (uitgeg. met M door J. GESSLER).
 DAUZAT = A. DAUZAT. Dictionnaire étymologique de la langue française. Paris,
 Larousse (1938).
 D'ARSY = J.L. D'ARSY. Le grand dictionnaire François-Flamen. Rotterdam, Pierre
 de Waesbergue, 1643. Het Groote Woorden-Boeck vervattende den Schat der
 Nederlantsche Taale, met een Fransche uut-legginghe. Rotterdam, Pieter van
 Waesberge, 1643.
 DE BO = L.L. DE BO. Westvlaamsch Idioticon, heruitgegeven door J. Samyn.
 Gent, A. Siffer, 1892.
 DG = DICTIONNAIRE GÉNÉRAL = H. HATZFELD, A. DARMESTETER et A. THOMAS.
 Dictionnaire général de la langue française. Paris, Delagrave, s.d.
 DE KEURE VAN HAZEBROEK = EDW. GAILLARD. De Keure van Haze-

broek van 1356. Gent, A. Siffer, 1894-1905 (*Uitgave van de Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde*).

DE KEYSER 1 = PAUL DE KEYSER. De bronnen van Joos Lambrechts 'Nederlandsche Spellinghe'. *Revue belge de philologie et d'histoire*, dl. VII (1928), blzz. 1345-1362.

DE KEYZER 2 = PAUL DE KEYSER. De laatste jaren van den drukker Joos Lambrecht. *De Gulden Passer (Le Compas d'Or)*, 1931, blzz. 53-57.

DENUCÉ = J. DENUCÉ. Musaeum Plantin-Moretus. Catalogue des Manuscrits. Catalogus der Handschriften. Anvers, Veritas, 1927.

DE POERCK = G. DE POERCK. 'Wazaru' et autres noms latins médiévaux de la *guède* (*Isios tinctoria*). *Archivum Latinitatis medii aevi*, XVI (1941), blzz. 165-178.

DEPRÉTRE = FLORI DEPRÉTRE et le Dr. R. NOPÈRE. Petit dictionnaire du wallon du Centre. La Louvière, Imprimerie commerciale et industrielle, 1942.

DE VOOYS = C.G.N. DE VOOYS. Middeleeuws Vlaams en Brabants. *Tijdschrift voor Nederlandsche Taal- en Letterkunde*, LX (1941), blzz. 228-248.

DUBOIS, AD. Au sujet d'un 'Dictionnaire flamen-françois' du XVIe siècle et de quelques dictionnaires français-flamands du même temps. *Messenger des sciences historiques*. Gand, Eug. Vanderhaeghen, 1896, blzz. 304-312.

FELLER, J. La couleur *perse* en wallon. *BDW* 13 (1924), pp. 38-39.

FELLER, J. Le fr. *guède* et le w. *waîze*. *BDW* 14 (1925), pp. 97-107.

FELLER, J. Saint Frusquin. *BDW* 18 (1933), pp. 129-130.

FEW = WALTHER V. WARTBURG. *Französisches etymologisches Wörterbuch*. Bonn, Fritz Klopp, 1928 (I), Paris, E. Droz, 1934 (III).

GAILLARD: zie De Keure van Hazebroek.

GALLÉE = J.H. GALLÉE. *Vorstudien zu einem altniederdeutschen Wörterbuche*. Leiden, E.J. Brill, 1903.

GESSLER: zie D en M.

GODEFROY = F. GODEFROY. *Dictionnaire de l'ancienne langue française (avec sup¹)*. Paris, F. Viewez, 1881-1902.

GOEMANS = LEO GOEMANS. Het 'Lovaniense' in Kiliaen's *Etymologicon* ed. 1599, 1777. *Album Vercoullie*, Brussel, Paginae, II, Ernest Discaillestraat, 1927, I, blzz. 147-154.

GOEMANS, LEO. *Leuensch taaleigen. Woordenboek*. Dl. I (A-F). Gent, A. Siffer, 1936 (*Uitgave van de Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde*).

HAUST = J. HAUST. *Dictionnaire liégeois*. Liège, H. Vaillant-Carmanne, 1933.

HAUST, J. *Burtiner, diburtiner*. *BDW* 13 (1924), pp. 40-41.

HÉCART = G.A.J. HÉCART. *Dictionnaire Rouchi-Français*. Valenciennes, Lemaitre, 1934.

HEEROMA, K. *Iets over oude woordenboeken*. *Album Verdeyen*, Brussel, A. Manteau, 1943, blzz. 239-252.

HUGUET = ED. HUGUET. *Dictionnaire de la langue française du seizième siècle*. Paris, Ed. Champion, 1925-1935 (A-Doigt).

JACOBS, VEROUDERDE WOORDEN = JOZEF JACOBS. De verouderde woorden bij Kiliaen. Gent, A. Siffer, 1899 (*Uitgave van de Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde*).

JACOBS J. 'Vetus' en 'Vetus flandricum' bij Kiliaan. *Verslagen en Mededeelingen der Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde*, 1927 (overdruk).

JUNIUS: zie NOMENCLATOR.

K₁ = Dictionarium teutonico-latinum. Studio et opera CORNELIJ KILIANI.

Antverpiae, Apud Christophorum Plantinum, 1574.

K₂ = Dictionarium teutonico-latinum. Studio et opera CORNELIJ KILIANI. Editio altera, priore auctior et correctior. Antverpiae, Ex officina Christophori Plantini, Architypographi Regij. M.D. LXXXVIII.

K OF K₃ = Etymologicum teutonicae linguae sive Dictionarium teutonico-latinum: Studio et opera CORNELII KILIANI Dufflaei. Editio tertia, prioribus auctior et correctior. Antverpiae, Ex officina Plantiniana, Apud Iohannem Moretum. M.D.C. CCIX.

KLUYVER = A. KLUYVER. Proeve eener critiek op het woordenboek van Kiliaan. 's Gravenhage, Martinus Nijhoff, 1884.

LAMBRECHT, JOAS. Néderlandsche Spellinghe, uutghesteld by vraghe ende andwoorde deur JOAS LAMBRECHT. Gent, 1550 (*Uitgave van de Maatschappij der Vlaamsche Bibliophilen*, 4e reeks, nr. 31, Gent, 1882).

LIVRE DES MESTIERS: zie M.

LOQUELA. Antwerpen. De Nederlandsche Boekhandel, z.j.

M = J. GESSLER. Le livre des Mestiers de Bruges et ses dérivés. I, M: Lelivre des Mestiers. De Bouc vanden Ambachten. Bruges-Brugge 1931.

MARCHANTIUS = JAC. MARCHANTII Flandria Commentariorum Lib. IIII. descripta. Antverpiae, Ex officina Plantiniana. Apud Viduam, et Ioannem Moretum, M.D.XCVI.

MELLEMA = Den Schat der Duytscher Tale, met de verklaringen in Fransois... door EDUARD LÉON MELLEMA. Rotterdam, Jan van Waesberghe, 1618 (Ndl. Fr. en Fr. Ndl.).

MICHELS = L.C. MICHELS. Kiliaan en Pelgrom. *Tijdschrift voor Taal en Letteren*. XXVIII (1940), blzz. 215-234.

MIDDELNEDERLANDSCH WOORDENBOEK: zie Vd.

N = *Nederlandsch-Fransch Chronologisch-vergelijkend Glossarium* op het Vocabulare van Noël de Berlaimont bij VERDEYEN, Colloquia, III, blzz. 1-194.

NAEMBOUCK: zie R.

NOMENCLATOR = Nomenclator, omnium rerum propria nomina variis linguis explicata indicans. HADRIANO JUNIO medico auctore. Antverpiae, Ex officina Christophori Plantini, Architypographi Regij. M.D.LXXVII.

P = Thesaurus Theutonicae linguae. Schat der Neder-duytscher spraken.

Antverpiae, Ex Officina Christophori Plantini, Prototypographi Regii, M.D. LXXIII.
 PAL of PALUDANUS = Dictionarolum rerum maxime vulgarium..., cum Flandrica,
 et Gallica interpretatione. Autore JOANNE PALUDANO. Nervio. Gandafi, Excudebat
 Iodocus Lambertus Typoglyphus. M.D-XLIII.

PIRSOUL = LÉON PIRSOUL. Dictionnaire wallon-français. Dialecte de Namur.
 Deuxième édition. Namur, Imprimerie commerciale et industrielle, 1934.

R = Het Naembouck.

RÉGESTES = Régestes de la Cité de Liège, édités par EM. FAIRON. Glossaire
 philologique des textes germaniques des tomes I-IV par RENÉ VERDEYEN. Liège,
 Éditions de la Commission communale de l'histoire de l'ancien pays de Liège,
 1940.

ROQUEFORT = J.B.B. ROQUEFORT. Glossaire de la langue romane. Paris, B.
 Warée, 1808. Sup^t 1820.

SPANOGHE = E. SPANOGHE. Synonymia Latino-Teutonica (Ex Etymologico C.
 Kiliani Deprompta). Antwerpen, J.E. Buschmann, 1889 (*Uitgave van de
 Maatschappij der Antwerpsche Bibliophilen*, nr. 16).

STORME = JUL. STORME. Een van de bronnen van Kiliaan's Etymologieën,
Tijdschrift voor Nederlandsche Taal- en Letterkunde, XXXIII (1914), blzz.
 116-122.

TEIRLINCK = IS. TEIRLINCK. Zuid-Oostvlaandersch Idioticon. Gent- A. Siffer,
 1908-1910 (*Uitgave van de Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en
 Letterkunde*).

TER LAAN = K. TER LAAN. Nieuw Groninger Woordenboek. Gronin, gen, Den
 Haag, J.B. Wolters' U.M., 1929.

THESAURUS: zie P.

VANDERHAEGHEN = F. VANDERHAEGHEN. Bibliographie gantoise. Recherches
 sur la vie et les oeuvres des imprimeurs de Gand (1483-1850). Gand, E.
 Vanderhaeghen, 1859-1869.

VD = E. VERWIJS en J. VERDAM. Middelnederlandsch Woordenboek. 's
 Gravenhage, M. Nijhoff, I-VII, 1885-1929.

VERDAM: zie Vd.

VERDEYEN: zie RÉGESTES.

VERDEYEN, BESCHOUWINGEN: R. VERDEYEN. Beschouwingen over de abele
 spelen. *Verslagen en Mededeelingen van de Koninklijke Vlaamsche Academie
 voor Taal- en Letterkunde*, 1927, blzz. 525-545.

VERDEYEN, R. Colloquia et Dictionariolum septem linguarum, gedrukt door
 Fickaert te Antwerpen in 1616. Antwerpen, De Nederlandsche Boekhandel, 's
 Gravenhage, M. Nijhoff, dl. I (1926), dl. II (1925), dl. III (1935) (*Uitgave van de
 Antwerpsche Bibliophilen*).

VERDEYEN, ESMOREIT = Esmoreit, abel spel uit de veertiende eeuw. Naar het
 Hulthemsche handschrift uitgegeven door C.G. KAAKEBEEN en Dr. R. VERDEYEN,
 Veertiende druk, bewerkt door Dr. R. Verdeyen. Groningen, J.B. Wolters' U.M.,
 1942.

VERDEYEN, LUYTHON = R. VERDEYEN. Un recueil précieux d'éditions anversoises du XVIe siècle; Glaude Luython, le maître d'école de la paroisse de Saint-André. *Le Compas d'Or*, 1925, blzz. 175-195.

VERDEYEN, R. Petrus Dasypodus en Antonius Schorus. *Verslagen en Mededeelingen van de Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde*, 1939, blzz. 967-1132 (afzonderlijke uitgave bij A. Manteau te Brussel, 1940).

VERDEYEN, TOONEELSCHOOL = R. VERDEYEN. Wat zijn de abele spelen? *De Tooneelschool*, Esmoreit-nummer, II (1938), nr. 4-5.

VERWIJS EN VERDAM: zie Vd.

VOOYS, C.G.N. DE. Een belangrijk Vlaams Woordenboek uit de zestiende eeuw. *Tijdschrift voor Nederlandsche Taal- en Letterkunde*, XLIII (1924), blzz. 196-199. Zie ook DE VOOYS.

WARTBURG, W.v.: zie FEW.

WNT = Woordenboek der Nederlandsche taal. 's Gravenhage en Leiden, M. Nijhoff, A.W. Sijthoff, Henri J. Stemberg, 1882 vlg.

WOORDENBOEK DER NEDERLANDSCHE TAAL: zie WNT.

XIV. Index^(*)

aenreesen LI
 aenvanck XXIX
 afdraeghentheynt CXX
 aketisse XXVIII
 amman LVI (48)
 ammelaken XXIX
 anfanck XXIX

babbelen XL
 baeckelaer XL
 baerdmaecken LI, CXX
 baerdmaecker LI
 baergh XXXV
 baerzen XXXIX (25)
 bare XXXV
 bas XXXV
 bat XL
 bedrieghen XL
 beer (ghevuurden -) XXXV
 bees XL
 beleenen XL
 besie XL
 bespreck LI
 beteghenen XL
 betoon XL
 bezie XL
 bibbelen XL
 blanden XL
 blansen XL
 boos XL
 botten XL
brab. LIII
 brem XL
 brijn XL
 bro(o)m XL
brug. XLV
brug. franc. XLVII

camp. XLV
 cliviis (Lat.) XVIII (9)

deeghenoot XL
 drabbe XLII

eefrouwe XLIX
 eekenen XLIV

(*) In deze lijst worden alléén de woorden opgenomen, die in de loop van onze studie worden besproken. Men raadplege verder de afzonderlijke lijsten blz. XXIV-V, XXVII, XXVIII-XXIX, XXX-XXXI, XXXIII-XXXV, XXXVII-XXXVIII, XXXIX, LV-XCVI, CV, XVI-CIX, en CXII-CXVII (Franse woorden). - De afkortingen zijn cursief gedrukt.

ertinghe CXX
eydsel XLI, LXI (50)
eynse XLI
eynsel LXI (50)

flā. XXXVIII
flan. XXXVII
fland. XXIII-XLV, XLVI, L, LII-LIV
fland. iprens. XLVIII
fland. occident. XLVI
fland. orient. XLVI
flandricè (Lat.) LIII
flandris (Lat.) XVIII (9)
francon. XLV
frisiis (Lat.) XVIII (9)

gal. XLV
gal. fland. XLVI
Galloflandria (Lat.) XLVII
gand. XLV
gheldeman CXX
geldris (Lat.) XVIII (9)
gheleysten XLIX

germ. XXIX
 ghermen XLIX
 geschuymd CXI
 ghesende CXX
 glis(ch) XLII
 grijnen XXIII
 gruijs XXIII
 gruijsen bier XXIII

habbe XLII
 habbedrabbe XLII
 haeldijng, haeldinck XL
 haelinck XL
 haet XXVIII
 handgemerck LI
 harnas(ch) XXXVIII
 helleman XXIII
 heulkeut CVII (64)
 heulkote CVII (64)
 hobbelsobbel, hobbel-sobbel XLII
 hobbel-tobbel XLII
 hoelen CVI (63)
 hollandis (Lat.) XVIII (9), LIII
 hoofftand XXIII
 hoydelt XXIII
 huelkeute CVII (64)

jacke LXVII (51)
 juliacis (Lat.) XVIII (9)

ka (de - schieten) CX
 kaaibakjen CX
 kersp XLIX
 kerspe XLIX, LXIX (52)
 kerspel XLIX
 kerspen doeck LXIX (52)
 kespe XLIX
 keur-heer LII
 klepspaen XLVI
 kransselinck XLIX
 krick-houder XLVI vlg.
 kroch XXIII

lacke vrouwe XXIII
 land-houder LII
 leijs-koetse XXIII
 lepijn XXXVIII
 lompe XXX (22b), XXXII
lovan. XLV
 lovaniensibus (Lat.) LIII

mael CXX
mairain, marrein, marriere (Fr.) XLIII
mechlin. XLV
meersener LII
merrein (Fr.) XLIII
meydsen-knecht, meysse-knecht XLII
midel CIX (67)
mijdsaem *ib.*
mijdzaam *ib.*
misaem *ib.*

noose, noyse LI

occident. XLVI
ondermoeyen XLII
ongeschuimde CXI
ontodderen CIX (68)
orcken XLII
orient. XLV
os-baere XLIX
oudken XLVI
overe XLIX

pans-ijser XXXVIII
pekel XL
pelerijn CXX
pellarijn voghel XLII
pellicaen voghel XLII
perselie XLIX, L
perselle XLIX
perseme XLIX
poke XXIII
pri(e)ker CX
prijcke CX
prijk CX
prijker CX
prik CX
priker CX
pussem(e) XLIX, L

raserije LIX (49)
rijs XXIII

rustinc, rustinghe XXXVIII

scheedelijck XLII
 scheelingh XLII
 schobben, schoppen LI
 schut XXIII
 schuymwoord CXI
 selandis (Lat.) XVIII (9)
 sesse CX
 sibbe XXIII
 sicambris (Lat.) XVIII (9)
 slan(c)kieren CX
 slankeren CX
 sleę XXXII
 smeeken XL
 spaeyeniren XLIX
 spercke XXIII
 spier, spiersch, spierschen XLIV
 spiesch XLII-XLIV
 spieschen, spieschenen XLIV
 spiesch-hout XLII
 spil XLIV
 spilde XLIV-XLV
 spilden XLV
 spilder XLIV-XLV, CXX
 spilder-been XLIV-XLV
 spildig XLV
 spillebeen XLIV-XLV
 spilleg XLV
 spillen XLV
 spilter XLV
 spilterg XLV
 spits XLIII-XLIV
 spitsel XLIII-XLIV
 spoghen LI
 spoorwaer XLI
 spouwen LI
 standdoen (in -) XXIII
 stap-hands, stappans XLII
 stief XXIII
 storten XL
 straele CXX
 stuyte XXIII

tafellaecken XXIX
 tarrijn voghel XLII
 tateren XXIII
teneramond. XLVI
 toef XXIII

varynck XCI (55)

vederhuus CVIII (65)
ven-noot XCI (56)
verbaureren XXIII
verdie(s)en XXXIX (25)
verwallen weder CXX
vetus L en vlg., L, CXX
veurster XLVI
veurzen XLIX
veusen XLIX
veuster XLVI (34)
veynoot XCI (56)
vierschare(n) XLVII-XLVIII
vlied-bergh XLII
vlieberg XLII
vochelen CIX (66)
voedere XLII
voederer XXIII
voegti (Lat.) XLVIII
voerre XLII
vogelen CIX (66)
voortbringhen (een eerste -) XVI vlg.
vriend-dagh, vrijd-dagh XCIII (57)
vrocht LI
vrucht LI
vuister XLVI
vuy(r)ster XLVI

wallicè (Lat.) LIII
was. XLVI
wevel XXIII
witteken XLVI (34)
woeker XXIII
woelen CVI (63)
woudken XLVI

zeland. XLV, XLVI

Woordenboek

Naembouck
Van allen natuerlicken ende
ongheschuimde vlaemsche woorden/ghestelt in

ordene by abc /ende twalsch daer by ghevougt /tot voor-
 beringhe van der jongheyt in beyde de talen:van niems verbeteret
 ende van veel Vlaemsche woorden grooteliken ghemeerbet.

Vocabulaire des naturelz, & non
forains motz flamengz, mis en ordre par a b c,
 avec le françois, pour l'aduancement de la jeuneffe
 es deux langages: de nouveau corrigé
 & grandement augmenté.

Anziet thende /
 van den leere.

Regarde la fin,
 Du Tour.

Te Ghendt/
Recht ouer tSchepenhuis
 by Henric van den Keere/oy den hof
 van der Saensteghe in den Onzekerer-tijd.

M. D. LXII.

¶ Den Drucker wensch allen goedwillighen Lesers ende Beminders der Vlaemscher ofte Nederduytscher ende Fransoyscher talen / in de zelue alle voorderinghe / verstand ende eeuwich profijjt.

NAER dien wy (beminde Leser) ouer langhen tijd ghehoort, verstaen ende alzo wel door tghetughe van vele, als door onzen eighen aerbeid ende experientie ghenough vernomen hebben ende te vollen verzekert zijn van den oorbore, profitelicheit ende groot gherieue van desen bouke. Bouen dien ooc, dat den eersten druk (by wilent loos Lambrecht binnen deser stede gheprentt) alreede van ouer veel jaren ghefailliert, niet vindelik ende zeer ghesocht is gheweest: zo zijn wy hendelinghe van den zinne gheworden om den zeluen wederomme te drucken ende int licht te bringhene. Eensdeels, op dat ghy daer door in beide de talen zoudt moghen beholpen ende ghevoordert wesen: ende ooc ten anderen, op dat den aerbeid ende eerste voortbringhen van den voornomden Autheur, niet teenemale [do]ot ende in een duyster ondankbaerheit en zoude begrauen bliuen, die hy ons zo goed[jon]stelicken ende zeer ghewillighlicken heeft laten ter bate commen, zo ic wel weet.

Dus dan (beminde Leser) int zelue voornemen voort ghevaren zijnde, zo en hebben wy [da]ertoe gheen en cost, ia onzen eighen aerbeid nocht ooc dien van onze goede vrienden [g]eensins ghespaert. bekennende dattet gheen werk en is van eens mans doen, zo v.L. ooc wel [gh]evroeden can: nocht ooc dat nemmermeer in zijn gheheele ofte volmaekt en magh worden, dan door de neerstigheit ende becommernisse int lesen, schryuen ende vlytigh opteekenen van veel studiëuse Gheesten, die ons ooc in desen haerlieder aerbeyd zeer mildelicken daertoe gheschoncken hebben. Dit zelfde zal v.L. wel bliken, als ghi d'aude copie teghen dese teghenwoordighe begheert te verlikene: want wy die (by middel alsbouen) van ontallike veel woorden ende vocablen, zeer ghemeerdert ende grootelicken vermenighfuldicht hebben. Biddende v.L. al tselue in danke te willen nemen ende de fauten goetwillichlicken te verdraghen (indien daer eenighe zijn) bedinkende

datter niet volmaekt en is dan God alleene, dien sy lof altijd, ende v. in alles profijt ende voorderinghe tsijnder eeren. Vale.

☞ Noteert ten eersten.

Daer ghy vindt in een woordt zomtjids twee / drye / of vier vocalen staende tsamen by een / ende dat de zelue in tspellen of int uitspreken d'een van den anderen moeten ghedeelt wesen / zo vindt ghy telken op de vocale / die van den anderen voorgaenden moet ghespleten ende ghescheeden wezen / twee stipkins staende aldus - / zo wel in tvlaemsche / als in twalsche. Exempel int walsche Poësië, Veuë, Pouöir, Joyëux. &ç. Exempel in tvlaemsche Memorië / Moeyë / Rouäensch / etc. Ende daer ghy vindt twee of dry vocalen tsamen staende / zonder dese twee voornomde stipkins / dat beteekendt dat de zelfde vocalen metter voorgaende ofte naervolghender consonante / ja zomtjids alleen / maer een sillebe en maken. Exempel in twalsche metten consonanten / Mien, Saouller, Agenouiller, Beau, Coeur, Vieillard, Dieu, Oeul, of oeil. Zonder consonante Ouy. In tvlaemsche / Reeustroo / Maeyken / Schaeylge. & ç.

☞ Ten tweesten.

Daer ghy vindt desen accentus acutus ´ dats te zegghen / scherpen of stuien opgangh van voyze / op eenighe vocale staende / dat beteekent dat de zelue moet stijf wtghesproken werden / zo wel in tvlaemsche als in twalsche. Exempel in twalsche / Enuië, Iournëë, Venüë. In tvlaemsche / Gemíterd / Beuélien / Recommandéren / Belfden / Bévaerd / etc.

☞ Ten derden.

Daer ghy vindt dezen accentus grauis ` contrarië van den voorzeyden accentus acutus / staende op a alleene aldus à / dat beteekent tot: ende als ghy vind op a alleene aldus á den accent accuut / oft een a zonder accent / dat beteekend altijd heeft. Exempel van à / à moy, tot my / à tort, tot of by onrechte. Exempel van á, Il á tort, hy heeft onrecht / Il me l'á dict, hy heuet my gheseyt. Item ghy zult vinden a ghespelt aldus / là, om te onderscheeden la, zonder accent / ende à met eenen accent. La zonder accent beteekend de / feminin pronom. Exempel / le cognois bien la dame, Ic ken de vrou wel. Ende là met accent grauis beteekent / daer / aduerbe local. Il est venu là, hy is daer ghecommen. Le voylà, zieten daer.

☞ Ten vierden.

Daer ghy vind dit teexkin aldus ' ghenaemt Apostrophus, staende bou[en] an eenighe consonante / also wel in tvlaemsche als in twalsche dat staet in d[e] plaetse van een ghebroken vocale / die men niet en verluudt noch uut en spreekt / in thende van een woord / als tnauol-

ghende woord met een vocale behindt. Exempel / Trent'ans, Dertigh jaer /
 Qu'en auez vous à faire, Wat hebdiër mede te doene. In tvlaemsche /
 D'audst'oorconde.

☞ Ten vijfsten.

Daer ghy vindt deze *ū* of dese *û*, die is altijd consonante / dats medeludende
 metter vocale daer ze voren staet. Ende daer ghy vind dese *u* of *u*, die es altijd
 vocale / zo wel in tvlaemsche als in twalsche. Exempel in twalsche / Morûe,
 ou Morûeau, Snotte, Moruë Ghesauten cabelliau / tonvisch / of aberdaen. Resûer,
 Rasen / suffen. Couûer, Broeden. Couûrir, Decken. Mouûoir, Roeren. Int
 vlaemsche / Bévaerd / Bouÿe / Afvilen / Bevonden / Vervullen.

☞ Ten zesten.

Daer ghy vind int vlaemsche / desen diphtongus *ae* of *ę* / dat is een tweevocale
 oft een sillebe ghemaekt van *a* ende *e* / de welke luudt int uitspreken noch *a*
 noch *e* / maer half *a* half *e*. Exempel / aerdbezië / Eerwaerdigh / Bęrkenhaut.

Item / daer ghy vindt een *z* / dat beteekent zoukt ofte ziet. Ende daer ghy
 vint een *b* aldus *ḃ*. dat beteekent beter / ofte het naervolghende woordt beter
 ende behoerliker ghespelt te zyne dan tghene dat daer vooren staet.

☞ Nota

Deze ordonnantie van den *a b c* / hebben wy ghevolght int uutstellen van onzen
 vlaemschen Namen of woorden / elck neme daer op zijn maerck int zoucken
 van zulx als hy vinden wilt. *A b c d e ae f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z*.

[A]

Ab.

B: Alphabet.

Abastersteen: Alebastre.

Abastren *oft van abastre:* D'alebastre.

Abd: Abbé.

Abdesse: Abbesse.

Abdië: Abbayë.

Abeelboom[†]: Aubeau *ou* tremble.

Abel / constigh: Ingenieux, industrieux, inuentieux *ou* habile.

Abel *oft constigh ghedaen:* Artificiël.

Abelheyt *oft conste:* Art, discipline, science, artifice *ou* habilité.

Abeliken *oft consteliken:* Artificiëlement, ingenieusement, habilement.

Abt / beter / abd: Abbé.

Ac.

Ach *oft achaerm / achlacen:* Helas.

Achgauteren *oft toeluysteren:* Espiër, guetter *ou* escouter.

Acht in tghetal: Huyt.

Achtbaer: De grande estime *ou* fort estimé *ou* de bonne reputation.

Acht duust: Huyt mille.

Achte *oft gade:* Consideration, garde *ou* esgard.

Achten / gadeslaen: Considerer, prendre garde *ou* auoir esgard.

Achten wêrd: Estimer, poiser, priser.

Achtendertigh: Trente huyt.

Achtendertigh mael: Trente huyt fois.

Achtendertichste: Trentehuytieme.

Achtenneghentigh: Nonante huyt.

Achtenneghentigh mael *oft xcviij. waerf:* Nonante huyt fois.

Achtenneghentighste: Nonante huytiesme.

Achtensestigh: Soixante huyt.

Achtensestigh mael *oft lxxviij. waerf:* Soixante huyt fois.

Achtensestighste: Soixantehuytiesme.

Achtentseuentigh: Septantehuyt.

Achtentseuentigh mael *oft lxx viij. waerf:* Septante huyt fois.

Achten[t]seuentighste: Septante huytieme.

Achtentachtentich: Octantehuyt.

Achtentachtentigh mael *oft lxxxviij. waerf:* Octantehuyt fois.

Achtentachtentighste: Octantehuytiesme.

Achtentwintigh: Vintehuyt.

Achtentwintigh mael *oft 28. waerf:* Vint huyt fois.

Achtentwintighste: Vintehuytiesme.

Achtenveertigh: Quarante huyt.

+ **Abeelboom:** *un Sapin* (na 'tremble'); misschien te lezen **Abeel boom**; K₂-₃, a b e e l , a b e e l - b o o m , (a l b - b o o m). *Populus alba*.

Achtenveertighmael *off* 48. **waerf**: Quarante huyt fois.
Achtenveertighste: Quarantehuytiesme.
Achternvijftigh: Cinquantehuyt.
Achternvijftigh mael *off* lvij. **waerf**: Cinquantehuyt fois.
Achternvijftighste: Cinquantehuytieme.
Achter: Derriere.
Achteran: Suyuant, apres.
Achter elcanderen: De suyte *ou* tout de route.
Achterclap: Mesdison, detraction.
Achterclappen: Mesdire, detracter.

Achterclapper: Mesdisant, detracteur.
Achterdeel: Prejudice, desauantage, interest, perte *ou* dommage.
Achterdijnken⁺ *oft* **wederpeins:** Souci, soing *ou* chagrin.
Achterduere: huys de derriere.
Achtereen / achterganh / met eenen: Quand et quand *ou* tout de route.
Achter een volghende: Continuël, consecutif *ou* de suyte.
Achterghetughe van den peerde/ Croupiere de cheual.
Achterhaelt *oft* bevonden van dieften: Saisi *ou* atteint de larrecin.
Achterhalen: Attaindre *ou* rattaindre.
Achterhende van den schepe daer den Rouf staet: La Pouppe.
Achterhouden: Retenir.
Achter huse *oft* langhs den huse: Aual la maison.
Achterjaer: Arriere saison.
Achterlaten: Laisser derriere *ou* delaisser.
Achterna: A la parfin, à la fin finale, finalement *ou* finablement.
Achternootentijd: Apresdisnée.
Achter opt perd nemen *oft* stellen: Prendre en croupe.
Achterste: Posteriëur *ou* le dernier.
Achterstel: Arrièrage.
Achtersvolghen: Poursuyure.
Achterwaersterigghe⁺: Vne garde d'vne femme accouchée.
Achterwaert: A reculon.
Achterwaertsjaers: En l'arriere saison.
Achterwaerts houden *oft* bewaren: Garder *ou* conseruer pour vne autrefois.
Achterwaerts leeren: Desapprendre, *ou* se faire de clerc nouice.
Achterwaren: Garder les femmes accouchées.
Acht hondert: Huyt centz.
Acht hondert duust: Huyt centz mille.
Acht hondert mael: Huyt cent fois.
Acht honderste: Huytcentieme.
Achtien: Dixhuyt.
Achtien mael *oft* 18. waerf / Dixhuytfois.
Achtienste: Dixhuytieme.
Achtinghe: Consideration, garde *ou* esgard.
Achtmael: Huyt fois.
Achtsins: En huyt sortes, guises Façons *ou* manieres.
Achtste: Huytiesme.
Achtzaem: De grande estime, fort estimé *ou* de bonne reputation.
Acker *oft* velt dat men zaeyt: Piece de terre labourable *ou* champ.
Ackeren / heren *oft* ploughen het land: Labourer la terre *ou* cultiûer à la charruë, ahenner.
Ackerman: Laboureur de terre.
Ackerschade: Emport de hayes et hayons.

Ad.

- + **Achterdijnken:** *avoir* met verw. vóór 'Souci', dat aldus wordt 'avoir souci', enz.; K₂, 3
a c h t e r - d e n c k e n . Futura meditari, habere rationem futuri, [...].
- + **Achterwaersterigghe:** *west f[land]r*; K_{2,3} a c h t e r - w a e r s t e r . Curatrix puerperae.

Adem *oft asem*: Haleine.

Ademen *oft asemen*: Halener, respirer.

Ademijnghe: Halenement, aspiration.

Ader: Veine.

Ader laten: Saigner.

AEc.

AEck⁺ *oft foey*: Fy.

AEcster / b. aecster: Pië *ou* agache.

AEcsterooghe: Vn clou *ou* cal au pied qu'on dit nid d'agache.

AEn.

AEnde *oft aendvoghel*: Anette, canne *ou* cannard.

AEr.

AErboeren: René, regeneré.

AErboorte: Regeneration.

AEr in de caue *oft vierstede*: Fouyër.

AErdbeuijinghe: Mouuement *ou* tremblement de terre, trembleterre.

AErdbезy bedde: Fraisier.

AErdbезy cruut: Herbe qui porte fraises.

AErdbезye: Fraise.

AErde: Terre.

AErdoen / b. Erdoen: Refaire.

AErdsbisschop: Archeuesque.

AErdsch: Terrien.

AErdivast / naghelvast: Auec ses appertenances, à cheuille et à clou *ou* à clef et à clou.

AErdiveld-cruud: Liärre.

AErfaetigh: Propriëtaire.

AErfaetigheyt *oft aerfdeel*: Heritage, heredité, hoiirië, succession.

AErfenesse: Saisissement.

AErghenaem *oft hoir*: Heritier *ou* hoir.

AErgrond / aerue *oft grond van ęruen*: Vne piece de terre, sans *ou* auec bastiment.

AErfelicke rente: Rente heritiere *ou* heritable.

AErfscheeder: Masson juré.

AErftijd⁺: Autumne.

AErfmaend *oft Spelmaend*: Septembre.

AErgh *oft quaet*: Mal *ou* mauûais.

AErghelist: Malengin.

AErgher: Pire.

AErgheren: Empirer.

AErgheringhe *oft aerghernisse*: Dechet *ou* empirance.

+ **AEck**:vóór de volgende woorden staat e ter vervanging van oe: aeck, aecster, aecsterooghe, aerdbeuijinghe, aerdbезy bedde, aerdsbisschop, aerdsch, aerdiveldcruud, aerfaetigh, aerfaetigheyt, aerfenesse, aerfghenaem; vóór de volgende woorden een h: aerboeren, aerboorte, aer in de caue, aerdoen.

+ **AErftijd**:*rft* (onzeker, rand versleten); K_{2,3} *herfst-tijdt*. Autumnus, tempus autumnale.

AErghens *oft iewers*: Quelque part, *ou* en quelque lieu.
AErhueren: Reprendre à louäge.
AErnemen: Reprendre.
AErnst *oft nęrstigheyt*: Soing, diligence.
In AErnste: en bon esciënt.
AErnstelicken *oft nęrstighlicken*: Soigneusement *ou* diligemment.
AErpel / manneken van den aenden: Cannard *ou* malard.
AErs: Cul.
AErs bille: Fesse
AErsdarm: Boyau culier.
AErsgat: Cul.
AErsselen: Aller *ou* se porter de pis en pis.
AErsselen *oft ducelen*: S'estourdir.
AErsselinghe gaen: Aller *ou* cheminer en arriere *ou* à reculon.
AErsten *oft braden*: Rostir *ou* cuire à la braise.
AEsteram *oft gheroosten boteram*: Rostië.
AErte / b. erweten: Des pois.

AErtinghe / ende al datmen uut der erden trekt / als aerten ende boonen:

Legumes *ou* legumage.

AErtissie: Lesarde.

AErue: Vne piece de terre.

AEruen yemand: Ensaisiner *ou* mettre en possession et saisine.

AEruen oft ter aerzen gaen: Se saisir, prendre saisine *ou* possession.

AErwéten: Des pois.

AErwétauwe: Escosse *ou* gousse de pois.

AErwegh / b. haerwegh: Grand chemin *ou* chemin Royal.

Aec.

Aec / b. haec / Croc.

Aecse oft bijl: Hache, happe *ou* coignée.

Aecsterooghe: Vn cal au pied, qu'on dit nid d'agache.

Aecster voghel: Pië *ou* agache.

Ael oft palijgh: Anguille.

Aelbesien: Groisseletz rouges.

Ael hende vander strate: Fin bout de la ruë.

Ael herte van den winter: Fin coeur d'hiuer.

Ael oft hanghel: Cremailliere *ou* cremillée.

Aelgans⁺ Foulque.

Aelmoessen: Aulmosne *ou* aumosne.

Aelmoessenier: Aulmonier.

Aelspeere oft Ellegheer: Instrument de fer à troix dens pour prendre des anguilles.

Aelst / een stad: Alost.

Ael.

Aelwarigh⁺ oft zotachtigh: Folastre.

Aelwarigheyt:⁺ Sotië *ou* follië.

Aelwarighliken⁺ | oft zotteliken: Follement, sottement *ou* folastrement.

Aen⁺ / an / neuen oft by: Pres *ou* aupres.

Aenbéden oft anbidden: Adorer.

Aenbeder oft anbidder: Adorateur.

Aenbedijnghe oft anbedijnghe: Adoration.

+ **Aelgans:** *hael-gans.*; K₃ h a e l - g a n s , h a e g e l - g a n s . Fulica: anser albus, praeter alarum extremas quatuor aut quinque pennas nigerrimas.

+ **Aelwarigh:** *war* is verb. tot *waer* in het eerste woord, tot *waerd* in de twee volgende. K_{2,3} a e l - w e e r i c h . Impotens animi,...; a e l - w e e r d i c h . [Indignus et] Indignans...

+ **Aelwarigheyt:** *war* is verb. tot *waer* in het eerste woord, tot *waerd* in de twee volgende. K_{2,3} a e l - w e e r i c h . Impotens animi,...; a e l - w e e r d i c h . [Indignus et] Indignans...

+ **Aelwarighliken:** *war* is verb. tot *waer* in het eerste woord, tot *waerd* in de twee volgende. K_{2,3} a e l - w e e r i c h . Impotens animi,...; a e l - w e e r d i c h . [Indignus et] Indignans...

+ **Aen:** *an doorgeh.*; K_{2,3} a e n . Ad. et [Apud].

Aen beede ziden: A deux lez, à tous les deux costez *ou* des deux costez.
Aenbidden: Adorer.
Aenbilt: Enclume.
Aenbinden: Attacher *ou* liër à quelque chose.
Aenbracht: Apporté *ou* amené.
Aenbrijnghen: Apporter *ou* amener.
Aenbrijngher / wrougher: Flagorneur *ou* rapporteur.
Aenclaghen oft bedraghen: Accuser.
Aenclagher oft bedragher: Accusateur.
Aenclaghijnghe: Accusation.
Aencleuen: Tenir *ou* pendre à quelque chose.
Aenclouende: Touchant, tenant *ou* pendant à quelque chose.
Aenclouende / aengaende: Quand est de *ou* du.
Aencommen / naken oft ghenaken: Toucher.
Aencommen te lande of water: Arriuer.

Ae.

Aencommen te water: Aborder.

Aencommen / bycommen: Approcher.

Aencomste: Arriement *ou* abordement.

Aendacht oft aendachticheyt / ghedinkenesse: Souuenance, memoire.

Aendachtigh wesen oft ghedijncken: Penser, reduire en memoire, se souvenir, auoir souuenance.

Aende voghel / oft aende: Cane *ou* anette.

Aendoen / cleeden: Vestir, habiller.

Aendoen / toedoen: Adjouter, bailler d'auantage.

Aen d'een zyde / A vn costé, d'vn costé.

Aen d'een zyde / bezyden sweeghs / ter zyden af: A l'escart, à part, de costé.

Aen dese zyde / oft op dese zyde: En deça, par deça, deça, du costé de deça.

Aendraghen: Apporter [*ou*] accuser.

Aendriuen: Chasser auant, toucher deuant soy *ou* mener son bestail.

Aenduwen / voortsteken: Poulsier auant.

Aen een / d'een an dander oft tsamen by een: Ensemble, l'vn aupres de l'autre *ou* l'vn à l'autre.

Aen een binden oft tsamen by een coppelen: Accoupler, liër l'vn à l'autre *ou* liër ensemble.

Aen een bliuen / by een blyuen: Demourer ensemble *ou* demourer l'vn aupres de l'autre.

Aen een bracht: Apporté l'vn aupres de l'autre.

Aen een brijnghen: Apporter l'vn aupres de l'autre.

Aen een coppelen: Accoupler.

Aen een doen: Mettre ensemble.

Aen een pappen oft lymen: Coller ensemble *ou* conglutiner.

Aen een staen: Estre *ou* se tenir l'vn aupres de l'autre.

Aen een strijcken oft d'een an dander wryuen: Frotter l'vn contre l'autre.

Aengaen oft voortgaen: Marcher *ou* aller auant.

Aengaen yemand: Competer *ou* toucher aucun.

Aengaende dit oft dat: Touchant cecy *ou* cela, quant est de *ou* du.

Aenghebeden / Adoré.

Aenghebonden: Attaché *ou* lié à quelque chose.

Aenghebracht / toeghebracht: Apporté, amené.

Aenghebracht oft ouerghedregghen: Accusé *ou* rapporté.

Aengheclaeght voor yemand: Accusé.

Aenghecommen: Arriué, aduenu, abordé.

Aenghedaen oft toeghedaen: Adjcusté *ou* mis d'auantage.

Aenghedouwen oft ghesteken: Poulsé auant, bouté auant *ou* contre quelque chose.

Aenghedraeyt / aenghewonden: Entortillé tout à l'entour.

Aenghedraghen: Apporté, amené, rapporté.

Aenghedregghen: Apporté.

Aenghedreuen: Poulsé *ou* chassé auant.

Aenghegaen / voortghegaen: Marché auant, allé auant.

Aenghegrépen oft ghegrépen: Empoigné, gripé *ou* gruppé.

Aenghehaect: Accroché.

Aenghehanghen: Pendu à quelque chose.

Aenghehankerd: Lié *ou* ancré à quelque autre chose.
Aenghehauden: Tenu contre *ou* à quelque autre chose.
Aenghehurt *oft* **teghenghehurt**: Hurté contre *ou* à quelque autre chose.
Aenghejaeght: Chassé auant.
Aenghelandt / **by gheleg**hen: Assis *ou* situé aupres, tenant *ou* aboutissant à vn autre, joingnant.
Aenghelandigheyt: Les fins *ou* aboutissemens des terres.
Aenghelapt: Adjousté.
Aengheleghen: Assis *ou* situé tout tenant.
Aengheleyt: Apposé, mis aupres, bouté apres *ou* adjoinct.
Aenghelijmd: Collé à quelque autre chose, agglué, conglutiné *ou* conjoint à tout de la colle.
Aenghemerkt / **om dies**wille: Pour autant, veu *ou* considéré.
Aenghename: Aggreable.
Aenghenaem **zijn** *oft* **dankelik**: Estre à gré *ou* agreable.
Aenghenaeyd: Cousu l'un à l'autre.
Aenghenaghelt: Cloué l'un à l'autre.
Aenghenastelt: Attaché.
Aenghenomen **by** **costumen**: Accoustumé, apprins par accoustumance.
Aenghepaelt: Assis *ou* situé tout tenant.
Aenghepapt: Collé *ou* conglutiné à quelque chose.
Aenghepreeckt / **in tho**oft **gheste**ken: Persuadé, mis en teste *ou* en fantasië.
Aengheschickt: Adjoinct *ou* donné.
Ic hebt hem aengheschickt: le le luy ay donné.
Aenghesteken: Poulsé *ou* bouté auant.
Aenghestreken: Frotté contre *ou* à quelque chose.
Aenghetast *oft* **ghena**ect: Attouché, manié *ou* tasté.
Aengheteghen: Mis à sus, mis sus *ou* imputé.
Aenghetreden: Cheminé auant.
Aenghetrocken: Attiré *ou* attraict.
Aenghevochten / **beco**ort / **ghetente**ert: Tenté, tasté, experiment[é], essayé, esprouué.
Aenghevought: Adjoinct.
Aenghewesen *oft* **aenghe**wijst: Adjugé.
Aengheweuen: Tissu avec.
Aenghewreven: Frotté à quelque chose.
Aenghezien: Pour aultant, veu[,] considéré.
Aenhaken: Accrocher.
Aenhalen: Apporter, amener.
Aenhalen / **them**waerts **tre**cken: Tirer à soy *ou* attraire.
Aenhanghen: Pendre à quelque chose.
Aenhauden *oft* **aen**hauwen: Tenir à quelque aultre chose *ou* tenir contre.
Aenhechten *oft* **aen**binden: Liër, attacher *ou* afficher.
Aenhooren: Exaucer.
Aenhooren **yemand** *oft* **hem ghe**hoor **ghe**uen: Donner audience *ou* prester l'oreille et escouter les paroles d'aucun.
Aeniaghen: Chasser auant.
Aenlanden *oft* **by** **lig**ghen: Estre assis *ou* situé aupres.
Aenlappen: Adjouster.
Aenlegghen *oft* **by** **leg**ghen: Apposer *ou* mettre aupres.
Aenleggher *oft* **He**esscher **int** **recht** / Demandeur.

Aenligghen / by ligghen: Coucher aupres.
Aenlimen: Coller à quelque autre chose *ou* conjoindre à tout de la colle.
Aenlocken: Allicer, attirer à soy *ou* amorser.
Aenloopen: Courir auant, courir fort.
Aenmercken / oft aenzien: Regarder *ou* considerer.
Aennaeyen: Couldre à quelque autre chose.
Aennaghelen: Clouër à quelque autre chose.
Aennastelen: Attacher.
Aennemen / by costumen: S'accoustumer.
Aennemen / eenigh werck te doene: Prendre à faire quelque ourage *ou* besongne.
Aennemen / themwaerts nemen: Prendre à soy.
Aennemen in eenighe dijnghe te leeren: S'aduancer *ou* proficiter en quelque science *ou* mestier.
Aennemijnghe / zede / vite oft maniere van doene: Mode, contenance, maintien *ou* maniere de faire.
Aenpalen: Estre assis *ou* situé aupres *ou* tout tenant.
Aenplacken: Ficher, contre Affiche.
Aenpreken / in thooft steken: Persuader, mettre en teste *ou* en fantasië.
Aenreesten⁺ oft grypen: Prendre, saisir de la main, griper *ou* empoigner.
Aenryden oft voort ryden te peerde / Cheuaucher auant.
Aenschau nemen: Prendre esgard *ou* regard.
Aenschauwen: Verir, auerir, regarder.
Aenschauwinghe die de heere doet van wegghen oft straten: Escheuage.
Aenschijn oft aenzicht: Face *ou* visage.
Aensprake oft heesch in rechte: Demande.
Aenspreken: Tenir parole *ou* parler à quelqu'un.
Aenstaen oft den coopman goet doen: Porter la peine *ou* payer pour tous.
Aenstaen oft ghenoughen: Estre à plaisir, venir à gré *ou* agreër.
Aensteken oft aenstoten: Poulser auant.
Aenstoot oft oloop: Encombe, escarmouche *ou* assault.
Aenstrijcken: Frotter contre *ou* à quelque chose.
Aenstryden: Persuader.
Aentasten oft ghenaken / Attoucher, maniër *ou* taster.
Aentasten / hand an slaen oft anreesen: Mettre la main *ou* saisir au corps.
Aentyghen oft opzegghen: Mettre à sus, mettre sus *ou* imputer.
Aentrecken: Attirer *ou* attraire.
Aentreckende: Attractif *ou* attirant.
Aentrecker / oft schoeyer: Chaussepied.
Aentreden: Marcher auant.

+ **Aenreesten:** doorghe. en vervangen door *aen-reesen*; grypen wordt *aen-grypen*: (vóór *grypen* een verw. naar *aen* in margine); K₃ a e n - r e e s e n . **vet. fland.** (Met een × wordt verwezen naar 'anreesen' in volgende kolom bij 'aentasten'.)

Aenvallende oft beualligh: Qui a bone grace, digne d'estre aymé, attrayant les autres à son amour *ou* amiable.

Aenverden oft ontfanghen: Recevoir, accepter *ou* prendre en main.

Aenverdt: Receu *ou* accepté.

Aenvangh oft beghin: Commencement *ou* principe.

Aenvlieghe / invlieghe oft opvlieghe yemand: Saisir au corps *ou* se jeter impetueusement sur aucun.

Aenvloeyen oft comen met ouervloedigheyt: Venir à grand foule, par abondance *ou* abonder.

Aenwinden: Entortiller à l'entour.

Aenwysen: Adjuger.

Aenzegghen oft optighen: Mettre sus *ou* imputer.

Aenzichte: Face *ou* visage.

Aenzien oft bezien: Regarder.

Aer van den cooren: Espi de blé.

Aer van den hoofde / b. haer: Les cheueulx, perruque *ou* la cheueleure.

Aerbeyd oft moeyte: Trauail, peine *ou* labeur.

Aerbeyd oft werck datmen doet: Ourage *ou* besongne.

Aerbeyden oft pinen: Mettre *ou* prendre peine, trauailer *ou* ahenner.

Aerbeyden oft wercken: Ourer, besongner *ou* labourer.

Aerbeyder oft werckman: Ourier, laboureur *ou* manouurier.

Aerbeydigh: Laborieux, difficile, de grand trauail.

Aerbeydighlicken: Avec peine, labeur et trauail, avec difficulté, *ou* difficilement.

Aerd / nature oft gheneghenthey: Nature, condition *ou* inclination.

Aerdigh oft gent: Beau, gentil, mignon *ou* gaillard.

Aerdigheyt: Beauté, gentillesse *ou* gaillardise.

Aerdighliken: Gentiment, mignonnement *ou* gaillardement.

Aerm van den mensche / b. haerm: Bras.

Aerm van goede⁺: Paouure.

Aerm werden: Appourir.

Aermlicken: Paouurement.

Aermoede: Paouureté.

Aernd voghel: Aigle.

Aerpe oft haerpe: Harpe.

Aert oft aerd / nature: Nature, condition *ou* inclination.

Aes om voghels: Amorce, appast *ou* mengeaille.

Aes / int ghewighete: Az.

Aes op den tērljnck: As.

Aessac: Gibbeciere.

Aet oft spyse: Viande *ou* mengeaille.

Aexsterooghe: Nid d'agache.

Aey my: Oysse.

Aeyuun: Oignon.

Aeyssel⁺: Peson.

Aeysement⁺ oft cacstille: Retraict, priué.

+ **Aerm van goede** (en vlg.): Paouvre, Paouurement, Paouureté verb. tot *Povre Povrement, Povreté.*

+ **Aeyssel:** .j. unsel; K₃ a e y s s e l . **fland.** .j. unster, unsel.

+ **Aeysement:** *bon;* K₃ a e y s e m e n t . Latrina.

Af.

Af / van oft der van: De, jus.

Afbinden: Desliër *ou* destacher.

Afbiten: Demordre *ou* couper des dens.
Afbreken: Demolir *ou* abatre.
Afbringhen: Deporter *ou* porter de hault en bas.
Afcaerden: Oster en cardant *ou* à tout des cardes.
Afcappen: Couper jus *ou* decouper.
Afclemmen oft nederdalen: Descendre.
Afcnaghen: Couper en rongeant.
Afcommen: Descendre *ou* venir en bas.
Afcomste oft afdalinghe: Descente.
Afcomste van gheslachte: Genealogië, lignage, sang, race *ou* parenté.
Afcoop: Appointment *ou* composition.
Afcorten oft minderen: Ronger, appetisser *ou* racourcir.
Afcorten oft afslaen van der somme: Rabatre.
Afdanken crijschvolck: Casser les gens de guerre et donner congé aux gandarmes et souldars.
Afdienen de tafel: Desseruir la table, oster la viande.
Afdoen: Mettre bas, mettre jus, oster.
Afdraeyen oft afwringhen: Rompre en tordant.
Afdraghenthey / cleenicheyt oft blaemte: Blame, reproche, faulse accusation *ou* desprisement.
Afdruppen: Decouler.
Afdwaen: Torcher.
Affel⁺ oft nauel: Nombriil.
Afgaen: Descendre.
Afgaen oft verlaten ende begheuen yemand: Abandonner *ou* delaisser.
Afgaen van goede / aerm werden: Deuenir poure, decliner *ou* appourir.
Afgaen zijn propoost oft veranderen zijn propoost: Changer *ou* variër de propos *ou* d'opinion.
Afgaende van audden: Declinant *ou* caduc.
Afgangh: Descente.
Afghebeten: Demordu *ou* emporté des dentz.
Afghebracht oft ontwent: Desaccoustumé.
Afghebraght oft afgebroght: Porté en bas.
Afghebroken: Abbatu *ou* demoly.
Afghecapt: Coupé jus *ou* decoupé.
Afghecnaeght: Coupé en rongeant.
Afghecommen: Descendu.
Afghecort van der somme: Rabatu.
Afghedaen: Mis bas, mis jus *ou* osté.
Afghedankt: Cassé *ou* donné congé.
Afghediend: Desseruy.
Afghedraghen oft afghedreghen: Deporté *ou* porté embas.
Afghedraeyt: Rompu en tordant.
Afghedweghen: Torché.
Afghegaen: Abaissé, descendu, rabatu.
Afghegord / afghegurd oft ontgurd: Desceint.
Afghegoten: Formé en fondant.
Afghehaeld: Porté en bas.
Afgehauwen: Coupé jus.

+ **Affel:** *naffel*; *omphalos* na Nombriil; K_{2,3} affel, naffel. **fland.** j. navel; naffel. **fland.** j. naevel Umbilicus.

Afheleyd: Mis bas.

Afheloken: Enfermé à part.

Afghenaeyt *oft* **ontnaeyt:** Descousu.

Afghenepen: Rompu en pinsant.

Afghenomen yewers af: Prins jus, desmis *ou* osté.
Afghenomen oft ghemaghert: Amaigri.
Afghepand: Prins par execution.
Afghepelt oft ghepelt: Pelé *ou* esplucé.
Afgheplokt oft gheplokt: Cueilli.
Afgheresen oft afghevallen: Decheut petit à petit et doucement.
Afghesleghen oft afghesmeten: Abbatu *ou* osté en batant.
Afghesleghen oft beter coop worden: Abbaissé *ou* rabattu et deuenen meilleur marche.
Afghesloten oft afgheloken: Enfermé.
Afghesneden: Trenché *ou* coupé.
Afghesteken: Poulsé et bouté embas *ou* jus.
Afghesteld oft afgheset: Mis bas.
Afghesteld van den roouers: Pillé *ou* destroussé.
Afghestelt van officie oft state: Priué de son estat *ou* office.
Afghetrocken: Tiré jus, arraché *ou* osté.
Afghetrocken van eender somme: Rabattu *ou* défalqué.
Afghetrompt: Crié à son de trompe *ou* publié.
Afghetronkt: Decoupé *ou* coupé jus.
Afghevaeght oft ghevaeght: Nettoyé *ou* torch[é].
Afghevallen oft vermindert: Decheut *ou* tombé en decadence.
Afghevallen yewers af: Cheut *ou* tombé d'hault en bas.
Afghevaren: Debordé, parti du port *ou* aure.
Afghevijld: Delimé.
Afgheworpen: Dejecté, jecté embas *ou* du hault en bas.
Afgheweedt: Paissu, mangé *ou* brousté des bestes.
Afghewronghen oft afghedraeyt: Destordu *ou* rompu en tordant.
Afghewreuen: Osté *ou* rompu en frottant.
Afghezaeght: Coupé en siänt.
Afghezeten van den perde oft waghén: Descendu du cheual *ou* du chariot.
Afghezett oft afghestelt: Mis bas.
Afghezet oft gherooft: Destroussé *ou* pillé.
Afghezett oft verlicht met schilderïë: Alluminé.
Afghezet oft afghestelt van state oft officië: Destitué *ou* priué d'estat *ou* d'office.
Afghieten: Respandre de dessus.
Afghieten oft moeleren: Former et façonner en fondant.
Afgod: Idole.
Afgoddinne: Deësse.
Afgoddiste: Idolatre.
Afgoderië: Idolatrië.
Afgonste oft afgonsticheyt: Mesfaûeur, dessouhait *ou* rancune.
Afgonstelic: En mesfauorisant.
Afgorden oft ontgorden: Desceindre.
Afgote: Fonte.
Afgrachten oft afgraßen: Faire des fosses à lentour de quelque lieu.
Afgryseliken / heeneliken / heyzeliken oft vervaerliken: Horriblement, Espouäntablement, peureusement *ou* avec grand effrayement.
Afgryselicheyt / schromminghe / afgrysinghe oft walghinghe: Horreur, effray, espouänteur, abomination, detestation *ou* abhorrement.

Afgrysen | verheenen / verschrommen / verschricken hem yewers af oft yewers in / dat hem thaer op staet: S'effrayer, se herissonner, leuer et dresser son poil de frateur, se heruper, auoir grand paour *ou* s'espouanter.

Afgrisen aendoen / vervaren / verschricken / verschrommen / vreesse anbringhen: Espouänter, effrayer *ou* faire paour.

Afgrysen / walghen oft hebben yet in de alder meeste verachtinghe ende onwēde: Auoir en horreur et desdaing, detester *ou* auoir en abomination.

Afgrysigh / verheenigh oft heyzigh: Horrible, abominable, detestable, espouäntable *ou* execrable.

Afgrond / wal oft groote diepte: Abysme.

Afhauden oft afcappen de tacken van eenen boome oft bossche: Esbrancher vn arbre *ou* essarter vn bois.

Afhauden / ophauden oft stilhauden van yet te doene: Cesser, s'arrester, se deporter de faire quelque chose[,] chommer *ou* borner.

Afheffen: Leuer jus.

Afhelpen: Aider à descendre.

Afiaghen oft wegh jaghen: Dechasser.

Afionste oft afionsticheyt: Mesfaûeur *ou* rancune.

Afionstigh zijn: Porter rancune *ou* enuië.

Afkeeren oft wedercommen: Reuenir *ou* retourner du voyage.

Afkeeren / omzetten van den propooste oft anders: Destourner, distraire *ou* retirer.

Afkeeren hem oft afstaen: Se repentir, destourner *ou* diuertir.

Afkemmen: Oster en peignant.

Afknaghen / b. afcnaghen: Couper en rongeant.

Aflaet oft verghef: Pardon, remission, grace *ou* abandon.

Aflaten / ophauden oft afhauden: Cesser.

Aflaten oft nederlaten: Aualler.

Afleeden: Mener jus *ou* en bas.

Aflegghen / afstellen oft afzetten: Mettre bas.

Afliuigh / dood oft ouerleden: Mort, trespasé *ou* decedé.

Afloopen: Decourir, courir jus *ou* de quelque chose.

Afluken / beluken oft afsluten: Enfermer à part *ou* enclorre.

Afmaeyen oft maeyen: Faulcher.

Afmennen een zake: Discuter et abatre la chose jusques en fin de cause.

Afnaeyen oft ontnaeyen: Descoudre.

Afnastelen oft ontnastelen: Destacher.

Afnemen oft afdoen: Oster.

Afnemen / ontwennen: Desaccoustumer.

Afnipen: Oster *ou* rompre en pinsant, depinser.

Afpanden yemand zijn goed: Prendre biens meubles par execution.

Afpellen oft pellen: Peler *ou* desplucher.

Afpinsen: Depinser.

Afplocken oft plocken: Cucillir.

Afpreken⁺ / iemand yet uut den hoofde steken: Dissuader, oster *ou* bouter hors de la teste et fantasië.

Afraken: Oster à tout le rasteau.

+ **Afpreken:** *bon*; K_a a f - p r e k e n . Dissuadere longa oratione.

Afrapen oft oprapen: Amasser *ou* recueillir.
Afrekenen oft aflanghen: Auaindre
Afrekenen van der somme: Rabatre de la somme.
Afryzen: Cheoir petit à petit.
Afrollen oft aftumelen: Rouler de hault embas.
Afrotten: Se corrompre et cheoir par pourriture.
Afroupen: Hucher quelqu'un qu'il vienne embas.
Afroupen ende ghebieden / uutroupen: Faire cry et commandement.
Afschaeren oft schaeren met der schare: Tondre.
Afschaeren oft scheren met den scherze: Raire.
Afschaen oft schauen: Rabotter.
Afscheeden yet d'een van den anderen oft deelen: Diuiser, departir, separer, discerner l'un d'avec l'autre.
Afscheeden hem yewers af oft vervremden: Se separer, se departir, sequestrer, aliëner *ou* quicter quelque chose.
Afscheedinghe: Diuision, departement *ou* separation.
Afschieten oft lossen boghe oft busse: Delascher arc *ou* arquebuse.
Afschrabben oft afschrepen: Oster en ratissant *ou* en grattant.
Afschryuen yet oft tekenen by gheschrifte: Rediger *ou* mettre par escrit.
Afschudden: Faire checir en branlant, secouant et hochant.
Afschuren: Oster en frottant *ou* escurant.
Afschutsel / afluucksel oft ghelend: Closture *ou* cloison.
Afschutten: Enfermer à part, enclore.
Afschutten / zolderen oft schutten met berderen: Embroisser *ou* lambrisser.
Afslaen oft aftrecken van der somme: Rabatre.
Afslaen oft afsmyten: Abatre *ou* oster en batant.
Afslaen van pryse: Abbaïsser.
Afslagh ende betalinghe doen in rekeninghe: Estre aloué en ses comptes.
Afslagh van der somme: Rabat.
Afslypen oft slypen: Esmouldre.
Afsliten / versliten oft sliten: Vser.
Afsloouen oft laten varen: Quicter *ou* abandonner.
Afsloouen / ontsloouen oft ontvauden: Desplier.
Afsluten: Enclore.
Afsluutsel oft ghelendt: Cloison *ou* cloisture.
Afsmyten: Abatre.
Afsnyden: Decouper.
Afsnoeyen: Decouper, esbrancher *ou* essarter.
Afsplyten oft splyten: Se fendre *ou* creuer.
Afspringhen yewers af: Saulter *ou* saillir du hault embas.
Afspringhen int breken: Rompre bien court.
Afstaen yewers af: S'oster de quelque chose.
Afstaen van yet quaets meer te doene: Faire penitence, amender sa vië, se repentir *ou* auoir repentance.
Afsteken oft afstooten: Debouter, depoulser, poulser *ou* bouter d'hault en bas.
Afstellen: Mettre jus.
Afstellen van officie: Priuer, oster *ou* destituër d'office.

Afstriken: Oster en frottant doucement.
Afstroomen: S'effondrer de grand force d'eauë.
Aftalen: Vaincre de paroles.
Afteekenen [,] bootseren / bewerpen oft betrecken: Pourtraire.
Aftellen oft tellen: Compter.
Aftrecken: Tirer jus *ou* oster en tirant.
Aftrecken van der somme: Deduire et rabatre d'une somme.
Aftrompen: Faire cry et commandement à son de trompe.
Aftronken oft aftruncken: Decouper, esbrancher *ou* essarter.
Aftunen oft omtunen: Enclore et enfermer de hayes.
Afvaghen: Torcher *ou* nettoyer.
Afval oft lakinghe: Dechet.
Afvallen oft vallen: Cheoir *ou* tomber.
Afvaren van cante: De border *ou* se partir du port.
Afvilen: Oster en limant.
Afvlieghen oft wechvlieghen: S'envoler.
Afvorten: Pourrir.
Afwēren: Oster de quelque chose.
Afwēren / wederhauden / belet doen oft wēren: Cohiber, engarder, contenir, arrester, restaindre *ou* reprimer.
Afwēren: Dejecter, jeter *ou* ruër en bas.
Afwasschen / wasschen oft spoelen: Lauer, nettoyer, reinser *ou* rapasmer.
Afweeden oft weeden: Brouter, manger *ou* paistre.
Afwesen / niet teghenwoordigh zijn oft wegh zijn: Estre absent.
Afwesen / niet teghenwoordicheyt: Absence.
Afwinden: Aualler, deualler *ou* descendre à la pollië *ou* autre instrument qui tourne.
Afwringhen: Destordre.
Afwriuen: Frotter jus.
Afzaghen: Siër jus.
Afzetten oft afdoen: Mettre jus.
Afzetten met verlichterie: Alluminer.
Afzetten van propooste: Destourner quelqu'un de son propos *ou* opinion.
Afzetten yemand oft beroouen: Destrousser.
Afzypen oft zypen: Desgouter.
Afzitten van den wagen oft paerde: Descendre, se mettre à pied *ou* à terre.
Afzupen: Oster en humant.
Afzweēren by eēde: Reniër avec serment.

Ag.

Aghe / b. haghe: Hayë.
Aghel / b. haghel: Gresle.
Aghet: Du get.
Agrimonië cruud: Leupatoire *ou* aigrimoine.

Ai.

Aijuun *off* **aeyuun**: Oignon.

A.jubé *off* **te ghenade comen**: Venir au pied l'abbé.

Akelië blomme: Ancolië.

Aken / een stad in Duutschland: Ais.

Aken *off* **snaken yewers na**: Bayer, fort desirer, appeter *ou* souhaiter.

Aker: Chauldron.

Aketissië / b. ęrdtissië: Lesarde.

Al.

Al: Tout.

Alam om mede te węrken *off* **tuugh**: Outilz.

Al anders: Bien *ou* tout autrement.
Alantwortel cruud: Emille campane.
Al auder: Bien plus vieil *ou* plus ancien.
Al beneden: Par embas.
Albestier: Qui de tout se mesle *ou* s'entremect de faire toutes choses.
Al beter: Bien meilleur.
Al beuende: En tremblant.
Al besiden sweeghs: A l'escart *ou* hors du droit chemin.
Al by oft nalic: Bien pres, presque, quasi *ou* il ne s'en fault gueres.
Al binnen oft van binnen: Par dedens.
Al bitende: En mordant.
Al bouen: Par dessus.
Al buten: Par dehors.
Al daer: Par là.
Al dat oft al tgheent: Tout ce.
Al dat stok draghen mach oft hem wërren can: Tirant *ou* maniant espée.
Al de ghene: Tous ceux et celles.
Al den dagh duere: Tout au loin du jour.
Alderande: De toutes sortes.

☞ Nota.

Alder is een woord dat men voor alle ander adiectiuen setten magh / ende men vindt ghemeenliken voor alle woorden die superlatiui gradus zijn: ende tbeteeent in walsche tres, tout le plus, tout le fin *ou* le plus. Exemple.
Alder aermst: Le plus pauvre de tous les autres *ou* trespauvre.
Alderbest: Tresbien *ou* tresbon.
Alder eerst: Tout premierement.
Alderleye: De toutes sortes.
Al die: Tous ceux.
Alduer oft altijd: Tousiours.
Aldus / alzo oft op dees maniere: Ainsi *ou* telement.
Aldus dan: Ainsi donques.
Aldusdanigh oft alzodanigh: Tel *ou* telement.
Al een ander: Bien vn autre.
Al eer: Bien plus tost *ou* auant que.
Alenxkins oft schoontgins: Petit à petit *ou* tout bellement, peu à peu.
Al en eyst niet gheoorloft: Combien qu'il ne loise, soit loisible *ou* permis.
Aleuen-eens: Tout ainsi, comme egal *ou* pareil.
Aleyst dat sake | oft al eyst by al dien: Iasoit, combien que *ou* comme ainsi soit.
Alf / b. half: Demy.
Al gapende oft opender kelen: A gu[e]ule bée.
Al ghinder: Par là.
Algoede / cruud: Toute bonne.
Al heet: Tout chault.
Alhende oft alhendicheyt: Calamité *ou* misère.
Alhendigh: Calamiteux *ou* miserable.

Alhendelicken: Calamiteusement *ou* miserablement.

Alhier: Parcy.

Al int langhe: Par le menu *ou* tout au long.

Allam / b. alam: Outilz.

Alle: Tous ceux et celles.

Alle aponde: Tous les soirs.

Allebaerde / b. hallebaerde: Hallebarde.

Alle baten helpen: Il n'y a si peu qu'il n'ayde.

Alle beede: Tous deux.

Alle canten: Tous lez *ou* tous costez.

Alle clappe oft alle reysen: De fois à autre *ou* à chasque fois.
Alle daghe oft daghelix: Tous les jours *ou* journelement.
Alleēn: Tout soeul.
Alleēnheyd: Solitude.
Alleēnlicken: Seulement.
Alle gader: Tous ensemble.
Alle iare: Tous les ans.
Alleleens oft alleuen-eens: Ainsi comme, comme si, telement comme si *ou* tout ne plus ne moins que.
Alle maenden: Tous les mois.
Alle morghen oft alle nuchtent: Tous les matins.
Allende / b. alhende: Misère *ou* calamité.
Alle nachte: Tous les nuictz.
Alle noene: Tous les disnez *ou* tous les mydys.
Allerande / b. alderande: De toutes sortes.
Alles / allicken / allinghe oft gheheelicken: Totalement, entierement *ou* du tout en tout.
Allesins: En toutes manieres *ou* en toutes sortes et manieres.
Alle vaerde: A chasque fois.
Allikewel oft nochtans: Non obstant, neantmoins *ou* toutesfois.
Allomme oft ouer al: Par tout *ou* en tous lieux.
Almaghtigh: Tout-puyssant.
Almaghtigheyt: Tout-puyssance.
Al meer: Bien plus *ou* d'auantage.
Al meest oft diks den tijd: Le plus souuent *ou* la plus part du temps.
Almoghende: Tout-puyssant.
Al noch oft noch meer: Encore, bien plus *ou* encore d'auantage.
Al noch oft op dees tijd: Pour ceste heure *ou* pour le present.
Al nu oft nu: Maintenant, à ceste heure *ou* pour l'heure.
Al of: Comme si.
Alomme: Partout *ou* en tous lieux.
Al onder: Par dessou bz.
Al onder oft in den grond: Tout en bas *ou* au fons.
Alree / zoo schier / zo vulliken oft emmertoes: Si tost *ou* desia.
Als aengaende: Touchant *ou* quand est de *ou* du.
Als by den welken: Au moyen de quoy.
Als oft wanneer: Quand.
Als oft ghelijck: Ainsi, Comme. **ic weett also wel Als ghy:** ie le sçay aussi bien Que vous.
Als van den mensche / b. hals: Col.
Alscax: Faisant semblant.
Alsdan oft alsdoen / in tiden voorleden oft toecommende: A donc, lors *ou* alors.
Aldus oft alzus: Ainsi *ou* en ce poinct.
Als ghelouue / op ghelouue / zeker oft waerlix: Vrayement, certainement [,] pour vray, certes *ou* sus ma foy.
Alsen cruud: Aluine.
Al slapende: En dormant.
Al slepende: En trainant.
Al slupende oft slupelinghe: Tapissant *ou* en tapinois.
Alsmen oft zo wanneer men: Quand on.

Alsmen de waerheyte zegghe zoude: Quant à vray dire *ou* à dire vray.

Al snidende: En taillant.

Als nieuwers af wetende: Faignant n'en rien sçavoir *ou* dissimulant.

Alsnu oft nu ter tijd: Maintenant, pour l'heure, pour cest' heure *ou* à present.

Also / b. alzo: Ainsi.

Als of: Comme si *ou* telement.

Al staende: En estant debout.

Alst al ghedaen es / werdt oft was: alst zo verde cam: A chef de piece.

Alst al gheseit is: Tout fait, tout dict et tout comprins.

Alst al omme cam: Quand ce vint [à] la fin *ou* en fin de cause.

Alstals⁺: En tout *ou* pour tout.

Al stekende: En poulant.

Alster / b. halster: Haulstre.

Alster toe cam: Quand ce vint au fait.

Alst nood doet: Quand il est besoing.

Als van daer af oft angaende dies: Touchant cela, quant à cela.

Al tastende: A tastons *ou* en tastant.

Al te gare: Tous *ou* tout ensemble

Al te late: Trop tard.

Nota.

Alte / es een wordeken staende voor een adiectif oft aduerbe,
beteekenende ghemeenlicken in Franchoysche trop.

Exempel.

Alte groot: Trop grand etc.

Altemale: Tout entierement.

Altemet: Aucunesfois.

Alte vele: Trop.

Altijd oft altoos: Tousiours.

Altsamen: Tous *ou* tout ensemble.

Aluun oft alat: Alun.

Alue oft wērwolf: Lou-garrou, feë.

Al versch: Tout frais *ou* fraichement.

Alvooren oft ten eersten: Premierement *ou* preälabement.

Al waer? Par *ou*?

Al waert by al dien oft al waert zo: la soit *ou* combien que.

Al wat: Tout ce que.

Al wetens en al willens: De gré, en bon esciënt, tout de gré, de fait appensé
ou de guet appens.

Al zijghende: En chantant.

Alzo oft alzo: Ainsi *ou* en ce point.

Alzo langhe: Tant *ou* si longuement.

Alzo vele: Tant.

Alzo clouck of cloucker: Tant *ou* plus hardy.

Alzo danigh: Tel *ou* telement.

Alzo dickels / alzo dicmaels / alzo menighwērf oft alzo dicwils: Toutes et
quantes fois *ou* toutesfois et quantes.

Alzo haest: Aussi tost.

Alzo: Ainsi *ou* telement.

+ **Alstals:** *alles t' alles*; K₂₋₃ -

Alzus ende alzo / niet ten besten oft tusschen beēden: Entre deux *ou* par raison, moyennement.

Alzus oft aldus: Ainsi, en ce poinct.

Am.

Amachtigh / amachtigheyt oft flauheyt: Debilité, defaillance de coeur *ou* foiblesse.

Amachtigh oft flau: Debile *ou* foible.

Amachtigh werden: Devenir tout foible et debile, *ou* perdre le coeur et courage.

Amachtelicken oft flauwelicken: Debilement *ou* foiblement.

Amandel: Amande.

Amandel-boom: Amandier.
Ambacht: Mestier.
Ambachtsman: Homme mechanique *ou* de mestier.
Amel *oft* **ghevuurd weer** / **b. hamel:** Mouton.
Amelaken: Nappe.
Ameldonc: Empois *ou* ampois.
Amer om cloppen / **b. hamer:** Marteau.
Amië / **b. aey my:** Oysse.
Amlaken / **b. amelaken:** Nappe.
Am *oft* **męrsch** / **b. ham:** Prat *ou* pré.
Amirael: Amiral.
Amiraelschap: Amiraulté.
Amme / **b. hamme:** lambon.
Ammelaken / **b. amelaken:** Nappe.
Ammer: Ambre.
Amper *oft* **zuur:** Aigre.
Amperachtigh: Aigret.
Amperheyt: Aigreur.
Amperlicken: Aigrement.
Amy *oft* **aey my:** Oysse.
 → **Alle woorden die in Vlaemsche beghinnen op An / zonder die hier staen / zouckt ende bezieet die in Aen.**

An.

And / **b. hand:** Main.
An d'een zyde leeden: Tirer *ou* mener à part, mener à l'escart.
Anderlijng⁺ *oft* **anderzwer:** Cousin remué de germain.
Andermael *oft* **tweemael:** Deux fois *ou* pour la seconde fois.
Anders *oft* **andersins:** Autrement.
Anderwerf: De rechef *ou* encore vne fois.
Anderzwer: Cousin remué de germain.
Andwerpen / **b. handwerpen:** Anuers.
Andwoorde: Responce.
Andwoorden: Respondre.
Ane voghel / **b. hane:** Coq.
Anghe / **b. hanghel:** Cremillon *ou* cremillée.
Anker: Ancre à retenir les naüires.
Ankeren: Ancrer.
Ankeren / **haken** *oft* **snaken:** Appeter *ou* souhaiter.
Annopende *oft* **aengaende:** Touchant[,] quant est de *ou* du.
Anzien *oft* **bezien:** Regarder.
Anxt / **benautheyt** / **becommertheyt** *oft* **zorghe:** Angoisse, chagrin, souci, trouail.

+ **Anderlijng^h:** *Patruelium, consobrinorum vel amitinorum filii*; K_{2,3} a n d e r - l i n c k [. j .] a n d e r - s w e e r . f l a n d . Consanguineus, affinis; K₃ a n d e r - s w e e r . f l a n d - Consanguineus in secundo gradu; a n d e r - s w e e r e n . Patruelium, consobrinorum et amitinorum filii.

Ap.

- Aperen int spreken:** Fourcher de la langue.
Aperen oft mernen: Demourer, tarder.
Appeelken⁺ van blommen: Bouquet de fleurs.
Appel die men eett: Pome.
Appelboom: Pomier.
Appelgrau verwe: Couleur pomelé.
Appelmoes⁺: Pomelée.

- + **Appeelken:** *j. hoepelken. flandr.*; K_{2,3} [appelken, appeelken. j. hoepelken]; (appelken van bloemen. **flandr.** j. tuylken. Sertum, pastillus); hoepe [e] ken [j. tuylken]. **flandr.** Servia, sertum (...), orbiculus florum.
+ **Appelmoes:** *i. pommeye; K₃ appelmoes. Pomatium; pommeye. j. appelmoes.* Cibus ex pomis confectus. *vulgo* Pomatum. *Gal.* pommee.

Appel van Araenge: Pome d'Orange.
Appel van Granate: Pome de Grenade.
Appel van der ooghe: La prunelle de l'oeil.
Appel van den zwerde: Pomeau de l'espée.
Appel vercooper: Fruictier.
Appel vercoopsterigghe: Pomiere.
Appelzap: Sidre *ou* goudalle.

Ar.

Are / b. ader: Veine.
Arend voghel: Aigle.
Ariën een stad: Aire.
Arm: Bras.
Arm van goede / b. aerm: Poure.
Armschene *oft* wapen des arms: Garde bras.
Arnasch / b. harnasch *oft* lijfwapen: Vn halecret *ou* harnois.
Arst / ast *oft* peck: Du poix.
Arst van een vercken: Eschine.
Arst in de brauwerië: Torrelle.
Arsten[,] *braden:* Rostir, cuire en la braise.

As.

Asac: Gibbeciere.
Asac maker: Gibbecerier.
Asdach *oft* asschewoondach: Le jour des cendres.
Asgrau: Couleur cendrée.
Ase / b. haze: Lieure.
Asem / z. adem: Haleine.
Asemen / b. ademen: Halener.
Asijn / b. azijn: Vinaigre.
Aspe / b. haspe: Diuidoir.
Asschedach *oft* asschewoondach z. asdach.
Asse ant wiel / b. hasse: Essieu.
Ast / b. arst: Poix.
Atrecht een stat: Arras.

Au.

Au *oft* wat hau: Heu! qu'est cecy?
Aubacken: Rassis.
Aucleercooper: Fripier.

Aud van jaren: Vieulx, vieil, ancien *ou* agé.
Audcleerlapper: Rauaudeur.
Audde caboote oft aude quéne: Vne vieillote.
Audde oft audheyt: Age *ou* eage, ancienneté.
Audenarde een stad: Audenarde.
Auderdom: Vieillesse.
Auder int stęrfhuus: Qui tient tout et respond à tous venans en vne maison mortuäire.
Aude vrouwe: Vieille dame.
Auderlinck: Home ancien *ou* vieillard.
Aud grisaert oft audgrijs: Vieillard.
Aud maken: Enûieillir.
Aud schalck: Vieux routier *ou* qui de long temps est vsité à finesse.
Aud schoemaker: Vn sauetier.
Audst gheboren: Ainsné *ou* aisé.
Aud werden: Devenir vieil *ou* ancien.
Aud wijf: Vieille femme.
Aųegheer: Tarriere, tarault *ou* tarelle.
Aųemael: Vn souper.
Aųemael eten: Souper.
Aųen: Port de Mair *ou* haure.
Aųenen: Arriuer, abborder *ou* venir à port.
Aųent⁺ / z. aųond.
Aųer oft eųene / b. hauer: Aueine.
Aųerecht: Contraire *ou* à reuers.
Aųerecht wępen of omwępen: Renuerser, jecter *ou* ruër à terre, abatre.

+ **Auent:** auond verb. tot **auend**; K₂₋₃ a v e n d .

Auerechtigheyt: Contrariëté *ou* renuersement.
Aueroone cruud: Auronne *ou* garde-robbe.
Auic voghel / b. hauc: Escoufle.
Aumes / b. haumes: Vne serpe.
Auond tijd oft auond stond: Le soir, le vespre *ou* la vesprée.
Auond van eenighen zant: La veille. **het werd Auond:** il aûesprit.
Auondmael oft nachtmael: Vn souper.
Auondmael eten: Souper.
Auondsterre: L'estoille du vespre *ou* qui se lieue la premiere apres soleil couchant.
Auondstont: Le soir *ou* l[a] vesprée.
Auond werden: Venir sur le vespre *ou* aûespir.
Autær: Autel.
Aut dat men berrent / b. haut: Bois laigne *ou* chauffage.
Auten hamer: Maillet.
Autheyt: Age, ancieneté *ou* vieillesse.
Aut van iaren / b. aud: Vieil.
Auwaerd / b. hauwaerd: Par deça *ou* en deça.
Auweele / b. hauweele: Hoyau *ou* houë.
Auwerdom: Vieillesse.
Auzec: Hala.
Axel een stad: Axelles.

Az.

Aze / b. haze. Lieure.
Azelere: Auelanier.
Azelnote: Auelaine *ou* noisette.
Azen oft croppen om vetten oft voeden: Amorc[i]er, nourrir *ou* apaster.
Azen oft locken om bedrieghen oft vanghen: Allicher *ou* attraire.
Azijn: Du vinaigre.

[B]

Bab.

BAbbelen oft bibbelen: Mascher *ou* maschonner.
Babben / ghecken oft rellen: Se moquer *ou* railler.
Bachten / b. achter: Derriere.
Back: Auge, bac *ou* bacquet.
Backen: Cuire.
Backer: Boulengier.
Backerië / houbuur oft backhuus: Boulengerië.
in de Backerië: au Boulengier.
Backersse oft backsterigghe: Boulengiere.
Backhuus / kinnebacken oft caecharnasch: Maschoire.

Bad.

Bad oft badstoue: Baing.

Badcupe: Tinette.

Baden: Baigner.

Bę.

Bae zegghet schaep: La brebis dit bel.

Bę: Ours.

Bęckboom oft bęckenhaut: Bouleau *ou* boulay.

Bęren⁺ / cnenen oft teluwen met den handen: Pestrir.

Bęgh: Mont *ou* montaigne.

Bęghachtigh: Montaigneux.

Bęghen yet: Musser, cacher, receler *ou* tapir.

Bęghen in Henegauwe: Mons en Haynau.

Bęghen op de Zoom: Mons sus la Mer.

+ **Bęren:** 'bęren' en 'teluwen' zijn onderstreept; bij ieder woord **sicamb.;** K_{2,3} b e r e n . **fland.**
.j. k n e d e n . Depsere, subigere; t e l u w e n ontbreekt.

Bęrghe sente Winnox: Mons saint Winnoc.
Bęrię om yet mede te draghen: Ciuiere.
Bęrinne: Ourse.
Bęrleggher: Dardannier.
Baeck⁺ oft gheslegghen vleęsch van eenen rende: Le corps *ou* chair d'un beuf *ou* autre beste bonne à manger.
Baectanden: Les dens macheliers.
Baeckvleęsch oft spec: Chair de porc, de porceau *ou* lard.
Baeiën / bakelers oft lauerier besien: Graine de laurier.
Baelberders om in te packen: Des quaiesses *ou* Balles.
Baenst⁺ oft vonc: Des allumette[s], drapeaux en vn fusil, esche *ou* de la meiche.
Baerbeęl visch: Barbeau.
Baerblikelick oft openbaer al de węrelt: Certain, notoire, clair *ou* tout euident et manifeste.
Baerblikelicken: Clairement *ou* notoirement.
Baerd: Barbe.
Baerdekin: Barbette.
Baerdemaker⁺ oft baerdschęrer: Barbier.
Baerdmaken oft schęren: Barbeęr.
Baerdmakers wijnckel: L'ouuroir d'un barbier.

Bae.

Baergh oft ghevuurden beęr: Porc castré.
Baerghen smęr: Sain doux *ou* bourbelier.
Baerm / dijck / dam oft ęrden veste: Leuée de terre, chaussée destang *ou* riuiere, vne terrace *ou* rempart.
Baers oft baes visch: Perche.
Baerscherbeęne oft baesscherbeęne: A nuë iambe.
Baert / b. baerd: Barbe.
Baervoet: A pied nud.
Baerzen een kind: Enfanter, se deliurer du fruit de son ventre *ou* accoucher.
Baerzijnghe: Enfancement.
Baes visch: Perche.
Baesscherbeęne: A nuë iambe.
Baet / boet oft beterijnghe: Remede, amende *ou* amendement.
Baet / winninghe / wasdom oft profijt: Aduantage, gain *ou* profit.
Baetzoucker oft cacaert: Ferreur de mule *ou* faiseur de fourbe.
Baeyen⁺ oft baden: Baigner.

- + **Baek:** *propinde porcis gal. bacon; K_{2,3} baecke, baecten-vleesch, baec[k]vleesch. [fland].* Caro porcina, caro suilla, lardum, [succidia, perna. *gal. bacon. ang. bacon*].
- + **Baenst:** *fland.;* K_{2,3} *baenst. fland. j. voncke.*
- + **Baerdemaker:** *vetus;* K_{2,3} *baerd-maecker. fland. [vetus].* (.j. baerd-scherer.) Tonsor.
- + **Baeyen:** *brugh. bay-not. bacca lauri Olie van baeyen. Oleum laurinum: ex baccis lauri expressum;* alles doorgehaald, behalve *brugh.;* K_{2,3} *baeye, beye. vetus fland. j. baeckelaer. Bacca lauri. [gal. baye]; Olie van baeyen. Oleum laurinum, oleum ex baccis lauri; [baey-not. fland. Bacca lauri].*

Baeyen⁺ *oft bakelęrs*: Grain de laurier.
Baeyken⁺: Cotelette, cotillon *ou* blanchet.

- + **Baeyen**: *brugh. bay-not. bacca lauri* *Olie van baeyen. Oleum laurinum: ex baccis lauri expressum*; alles doorgehaald, behalve *brugh.*; K_{2,3} *baeye, beye. vetus fland.* .j. *baeckelaer. Bacca lauri. [gal. baye]; Olie van baeyen. Oleum laurinum, oleum ex baccis lauri; [baey-not. fland. Bacca lauri].*
- + **Baeyken**: *.j. sielken; K_{2,3} baeyken. fland. Levis vestis muliebris, [theristrum]; sielken. .j. siele. Indusium, subucula: et Theristrum.*

Bak.

Bakelêre *oft* **laurierbezië**: Grain de Laurier.

Bakeren: Brusler à demy *ou* gresir.

Bakesmêr: Sain doux *ou* bourbelier.

Bakespeck: Chair de porc *ou* lard.

Bal.

Bal: Vn esteuf *ou* pelotte.

Balck *oft* **balcke**: Poultre, tref *ou* sommier.

Balcksteen *oft* **Notsteen**: Corbeau *ou* modillon.

Balgh: Gros ventre *ou* bouse.

Balgh *oft* **quabbel van ghezwel** *oft* **zwêrnesse**: Bouteille venu d'enflure.

Ballance / **b. weegschale**: Balance.

Ballast *oft* **Scheepplast van êrde**: Saburre et grosse arene, de quoy on charge les nauires à fin d'aller plus fermes.

Balleynebeên: Coste de baleine.

Ballijngh *oft* **verdreuen uut den lande**: Banny *ou* bannië.

Balliu *oft* **schant**: Bailly *ou* preuost

Balliu van der kerkcke: Le Bedeau *ou* Bailly d'une eglise.

Balsem: Du Baulme.

Balsemen een lichaem: Embaumer vn corps.

Bames tijd: La saint Remy.

Ban

Banck *oft* **wisselbanck**: Banc d'argentier.

Banck *oft* **zittene**: Vn banc *ou* siege.

Banckgheselle: Compaignon à boire et à yurongner, biberon *ou* grand buueur.

Banckhauwer *oft* **banckier**: Argentier.

Band: Liën.

Bandekin: Bandeau *ou* bandelette.

Banden van boucken: Les nerfs sur quoy on lië les liures.

Bane: Chemin plat et vny.

Banen eenen wegh: Faire vn chemin et sentier tout plat et applanir.

Banghe / **enghe** / **benaut** *oft* **verperst**: Estroict, serré *ou* estreinct.

Banghicheyt / **verperstheyt** / **benautheyt** *oft* **enghicheyt**: Estroictement, estreignement, serrement *ou* destresse.

Banghelicken / **verperstelicken** *oft* **benaudelicken**: Estroictement *ou* serréement.

Bannen: Bannir.

Bar.

Bare daer men de doode op draeght: Biere.

Bare int water: Onde, vague, flot.

Baren / openbaren oft kennelick maken: Manifester, reueler, descourir *ou* publiër.

Baren een kind / b. baerzen: Enfanter.

Barmhertigh: Compassiëux, piteux *ou* misericordiëux.

Barmhertigheyt: Compassion, pitié *ou* misericorde.

Barmhertichlicken: Pitoyablement.

Bas.

Bas in den discant oft nedervoys: Faulset, bas *ou* bascontre.

Bas van eenen hond: Abbay d'un chien.

Bassen oft snacken als eenen hond: Abbayer, glatir, glappir, *ou* iapper.

Bassijnghe: Abbayement.

Bast om yemand an te hanghen: La har, hart *ou* harcelle.

Bast om tghebrad te speten: De la tille.

Bastaerd oft kind ghewonnen buten huwelicke: Bastard.

Bastaerd wijn: Vin bastard.

Bate oft baete: Gaing, proufict *ou* auantage.

Baten: Proficter, auancer, auantager.

Bau.

Baud oft staut: Hardy.

Baudelicken oft stautelicken: Hardiment.

Baudheyt: Hardiësse.

Baut om mede te schieten: Bougeon.

Baut / staut / b. baud: Hardy.

Baut van eenen weer: Esclanche de mouton.

Baz.

Bazel een stad: La ville de Basle.

Bazune: Trompe *ou* trompette.

Bazunen: Sonner la trompe *ou* trompette.

Bazuunder: Vn trompeteur *ou* vn trompette.

Beb.

Bebloedt: Ensanglanté.

Bebloeden: Ensanglanter.

Bebollewēcken: Remparer, enuironner *ou* munir de rempars.

Bec.

Bec van voghels: Bec.

Becackt oft bescheten: Breneux, embrené *ou* ord de merde.

Becacken: Embrener.

Becakelen oft bekaekelen: Estriuer *ou* tencher.

Became yewers toe / gheschickt oft voughelick: Conuenable, propre, propice, bien sortable, apte, conuenant, tel qu'il fault, idoine, opportun, suffisant *ou* commode.

Becamen tijd: Temps commode, temps opportun, a \acute{c} hoison *ou* occasion.

Becaemheyt: Commodité, appropriation, conuenance, opportunité.

Becamelicken: Conuenablement, proprement, bien   propos, bien suffisamment.

Became maken: Appropri r, assortir *ou* faire propice et conuenable.

Becauteu yemand oft cauteu met yemand: Deuiser *ou* parler avec aucun, arraisonner aucun.

Becken: Bassin.

Beckeneel van den hoofde: Le crane, l'os *ou* le test de la teste.

Beclach / z. beclagh.

Becladden / besmetten / vuul maken / besmockelen oft bezueluwen: Se crotter, ordir, barbouiller, enlaidir, souiller, faire laid, vilener, salir, maculer, tacher, polluer, honnir *ou* contaminer.

Becladt: Ord, crotté, barbouillé, souillé, vilain / maculé, taché, pollu, contaminé *ou* enlaidy.

Beclagh: Complaincte *ou* doleance.

Beclaghen eenigh dijngh: Regretter quelque chose.

Beclaghen hem yewers af: Se plaindre *ou* complaindre.

Beclappen yemand: Diffamer *ou* esclandrir aucun, le diffamer.
Beclappijnghe: Diffame, esclandre *ou* diffamation.
Beclatten / b. becladden: Se crotter, honnir etç.
Becleeden oft omcleeden: Vestir et couvrir à l'entour.
Becleemen: Enduire d'argille.
Beclemmen: Monter dessus.
Becleuen / ghewassen oft becommen: Creu devenu grand, qui a prins croissance.
Beclicken oft betrapen: Atteindre, attraper *ou* surprendre.
Beclickt / betraept oft achterhaelt: Rattaint, surprins, saisy *ou* attrapé.
Becliuen / groeyen oft wassen: Croistre *ou* recroistre, prendre croissance, s'augmenter.
Becommen oft ghenesen van ziekten: Se guarir, recouurer santé, se renforcer, se garantir *ou* refaire.
Becommen int groeyen / z. becliuen: Recroistre etç.
Becommerd[.] yewers met besigh oft belemmerd: Empesché, empestre *ou* occupé.
Becommeren oft belemmeren: Empescher, empestrer, encombrer *ou* occuper.
Becommertheyt oft belemmertheyt: Destourbier, empeschement, encombre *ou* encombrer, occupation.
Becoopen / ghelden / goet doen / verghelden / betalen / becostighen oft den coopman goed doen: Payer, satisfaire pour quelque chose, souffrir[,] porter *ou* endurer le mal ou la peine.
Becoort oft ghetenteert: Tenté, esproué *ou* essayé.
Becoren: Taster, tenter, sonder, experimenter, essayer *ou* esprouer.
Becoringhe: Tentation, preuue *ou* assay.
Becrabbeld: Gratigné.
Becrabbelen oft becrabben: Gratigner.
Becrupen: Attrapper en tapinois *ou* en tapissant.
Becrupen eēn maeghd oft onteeren: Deshouser *ou* violer vne vierge.
Becuken / z. beclicken: Attrapper etç.

Bed.

Bedacht: Raduisé.
Bedachtelicken: Auiséement.
Bedachten hem: Se raduiser.
Bedęruelijnghe oft kind dat men bedęrft: Enfant gasté.
Bedęruen: Gaster, degaster, corrompre *ou* empirer.
Bedęruen van selfs: Se gaster *ou* tourner en ruyne.
Bedęruenes oft bedęruijnghe: Gastement, corruption, degast *ou* destruction.
Bedaeght oft tsynen daghen commen: En age *ou* agé.
Bedammen / bediken / begrauen / bedeluen: Faire des leuées *ou* tranchées à l'entou de quelque chose.
Bedampelen / betrippen met voeten of beterden: Marcher sur quelque chose et fouler aux piedz *ou* petteler.
Bedampelt: Foulé aux piedz, pettelé.
Bedanken: Remerciër, sçauoir gré *ou* rendre graces.

Bedanckijnghe: Remerciement, action de graces.

Bedanckt: Remercié,

Bedaut: Plein de rosée, *ou* arrousé.

Bedauwen: Arrouser

Bedde daer men op slaept: Lict.

Bedde in den lochtijgh: Quarreau.

Bedde in den acker op ghesaeyt land / tusschen de voren oft strijbedde: La terre esleuée en vn champ entre les rayons, sus laquelle la semence croist *ou* un seillon.

Beddecleed / saerge oft culcte: Couverture de lict *ou* lodier.

Beddecooper: Coutilcier.

Beddeghenoot / huysvrauwe oft ghetrauwet wijf: Femme, femme legitime *ou* femme d'home marié.

Bede: Prière, requeste *ou* supplication.

Bedecken oft decken: Couvrir.

Bedeckijnghe: Couurement.

Bedeckt: Couvert.

Bedeeldelicken: A part, séparément, par cy par la, non point tout ensemble, distinctement.

Bedeelen / uutdeelen in diuērsche plaetsen / verstroyen: Distribuër, departir et diuiser par cy par la, espartre.

Bedeeldt: Distribué, diuisé, departy *ou* espars.

Bedeelijnghe: Partissement, diuision, distribution, espartement *ou* esparsment.

Bedéghen oft rijckgheworden: Devenu riche et puyssant.

Bedelēre: Vn poure qui demande l'aumosne, mendiānt, belistre, marault, bribeur, truand *ou* caimand.

Bédelen oft broodbidden: Demander l'aumosne, belistrer, pourchasser sa viē d'huis en huis, mendiēr, briber, truānder *ou* caimander.

Bédelēriē: Poureté telle qu'on demande sa viē, mendicité [,] truāndise.

Bedelf oft deluijnghe: Enfouyssement, leuée *ou* trenchée de terre.

Bedeluen oft deluen: Enfouyr *ou* munir de rempars.

Béden / b. bidden: Priēr.

Bederflijnghe: Enfant gasté.

Bederuen / b. bedēruen: Gaster.

Bediden: Prouffiter *ou* profiter, gagner, auancer, se bien façonner *ou* bien gouverner.

Bedied oft teeken: Signe qui nous represente et denote quelque chose *ou* signal.

Bedieden oft beteēckenen yet quaets oft goeds: Signifier, emporter *ou* denoter.

Bedieden / verclaren / uutlegghen / doen verstaen oft kennelick maken: Declarer, interpreter, donner à cognoistre et entendre quelque chose obscure et douteuse, expliquer, exposer *ou* moraliser.

Bediedelicken / bescheēdelicken / openlicken / claerlicken oft naectelicken: Bien ouuertement, clairement, expressément, particulierement, nommément, par expres, precisement *ou* specialement.

Bediedijnghe oft bediedenis: Demonstration, signifiante, signification, declaration, interpretation, exposition *ou* explication.

Bedieder *oft ouerzetter van d'eēn tale in d'ander*: Traducteur, interpretateur, traducteur, qui tourne quelque chose d'une langue en autre.

Bediedsel / z. bediedijnghe: Declaration.

Bedienen eenighen staet *oft officiē*: Faire *ou* servir vn estat et office.

Bedijcken *oft bedammen*: Munir de rempars, faire vne leuée de terre, terrade *ou* digue.

Bedijncken hem: Se raduiser.

Bedijncken *oft ouerdijncken yet*: Mediter, pourpenser, contempler *ou* imaginer.

Bédijnghe *oft bede*: Oraison, prière *ou* supplication.

Bedijnghen / dijnghen *oft coopmanschapen om coopen*: Barguiner *ou* marchander.

Bedocht: Raduisé.

Bedoluen: Enfouyr *ou* muni de rempars, trenchées *ou* leuées de terre.

Bedoruen: Corrompu, gasté, destruiet.

Bedraghen *oft anclaghen*: Accuser.

Bedréghen *oft beëttert*: Plain de bouë et ordure qui sort d'un clou, apostume *ou* playë.

Bedréghen / z. aengheclaeght: Accusé.

Bedrieghelick: Caut *ou* fin, plein de tromperië, fraudulent, trompant.

Bedrieghelicken: Cautement, cauteusement, frustratoirement, par dol *ou* tromperië.

Bedrieghen yemand: Barater, deceuoir, cauiller, frauder, frustrer, abuser, tromper, engigner *ou* tricher.

Bedriegher: Trompeur, cauillateur, corbineur, fraudeur, finet, barateur, tricheur *ou* cauteleux.

Bedrieghinghe *off* **bedrogh**: Dol, tromperië, cauillation, corbinerië, abuz, deception, frustration, barat, fraude, abusement, fraudation, trichië, cautèle *ou* finesse.

Bedrijf / daed *oft voordstel*: Faict *ou* menée.

Bedriuen *oft yet doen*: Faire.

Bedrogh / z. bedrieghinghe: Dol, abuz.

Bedroghen: Fraudé, deceu *ou* trompé.

Bedroufdelicken *oft druckelicken*: Par tristesse et douleur, tristement, dolentement *ou* douloureusement.

Bedrouft *oft drouue*: Dolent, triste *ou* marry.

Bedrouft zijn: Estre desplaisant, marry, triste et dolent.

Bedrouuen yemand: Rendre et faire aucun triste et marry, contrister.

Beduchten hem: Se doubter *ou* s'en doubter.

Beduncken / b. bedinken hem: Se raduiser.

Bedwangh: Contrainte.

Bedwangh van pērdēn *oft een brake*: Vne broyë *ou* mortaille.

int Bedwangh zijn: Souffrir le mors et estre cheuauché.

Bedwellemen *oft duezigh maken*: Estourdir *ou* rompre la teste.

Bedwelmt: Estourdy.

Bedwelmythet: Estourdissement.

Bedwinghen: Contraindre.

Bedwonghen: Contrainct.

Bee.

Bee / beede *oft alle beede*: Tous deux.

Beelde: Image.
Beelde snider: Tailleur d'images.
Beelfroot⁺ oft schautorre: Belfort.
Beemde oft męsch: Vn pré.
Beenden oft męschen: Des prez *ou* pręrięs.
Been des menschen: lambe.
Beenen oft van beene: Qui est d'oz.
Beenen⁺ / scheeuen oft schimpen: Brocarder.
Beęntgin zetten om te doen vallen: Faire le crochet.
Beer: Verrat.
Beęstachtich oft beęstelick: Bestiäl, brutier *ou* brutal.
Beęstachticheyt: Bestise *ou* brutalité.
Beęstachtigh ghemaect: Abruty *ou* embesty.
Beęstachtigh maken oft werden: Abestir, abrutir *ou* embestir.
Beęste: Beste.
Beęstelicken: Bestement, brutalement.
Beętcoole: Bette.
Beete van voghels: Trappe, perche, assiette *ou* iuçhoir.
Beeten oft nederslaen: lucher, percher.

Beg.

Begaeft van goede zeden: Estre saisy *ou* doué de bonnes meurs.
Begapen: Regarder.
Begauen oft beghiften: Douér, faire don *ou* present.
Begeghenen / wederstaen oft beteghenen: Estre aduersaire, et contraire, impugner, contrarięr, repugner[,] resister, obuięr *ou* empescher.
Beghęrd: Desiré, souhaité *ou* requis.
Beghęren: Desirer, souhaiter, requerir, regretter, appeter *ou* affecter.
Beghęrigh oft dat men zeer beghęrd: A desirer *ou* desirable.
Beghęrigheyd oft beghęrte: Desir, souhait, concupiscence *ou* affection.
Beghęrlick: Desirant, conuoiteux *ou* appetissant.
Beghęrlicheyt oft beghęrte: Desir.
Beghęrte⁺ / lust oft lijnghenesse hebben yewers toe: Estre gros de quelque chose *ou* l'appeter et desirer fort.
Beghecken yemand: Se mocquer d'aucun.
Beghecker: Mocqueur.
Begheckijnghe: Derision, mocquerię.
Begheckt: Mocqué.
Begheeren / z. beghęren: Desirer.
Beghęrsen / bestormen / aengaen om bevechten oft te keere gaen: Assaillir.
Beghéuen oft ghebreken: Defaillir.
Beghéuen gheld: Allouęr *ou* essiller.

+ **Beelfroot:** *gandensi(.) turris*; K_{2,3} Beffroy, [belfort, belfroot]. *Specula*, pharus, [...].

+ **Beenen:** *bon* tweemaal, *scheeuen* is onderstreept; K_{2,3} *beenen fland .j. schimpen . Cavillari; schimpen ... cavillari; [scheeven fland .j. schimpen . Cavillari].*

+ **Beghęrte:** *langhenisse apud brugenses*; K₃ *langhen vetus .j. verlanghen .*

Beghéuen hem tot wellusten ende onghere[ge]lthede oft wulpschede: S'abandonner *ou* s'addonner à plaisirs et voluptez desordonnez.
Beghéuen oft verlaten: Abandonner *ou* delaisser.
Beghéuen / ghelaten oft ontslegghen: Abandonné *ou* delaissé.
Beghieten: lecter de l'eau[ë], mouiller *ou* arrouser.
Beghiften: Faire present, presenter, donner, bailler en don *ou* douër.
Beghifft: Doué.
Beghilen oft bedriegghen: Deceuoir.
Beghin / beghinnijnghe oft beghinsel: Principe *ou* commencement.
Beghine: Vne beguine.
Beghijntgen oft kinderdouck: Vn beguin.
Beghinnen: Commencer.
Beghinnende oft ingaende te Kersmesse: Entrant à Noël.
Begoten oft nat ghemaect: Arrousé, iecté de l'eauë *ou* mouillé.
Begracht oft omgracht: Enuironné de fosses.
Begrachten: Enuironner de fosses.
Begrauen oft in d'erde legghen: Enterrer, inhumer, mettre en terre *ou* ensepuelir.
Begrauen oft in d'erde gheleyt: Enterré, inhumé *ou* ensepueley.
Begrauijnghe: Enterrement.
Begrémen⁺ / zwart maken / zwarten oft begrymen: Noircir *ou* boudrer.
Begrepen / berespt oft ghestraf: Reprins.
Begrijp oft omvangh: Comprins.
Begrijp oft straffijnghe: Reprehention *ou* reproche.
Begrijp oft verstand: Entendement *ou* intelligence.
Begrimen⁺ oft begremen: Noircir *ou* boudrer.
Begripen oft omvanghen: Comprendre *ou* enuironner.
Begripen int verstand: Comprendre *ou* entendre.
Begripen / by den nuese nemen / straffen oft berespen: Reprendre.
Begriper of[fl] goed van verstande: Capable.
Begrijpinghe oft berespijnghe: Reprehension.
Begordt / oft groot van kinde: Grosse d'enfant *ou* enceincte.
Beguuchghelen / beghecken: Mocquer.

Beh.

Behaerd oft ghehaerd: Velu, pelu.
Behaet / ghehaet oft benijdt: Hay.
Behaghen: Complaire *ou* plaire.
Behaghelick: Plaisant *ou* delectable.
Behaghelicken: Plaisamment *ou* delectablement.
Behaghelickheyt oft behaghen dat men heeft: Plaisance *ou* plaisir.
Behaeght oft afghetuunt: Clos *ou* enuironné d'une haye.

- + **Begrémen:** *begrimmen* **fland. gand** (alles doorgeh.); $K_{2,3}$ be-gremen, begriemen, [be-gremelen] **flandr.** Denigrare, ...; zie volgend woord.
 + **Begrimen:** *begrimmelen* **brugh.**; $K_{2,3}$ be-gremen, begriemen, [be-gremelen]. **flandr.:** Denigrare, maculis inficere, [maculare. *angl. grime*].

Behaghen met eender haghe: Enuironner d'une haye.
Behalen een zieckte: Gagner vne maladië.
Behaluen / z. behaudens: Saulf *ou* moyennant.
Behaten yemand: Porter enuië *ou* vouloir mal à aucun.
Behaudelicken oft behaudens: Saulf, reseruë, parmy *ou* moyennant.
Behauden cost: Bonne despence *ou* despens bien employez.
Behauden oft ghehauden: Reseruë, tenu, sauluë *ou* preseruë.
Behauden oft hauden: Reseruer, tenir *ou* preseruer.
Behauden reyse: Prosperité de chemin, bon voyage *ou* ville gagnée.
Behaudens / z. Behaudelicken: Saulf.
Behelpen hem: S'ayder.
Behendigh: Qui se sçait ayder et entendre en tout, actif *ou* subtil.
Beherten: Prendre à coeur.
Behetterd: Plein de bouë et ordure.
Behooren: Debuoir *ou* appertenir.
Behoorlick: Deu *ou* pertinent.
Behoorlichey oft behoorte: Pertinence.
Behoorlicken: Pertinemment *ou* deuëment.
Behoorlicken middel: Voye deuë et raisonnable.
het Behoort oft behoort toe: Il appartient.
het Behoort oft betaemt: Il affiert.
Behoorte oft behoorlichey: Pertinence.
Behouuen oft ghebreken: Auoir faute et disette de quelque chose.
Behouuelick oft behouftigh: Qui a faulte et disette, disetteus, indigent, souffreteux, chëtif, necessiteus *ou* poure.
Behouuelicheyt: Disette, default de quelque chose, poureté, indigence *ou* chetieté.
Behuust: Edifié *ou* basty.
Behuwen: Proficter *ou* auoir par mariage.
Behuwet: Escheut *ou* proficté par mariage.

Bei.

Beiäerden / z. Beyaerden.
Beiighenen / z. beteghenen: Contrariër.
Beiden / z. beyden. Attendre.

Bek.

Beke: Ruisseau.
Bekeerd: Conuerty.
Bekeeren: Conuertir.
Bekeeringhe: Conuersion.
Bekend oft ghekent: Cogna.
Bekennen oft kennen: Cognoistre

Bekennen de vrientschap ende weldaet: Reconnoistre le plaisir et bien faict.
Bekennen oft ghewaer werden: Decerner *ou* appercevoir.
Bekennesse oft kennesse: Cognoissance.
Bekent werden: Estre decerné, cognu *ou* apperceu.
Bekenzaem oft dancbaer: Reconnoissant.
Bekenzaemhey: Reconnoissance.
Bekenzaemlicken: Auec reconnoissance.
Beker oft drijnckpot: Vn pot à boire faict de terre.

Bekéuen: Tansé.

Bekiuen *oft* **kiuen:** Tanser l'vn à l'autre, debatre de paroles *ou* noiser.

Bekiken: Veoir *ou* regarder.

Beklagen / **b. beclaghen:** Complaindre.

Bekommen / **b. becommen:** Se guarir.

Bekoopen / **b. becoopen:** Payer.

Bel.

Belabberen*oft* **becladden:** Maculer, tacher, souiller, honnir *ou* ordir.

Belachghen *yet* *oft* **lachghen yewers om:** S'en rire pour quelque chose.

Beladen / **laden** *oft* **belasten:** Encharger *ou* charger.

Beladen *oft* **gheladen:** Chargé *ou* enchargé.

Belanck⁺ *oft* **noodzake:** Affaire nécessaire, negoce, charge, soing *ou* cas d'importance.

Belast: Enchargé.

Belasten: Encharger.

Belasten yemand voor trecht: Accuser.

Beléden *oft* **ghekend:** Confessé.

Beleeden: Desduire *ou* conduire.

Beleēndt: Engagé.

Beleenen eenighen pand: Engager.

Beleefdelicken *oft* **hoofschelicken:** Courtoisement, humainement, gracieusement, liberalement *ou* benignement.

Beleeftheyt: Courtoisië, humanité, gracieuseté, liberalité *ou* benignité.

Beleeft *oft* **hoofsch:** Courtois, humain, gracieus, liberal, bening, doux, affable *ou* debonnaire.

Belegghen zijn ghelt: Essiller *ou* employer son argent.

Belegghen een stad: Camper deuant vne ville *ou* l'assieger.

Belegh: Assiegement *ou* le siege.

Beleyd: Assiegé.

Belenden⁺: Deuenir, finir ses iours, vië *ou* chemin.

Belet: Empeschement, obstacle, destourbier *ou* destourbanche, arrest *ou* resistance.

Belet doen *oft* **beletten:** Empescher, engarder, empestrer, entouiller *ou* encombrer.

Belghen hem *oft* **yet qualick nemen:** Se desplaire, prendre desplaisance, prendre à desplaisir quelque chose et l'endurer bien enûy.

Belhamel *oft* **cubber:** Le chef, premier *ou* principal de tous.

Beliden *oft* **bekennen:** Confesser.

Belieghen: Mettre sus quelque menterië à quelqu'un.

Belieuen *oft* **lief doen yemand:** Faire plaisir, plaire *ou* complaire à aucun.

Beliefte: Plaisir.

Belijd: Confession.

+ **Belanck:** *.j. ver-lanck*; K_{2,3} *ver -lan gh*, *be -lan gh*, *Necessitas*, *res necessaria*; *b e -lan gh*. [*.j.*] *ver -lan gh*. *Res momentosa*, *necessaria*;

+ **Belenden:** *pervenire*; K₃ *be -lenden* **fland** *.j. ver -eynden*. *Evadere*, *pervadere*; K₂₋₃ *ver -eynden*. *Finire...* [*Pervenire*].

Belle: Sonnette.

Belle / een stad: Baillieu.

Bellen yemand: Mettre au registre des insensez, *ou* defendre à aucun le gouuernement de son bien.

Belleken: Cymbale *ou* clochette.

Belofte: Promesse.

Beloken: Clos, enclos, fermé *ou* enfermé.
Belooft: Promis.
Belouen: Promettre.
Belueteren yemand: Rigoller, tromper *ou* decevoir aucun.
Beluken: Enclore *ou* enfermer.
Belustighen: Se delecter *ou* deduire.
Belustijnghe: Dedit *ou* delectation.
Beluuck oft beluucksel: Cloisture, cloison *ou* cloistre.

Bem.

Bemanen oft bezwēren: Adiurer *ou* coniuurer.
Bemanijnghe: Coniuration.
Bemasscheren oft begrimen: Faire noir, noircir *ou* boudrer.
Bemēcken oft aanzien: Aduiser *ou* considerer.
Bemēcken oft ghewaer werden: Appercevoir.
Bemessen het land: Fumer les terres.
Bemest met messe: Fumé.
Bemetsen oft metsen: Massonner.
Bemetst: Massonné.
Bemindt: Aymé.
Beminnen oft minnen: Aymer.
Beminnijnghe: Dilection *ou* amourachement.
Beminder oft minder: Amateur *ou* amoureux, qui ayme.
Bemoeden: Souspeçonner.
Bemoeder: Souspeçonneur.
Bemoen oft bemoedijnghe: Souspeçon.
Bemoren: Embouër *ou* embourber, se crotter.
Bemoord: Bouëux *ou* crotté.
Bemossen oft beschemmelen: Deuenir couuert de mousse, se moisir *ou* se rancir.
Bemost oft beschemmel: Couuert de mousse, moisi, chansi *ou* ranci.
Bemostheyt oft beschemmeltheyt: Moississure *ou* chanssissure.
Bemuld: Pouldreux, plein de pouldre.
Bemuren: Enuiron[n]er de murs.
Bemuurd: Enuironné de murs *ou* muré.

Ben.

Benautheyt: Angoisse *ou* destresse.
Benauwen: Angoisser, tormenter, chagriner, donner grand ennuy tant au corps qu'à l'esprit.
het Benaut ende queltzeer mijn herte: Il angoisse et tormente fort mon coeur.
Benaut zijn: Estre en destroit *ou* en destresse.
Bende: Vne bande *ou* bandelette.

Bende crijschvolcks: Bande de gendarmes.
Beneden: Embas.
Beniden yemand: Porter enuië sus aucun, le hair *ou* enuiër.
Benider: Enuiëux *ou* aemulateur.
Benidijnghe: Enuië *ou* hayne.
Benijdt: Enuié.
Benne oft platte mande: Vne banne.

Bep.

Bepalen / bescheeden / in zekere palen oft henden sluten: Limiter, border, determiner, enclorre en certains fins et limites.
Bepect: Poissé.
Bepéken: Poisser.
Bepékijnghe: Poissement.
Bepeynst: Raduisé.
Bepissen: Compisser.
Beplackt met more: Enduy de bouë.

Beplant: Pourplanté.

Beplanten: Pourplanter.

Beprecken oft besmetten: Tacher, entacher, souiller *ou* maculer.

Bepleckt: Taché, souillé *ou* maculé.

Beprouuen oft bezoucken: Faire preuue, essayer, tenter, experimenter *ou* esprouuer.

Beprouft: Essayé, tenté, expérimenté *ou* esprouué.

Beq.

Bequame / z. became: Conuenant.

Bequijlt oft besequet: Souillé et ordy de baue et crachat.

Bequilen oft besequeren: Bauer *ou* embauer.

Ber.

Beraden hem: Prendre conseil *ou* consulter.

Beraden eenen anderen: Donner conseil *ou* conseiller.

Beradigh oft beraedzaem: De bon conseil *ou* qui donne bon conseil.

Beradijnghe: Consultation.

Beraest oft dul: Enragé.

Berapen oft ghecrighen: Acquerir *ou* gaingner.

Beraept: Acquis *ou* gaingné.

Berau oft leedtschap: Repentance.

Berauwen oft berau hebben: Se *ou* soy repentir.

Berc / b. bęrckenboom: Bouleau.

Berd: Ais *ou* aisselle.

Berderen oft zolderen yet: Plancher, lambrisser *ou* pauer d'ais.

Berechten oft verandwoorden: Dire, declarer *ou* respondre.

Berechten yemand: Administrer les saintz sacramentz de l'eglise.

Berédend: Qui a bonne grace à parler, qui parle bien et à propos, qui deuse bien, bien parlant, bien emparlé *ou* facond.

Berédentheynt: Faconde *ou* grace de bien parler.

Beredendlick: De bonne grace *ou* facondement.

Bereed oft ghereed: Prest, appresté, appareillé, préparé *ou* mis à point.

Bereeden / bereen / ghereeden oft toerusten: Apprester, appareiller, preparer *ou* equiper.

Berékenen: Rendre par compte.

Berékent: Rendu par compte.

Berespen oft straffen: Reprendre, blamer *ou* reprocher.

Beresper: Repreneur.

Berespijnghe: Reprehension, reproche.

Bergh / b. bęrh: Vn mont *ou* montaigne.

Berghen / b. bęrghen: Cacher.

Beriden een pęrd: Cheuaucher vn cheual.

Beriden / riden / besprijnghen ghelijc de beesten d'een den anderen doen:

Saillir *ou* courir.

Berm / z. baerm: Leuée de terre.

Bermhertigh: Misericordieux, qui a pitié et compassion de la misère d'aucun, et luy ayde, qui a mercy d'aucun *ou* compassieux.

Bermhertigheyt: Pitié, compassion, misericorde, mercy *ou* commiseration.

Bermhertighlicken: Avec pitié et misericorde *ou* misericordieusement.

Bernen: Brusler, ardre *ou* ardoir.

Bernijnghe: Toute matiere à faire feu *ou* chauffage.
Beroerdt: Esmu *ou* perturbé.
Beroeren: Esmouuoir, troubler, perturber.
Beroerijnghe oft oploop: Mutinerië *ou* sedition.
Beroerte: Esmeute.
Beroertemaker: Meutin.
Beroest: Enrouillé.
Beroesten: Enrouiller.
Beroesthey: Enrouillure.
Berommen hem: Se vanter.
Berommer: Vanteur.
Berommijnghe: Vanterië.
Beroockt: Enfumé.
Berooken oft in den roock hanghen: Enfumer.
Berooft: A qui on a osté quelque chose *ou* priué de quelque chose.
Beroouen: Priuer et oster quelque chose à aucun.
Beroouijnghe oft benemijnghe: Priuation.
Berou / z. berau: Repentance.
Berou / ontsegh oft beroupijnghe: Desiëment, prouocation, deffiance *ou* deffi.
Beroupen yemand: Defiër, prouoquer.
Beroupen hem voor eenen anderen luge oft betrecken een ghedijnghe: Appeler.
Berou oft betreck van vonnesse: Appellation.
Berrijnghe / z. bernijnghe: Chauffage.
Berst⁺ / clack oft crack: Son violent et aspre de quelque chose que ce soit, cracquement *ou* pet.
Bersten: Creuer.
Bert / b. berd: Ais *ou* aisselle.

Bes.

Beschermen: Defendre, preseruer *ou* garantir.
Beschermmer: Defendeur.
Beschermijnghe: Defense, defension *ou* preservation.
Beschermt: Defendu *ou* preseruë.
Beschadighen: Adommager, endommager *ou* interesser.
Beschaedt: Qui porte *ou* souffre dommage, endommagé.
Beschaedtheyt / verlies oft schade: Dommage, interest *ou* perte.
Beschaemt: Honteux.
Beschamen yemand: Ahontir, faire honteux *ou* honte à aucun.
Beschaemte oft beschaemtheyt: Honte *ou* vergongne.
Beschaemt zijn: Auoir honte *ou* se hontir.
Beschanssen: Mettre des clayës d'osier rempliës de terre, en lieu de rempartz.
Beschanst oft bedoluen: Muny *ou* enuironné des fosses *ou* rempars.
Beschauwen oft beschaduwten: Enombrager.
Beschauwen oft verschauwen hem in heet water: S'eschaulder.

+ **Berst:** *Crepitus*; K₃ b e r s t **fland.** *Crepitus*, fragor.

→ *Le chien eschauldé deaue chaulde, a peur de la froide.*

Beschauwet: Enombragé.

Beschauwt in heet water: Eschauldé.

Besheet / waerheydt oft claerheydt van eenigher zake: Certification.

Bescheedt doen: Faire raison.

Bescheedichlicken: Tout [à] plain: clairement, parfaitement *ou* distinctement.

Beschemmelen: Se moisir.

Beschéten oft bedroghen: Trompé *ou* abusé.

Beschéten oft becackt: Embrené.

Beschicken yet: Porter soing *ou* auoir cure et soing à bien faire vne chose *ou* soingner.

Beschicken eenen brief: Addresser vne lettre.

Beschieten oft dienen yewers toe: Seruir à quelque chose.

Beschiten: Pourchiër.

→ *Pisse clair et pourchië le medicin.*

Beschrabben oft becrabben: Grater.

Beschrauwen int aenzichte: Exploré.

Beschreyen yemands dood oft ongheluck: Plorer la mort ou malheur d'aucun.

Beschriuen yet: Descrive, mettre *ou* rediger par escrit.

Beschriuen yet al int langhe oft met veel woorden: Lascher bride au cours de la plume.

Beschudden yemand: Garantir aucun.

Beseffen oft ghewaer werden: Appercevoir.

Beslabben oft becladden: Barbouiller *ou* se crotter.

Beslapt oft becladt: Enordy, souillé *ou* crotté.

Beslaen oft doen slaen yemands goet: Arrester les biens de quelqu'un par la main de lustice.

Beslaen met iser / zeluer oft latoen: Ferrer *ou* enchasser.

Beslaen met gaud oft zeluer: Renduire *ou* ençhasser en or ou argent.

Beslaen oft verdeessemen: Empaster.

[*Beslapt.* zie na **Beslabben**]

Besleghen oft ghedoen staen: Arresté.

Besleghen met iser: Ferré *ou* enchassé.

Besliken: Crotter.

Beslijckt: Crotté.

Besloten: Enfermé.

Besloten plaetse: Vn pourpris, lieu cloz *ou* cloistre.

Besluten eenighe redene: Conclure quelque raison.

Besluten: Enfermer *ou* enclorre.

Besluut: Conclusion.

Besluutsel oft beluuck: Cloisture, cloistre *ou* cloison.

Besmeren oft bestrijcken: Oindre *ou* frotter de quelque liqueur.

Besmockelen: Maculer, ordir *ou* souiller.

Besnéden: Circonciz.

Besniden: Circoncir.

Besnidenesse: Circoncision.

Besnott: Morûeux.

Besnotten: Enmorûer.

Bespersen: Arrouser.

Bespauwen: Encracher.

Bespieden oft belaghen: Guetter, espiër *ou* eschaugueter.

Bespieder: Vn espiëur *ou* guetteur.

Bespoghen: Encraché.

Bespotten: Mocquer *ou* brocarder.

Bespotter: Mocqueur *ou* brocardeur.

Bespraeydt: Arrousé.

Bespraeyen: Arrouser.

Bespreck: Condition.

Bespreken oft beraden hem: Se raduiser.

Bespreken yet van te voeren: Faire marché *ou* condition d'auoir quelque chose.

Bespreck wesende: Parmy et moyennant *ou* reserué.

Besprijnghen het vleesch: Assaisonner la chair.

Besprijnghen yemand onvoorziens: Assaillir aucun au desprouueu.

Besprijnghen oft beriden ghelijck de beesten doen: Saillir *ou* courir.
Bespuwen: Encracher.
Bessem: Ballay *ou* ramon.
Bestaen yet te doene: Entreprendre.
Bestaen van bloede: Estre cousin *ou* de parenté.
Bestand van oorloghen: Treues de guerre.
Beste cleederen: Meilleurs habillemens.
int Beste van zynen leuen zijn: Estre en plaine fleur de son age.
Bestéden eenigh werc te maken: Marchander à faire quelque ouurage.
Bestéden een kind ter scholen: Colloquer vn enfant à l'escole.
Bestéden oft bewaren: Mettre en garde, cacher, serrer *ou* garder.
Bestéden om met yemand te wonen: Mettre avec quelqu'un.
Bestéden oft verhuren: Donner à louage.
Bestéden wel zynen tijd oft zijn gheld: Employer bien son temps *ou* son argent.
zijn Beste doen: Faire son debuoir *ou* le mieux qu'on peult.
Besteetsterigghe: Commanderesse.
Besteedt oft bewaerd: Caché, mis en garde, serré *ou* gardé.
Besteedt om wonen: Mis *ou* colloqué avec quelqu'un.
Besten / b. bersten: Creuer.
Bestellen / beschicken oft bewegen: Adresser.
Bestellen een pèrd oft andere beeste: Penser vn cheual *ou* autre beste.
→ L'oeil du maistre pense le cheval.
Bestieren oft bedrieghen: Tromper *ou* rigoller.
Bestieren / temmen: Cheuir *ou* donter.
Bestoken / bestormen oft bevechten: Faire assault, alarme *ou* assaillir.
Bestormijnghe oft storm: Assault.
Bestréken met zalue: Oinct.
Bestreden oft bekeuen: Tenché.
Bestreden oft bevochten: Combatu.
Bestriden: Liurer assault *ou* combatre.
Bestrijcken met more ghelijc om eenen houen te stoppen: Enduire de bouë comme pour boucher *ou* estouper vn four.
Bestrijcken met olië oft zalue: Oindre.

Bet.

Bet oft beter: Mieulx.
Betaelt: Payé.
Betalen: Payër.
Betalijnghe: Payerment.
Betamelick: Conuenant, seant *ou* aduenant.
Betamelicken: Conuenablement.
Betamen oft wel voughen: Estre conuenant et bien seant.
het Betaemt: Il est bien conuenant *ou* conuenable, il est bien seant *ou* aduenant, il sied bien, il conuient *ou* il affiert.
Betateren: Souiller *ou* barbouiller.
Bete: Morceau.

Beteekenen *oft* **bedieden**: Signifiër.
Beteghenen / **z. begeghenen**: Contrariër.
Betemmeren: Bastir *ou* edifiër.
Beter: Mieulx *ou* meilleur.
Beteren: Amender *ou* reparer.
Beterijnghe *oft* **boete**: Remede *ou* amende.

Beternesse *oft* **beterijnghe**: Amendement *ou* reparation.
Betoogh: Monstrement *ou* enseignement.
Betooghen *oft* **doen blijcken**: Monstrer, demonstrer *ou* faire preuue.
Betooght: Decerné, monstré *ou* démontré.
Betouuert: Enchanté *ou* ensorcelé.
Betououeren: Enchanter *ou* ensorceler.
Betrapen *oft* **beclicken**: Attaindre, surprendre *ou* attrapper.
Betrappelt *oft* **bedampelt**: Conculqué *ou* pettelé.
Betrappelen *oft* **bedampelen**: Fouler aux pieds *ou* petteler.
Betrauuen: Croire, se fiër, confiër *ou* se tenir assuré.
Betrauuen hebben: Auoir confiânce.
Betreck *oft* **patroon**: Pourtraict *ou* patron.
Betreck van vonnesse: Appellation.
Betrecken eenigh ghewijsde: Appeller.
Betrecken *oft* **bootseren**: Trasser, tirer *ou* pourtraire grossement.
Betrecken yemand tot goede manieren van leuen: Adextriër.
Betreden *oft* **bedampelen**: Fouler aux piedz *ou* petteler.
Betrippelen: Petteler *ou* fouler aux piedz.
Betrouwen: Se confiër.
Betunen *oft* **omhaghen**: Clorre et munir d'une haye *ou* aultre chose tout à l'entour.

Bev.

Bevaerd: Voyäge, voyăgement *ou* peregrination.
Bevaerden verre reysen uut den lande: Aller sus les champs en pays lointaing et estrange, voyager.
Bevalligh *oft* **aenvallende**: De bonne grace et beau maintien.
Beuallicheyd: Gratosité, amiableté, mignotise *ou* bonne grace.
Bevangh *oft* **een plaetse die beurijd is**: Pourpris.
Bevanghen met den anderen / vervanghen *oft* **mede begripen**: Comprendre *ou* esprendre.
Bevanghen van eender zieckten: Saisi d'une maladië.
Bevechten *oft* **bestriden**: Oppugner, combatre *ou* assaillir.
Beuel: Commandement.
Beuel hebben ouer volck van oorloghen: Auoir charge et conduite de gens de guerre.
Beuëlen: Commander *ou* enjoindre.
Béuen: Trembler.
Béuer een beeste: Vn bieûre.
Bevesten *of* **bedeluen**: Faire des fossez *ou* fouir tout à l'entour.
Beuestighen *oft* **vast maken**: Confermer, affermer *ou* affirmer.
Bevinden: Trouuer.
Bevlecken: Barbouiller, souiller *ou* maculer.
Beuolen: Commandé *ou* enioinct.
Bevonden *oft* **achterhaelt van dieften**: Saisi *ou* attainct de larrecin.
lc hebbe hem zulck bevonden *oft* **gebonden**: le l'ay trouué tel.
Bevrachten *oft* **bevrechten een schip**: Freter vne nauire.

Bevriden: Franchir *ou* affranchir.

Bew.

Bewaerder: Garde.

Bewaren oft besteden: Serrer, cacher *ou* garder.

Bewaren teghen tschemmel / most oft verrottijnghe: Preseruer, engarder.

Bewaernesse oft bewarijnghe: Garde.

Bewerþ by gheschrifte: Minute.

Bewerpen oft betrecken: Tirer, trasser *ou* pourtraire.

Bewateren oft wateren: Remplir d'eauë *ou* abbreuer.

Beweenen: Plorer *ou* deplorer.

Beweghen oft beschicken yet daer tbehoort: Adresser.

Beweghen oft stieren tot yet te leeren: Enhorter, adexteriër *ou* agiter.

Beweeght oft gheroert werden: Estre meu *ou* esmeu.

Bewesen: Monstré *ou* démontré.

Bewesen gheld: Argent assigné.

Bewinden: Entortiller à l'entour, esmailloter *ou* enûeloper.

Bewysen: Demonstrer.

Bewysen gheld oft schult: Assigner *ou* consigner argent *ou* debte.

Bewijs oft betoogh: Demonstration, preuue *ou* document.

Bewijs voor schult: Assignation *ou* consignation.

Bewompelen een zake: Attourner vn affaire.

Bewompelen⁺ oft bedecken yet: Couurir *ou* desguiser.

Bewompelen met doucken oft andersins: Enuelopper, mailloter *ou* enfaschiner.

Bewonden: Entortillé à l'entour, esmailloté *ou* enueloppé.

Bey.

Beyaerd: Carrillon.

Beyaerden: Carrillonner *ou* sonner à carrillon.

Beyaerder: Carillonneur.

Beyde oft beede: Tous deux *ou* tout et deux.

Beyden oft dralen: Attendre, targer, tarder *ou* sejourner.

Beyden oft den tijd verlanghen: Differer *ou* dilayer.

Beyden in een maeltijd naer tghebac oft laetste gherechte: Attendre *ou* se garder pour le four *ou* pour l'issuë.

Beyër oft bezië: Perle *ou* grain qui croist, comme de raisin, liärre et semblables.

Beyërland: Le pays de Bauiere.

Bez.

Bezaeyën land oft zaeyen: Semer.

Bezaeydt: Semé.

Bezalf oft bestréken met olye: Oinct.

+ **Bewompelen:** *rectius bewimpelen*; K_{2,3} be-wompelen. **fland** .j. be-wimpelen.

Bezaluen: Oindre.
Bezéghele *oft zeghele*: Seëler *ou* cacheter.
Bezéghele: Seëlé *ou* cacheté.
Bezeluert *oft verzeleert*: Argenté.
Bezeluere: Argenter *ou* induire d'argent.
Bezete / **contrepand** *oft zekere*: Hypoteque.
Bezeten van den viand: Demoniaque.
Bezette: Hypotequer.
Bezette met moortel: Enduire quelque chose de mortier *ou* crespier.
Bezetsel: Enduissou *ou* crespissure.
Bézië *oft beyer*: Menu fruit, perle *ou* grain, comme de raisin, liarre et semblables.

Bezien oft aanzien: Veoir, regarder, prendre veuë *ou* inspection.
Bezienijnghe oft anschauwijnghe: Veue *ou* inspection.
Beziden sweeghs oft byziden: A l'escart.
Beziet of hy thuus is: Sachez s'il n'est pas à la maison.
Bézigh: Embesongné, occupé *ou* empesché.
Bézigh wesen: Estre occupé *ou* empesché, s'exercer, entendre *ou* vaquer à quelque chose.
Bézigheyt: Empeschement, occupation *ou* exercice.
Bezighen yet: Vser *ou* se seruir de quelque chose.
Bézight mynen bouck alzo langhe als ghy wilt: Sers toy de mon liure, tant que tu voudras.
Bézimoos: Groselée.
Bezit / ghebruuck oft haudenesse van goede: Possession, tenure *ou* maintenuë.
Bezitten oft ghebruucken: Posseder *ou* posséder.
Bezitter: Possesseur, qui tient et a l'usage de quelque chose *ou* tenancier.
Bezolderen: Plancher *ou* pauer d'ais.
Bezonder: Seulement.
Bezorgen: Soingner, procurer, auoir cure et soing de quelque chose, mettre peine, prendre garde, soulcier, penser et traicter, apprester *ou* appareiller.
Bezorgher: Curateur *ou* procureur.
Bezorght oft beschickt: Soingné, faict avec cure et soing.
Bezorghsaem: Curieux, soingneux, prenant garde à son cas.
Bezouck / onderzouck oft vernemijnghe yewers naer: Inquisition, recherche, examination, enqueste *ou* information diligente.
Bezoucken / onderzoucken oft vernemen yewers naer: Enquerir, enquêter diligemment, examiner *ou* faire information.
Bezoucken oft yemand gaen bezien: Visiter.
Bezoucken yemant om te vinden wat hy ouer hem heeft / als plonderen oft pluusteren: Fouiller.
Bezoucker oft onderzoucker: Enquesteur, inquisiteur *ou* informateur.
Bezuren yet: Faire *ou* gaingner quelque chose en la suëur de sa face et en trauail.
Bezweren oft bemanen: Conjurér.
Bezwaerd: Chargé, greué, appesanti.
Bezwaren / verwaren oft belasten: Appesantir, greuer, reägrauer, charger.
Bezwéken: Descheu, defailly.
Bezwelten: Se pasmer *ou* sesuanouir.
Bezweltijnghe: Esuanouissement, defaillance de coeur *ou* pasmoison.
Bezwolten: Pasmé, espasmé, esuanouy.
Bezwoeren: Adiuré *ou* coniuéré.
Bezwyken: Decheoir *ou* defailler.

Bi.

Bi / z. by: Pres *ou* aupres.
Bibbelen oft babbelen: Mascher *ou* maschonner.
Bibel bouck: La Bible.

Bidden *oft* **begheren**: Priër, suppliër *ou* demander.

Bidden het ghene dat eerlic ende tamelick is: Demander chose honeste et conuenante, requerir, postuler.

Bidden als oft men God om eenen reghen bade: Priër à baise main.

Bidder: Priëur *ou* suppliant.

Bie: Abeille *ou* mouche à miel.

Biecorf: Ruche à miel.

Biechten oft belyden: Confesser.

Biecht-vader: Confesseur.

Bieden om coopen: Offrir.

Bier: Bierre, seruoise *ou* barbaude.

Biertonne: Tonneau *ou* caque [à] bierre.

Bierpot oft drijnckpot: Pot à boire.

Biervercooper: Barbaudier.

Bieselock: Petit poureau.

Biestmelck: Le premier laict qui vient aux mammelles apres l'enfantement.

Bieze: Vn ionc.

Bijl: Hache *ou* coignée.

Bijnck oft bijnghel z. boer: Vn paisant *ou* pito.

Bijstier oft tuts maken: Plumer et le vuider tout net.

Bijstier zijn: Qui n'a plus rien, estre tout plumé *ou* espuisé de biens.

Bilck of weede daer beesten weeden: Pasturage *ou* pasquis.

Bille: Fesse.

die groote Billen heeft: Fessu.

op de Billen smiten: Fesser.

Binden of coppelen: Liër *ou* attacher.

Bindijnghe: Liëment, attachement.

Bindsel oft band: Liëison *ou* liüre.

Binnen oft in: En *ou* dedens.

Binnen / binnen dien oft binnen middelen tyde: Ce pendant, tandis *ou* ce temps pendant.

Binnen corten tijd: En peu de temps *ou* en peu d'heure.

→ *En peu d'heure, Dieu labeure.*

Binnen eenen zekeren tyde: En dedens vn certain temps.

Binnen een paer hueren: D'icy à deux heures.

Binnen hoe langhe oft binnen hoe veel tijds: D'icy en combien *ou* en combien de temps?

Binnenste: Qui est plus dedens et auant.

Bisdom oft bisschopdom: Euesché.

Bisschop: Euesque.

Bisschopdom: Euesché.

Biten: Mordre.

Bitter in de caue: Suye.

Bitter oft stranghe van smake: Hisnel, aspre, aigre, sur, fort, subtil, vehement *ou* amair.

Bitteren oft verbitteren: Agrauer vne chose et l'aigrir.

Bitterlicken: Amairement, durement, aigrement *ou* rigoureusement.

Bitterheyt: Aigreur, aspreté *ou* amaritude.

Bize: Ballochoire.

Bizen: Ballocher.

Bizen als coeyen [:] Bezer. **gaen Bizen oft strijcken als men yemand ziet comen die men niet zien ofte spreken wilt / ghelijck eenen schuldenę zynen heesscher vliedt:** Aller à saint Bezet *ou* Trottet.

Bla.

Blac / vlac / plat ende ydel: Plain, plat, vni *ou* vuyde.

Blad / bladijnghe / tocht oft byleuijnghe: Douaire.

Blad van boomen oft cruden: Fueille tant d'arbre que d'herbe.
Blader / bleine oft puust: Ampouille, cloche *ou* pustule.
Blaemte: Blasme.
Blaesbalgh: Vn soufflet à souffler le feu.
Blaescake / stoffer oft berommer: Blasonneur *ou* vanteur.
Blaeyen oft waeyen een langh mes: Flamboyer vne espée.
Blaken: Brusler *ou* flamboyer.
Blamatië: Blasme *ou* vitupère.
Blameren / afdraghentheynt van yemand spreken: Mespriser, auiller *ou* blasmer.
Blancketten: Farder.
Blancketsel: Fard.
Blanden / smeecken oft vleeuwen: Blandir, amadouër, amignoter *ou* briber.
Blandijnghe: Blandissement, amadouëment *ou* mignotise.
Blanssen oft storten: Resprendre.
Blare die an tlichaem comt: Bube *ou* bubette.
Blas oft blazijnghe: Soufflement.
Blasen / z. blazen: Souffler.
Blat / b. blad: Fueille.
Blau: Bleu.
Blau lelyen: Du glayeul.
Blau plecken van slaghen: Meurtrissure, maschure de coups orbes et sourds *ou* noirsure.
Blaze: Vessië.
Blazen: Souffler.
Blazijnghe: Soufflement.

Ble.

Blec: Fer batu en fueille *ou* fer blanc.
 → *C'est une lanterne de fer blanc. Prouerbe qui se dit d'une belle femme et maigre.*
Bleëck oft wit: Palle *ou* blesme.
Bleecachtigh: Blançhastre.
Bleecheyt: Couleur palle et blesme *ou* palleur.
Bleëckdriesch oft bleëckerië: Place *ou* praerië à curer la toile.
Bleëcken / wit maken: Blanchir *ou* curer.
Bleëcker: Cureur de toile.
Bleëck worden: Se pallir et ternir, deuenir palle, blesmir *ou* blanchir.
Bleëten als een schaep: Beëller comme vne brebis.
Bleëtijnghe: Beëllement.
Bleine oft blader: Bube *ou* clochette.
Blend: Aueugle.
Blendelijnghe: Fermant les oeilz *ou* les oeils estoupez.
Blendheyt: Aueuglement.
Blend maken: Aueugler.
Bleuen oft ghebleuen: Demeuré.

Bli.

Blicken: Reluire.

Blickende: Reluisant.

Blide: loyeux, gay *ou* gaillard.

Blidelicken: loyeusement, d'un bon et loyeux visage.

Bliden thoef / goede ciere oft groot onthael: Gratiëux *ou* bon accueil, grosse *ou* belle chere, recueil et bon traictement.

Blijckelic: Fort apparent et notoire.

Blijcken: Apparoir *ou* apparoistre.

doet Blijcken ende tooght dat ghy een man met eeren zijt: Fay apparoir et monstre que tu es homme de bien.

het Blijckt: Il appert *ou* il est tout notoire et manifeste.

Blijncken oft blicken: Reluire.

Blijckende oft blickende: Reluisant.

→ *Tout n'est pas Or ce qui reluyt.*

Blischap: loye, liësse *ou* ioyeuseté.

Bliuen in zijn gheheel / zijn recht niet afaen / niet vernuchtert nochte gheschonden worden: Demourer en son entier.

Bliuen oft dralen: Demourer *ou* sejourner.

Bliuen oft stille ligghen op oft in een reyse: Sejourner.

Bliuijnghe: Demeure, demeurance *ou* sejour.

Blixem: Escler *ou* esclitre.

Blixemen: Esclerer.

Blo.

Block: Tronc.

Block daer men handen ende voeten van den ghevanghenen in luuct: Cep.

Blockhuus oft bollewēck: Bouleuert *ou* rempar.

Bloxken: Billot.

Bloed: Sang.

Bloeden: Saigner.

Bloedghierigh: Cruël, qui ne demande qu'à tuër *ou* sanguinaire.

Bloedigh: Sanglant *ou* saigneux.

Bloed dat gheronnen is: Sang figé et caillé.

Bloed laten: Saigner.

Bloed stelpen: Estancher le sang.

Bloedsturtijnghe: Effusion de sang.

Bloedverwigh: Sanguin.

Bloeyen: Floeurir.

Bloeyssel oft bloeysem: Fleurs *ou* fleurissement.

Bloet / b. bloed: Sang.

Blomme van mele: Fleur de farine.

Blomme van den velde: Vne fleur des champs.

Blot oft naeckt: Nud *ou* desnué.

Blot / beschaemt / crampaert oft vervaerde-catte: Honteux, couard *ou* lasche de courage.

Bloothheit oft beschaemheit: Honte *ou* couardise.

Bloothheit oft naecktheit: Nudité.

Blos: Couleur rouge et vermeil.

Blozen: Estre rouge et vermeil.

Blu.

Blus / z. blos: Couleur rouge et vermeil.

Bluesen / z. blozen: Estre rouge et vermeil.

Blusschen: Esteindre, estouffer *ou* estancher.

Blusschijnghe: Esteignement, estouffement *ou* estanchement.

Blutsen: Froisser, escacher, choquer, heurter, froyer *ou* entrefroisser.

Blutse: Escachement, froissure *ou* heurtement.

Bo.

Bobbel die op twater comt alst reynt: Bouillon *ou* bouteille qui se lieue sur l'eauë quand il pleut.

Bobbelen: Bouillonner.

Boc / manneken van de gheeten: Vn bouc.

Bocxem: Chaussees à la marine *ou* à la marinade.

Bode: Apostre *ou* messagier.

Bodem van eenen schepe: La carine.

Bodem: Fond *ou* gué.

Bodschappen: Annoncer.

Boel / lief: Amoureux *ou* amoureuse.

Boenen⁺: Tenner.

+ **Boenen:** *Inquinare colore aut maculis*; K₃ b o e n e n **fland.** *Inquinare colore, aut maculis.*

Boer oft bauwer die tland bauwet / landman Vn paisant, homme de village *ou* des champs, vn villageois.

Boer oft bijnghel / onbecaem ende onghewendt mensche: Rustique, inciuil, pito, sot, rustault *ou* lourdault.

Boerachtigh: Rural, lourd, sentant son villageois *ou* sus son villageois.

Boerachtigheyt: Rusticité, inciuilité.

Boerde oft cluchte: Raillerië, gabberïë, ieu de parolles, farcerië, quand on dit quelque chose par jeu et non point à bon esciënt, vne sornette, gaudisserië, rigolerië, parole joyeuse *ou* parole de risée.

Boerden oft cluchten: Railler, gaudir, dire sornettes, gaber, farcher, rigoler, jongler *ou* jouër.

Boerder oft cluchtenere: longleur, gabeur, railleur, rigoleur *ou* farcheur.

Boete oft beternesse: Remede *ou* amendement.

Boete / verbuerte oft pennijnghboete: Forfaiture, peine *ou* amende.

Boeten: Remediër *ou* payer l'amende.

Boeyen die men an de beenen van den ghevanghenen doet: Entraues, liëns *ou* fers d'un prisonnier.

Boeyen⁺: Entrauer.

Boeyssel van schepen: Haultbois d'une nef.

Boesem oft burst: Sein *ou* poitrine.

Boezemkin van kinders oft slabbe: Bauet.

Bogaerd oft lochtijngh: lardin.

Boghe: Arc.

Boghemaker: Archer *ou* archelier.

Boghe van eenighen muer oft welfsel: Voulte.

Boghen oft bughen: Courber contre bas, abaisser, pliër, ployer *ou* flechir.

Bokelere: Boclier *ou* rondelle.

Bol / clap oft cautijngh: Babil, caquet *ou* iaserië.

Bolbrood: Pain esleué *ou* enleué, du pain creux.

Bol⁺ oft hol: Creux.

Bol van eenen boom: Le tronc *ou* corps d'un arbre.

Bollaert oft clappaert: Babillard, jaseur *ou* caqueteur.

Bolle: Boule.

Bollebane: leu de courte boule.

Bollen oft clappen: Babiller, barboter, jaser, caqueter, jargonner, plaider *ou* deuiser.

Bollen oft rollen: Bouler.

Bolster oft gheliuigh: Charnu, bien à soy.

Bollewerck: Rempar.

Bomme oft trommel: Tabour, tabourin *ou* bedon.

Bommen: Tabouriner.

Bondel oft bondijngh: Gerbe *ou* bote.

Bondel hoys: Boteau de foin.

Bonnetmaker: Bonnetier.

Bonnette: Bonnet.

+ **Boeyen:** *Boeye fland brugh. Horreum cellarium visch boeyer. Locus ubi piscatores et cetarii pisces reconduunt* (alles doorgehaald); K₃ b o e y e , b o e d e . Tugurium... horreum, cellarium; v i s c h - b o e y e r . **fland. brug.** Locus ubi piscatores & cetarii pisces reconduunt.

+ **Bol:** *et bul;* K₂₋₃ bol des booms. **fland.** [Caudex], truncus; *bul* niet in K₂₋₃.

Bonnette afdoen: Deffubler le bonnet.
Bonnette op doen: Affubler le bonnet.
Bonsel: Maillot.
Bonselen⁺ een kind: Maillotter *ou* enfaschiner vn enfant.
Bont: Bigarré.
Bontwēcker oft pelsmaker: Pelletier.
Booghmaker: Archer *ou* archelier.
Booghschuete: Traict d'arc.
Boolaers oft aerm ende ongevalligh mensche: Vn poure malotru.
Boom: Arbre.
Boom oft bodem: Le fond *ou* gué.
Boomkin: Arbrisseau.
Boom-wolle oft cautoen: Du cotton.
Boone: Febue.
Boon-hauwe: Escosse d'une febue.
Boor: Foret, giblet *ou* perçoir.
Boord oft cant: Bord.
Boord van den schepe: Le tillac.
Boorden: Border.
Booren: Forer, percher *ou* trouër d'une tariere.
Boorelick oft dat men booren magh: Qu'on peult percher *ou* perceable.
Boos oft ęrh: Mal, maling *ou* mauuais, peruers et inique.
Booshey: Mauuaistié.
Booswicht oft Schelm: Meschant *ou* mauuais garnement.
Boot: Nasselle, baçhot *ou* esquif.
Booten⁺: Piler du maillet *ou* marteler.
Boothamer⁺: Maillet à piler.
Bootséren⁺: Tirer, trasser *ou* pourtraire grossement.
Bordeęl: Bordeaux.
Bordeęl-brocke oft bouue: Ruffiën, maquereau, bordelier, putier *ou* paillard.
Bordeęlen volghen oft hoeriaghen: Paillarder.
Bordeęlhoere: Putaine *ou* paillarde.
Bordessche⁺ oft looue: Ouen *ou* auënt.
Bordure: Brodure.
Borduurwēcker: Brodeur.
Borghe: Respondant, caution, pleige.
Borghen: Faire credit, donner terme, accroire quelque somme à quelqu'un.
Borghmeester: Premier escheuin.
Borgher van een stad: Citoiën *ou* bourgeois.
Borghe stellen: Bailler *ou* donner caution.
Borghtochte: Matiere *ou* cas de caution et de pleige.
Borlen oft hulen: Hurler.

- + **Bonselen:** *fasciare*; K_{2,3} b o n d s e l e n . **fland.** Fasciare, fasciis ligare.
- + **Booten:** *dicitur de vino .j. boken*; K_{2,3} b o o t e n . **fland.** Malleo contundere, pinsere; boocken , boken . Tudere, pulsare, batuere [*gal. buquer*].
- + **Boothamer:** *.j. book-hamer*; K_{2,3} b o o t - h a m e r . **fland.** Malleus; b o o c k - h a m e r . Tudes, (mateola): et Malleus stuparius.
- + **Bootséren:** *beworpen*; K_{2,3} b o o t s é r e n . **fland.** [**holl.**] *.j. be-worpen*. (Delineare, deformare).
- + **Bordessche:** *bon* (tweemaal, vóór Ndl. en na Fr.); K₂₋₃ b o r d e s s c h e . **fland.** *.j. (l o o v e)* K₃ [*hord-decks , bord-deckse , fland. .j. l o o v e .* Projectum ligneum] umbraculum.; l o o v e . Projecta, ... pergula *vulgo* lobia; o o v e , p a n d . Porticus.

Borlijnghe *oft* **hulijnghe**: Hurlement.
Borne / **borre** *oft* **water**: Eauë.

Borncanne: Cruche [à] eauë.
Bornput: Vn puis.
Bornput die nemmermeer uut en drooght: Vn puis qui ne tarist point.
Borre oft borne: Eauë.
Borreput: Puis à eauë.
Borse / z. borze: Bourse.
Borst: Poictrine.
Borstlap: Poictral *ou* tasseau.
Borsten oft borsten van vrouwen: Les mammelles.
Borstriem aen een pērd: Le poictral d'un cheual.
Borstel van vęckens: Soye de porceau.
Borstel om yet mede te cuusschen oft pinseel van vęckens borstels ghemaect: Brosse.
Borstel om de cleederen mede te vaghen: Vne escouette à nettoyer les accoustremens.
Borstel draed: Segros.
Borze: Bourse.
Borzeken: Boursette *ou* bourseron.
Borzemaker: Gibbecierier.
Bosch van curten dicken haute oft slaghbosch: Vn bois taillis *ou* petit bois espez.
Bosch van opgaende hauten: Bois de haulte fusteye *ou* forest.
Bosschage: Bocage *ou* boscage.
Bosschelken: Petit bois, buisson *ou* buissonnet.
Boschwachter: Garde *ou* sergeant de forest.
Bospoer: Poudre à canon.
Bosschieter: Haquebutier.
Bosse oft doose: Boiste.
Bosse daer men mede schiet: Haquebute *ou* arcabuse.
Bostel oft borstel: Brosse, escouette.
Bosteldraed: Segros.
Bosze / b. borze: Bourse.

Bot.

Bot oft but visch: Vne limande.
Bot maken van snede: Emoucher *ou* reboucher.
Bot van snede: Rebouché, arné *ou* emoucé.
Bot van verstande: Qui a gros esprit et lourd, lourdault *ou* badault.
Botte van eenighen blommen: Vn bouton de floeurs.
Botten oft uutspruten: Boutonner *ou* bourjonner.
Bot van eenen bal: Le bond *ou* heurt d'un esteuf.
Botten: Bondir.
Boter: Beurre *ou* burre.
Botermelc⁺ oft kęnemelc: Babeurre *ou* laictbeurré.
Botervercooper: Beurrier.

+ **Botermelc:** *Boter-tanden. Dentes anteriores: quae primo imprimantur b[on] ...* (uitgewischt); K₂₋₃ b o t e r - t a n d e n . Dentes primores, ... ctenes [anteriores].

Botterick / z. bottaerd: Lourdault.

Bottelicken: Lourdement.

Botten yewers teghen oft hurten: Heurter *ou* froisser.

Bottelrië: Vne bouge *ou* gardemanger.

Botticheyt oft onverstandicheyt: Badinage *ou* badinerië.

Bottijnghe als men erghens teghen steect: Heurtement.

Botten yemand zijn gheld af: Gagner l'argent de quelqu'un en jeu d'hazard par fraude, dol *ou* tromperië.

Bottijnghe: Pipée, fraude, dol *ou* tromperië.

Botter die met loosheyt oft bedroghe yemand zijn gheld af wint: Pipeur.

Bou.

Bouck: Liure.

Bouckbinder: Reliëur de liures.

Bouckboom: Fayant, fouteau, hestre *ou* fau.

Boucknote: Faine.

Bouckprenter: Imprimeur.

Bouckvercooper: Libraire *ou* marchand de liures.

Bouckwey *oft* **bouckey:** Du paniz.

Bouen desen: Oultre ce *ou* en oultre.

Bouen: Enhault.

Bouen dien *oft* **dat meer is:** D'auantage, que plus est *ou* au surplus.

Boufachtigh: Paillardoux.

Bouue *oft* **dueghniet:** Vn vaulneant, belistre, marault, truänt, vn rien ne vault *ou* vn tout perdu.

Bouue *oft* **boordeelbrocke:** Putain, putier *ou* paillard.

Bouuenette op een schip van oorloghen: Vn bond de cordes sus vn bateau de guerre.

Bouuerië: Vn lasche *ou* mauuais tour.

Bouwelicken *oft* **stautelicken:** Hardiment.

Bouwen *oft* **bauwen het land:** Labourer la terre.

Bra.

Bra van den beene: Le mol et gros *ou* souriz de la jambe.

Brabant: Le pays de Brabande.

Brabanter: Brabanson.

Brabelere: Brouillon, broilleur *ou* fatrouilleur.

Brabbelen: Brouiller, barbouiller *ou* fatrouiller.

Brabbelijnghe: Brouillerië, fatras, friuoles *ou* fatrouilleriës.

Brac van smake⁺: Aigre de saueur.

Bracke: Clabau *ou* limier.

Braden: Rostir.

Braeck land ackeren: Desfricher.

Braeckland / dat in braecke ghelaten is: Friche, terre delaissée en friche *ou* jachère.

Braedpanne: Lichefrite *ou* vne poile à frire.

Braedvercken: Coçhon.

Braembeziën: Meures de haye *ou* meurons.

Braessem visch: Vne brasme.

Braen *oft* **braden:** Rostir.

Braetpanne / b. braedpanne: Lichefrite.

Brake *oft* **braeckland:** Terre qu'on laisse reposer en friche *ou* jachère.

Brake van perden: Vne broye *ou* mortaille.

Braken ter kelen uut: Desgoziller, vomir *ou* rendre sa gorge.

Brakijnghe: Vomissement *ou* vomition.

+ **Brac van smake:** *j. soutachtich; K_{2,3} brack . (w r a c k . Acidus: et) Salsus [: ...];*
soutachtigh. Subsalsus, ...

Brame: Branche de franc-boisir *ou* ronce.

Brand: Embrasement de feu.

Branden *oft* **bernen:** Enflamber, allumer, mettre le feu en quelque chose *ou* brusler.

Brander / **brandereel** *oft* **brandyzer daer men haut op leght an tvier:** Vn chiennet.

Brander voghel: Cormoran.

Brandoffer: Sacrifice.

Brandschatten: Rençonner.

Brandstichter: Boute-feu.

Brandviers: Vn tison de feu.

Brand / **b. brand:** Feu qui s'est prins en quelque lieu.

Brandteecken: Cauteriser.

Brandyser oft męckyser: Cautére.

Brarië: Cabaret *ou* rotisserië.

Brassen / brauwen oft tsamen mijnghelen: Touiller *ou* mesler le tout ensemble.

Brassen / chieren / dempen en vęghen[,] tuysen en buysen oft slampampen: Faire bonne chere *ou* gaudir.

Brasser / goed chier maker / brockvolgher / demper oft slampamper die ghęrn den kinne doet dansen: Happelopin *ou* gaudisseur.

Brasserijnghe / brasserye oft slampampijnghe: Gaudisserië.

Braukétel: Chaudiere.

Brauwen: Brasser.

Brauer: Brasseur.

Brauerië: Brasserië.

Bre.

Breed: Large, spacieus *ou* ample.

staet Breed oft maectt plaetse: Au large au large.

Breed ende langh: Large et de grande estenduë.

Breedelicken: Largem[e]nt, amplement.

Breeden: Elargir, ampliër, amplifiër.

Breemstigh zijn⁺: Bruler *ou* ardre de paillardise.

Breemstigh: Ardant *ou* brulant de paillardise.

Breken: Rompre.

Breken in eenen mortier oft in tween stooten: Froisser *ou* briser.

Breken / wederroupen oft te nieten doen: Rompre, casser, anuller, anichiler *ou* reuoquer.

Breydel: Bride.

Breydelriem: Resne de la bride.

Breydelen tperd: Brider le cheual.

Breyden: Cliqueter *ou* lacher.

Breynaelde: Esguille à faire des retz.

Breystock: Moule à cliqueter *ou* faire des retz.

Bri.

Brief: Lettre, missiue *ou* epistre.

→ *Ne l'oeil sur lettre, ne la main en la bourse d'autruy.*

Briefdragher: Porteur de lettres missiues.

Briesschen als eenen ezal: Recaner, ricaner *ou* braire comme vn asne.

Briesschen als eenen leeu: Rugir comme vn lion.

Briesschen oft morren als eenen stier: Bugler, mugler *ou* murler comme vn Thorreau.

Bril: Lunette.

+ **Breemstigh zijn** *dicitur proprie de vaccis taurum appetentibus*; K_{2,3} b r e e m s t i g h . f l a n d .
Luxuriosus, ardens in Venerem, Veneri, deditus; [b r e m s t i g h . Ardens desiderio].

Brine oft pékele: Saulmure.

Brijnghen oft draghen: Porter.

Brijnghen daer toe oft zo verde brijnghen: Reduire *ou* induire à ce.

Brijnghen yemand om drijncken: Priër à boire *ou* boire à quelqu'un.

Briselen: Myer, esmyer *ou* briser.

Briselijnghen: Miëttes.

den Brits gheuen: Fesser *ou* culter.

Bro.

Brocke daer men yemand mede vergheeft: Boucon.

Brocke oft mondvoul: Pieche, morceau *ou* bouchée.

Brocken oft brockelen: Briser *ou* mettre en pieches.
Brockelijnghe: Miëtte *ou* chapelure de pain *ou* chapelis de pain.
Brockvolgher oft teljoorlecker: Happelopin, escornifleur.
Brocken: Morceler *ou* chapeler du pain.
Broddelere: Maistre gaste tout.
Broddelen: Gaster la besongne.
Broddelijnghe oft mosselmaerct: Tribouillerië.
Broeden: Couuer.
Broedhinne: Couuade.
Broedsel: Couuée.
Broeder: Frere.
Broederlicken: Fraternelement.
Broederschap: Frerië *ou* confrerië.
Broem oft brom / ghēnst: Du genet.
Broemen oft schumen yet: Escumer.
Broemsel oft schume: Escume.
Broke oft boete: Forfaiture *ou* amende.
Broke oft gheschuertheyt: Froissure *ou* rompure.
Bronken / pronken oft mulen: Brousser *ou* faire la mouë.
Brood: Pain.
Broodbidden: Briber.
Broodbidder: Bribeur.
Broodcant: Chanteau de pain.
Broodcorf: Panetiere.
Brooddroncke / dertel oft moetwilligh: Mieure, lascif, semillant, saffre, enjoué, endemené *ou* rageux.
Brooddronckenschap: Mieuresse.
Broodwinder: Gaigne-denier.
Brood in den houen steken: Enfourner le pain.
Broosch oft dat lichte breeckt: Fragile *ou* fresle.
Brooscheyt: Fragilité.
Brooskins van lédere die men an de beenen draeght: Brodequins.
Broot / b. brood: Pain.
Brootse: Pioche.
Brouck oft marasch: Marez *ou* marescage.
Brouck oft ondercleed: Braye *ou* brayette.
Brouwen / z. brauwen: Brasser.

Bru.

Brudegoom: Fiancé, bruman l'accordé *ou* Sire de nopces.
Bruecke oft boete: Amende *ou* forfaiture.
Bruessel in Brabant: Bruxelles en Brabande.
Brugghe daer men ouer gaet: Pont.
Brugghe een stad in Vlaenderen: Bruges.
Brughsken oft cleen brugghe: Ponceau *ou* petit pont.
Brughstock oft vondele: Plance.
 → *En pont, en plance et en riuere, Varlet deuant, Maistre derriere.*

Brugoom oft brudegoom: Fiancé.

Bruken oft ghebruken: louer de quelque chose [à] son plaisir, se servir *ou* user de quelque chose.

Bruoft: Des nopces.

Brunéren: Brunir *ou* polir.

Brunérijnghe: Brunissement *ou* polissement.

Bruud: Espousée, accordée *ou* fiancée, la dame des nopces.

Bruud paréren oft bruud eghenen: Achemmer vne espousée et l'attourner.

Bruudpareersterigghe: Achemmeresse *ou* attourneresse.

Bruun: Brun.
Brunvisch: Marsouin.
Bruut / b. bruud: Fiancée.

Bu.

Buc *oft* **boc:** Vn bouc.
Bucken / stupen *oft* **nederbughen:** Se baisser.
Budel *oft* **borze:** Bourse.
Budel om budelen: Bluteau *ou* Sas.
Budelen: Bluter *ou* sasser.
Bueck van eender kęrcken: La nef d'une église.
Buekelęre: Rondelle.
Buel / schęprechter *oft* **hanghman:** Bourreau, tollart *ou* executeur de la haulte justice.
Buelijnck *oft* **darm:** Boudin, boyau.
Bueter: Bure.
Buezel *oft* **cluchte:** Bourde, truffe *ou* trudaine.
Buezelen in d'hand steken: Vendre des sornettes.
Buezelijnghen: Bauerięs, sornettes, bourdes, gaberięs, parolles legieres et de nul fruit, friuoles, fatras *ou* truffes.
Buffel: Vn bufle.
Buffels *oft* **van buffele:** De buffle.
Buggher: Bougre.
Bughen *oft* **stupen:** Se courber, ployer, abaisser *ou* flechir.
→ *Mieux vault ployer que rompre.*
Bule: Bossette.
Bulken: Faire la crupe.
Bult: Bosse.
Bultigh *oft* **dat ghebult es:** Bossu.
Bundel: Gerbe *ou* bote.
Bunder lands: Arpent de terre.
Bunsel van eenen kindt: Le maillot d'un enfant.
Bunselen: Mailloter *ou* enfaschiner.
Burghe: Pleige *ou* respondant.
Burghmeester: Premier escheuin.
Burlen ghelijck eenen esel: Recaner *ou* ricaner.
Burlen ghelijck eenen stier: Murler *ou* mugir.
Burn: Eauę.
Burnput: Puis à eauę.
Burst / bust *oft* **borst:** Poitrine.
Burze: Bourse.
Busch *oft* **bosch:** Vn bois.
Buschen *oft* **smiten:** Frapper *ou* battre.
Buse / b. buze: Escluse.
Busse an den breydel: Borette d'une bride.
Busse *oft* **doose van haute:** Vne boiste.
Busse *oft* **vierstock om schieten:** Haquebute *ou* arcabuse.

Busschieter: Haquebutier.

Bustel / z. borstel van verckens: Soye de porceau.

Bustel / cladder oft clodder: Espousette *ou* descrottoire.

But / visch: Limande.

Buteman oft uutlander: Vn estrangier.

Buten: Dehors *ou* hors.

Buten sweeghs gaen / dolen oft mesleedt zijn: S'escarter *ou* estre debauché de son train.

Butse oft slagh: Bature *ou* ferrure.

Butertiere⁺ / onghemanierd oft pillick: Insolent *ou* safre.

+ **Butertiere:** *praeter (verb. uit extra) rationem modumque gestumque petulans: q[ui] nullum observat gestum decenter; K₃ buyten -tier, buyter -tier. fland.* Immodestus, inconveniens, indecens, petulans. et Immodestè, indecenter, petulanter, praeter modum et rationem.

Buuck: Ventre.
Buuckéuel: Trençhaision, trenchées *ou* colique passion.
Buuckloop: Flux de ventre *ou* la foire.
Buuckrammelijnghe: Groulement de ventre.
minen Buuck rammelt: Mes boyaux parlent Breton.
Buuckziecte p̄re⁺: Poire mole.
Buuckzw̄re: Mal de ventre.
Buut oft roof: Pillage, butin, proyë.
Buyelen: Bluter *ou* sasser.
Buze oft gote: Goutiere, canal, conduit à eauë, esûier, tuyau, buysine.
Buzebaut: Bonde *ou* bondon.

By.

By oft aen: Pres *ou* aupres.
By aldien oft in ghevalle: Moyennant, en cas *ou* sy.
By / an / neffens oft an een: Pres, aupres.
By aũonturen: Par aduventure.
By bescheede: Selon *ou* avec la raison et par mesure.
By brijnghen redenen om yet goet te doene: Alleguer raisons *ou* propos pour prouuer quelque chose.
Bycants oft nalicks: Presques, à peu pres *ou* il ne s'en fault gueres.
By comen oft ancomen: Approcher.
By daghe: De jour.
By daghe ende by nachte: Tant de jour que par nuict.
By dancke: A gré, au gré, de bon gré et vouloir *ou* sans contrainte.
By den wel wetene / wille oft ter kennessen: Du sceu.
By diũersche reysen oft stonden: Par plusieurs et diuerses fois.
By een comen oft tsamen comen: Conuenir ensemble.
By een oft by elc anderen: L'un aupres de l'autre.
By gaen: Approcher.
By garen oft rijcke werden: Accumuler *ou* saisir biens et richesses.
By ghebreke: En deffault, par default *ou* par faulte.
By ghebuerten: Par tournees, chasqu'un son coup *ou* sa fois, l'un apres l'autre, alternatiuement, chascun sa route, chascun à son tour *ou* l'un apres l'autre.
By ghelucke: D'aenture *ou* par cas fortuit et inopiné.
By ghevalle: Par cas fortuit *ou* casuëlement.
By ghevought: Appliquié, adjoinct *ou* adjousté.
By goeden expresse oft met der daed: Reaument et de faict.
By gordel: Vn ceinct *ou* vne ceinture à bourse.
By hauden oft versparen ende achter waerts hauden: Garder *ou* espargner.
By inuentarise stellen: Inuentariër.
Bylandigh oft by ligghe: Aboutissant, tenant, contigue *ou* adjacent.
By lanckhede van tyde oft van langher hand: A la longue, de longue main, par laps de temps *ou* par la longueur du temps.
By leũijnghe / blat oft tocht: Dot *ou* douaire.

+ **Buuckziecte p̄re:** e fland; K_{2,n}[buyck -siecke of buycksichtige peyre fland .j. platte. Pyrum fracidum.]; platte peyre. Pyrum fracidum.

- By maten:** Par *ou* avec mesure.
- By nachte:** De nuict.
- Byname die men yemand gheeft bouen zynen rechten toename:** Sotbriquet.
- Bynamen yemand:** Donner vn sotbriquet.
- By name ende by toename:** Nomméement.
- By oft ontrent:** Enuiron *ou* à l'enuiron.
- By paren oft paer en paer:** Deux à deux.
- Byslaepster ende onghetraude wijf:** Concubine.
- Byslappen zonder mesdoen:** Coucher l'un avec l'autre sans malfaire *ou* mesprendre.
- Byslappen oft boeléren:** Auoir compaignië *ou* cheuaucher vne fille *ou* femme.
- Byslaper oft beddeghenoot:** Compaigne *ou* compaignon de couche.
- Bysprake:** Prouerbe.
- Bystaen oft helpen:** Ayder, secourir *ou* assister.
- Bystaen oft teghenwoordigh zijn:** Estre present *ou* en presence, assister
- Bystander:** Qui ayde *ou* est en presence, assistent.
- Bystand oft bystandigheyt:** Ayde, secours *ou* assistance.
- Bytebau:** Vn espouäntal *ou* espouantaire.
- By uwer wêrdigheyt oft behaudens paeys:** Pardonnez moy, saulf vostre honneur *ou* reuerence *ou* saulue la vostre.
- Byvangh oft bevangh:** Le clos, pourpris *ou* preclosure de quelque chose.
- Byvoet cruud:** Armoise.
- By voughen / toedoen oft anzetten:** Adjouster, adjoindre *ou* appliquer.
- Byvoughijnghe:** Adjonction *ou* application.
- By waersten:** Par tours *ou* tournées, parfois *ou* aucunesfois.
- By wylen oft zomtijds:** Par fois, teles fois *ou* aucunesfois.
- By zynen toedoene ende bedriue:** Par ses faitz et menées.
- Byzonder oft zonderlijnghe:** Singulier *ou* special.
- Byzonderlicken oft zonderlijnghe:** Par especial, singulierement *ou* specialement.
- By zo verde oft in ghevalle:** Moyennant, en cas, sy, aduenant *ou* en tout aduenement.
- **By wel beghinnen en volherden /**
Magh den cnape meester werden.
 → *Par bien seruir et loyal estre, Souuent deuiant le varletmaistre.*

[C]

Cab.

- CAbaes:** Cabas.
- Cabaret daer men waerm spyse coockt oft vercoopt:** Chaircuictierië *ou* rostisserië.
- Cabarettier:** Chaircuictier *ou* rotisseur.
- Cabel / tau oft reep / dicke coorde van eenen schepe:** Vn chable.
- Cabelgaerren oft inckel gaerren daer men cabels af draeyt:** Fil de quaret.
- Cabelliau visch:** Moruë.

Cac.

Cacke hebben: Avoir appetit d'aller à la selle.

Cackemicke: En faisant semblant.

Cacken: Aller à la selle, vuiden son ventre *ou* aller à la basse chambre.

Cackhiele: Mule aux talons.
Cackhuus: Retraict, priué *ou* basse chambre.
Cackstoel: Selle percée à faire ses aises.
Caeckbeen *oft* **caecharnasch**⁺: Maschoire.
Caeckflabbe: Buffe, soufflet ou jouée.
Caeckflabben gheuen: Buffeter, souffletter.
Caefcoen⁺ / **caue** *oft* **schauwe:** Cheminée.
Caefvagher: Housseur *ou* ramoneur de cheminée.
Caerden ghegroeyt: Des chardons.
Caerden ghemaect: Des cartes.
Caerden wolle: Carder la laine.
Caerker: Vne chartre *ou* prison.
Caermen / sténen *oft* **cumen:** Gemir *ou* lamenter, se doulouser.
Caermijnghe: Gemissement, lamentation, brayement *ou* doleance.
Caerper visch: Vne carpe.
Caes: Formage.
Caescooper: Fourmagier *ou* qui vend du formage.
Caesvat: Esclisse.
Caetse: Chasse.
Caetsen uut ende in / uut ghenoughten: louër à j'en suis.
Caetsen om gheld *oft* **ooc anders:** louer à la paulme.
een Caetspel: Vn jeu de paulme *ou* Tripot.
Caeyë *oft* **cant van den watere:** Quay.

Caf.

Caf: Paille *ou* bren.
 → *Chascun grain a son bren.*
Cafcoen⁺ *oft* **caue:** Cheminée.
Cagghenest / cackinnest *oft* **letste jongh van den neste:** Le clocuau *ou* culeho.

Cak.

Cake van den mensche: La jouë.
Cake vanden vissche: Ouye de poisson.
Cake / schaut *oft* **pellarijn:** Pilory.
Caken yet *oft* **cakaert spelen:** Cabasser, ferrer la mule *ou* faire la fourbe.
Calck: De la chaulx.
Calckhouen: Fournaise *ou* four à chaulx.

- + **Caeckbeen** *oft* **caecharnasch:** *bon*; K₂₋₃ kaeck -been, kaecks -been. Maxilla, [...]; kaeck -harnas [ch]. **fland.** Maxilla, (mandibula).
- + **Caefcoen:** **brug.**; K₂₋₃ kaefkoen [j.] kafkoen (**fland.** .j. schoude); kafkoen, (kaefkoen.) **fland.** .j. [kave], schoude; kave, kaf -koen. **fland.** .j. schoude.
- + **Cafcoen:** **brug.**; K₂₋₃ kafkoen, (kaefkoen.) **fland.** .j. [kave], schoude; ...

Calckman: Qui cuict *ou* vend de la chaulx *ou* chaufoiurnier.

Calengieren: Mettre à l'amende.

Calf: Veau.

Caluen *oft* **vernieuwen zo de Coeyen doen:** Veller *ou* veauler.

Caluen ter kelen uut / braken *oft* **walghen:** Rendre sa gorge *ou* vomir.

Calissië *oft* **calissyhaut:** Requelise.

Caluwe: Chauue.

Caluwighey: Chauueté.

Cam.

Cam: Peigne.

Cam van eenighen voghels: La creste des oyseaux.

Camelot: Du camelot.

Camer: Chambre.

Cameriere: Chamberiere.
Camerijck een stad: Cambray.
Camerlijnck: Chambellan *ou* varlet de chambre.
Camerlijnckgage oft camerlijncgheld: Chamberlage.
zijn Camer hauden: Faire diète.
Camerspeelder oft batementer: Basteleur, jouëur de passe passe, jongleur, farceur *ou* jouëur de farces.
Cammen oft kemmen: Peigner.
Cammen wolle: Charpir *ou* carder de la laine.

Can.

Candeel oft zupen: Chauldeau.
Candelaere: Chandelier.
Caneelschorse: Cannelle.
Canne: Vn pot *ou* cruch[e].
Cansterlijngh: Eschaudé *ou* brioche.
Cant broods: Chanteau de pain.
Cant van eenighen blade oft zyde van den boucke: La marge.
Cant: Bord.
Cant van der zee: Le bord et riuage de la Mer.
Cant van eenen bossche⁺: Orée d'un bois.
Canuunc: Chanoine.

Cap.

Capelle: Chappelle.
Capelaen: Chapelain.
Capittel: Chapitre.
Capittelen: Chapitrer.
Capoen: Chapon.
Capkin van der cappe oft een capproentgin: Coqueluchon d'une cappe *ou* d'un chaperon.
Cappe: Cappe.
Cappe die de priesters op haerlieder armen draghen: Vne aumuce.
Cappe die de priesters an den hals draghen: Cornette.
Capproen: Chapperon.
Carmiten oft caermen: Gemir.
Cartuzer oft satrues: Chartreus.

Cas.

+ **Cant van eenen bossche:** *vorle*; K_{2,3} v o r l e . Ora, margo agri: et Plantarium in extremitate agri. *orlo*, *ital. i. extremitas*. [*orilla*, *hisp. ora*, *ae*].

Cassaert: Riblettes.

Casse / fiertel oft kiste: Chasse, sarcueil *ou* biere.

Casse / coffer oft lade: Cofre, casse *ou* layette.

Cassine⁺: Chassis.

Castaengne: Chastaigne.

Castaengeboom: Chastaignier.

Casteel oft slot: Chasteau.

Castelein: Concierge *ou* chastelein.

Castiën oft straffen: Chastiër, corriger.

de oorloghen Castiën ende straffen d'ouerdaed van den menschen: Les guerres chastiënt et corrigent les excez du poeuple.

Castidijnghe oft straffijnghe: Chastiëment *ou* correction.

Cat.

Cater: Le masle des chatz.

Caterol: Polië.

Catte: Chat.

Cattinne: Chatte.

+ **Cassine:***raem* (en naast 'Chassis') *.j. het hout rontom de ghelassen venster lijst*, K_{3,3} *kassijne*, (*kassije*.) *lugamenta structurae fenestrarum*, [*sive ostiorum. gal. chassis*]; *kassijne*. (*kassije*.) **fland.** *.j. blaffeture*. *Speculare chartaceum, tympanum*.

Cattiugheyd / z. ketiugheid: Calamité *ou* misère.

Cau.

Caud: Froid.

Caudheyt oft cauwe: Froidure.

Caud werden: Devenir froid *ou* refroidir.

Caugher: Housseur de cheminée.

Caue⁺: Cheminée.

Caufoor: Reschauffoir.

Caupisse: La chaulde pisse.

Causmaker: Chaustier.

Causse: Chaussée.

Causseband: lartier.

Caussen aen doen: Chausser.

Caussen uut doen: Deschausser.

Caut / coel oft caud: Froid.

Caut oft clap: Deuis, caquet *ou* babil.

Cauten / clappen oft rellen: Babiller, deuiser, caqueter, jaser, parler, parlementer *ou* gaber.

Cauter / clapper oft relder: Deiseur, railleur *ou* caqueteur.

Cauter⁺ oft veld: Vn champ *ou* vne lande.

Cauter⁺ oft plaetse daer men de perden doet loopen: Vne lice et lieu pour faire courir cheuaultx et bailler carriere.

Cauteryser oft ploughyser: Soc de la charruë.

Cautijnghe: Caquet.

Cautsië: Paué.

Cautsijtsteen: Carreau de grez.

Cautsyslyper oft ghecostumeert wandelere: Vn gastepaué.

Cautsiën: Pauer.

Cautsiër: Paueur.

Cauwe voghel: Chucas, gay *ou* chouette.

Cauwoorde: Vne courge.

Cauwen oft cuwen: Mascher.

Cauwijnghe oft cuwijnghe: Le maschement.

Cauze oft zake: Cause.

Ce.

Ceboolen: Ciboule.

Celle: Chambre secrette *ou* chambrette.

Cellebroeder: Freres de l'ordre de saint Alexe, Alexiens.

+ **Cau:** **gand.**; K_{2,3} kave, kaf -koen. **fland.** .j. schoude; cf. boven **Caefcoen**.

+ **Cauter:** **gand**; K_{2,3} kouter, kauter. **fland.** Ager, campus, ...

+ **Cauter:** **gand**; K_{2,3} kouter, kauter. **fland.** Ager, campus, ...

Ci.

Cieraet / z. verciersel: Ornement.

Cieraet / ghesmië van gaud oft zeluer: Bague.

Cieren oft héghenen: Attiffer, orner, accoustrer, attourner *ou* decorer.

Cieren oft brassen: Gaudir *ou* faire bonne chere.

Cierijnghe oft vercierijnghe: Decoration.

Cierijnghe oft brassérijnghe: Gaudisserië.

Cip⁺ oft block daer men lieden in sluit: Cep.

Cla.

Clac: Le son du coup du fouët.

Clacke: Escourgée, fouët *ou* chassoire.

Clacken: Claquer.

+ **Cip:** *Numella*; K_{2,3} cip, cippe. **fland.** Cippus, numella. [*gal. cep: ital. ceppo*]; cippier. **fland.** Cippi custos, carceris custos, phylacista, carcerarius. [*gal. cepier*].

Cladder⁺: Descroittore.
Clərck oft schriuein: Clerc, escriuain.
Clerxken: Clergeon.
Claer: Clair *ou* cler.
Claer oft wit van den heye: Le blanc, l'aubin *ou* la glaïre d'un oeuf.
Claerheyt: Clarté.
Claerlicken: Clairement.
Claer werden oft dagh werden: Faire jour *ou* faire cler.
Clachte oft claghe: Complaincte *ou* doleance.
Clachtigh vallen: Se doloir *ou* douloir, se plaindre.
Claghe of hy wille: Pleigne *ou* non pleigne.
Claghachtigh: Qui ne fait que se plaindre *ou* se complaignant.
Claghelick oft jammerlick: Qui esmeut à pitié et compassion *ou* commiseration, miserable.
Claghelicker wyse: Miserablement *ou* douloureusement, en sorte qu'on en a pitié.
Claghen: Se plaindre *ou* complaindre.
Claghere: Plainti *ou* plaintif.
Clanck oft gheclanck: Son, sonnerië.
Clap oft caut: Babil *ou* caquet.
Clappaert: Caqueteur *ou* langard.
Clappen / driuen oft yet ouerdraghen: Rapportier *ou* caqueter.
Clapper oft driuer: Rapporteur, languard.
Clappeye: Babillarde *ou* langarde.
Clapoore: Poulain es eynes.
Claren oft claer werden: Deuenir clair.
Claren / claer maken oft verclaren: Esclaircir.
Clauecoorde: Manucordion.
Clauerblat: Treffle.
Claueren oft clemmen: Rimper, ramper *ou* monter.
Clauwe van eenen Bēr oft Leeu: La patte d'un Ours *ou* Lyon.
Clauwe van voghels: Ongle.
Clauwen: Gripper, gruper *ou* graphigner.
Clauwiere: Hauet.

Cle.

Cleēd: Habit, vestement *ou* accoustrement.
Cleēden: Se vestir, accoustrer *ou* habiller.
Cleederscapra: Garderobbe.
Cleēdijnghe oft cleēd: Vestement.
Cleēdijnghe van heeren dienaers: Palure *ou* liurée.
Cleēm⁺ oft leēm: Argille.
Cleēn oft cleyn: Petit *ou* menu.
 → *Le grand poisson mangele menu.*

+ **Cladder**: (onderaan in margine onder Clappeye) *klacker*. **fland. brug. j. kladder**. *Decrotoir*, K_{2,3} [klacker. **flan. brug. j. kladder**. *Peniculus*]; *kladder*. *Peniculus* ...

+ **Cleēm**: **gand**; K_{2,3} *kleem*. **fland. [holl.] j. leem**, (*kleeye*.) *Argilla*.

Cleenen *oft* **vercleenen**: Appetisser.

Cleēnigheyt *oft* **afdraghenthey**t: Blasme.

Cleērbessem: Vn petit ballay, escouette *ou* verges à nettoyer.

Cleēren by cleēren *oft* **d'eēn dat dander niet en is**: Habitz à rechange.

Cleērmaker *oft* **schepper**: Cousturier.

Cleērlappen: Raccoustrer, radouber, rapetacer *ou* rauauder.

Cleerlapper: Vn frippier, regratteur, radoubeur, rabilleur, raccoustreur *ou* rauaudeur.
Cleerlapperigghe: Vne rauauderesse.
Clemmen: Monter.
Clemmijnghe oft opgangh: Montée.
Cl[é]pel in de clocke: Batail de cloche.
Cleppe oft clepspaen: Claquette.
Cleppen: Claqueter.
Clepspaen: Claquette *ou* tarteuelle.
Clesse: Glouteron *ou* gletteron.
Clessen oft anhanghen: Ficher, attacher *ou* tenir.
Clets oft clack: Son.
Cletsoore: Chassoire *ou* fouët.
Cleuen yewers aen: Adherer, tenir *ou* prendre à quelque chose.
Cleyerde oft poterde: Argille *ou* terre à potier.
Cleynicheyt: Blasme *ou* blamation.
Cleyster oft gleinster: Estincelle.
Cleynsteren: Estinceller.
Cleynsterijnghe: Estincellement.

Cli.

Clibbertonghe oft rap ter tonghen: Langue trepidante.
Cliere: Petite glande.
Clieuen: Fendre.
Clieuijnghe: Fendement.
Clijncke an de duere: Loquet, cliquet.
Clijncken / soon gheuen oft luden: Sonner.
Clijnckijnghe: Sonnement *ou* sonnerië.
Clippe: Claquette.
Clistérië: Suppositoire.

Clo.

Clocke: Cloche.
Clockhuus: Clocher d'une eglise.
Clockhuus van appelen oft përen: Le trognon de pomes *ou* poires.
Clockluder: Sonneur de cloches.
Clocke om distilleren: Distillatoire *ou* chappelle à distiller.
Clocken ghelijck de hinnen die broeden: Glosser comme les gelines qui couuent.
Clockspyse: Metal *ou* matiere à fondre cloches.
Clof af / met den eersten slaghe oft zonder ęrdoen: Coup à quille *ou* du premier coup.

Clonteren *oft* **rennen als melck ende bloed** *oft* **stiuën**: Se prendre, cailler *ou* figer.

Clooster: Cloistre, cloisture *ou* monastère.

Cloote *oft* **ronde bolle**: Boulet rond.

Clooten: louër à la porte et boule.

Clootspel: Le jeu de la porte et boule.

Clop: Coup de marteau *ou* maillet.

Cloppen an de duere: Buquer *ou* hurter à l'huis.

Cloppen met hamers: Marteler.

Cloteren / rennen / storkelen *oft* **stollen**: Se prendre, cailler *ou* figer.

Clotermelck: Laict figé *ou* caillé.

Cloterspaen⁺ om jonghe kinderen: Hochet.

Clotter⁺: Vn torchon *ou* descrottoire.

+ **Cloterspaen**: *bon*; K_{2,3} kloter-spaen. **fland.** j. klabbaerd. Crepitaculum.

+ **Clotter**: *gand*; K_{2,3} klotter. **fland.** j. [krotter] (kladder); [krotter. **fland.** j. kladder]; kladder. Peniculus, ...

Clouck *oft clouckaert*: Homme astut, hardy *ou* courageux.
Clouckelicken: Hardiment, vaillamment *ou* courageusement.
Clouckheyt *oft vrome daet*: Prouesse[,] vaillant faict.
Clouē *oft splete*: Fente *ou* creuasse.

Clu.

Cluchte: Bauerië, bourde, gaberïe *ou* sornette.
Cluchten: Bauer, bourder, gaber *ou* truffer.
Cluchter / cluchtenaer *oft cluchtslagher*: Baueur, bourdeur, gabeur *ou* conteur de sornettes.
Clute *oft cluchte*: Farce, bourde *ou* gaberïe.
Cluuijnghe *oft inghewant van een vërcken*: Tripes de porceau.
Cluwen garens: Peloton de fil.
Cluze: Loge d'Ermite *ou* eremitage.
Cluzenere: Ermite.

Cna.

Cnabbelen: Maschonner.
Cnaghen: Ronger.
Cnaghijnghe: Rongement.
Cnape: Seruiteur, varlet *ou* valet.
Cnauwen / cauwen *oft cuwen* / Mascher *ou* maschonner.

Cne.

Cnecht: Garson.
Cneden: Pestrir.

Cni.

Cnicken: Faire signe de la teste *ou* faire le niquet.
Cniede: Genouil.
Cnielen: S'agenouiller.
Cnip: Chiquenaude.
Cnippen: Chiquenauder.
Cnippen *oft cnippenen van vlas*: Boursettes croissans sus le lin.

Cno.

Cnoessel: Cheuille du pied.

Cnoop: Neud.

Cnoopachtigh oft vol cnoopen: Nouëux.

Cnoopen: Nouër.

Cnoopijnghe: Nouëment.

Cnop van eender mauwe: Bouton d'une manche.

Cnoppen: Attacher les boutons *ou* boutonner.

Cnorren oft cnurren ghelijck een vercken: Grongner.

Cnorrijnghe oft cnurrijnghe: Grongnement.

Cnoteren oft schelden: Rechiner.

Cnuekel: Cheuille de la main.

Cnurren / z. cnorren: Grongner.

Coc.

Coc: Cuisinier.

Cockinne: Cuisiniere.

Cockuut voghel: Coucou.⁺

Codde⁺ oft sompe: Massuë.

Coe.

Coe: Vache.

Coecudde: Vacherië.

Coe die calf draeght: Vne vache pleine.

Coel: Refroidi, réfrigéré *ou* rafraîchi.

Coelen oft coel werden: Refroidir, réfrigérer *ou* rafraîchir.

Coene: Hardy.

Coetse: Couche *ou* chalcit.

+ - *Kockuut-laet*. **fland.** *Nullius subjectus jurisdictioni*; K₃ kockuut-laet **fland.** *Nullius subjectus ditoni.*

+ **Codde:** *Clava*; K_{2,3} kodde. **fland.** .j. kudse. *Clava.*

Cof.

Cofer oft kiste daer men yet in leght: Cofre *ou* huche.

Coffer met yser beslaghen: Bahu *ou* huche ferrée.

Cok.

Coken oft spyse bereeden: Cuisiner *ou* faire la cuisine.

Cokene: Cuisine.

Coker: Estuy *ou* calmar.

Cokijnghe: Cuisine *ou* l'art de cuisinier et faire decoction.

Cole die uut es: Charbon.

Cole die berrent: Braise.

Colen een stad: Colongne.

Coliere: Gorgerette.

Colueurier: Harquebutier.

Colueure oft busse: Harquebute.

Com.

Com⁺ oft teele van erde: Vasseau de terre.

Comd an oft comd voord: Or ça *ou* or auant.

Comijn: Du comin.

Commen: Venir.

Commene een stad / z. Coomene: Comines.

Comste: Venuë *ou* arriuement.

Con.

Cond / kennelick: Notoire, manifeste.

Condighen oft kennelick maken: Annoncer *ou* manifester.

Confiten: Confire.

Conijn: Vn conin, counil *ou* cunil.

Conijnghe: Roy.

Conijnghinne: Royne.

Conijnghlapken: Le Roy de la febue.

Conijnghlicken: Royalement.

Conijnghrijcke: Royaulme.

Conijngshof: Pallais du Roy.

Conijngsstaf: Le sceptre royal.

Conijngstoel: Siege royal, throsne.

+ **Com:** *Com. Patella profundior*, K_{2,3} **kom**, diepe schotel. [Catinus, ... patella profundior], gabatá (K₂ gabata).

Conijnghsken voghel: Roytelet.
Conkel: Abysme *ou* gouffre.
Connen: Pouuoir, sçauoir *ou* auoir puysance.
Consent: Congé.
Consentéren: Consentir *ou* donner congé.
Consentérijnghe: Consentement.
Conste: Art, mestier *ou* sciënce.
Constenęre: Artisan *ou* artiste.
Constelicken: Artificiëlement.
Constigh: Artificiël.
Conterfeiten / als naer een ander ghelikenesse maken: Contrefaire.
Contrarië oft auerecht: Contraire, à contrepoil *ou* contrepoil.
Contrary vermet: Faict *ou* preuue contraire.

Coo.

Coole: Vn chou.
Coolstock: Le tronc, la tige *ou* le gros d'vn chou.
Coolen oft weiten eenen voghel: Un let.
Coop: Marchandise *ou* achet.
Coopen: Acheter.
Coopen te diere: Suracheter.
Cooper: Acheteur.
Coopgoed / coopmans goed oft waerre: Marchandise *ou* denrée.
Coopijnghe: Achet.
Coopman: Marchant.
Coopmanschap die men doet: Marchandise *ou* conuenance.
Coopmanschap oft waerre die men vercoopt: Marchandise *ou* denrée.
Coopmanschappen: Marchander.

Coopschat: Le vaillant qu'aucun a pour mener train de marchandise.
Coopstad: Ville marchande.
Coopvrauwe: Femme marchande *ou* faisant train de marchandise.
Coor van der kercke: Le coeur de l'église.
Coorael oft coorkind: Enfant de coeur.
Coorde: Corde.
Coorne oft alderande graen: Toute sorte et maniere de grain, soit blé, froment, seigle, orge, auoine, mil *ou* autre.
Coorenbiter oft coorencoper: Marchand de blé.
Cooren blomme: Blaueole, bluët, bleuët *ou* aubifoin.
Cooren haer: L'espice du blé.
goet Cooren jaer⁺ / goet gheschot oft alst cooren wel schiet: Bonne dablée *ou* cueuilette.
Cooren maerct: Marché au blé.
Cooren stapel: L'estape de blé.
Cooren strijcker: Le rouleau et racloir de quoy les mesureurs de grain rasent le boisseau *ou* autres mesures pleines de quelque grain que ce soit.
Coorenveld: Champ *ou* pieche de terre labourée et semée de blé.

Cop.

Cop oft hoofd: Teste.
Cop oft sop van den hoofde: Le sommet de la teste.
Cop van zeluer oft andersins: Coupe d'or *ou* d'argent.
Coper: Cuiure.
Coperoot: Coperose.
Coppe oft spinne: Araignée.
Coppeghespin: La toile de l'araignée.
Coppel / paer oft twee: Vne couple, paire *ou* deux.
Coppeldraeyer: Maquereau *ou* maquerelle.
Coppeldraeynghe: Maquerelage.
Coppelen oft binden: Accoupler *ou* liër ensemble.
Coppelijnghe oft bindijnghe: Accouplement, liäison *ou* lièment.
Coppen oft met bussen laten / als men bloed laet: Faire petites incisions et ouuertes à fin que le sang sorte plus facilement, scarifiër.

Cor

Coraelbeen: Du corail.
Coralen oft van corale: De corail.
Corael oft coorkind: Enfant de coeur.
Cordewaghen: Brouëtte.
Coreel: Brique.
Coreelbacker: Briquetier.

+ **goet Cooren jaer:** *proventus* (doorgeh.); K_{2,3} g h e - s c h o t , (**vetus, fland.**) [b e - s c h o t].
Proventus, augmentum, incrementum.

Coreelhouen: Briqueterië.

Corf: Panier d'osier *ou* cretin.

Corfdragher: Porte-panier.

Corste van broode: Crouste de pain.

Cort: Court, bref *ou* brief.

Cort / cort gheseyt / om cort te maken / oft met den cortsten gheseyt: De faict, brief, de brief, pour faire brief, *ou* somme toute.

Cortbrakigh oft broosch: Fragile, fresle.

Cortelicken oft cortelijnghe: De brief, auant qu'il soit gueres, depuis n'a gueres *ou* depuis vn peu.

Corten: Abreger *ou* racourcir.

Cortrijcke een stad: Courtray.

Corthooren eenen hond: Esaureiller vn chien *ou* luy couper les aureilles.

Cortsachtigh: Fieûreux.

Cortse: Fieûre.

Corzel / quelligh / moedwilligh *oft onghepaeydt:* Plain de chagrin, fascheux et difficile à seruir. Qui ne trouue jamais rien bien fait à son gré. Mal aisé à contenter.

Cos.

Costelick: Pretiëux, sumptuëux, qui est de grand pris.

Cost die men yewers in doet: Fraiz, despendz, coust *ou* coustange.

Cost *oft spise:* Le viure, tout ce qu'on boit et mange, les viures *ou* victuailles.

Coste dat ghéten heeft: Vaille que vaille *ou* couste qui couste.

Costeloos en schadeloos: Indemne *ou* sans dommage.

Costelooshey: Escheuement de dommage, dedommagement *ou* indemnité.

Costen: Couster.

Coster: Le coustre *ou* cleric d'eglise.

Cot van v̄rcken: Roulier *ou* estable à pourceaux.

Coteren in de tanden: Fouiller aux dentz.

Cou.

Coucke: Gasteau.

Coude / z. caude / ende zo voort van andere woorden die ghy hier niet en vint / beghinnende met Cou.

Couel: Manteau.

Couffer: Vn coffre, huche *ou* bahu.

Couyer⁺. *oft plantheyt:* A foison, [à] planté *ou* pour suffire.

Coyë *oft stal:* Estable.

Cra.

Crabbelen: Gratigner.

Crabben *oft crauwen:* Grater, galler, gallonner, racler *ou* ratisser.

Crabbe visch: Escreuisse.

een Crabbeneye: Vne charbonnée.

Cracht *oft macht:* Puissance, pouoir, efficace, force *ou* vertu.

Crachteloos: Alangouri, languide, debile, foible, lasche *ou* sans force et vertu.

Crachtelooshey: Langueur, grande defaillance de force.

Crachteloos maken: Debiliter *ou* eneruer.

Crachteloos werden: Venir en langueur *ou* defaillir de force.

Crachteloos zijn: Languir, defaillir de force et vigueur.

+ **Couyer** hiernaast *couter* .j. *cauter*; zie boven **cauter**

Crachtelicken: Puysamment.

Crachtigh: Puysant.

Crack *oft* **crakijnghe:** Le son rude *ou* violent et aspre de quelque chose qui se rompt *ou* chet.

Craeckbeen: Cartilage.

Craeinken daer men yet uut tapt: Vne fonteine, canelle *ou* robinet.

Craenkinders: Manouûriers de la gruë, d'ond on descharge les nauires.

Craeyë: Corneille.

Crae[y]en ghelijck den hane: Chanter à la façon de cocq, crester, coqueter *ou* caqueter.

Crëmer: Merchier.

Crëmerië: Mercerië.

Craem: Hayon *ou* estal.
Craemen oft voord doen: Estaller.
Craghe oft crop: Gosier *ou* gorge.
Crakelijng die men eett: Vn eschaudé.
Craken: Casser, craquer *ou* rompre.
Craken een note: Casser, craquer *ou* cerner vne noix.
Craken oft gheluut gheuen: Craqueter, faire bruit *ou* bruire.
Cramme: Crampon.
Crampe: Spasme, goute, crampe *ou* retirement de nerfs.
Crampaerd / bloode / beschaemt oft vervaerde-catte: Mal hardy, lasche, qui delaisse son entreprinse de paour, paresseux, sans soing, faitard, vn coeur failli, debile, de petit courage et defense, timide, poaureux, qui n'est point belliqueux, craintif *ou* couärd.
Cranck: Debile *ou* foible.
Crancken oft cranck werden: Affoiblir *ou* debiliter.
Cranckheyt: Debilité *ou* foiblesse.
Cranckelicken: Foiblement.
Crane voghel: Gruë.
Crane daer men de schepen mede lost: Gruë à descharger nauires *ou* dequoy on leue les pierres d'un edifice.
Cranewiel: La rouë d'une gruë.
Crane / tap oft craeinkin: Vn baillon, bouchon, robinet *ou* canelle.
Crap druuen: Vne grappe de raisins.
Cratsen oft crauwen: Se gratter, galler.
Crauwage: Teigne, rongne *ou* galle.
Crauwagigh oft rappigh: Teigneux, rongneux *ou* galleux.
Crauwel daer men tvleesch mede uut den pot neemt: Hauet, grauë [à] chair.
Crauwen hem / z. cratsen: Galler.
Crauwen hem / de crauwage hebben oft crauwigh zijn: Auoir la teigne *ou* estre rongneux.
Craweye oft een zake die men om niet doet: Vne couruee.

Cre.

Crebbe: Creche *ou* mangeoire.
Crekel: Vn grillon *ou* crinon, qui crië es cheminées.
Crekel oft coorenwachter: Vne cigalle *ou* cigaille.
Crempen: Dercoistre, diminuër *ou* rappetisser.
Crempen van der mane: Lune décroissant.
Crepel oft manck: Boiteux.
Cretsen oft crauwen: Galler.
Cretser oft ruumstock van eenen vierstocke oft busse: Le racloir d'une arquebut[e].
Creuelen oft wrijselen ghelijck een muus: Fretiller.
Creitse: Escreuisse.

Cri.

Cricke: Potence.

Criekboom: Cerisier.

Criecke: Cerise.

Criecken van ouer dZee: Des coquerettes.

Crieckerië: Cerisage.

Crijd: De la croye blanche.

Crijgh oft oorloghe: Guerre.

Crijgh / crighelicheydt oft hartneckicheyt: Obstination *ou* opiniastrie.

Crijgh ghebruken: Suiure la guerre *ou* militer.

Crighen oft ghecrighen: Auoir *ou* acquerir.
Crijgh oft haer: Ost *ou* exercite de gendarmerië *ou* gens de guerre.
Crighen oft striden / z. krijgh voeren.
Crijgh voeren: Faire *ou* mener guerre *ou* guerroyer.
Crijghsknecht: Gendarme *ou* soldat.
Crijghsghebruuck: Ruse et finesse *ou* fait de guerre.
Crijghshandel: L'art militaire *ou* de la guerre.
Crijghshjonghen: Goujat.
Crijghsvolck: Gens de guerre, soldats *ou* gendarmerië.
Crijsschen: Criër *ou* braire.
Crijsscher: Criëur, criärd *ou* brayard.
Crischerigghe: Criärde *ou* brayarde.
Cristael: Cristalin.
Criten oft krijsschen: Criër *ou* braire.
Critijnghe oft roupijnghe: Criëment *ou* brayement.
Crizelen: Grincer.
Crizeltanden: Grincer les dens.
Crizeltandijnghe: Grincement de dens.

Cro.

Crocke cruud: Yuroye.
Croes: Gobelet.
Crol⁺ oft prat: Fier.
Crolheyt oft pratheyt: Fierté.
Crom: Courbé *ou* tortu.
Cromheyt: Tortuosité.
Crommen: Courber *ou* tortuër.
Crommelicken: Tortuëment *ou* en tournoyant comme le cours d'une riuere.
Crommijnghe: Tortuëment et plyement.
Cronkelen: Cresper *ou* faire cresse.
Cronkelen oft friséren het haer: Grediller *ou* friser les cheueux.
Croock: Les cheueux *ou* cheuelure des filles *ou* femmes.
Crooken oft by na breken: Escorner *ou* rompre à demy.
Croone: Couronne.
Croonen: Couronner.
Croonen oft beclaghen hem: Se plaindre *ou* douloir.
Croonen oft weigheren: Refuser.
Croonijnghe: Couronnement.
Croonijnghe oft beclagh: Plaincte *ou* doléance.
Croonijnghe / weigherijnghe: Refus.
Crootse oft bisschopsstaf: Croche.
Crop van den mensche: Gosier.
Crop oft maghe van hinnen: La poche.
Croppen oft azen: Amorcer *ou* apaster.

+ **Crol:** *gand. brug. Cruil; K_{2,3} krol, krul. fland.* Fastuosus, arrogans, audaculus.

Crotten van more⁺: Crottes *ou* crostes.
Crotten oft de crotten afdoen: Descroter.

Cru.

Cruce: Croix.

Crucen: Cruciër *ou* crucifiër.

Crucke: Potence.

Cruden oft cruyen met den cordewaghen oft curdewaghen: Brouëtter *ou* poulser.

Crudenier: Espicier.

Cruke oft borncanne: Cruche.

+ **Crotten van more** .j. *klacken apud brug*; K_{2,3} krotte. **fland.** Lutum vestibus haerens, *gallicè.* crotte, croste. *q.d.* crusta: *quod lutum incrustarum speciem obdurescat, vestibusque haereat*; K₃ k l a c k e . **fland.** j. kladde. Macula luti.

Crul⁺ / spits oft prat: Fier.
Crume: Mië *ou* miëtte.
Crumelijnghe: Des miëttes.
Crune van den hoofde: Le sommet de la teste.
Cruné van eenen clērc oft priester: Couronne de clerc *ou* tonsure clericale.
Crune gheuen: Tonsurer.
Crune hebben: Estre tonsuré.
Crupen: Se couler et trainer sur le ventre *ou* aller à quatre pattes.
Cruud: Herbe.
int Cruud: En l'herbage.
Crudebouck: Vn herbier.
Cruudhof oft cruudlochtijnghe: Vn courtil *ou* jardin.
Cruud vercooper oft triakel vercooper: Apoticaire.
Cruusboghe oft voetboghe: Arc balestre.
Cruuswijs: En façon de croix.

Cu.

Cubber oft belhamel: Le chef premier *ou* principal de tous.
Cuchghen oft stēnen: Geindre, gemir *ou* se guermenter.
Cueken: Cuisine.
Cuekenmeester: Le maistre queux *ou* maistre cuisinier.
Cuēnen: Sçauoir.
Cuervorst: Electeur de l'empire.
Cuer: Chois *ou* option.
Cuete⁺: Vne guiffe.
Cuēten: Guiffer *ou* jouer de guiffes.
Cuer nemen oft kiesen: Eslire, choisir.
Cuetel van dreck oft ander dijnghe: Crotelette de merde *ou* d'autre chose.
Culder: Cuirace.
Culdermaker: Cuiracier.
Cul: Couille *ou* couillon.
Culckte: Lodier.
Cumen: Se guermenter.
Cupe: Cuue *ou* cuuier.
Cupe om in te baden oft baedcupe: Vne tinette *ou* cuue à se baigner.
Cuper: Tonnelier *ou* cuuelier.
Curf: Pannier *ou* cretin.
Curt: Court *ou* brief.
Curtelicken oft curtelijnghe: De bref, en brief temps, n'aguères *ou* depuis vn peu.
Curtelijnghe van haute oft van berders: Des coupeaux.
Curten: Accourcir *ou* racourcir.
Curtijnghe: Accourcissement.
Currijcke een stad: Courtray.
Curzel / z. corzel: Mal à contenter.

+ **Crul:** j. *krol*; K_{2,3} (zie *supra* i.v. *crol*).

+ **Cuete:** j. *kote*; K_{2,3} *k o t e*. Talus, ...

Cus: Vn baiser *ou* baisement.

Cussen an den mond: Baiser.

Cussen daer men op zit: Coussin.

Custe: Crouste.

Cuusch oft net: Chaste[,] pur *ou* net.

Cuussche⁺ / daer men de ketels mede van den viere zett: Vne meschine
ou crampon à prendre vn chauldron du feu.

Cuusschen: Nettoyer *ou* esmondre.

Cuuscheyt: Chasteté *ou* netteté.

Cuusschelicken: Chastement *ou* honestement.

+ **Cuussche:** harpagorum genus; harpago culinarius, quo ahina et carabi admoventur et amoventur foco; K₃ k u y s c h e . **fland.** .j. p o t h e y s e . Ansula culinaria; p o t - h e y s e . Ansaioilaris.

Cuwen: Mascher.

Cuze / cudze oft codde: Massuë.

Cuze⁺: C'est aussi le nom de certaine biere *ou* barbaude.

Finis C

[D]

Da.

Dac: Toict *ou* couverture de la maison.

Dacgote: Vn enfesteau *ou* festiere.

Dach / b. dagh: lour.

Dachten: Se souuenir *ou* penser.

Dad.

Dadel: Dacte.

Dadelboom: Dactier *ou* palme.

Dae.

Daeghen: Dague d'Alleman.

Daeren oft hinderen: Nuire, greuer *ou* porter dommage.

Daeren / dęnesse oft medeliden: Compassion *ou* pitié.

Daerlick: Pitoyable, piteux *ou* compassieux.

Daerlicken: Compassiëusement *ou* piteusement.

Daeruen: Auoir faulte, se passer *ou* abstenir.

Dae.

Daed oft bedrijf: Acte, faict *ou* menée.

Daemberd oft daemspel: leu des dames, damier *ou* tablier.

Daemteęcken oft schiye int daemberd: Dame *ou* esché.

Daer: Là *ou* illec.

Daer achter: Là derriere.

Daer an hanghet al: La chose *ou* cause en depend du tout.

Daer brockt wat oft daer es wat op handen: Le temps couue quelque chose.

Daer daer oft zoo gheselle: Là là compaignon.

+ **Cuze:** *et coleus virorum* K_{2,3} k u y s e . **sax. fris. sic. holl. [flan]** .j. k u d s e . Clava; k o d d e . **fland** .j. k u d s e . Clava; [k o d d e . **vet.** Coleus, testiculus. *ang. codde*].

Daer en es gheen twyfelen an: Il n'y a point de faulte *ou* c'est vn poinct, la doute n'y a que mordre.

Daer en es gheen vraghen naer: Il ne s'en fault pas enquerir.

Daer en esser niet zo vele als ghy meent oft alst wel mochte: Il n'en y a pas tant que vous diriez bien.

Daer en es niet af: Il n'en est rien.

Daer en tusschen / hier en tusschen oft binnen middelen tyde: Tandis, ce pendant *ou* ce temps pendant.

Daer esser oft daer zijnder: Il y en a.

Daer es wat toe te zegghene: Il y a à redire.

Daerm ghemaect ende ghevult met spyse: Boudin, saucisse, andouille.

Daerm van menschen oft beesten: Boyau.

Daer naer: Apres *ou* en apres *ou* cela fait.

Daeromme: Pource *ou* pourtant.

Daerom / daer op oft op dat: A ce, [à] fin de ce *ou* à cause.

Daert te doen es oft ter plaetsen: Sus le lieu *ou* place.

Daer toe brijnghen oft zo verde brijnghen: Reduire *ou* induire à ce.

Daerwaerts: Iusques là *ou* deuers là.

Daet / z. daed oft bedrijf: Acte *ou* fait.

Dag.

Dagghe: Dague *ou* poignard.

Dagh: lour.

Daghelicks oft van daghe te daghe: De jour à jour, de jour à autre *ou* tous les jours.

Daghen voor trecht: Citer, adjourner.

Dagh der gheboorte: Le jour de la naissance *ou* natiuité.

voor Daghe: Deuant le jour.

den Daghe schémelt⁺: Le jour poind.

by schoonen Daghe: En plein jour.

Dagheraert oft morghenstont: Laube du jour, le point du jour *ou* la matinée.

des anderen Daeghs: Le lendemain.

Daghijnghe: Adjournement.

Dagh maken: Adjourner.

Daghreyse oft daghvaert: lournée.

Dagh stellen oft beteeckenen: Prefiger *ou* assigner jour.

Dagh / tijd / uutstel oft delaey: Terme, respit *ou* delay.

Daghvaerd oft vergaderijnghe by een gheroupen: Appellement, assemblement *ou* conuocation.

Daghvaerden: Adjourner.

Daghvaerd hauden: Tenir assemblée, conuocation, s'assembler *ou* conuoquer.

Daghwant lands: Demy arpent de terre.

Daghwęrck: La tasche d'une journée.

Dagh werden: Commencer [à] faire jour.

Dal.

Dal: Vallée.

Dalen: Descendre *ou* deualler.

Dalijnghe: Descente, descendement *ou* deuallement.

Dam.

Dam oft dijck: Leuée de terre *ou* digue de Mer.

Dammen oft afdammen: Enuironner de leuées de terre.

Damp⁺ oft moruwe: Mol.

Dampen oft moruwe werden: Deuenir mol *ou* s'amollir

Dampen oft moruwe maken: Amollir.

+ **den Daghe schémelt:** *Schemeren. Caligare* (doorgeh.); K_{2,3} *schemelen, schemeren. Caligare; [schemeren. Umbrare, inumbrare et caligare]. dampelen. Conculcare* (na Dammen); K₃ *dampelen. fland.* Conculcare.

+ **Damp: gand;** K_{2,3} *damp. fland. j. morwe. Mollis.*

Dan.

Dan *oft te dier tijd*: Donc, adonc, doncques, lors *ou* alors.

Dan alleen: Fors, que *ou* sinon.

niemand Dan ic ende ghy: Personne sinon moy et vous *ou* que moy et vous.

Danck: Mercy *ou* remerciement.

Danckbaer: Reconnoissant.

Danckbaerheyt *oft danckbarigheyt*: Reconnoissance.

Danckbaerlicken: Auec reconnoissance.

Danckelick zijn / met dancke *oft te dancke*: Estre à gre *ou* agreable.

Dancken *oft bedancken*: Remerciër *ou* rendre graces.

Danckzegghen *oft lof gheuen*: Louër *ou* rendre graces.

Danckzegghinghe *oft lof*: Los, louange *ou* action de graces.

Dan datmen: Sinon *ou* fors que.

Dander: L'autre.

Dan es dan: Lors pour alors.

Danof / daer van oft van dat: De ce, d'ond *ou* de cela.
Dans: Danse *ou* bal.
Dansen: Baller *ou* danser.
Danser: Danseur.
Danserigghe: Danseresse.
Dansijnghe: Densément.
Dan zullen wy zien watt zijn zal: Puis nous verrons comment tout ira *ou* se fera.

Dap.

Dapper / rasch oft licht: Legier, viste[,] agile *ou* alaigne.
Dapperheyt: Legiereté, vitesse *ou* alaigneté.
Dapperlick: Legierement, vistement.
Darm / z. daerm: Boudin *ou* boyau.
Das / beeste: Taisson, grisard, blareau.
Dat: Ce *ou* celà.
Dat es my zo zwaer / dat gaet my zoo naer / dat heeft my zo veel an oft dat light my zo zeere opt herte: Ce poise moy *ou* ce me poise.
Dat oft indien ick wilde: Si je vouloye.
Dat meer es: Que plus est.
Datmen daer zwyghe: Qu'on me laisse ce caquet.
Datmen hem zegghe: Qu'on luy dië.
Datmen zeght: Ce qu'on dit.
Datment hem zegghe: Qu'on le luy dië.
Dat onder dat bouen: Ce dessus dessous.
Dats een dats al / een voor al oft alst al gheseyt is: De fait *ou* tout dit.
Datter meer es oft datter ouerschiet: La reste *ou* le surplus.

Dau.

Dau: Rosée *ou* rousée.
Dauwaerts: Deuers la.
Dauwen: Faire rousée *ou* rosiner.
Dauwijnghē: Rosinement.
het Dauwt: Il rosine *ou* fait rosée, quand la rosée chet.
Dazaerd⁺ / zot oft slichtebolle: Sot, fol et legier, qui fait ses choses à la volée sans jugement et consideration.
Dazernië: Sottië *ou* folië.

De.

+ **Dazaerd:** *q.d. dwaesaerd*; K_{2,3} d a e s a e r d . **fland.** Delirus: (...) [insanus, excors, secors: et Phantasticus, phantasmate perterritus.

De Dood / de Duvel en de Zonde / Quetsender vele tallen stonde.

→ *La Mort, le Diable et le péché, En ont tousiours tant maintz blessé.*

→ **De menighe meent dat hem mesvalt** [:]

Tel cuide qui fault.

→ **De bode en magh niet messeghen:**

Le messagier ne porte paine.

Decken: Couurir.

Decker: Coureur.

Deckijnghe: Couurement.

Decksel: Couverture *ou* couûercle.

De moeder: La mere.

Dee.

De een oft d'een: L'vn.

D'een doett uut liefden, en dander om tgheld: **L'un le faict par amour et l'autre pour l'argent.**

Deegh: Paste.

Deel: Part, partië *ou* portion.

Deelen: Partir *ou* departir.

Deelachtigh: Participant.

Deelachtigh zijn: Participer, estre participant *ou* auoir part au gasteau.

Deelghenoot oft haeldijnghe in een sterfhuus⁺: Heritier *ou* coheritier en vne maison mortuaire.

Deelder: Diuiseur *ou* partisseur.

Deelsaem: Diuisible *ou* partissable.

Deen dat dander niet en is: A recharge.

Deen naer d'ander: De suyte.

Deeren / b. daeren: Nuire.

Deerlick / b.: derlick: Piteux, pitoyable.

Deessem oft heue: Leuain.

Deessemen: Faire leuer *ou* enfler la paste.

Deg.

Déghe oft ghesontheyt: Santé.

Déghe oft voorspoet: Bon heur *ou* prospérité.

ter Déghe: A foison, bien et beau *ou* Il en a.

Déghelick oft eerbaer: Honeste, louable et de vertu *ou* de bonne reputation.

Déghelicheyt: Honesteté.

Déghelicken: Honestement *ou* par honneur.

De ghéne: Tous ceulx et celles.

Deinzen / z. deynsen oft aerselen: Reculer.

Dek.

Déken: Doyen.

Dekeninne: Doyenne.

Dékenië: Doyenné.

Del.

Déluwe: Pasle *ou* blanchastre.

Deluē / spitten oft grauen: Fouir *ou* bescher.

Deluer: Pionnier, fossoyeur *ou* fouisseur.

Deluēijnghe: Fouissement.

Deluē eenen put: Cauē vn puis.

Dem.

+ **Deelghenoot oft haeldijnghe:** *ab haelen*; K_{2,3} haelinck, hael-dinck. (K₂-dingh) fland. Haeres.

Dempich *oft die niet ademen en can:* Poulsif *ou* qui a son haleine à grand difficulté.

Dempen en vaeghen / slampampen *oft goede chier maken:* Faire groz Ro, gaudir *ou* grand chere.

Hy heeft een ontallick goed verdempt en verdaen: Il a perdu et gaudi de l'argent innumerable.

Den.

Den: Le. **Den tijd lijd:** Le temps se passe.

Den nacht beraet: La nuict a conseil.

Dencken: Penser *ou* cogiter.

Dendermonde / een stad: Tenremonde.

de Dendre riuere: Le Tendre.

Denneboom: Vn sapin.

Denne van den schepe: La couverture d'une nef.

Der.

Derde *oft drijdde:* Troisiesme.

een derde *oft derdendeel:* Vn tiers *ou* la troisiesme part.

Derde mael: Trois fois *ou* à la troisieme fois.

Derdelijng⁺ *oft derdezwer:* Cousin apres le cousin remué de germain.

+ **Derdelijng** *oft derdezwer:* *Consanguineus in tertio gradu;* K_{2,3} derdelinck, derde-sweer. **flandr.** *Consanguineus in tertio gradu.*

Derlick / b. dərlick: Piteux, pitoyable.
Dersschen oft desschen cooren: Batre le blé.
Derschvloer: L'aire d'une granche.
Derstel oft destel: Chardon.
Destelvijncke voghel: Chardonneret.
Dertel / verwaent oft brooddroncken: Fier, arrogant *ou* mieure.
Dertel oft pilick: Mieure *ou* insolent.
Derthiene: Treise.
Derthien auondt: La veille des roys.
Derthien dagh: Le jour des Roys.
Dertigh: Trente.
Desschen: Batre le blé.
De wyle oft ter wyle: Tandis *ou* ce pendant.

Dey.

Deyn / beeste: Vn dain.
een Deyn oft ghierichaert: Vn dardanier, qui cache et recelle le blé et autres prouisions, attendant la cherté.
Deynsen oft aersselen: Reculer, retourner arriere, aller à reculons, en reculant *ou* de pis en pis.
 → *Reculer fault qui veult bien loing saillir.*
Deynzijnghe: Reculement, reculée.

Dez.

Deze: Ceste *ou* ceste-cy.
Dezen: Cestuy *ou* cestuy-cy.

Di.

Dic oft dicke: Espes *ou* dru.
Dicendagh: Mardy.
Dicht oft ryme: Rime *ou* composé en rime.
Dichte oft nauwe ghestopt datter niet uut en leeckt: Bien serré, fermé et estoupé, qui ne coule, ne s'encoule *ou* degoute pas.
Dichte maken oft stoppen: Boucher, estouper *ou* enserrer ensemble.
Dichten eenigh lied: Composer quelque chanson.
Dichten oft verzieren eenighe lueghen: Machiner, forger, feindre *ou* controuuer quelque mensonge.
Dicke: Espes *ou* dru.
dat niet Dicke ghesaeydt en es: Qui n'est pas dru semé.
Dickelicken: Espesement.

Dickels oft menighmael: Souuent, souuentes fois, plusieurs fois, fort souuent ou bien souuent.

Dicken oft dick werden: S'espessir.

Dicke van kinde: Grosse d'enfant.

Dick ghemaect: Espessi.

Dickmaels / z. dickels: Souuent *ou* souuentesfois.

Dickmakijnghe: Espessissement.

Dickst den tijd: Le plus souuent *ou* le plus du temps.

Dickte: Espesseur *ou* grossesse de femme.

Dick werden: Espessir *ou* s'espissir.

Dickzack: Gros ventre *ou* pansard.

Die.

Die / masculin: Cestuy là *ou* celluy là.

Die / feminin: Celle là *ou* ceste la.

Die haeste heeft die loopt vooren: *Qui a haste d'aller, sy voise.*

Dië van menschen oft beęsten: Cuisse.

Dief: Larron.

- Diefachtigh:** Addonné et enclin à desrobber *ou* larron de nature.
- Diefhangher oft buel:** Bourreau.
- Diefhangherië:** Bourellerië.
- Diefken:** Laronneau *ou* laronceau.
- Diefte:** Larrecin.
- Dieftelicken:** Larrecineusement.
- Dieftelijnghe:** A l'emblée.
- Dienere:** Seruiteur.
- Dienere van der stad:** Sergeant de la ville.
- Dienerschap / sergeanterië: ende tselue bedienen:** Sergeanter.
- Dienen:** Seruir.
- Dienijnghe oft dienst:** Seruice.
- Dienstelick:** Seruiable.
- Dienstelicken oft ghedienstelicken:** Seruiablement.
- Dienst oft slauernië:** Seruitude *ou* seruage.
- Dienstelicken als een slaue:** Seruilement *ou* comme vn serf.
- Dienstcnecht:** Varlet *ou* seruiteur.
- Dienstmaeghd oft maerte:** Seruante, chamberiere *ou* meschine.
- Diepe:** Profond.
- hy steeckt zo Diepe in de schulden / dat hy hem waer keeren en weet:** Il est si auant aux empruns *ou* il est si endebté, qu'il ne sçait de quel costé se tourner.
- Diepe in de zee zijnde:** Estans fortuant en la Mer.
- Diepelicken:** Profondement.
- Diepen oft diepe maken:** Approfondir.
- Diepte:** Profondeur.
- Dier oft ghedierte:** Toute creature viuante soit qu'elle est raisonnable *ou* non, animal.
- Dierbaer:** Pretiëux.
- Diere van prise:** Cher.
- Dierghelijcke:** Tel, pareil *ou* semblable.
- hy en zijn vader Dierghelijcke:** Luy et son pere pareillement.
- Dieren oft dier werden:** Encherir.
- Dierte:** Cherté.
- Dieuelijnghe:** A l'emblée.
- Dieuerië oft diefte:** Larrecin.
- Dieuernië oft dieuighey:** Larronnerië.
- Dijck:** Digue de Mer.
- Dijcken:** Faire vne digue contre la Mer *ou* eauë douce.
- Dijnck / b. dijnghe:** Chose.
- Dijncken oft bemoeden:** Souspeçonner.
- Dijncken / peinsen oft meenen:** Penser *ou* cuider.
- Dijnghement:** Vn proces, plaidoyé *ou* plaidoyer.
- Dijnghen om coopen:** Barguigner.
- Dijnghen voor trecht:** Plaider.
- Dijngher oft bedijngher om coopen:** Barguigneur.
- Dijngher voor trecht:** Plaideur.
- Dijssel an den wagen:** Timon *ou* limon d'un chariot.
- Dinhey:** Tenureté *ou* menuiseté.
- Dinne / niet dicke:** Delié, menu, mince *ou* tenûre.
- *Ghetrauwe dienaers zijn dinne ghezaeyt. Loyaux amours sont cler semez.*

Dinnekins *oft dinnelicken*: Menuëment, tenûrement *ou* deliéement.
Dinnen *oft dinne maken*: Atténûrir *ou* amenuiser.

Dis.

Disch *oft tafel*: Buffet *ou* table.

Disendagh / **b. dicendagh**: Mardy.

Distel / **z. destel**: Chardon.

Dit.

Dit: Cecy.

Dix oft dickst den tijd: Le plus souuent.

Dob.

Dobbel oft tweeꝯvaut: Double.

Dobbelaere oft tuusscher: Vn jouëur de detz, jouëur ordinaire, qui fait mestier de jouër aux jeux de hasard.

Dobbelen: Jouër tous jeux de hasard *ou* aux detz.

Dobbelen oft yet dobbel maken: Doubler.

Dobbelheyt: Cautéle *ou* finesse.

Dobbelicken: Doublement.

Dobbelijnghe: Doublement.

Dobbelwërcker: Tapisseur.

Doc.

Dochter: Fille.

Dochterken: Fillette.

mijns Dochters man: Mon gendre.

Doder oft door van den eye: Le jaulne *ou* moyeu d'un oeuf.

Doe.

Doe⁺ / doen oft doens: Lors[,] à lhors, donc *ou* doncques.

ten es mijns doens niet: Ce n'est pas mon affaire *ou* ce n'est pas à moy [à] faire.

Doel: Vn but *ou* berseau sur quoy on met le blanc à tirer ou viser apres.

Doen oft bedriuen: Faire.

Doeniet: Vn faineant.

Doende: Faisant.

Doender: Faiseur.

Doet u quaetste ende u beste oft doet dat ghy niet ghelaten en cont: Faictes du mieulx et du pis que vous pourez.

Dog.

+ Onder **Doe:** *Docke. vide Renne; K_{2,3} [docke. fland. .j. kevie, renne]; renne, [voghel-renne. fland.] Cavea.*

Dogghe oft grooten Inghelschen hond: Godon d'Angleterre.

Doghen yewers toe oft goed zijn: Valoir, estre bon, propice et conuenable à quelque chose.

Dol.

Dol oft dul: Enragé.

Dolheyd: Maladië quand on est hors du sens *ou* enragement.

Dollaerd: Enragé *ou* insensé.

Dollighlick: A la façon d'un insensé *ou* enragé.

Dolen oft dwalen: Errer, s'esgarer *ou* se fouruoyer.

Dolijnghe: Erreur *ou* fourûoyement.

Dom.

Dom / onbedacht ende zonder vrees oft zorghe: Brut *ou* brutal *ou* sans crainte ne soulcý.

Domheyt: Brutalité.

→ *De jonghe es de domme: En jeunesse n'a que lyesse, ou En jeunesse n'a sagesse.*

Domp / doom oft smooock: Vapeur, euaporation *ou* exhalation.

Donderbaerd oft donderblare cruud: De la loubarbe.

cleyn Donderbaerd cruud: Triquemadame.

Donder: Tonnoirre.

Donderdagh: leudy.

Donderen: Tonner.

Donderslagh: Coup de tonnoirre.

Donker: Obscur, tenebreux, sans lumiere *ou* clarté, trouble *ou* sombre.

Donkerlijnghe: Sans lumiere *ou* clarté, obscurement *ou* [à] la chandelle estaincte.

Don.

Donker maken *off* **verdonckeren**: Obscurcir *ou* obtenebrer.

Donkermakijnghe: Obscurcissement.

Donker werden: Obscurcir *ou* deuenir brun.

→ **Donker lanternen lichten qualic**: *Oeil esblouy n'a clere veuë, ou De petit feu ne peult sortir grand flamme.*

Doo.

Doo *off* **ontvriesijnghe**: Degelement *ou* degelée.

Dood *off* **afluigh**: Mort *ou* trespasé.

Doodcleed: Le suaire d'un corps mort.

Dood *off* **de dood**: La mort.

Dooden: Occire, tuër *ou* assommer.

Doodelicke wonde: Playe mortelle.

Doodelicheyt: Mortalité.

Doodelick: Mortel.

Doodijnghe: Tuerië.

Doodslaen: Occire *ou* tuër.

Doodslagh: Homicide *ou* meurtre.

Doodslagher: Tuëur de gens, meurdrier *ou* homicide.

Doof: Sourd.

Doofachtigh: Sourdault.

Doofheyt: Sourdeté *ou* sourdesse.

hy maect den Doouen: *Il faict du sourd.*

Doofuerick: Sourdau *ou* sourdeoreille.

Dooghen *off* **lyden**: Endurer, supporter *ou* souffrir.

Dooghen den cost *off* **tverschieten van den ghelde doen**: Supporter *ou* desbourser la despense.

Doolaghe: Fondriere.

Doom / roock *off* **smoock die uut der erden slaet**: Vapeur, exhalation et fumée de la terre.

Doomen: lecter des vapeurs.

Doopen: Baptiser.

Dooper: Baptiste.

Doopsel *off* **doopijng[h]e**: Le Baptesme.

Door *off* **doder van den eye**: Moyeu d'un oeuf.

Door wel dienen / z. duer wel dienen.

Doorne: Espine.

Doorn haghe: Vn buysson espinaye *ou* hallier.

Doorne van der ghespe: L'aguillon *ou* l'ardillon d'une boucle.

Doornick een stad: Tournay.

Doose *off* **dooze**: Boiste.

Doouerick: Sourdau *ou* sou[r]deoreille.

Dooyen: Degeler.

Dop.

Dop: Coquille *ou* coque d'un oeuf vuide.

Doppen: Plonger en l'eauë.

Dor.

Dore oft duere: Huis.

Dorp: Village.

Dorpman: Villageois *ou* cageois.

Dorperheydt oft onreynigheydt: Faict *ou* parole deshonneste, orde et sale *ou* vilenië.

Dorpel oft opperzulle van eender duere: Le linteau de dessus l'huis.

Dorst: Soif.

Dorsten: Auoir soif.

Dorstigh: Qui est essardé et altéré *ou* qui a grand soif.

Dorre / verdorret oft drooghe: Qui a perdu son humeur naturel, sec, ary *ou* huy.

Dorheydt: Seicheresse *ou* aridité.

Dorrelick oft drooghelick: Seichement.

Doruen: Auser, oser, estre assez hardy, ne point craindre d'entreprendre *ou* faire quelque chose.

Dost oft dorst: Soif.

Dou.

Douck van lywaet: Drapeau de lin.

Douck van vrouwen: Couurechef.

Doucken van eenen kinde: Les langes et drapeaux d'un petit enfant.

Douwen / drommen / duwen oft perssen: Poulser, presser, espreindre, fouler *ou* serrer.

Dra.

Draden een naelde: Enfiler vne esguille.

Draed van garen: Fil *ou* filet.

Draed van gaude / gauden draed ofte rijngh zonder steen: Vn anneau *ou* verge d'or.

Draeghzetel oft trémië: Vne chaire [à] bras.

Draeybanck: Vn banc à tourner.

Draeyen oft keeren: Tourner.

Draeyer: Tourneur.

Draeyiser: Tour *ou* tournoir.

Draf van pēden: Le trot d'un cheual.

Draf van brauwers: Draque.

Draghen: Porter.

Dragher: Porteur.

Draght in wonden: Bouë et ordure d'une playe.

Draght die men draeght: Portée.

Drake: Dragon.

Dralaert: Delayeur *ou* faitard.

Dralen oft beyden: Tarder.

Draligh: Delayant.

Draligheyt: Delayance *ou* faitardise.

Dralen oft droomen in zijn wēck / ledigh zitten oft niet doen: Chommer, estre oyseux *ou* ne faire aucune chose.

En zitt niet leegh by ghebreke van incte: *Ne chommy pas par faute d'encre.*

Dranck: Boisson.

Draēn: Trotter.

Draēnde pērd: Cheual trottier.

Dre.

Dreck van beesten: Fiente de bestes.
Dreck / slijck oft more: Bouë *ou* fange.
Dreck oft stront: Merde *ou* fient[e].
Dreck smeltijnghe van een Valcke: L'esmeut, ordure *ou* fient[e] d'un faucon.
Dreckigh oft slimigh: Bourbeux *ou* fangeux.
Dreeghen: Menacer.
Dreeghement oft dreeghijnghe: Menace *ou* menacement.
Dreeghende: Menaceant.
Dreegher: Qui menace, menaceur.
Dreel oft boel: Amoureux.
Dregghe: Vn croc à quatre doubles crochets.
Dréue oft caeckflabbe: Soufflet, jouée.
Dréue van boomen in oorden gheplantt daer men tusschen wandelt: Allée *ou* pourmenoir entre quelques arbres plantez en ordre.

Dri.

Drieghen: Faulsfiller.
Drieghijnghe: Faulsfillure.
Driele: Touret.
Drielen: Cauer du touret.
Driesch oft ghemeene weede: Commun pasquis, pasture *ou* commune pasturage.
Driele / drilleken oft drilnote: Vne pirouëtte.
Drijdde: Troisiesme.
Drijncachtigh: Qui boit volontiers,

Drijnckebroeder: Vn biberon.
Drijnckelick: Bon à boire *ou* qu'on peult boire.
Drijncken: Boire.
dat hy Drijncke ghelijck d'andere oft dat hy henen ga: Qu'il boiue com[me] les autres, ou qu'il s'en aille.
Drijnckschale: Tasse à boire.
Drijnckijnghe: Beuuerië.
Driten oft schiten: Chiër.
Driten oft schéten laten: Petter.
Driuen oft voortdriuen: Mener *ou* conduire.
Driuen oft clappen ende ouerdragen: Caquetter, tirer à descouuert *ou* reueler quelque secret.
Driuer oft clapper: Caqueteur *ou* langard, qui ne peult tenir secret ce qu'il sçait.
Driuidicheyt: Trinité.

Dro.

Droessem van wyne: La lië du vin.
Drom: Le fil de traime d'un tisseran.
Drommedaris: Vn Drommedaire.
Drommen: Fouler.
Drommijnghe: Foule *ou* presse.
Dronckaerd: Yurongne.
Dronckesse: Vne Yûresse.
Droncke: Yûre.
Droncke drijncken: Y[u]rongner.
Droncke maken oft werden: Enyurer.
Dronckenschap: Yurongnerië.
Drooghe werden: Se seicher *ou* deuenir sec, Tarir.
Drooghcleed: Torcheon.
Drooghe: Sec *ou* aride.
Drooghen: Seicher, essuyer, essorer.
Drooghen zijn aenschijn van den zweete: Essuyer sa face de la suëur.
Drooghen harijnghe: Vn haren sor *ou* soret.
Droogheyt: Seicheresse, essor, seicheté.
Drooghelick: Seichement.
Drooghsvoets: A sec *ou* à pied sec.
Drooghte: Siccité *ou* temps sec.
Droom: Songe.
Droomen: Songer.
Droomende: Songeant.
Droomer: Songeart.
Droomijnghe: Songement.
Droomerlick /slaperlick /zwaermoedighlick oft slappelick: Negligement *ou* laschement.
Droopen tghebrad: Arrouser le rost *ou* la chair à rostir.
Drop oft dropel: Vne goute.

Dropel: Goute.
Dropigheyt off waterzucht: Hydropisië.
Droppen: Degouter *ou* distiller.
Droppijnghe: Degoutement.
Drossaet: Bailly.
Droufheyt: Tristesse, destresse *ou* marisson.
Drouue: Marry, triste, dolent, doloireux *ou* qui fait froide chere.
Drouue ghelaet: Froide chere.
Drouue wéder off dicke locht: Temps morne *ou* sombre.
Drouelicken: Tristement.

Dru.

Druc: Tristesse, douleur *ou* marrisson.
Druckelicken: Tristement.
Drucken off prenten: Imprimer.
Drucker off prenter: Imprimeur.
Druckerië: Imprimerië.
Drummen: Fouler.

Drup: Goute.
Druuftack: Vne grape de raisins.
Druusschijnghe: Bruit.
Druue: Vn grain de raisin.
Druwen lesen oft sniden in den wijntijd: Grapper *ou* vendanger.

Du.

Ducaet / gheld: Ducat.
Ducht oft zorghe: Soulci.
Duchten: Craindre *ou* se soulciër.
Dueght oft goedheyt: Bonté *ou* vertu.
Dueghdelick: Bon *ou* vertuëus.
Duechdelicken: Vertuëusement.
Dueghen: Valoir.
Duenen: Trembler *ou* retentir.
Duerbiten: Mordre tout outre.
Duerbooren: Percer tout outre.
Duer den draed: Hy cant oft hy weett gheel duer den draed: Il le sçait tout de fil en esguille.
Duerdrijncken: Abbreuer quelque chose de quelque liqueur.
Duerdroncken oft ghewend: Embeu *ou* accoustumé.
Duere ent duere: Tout outre.
Duere oft dwers duere: Tout au trauers *ou* parmy.
men zieter den dagh Duere: On y voit le jour parmy.
Duere van den huse: Huis.
Duergaen / duerlyden oft voortgaen: Passer *ou* passer outre.
Duergaen zonder zwemmen oft gronden: Passer [à] gué.
Duergaette: Troué *ou* persé.
Duergangh oft duerlijd: Passage.
Duer-gat: Huisserië.
Duergraen: Fouir *ou* fouir auant.
Duergronden oft duerwien een zake: Esplucher vne chose *ou* matiere.
Duerhaeck oft herre van der duere: Le gond d'un huis *ou* puiot.
Duerhackelen: Chiqueter.
Duerhackelde caussen: Des chausses deschiquitées.
Duerliden: Passer *ou* passer outre.
Duerloopende papier: Papier qui perse *ou* boit.
Duerluchtigh: Translucide.
Duermaeckt: Faict et refaict.
Duernaghelt: Cloué tout outre *ou* de trauers.
Duerregheld van spéke: Entrelardé.
Duerschieten: Persér de coups de traict.
Duerschrabben / uutvaghén oft te nieten doen eenighen brief: Cancellier et mettre à neant quelques lettres.
Duerschrabben eenigh article: Croiser *ou* royer aulcun article.
Duersniden: Desciqueter.
Duerspéten oft spéten: Larder *ou* embrocher.

Duersteckbrief: Lettre d'attacher.

Duerstéken: Persér tout oultre.

Duerstéken: Persé tout oultre.

Duerstrépen: Royer *ou* effacer.

Duertrocken / trapte / dobbel oft schalc: Rusé, caut et fin.

Duertrocken / duertrapt: Fin *ou* rusé.

Duerwaerder: Huyssier.

Duer wel dienen comt menighen tot state: Par bien seruir vient on à benefice.

Duezigh oft verdwelmt: Estourdi.

Dughe oft berd van een wijntonne: Douue d'un muy.

Duken oft berghen hem: Se musser *ou* se cachér.

Duker / voghel: Plongeon.

Duken onder twater: Se plonger en l'eauë.
in Duken werpen: lecter à guerre.
Dul: Enragé.
Dullaert: Vn enragé.
Dulligheyt: Enragement.
Dul werden: Enrager.
Dume: Poulce.
Dumelijnghe: Poulcier.
Dunne: Delié, menu *ou* mince.
Duren oft eenparigh bliuen: Durer.
Durp / z. dorp: Village.
Durren / z. doruen: Oser.
Dus dan: Ainsy doncques.
Dusdanigh: Tel *ou* comme cecy.
Duselen⁺ oft verdaret zijn: S'estourdir.
Duselijnghe oft verdaretheyt: Estourdissement.
Duufhuus: Coulombier.
Dust / z. dorst: Soif.
Duust oft duust de fijnste plumen om bedden te vullen: Duuet.
Duust: Mille.
Duuster: Brun *ou* obscur.
Duusterheyt: Obscurité.
Duusternessen: Tenébres.
Duutsche: Allemand.
Duutschland: Allemaigne.
Duue oft duuer: Coulon.
Duuecot: Coulombier.
Duuegat oft duuenest: Boûiotte et lieu es coulombiers ou chascun pigeon loge.
Duueemes: Fienté de coulons.
Duueinne: Colombe.
Duuel: Diable.
Duuelrië: Diablerië.
Duuelsch: Diabolic.
Duuelbezwërder: Vn magicien.
Duwaey een stad: Douäy.
Duwen: Presser.
Duzent: Mille.
Dwërs: Qui est de trauers *ou* en bies.
Dwëzen wegh: Chemin qui trauerse.
Dwaen: Torcher *ou* essuyer.
Dwale: Touaille.
Dwalen oft uut den rechten weghe gaen: Desûoyer.
Dwalen in zijn woorden: Faillir et errer en ses parolles.
Dwalijnghe: Erreur, faulte, fouruoyement, torse, destorse, ignorance *ou* vice.
Dweil⁺ oft schoteldouck: Lauette *ou* panuflé.

+ **Duselen:** *tytubare pedibus. et Attonitum fieri*; K_{2,3} d u y s e l e n . Vertigine laborare, obstupere, mente et animo perturbari, [attonitum fieri].

+ **Dweil** *j. op-nem-doeck op-dweylen dweylen, Tergere*; K_{2,3} [d w e y l . **flan.** .j. s c h o t e l -d o e c k , o p n e e m -d o e c k ; o p -n e e m -d o e c k . j . v o d d e . P e n i c i l l u s] ; s c h o t e l -d o e c k . P e n i c u l u s c u l i n a r i u s ; [d w e y l e n . **fland.** Tergere].

Dwijnghen: Contraindre.

[E]

Eb.

EBbe: Quand vne eau recoule et retourne d'ond elle est partie *ou* reflat de la Mer.

Ebbelick / z. hebbelick: Honeste.

Ebben / b. hebben: Auoir.

Ec.

Ecchele: locke oft lake: Vne sansuë.

Echten⁺ / z. hechten: Attacher.

Etsel⁺: Bague *ou* carcan à pendre au col.

+ **Echten:** *figere, nectere, alligare*; K_{2,3} hechten, heften. Figere, configere, defigere, suffigere, pangere, annectere, devincire, [alligare. *hisp. hincar*].

+ **Etsel** *j. hecksel*; K_{2,3} hechtstel *j. hecksel*; hecksel. **vetus.** sagum; hecksel, haecksel. **fland.** Fibula: et Spinter, armilla: et Monile, bulla.

Ed.

Edel: Noble.

Edel ende hooghe daed: Prouësse.

Edelheyt: Noblesse, preudhomië *ou* gentillesse.

Edelick: Noblement.

Edeldom / z. edelheyt: Noblesse.

Edelmaken: Anoblir.

Edel man: Baron *ou* gentilhomme.

Edel oft wel gheboren: Noble, venu de noble race, qui est descendu de noble engence *ou* vaillant.

Edinghen / een stad: Enguien.

Ee.

Eeck oft edick: Du vinaigre.

Eeghde oft heeghde: Herse.

Eeghden / egghen oft eighden: Herser.

Eel / cleyn oft fijn: Mince, delié *ou* fin.

Eeldom / b. edeldom: Noblesse.

Eëchghenen oft verghiften: Dediër.

Eëcke: Vne chesne.

Eëckenhaut: Bois de chesne.

Eëckooreken: Vn escureau *ou* escurieu.

Eëckel: Vn gland.

Goeden Eëckel was oft als d'eëckelen wel gheraectt zijn: Bonne glandée.

Eëd die men zweërdt: Serment *ou* jurement.

Eëd breken oft valschen eëd doen: Se parjurer et faulser son serment.

Eëdbrekijnghe: Parjurement.

Eëd doen: Faire serment, jurement *ou* jurer.

Eëden oft doen zweren yemand: Assermenter aucun.

Eëfvrauwe⁺: Damoselle.

Eëke / z. eëcke: Chesne.

Eëkel: Gland.

Eëmer: Seau *ou* seille.

Eën oft eene: Vn *ou* une.

ten Eenen: A un heure *ou* à heure de prime.

Eenderhande: D'une sorte.

Eendracht van voyse oft andersins: Accord *ou* concorde.

Eendrachtigh: D'accord *ou* tout d'un accord.

Eendrachticheyt: Accord *ou* concorde.

Eendrachtigh zijn: Accorder.

Eenhandigh oft die maer een hand en heeft: Manchot.

Eenhooren: Vne licorne *ou* vnicorne.

Eenigh: Aucun *ou* quelqu'un.

Eenigh oft die alleene es: Vnique *ou* solitaire.

+ **Eëfvrauwe:** *i. jonck vrouwe; K_{2,3}[e e f f r o u w e . flandr. .j. jonck-vrouwe]; j o n g h v r o u w e .*
Virgo ...

Eenighen zone: Filz vnique.

Eenigheyt: Solitude.

Eenigheyt hebben oft met yemand eens zijn: Estre d'accord, auoir association, sociëté, intelligence *ou* secrete compaignië avec quelqu'un.

Een ieghelick: Vn chascun.

Een mael: Vne fois.

Eenighe: Aucuns *ou* quelques vns.

Eenigheyt: Vnion.

Eenigherande: De quelque sorte.

Eenighsins: Aucunement.

Eenooghigh oft die maer een ooghe en heeft: Borgne *ou* qui n'a qu'un oeil.

Eenparighlicken: Continuëlement *ou* sans cesser.

Eenparicheyt oft dureye: Durée, continu *ou* continuation.

Eens: Vne fois.

Eensdeels: En partie.

Eensgancks *off van stonden an*: Tout venant *ou* tout à ceste heure.
Eensins: En vne maniere, d'un train.
Eenstrocks: Tout d'une tirée.
Eens werden: Faire accord *ou* appoinctement *ou* conuenir.
Eens zijn: Estre d'accord.
Een te lettell: Trop peu d'un.
Een voor al: De faict.
Een voor anderen ende elck voor al: L'un pour l'autre et chascun pour tout.
Eę: Plustost.
Eę hy wegh ghijng: Auant qu'il s'en alloit.
Eer / eęrewęrck *off clockspyse*: Dinandrië.
Eerbaer: Honeste.
Eerbaerheyt: Honesteté.
Eerbaerlicken: Honestement.
Eere: Honeur.
Eeren: Honorer, auoir en reuerence *ou* porter honeur et reuerence.
Eerloos: Sans honeur *ou* honesteté.
Eerghierigh: Ambitiëux.
Eerghierigheyt: Ambition.
Eerghisteren: Deuant-hier.
Eergh / b. ęrgh: Maling *ou* mauûais.
Eerst / voor al *off ten eersten*: Premierement.
Eerst mael: A la premiere fois.
Eerstgheboren: Premier né *ou* aisné.
Eerstwaerf: A la premiere fois.
Eertyden / hier te voren *off voormaels*: Iadis *ou* par cy deuant.
Eerwęrdigh: Honorable.
Eerzaem *off eerwęrdigh*: Honorable *ou* reuerent.
Eerzaemheyt *off eerwęrdigheit*: Honeur et reuerence.
Eerzamelicken *off eerwęrdighlicken*: Reueremment, honorablement *ou* par grand honeur.
Eesch: Enroué.
Eest / z. eęrst: Premierement.
Eeuwe: Temps, saison, age *ou* siecle.
Eeuwelicken: Tousiours, eternélement *ou* perpetuélement.
Eeuwich: Eternel *ou* perpetuël.
Eeuwich / gheduerigh *ende onstęrfelick maken*: Perpetuër, faire *ou* rendre perpetuël.
Eeuwigheyt: Perpetuité *ou* eternité.

Ef.

Effen: Vni *ou* plain.
Effenen: Faire vni, plat *ou* applanir.
Effenen *off legghen thaut effen an tvier*: Arenger le bois au feu.
Effentlicken: Vniment.

Eg.

Egghe daer de duere an sluut: La gache.

Egghe oft eeghde: Vne herse.

Egghen tland: Herser.

Eghen oft teghen: Contre.

Eghenen / b. héghenen: Accoustrer.

Ei.

Eiland / b. eyland: Isle.

Ekel: Vn seren *ou* seran.

Ekelen: Serancer.

Ekelsterigghe: Seranceresse.

EI.

Elc: Chascun.

Elc byzonder / elc alleen oft elc op hem zeluen: Par le menu, chascun à part *ou* à part soy.

Elc anderen: L'un l'autre.
Elc ende elc oft elckendeen: Vn chascun.
Elders: Ailleurs *ou* aultre part.
Elf: Onze.
Elfste: Onziesme.
Elft / visch: Alose.
Elckerlijck oft jeghelick: Chascun.
Elckerlijck wiet begherde: A qui le vouloit.
Ellegher oft aelspere: Vn instrument à prendre anguilles.
Elle daer men mede meett: Vne aulne.
Elleboghe: Le coulde.
Elsbos oft bosch van elzen haute: Vn aulnier.
Els boom: Vn aulne.
Elzen haut: Bois d'aulne.
Elssen van schoemakers: Alesne de corduänier *ou* pointe.

Nota.

→ **Emmer oft ommer** *es een woord dat niet vele alleene en staet, ende es een article daer men mede verzekert ende versterckt een reden:* Exemple.
Hy deedt emmers: Sy faisoit.
Zy zullen emmers commen: Sy feront ilz viendront.
Emmertoes: Desia *ou* si tost.

En.

En oft ende: Et.
Ende al eyst zake: Et jasoit, et combien que.
Enghe oft nauwe: Estroict.

Er.

Erdoen / z. aerdoen.
Ers / z. ers.
Ers ouer bolle: Cul par sus teste.
Esch oft esschenboom: Fresne.
Essenkecken: Caboche.
Esser daer vele? En y a il beaucoup?
Esser veel volcks? Y a il beaucoup de monde, gens *ou* grand presse?
Esser niet dat u aenstaet? N'y a il chose qui vous soit à plaisir?

Et.

Eten: Manger.

Etelick: Qui est bon à manger *ou* qui peult estre mangé, mangeable.

Eter: Mangeur.

Etijnghe: Mangement, maniere *ou* sorte de manger.

Etter: Bouë d'une playe.

Etteren: lecter bouë.

Eu.

Eÿen / b. haÿer: Auoine.

Eÿen ghelijck: Egalement.

Eÿennaeste: Prochain.

Eÿen eens: Ainsi comme, tout ne plus ne moins que.

Eÿen ghelijck: Tout vn *ou* semblable.

Ex.

Exsel oft cieraet: Bague.

Exterooÿe / b. aecsterooÿe: Nid d'agache.

Ey.

Ey: Helas.

Ey van voghels: Vn oeuf.

Eyeren legghen: Ponre des oeufs.

Eyeren broen: Couuer des oeufs.

Eyke oft mantel: Manteau.

Eyken boom / b. eecke: Chesne.

Eylacen: O mon Dien! helas!

Eyland / b. heyland: Isle.
Eynsel daer men mede weeght: Peson.
Eyze⁺ oft eynze: Anse.

Ez.

Ezel: Asne.
Ezelachtigh oft plomp: Hebeté *ou* sans esprit.
hy heeft langhe ooren ghelijc eenen Ezel: Il a les oreilles grandes comme vn asne.
Ezeldriuer: Asnier *ou* qui meine les asnes.
Ezelinne: Asnesse.
Ezeljongh: Asnon *ou* asnichon.
Ezijn: Du vin-aigre.

[F]**Fa.**

FAbel / ghemeene redene of [f] ghedichte der waerheyt ghelijckende:
 Deuis, propos *ou* conte fait à plaisir pour donner passetemps aux escoutans[,] vne fable.
Fackeel: Piece.
Facken⁺ oft gripen: Happer *ou* gruper.
Falen oft messen: Faillir.
Fateren: Fatrouiller.
Faterijnghe: Fatrouillerië.
Fatsoen oft maecsel: Façon.
Faute oft messe: Faulte.
Fazen⁺ oft vullen yewers met: Farcir *ou* remplir.

Fe.

Feestdagh: Iour de feste.
Feeste: Feste.
Feestelicken: Plaisamment, joyusement *ou* joliëment.
Feestieren: Festoyer, festier, traicter quelcun amplement et en grande abondance de viändes, honestement et delicament.
Fel oft wreed: Cruël *ou* felon.
 + **Eyze** *aliis henghsel dicitur*; K_{2,3} eynse. **fland.** .j. heynse. Ansa; heynse, eynse, heyse. Ansa. [*hisp. asa*]; [henghsel. .j. hanghsel]; hanghsel. Hamus [et Ansa].
 + **Facken:** *bon*; K_{2,3} facken. **fland.** .j. grijpen. Apprehendere.
 + **Fazen:** *et vassen vassen een kiecken oft duyve... farcire condimentis* (alles doorgeh.); K_{2,3} fassen. **fland.** .j. vullen. Farcire, [implere condimentis]; [vassen, fassen. **fland.** Farcire].

Felheyt: Felonnië *ou* cruauté.
Fellick oft fellighlicken: Cruélement *ou* felonnement.

Fi.

Fier: Orgueilleux.
Fighe: Figue.
De Fighe gheuen: Moucher quelqu'un.
Fighe om yemand mede te vergheuen: Boucon.
Fijghboom: Figuier.
Fijn oft loos: Fin et caut.
Fijn lijwaet: Fine toile *ou* deliée.
Fijtgens oft loosselicken: Finement *ou* cautelement.
Fimelen⁺: Fretiller *ou* fimfeler.
Fimelere: Vn fretillant *ou* fretillon.
Finaert oft looshaert: Home fin et rusé *ou* cauteleux.
Finéren oft zuieren: Affiner, espurer.
Finigheyt oft loosheyt: Finesse, ruse *ou* cautéle.
Fisseel⁺ oft fasseel / **bundel hauts:** Vn coteret.
Fistel: Fistule.

+ **Fimelen:** *pueselen .j. peuselen*; zie beneden: puezelen.

+ **Fisseel:** *fascis lignorum*; K_{2,3} fasceel. Fascis ...; fasceel -hout. Fascis Lignorum

...

Flabbe: Vn soufflet *ou* jouée.
Flabben gheuen: Buffeter.
Flassche: Bouteille *ou* flacon.
Flattéren oft pluumstrijcken: Flatter.
Flau: Foible.
Flauäerd oft die niet staut en is: Couard.
Flauhertigh: Debile.
Flauhertigheyt: Debilité *ou* defaillance de coeur.
Flauheynt: Foiblesse.
Flau maken: Matter.
Flau werden: Deuenir foible.

Fle.

Flere / vadde oft vaeghwante / een meysen die niet fray en es: Vne faitarde *ou* lasche godde.
Flerecijn: La goutte.
Fledercijn hebben: Auoir les gouttes.
Fleute: Flute.
Fleuten: Fluter.
Fleuter: Fluteur.
Flouckx / flux oft vullicks: Tost, viste *ou* hastez vous.

Fu.

Fluusspel: Quartes à jouër.
Fluweel: Velour.
Fluwine / beeste: Fouïne *ou* foïne.
Fluwine van een cussen: Vne taye d'oreillier.
Fluzen oft speelen met den fluusspele: louër aux quartes.

Fo.

Foelge oft slaghzwert: Espée à deux mains.
Foelge van note muscade: Fueille muscade.
Foelge / wit / ghelu oft groene: Fueille d'or *ou* d'argent, orbel.
Fonteine: Font *ou* fontaine.
Fonteinken: Fontenelle.
Fonteine oft loopende gat in smenschen lichaem: Vne fistule.
Foret daer men de Coninen mede vanght: Vn furet.
Forettéren: Fureter.
Form / fautsoen oft vorme: Forme *ou* façon.
Formsnider: Tailleur d'histoires *ou* figures.

Forneis: Vne fornaise.
Fortse oft cracht: Effort.
Fortsier⁺: Vn bahu *ou* petite huche.

Fr.

Fraey / proper / schoon oft gent: Propre[,] miste, coinct, gentil, gay, dehait.
Fraey oft ghezondt: Sain et dru *ou* dehait.
Fraeyheyt: Plaisance, gentillesse, elegance, bienséance *ou* gayeté.
Fraeyelicken: Gayement.
Fransois gheboren: Vn François.
Fransoisch oft vranx: De France *ou* françois.

Fre.

Fremineur oft minrebroeder: Cordelier *ou* freremineur.
Freut / als appelen oft pēren: Du fruit.
Freutenier: Qui vend des pomes ou poires et semblables, fruitier.

+ **Fortsier:** *bahu, bahu-kiste* **fland.** (alles doorgeh.); K_{2,3} [f o r t s i e r . **fland.** Cista ferro munita, arcula camerata. *ital. forziere* .i. arca, scrinium]; k i s t e . Cista, capsula, arca, theca; b a h u , b a h u -k i s t e , [b a h o e l e]. Arca camerata, cista.

Fringe: Frange.

Frisch oft moy: Orné, paré, braue, coinct *ou* gorrier.

Frisschelicken: Ornéement, brauement.

Fro.

Fronse: Fronce.

Fronsen: Froncer.

Fruten⁺ in de panne: Fricasser.

Fu.

Fustein: Bombasin *ou* fustaine.

Futselen oft fimelen met den handen oft vijngheers: Fretiller des mains.

[G]

Ga.

GAbbe⁺: Balafre.

Gade⁺: Soing, cure *ou* garde. **zijn dijnghe wel waernemen oft Gade slaen:** Prendre bien garde à son cas.

Gadeloos oft laetse lydende: Negligent *ou* nonchalant.

Gadeloosheyt: Negligence *ou* nonchalance.

Gadelooselicken: Negligement *ou* nonchalamment.

Gaderen oft vergaderen: Assembler, congreger, amasser *ou* recueillir.

Gaderijnghe: Assemblée.

Gadeslaen: Porter soing, soingner, prendre garde *ou* cure.

Gaen: Aller, cheminer *ou* marcher.

Gaen duer twater: Passer à gué.

Gaende: En allant, en cheminant *ou* en marchant.

Gaelderië: Vne saillië *ou* gallerië.

Gaender eenen gangh op: Faire vne boutée.

Gaerdenap: Chapelet *ou* esclisse.

Gaerne: Fil *ou* filet.

Gaffel / vorcke / spriet oft micke: Fourche.

Gagie: Salaire *ou* pension.

+ **Fruten:** .j. fruijten, fryten; K_{2,3} [fruyten .j. frijten. Frigere]; frijten, roosten. Frigere, torrere [gal. frire: ital. frigere: hisp. freir].

+ **Gabbe:** .j. schrabbe int aensicht; incisura. saepius ad faciem refertur, K_{2,3}[g a b b e . fland .j. s c h r a m m e . Incisura]; s c h r a m m e .j. s c h r a b b e . Vibex, cicatrix: [signum vulneris]; s c h r a b b e . Vibex, cicatrix, vulnus: signum vulneris: incisura: incisio levis facta unguibus, clavis, aciculis, spinis, aliisque similibus.

+ **Gade:** .j. achte. gal. garde; K_{2,3} g a d e . Cura, custodia. [gal. garde].

Gagéren: Donner gage, pension *ou* salaire.
Gale op tlijf: Aërole.
Galey / schip: Galée *ou* galère.
Galghe: Gibet.
Galghen aes *oft* **galghelap:** Vn pendereau *ou* pendard.
Galghenveld: Le lieu ou les malfaiteurs sont executez par justice, comme à Paris le Montfaulcon.
Galle: Fiel *ou* l'amer.
Gallemen *oft* **hellemen:** Retentir.
Galm *oft* **galmijnghe van voyse oft toon:** Le son et retentissement de la voix.
Galnoten: Noix de galle *ou* Galles.
Galveren⁺ *oft* **ghecken:** Gaber.
Galverijnghe: Gaberiës.
Gangh die men gaet: Alleure.
Gangh *oft* **pand daer men in wandelt:** Allée *ou* gallerië.
Ganghbaer *oft* **dat men begheuen can:** Allouäble.
zijnder Ganghen gaen: S'en aller.

+ **Galveren:** *bon*; K_{2,3} galveren. **fland.** [**holl.**] Nugari, jocari, [gannire].

Ganghbaer / ganghelick oft daer men gaen can: Là ou on peult aller.
Gangher: Alleur *ou* chemineur.
Gans: Oye *ou* oison.
Gans / gheheel oft gaue: Sain, entier, point forsemé.
Gansschelick: Entierement.
Ganswachter: Qui garde les oisons.
Gapaert: Baäilleur.
Gapen: Baäiller.
Gapende: La gueule bée.
Gapijnghe: Baäillement.
Garen dat men spint: Fil *ou* filet.
Garen by een: Assembler, recueillir *ou* amasser.
Garen winde: Tournette.
Garite⁺ / luchtgat oft asemgat: Vn souspiral.
Gars: De l'herbe.
Garreel oft goreel: Collier [à] cheual.
Garnesoen: La garnison.
Gaspe oft ghespe: Boucle.
Gast oft vremdelijng van den huse: Qui est de dehors *ou* vn estrangier.
Gastbaer oft die ghern herberght: Qui recueille volontiers et reçoit les estrangiers en sa maison.
Gastbaerheyt: Vne courtoisiè et liberalité de recueillir et festoyer les estrangiers en sa maison.
Gasten camer: La chambre *ou* on a accoustumé de receuoir ses hostes.
Gasthouder oft wërd: Hostelier *ou* tauernier.
Gasthuus daer men aerm reyzers herberght: Vn hospital.
Gasthuus daer men aerm ziecken in leght: Hostel Dieu.
Gastmeester: Hospitalier.
Gat: Trou *ou* pertuis.
Gatigh oft ghegaett: Qui a force petitz trous.
Gaud: Or.
Gaud draed: Fil d'Or.
Gauden oft van gaude: D'Or.
Gaudghewichte: Vn trebuchet à peser de l'Or.
Gaud grouue: Miniere d'Or.
Gaudslagher: Orbateur, bateur d'Or.
Gaudsmet: Orfeûre.
Gaudvijngher: Le doigt annulaire.
Gauweloos: Mal-soingneux, nonchalant *ou* negligent.
Gauweloose: Mal-soingneuse.
Gauweloosheyt: Nonchalance, nonchaloir *ou* negligence.
Gauwelooselick: Mal-soingnant.
Gauwelooselicken: Malsoingneusement.
Gaue oft ghifte: Vn don *ou* present.
Gaue oft niet crauwich: Qui n'est point rongneux.
Gaue oft niet ongans: Point forsemé.
Gauelote⁺ oft jaeline: laueline.

+ **Garite:** *bon*; K₃ g a r i e t e , g h e r i e t e . **fland.** Speculae, minae, pinnae, eminentiae murorum.
gall. carneaux, creneaux.

+ **Gauelote:** **gand**; K_{2,3} g a v e l o t e . **fland.** j. j a v e l i j n e . Tragula.

Ge.

Geneuerboom: Vn Geneûre.

Gent / proper oft schoon: Beau[,] joly, mignon, gaillard *ou* gentil.

Gentelicken: Gentiment *ou* gaillardement.

Gentheyt oft schoonheyt: Beaut[é].

Gh.

- Ghans** *oft gheheel*: Sain *ou* entier.
- Ghans / voghel / z. gans**: Oison.
- Ghēnst**: Du genest.
- Ghēnt**: Le masle des oyes, vn lar.
→ *Bon oison et mauuais jars.*
- Ghērde**: Vne gaule, perche *ou* long baston.
- Ghērn**: Voluntiers *ou* volontairement.
- Ghēren** *oft beghēren*: Desirer.
- Ghēste**: Orge.
- Ghēsten brood**: Pain d'orge.
- Ghebaer** *oft ghetier*: Bruit, criée, demenée *ou* tempeste.
- Gheberghte**: Mont *ou* montaigne.
- Ghebaerdt**: Qui a belle barbe, barbu.
- Ghebaren hem**: Se demener *ou* tempester.
- Ghebed**: Oraison *ou* prière.
- Ghebēden zijn**: Estre semons, pryé *ou* inuité.
- Ghebedt / te bedde ghedaen** *oft gheleghen*: Allicté *ou* accouché.
- Ghebeente**: Ossemens.
- Ghebet van pēden**: Le mordz de la bride.
- Ghebenedieën**: Benir *ou* benistre.
- Ghebenedidijnghe**: Benediction *ou* benisson.
- Ghebenedijd**: Benoict.
- Ghebiden**: Viure si longuement.
- Ghebieden / z. beuēlen**: Encharger *ou* commander.
- Ghebieden hem an yemand**: Se recommander à quelqu'un.
- Ghebinde an thuus**: Poultre, sommier *ou* tref.
- Gheblas**: Soufflement.
- Ghebod als men yet coopen wilt**: Vn offre.
- Ghebod van den heeren**: Commandement *ou* edict.
- Gheboden die men doet voor de bruloff**: Les bans qui se doiuent faire deuant les espousailles.
- Gheboorte**: Natiuité *ou* naissance.
- Gheboren**: Né *ou* nay.
- Gheboren werden**: Naistre.
- Gheboufte**; Raspaille, vn tas de meschantz, maraulx, des ribleurs *ou* mauuais garnement.
- Ghebrad**: Du rost *ou* rosty.
- Ghebreck** *oft behouf*: Faulte *ou* disette.
- Ghebreckigh / behouūigh** *oft ghebreckelick*: Disetteus *ou* ayant faulte de quelque chose.
- Ghebrēken / niet teghenwoordigh zijn**: Estre absent *ou* rester.
- Ghebreken datter niet ghenough en es**: Defaillir *ou* auoir faulte.
- Ghebrokentheyt** *oft gheschuertheyt*: Cassure *ou* rupture.
- Ghebruken**: louir de quelque chose à son plaisir, s'en seruir *ou* user.
- Ghebruken** *oft bēzighen*: Vser.
- Ghebruuck** *oft bezit*: Possession *ou* jouissance.
- Ghebuerdet zomtjids zo**: Sy quelque fois il aduint.
- Ghebueren** *oft gheschieden*: Aduenir.
- Ghebuerte**: Fois, tour *ou* tournée.

by Ghebuerte: Tour à tour *ou* chascun à son tour.

Ghebuur: Voisin.

Ghebuurne: Voisine.

Ghebuurte: Voisinage.

Ghebuurte anpalende: Lieu circonûoisin.

Ghecatteilt: Ameublé.

Ghecausel⁺ oft ghecusel zo de voesters haer cleyn kinders gheuen: Du masché *ou* maschis comme baillent les nourrices à leurs petitz enfans.
Gheck oft zot: Vn sot.
Gheckaert: Moqueur.
Gheck oft spot: Moquerië *ou* irrision.
Ghecken oft zotten: Folastrer.
Ghecken oft spotten: Moquer.
Gheclanck: Son.
Gheclotert oft gheclontert: Caillé, figé.
Ghecloterde melck: Du laict caillé.
Gheclotert oft gheclonnen bloed: Du sang figé.
Ghecnopte rogche: Vne raye bouclée¹.
Ghecocht: Acheté.
Ghecoren: Choisy *ou* esleu.
Ghecraeyt oft ghecreesschen: Chanté *ou* crié.
Ghecrijsch: Escry, criëment *ou* brayement.
Ghecrolt haer dat men zelue crolt: Cheueux entortillez et frisez *ou* regrillez.
Ghecronkelt: Crespé *ou* crespu.
Ghecromt: Courbé *ou* ployé.
Ghecroont: Couronné.

Ghed.

Ghedachte: Pensée, propos, intention *ou* vouloir.
Ghedachten oft aendachtigh wesen: Penser, rediger en memoire, se souuenir *ou* auoir souuenance.
Ghedaen: Faict.
dijnghen die niet besluten Ghedaen te zyne: Choses qui ne sont de faire.
Ghedaente: Qualité, forme *ou* figure.
Ghedaente oft ghesteltenesse gheuen: Former *ou* figurer.
Ghedencken: Se souuenir, remembrer *ou* auoir remembrance.
Ghediden⁺ oft belenden: Deuenir.
Ghedienstigh: Seruiable.
Ghediensticheyt oft lief doen: Faire seruice *ou* plaisir.
Ghedienstichlicken oft hoofschelicken: Seruiablement *ou* courtoisement.
Ghedierte: Animal *ou* toute creature ayant vië.
Ghedijncken: Auoir souuenance.
Ghedijnckenesse: Memoire *ou* souuenance.
Ghedijnghe: Plaid *ou* proces.
Ghedooghe: Licence, permission *ou* consentement.
Ghedooghen: Consentir, permettre.
Ghedooghijnghe oft ghedooghe: Licence, permission *ou* octroy.
Ghedooghsaem oft verduldigh: Patient.

+ **Ghecausel:** *Mansum*; K_{2,3} kauwen, kouwen, kuwen. [germ.] sax. sic. holl. fland j. knauwen. Mandere; knauw(s)sel. Mansum, ...

1 Zie de Aantekeningen.

+ **Ghediden** *Ghedijden. Proficere*; K_{2,3} ghe-dijden, be-dijden. Proficere, succedere: [pervadere, procedere, evadere].

Ghedooghsaemheyf *off* **ghehenghenesse**: Licence *ou* permission.

Ghedooghsaemheyf *off* **lijdsaemheyf**: Patience.

Ghedrom: Foule *ou* presse.

Ghedruusch: Bruit.

Ghedruusch van volcke: Flotte de gens.

Gheduchtigh: Redoubté.

Gheduen⁺: Tremblement.
Ghedueren: Durer.
Ghedurigh: Durable *ou* qui peust durer.
Ghedurighlicken: Perseueramment, continuélement, tousiours *ou* à la durée.
Ghedurichlicken blijenstaende: Demourer en piedz.
Ghedurighey: Durée.
Ghedwa⁺ / **sachtmoedigh oft stille**: Paisible *ou* doux.
Ghedwa / stille van winde oft tempeeste: Calme, calle *ou* carme.
Ghedwaghelicken: Paisiblement et sans s'esmouuoir, bellement *ou* doucement.
Ghedwonghen: Pressé.

Ghee.

Gheel oft ghans: Sain *ou* entier.
Gheelicken: Totalement *ou* entierement.
Gheen oft gheene: Nul, nulles *ou* nulluy.
→ *Nul taire ne fut onc escrit.*
Gheenderande: De nulle sorte.
Gheensins: Nullement.
Gheeren van den hemde: Les gouchets d'une chemise.
Gheersberghe een stad: Grandmont.
Gheessel: Vn fouët, escourge *ou* des verges.
Gheesselen: Fouëtter, fustiguer *ou* flageller.
Gheesselijnghe: Fouëttement.
Gheest: Esprit.
Gheestelick: Spirituël.
Gheestelicken: Spirituëlement.
Gheestelichey: Spirituälité.
Gheesteloos: Sans esprit.
Gheestigh oft fraey: De bonne grace, gaillardement, elegamment *ou* ingeniëusement.
Gheestichaert oft fraeyaert: Vn gentil esprit *ou* gentil gallant.
Gheesticheyt oft abelhey: Art, artifice, beauté *ou* elegance.
Gheestighlick: D'esprit.
Gheetader⁺: Veine vitale par laquelle nous espirons.
Gheëten oft ghëten: Mangé.
Gheëte: Vne chieûre.
Gheëttgen: Cheûrette.
wilde Gheëte: Vn cheûreau.
wild Gheëttgen: Vn cheûreul.
Gheëu oft gapijnghe: Baaillement.

- + **Gheduen**: *Duen tonus et ludus, vetus*; K₃ g h e - d e u n . j . d e u n . Tremor; d e u n e n . j . d o n e n ; K_{2,3} d o n e , d e u n [e]. Tonus, [modulus, sonus. Actus, gestus. Ludus, facetiae. nugae. Tremor, corruscatio. Strepitus. Crepitus. *gal. ton: angl. tune*]. (Norma cantus).
+ **Ghedwa**: *ghedwe*; K_{2,3} g h e - d w e e , g h e - d w a e y , d w e e , [g h e - d w e e g h s a e m]. Mollis, ...
+ **Gheetader**: *vena iugularis bon*; K₃ g h e e t - a d e r . **fland.** Vena jugularis.

Gheëuwen: Bailler.
Ghefaelt: Faily.
Ghegaen: Allé *ou* cheminé.
Ghegageert: Gagé *ou* pensionné.

Geh.

Ghehaert: Cheuelu *ou* velu.
Ghehaett van elcken: Hay de tous.
Ghehauden zijn in yemand om hem vrientschap te doene: Estre tenu à quelqu'un de luy faire plaisir.
Ghehauden / belast / tachter oft schuldigh zijn: Estre redeuable, obligé *ou* districtuäire.

hy es wel zo vele in my Ghehauden: Il me doibt bien autant.
Gheheël oft ghans: Sain *ou* entier.
Gheheël ende al: De bout à autre.
Gheheëlicken ende al: Des quatre piedz.
Ghehenghen oft ghehijnghen: Consentir *ou* permettre.
Ghehijngheesse: Licence *ou* permission.
Ghehoor: Ouïe.
Ghehoor oft toehooringhe: Audience.
Ghehoor gheuen: Donner audience *ou* prester l'oreille et escouter les paroles d'aucun.
Ghehuchte oft eenen hoop husen: Hameau.
Ghehuul oft hulijnghe: Hurlement.
Ghehuwet zijn: loinct par le joug de mariage, estre marié *ou* auoir femme.
Ghejonstigh: Portant affection *ou* affectionné.
Ghejonstigheyt: Affection.
Ghejonstighlicken: Affectuëusement.
Ghekijf oft kiuijnghe: Noise, tenserië, tensement *ou* estrif.
Ghekoren oft ghekosen: Esleu, choisi.

Ghel.

Ghelach oft lachghinghe: Ris *ou* risée.
Ghelach oft ghelaghe / z. ghelagh: Escot.
Gheladen oft ghelaen: Chargé.
hy en esser niet zeer in ghelaen oft mé belae: Il ne s'en soulcye gueres.
Ghelaeghsaem[†]: Qui est situé bien à l'aise et propice.
Ghelaesmaker: VoARRIER.
Ghelaesveinster: VoARRIERE.
Ghelaet oft ghetier: Bruit *ou* criërië.
Ghelaet des anzichts: Maintien, geste, contenance, mine, trongne, chere *ou* semblant.
 → *Men kend de lieden an haer ghelaet: A la chere on cognoit les gens.*
Ghelaett u oft ghy nieuwers af en wist: Fay l'incertain.
Ghelaetse: Estain de glace.
Ghelagh oft ghelaghe: Escot.
hy heeft zijn Ghelagh betaelt: Il a payé son escot.
Ghelagh dat men lacht / b. ghelach: Ris *ou* risée.
Ghelas oft glas: VoARRE.
Ghelasmaker: VoARRIER.
Ghelat / glat oft slibberigh: Glissant *ou* grillant.
Ghelaten hem nieuwers af wetende: Se fignant ne rien sçauoir.
Ghelaten hem zeer butertiere: Se demener *ou* tempester fort.
Ghelauwt: Attiedi.
Ghelazen oft van glaze: De voARRE.
Gheld: Monnoye, argent *ou* pecune.

+ **Ghelaeghsaem:** *bon; K_{2,3}ghe-laegh-saem. fland.j.wel ghe-leghen.* Commodè situs.

Gheld als goed / gheld op den duum of [t] ghereed gheld: Argent comptant
ou l'argent quand l'orge.

Ghelden: Devoir, perdre *ou* payer.

Gheldeman: Qui perd *ou* doit payer.

ick Ghelder ij.: l'en doy *ou* perd ij.

Ghelderland: Le pays de Gueldres.

- Ghelschrooder:** Rongneur de monnoye.
- Gheled in de slaghoorden:** Renc *ou* ordre de gens de guerre.
- Gheléden:** Passé.
- Gheléden dertigh jaer:** Trente ans y a.
- Gheleede:** Conuoy *ou* passeport.
- Gheleeden:** Conuoyer *ou* conduire.
- Gheleerd:** Docte, sage *ou* sçauant.
- Gheleerd man:** Homme docte *ou* lettré.
- Gheleerdelicken:** Doctement, sagement *ou* sçauamment.
- Gheleertheyd:** Science *ou* sçauoir.
- Gheleertheyd oft leerijnghe:** Doctrine *ou* sciënce.
- Gheléghen in tbedde:** Couché au lict.
- Gheleghen van kinde:** Accouchée.
- Gheléghen oft ghestaen:** Assis *ou* situé.
- Gheleghenthey van der plaetsen:** Assiette des lieux.
- na Gheléghenthey van der zaken:** Selon l'estat et merites du cas.
- Gheleghenthey oft ghestelthey van der zake:** Circonstance.
- Gheleinsteren:** Estinceller.
- Gheleinsters:** Flammesches, estincelles.
- Ghelent⁺:** Cloison.
- Ghelicken oft blijncken:** Reluire.
- Gheliefte:** Plaisir.
- ent God ghelieft:** Dieu permis.
- Ghelieuen:** Complaire.
- Gheligghen van kinde:** Accoucher d'enfant.
- Ghelijckelic of tsamen:** Parensemble.
- Ghelijcken elc anderen:** Resembler.
- Ghelijcken d'eën by den anderen:** Comparer *ou* comparer.
- Ghelijck van aenzichte:** Estre semblable en traict de visage et liniatures du corps.
- Ghelijck van maecksel:** Tout vn, semblable, conforme, egal *ou* pareil.
- Ghelijck maken:** Conformer.
- Ghelijckhey van wēden:** AEquipollent *ou* à l'aduenant.
- Ghelijckt waer es:** Comme veult la verité.
- Ghelijck oft effen:** Vny.
- Ghelijck als of:** Comme si, si comme *ou* ainsi comme.
- Ghelikenesse:** Exemple, semblance *ou* similitude.
- Ghelikerwijs of:** Ainsi *ou* comme sy.
- Ghelinken oft ghelicken:** Reluire.
- Gheloc oft gheluck:** Bon heur, heureté.
- Ghelockigh:** Heureux.
- Ghelockighlicken:** Heureusement.
- Ghelloed / z. gloed:** Braise.
- Ghelofte:** Promesse.
- Gheloken:** Clos *ou* enfermé.
- Ghelokens voets⁺:** A pied coy *ou* à pied joint.
- Ghelooūe:** Creance.

+ **Ghelent:** *sepes ex asseribus*; K_{2,3} ghe-lente, ghe-linte, [glente]. Sepes. lutamentum ...

+ **Ghelokens voets:** *.j. spans voets*; K_{2,3} spans-voets, staends-voets. Presso pede.

Ghelooꝛe om te borghen: Credit.

Ghelooꝛegheꝛ *oft* die eenen anderen burght: Crediteur.

GhelooꝞelick: Credible, creable *ou* croyable.
GhelooꝞelicken: Croyablement.
GhelooꝞen: Croire.
GhelooꝞer *oft die my gheloofft:* Mon creancier.
GhelooꝞes my: Croyez m'en.
ic en ben by hem niet gheloofft: le n'ay poinct de credit enuers luy.
GhelooꝞigh: Croyant *ou* fidèle.
GhelooꝞt *oft zeꝛ ghehaert:* Velu.
Ghélú beck: Bec jaulne.
t Ghélú hanght hem noch an den beck: L'escaille luy pend encore au cul.
Gheluck van goede oft quade aꝞonture: Fortune.
ick ben blyde van u Gheluck: le suis joyeux de vostre bonne fortune.
Gheluckigh: Heureus.
Gheluckighlicken: Heureusement.
Gheluud: Son *ou* sonnement.
Gheluud gheꝞen *oft luden:* Faire son *ou* sonner.
Ghélúwe: laulne.
Ghéluzucht *oft ghéluzieckte:* La jaulnisse.

Ghem.

Ghemack: Aise.
hy leeft op zijn ghemac: Il vit [à] son aise.
Ghemackelick: Aisé.
Ghemackelicheyd om yet te doene: Aisance.
Ghemackelicken: Aiséement.
met Ghemake: A l'aise *ou* à l'aise du corps.
Ghemerck: Esgard, regard *ou* visée.
Ghemerckt / anghезien *oft om dies wille:* Veu, considéré *ou* pour autant.
Ghematt *oft verwonnen:* Matté, vaincu.
Ghemanierd: Moderé *ou* moriginé.
Ghemeꝛne: Commun, qui est à chascun, qui est aultant à l'un qu'à lautre.
Ghemeene *oft ghespraecsaem:* Familier *ou* affable.
Ghemeꝛnelicken: Communement *ou* le plus souuent.
Ghemeꝛnheyd: Communité.
Ghemeꝛschap *oft ghespraecsaemheyd:* Affabilité *ou* familiarté.
Ghemeꝛte *oft tghemeꝛne volck:* La commune *ou* communaulté, le populaire *ou* le vulgaire.
Ghemeꝛte / daer beꝛsten op weꝛden: Pré commun *ou* commun pasturage.
Ghemeenzaem: Familier *ou* priué avec vn aultre.
Ghemeenzaemheyd: Accointance et familiarité qu'on a les vns avec les aultres.
Ghemeꝛzamelicken: Familierement *ou* priuéement.
Ghemeꝛdt: Teinct de noir.
Ghemeꝛdert: Augmenté.
Ghemender *oft ghemeꝛne ende ghespraecsaem:* Familier *ou* affable.

Ghemet⁺ oft mate lands: Mesurée de terre.

Ghemindt: Aymé.

wel Ghemindt zijn: Estre bien voulu.

+ **Ghemet:** **fland** *drij hondert roeden*; K_{2,3} g h e - m e t . **vetus.** Modus, mensura; g h e - m e t
l a n d [t] s . [Triens]: tertia pars jugeri, [**brabant.** et Tres quadrantes jugeri, **fland.**] (q.d.
mensura terrae).

lieue ende wel Gheminde: Trescher et bien-ayme.

Ghemoet: Rencontre.

Ghemoeten: Rencontrer.

Ghen.

Ghenachte / dagh van vierscharen ende van dijnghemente: Jour ordonné par la loy, jour de assises *ou* jour plaidoyable.

Ghenade: Mercy.

Ghenadigh: Misericordieux.

Ghenadigh zijn: Avoir mercy.

Ghenaken: Attoucher.

Ghenakijnghe: Attouchement.

Ghename oft anghename: Agreeable.

de Ghéne: Cil, celluy *ou* ceulx là.

alle de Ghéne: Tous ceulx et celles.

Ghenéghen: Enclin *ou* addonné.

Gheneghentheyt: Inclination.

Ghenezen oft ghezondt worden: Se guarir *ou* refaire.

Ghenezen oft ghezondt zijn: Estre sain, refaict *ou* guarir.

Ghenézelick: Sanable *ou* guarissable.

Ghenézijnghe oft becommijnghe Guarisson.

Ghenieten oft ghedooghen: Permettre *ou* consentir.

Ghenomen: Prins *ou* saisy.

Ghenomen zijnde: Posé le cas.

Ghenough: Assez.

Ghenoughen: Plaire *ou* suffire.

→ *Wie cant voughen, telcks ghenoughen?*

Nul ne peult plaire, en tout affaire.

→ *Raison doibt suffire.*

Ghenoughelick: Plaisant, recreätif.

Ghenoughelick mensche: Plaisanteur, railleur, recreatif en faitz et ditz.

Ghenoughte: Plaisance *ou* recreation.

Ghenouchte nemen yewers in: Se delecter en quelque chose.

Gheoorloft: Loisible, licite *ou* permis.

Ghepaeydt: Content.

Ghepaeydt oft te vreden ghestelt: Payé *ou* contenté.

Ghepaeydtheyt: Contentement.

Ghepeins: Pensée *ou* pensement.

Ghepeylt: Mis *ou* baillé [à] faire en tasche.

Gheprésen werden: Estre loué *ou* prisé.

Ghequel / quellijnghe oft quellage: Fascherië.

Gher.

Gherac: Touche.
Gheraden: Deuiner *ou* conjecturer.
Gheraedsel: Vn aduinement, aduine, enigme *ou* question difficile [à] deuiner.
Gheraken: Toucher.
Gheraken *oft* yewers toereęcken om af te langhen: Aúeindre.
Gheraken *oft* commen tzijnder meenijnghe: Paruenir à son intention.
Gherasch *oft* licht op zijn cueten: Viste.
Gherasscheyt: Vistesse.
Gherasschelicken: Vistement.
Gherdecoyen met den beenen: Esquarquiller des jambes.
Gherechte / als galghe / spriet / staec *oft* rad: La justice.
Gherechte van spise: Vn metz.
Gherechtigh: luste *ou* droicturier.
Gherechtighey: Droicture, justice.
Gherechtighlicken: Vrayement *ou* sans se mocquer.

Ghereed / by aenturen: Par aenture.
Ghereed oft bereed: Prest, appresté, appareillé *ou* préparé.
Ghereeden: Preparer, apprester *ou* appareiller.
gent te Gheréke: En bel arroy.
Ghereed gheld: Argent comptant *ou* l'argent quand l'orge.
Ghereedschap: Apprest, preparation.
Ghereyen⁺ oft tzyne wille hebben: Haitter, auoir à gré *ou* à souhait.
Gherieue: Chose qui duit à une personne, sortissement *ou* commodité.
Gherieflick oft gheriefzaem: Duisable, sortable *ou* commode.
Gherieken oft rieken: Flairer *ou* sentir.
Gheriten oft gaten in eene muur: Des creneaux.
Gheroerdt werden: Estre esmeu.
Gheronnen oft gheclontert: Figé, caillé.
Gheronnen bloed: Sang figé.
Gherooue oft den afval van der gans: Le dechet de l'oison.
Gheroup: Criement *ou* criée.
Gherucht: Bruit.
Gheruloockt oft ghetreytelt: Malvni *ou* enroisté.
Gheruloockte duue: Vn pigeon pattu.
Gherust: En paix, qui vit paisiblement et en seureté, qui ne se soulicié de rien, assuré *ou* en repos.
Gherust oft die gherust heeft: Reposé.
Gherustheyt: Assurance *ou* seureté.

Ghes.

Gherustelicken oft in paeuse: Paisiblement *ou* en paix.
Ghes: Herbe.
Gheschal: Bruit.
Gheschépen van God: Faict et créé de Dieu.
Gheschépen te hebbene: Taillé d'auoir.
Gheschickt: Ajancé.
Gheschieden oft toecommen: Aduenir.
Gheschiedenes in landen: Histoire *ou* cronique.
Gheschiedenese die te comen staet: Destinée *ou* predestinée.
Gheschijnck / ghifte: Don *ou* present.
Gheschijnck oft pot wijns: Le vin *ou* vinage.
Gheschil oft questië: Noise, debat, question *ou* difference.
Gheschop voor de kercke: Porche *ou* portal.
Gheschot / wasdom oft groese: Accroissement, auancement, dablée *ou* cueuillette.
Gheschrey: Ploeurs *ou* plouement.
Gheschrieffte: Escriture écrite à la main.
Gheschuerd: Deschiré *ou* eschiré.
Gheschuertheyt: Deschirement *ou* rompure.

+ **Ghereyen:** *.j. placere ita gal. agreeer*; K₃ ghe-reyen .j. greten. **Placere;** K_{2,3} greten, greyten, greyden. [Gliscere], cupere, avere: appetere. [et Placere... gal. *agreeer ital. aggradire*]; K₂ ghe-reyen. **fland.** Potiri, ...

Geschut: Le traict *ou* artillerië.

tGeschut faelde: Le traict faillit.

Gheslachte: Sang, race, lignée, generation, parenté *ou* engence.

Gheslachten *oft* **ghelijcken:** Ressembler.

Ghesmaken: Gouster.

Ghesmide: Bague *ou* joyau d'Or *ou* d'Argent.

Ghesmolten: Fondu.

Ghesparigh: Ciche, espargnant *ou* eschars.
Ghesparigheyt: Cicheté *ou* espargne.
Ghesparichlicken: Cichement *ou* escharsement.
Ghespe: Vne boucle.
Ghespen: Boucler.
Ghespékeld⁺: Tacheté, picoté, moucheté *ou* marqueté.
Ghespékelt werc van cleen stixkens haut inghevought: Marquetterië.
Ghespinsel oft ghespin: Fillasse.
Ghespott⁺ oft ghespékelt: Tacheté *ou* moucheté.
Ghesprakigh: Affable.
Ghespu: Crachat *ou* vomissement.
Ghestadigh / ghestapeleerd oft ghemanierd: Constant, graue, modeste, attempé, qui garde mesure en tout ce qu'il faict et dict: Posé.
Ghestadigheyt: Attrempance, grauité *ou* constance.
Ghestadighlicken: Modestement, par mesure, attempéement *ou* modéréement.
Ghestaett: Qualifié *ou* estre d'estat.
Ghestaetheyt: Qualité, sorte, maniere.
Ghestanck: Puänteur.
Ghestapeleerd: Graue *ou* rassis.
Ghestapeleertheyt: Grauité *ou* preudhommië.
Ghesteltenesse / wesen oft staet: La disposition, l'estre *ou* l'estat d'une chose.
Ghesteltheyt / maecksel oft schepsel: Corsage.
Ghesticht: Basty *ou* edifié.
Ghestichte: Bastiment *ou* edifice.
Ghestichtigh: De bonne vië et exemple.
Ghestichtigheyt: Edification.
Ghestichtighlicken: Viuant à l'édification et bon exemple de tout le monde.
Ghestockt en ghestaeft: Embastonné.
wel Ghestoffeert: Bien garny, sorty *ou* estoffé.
Ghestreept oft ghestrijpt: Rayé.
Ghestreept / als eenen bal die men met der colue wilt wegh slaen: Esleuer l'esteuf pour le mieux paulmer de la croche.

Ghet.

Ghetal oft tellijnghe: Nombre *ou* nombrement.
Ghetauwe van eenen weuer: Outil d'un tisseran.
Ghéten: Mangé.
Ghetide van den water: Le flot et reflat de la Mer *ou* la marée.
Ghetidigh: Qui est en saison.
Ghetidigh zijn om af te cappen: Estre en taille.
Ghetidigh weder: Temps assaisonné *ou* selon la saison.
Ghetidigh om visschen: Estre en pesche.

+ **Ghespékeld:** *variegatus* .j. *ghespickelt*; K_{2,3} g h e - s p e k e l t . **fland.** .j. g h e - s p i c k e l t Guttatus, variegatus.

+ **Ghespott:** *variegatus*, *variis maculis maculatus aspersus*; K_{2,3} g h e - s p o t . **fland.** Maculatus, maculis aspersus, [maculosus. et Irrisio].

Ghetidighlick: En temps et en saison.

Ghetidigh maken: Assaisonner.

Ghetier: Criément *ou* criée.

Ghetrauwe: Fidel, loyal *ou* feal.

Ghetrauwigheyt: Fidelité, loyauté *ou* feaulté.

Getrauwighlicken: Fidelement, loyalement *ou* feallement.

Ghetughe: Tesmoing.
Ghetughe nemen: Protester.
Ghetughe oft harnasch van den pēde: Vn haras de cheual.
Ghetughen yet: Attester *ou* tesmoingner quelque chose.
Ghetughenesse: Tesmoignage *ou* attestation.
Ghetuweld oft ghetueluwet: Souillé *ou* gasté de maniër.

Ghev.

Ghevader / man: Compere.
Ghevader / vrouwe: Commère.
Ghevaen: Prins.
Ghevaett oft ghevessemt: Fiché *ou* affiché.
Gheval: Cas, aduventure *ou* cheute
in allen Ghevalle: A tout aduenement *ou* euenement.
Ghevanghen: Prins *ou* captif.
Ghevanghen legghen: Mettre en chartre *ou* en prison.
Ghevanghene: Captif *ou* prisonier.
Ghevanghenesse: Prison *ou* captiuité.
Ghevechte: Combat.
Ghéuel van den huse: Le pan, front *ou* pignon de la maison.
Gheveldt haut: Bois abatu *ou* versé.
Gheuen oft schijncken: Donner, bailler *ou* presenter.
Gheuen te bewaren: Donner en depost.
Gheuer: Donateur.
daer en Gheue ick niet veel om oft dat gheue ick mijnder catten: Aultant en emporte le vent.
Gheuen zinen gheest oft steruen: Rendre l'ame *ou* l'esprit, mourir.
Gheuerste oft buezelijnghe: Fatra.
ghy maect te veel gheuerste: Vous faictes trop d'agios.
Ghevessemt oft gevaett in onzen zin: Fiché en nostre esprit.
Gheveynst: Faint *ou* hypocrite.
Gheveynstheyt: Faintise *ou* hipocrisië.
Gheveynsdelicken: Faintement *ou* en hypocrite.
Ghevleesch: Charnu.
Gheuoelen: Sentir.
Gheuoelen dat men heeft: Sentiment.
Ghevoghelte oft wiltbrad: Volaille *ou* gibbier.
Ghevoghelte oft ghevughhelte van den eye: Germillon d'oeuf.

Ghew.

Ghewaer: Tous armes de deffence.
Ghewaerd: Osté.
Ghewaend: Cuydé.

Ghewaer werden: Appercevoir.

Ghewagh: Mention.

Ghewaghen: Mentionner *ou* faire mention.

Ghewand⁺ van schépen: Les chables, voiles, cordes et autres outiliz d'une nef.

Gheware werden: Appercevoir.

Ghewat off waterijnghe: Abbrevoir pour abbreuer bestes.

Gheweęckt: Trempé *ou* destrempé.

Gheweęd: Pasturage *ou* pasquis.

Gheweęn: Ploeurs *ou* pleurement.

Gheweld: Violence.

met Ghewelde: De force.

Ghewelt dat men doet in yet te doen gheęn: Extorsion.

Gheweldigh: Violent.

+ **Ghewand:** *instrumenta navis*; K₃ ghe-wand van t' schip. Armamenta, instrumenta, ornamenta navis.

Gheweldighlicken *oft* **crachtelicken**: Violemment.
Ghewelf: Voulte.
Ghewennen hem yet: S'accoustumer.
laett my Ghewerden: Laisse moy faire.
laten yemand Ghewerden *oft* **doen dat hy wild**: Lascher la bride à quelcun *ou* le laiss[e]r faire à son plaisir.
Ghewighte: Poidz.
het Ghewijsde betalen *oft* **vuldoen**: Payer le jugé.
Ghewin *oft* **profijt**: Aquest, gaing *ou* profict.
Ghewisselt: Changé.
Ghewonden in laken *oft* **lijnwaed**: Enuelopé en du drap.
Ghewone: Accoustumé.
Ghewone *oft* **dicwils gheschiedende**: Assidu *ou* frequent.
Ghewonelicken *oft* **ghemeenelicken**: Accoustumément *ou* suyuant la coustume.
Ghewoon dronckaert: Yurongne, coustumier *ou* usagier.
Ghewoonte: Coustume *ou* accoustumance.

Ghez.

Ghezaemder hand: D'une mesme espaule.
Ghezapigh: Plein de liqueur.
Ghezeemet: Myellé.
Ghezegh: Paroles.
alst al Ghezeyt es: De faict.
Ghezelle / medeplegher *oft* **médemaet**: Compaignon *ou* complice.
Ghezelschap: Compaignië.
Ghezelschap yemand hauden: Accompaigner aucun.
Ghezend / present *oft* **ghifte**: Present qu'on donne.
Ghezichte / opzien / op wesen: Viäire, chere, trongne *ou* mine.
Ghezinde *oft* **huusghesin**: Famille.
Ghezoden: Bouly.
Ghezond: Sain.
Ghezondheyt: Santé.
Ghezondighlicken: Sainement.
Ghezwel / botse *oft* **butse**: Bosse, enflure *ou* apostumation.
Ghezwoeren van eenighen ambachte: Maistre juré de quelque mestier.

Ghi.

Ghi / b. ghy: Tu, toy *ou* vous.
Ghier / voghel: Vn vaultour.
Ghierigh *oft* **ghierighaerd**: Un auariciëus.
Ghierigheyt: Auarice.
Ghierighlicken: Auariciëusement.

Ghieten: Verser *ou* fondre.

Ghieter oft hoosvat: Escoufle, escupe.

Ghifte: Don *ou* present.

Ghiften oft gaßen: Dons *ou* dotes.

Ghijlder / schumer oft brockvolgher: Qui suyt les lopins et cherche la repuë franche, vn happelopin.

Ghilde⁺ oft broederschap: Confrerië.

Ghilde⁺: Rustre, hère *ou* galland.

Ghinder: Illec.

Ghingheber: Gingembre.

Ghinswaerd: En delà, deuers ce costé là.

Ghist van biere: La lye, bourbe *ou* guist de ceruoise.

Ghisteren: Hier.

Ghizeler: Ostagier.

Ghuyghelere: Vn bateleur.

Ghy: Tu, toy *ou* vous.

+ **Ghilde:** *bon*; K_{2,3} ghilde . **fland.** .j. gulde . Collegium, ...

+ **Ghilde:** *bon*; K_{2,3} ghilde . **fland.** .j. gulde . Collegium, ...

Ghy.**Ghylieden:** Vous.**Ghyptenere:** Vn AEgyptiën.**Gla.****Glaetse:** Estain de glace.**Glas:** Voarre.**Glazen:** De voarre.**Glasmaker:** VoARRIER.**Glat:** Glissant.**Gle.****Glend oft ommeluucksel:** Cloison *ou* cloäison.**Glenster oft glinster:** Estincelle.**Glensteren:** Estinceller.**Glensterijnghe:** Estincellement.**Gleyster:** Estincelle *ou* flammesche.**Gli.****Glicken / glijncken oft ghelicken:** Reluire.**Glinster:** Estincelle.**Glis / cruud:** Glay *ou* glayeul.**Glo.****Gloed:** Braise.**Gloedigh:** Enflambé,**Gloeyen:** Estre enflambé *ou* tout rouge.**Go.****God:** Dieu.**Goddelick:** Diuin.

Goddelicken / deuotelicken oft godvruchtelicken: Diuinement *ou* deuotement.

Goddeloos: Inique *ou* sans Dieu.

Godinne: Deesse.

Godheyt: Deité *ou* diuinité.

Godvruchtigh: Qui rend le debuoir à Dieu et à ses pere et mere comme il appartient, qui craint et ayme Dieu comme il appartient.

Godvruchtigheyt: Le debuoir qu'on doibt enuers Dieu premierement, et apres à ses pere et mere, enfantz et autres prochains: Piété.

Godvruchtelicken: En gardant le debuoir enuers Dieu et son prochain.

God gheue wie oft wie dattet zy: Quiconque.

God gheue waer: En quelque lieu que ce soit.

God gheue wanneer: Toutes et quantesfois.

Gods pennijgh: Arres *ou* denier à Dieu.

Goed: Bon.

Goed betaelder: Bon payeur.

Goed oft rijckdom: Biens meubles *ou* immeubles.

Goedertiere / zachtmoedigh oft van goeder inborst: Doux, debonnaire *ou* bening.

Goedertierenheyt: Douceur, bonaireté, amiableté *ou* benignité.

Goedertierenlicken: Doucement, amiablement *ou* bonairement.

Goed gheschot oft goed cooren jaer: Bonne [d]ablée *ou* cueuillette.

Goedheit: Bonté.

Goeds coops oft quaeds coops: Par force *ou* par amour.

Goeds aerds: Doux *ou* debonaire.

Goeddijncken zegghen: Opiner, doner arbitre *ou* dire son sentiment.

doet naer u Goeddijncken oft zo u best dijnckt: Faictes ainsi que bon vous semble.

Goedwilligh: Beneuole *ou* bienvueillant.

Goedwilligheyt: Beneuolence *ou* bien-veillance.

Goedstijds oft in tijds: D'heure, à bonne heure *ou* de bonne heure.
Goet / b. goed: Bon.
Goetheyt: Bonté.
Goelicken: Bonnement.
Gonnen oft jonnen: Souhaiter.
Gonste oft jonste: Affection *ou* faueur.
Gonstelicken: Affectuëusement *ou* avec faueur.
Gonstigh: Fauorable.
Gonstigheyt: Faueur *ou* affection.
Goor in den grond van den watere: Bourbe *ou* fange.
Gordel oft rieme: Ceinct, demy ceinct, ceincture *ou* baudrier.
Gordel-maker oft riem-maker: Rubannier, tissurier *ou* ceincturier.
Gorden: Ceindre.
Gordinen: Courtines.
Gorghelen: Gargouiller, gargarizer.
Gorreel: Collier de cheual.
Gorte: De la griotte seiche.
Gosselen oft storten: Reprendre.
Got / b. God: Dieu.
Gote: Canal *ou* conduit à eauë.
Gotiergat: Esgoutoir *ou* esûier.
Goud / b. gaud: Or.
Goüë / visch: Gouion, gardon *ou* vendoise.

Gra.

Grabbelen: Gruper.
Grabbelijnghe: Grupement.
Gracelick oft bevalligh: Qui a bonne grace *ou* gratiëux.
Gracelicheyt oft beualligheit: Gratieuseté.
Gracelicken: Graciëusement *ou* de bonne grace.
Gracelick wezen: Bonne contenance *ou* beau maintien.
Gracië oft ghenade: Grace *ou* mercy.
Gracië van wel te spreken: Sens de paroles.
Gracht: Fosse.
Gręfkins oft lynen causkens tot op de schoens: Des greues *ou* guestres.
Gręten⁺ oft thęnen: Irriter, agacher *ou* athesner.
Graed oft steęgher: Montée, les degrez *ou* l'escalier.
Graefmaker of grafmaker: Fossoyeur.
Graefschap: Comté.
Graef oft graue: Comte.
Graefnedinne: Comtesse.
Graefsteker oft graefyzer: Vn burin.
Graen: Grain.
Graender daer men graen op leght: Grainier.
Graet daer men op gaet / b. graed: Montée.

+ **Gręten:** *taenen, graeten.*; K_{2,3} [g r e t e n . f l a n d . . j .] k r e t e n . Irritare; [g r a e t e n . f l a n d . . j .] k r e y t e n . Irritare]; *taenen, tenen.* f l a n d . Irritare.

Graet van visschen: Os de poisson, arête, areste *ou* aresque.
Graf: Fosse *ou* sepulchre.
Grafmaker: Fossoyeur.
Gram: Couroucé.
Grametsen maken: Faire des singeries.
Gramheyt: Courroux, cole, ire *ou* cholére.
Gramschap: Ire.
Gram werden oft gram zijn: Se couroucer.
Granaet appel: Pomme de grenade.
Gras: Herbe.
Grate: Areste, arête *ou* aresque.
Graçe oft graef: Comte.

Grauen / grauéren oft steken yet in yzer / stael oft coper: Grauer *ou* buriner.

Grauer / stéker oft snider: Graueur, tailleur en cuiure *ou* en argent.

Graueeryzer: Vn burin.

Grauer / spitter oft deluer: Pionnier, fossoyeur, fouïsseur *ou* bescheur.

Graÿinne: Comtesse.

Graÿinghe / spittijnghe oft delÿijnghe: Fouissement *ou* beschement.

Grau: Gris.

Grau broeder: Gris frere.

Gre.

Greep oft rieck: Fource à trois dens.

Greffië oft inte: Greffe *ou* ente.

Greffië om mede te schriÿen: Vne greffe.

Greffiën oft inten: Enter.

Greinsen[†]: Faire laide grimace, laide mine *ou* laide trongne.

Gremeelen oft grijnckelen: Rire à demy *ou* se soubzrire.

Gremetsen: Singeriës.

Grendel: Verrouil.

Grendelen: Verrouiller.

Grépe: Poignée *ou* empoignée.

Greppe: Ruisseau *ou* goutiere.

Greus: Du grauois *ou* grauier.

Griek: Vn grec.

Gri.

Griekenland: La Grece.

Grief[†] / hinder oft schade: Grief *ou* greuance.

Grieÿen[†] oft hinderen: Greuer, nuyre.

Griffoen / grifoen oft voghel grijp: Vn grifon.

Grijmsel oft zwartsel[†]: Noircissure *ou* noirceur.

Grijnckelen[†] oft gremeelen: Se soubrire.

Grijs: Du gris.

Grijsachtigh: Grisastre *ou* blanchastre.

Grijs van audden: Chenu *ou* blanc de veillesse.

Grijs werden van audden: Grisonner, griser *ou* deuenir chenu et blanc.

Gripen: Empoigner.

+ **Greinsen:** *et plorare more puerorum*; K_{2,3} greynsen. **fland.** j. grijsen; grijsen, grijsnen. Ringere, ... plorare [puerorum more].

+ **Grief:** *bon*; K_{2,3} grief. **fland.** Grave, asperum, malum, ...

+ **Grieÿen:** *bon*; K_{2,3} grieven. **fland.** Nocere.

+ **Grijmsel oft zwartsel:** *bon*; K_{2,3} grijmsel. **fland.** j. swertsel.

+ **Grijnckelen:** *grijnen*. **fland. brug.** *Subridere*; K_{2,3} grijnen, grenen. Renidere, subridere, salse ridere.

Grizaerd: Vieillard.

Gro.

Groen: Verd.

Groenheyt: Verdure.

Groen rysers / blaren oft tacken: Fueillage *ou* ramée.

Groen werden oft maken: Verdir.

Groensel: Verdure.

Groen zijn oft groeyende: Verdoyant.

Groete oft groetenesse: Salutation.

Groeten: Saluër.

gruijs **fland. brug**... *j. semelen. furfures.*; $K_{2,3}$ *gruijs, semelen. Furfures, [farinae recrementum crassius].gruijsen bier. fland. brug.* (doorgeh.) *Cerevisia tenuis ex furfuribus cocta*; K_3 *gruys-bier, gruysen-bier. fland. brug. Cerevisia tenuis ex furfuribus. cocta.*

Groeze oft was: Croissance.
Groeyen oft wassen: Croistre.
Grof oft rude: Gros.
Grof oft bot: Rustique *ou* rustault.
Grof werden: Engrossir.
Grofheyt: Rudesse *ou* grosseur.
Grofflick: Rudement *ou* grossement.
Grollen ghelijck de honden oft verckens doen: Grongner *ou* grouler.
Grommelijnghe: Petit grauois *ou* grauier.
Grond: Fond.
Grond van den water daer men duer gaet ende daer men grond heeft: Vn gué.
Gronden oft grond vinden ende daer duer gaen te perde oft te voete: Gayer, gueyr *ou* passer à gué.
Grond van eruen: Heritage.
Grondelijnghe / visch: Fonsereau.
Grondenere: Censier, fonsier, terrier.
Grond-ijs vriesen: Geler à pierre fendre.
Groot: Grand.
Grootelicken: Grandement.
Grootheyt: Grandeur.
Grootheere: Pere grand.
Grooter: Plus grand.
Groot maken: Aggrandir.
Groot van kinde⁺: Preigne *ou* grosse d'enfant.
Groot vrouwe⁺: Grand-mere.
Grou oft gruwel: Horreur.
Grou oft gru / visch: Petitz menuz poissonnetz.
Groue oft grouue: Vn creux *ou* chanfrain.
Grouuen: Cauer, creuser, faire des chanfrains en quelque chose.
Gruwel: Horreur.

Gru.

Gru / z. grou: Horreur.
Gru / visch: Petis menuz poissonnetz.
Gruwen⁺ oft vergruwen: S'effrayer *ou* s'estonner, auoir horreur.
Doet ghy my dat niet / u magh wel Gruwen: Si tu ne me fais cela, mal pour toy.
Gruus: Son, tercheu *ou* bran.

- + **Groot van kinde:** *Groot-heer .j. Auus; Groot-heer doorgeh.; K_{2,3} grootheere fland. .j. groot-vader. Avus.*
- + **Groot vrouwe:** 'Groot' verb. tot *groot; bon; K_{2,3} groot-vrouwe. fland. .j. groot-moeder; groot-moeder. Avia...*
- + **Gruwen:** *bon; K_{2,3} grouwen. fland. .j. grouwelen. Horrere.*

Gu.

Gueÿye / visch: Gouion.

Guf buten maten: Prodigue.

Guf ghematigh: Liberal.

Gufheyt: Prodicalité *ou* largesse.

Guflicken: Prodiguement.

Gulde: Confrarië.

Gulden in ghelde: Vn franc, un florin, un Carolus d'Or, une libure tournois, vingt dousins *ou* vingt soulz tournois.

Gulden oft vergulden: D'or *ou* d'Orer.

Gulick: Le pays de luilliers.

Gulzighaerd: Gourmant, glout, goulu.

Gulzigheyt: Gloutonnië.

Gulzighlicken: En gourmand *ou* gloutement.

Prodigus: K_{2,3} g u f. **fland.** Liberalis: et Prodigus.

Gurden oft gorden: Ceindre.
Gusselen oft gosselen: Rependre.
Guterië: Truändise.
Guut: Marault.

[H]

Ha.

HAckelen int spreken: Beguoyer *ou* begueyer.
Hackelen int sniden: Deschiqueter.
Hackelijnghe int spreken: Besguement.
Hackelijnghe oft snidijnghe: Deschiquetement.
Hackeneye oft tellende p̄rd: Haguenée, guilhedin *ou* cheual qui va les ambles.
H̄er dat light oft legher: Camp.
Haerd in de caue / b. ̄rd: Aistre, foyeur.
H̄er volcx: Vn ost de gens de guerre *ou* vne armée.
H̄erberghen: Hostelerië, giste *ou* logis.
H̄erberghen yemand: Loger.
H̄erberghier: Hostelier.
H̄erdéren: Endurer.
H̄ertijd: Autumne.
H̄erren oft ackeren: Ahenn[e]r.
H̄erwegh: Le grand chemin *ou* le chemin royal.
Haeck: Vn croc.
Haeck an ēen clēd: Vne agraphe.
Haecachtigh oft haeckigh: Crochu, accrocheable *ou* accrochant.
Haecten: Accrocher.
Haecsken: Vn crochet.
Haefschen oft auerrechten slag: Coup donné à la renuerse.
Haeghe: Vne haye *ou* buysson.
Hael oft palijnghe: Vne anguille.
Hael oft hangel: Vne cremillée.
Haelter* van p̄erden oft stalband: Licol *ou* cheuestre.
Haelteren: Encheuestrer.
Haembilct: Vne enclume.
Haentgen: Vn coclet *ou* cochet.
om Haer ende om Haerder dochtere: Pour elle et pour sa fille.
de Haerlieder: La leur.
Haer van den hoofde: Les cheueulx et perruque *ou* la cheuelure.
Haer van menschen oft bēsten: Poil.
Haer van den scheel der ooghen: Les paupieres des yeulx.
Haerdigheit / z. aerdigheit: Beauté.
Haerpe: Vne harpe.
Haerpenere: loueur de harpe.
Haer snoer: Ruban, cordelette *ou* bendeau.
Haerwaerts: Deça.

+ **Haelter:** *halter*; K_{2,3} haelter (**fland.**) .j. halter. Capistrum.

Haerwaerts en derwaerts: De costé et d'aultre.
landen van Haerwaerts oÿer: Les pays de par deça.
Haes / b. aes: Amorce.
Haeste: Haste.
Haest u rasch: Haste toy vistement.
Haest u zeere: Tost, despesche vous.
Haesten hem: Se haster.
Haestigh: Hastif.
Haestigheid: Hastiuité.
Haestighlicken: Hastiuement.
Haet oft nijd: Hayne *ou* enuië.

Hag.

Haghe: Buisson, espinaye *ou* haye.
Haghel: Gresle.
Haghelen: Gresler *ou* gresiller.
Haghen yet: Enuironner de hayes.

Hair / z. haer: Cheueulx.
Hair snoer: Ruban de teste.
Haken met eenen haeck: Accrocher.
Halaem / z. alam: Outilz.
Halen: Querir *ou* querre.
gaen Halen: Aller querir.
gaet Haelten my: Va le moy querir.
Half: Demy.
Half en half oft half eęn half anders: Moitié d'un moitié d'aultre.
Half oft halfuinne: Fae *ou* fée.
Half vastenen: Demy Quaresme.
de Halle: La Hale.
Hallebaerde die ouer beęde zyden snijdt: Vne besague *ou* halebarde à deux trenchans.
Halm oft stoppel van tcooren: Le tuyau et chalumeau du blé, aucine et semblables *ou* le chaulme.
Halpe oft alpe ant wiel van eęnder watermuelen: Aile de moulin à eauē.
Hals van den mensche: Le col.
eęn Halsbaghe: Vn carquan *ou* bague qu'on porte au col.
Halsband: Collier.
Halszeel: Vn licol *ou* collier à bras.
Halszack⁺: Vne besace.
Halster / mate oft vier muekens: Haulstre *ou* mesure de quatre boisseaux.
Ham oft męrsch: Vn pré.
Hame onder den kniede⁺: Le jarret.
Hamel oft ghevuurd ram: Mouton.
Hamelaken: Nappe.
Hamer: Marteau.
Hamerken: Martelet.
Hamer van haute: Maillet de bois.
Hameye: Vne barre *ou* barriere.
Hameldonck⁺: Empois.
Hamme oft hespe: lambon.
Oostersche Hamme: Vn jambon de Mayence.

Han.

Hand: Main.
Hand ende hand[:] Main à main.
de Hand an den boezem draghen: Porter la main en escharpe.
Handboom van haute: Vn leuier.
Handboom van yzer: Vne pinse.
Handboghe: Arc au bras *ou* arc à fleiches.

- + **Halszack:** *bon*; K_{2,3} h a l s - s a c k . (fland.) Mantica.
- + **Hame onder den kniede:** *bon*; K₃ h a m e . fland. j. h a m m e . Poples; K_{2,3} h a m m e , h a m , h a m e . [fland.] Poples. [ang. hamme].
- + **Hameldonck:** *.j. ameldonck*; K₃ a m e l - d o n c k , a m e l - b l o e m e , a m e l - m e e l , s t i j f s e l . Amylum; farina sine mola facta. *vulgo* amidum.

Handbusse: Haquebute.

Handeël[†]: Part *ou* portion.

Handel *oft* **hantierijnghe:** Trafique, exercice, occupation *ou* hantement.

Handelen: Maniër.

Handelijnghe: Maniëment.

Hanghel: Vn cremillon *ou* cramillée.

Handghemeerck dat men haut int schieten: Mesure *ou* visée.

Handghemęrck *oft* **handteęken:** Signe manuël, signet qu'on met sur ses lettres *ou* merchandise: marque.

Handgheschrifte: Signe manuël.

+ **Handeël:** *aendeel*; K_{2,3} a e n - d e e l . Rata porio...

Handgheschrift *oft brief by der hand gheschreuen*: Cedula *ou* billet.
Handghifte: Estreine.
Handghiften: Estreiner.
Handdwale: Touaille à mains.
yemande Hand *oft rote hauden*: Tenir bon *ou* coup [à] quelqu'un.
legghen de Hand yewers op *oft anuerden yet*: Se saisir de quelque chose.
de Hand an de kersse hauden / an den plough slaen *oft een zake ter herten ende by den tanden nemen*: Mettre la main à la paste.
de Hand an *oft toe stéken*: Y mettre la main.
Handpijl: Vn dard.
Handschrift: Signe manuël.
Handschoe: Vn gand.
Handtaue: Vne manche.
Handteucken: Signe manuël.
Handteuckenenen: Signer de sa main, de sa marque, de son signet *ou* de son signe manuël.
Handtrecker: Chaussepied.
Handvat⁺: Vn lauoir.
Handvol: Poignée.
Handwerpen een stad: La ville d'Anuers.
Handwyle: Moment.
Hane / voghel: Vn coq.
Hane cam: La creste d'un coq.
Hanghel: Vne cremaillere *ou* cremillée.
Hanghen: Pendre.
Hanghman *oft buel*: Le bourreau.
Hantieren: Conuerser, frequenter *ou* hanter.
Hantierijnghe: Frequentation.
Hantierijnghe *oft werck dat men doet*: Affaire.
Haperen / messen *oft falen*: Faillir.
Haren cleed: Vne haire.
Harijnghe: Haran *ou* hareng.
verwaeyden Harijnghe: Haren bouffi.
drooghen Harijnghe: Haren sor *ou* sorret.
Harnasch *oft lijfwapen*: Vn harnois *ou* halecret.
Harst / z. arst: Poix.
Harst *oft ast van een vercken*: L'eschine du dors d'un pourceau.
Hartachtigh: Duret.
Hart: Dur *ou* austère.
Hartelicken: Durement.
Hartheyt: Dureté.
Hart maken *oft hart werden*: S'endurcir.
een perd Hard van monde: Vn cheual fort en bouche, qu'on ne peult arrester avec le frain, *ou* qui a mauuaise emboucheure.
Hartneckigh: Obstiné, aheurté *ou* opiniastre.
Hartneckigheyt: Obstination *ou* opiniästrise.
Hartneckighlicken: Obstinéement *ou* opiniästrement.
Hase / z. haze: Lieure.
Hasem *oft adem*: Haleine.
Hasemen: Halener.

+ Handvat: *bon*; K_{2,3} h a n d - v a t . Guttus ...

Hasemijnghe: Halenement.
Hasse an twiel: Essieu.
Haspe: Diuidoir.
Haspen: Diuider.
Hate oft spyse: Mengeaille.
Haten yemand: Hair aucun.
Hatelick: Gros.
Hatelick oft pilick: Saffre *ou* insolent.
Hatelicken groot: Excessiuement grand.
Hatië: Haine.

Hau.

- Haubosch:** Bois taillis.
Hauden: Tenir.
Haue en goed: Substance, biens *ou* richesses.
Haumes: Vne serpe.
Haut: Bois.
Hautbreker: Vn chantier.
Hautmite: Vn buchier *ou* lignier.
Hauten: De bois.
Hauten hamer: Vn maillet.
Hauwaerd / z. haerwaerd: En deça *ou* deça.
Hauweęle: Hoyau *ou* houë.
Hauwe oft slooster van ęrwęten oft boonen: L'escosse *ou* gousse des pois *ou* febues.
Haęen: Haure *ou* port de la Mer.
Haęenen: Venir à port, arriuer au port.
Haęegheę: Tarriere *ou* tarault.
Haęer oft eęen: Aueine *ou* auoine.
Haęic / voghel: Escoufle *ou* sacre.
Hauzec: Hala.
Haze: Lieure.
Hazewind: Lieurier.
hy heeft Hazewindendorst: Il a froid aux dens, *c'est à dire il a grand faim.*
Hazelęre / z. azelęre: Auelainier.
in den Hazelaere zijn oft gram zijn: Estre en chaulde cole *ou* cholére.
Hazelnote: Auelaine *ou* noisette.

He.

- Hebbelicken:** Bellement, honestement *ou* doucement.
Hebbelicheyt: Gentillesse, honesteté.
God Hebbe de ziele: Dieu en ait l'ame.
ghy zijt de man daer ickt op Hebbe: l'en veux à toy.
Hebben: Auoir.
Hebbijnghe: L'auoir *ou* ce qu'on a.
Hecht: Manche.
Hechten: Ficher, attacher *ou* afficher.
Hechten oft huwelicken staet: L'estat de mariage.
Hecken: Helet *ou* cloison.
Héden Huy ou aujourd'huy.
Heden meę: Huy mes.
Heęfvrauwe: Damoiselle.
Heęgchenen: Dedięr *ou* predestiner.
Heęghde: Vne herse.
Heęl oft gheheęl: Sain *ou* entier.
Heeft: La moitié.
Heęmer: Seu.

Heerbaer / z. eerbaer: Honeste.

Heere: Seigneur.

Heerlicheyt: Seigneurië.

Heerschappië: Regiment, domination, gouvernement, seigneurië *ou* principaulté.

Heerschappen oft regieren: Dominer *ou* gouverner.

Heesch: Demande.

Heesch van roupen en criten dat men nau en can spreken: Enroué *ou* enrhumé.

Heesch werden: S'enrouër.

Heesscher: Demandeur.

Heeschigheyt: Enrouement *ou* enrouëure.

Heet: Chauld.

Heet brood: Du pain tout chault.

Heeten / heet maken oft waermen: Eschauffer.

Heeten oft beuelen: Commander *ou* enjoindre.

Heethongherigh: Louuich *ou* goulu.

doen icks niet Heet my hanneken: Si je ne le fay, change mon nom.

Heeuwe / z. eeuwe: Age *ou* saison.

Heffen yet op: Leuer sus.
Heffen jaerlicks: Leuer par an.
Heffenere die in een balance es: La brayette d'une balance.
Heffijnghe: Leuement.
Heft u uut: Vuyde hors.
Hegghen off heeghden: Herser.
Héghenen: Accoustrer, farder, orner, parer, reparer, attiffer *ou* attourner.
Héghenijnghe: Attiffement *ou* parement.
Heide / z. heyde: Bruyée.
Heimelicken / z. heymelicken: Tout bellement.
Hékel: Seran.
Hékelen: Serancer.
Hékelijnghe: Serancement.
Hékelsterigghe: Seranceresse.
Helden: Pancher.
Hélen yet: Celer.
Helft off heelft: Moitié.
Helft / visch: Alose.
Héligh: Saint.
Heligh aϋond: Veille de quelque feste.
Heligh dagh off vierdagh: Jour de feste.
Helighdom: Saintes reliques.
Hélighen off vieren: Fester *ou* sanctifiër.
Héligheyt: Saincteté.
Hélighlicken: Sainctement.
Héligh ghemaect: Sanctifié.
Héligh maken: Sanctifiër.
Héligh makijnghe: Sanctification.
Helle: Enfer.
Hellegher: Vn instrument à prendre anguilles.
Helleboghe: Le coule.
Helléuen off helleue: Onze.
Helm: Heaulme, cabasset *ou* armet.⁺
Helpen: Aider *ou* secourir.
Helper: Aideur *ou* qui aide.
Helpijnghe off hulpe: Ayde, secours.
Helsboom: Vn aulne.
Helsch: Infernal *ou* d'enfer.
Helzen off omhelzen: Embrasser.
Hemde: Chemise.
Hemel: Ciel.
Hemelsch: Celeste *ou* du ciel.
Hemelsch brood: Manne.
Hemelrijcke: Le royaume des cieux.
Hend off hende: Fin *ou* bout.
Hendelicken off in thende: A la fin finale, finalement *ou* à la parfin.
Henden: Finer *ou* mettre à fin.
Hénegaen off wegh gaen: S'en aller, prendre ses erres *ou* se departir.
Henegauwe: Haynau.

+ *hellement* **fland.** .i. *gallemen. Retentir*; K_{2,3}[h e l m e n . **vetus. fland** .j.] g a l m e n . Resonare, retonare.

Henne / b. hinne: Poule *ou* geline.
Hent / b. hend: Fin.
Henxt / pęrd: Cheual roussin.
Her / her: Cha, ça.
Herberghe / b. hęrbęrghe: Hostelerië.
Herder van menschen: Pasteur, curé.
Herder van schapen: Bergier.
Herders huzekin: Loges, logettes *ou* maisonnettes de bergiers.
Herre van der duere: Charniere *ou* pıuot d'un huis.
Hersen: Ceruelle *ou* cerueau.
Hersseloos: Testu *ou* esceruellé.
Hert / beęste: Cerf.
Hert / z. hart: Dur.
Hert *oft* herte van menschen oft beęsten: Le coeur.

Herten oft dood steken: Occire *ou* tuër.
Herten oft moed gheuen: Donner coeur *ou* courage, animer.
Herteken oft dochter: Fillette.
Herteken daer men spellen in steeckt: Vn tabouret *ou* ploton á bouter des espingles.
Hertelick: Cordiäl.
Hertelicken oft met alder herten: Cordialement, de bon coeur *ou* affectueusement.
Hertoghe: Duc.
Hertoghinne: Ducesse.
Hertooghdome: Ducée.
Hesch⁺: Fresne.
Hesel / b. ezel: Asne.
Hesp / boom: Vn trane *ou* tremble.
Hespe: lambon.
Hessen / b. herssen van den hoofde: La ceruelle.
Hesseloos: Testu *ou* esceruillé.
Héten / z. eten: Manger.
Hetter van wonden: La bouë d'une playe.
Hey: OEuf.
Heyde oft onprofitigh land: Bruyére.
Heyde daer men pylen mede in heydt: Vne hyë de quoy on bat le paué, *ou* de quoy on enfonse les pilotiz en terre.
Heyden oft heydens mensche: Vn payen.
Heyen: Hiër *ou* batre le paué à tout vne hië.
Heyeren legghen ghelijck de hinnen doen: Ponre des oeufs comme font les gelines.
Heyke⁺ oft mantel: Manteau *ou* mante.
Heyl oft zalicheyt: Salut.
hy heeft het Heyl behauden: Il a obtenu *ou* emporté le pris *ou* la bague de la jousté *ou* d'autres jeux.
Heyland: Vne Isle.
Heyligh oft heligh: Sainct.
Heymelicken: En cachette *ou* secretement.
Heymelickheyt oft prijaet: Vn retraict.
Heynze van den pot oft handtaue: Anse.
Heyt / z. heet: Chauld.
Heysel oft eynsel: Peson.
Heyzelick: Abhominable.

Hi.

Hicht oft hecht: Manche.
Hichten: Afficher *ou* attacher.

- + **Hesch:** *hespen-boom*; K₃ e s p e , e s p e n - b o o m , **fland. sicamb.** Populus Lybica, populus nigra; tremulus. *ger. aspenbaum. gal. niespe. sax. espe: ang. aspe.*
- + **Heyke:** *klocke brug. .j. vrouwen huycke*; K_{2,3} k l o c k e . **fland.** Toga, pallium. [et Toga muliebris *ang. cloke, clocke*]; h u y c k e . Toga, pallium.

Hichten met spellen: Piquer, espingler.

Hick⁺ oft snick: Le hoquet.

Hicken⁺ oft snicken: Hoqueter.

Hiechte oft lamheyt: Priuation de sentement et mouuement en quelque partië du corps, dissolution des membres *ou* parylisië.

Hiechtigh: Paralitique.

Hiechticheyt / z. hiechte.

Hieft⁺ / cruud: Liarre.

Hiele oft iele: Talon.

- + **Hick:** *bon*; K_{2,3} hick, [hicks e]. Singultus, convulsio ventriculi; **snick:** onderstreept; K_{2,3} snick, snack. Singultus.
- + **Hicken:** *bon*; K_{2,3} hicken, [hicks en]. Singultire. [*ger.* hixen. *ang.* yexe] **snicken:** onderstreept; K_{2,3} snicken, hicken. Singultire.
- + **Hieft:** *bon*; verb. tot *Hiefte*, (in margine een e met verw.); K_{2,3} hieft. **fland.** Haedera.

Hier: lcy.
Hier en tusschen: Tandis *ou* ce pendant.
Highen: Haleter.
Highinghe: Halettement.
Hijncken oft manc gaen: Boiter *ou* clocher.
Hijckmate oft hijckijnckmate natte oft drooghe: Gauge *ou* estallon.
Hijcken: Estallonner, gauger *ou* esgauger.
Hijnckepijncken: Aller à cloche pied.
Hijnght / pērd: Cheual roussin.
Hiken eēn schip: Gaugir.
Hinde oft hindecalf: Vne biche.
Hindecalfken: Bichelot.
Hinder / grief oft schade: Interest, perte, grief *ou* nuisance.
Hinderen: Nuire, porter dommage, interest *ou* perte: greuer.
ten zal my niet een ziere Hinderen: Il ne me greuera maille.
Hinderlic: Nuisant *ou* portant dommage.
Hinne: Vne poule *ou* geline.
Hinnecalf: Vne biche.
Hinnenroest oft hoendercot: lucheoir.
Hinte oft greffiē: Ente.
Hint om schriuen: Encre.
Hitsen oft quellen: Harseler.
Hitte: Chaleur, ardeur *ou* auidité, grand desir *ou* conuoitise.
Hittigh: Chauld, convoiteux, cupide *ou* qui desire grandement.
Hittighlicken: Chauldement, ardamment *ou* de grande affection.
Hittigheyt oft hitte: Chaleur.
Hobbel an tlijf oft cnobbel: Vne loupe.

Ho.

Hobbelachtigh: Loupeux.
Hobbelsobbel oft habbedrabbe: Tout peslemesle *ou* l'vn parmy l'autre.
Hocselen: Les aisselles.
Hoe ? Comment?
Hoe anders? Quoy donc?
Hoe lettelt datt zy: Tant soit peu.
Hoe veel?: Combien?
Hoe zoo? Comment cela?
Hoed: Chapeau.
Hoede oft bewaernesse: Garde.
Hauden hem / op zijn Hoede: Se tenir sur ses gardes.
Hoeden: Garder.
Hoeder: Gardeur.
Hoeffenen tland: Cultiver la terre.
Hoeffenen hem: S'exercer.
Hoelen⁺: Serrer en tordant.
Hoēn oft kiecken: Poulet *ou* poulsin.

+ **Hoelen:** *Torquere*; K₃ hoelen. **fland.j.** w o r g h e n . *Torquere, torquende claudere.*

Hoendercot: lucheoir *ou* gelinier.
Hoenderpolder: lucheoir.
Hoer *off* **hoere:** Paillarde *ou* putaine.
Hoerachtigh: Paillardeux.
Hoerjagher: Putier, roffiän *ou* paillard.
Hoereerder: Putier *ou* paillard.
Hoeren huus: Bordeaux.
Hoeréren *off* **boeléren:** Paillarder.
Hoest *off* **hoeste:** La toux.
Hoesten: Tousser *ou* toussir.
Hoestijnghe: Toussement.
Hoester: Vne huistre.
Hoet / b. hoed: Chapeau.
Hof van princen: La court du prince.
Hof *off* **lochtijnghe:** lardin.
Hofhond: Vn mastin *ou* chien de village.
Hofrecht⁺: Bassedanse.

+ **Hofrecht:** *antiquum tripudii genus* (,) *saltatio numerosa*; K_{2,3} [hofrecht .j. hofdans]; hof-dans. [Saltatio numerosa. Chorea aulica, circularis]; orbis saltatorius.

Hoghe *off* **hooghe**: Hault.
Hoghelicken: Haultement.
Hol: Creux *ou* concaue.
het Hol van den voeten: La plante du pied.
een Hol: Vne cauerne.
Holderboom *off* **mastboom**: Erable.
Hol daer de beësten hemlieden vertrecken om te slapen: Vne taniere *ou* les bestes se retirent pour dormir.
Holachtigh: Creux.
Holië / b. olye: Huile.
Holiën *oft* **beholiën**: Mouiller d'huile.
Holland: Le pays de Hollande.
Hollichey: Concauité.
Hol maken: Cauer.
Holm *off* **olmboom**: Orme.
Hond: Chien.
Hondert: Cent.
Honderste: Centiesme.
Hongher: Faim.
Hongheren: Auoir faim.
Hongherigh *off* **verhongerigh**: Affamé.
Honigh: Miel.
Hoofd: Teste *ou* chef.
Hoofbrekinghe: Rompement de teste *ou* despiecer l'entendement.
Hoofdeken: Testelette.
Hoofdeloos: Sans teste.
Hoofdachtigh: Testu *ou* opiniastre.
tHoofd van een armeye: Le chef, coronel *ou* capitaine general d'une armée.
Hoofdhende: Cheuet.
Hoofden⁺ an yemand: Tenir *ou* auoir quelqu'un pour son chef, maistre *ou* seigneur.
Hoofdpuelem: Cheuet *ou* trauersin.
Hoofd van een wild vercken: Vne hure d'un sanglier.
Hoofdcleed: Couurechef.
Hoofdlettre: Lettre capitale.
Hoofdman: Chef *ou* capitaine.
Hoofdmeester: Maistre d'hostel.
Hoofsch: Courtois.
Hoofscheyt: Courtoisië.
Hoofschelicken: Courtoisement.
Hoofstuck⁺ oft meesterwerck: Chef-d'oeuvre.
Hoofzwere: Mal de teste.
Hooghe / z. hoghe: Hault.
Hooghen autae: Maistre aultel.
Hooghey: Haulteur.
Hooghey van state: Dignité.

- + **Hoofden**: *Deligere sibi aliquem tamquam caput et patronum*; K_{2,3} h o o f d e n a e n i e m a n d e n , Habere aliquem pro domino: [deligere sibi aliquem tamquam caput et patronum].
 + **Hoofstuck**: a) *meester-stuck* b) *Articulus principalis negotii*; K_{2,3} a) h o o f d (K₂ hoofd) -stuck . **fland.** [j.] m e e s t e r - w e r c k . Canon artis, tyrocinium; b) [h o o f d - s t u c k . Articulus principalis negotii].

Hoom / z. oom: Oncle.

Hoop:Tas, mote, monceau *ou* amas.

Hoopen *oft* tassen: Amonceler, amasser *ou* entasser.

Hoopijnghe: Amoncement *ou* amasement.

Hoore / b. oore: Oreille.

Hoorlepel: Vn cure-oreille.

Hoord na my: Entens à moy.

Hooren: Ouir.

Hoorijnghe: Audience *ou* ouye.

Hoorder: Auditeur.

hoof-tand **fland.** .j. *backtand molaris q.d. praecipuus dens*; K₃ h o o f d - t a n d .

Dens maxillaris q.d. praecipuus; b a c k - t a n d . Dens maxillaris. molaris.

genuinus,columellaris.

Hoor / z. erfghenaem: Heritier.
Hooren oft hoorne: Corne.
Hoornen / tuten oft den hooren blazen: Corner.
Hoornere: Corneur.
Hoorworm: Vne perche-aureille *ou* muche-aureille.
Hoot / b. hoofd: Teste.
Hooꝛdie: Orgueil.
Hooꝛdigh: Orgueilleux.
Hooꝛdigheyt: Orgueil.
Hooꝛdighlicken: Orgueilleusement.
Hooꝛdighen hem: S'enorgueillir.
Hooy: Foin *ou* fein.
Hooyen: Fener.
Hooyhopper: Vn mulon de foin.
Hooymaend: lUILlet.
Hooytijd: Fenaison.
Hoozen oft twater uut doen: Espuiser *ou* vuyder l'eauë.
Hope: Fiance, esperance *ou* espoir.
Hopen: Se fiër, auoir esperance, esperer.
Hoppe: Houblon.
Hoppetoup / voghel: Vne hupe.
Horde van wissen ghevlochten: Vne claye faicte d'osier.
Horghel / b. orghele: Orgue.
Horken: Escouter.
Horker: Escouteur.
Horkijnghe: Escoutement.
Horlen / borlen oft briesschen: Hurler.
Horten: Heurter.
Hortijnghe: Heurtement.
Horts: Herisson.
Horzel: Froilon.
Hosse / b. osse: Boeuf.
Hotte⁺: Vne hotte.
Hottenere⁺: Hotteur, qui porte la hotte.
Houck: Anglet *ou* coing.
Houckte: Carnu.
Houckigh: Carnu.
Hoꝛelijnghe: Courtisan.
Hoꝛenier oft lochtijnghe: lardinier.
Houffenen /z. hoeffenen: Cultiuier.
Houfizer: Fer de cheual.
Houmes /z. haumes: Vne serpe.
Houpeelken⁺: Bocquet.
Houpel⁺: Serseau.

+ **Hotte:** **fland.** *Corbis dosuar*. K_{2,3} hotte. **fland.** Corbis dossuaria. [*gal. hotte*].

+ **Hottenere:** *Cistifer*; K₃ hottener. Cistifer.

+ *bon Sertum*; K_{2,3} hoepe[e]lken [j. tuylken]. **fland.** Servia, sertum (...) orbiculus florum.

+ **Houpel:** *Circulus bon*; K_{2,3} hoep, hoepe, hoepel. **fris. holl. fand.** Orbis circulus, annulus. [et Circulus sive vinculum dolii. *ang. houpe*]; (hoep, hoepe, reep. Circulus sive vinculum dolii).

Houpetoup / voghel: Hupe.
Hourre / z. hoere: Paillarde.
Hout / z. haut: Du bois.
Houue oft pachthof: Cense, metairië.
Houxt / z. ougst: La moisson.
Hoüen: Four.
Hoüen pale: Paele de four.
Hoüen stock: Vne patrouille.
Hoüenbuur: Boulengerië.
Hoüenier oft lochtijngman: lardinier.
Houwe van boonen of erwéten: L'escosse *ou* gousse de febues ou pois.
Hoxsel / z. oxcel: Aisselle.
Hoy / b. hooy: Foin.
Hoze / z. cause: Chausse.
Hoze van leder oft lørze: Houseau *ou* bote.
hoy-delt. fland. .j. schelf, K_{2,3} hoy-delte. fland. Foenile; schelf, hilde.
 Foenile ...*Hoydelft. j. schelf, K_{2,3} hoy-delte. fland.* Foenile; schelf, hilde.
 Foenile,...

Hozen an doen: Houser.

Hozen uut doen: Deshouser.

Hu.

Hubaer dochter: Fille preste à mariër.

Hubbelen⁺ / huppelen oft sprijnghen: Saulteler.

Hubbelijnghe: Saultement.

Hucken: Accroupir.

Huel: Parture.

Huelen: Faire parture.

Huelcruud / daer huelzaet op groeydt: Du pauot.

Huenigh oft zeem: Du miel.

Huenigh rate: Bournal *ou* rayon de miel.

Huepe: La hanche.

Huer van eender coe: Telbe de vache *ou* mammelle.

Huericken / als de beesten / ercuwen tghéne dat zy ghéten hebben / ghelijck doen de ossen / coeyen / herten ende andere: Ruminer, quand les bestes remaschent ce qu'elles ont ja mangé, comme font les boeufs, vaches, cerfs et autres.

Hueperigh: Frilleus.

Hueperleer: Corduän.

Hueuel oft berghelken: Vne montaignette, tertre *ou* coline.

Huezidrop: Vn esgout qui tombe des maisons *ou* seueronde.

Hulen: Hurler.

Hulpe: Ayde *ou* secours.

Hulpe doen oft verlichten yemands aerbeyd: Alleger.

Hulstboom: Houx.

Hunkeren oft neyen ghelijck de perden doen: Hennir.

Hunkerijnghe: Hennissement.

Huppelen: Saulteler.

Hure: Heure.

Huerghelas daer in dat zand oft water loopt: Vne chantepleure.

Huren: Louër.

Hurijnghe: Louäge.

Huerlijnghe: Mercenaire.

Hurghel / b. orghel: Orgue.

Hurken⁺: Escouter.

Hurzel: Vn tahon *ou* froilon.

Hutsen: lutsen oft waggghelen: Secouër, hocher *ou* bransler.

Hutte: Loge *ou* logette.

Hutte daer de schaepwachers onder schulen: Vne cauenne de bergier.

+ **Hubbelen:** *bon per b*; K_{2,3} [hubbelen. **fland.** j. huppelen. Saltitare]; huppelen, [huppen]. Saltitare ...

+ **Hurken:** *et horcken*; K_{2,3} hurcken j. horcken. Auscultare; horcken. **fland.** et harcken. **fris** j. luysteren. Auscultare. [*ang. harken. herken*].

Huugh⁺ in de kele: La luëtte.
Huul: Hibou, chatuant, cheuesche.
Huurmaligh: Variable *ou* inconstant.
Huurwēck: Horloge.
Huus: Maison.
Huusbacken brood: Pain de mesnage.
Huusnecht: Balieur de maison.
Huseken: Maisonnette.
Huseken van den spinrocke: Calotte de quenouille.
Huseken van papier ghelijck de apotékērs hebben: Vn cornet de papier comme ceux des apoticaire.
Huusheere die eēn huus huurd: Louägier.
Huusheere die eēn huus verhuurd: Le maistre, propriétaire de la maison.
Huusghenoot: Domestique.
Huusghezin: Famille *ou* mesnyë.

+ **Huugh:** *Uula, columella, columella prociua*.; K_{2,3} h u y g h . Uva, uvula, columellae inflammatio, uvae gutturis tumor, [columella prociua]; K_{2,3} h u y g h .j. h u y g h . Uva, uvula.

Huusman: Mesnagier.
Huusraet: Les biens, meubles d'une personne, mesnage, meuble *ou* vtensile.
Huuschen: Harrer.
Huusschen dhonden op den Wolf: Harrer les chiens apres le Loup.
Huusschijnghe: Harrure.
Huusvrauwe: Femme mariée, propre femme de quelqu'un, espouse.
Huushauden: Tenir *ou* entretenir maison *ou* mesnage.
Huushauder: Mesnagier.
Huushaudsterigghe: Vne mesnagiere.
Huut: Dehors *ou* vuyde.
Huut oft huyt van der coe: Peau de vache.
Huue: Coëffe *ou* couëffe.
Huuettere: Tenneur.
Huuetterië: Tennerië.
Huwelick: Mariage.
Huwelicken staet: L'estat de mariage.
Huwen: Mariër.
Huyuetter: Tenneur.
Huyuetterie: Tennerië.
Huzen oft husen temmeren: Bastir *ou* edifiër des maisons.
Hy: Il, luy, cil *ou* celuy.
Hyë wijfken vanden schapen: Brebis.

[I]

la.

IA / ja ic / ja ghy / ja hy / ja zy / ja het: Ouy.
latrauwe: Ouydea.
lacke⁺: Brigandine.
lacke van waghengers: Escourgée, fouët *ou* chassoire.
laer: An.
laerghetide: Anniuersaire.
larigh: Qui est d'une année.
laerlicx: Annuëllement.
laerlix incommen: Le reuenu d'un an.
laerlijnghe: Antenois.
laermaert: Foire *ou* franc feste.
laghen: Vener, chasser *ou* pourchasser.
lagher: Chasseur *ou* veneur.
laght: Chasse.
lammer: Pitié.
lammerlicken: Piteusement.
lanken oft schreyen: Plourer *ou* l'armoyer.
lanker oft schreyer: Pleureur *ou* brayard.
lankijnghe oft schreyinghe: Larmoyement, pleurement *ou* brayement.
lc oft icke: le *ou* moy.
Idel / ledigh oft ruum: Vuyde, vacant *ou* tout dehors.

+ **lacke:** gand; K_{2,3}jacke. **fland** .j. k [I]etsore. Scutica, flagellum aurigarum.

Idelen oft rumen: Vuyder.

le.

left⁺ oft ęrdveld: Liarre.

leghelick: Chascun.

wulle met der leken: Laine avec le suin.

lele / b. hiele: Talon.

lemand: Quelqu'un *ou* aucun.

let: Quelque chose.

lewers: Quelque part *ou* en quelque lieu.

lis: Glace.

liscaut: Froid comme glace.

lisselen⁺: Faire gelée blanche.

lismoghel: Aigrette.

+ **left:** *ieffe*; K_{2,3} *ieft*. **fland** .j. a e r d - v e l e . h e d e r a . [ang. yvie].

+ **lisselen:** *bon*; K_{2,3} *ijsselen*, *hijsselen*. Pluere minutam glaciem, sive pruinam glaciale.

In.

In oft inne: En *ou* dedens.

Inbiten⁺ oft ontnuchteren: Desjuner.

Inbijt: Vn desjuner.

Inbrake: Forfait, forfaiture, delict *ou* rompure.

Inbreken: Entrer par force.

Incommen: Entrer *ou* venir dedens.

Incommijnghe van renten: Reuenu.

Incomste: Entrée.

Incrempen: Descroistre, diminuer *ou* se rappetisser.

Indachtigh oft ghedachtigh zijn: Estre record.

In den beghinne: Au commencement.

In den eersten: Au premier.

In den ingangh: A l'entrée.

Indien oft inghevalle: Moyennant, au cas, en cas, si *ou* d'aenture.

Indoen: Mettre dedens.

Indoppen: Plonger.

Indrijncken als olye: Entrer comme huyle.

Induwen: Empreindre.

Ingaen: Entrer *ou* aller dedens.

Ingangh: Entrée.

Inghe oft nauwe / z. enghe: Estroict.

Ingheuen / inblasen yemand yet / raden yewers toe: Persuader, suggerer, bailler à aulcun et le fournir de quelque chose qui luy default, inspirer *ou* suborner.

Inghel: Angel *ou* ange.

Ingheland: Angleterre.

Inghelsman: Anglois.

Ingheuijnghe oft ingheuen: Inspiration *ou* instinct.

Inghewand: Entrailles.

Ingien / verstand oft begrijp: Entendement.

Ingien oft groote busse: Vne grosse piece d'artillerië.

Ingien meester: Maistre d'artillerië.

In goeden ernste: Bien à certes.

Inhalen yemand oft ontfaen: Recevoir quelqu'un.

Inhout van eenighen brief: Le contenu de quelque lettre.

Inkel: Simple *ou* sangle.

In naerste: De fait, de gré *ou* en bon esciënt.

Inne / b. hinne: Geline.

Innewaerts gaen: Aller en la ville.

Inperssen oft innipen zynen buuck: Estreindre et reserrer son ventre.

Inslaen: Frapper *ou* donner dedens.

Inslagh: Le fil de la trame d'un tisseran.

Inslocken: Engloutir.

Instaen⁺ oft verghelden: Payer, recompenser *ou* guerdonner.

Insteken / ingheuen oft inblasen: Suggester *ou* instiguer.

+ **Inbiten:** *bon*; K_{2,3} i n - b i j t e n . [Immordere, ...]; jentare, ... ; **ontnuchteren:** onderstreept; K_{2,3} o n t n u c h t e r e n . Solvere jejunium....

+ **Instaen:** *Compensare, damnum sarcire*; K₃ i n - s t a e n . **fland.** *Compensare, damnum sarcire.*

Int om schriuen: Encre.

Inte / b. hinte: Ente.

In teeckene van dien: Mesmement *ou* à toutes enseignes.

Inten / b. hinten: Enter.

Int hende: A la fin *ou* sus la fin.

In tijds: D'heure, à bonne heure.

Int vol harnasch: Armé de toutes pieces.

instand doen. **fland. brug.** *idem;* K₃ in-stand doen. **fland.** Compensare.

Invliegghen yemand duer verraderië: Enuahir quelqu'un par trahison.
Inwendigh: Par dedens, interieurement *ou* intrinsequement.
Inzijncken / nederzincken: Esuaser.
In zulker voughen: De sorte.
In zulkerwijs: Telement *ou* ainsi que.

lo.

lobbe⁺ oft juben: Vn pito, dandin *ou* lourdault.
lobbachtigh: Lourd *ou* de lourd esprit, lourdault.
loc: loug.
lock oft spel: Raillerië, gaberïë, jeu de faictz *ou* de paroles.
lockachtigh: Plein de jeu.
locken om crauwen: Demanger.
locken en spelen / tasten en tocken ghelijck de knechten teghen de meyssens doen: Tastonner et garsonner.
locker: longleur, gabeur *ou* railleur.
lockende: Par jeu, en raillant, en gabant, par farcerië, en rigolant *ou* en gaudissant.
lockte: Demangement.
lode: luif.
loodsche land: Le pays de ludée *ou* la region ludaique.
lofvrauwe: Damoiselle.
loncker: Damoiseau.
longh: leune *ou* de bas age.
longhen oft welpens van Leëuwen oft Bëren: Fans *ou* faons de Lyons *ou* d'Ourses.
longher: Plus jeune *ou* maisné.
longheyte: leunesse *ou* adolescence.
longhe in den krijgh: Gougeat.
longhelijnghe: Vn jeune compaignon adolescent *ou* jouuenceau.
longh werden: Rajeuner.
longhde: L'age de jeunesse.
longheere: Seigneur.
longheleur: Bateleur *ou* joué[u]r de passe pas.
longhst / jonghste oft jonghst gheborn: Le plus jeune, maisné *ou* puisné.
longhste: Mineur.
longhwijf oft maerte: Chambriere, seruante *ou* meschine.
longhvrauwe: Damoiselle.
lonnen: Souhaiter *ou* fauoriser.
lonste: Souhait, fauoer *ou* affection.
lonstelicken: Affectueusement *ou* fauorablement.
lpre / eęn stad: La ville d'lpre.
lost: Raideur.
Iselen oft rimen: Faire gelée blanche.
Italiën: Italië.

+ **lobbe:** 'jobbe' verb. tot 'jobben' en 'oft juben' doorgehaald, *bon*; K_{2,3} j o b b e . **fland.** Insulsus, ignavus, obtusus homo; 'juben' ontbr.

Italiäen: Vn Italiën.
luede / z. jode: luif.
lueghd: Vigueur et force de nature.
lueghdelicken: Vigoureusement.
lueghdigh: Vigoureat.
luustigh: lustement.
lūoor: lūoire.
lūooren oft van iūoor: De iūoire.
lzer: Fer.
lzeren oft van izer: De fer.
lzervercooper: Ferronnier.
lzerwēck: Ferraille. Finis.

[K]

Ka.

KA: Dat ghy hier niet en vind / zouct ende beziet in Ca:
de Ka schieten met steenen naer eenen stake: louër au palet.
Kaerker: Chartre *ou* prison.
Kaerkeren: Mettre en chartre.

Kę.

Kęmp: Chanûre.

Kęmpbucht *oft veld besaeyt met kęmp:* Vne chanuriere *ou* cheneuiere.

Kęrf: Vne taille.

Kęrckdief: Vn sacrilége *ou* larron de choses saintes.

Kęrcke: Temple *ou* eglise.

Kęrckghebod: Ban d'eglise.

Kęrckhof: Cemetiere.

Kęrckmeęster: Marguillier.

Kęrck-roof: Sacrilege *ou* larrecin de choses saintes.

Kęrckwydijnghe: Dedicasse de l'eglise.

Kęrle: Robbe longue.

Kęrmesse: Dedicasse.

Kęrne in de note: Le cerneau de noix *ou* le noyau.

Kęrne daer men boter in kęrrent: Cerengue *ou* cereine.

Kęrnstaf: Batreule *ou* batieule.

Kęrsblusscher: Esteigneur *ou* estouffoir de chandelle.

Kęrscof: Coffin à mettre des chandelles.

Kę[r]shende: Moucheron *ou* bout de chandelle.

Kęrsmaker *oft* **kęsvercooper:** Chandelier *ou* faiseur de chandelles.

Kęrsse: Chandelle.

Kęrssnuter: Vn mouchoir de chandelle.

Kęrşel / cruud: Du cerfueil.

Kęrşelijnghen van haute: Coupeaux de bois.

Kęze / b. caes: Froumage.

Kaseyt: Estamet.

Ke.

Kecke: Barat, tour *ou* finesse.

Keę: Tour.

Keęren: Tourner.

Keęren den rugghe: Virer le dors *ou* reuirer.

Keęringhe: Tournement.

Keęst: Germe.

den Keęst van eęn hey⁺: Le germe *ou* germillon d'un oeuf.

Keęsten: Germer.

Keęstinghe: Germement.

Kęghel: Quille.

Kęghel vervrosen an thuus⁺: Pilot de gelée *ou* glaçon.

Kęghelen: louër aux quilles.

Kei / z. key:

Kelct: Vn calice.

Kelder: Caue *ou* celier.

+ **den Keęst van eęn hey:** *ghevoghelte*; K_{2,3} keest. **fland.** .j. ghe-voghelte. Ovi umbilicus.

+ **Kęghel vervrosen an thuus:** **fland.** K_{2,3} keghel. **fland.** .j. kekel. Stiria.

Kelderwaerder: Cellelier, bouteillier.

Kéle: Gorge.

Kélen *oft de sturte af steken:* Tuër *ou* couper la gorge.

Keljoote⁺ van ossen / coeyen / schapen / gheyten ende vèrkens / oft al dat ghespleten voeten heeft: L'impost *ou* Cueillette et gabelles du pied fourché.

Kémel: Chameau.

Kemmen / z. cammen: Pigner.

Kemp / z. kemp: Chanûre.

Kennelick: Notoire *ou* manifeste.

Kennelicheyt oft kennesse: Cognoissance.

Kennen oft bekennen: Cognoistre *ou* recognoistre.

Kennen oft belyden: Confesser.

wettelicke Kennesse oft brief: Lettre de recognoissance.

Képer⁺ an thuus: Cheûron.

+ **Keljoote:** *kaliote*; $K_{2,3}$ *keliote* (K_2) *keljoote* . j. *kaliote* . **fland.** Vectigal; *kaliote* , *keliote* (K_2 *kelloote*) **fland. hol.** Vectigal, ... [*gal. cueillette*].

+ **Képer:** *est domorum in acutum desinentium*; $K_{2,3}$ *keper* . Tignus, Tignum... ; *kepers* . Tigna fibulis conjuncta: [*precipue autem domorum in acutum desinentium. gal. cheveron*].

Kerf / z. kērf.

Kermen / z. caermen: Gemir.

Kermesse / z. kērmesse: Dédicace.

Kerne / z. kērne: Noyau.

Kerre: Charrette.

Kerreman: Chartier.

Kersp / douck: Crespe.

Kersse / cruud: Creste *ou* cresson.

Kersten: Chrestiaïn *ou* chrestien.

Kerstendom oft kerstenheyt: Chrestienté.

Kerstelicken: Comme vn bon chrestien *ou* christienement.

Kerstenrijcke: Chrestienté.

Kerstdagh: Le jour de Noël.

Kershayont: La veille de Noël.

te Kerstmesse: A Noël.

Kerte: Vn cren, tailleure *ou* crene.

de Kerte die in de note van den stalen boghe es / oft in eenen pijl om met den handboghe te schietene: La coche de la noix de l'arcbalestre *ou* d'une flesche pour tirer de l'arc à main.

Kerten: Crener, tailler *ou* faire des coches.

Keruel oft kēruel: Du cerfûeil.

Kerzen: Des guisnes.

cleen Kerzekens: Des merises.

Kespen oft struēn: Bignetz.

Kesse / z. kersse: Cresson.

Kesten / z. kersten: Chrestien.

Kételachtigh: Chatouilleux.

Kétel: Chauldron *ou* chauderon.

Kételen: Chatouiller.

Kételijnghe: Chatouillement.

Kételmaker: Chaudronnier *ou* chaudelier.

Kételpot: Marmite.

Kéten: Chainé *ou* chenne.

Kétenen yemand: Enchaîner.

Ketiūigh: Miserable.

Ketiūighheyt: Misère.

Ketiūighlicken: Miserablement.

Ketijf oft ongheūalligh: Chetif.

Ketter: Heretic.

Ketterië: Secte *ou* heresië.

Keuwe oft wijnvat: Vn muy *ou* tonneau à vin.

Kéuie: Rauache.

Key: Calliou.

Keyte: Biere de Hollande.

Keyzer: Empereur.

Keyzerinne: Imperatrice, emperiere *ou* empereuse.

Ki.

Kichghen *oft* **cuchghen**: Anheler

Kicken: Ne sonner mot.

zwijght zonder Kicken: Taisez sans sonner mot.

Kieckhoeste / die de kinders hebben: La quique.

Kieken: Poulsin *ou* poulet.

Kiekendief *oft* **wuwe**: Milan *ou* escoufle.

Kierebus⁺ *oft* **zot**: Miereloiret *ou* sot.

Kiesatigh: Curiëux, desdeigneux *ou* affecté.

Kietse *oft* **huelkuete**: Sortiere.

Kiezen: Choisir *ou* eslire.

Kiezer: Electeur *ou* choisisseur.

Kiezijnghe: Election *ou* chois.

Kiken: Regarder.

Kind: Enfant.

Kind ghewonnen buten huwelicke: Bastard.

Kinderachtich: Puëril.

Keure .j. statuyt, K_{2,3} s t a t u y t. Statutum, dogma, decretum, ... lex; k e u r ; ...
en verder zelfde Lat. vert. behalve dogma, en plus plebiscitum: [statutum selectum].

+ **Kierebus**: *Coroebus. ita virg. vide. (doorgeh.) Coroebo stultior. (furiata mente Corebus Virgill[us]doorgeh.); K_{2,3} k i e r e b u s*. **fland.** Coroebus, stultior Coraebo (K₂ Coroebo): furiata mente Coroebus: [*dicitur et T i e r e b u s*. **Hol.** et **Brab**].

Kinderachtigheyt *oft* **kindscheyt**: Enfance, puërilité *ou* simplese.
Kinderbedde *oft* **daer eën vrouwe van kinde gheleghen es**: Accouchement, temps de la couche et gesine d'une femme, gesine.
Kinderdoucken: Haillons, langes *ou* drapeaux de petitz enfans.
Kinds werden: Devenir en enfance *ou* estre simple comme vn enfant.
Kinderwēck: Faict d'enfantz.
Kinne: Menton.
Kinne-baert⁺: Cache-menton *ou* cache nez de dueil.
Kinnebacken *oft* **caeckharnasch**⁺: La machoire.
Kinnebackslagh: loueë *ou* soufflet.
Kippen / ghelijck de beēsten doen: Faire ses petitz, fanner *ou* faonner.
Kippen twee jonghen: Gemeller.
Kiste om doode lieden: Luseau, cofret[,] biere *ou* sarcueil.
Kite⁺ **van vissche**: Lefûe *ou* loeufûe d'un poisson.
Kitte: Garnoyau *ou* grand broc.
Kiūen: Estriuer, tencher *ou* rioter.
Kiūijnghe: Estrif, tenchement *ou* riote.
Kiūer: Estriueur *ou* noiseur.
Kiūage: Tenchement, noise *ou* estrif.
Knueterken *oft* **mueselēre / voghel**: Vn putereau.
Kl. kn. ko. kr. ku. zouckt ende beziēt in Cl. Cn. Co. Cr. Cu. etc.
Kroch. fland. Crypta templum subterraneum; K_{2,3} krochte. j. krofte. Crypta; krofte, krufte, krochte. germ. sax. fris. sicamb. fland. [holl.] Crypta, specus. [gal. croute]; [kroecht.j. krufte. Crypta]; krufte. j. krofte.

[L]

La.

LA *oft* **lade**: Layette.
Lac⁺: Qui s'escoule *ou* qui coule dehors.
Lack⁺ *oft* **hoerachtigh**: Paillardoux.
Laccaey *oft* **voetlooper**: Laquay.
Lachghen: Rire.
Lachghen met luder kele: Rire à pleine gorge.
hy begonst oft bestont zeer te Lachghen: Il se print fort à rire.
Lachachtigh: Ridiculeus.
Lachgher: Riëur.
Lachghijnghe: Riëment, ris *ou* risée.
Lachter *oft* **afdraghenthey**: Blasme.
Lachteren *oft* **mesprisen**: Blasmer.
⁺ **Kinne-baert**: *j. baerd-doeck; K₃ kinne-baerd. j. baerd-doeck.*
⁺ **Kinnebacken** *oft* **caeckharnasch**: *bon; K_{2,3} kinne-backe (n). Maxilla, mandibula, mala; kaeck-harnas[ch]. fland. Maxilla, (mandibula).*
⁺ **Kite**: *bon. j. roghe(r); K_{2,3} kite fland. j. kuyte, [kiete]. Ova piscium; roghe, rogher. Ovum piscis, ova piscium feminarum, [vulgo polygranum, ang. rouges].*
⁺ **Lac**: *j. lekende; K_{2,3} lack. fland. j. leck. Manans, stillans, perfluens; lekende Manans, stillans.*
⁺ **Lack**: *bon; lacke vrouwe. fland.. j. hoere; K_{2,3} lack. fland. Venereus, luxuriosus, [lascivus].*

Lacke *oft* **messchic**: Maxime.
Lade: Layette.
Laden: Charger.
Ladijnghe: Charge.
Laerze *oft* **hose**: Bote *ou* houseau.

Laefnesse: Confortation.
Laen oft laden: Charger.
Laet oft late: Tard.
Laetachtigh: Vn peu sur le tard.
Laetbusse: Ventose à tirer le sang.
Laeye oft vlamme: Flambe.
Laeyen oft vlammen: Flamber *ou* flamboyer.
Laeyse oft coppel daer men de jaght honden inne leëdt: Vne lesse *ou* couple à mener chiens de chasse.
Laghe: Rengée.
Laghe / bespieinghe oft streck: Lacq *ou* embusche.
Lake oft locke: Vne sansuë.
Laken oft verminderen: Amoindrir, menuiser, diminuër *ou* rappetisser.
Laken: Du drap.
Laken vercooper: Marchand de drap *ou* drapier
Laken wanten: Des mytaines.
Lakijnghe: Dechet.
Lam van schapen: Agneau.
Lam oft hiechtigh zijn: Estre paralitique *ou* perclus de ses membres.
Lambourseersel: Lambris.
Lammelicken: Laschement.
Lamoen⁺ an den wagen: Le limon d'un chariot.
Lampet / lepijn oft waterpot: Vne esguiere.
Lampreël oft jongh conijn: Lapin *ou* lapreau.
Lampreye / visch: Muréne.
Lampste oft lichtvat: Lampe *ou* luminaire.
Lanc / z. langh: Long.
Lance oft langhe spiesse: Vne lance.
Lan[c]ke: Le flanc.
Lanckheydt: Longueur.
Lanckmoedigh: Longanime.
Lanckmoedigheyt: Longanimité.
Land: Pays *ou* terre.
Landen oft ancommen: Arriuer.
Landauwe: Pays.
Landlooper: Vagabond.
Landman: Villageois *ou* laboureur des champs.
Landmeter: Mesureur *ou* cordeur de terres.
Landschap: Vne region, pays *ou* prouince.
Landwinnijnghe: Labourage, l'estat de labourage *ou* labeur.
Langhe: Long temps, longuement *ou* pieça.
hoe Langhe zalt zijn / oft binnen hoe langhe tijd? D'icy à combien?
Langhe sleppen: Gens de robe longue.
Langhen / crighen oft toegheraken: Aûindre.
Langher maken oft verlijnghen: Allonger.
van Langher hand: De longue main, à trait *ou* par laps de temps.
Langhs der straten: Emmy les rues.

+ **Lamoen:** *temo; estire parietes tabulis* (a e n d e n w a g e n); *Limoen-peerden fland .j. wagh en peerden*; K_{2,3} l a m o e n [j. d i j s s e l.] Temo, [jugum. gal. lamon]; l a m o e n - p e e r d e n . f l a n d . (j . w a g h e n - p e e r d e n Quadrigae ...) [Quadriges, quadrijugi [;w a e g h e n - p e e r d . Jumentum plaustrarium-, carpentarius...

Langhsaem zijn: Targer, retarger, tarder *ou* retarder.

Langhzaemheyt: Tardiuité, paresse, lenteur, faitardise, niaisité, pesanteur.

Langhzaem in den gangh: Qui chemine tardement et lentement.

Lambreseren .j. besetten (?) met (?) wagh[en] schot.; K_{2,3} l a m b i s s é r e n .

Vestire parietes tabulis; w a e g h e n - s c h o t t e n . Vestire parietes tabules.

Langhzaem int spreken: Tardif à parler.
Lanse: Vne lance.
Lanterne / die men in de hand draeght: Vne lanterne.
Lanterne / die op eenen stoc steeckt oft hanght: Fallot.
Lanternemaker: Lanternier.
Lap: Piece de drap *ou* de cuir.
Lapken van der oore: Le tendron de l'oreille.
Lappen: Addouber *ou* raddouber et mettre des pieces à quelque chose.
Lapper: Raddoubeur.
Lappijnghe: Radoubement.
Lard⁺ oft speck: Du lard.
Lardéren met spek: Larder.
Lardeer priem: Lardoire.
Lasschen⁺: Mettre vn bout.
Last: Charge.
Last oft pack: Fardeau, faix *ou* charge.
Last hebben: Auoir charge et commission.
Lasten oft beuëlen: Encharger, commander *ou* enjoindre.
Laster: Blasme *ou* blaspheme.
Lasteren: Blasmer, blasphemer, cauiller *ou* detracter.
Lastigh oft quelligh: Qui ennuye et fasche *ou* ne laisse personne en paix ny en repos; ennuyeux, fascheux, pesant, moleste, difficile, penible, grief *ou* greuable.
Lastigheyt: Pesanteur *ou* greuance.
Lastighlicken: Pesamment *ou* greuement.
Late⁺ oft inwoonder: Inhabitant.
Late⁺ / laet oft spade: Tard *ou* tardif.
Laten ter ader: Saigner.
Laten: Laisser.
Laten bezwyken oft vervallen: Laisser decheoir.
Laten gaen / quyten oft ontslaen: Laisser quite, quicter *ou* espargner.
Laten gaen uut der hand: Lascher *ou* laisser aller.
Laten ghelijck de bien: Eschemer.
Laten varen oft daer afscheeden: Quicter.
Laten varen oft verlaten zijn eyghen land / ende gaen wonen in eēn vremd land: Guerpir son pays et s'en aller habiter en terre estrange.
Laten weten oft te kennen gheuen: Aduertir, faire à sçauoir, accertener *ou* rendre certain.
Later: Qui saigne les gens.
en Lates niet: Qu'il n'y aye faulte.
Latet hem hebben oft dat hijt hebbe: Qu'il ayt.
Latet ligghen oft latet stille ligghen: Laissez le quoy.
Latet my weten oft zegghet my: Faictes m'en sage.
Latoen: Du leton.
Latte: Vne late *ou* esclat.
Lattuwe / cruud: Laictuë.

+ **Lard:** *bon, fland:* K_{2,3} | a r d . **fland.** .j. s p e c k . Lardum, laridum, [*gal. lard...*]

+ **Lasschen:** (*ad + neerhaal: doorgeh.*) *assuere partem;* K_{2,3} | a s s c h e n ... [*assuere partem*].

+ **Late:** *Subditus alieni jurisdictioni;* K_{2,3} | a e t . **flan.** Incola: et Subditus jurisdictioni.

+ **Late:** *Subditus alieni jurisdictioni;* K_{2,3} | a e t . **flan.** Incola: et Subditus jurisdictioni.

Lau: Tiede, qui n'est ne chauld ne froid.
Lauheyty: Tiedeur.
Lauyen: Conforter.
Lauyenesse: Confortation.
Lawerke / voghel: Vne allouette.
Lazerigh oft beziect: Ladre ou lepreux.

Lazerigheyt *oft melaetscheyt*: Ladrerië, lepre *ou* mesellerië.
Lazerië *oft zieckhuus*: Maladerie.

Le.

Leccaert *oft leckaert*: Friänd.
Leckaert spelen *oft het beste uut der schotel nemen*: Licharder *ou* friander.
Lecken: Licher.
Leckijnghe: Lichement.
Lecker *oft goed van smake*: Friänd, delicat *ou* qui a bon goust.
Leckerkin: Friolet *ou* frigalet.
Leckernye: Friändise.
Leckertand *oft leccaert*: Lichard *ou* friänd.
Led: Membre *ou* jointure.
Léden van eęnder duere: Les pentures d'un huys.
Léden bréken: Se crauanter *ou* craunter.
Léden *oft gheléden*: Passé.
Léder: Cuir.
Lédertauwer: Conroyeur *ou* megissier.
Lédigh *oft ydel*: Vuyde, vacant *ou* tout dehors.
Lédigh / traegh *oft niet doende*: Oiseux, faitard *ou* paresseux.
Lédigheyt: Oisiuité *ou* paresse.
Ledighlicken: Oiseusement *ou* paresseusement.
Leęck *oft ongheleęrd*: Vn homme laicq *ou* lay, qui n'a aucun degré de clericature.
Leęd *oft spijt*: Desplaisir.
Leęden: Mener *ou* guider.
Leęder *oft leęre om te clemmen*: Eschelle.
Leędijnghe: Conduicte.
Leędschap: Repentance.
Leędsman: Conduiteur *ou* guide.
Leędwésen *oft berau*: Repentance.
Leeftocht *oft spyse*: Le viure.
Leeftochtvercooper *of zoezelaere*: Viuandier.
Leęgh / z. ledigh: Paresseux.
Leęghe *oft neder*: Bas.
Leęgheyt *oft nederheyt*: Basseur.
Leegheyt *oft traegheyt*: Paresse *ou* oisiuité.
Leęghlicken: Bassement *ou* bas.
Leęghlicken: Oiseusement *ou* faitardement.
Leęlick: Laid.
Leęlick werden: Enlaidir.
Leęlick stuck *oft leęlicke daed*: Enormité *ou* cas enorme.
Leęlicheyt: Laideur.
Leęlicken: Laidement.
Leemachtigh: Haroupeux.
Leęm / leemaerde *oft cleęm*: Argille.
Leęmachtigh: Argilleux.
Leęmen *oft cleęmen*: Enduire d'argille.

Leen: Fief.
Leenman: Seigneur de fief *ou* feudal.
Leenen: Prester.
Leenijnghe: Prest.
Leenstoel: Selle à dossier.
Leep⁺ oft schalc: Fin, cault *ou* rusé.
Leer oft leder: Cuir.
Leertauwer: Conroyeur.
Leeraere: Docteur.
Leere oft leeder: Eschelle.
Leere oft leerijnghe: Doctrine *ou* enseignement.
Leeren andere: Enseigner.
Leeren zelue: Apprendre.
Leerijnghe: Doctrine *ou* app[r]entissage.
Leerknecht oft leerjonghen: Vn apprenti.

+ **Leep:** *Leepen haese homo callidus*; K_{2,3} leep, leep-loos, (schalck.) Callidus...

- Leest van schoemakers:** Forme de corduännier.
Leestmaker: Formelier.
Leëu: Vn Lyon.
Leëuinne: Lionne.
Leëze oft wagheneleëze: Orniere.
Légaerd:⁺ Paresseux, musard, oiseux, faitard, cesleur *ou* lasche en besongne.
Légaerden⁺: Chommer *ou* estre sans rien faire.
Légaerdië: Oisiuité, paresse *ou* faitardise.
Legghen: Mettre, asseoir *ou* bouter.
Legghen de duere op den vloer: Mettre la porte au dedens *ou* assommer l'huis.
Légher oft hē: Le camp.
Légher slaen: Asseoir le camp *ou* camper.
Légher oft lighstede: Couche, assiete.
Léken oft uutdroppen: S'escouler *ou* degouter.
Léme: Haroupe.
Lemmer van eenen messe: Allemelle.
Lempe oft wrempe: Grimace.
Lenden oft lendenen: Les reins.
de Lenderen van eenen hase: Le rable d'un liepure.
Léne: Vn appuy.
Lénen: Appuyer.
Lénen op den elleboghe: Accoubder.
de Lenten / uutcommen oft voorjaer: Le printemps.
Lenxkens⁺ en lenxkens / allenxkens oft van langherhand: Par laps de temps, de longue main, peu [à] peu, tout à traict *ou* à loisir.
Lépel: Vne cuilier.
Lépel vol: Culerée.
Leppe oft lippe: Leure *ou* baulieure.
Léren oft van léder: De cuir.
Lesschen oft blusschen: Estaindre *ou* estancher.
Lesse: Leçon.
Lessenēre: Poulpitre *ou* estableau.
Lest oft laetst: Dernierement.
Leste oft laetste: Le dernier.
Lestent oft deeswyle: Il n'y a pas long temps, l'autre hier, l'autre jour *ou* n'a gueres.
Lestmel oft lestent: N'agueres.
Lestwērf: Dernierement, n'agueres.
Let / z. led: Membre *ou* jointure.
Letsel oft hindernesse: Grief, nuisance.
Lettel⁺ oft weinich: Peu *ou* gueres.
hoe Lettel dat zy: Tant soit peu.

- + **Légaerd:** *bon*; K_{2,3}legaerd, **fland.** .j. ledig(h)aerd, luyaerd. Otiosus, ...
+ **Légaerden:** *bon*; K_{2,3}legaerden, **fland.** .j. ledig(h)aerden, luyaerden. Dare se pigritix.
+ **Lenxkens:** *a langh lenghskens pone post lenghen* (het woord staat in K₃ inderdaad na 'lenghen'); K_{2,3}leng[h]skens. **fland.** .j. alleng[h]skens.
+ **Lettel:** *bon*; K_{2,3}lettel. **fland.** .j. luttel. Parum.

Letten⁺ *oft dralen*: Tarder *ou* delayer.
Letten⁺ *oft hinderen*: Nuire *ou* greuer.
Letter van den a b c: Vne lettre.
Leuy *oft ledigh*: Oiseux.
Léyen: Viure.
Léyen zonder zorghe: Se donner de bon temps.

- + **Letten**: *bon morari*; K_{2,3} letten . Morari, manere.
- + **Letten**: *bon morari*; K_{2,3} letten . Morari, manere.

Léuende colen: Des braises *ou* charbons ardans.
Léuendich: Viuant.
Leuē: Le foye.
Leuēzucht: Douleur de foyë.
Léuēren: Liurer *ou* deliurer.
Léuērijnghe: Deliurance.
ghelt / als Léuērijnghe oft léuērt my ic leuē dy: L'argent quand l'orge *ou* liure moy je liure toy.
Leuērēre: Deliureur *ou* qui deliure.
Lewērke / voghel: Allouëtte.
de Leye: La riuere du liz.
Leyssen oft kerssaūond lied: Noël nou[u]jeau.
Lezen: Lire.
Lezen oft plucken: Cueillir.
Lezer die leest: Liseur *ou* lecteur.

Li.

Libbe⁺ oft rensel: Du prennant.
Lichaem: Corps.
Lichamelicken: Corporelement.
Licht / lucht oft claerheyt: Lumiere *ou* clarté.
Licht oft niet zwaer: Leger.
Licht-ghelooūende:⁺ Credule *ou* qui croit de legier.
Licht om doen: Aisé *ou* facile à faire.
Lichte oft lichtelicken: Legerement, aisément, facilement *ou* habilement.
Lichtigheyt: Legereté *ou* habilité.
Lichtsinnigh: Alaigre, habile *ou* deliberé.
Lichten yemand: Esclairer aucun.
Lichten oft beter coop werden: Deuenir à meilleur marché.
Lichten oft opheffen: Leuer.
Lichter oft dootkiste: Luseau, biere *ou* sarcueil.
Lichtmesse: La chandeleur.
Lichtuērdelicken: Temerairement.
Lichtuērdich / schieloos oft zot: Temeraire, sot et legier, qui faict ses choses à la volée.
Lichtuērdicheyt: Temerité.
Lichtvat oft lampte: Luminaire *ou* lampe.
Licken oft doen glicken: Pollir, brunir.
Liden oft duerlyden: Passer *ou* passer outre.
Liden oft verdraghen: Souffrir *ou* endurer.
 → *Souffre le mal, attens le bien.*
Lied oft liedeken: Chanson *ou* chansonnette.
Lieden oft volck: Gens.
Lief oft boel: Amoureux *ou* amoureuse.
Lief doen: Faire plaisir.

+ **Libbe:** *bon*; K_{2,3} libbe .j. lebbe . Coagulum.

+ **Licht-ghelooūende:** *bon*; K_{2,3} licht-ghelooūende . Credulus, ...

Lief zijn: Estre *ou* venir à gré.
het is my Lief oft ick bens wel te vreden: Bien me plaist.
Liefde oft minne: Charité, dilection *ou* amour.
Liefghetal: Mignon, bien voulu, cher tenu et bien aymé par tout.
Lief kind: Cher enfant.
Lieflick oft vriendelick: Mignon *ou* amiable.
Lieflicken oft vriendelicken: Mignonnement *ou* amiablement.
Lieflichey: Mignardise *ou* amitié.
Lieghen: Mentir.
Lieken oft liedeken: Chanson *ou* chansonnette.
Lien / lieden oft liens: Les gens.
Lier oft banck: Vn bancq deuant l'huis de la maison.

Liere daer men op speelt: Lire *ou* viëlle.
Lierspeelder: Viëlleur.
Liessche: Ayne *ou* eine.
Lieuer: Plus cher *ou* mieux aymé.
Lieuer hadde ick: l'aymeroy mieux.
Lieuer eer oft maer lieuer eer: Ainçois.
Ligchaem / z. lichaem: Corps.
Ligghen: Coucher, gesir *ou* jisir.
Lijck oft doot lichaem: Vn corps mort.
Lijckteecken van wonden: Cicatrice.
ten zeluen Lijckteeckene: A toutes enseignes.
Lijd oft duerlijd: Passage *ou* qui se passe.
Lijf: Corps.
Lijfcoop: Le vin de marché.
Lijfcoucke⁺: Pain d'épice.
Lijfrente: Rente viagère.
Lijfroc: Corselet *ou* blanchet.
Lijm: De la colle.
Lijncse⁺ oft lijncseme: Vergées *ou* marques quand on a esté fessé.
Lijnghen yet: Alonger.
Lijnghen oft verlijnghen yewers naer: Estre gros de quelque chose *ou* l'appeter et desirer fort.
Lijnwaed: Du linge.
Lijnwaed vercooper: Lingier.
Lijnwaed vercoopersterigghe oft naeysterigghe: Lingiere.
Lijnzaed: Grain de lin.
Lijs⁺ daer men op zit: Siege.
Lijste van haute: Embasement, jointure *ou* enclaeure.
Lijste van wullen oft zyden laken: Lisiere.
Limen: Coller *ou* conglutiner.
Limoge / voghel: Vn faysant.
Lindeboom: Vn tillet.
Lindworm: Vn louceruin.
Linen causkens tot op de schoen: Des greues *ou* guestres.
Linen causkens die in de schoen gaen: Des triquehouses.
Lineweuer: Tisseran de toile.
Lint: Ruban.
Lintweuer: Rubannier.
Lisch oft glisch: Du glayeul.
List oft loosen vond: Subtil moyen, pratique *ou* subtilité.
Listich: Subtil.
Listichlicken: Subtilement.
Liwaed / z. lijnwaed: Du linge.

- + **Lijfcoucke:** *ger. lijbkoeck .j. kruidkoeck; K_{2,3}lijf-koeck .j. lief-koeck* (kruid-koeck . Panis dulcorius); lief-koeck, lijf-koeck. **fland. holl. zeland.** Libum, placenta mellita, ...
 + **Lijncse:** *.j. streme et lijcksene; K_{2,3}streme . Vibex: signum verberis, vestigium verberis in carne remanens, [vulgo strima. ger. striem. sax. stryme]; [lijcksene vetus. fland. .j.] lijck-teecken,(wond-teecken).Cicatrix;lijncse,[lin-ckse],lijncseme. fland. .j. lincke. Vibex.*
 + **Lijs:** (*.j. bancke: doorgeh.) bon; K₂lijse, lijs. fland.* Scamnum.

Lizaet: Grain de lin.

Lo.

Locht oft lucht: Air.

Lijs-koetse **fland.** .j. *spenne-koetse* (doorgejaald: *et voud-sele. q.d. sedile plicatile*); $K_{2,3}$ lijs-koetse. **fland.** .j. *spenne-koetse*. Scamnum cubicular; *spenne, sele*. Sedile, scamnum; *spenne-koetse, slaep-bancke*. Scamnum cubicular, ...; *voud-sele, spenne-koetse*. Scamnum cubicular, *sedile dormitorium q.d. sedile placatile* (K_2 : *plicatile*). *Limoen .j. lammoen* (doorgeh.); K_3 (limoen .j. lamoen. Temo); $K_{2,3}$ lamoen (aenden waeghen) [.j. dijsse]. Temo, [jugum. gal. lamon].

Lochtinc⁺ lardin.

Lochtijnc man: lardinier.

Locke oft lake: Sangsuë.

Locken⁺ oft **verlacken:** Attraire, allicher, affriänder, appaster, amadouër, amieller, emmieller *ou* attirer par beaulté et douceur.

Locken⁺ oft **zughen:** Tetter *ou* succer.

Lockijnghe oft anlockijnghe: Allichement *ou* attrayement.

Lodder oft bouye: Putain *ou* paillard.

Lodderich oft hoerachtich: Paillardeux. *Lodderlicke ooghen. Illices sive pellices oculi;* K_{2,3} lodderlicke ooghen. Oculi illecebrosi, illices, pellices, ...

Loenge⁺ van den calye: Longe de veau.

Loeren oft loerooghen: lecturer vne oeillade.

Loer van valckeners: Loire de faulconnier.

Loete: Patrouille *ou* forgeon.

Loeyen ghelijck een coe: Bugler, mugler *ou* murler et mugir comme vne vache.

Lof: Loz *ou* louänge.

Lof / prijs ende eere die men heeft van weldoene: Gloire et louänge qu'on a de bien faire.

daer was Lof en bod / maer den coop en ghijnc niet ouere: Il y auoit offre et demande, mais le marché ne se fait point.

Lof spreken / dancken oft loyen: Louër.

Loghen: Menterie *ou* mensonge.

Loghenere: Menteur.

Logieren oft herberghen: Loger, esberger *ou* heberger.

Logiest oft herberghen: Logis *ou* hostellerie.

Loke oft vlocke van wulle: Loque *ou* floccon de laine.

Loker⁺ / daer men yet in steect: Loquet.

Lombaerd oft pussemier⁺ oft **pussemier:** Lombard celluy qui tient la lombarde et preste à vsure *ou* vsurier.

Lombaerde oft pusseme⁺ oft **pusseme:** La lombarde.

Lompe / visch:

Longher / lichte leyer oft milte: Le poulmon.

Lonken oft loeren: lecturer vne oeillade.

Lonken om int witte te schietene: Guigner, lorgner *ou* prendre sa visée pour tirer au blanc.

Lonnen een stad: La ville de Londres.

Lonte van busschieters: La corde *ou* esmorche des arquebutiers.

Looc: Ail *ou* des aux.

Loochghenen oft ontkennen: Niër, reniër *ou* mescognoistre.

+ **Lochtinc:** **gand;** K_{2,3} lochtinck. **fland.** j. hof. Hortus.

+ **Locken:** *bon* (doorgeh.); K_{2,3} locken **fland.** j. suyghen. Sugere, [...].

+ **Locken:** *bon* (doorgeh.); K_{2,3} locken **fland.** j. suyghen. Sugere, [...].

+ **Loenge:** *Loenie Coxa in renibus* (doorgeh.); K_{2,3} loenie (Loengie. Coxa et renes vituli) [j. longie. Lumbus vitulinus]; longie j. nier-bedde, ...

+ **Loker:** *Theca* (doorgeh.); K_{2,3} loker. **fland.** Loculamentum theca, conceptaculum.

+ **Lombaerd oft pussemier** (dit onderstreept): **gand;** K_{2,3} lombaed. Foenerator, usurarius (...); pussemier. **flan.** j. perssemier. Usurarius, foenerator.

+ **Lombaerde oft pusseme** (dit onderstreept): **gand;** K_{2,3} lombaerde. Taberna sive mensa usurarii; pusseme. **fland. gand.** [j. perssem.] Mensa sive taberna usurarii; perssem. Usura.

Loochghenijnghe: Abnegation, niëment *ou* reniëment.

- Loockvos / z. loofvorsch:** Vn graisset.
- Lood:** Du plomb.
- Looden oft van loode:** De plomb.
- Loodghierter:** Plombier.
- Loof oft blad:** Feuille.
- Loofbucht⁺:** Nauetiere.⁺
- Loof van rapen:** Les feuilles des nauets.
- Loofvorsch oft haechpuut⁺:** Grenoille, rubéte *ou* buissionniere: *autrement*, Graisset *ou* verdier.
- Looghe:** Lexiue *ou* buée.
- Loon oft verghelt⁺:** Loyer, gage, guerdon *ou* salaire.
- Loonen oft verghelden:** Donner loyer, guerdonner, salarier, remunerer.
- God Loont u:** Dieu le vous mire.
- Loop:** Cours *ou* course.
- Loopen oft drauen:** Courir *ou* trotter.
- Loopen als water:** Decourir.
- Loop in den buuck:** La foire *ou* flux de ventre.
- Loopen den vliegwalop⁺:** Voltiger *ou* galopper.
- Loopen zijnder verden:** S'en fuyr *ou* fuyr au loing.
- Loopende ooghen:** Yeulx chacieux.
- Looper oft poste:** Vn poste *ou* coureur.
- Loopijnghe oft gheloop:** Courement *ou* course.
- Loor⁺ oft zwaermoedich zijn:** Auoir la pulche en l'oreille, estre morne, triste *ou* pensif.
- Loos oft schalc:** Affetté, astut, fin, cault *ou* rusé.
- Looshey:** Finesse, ruse *ou* cautéle.
- Looslicken:** Finement *ou* cauteusement.
- Loosaert:** Homme fin, cault et rusé.
- Loot / z. lood:** Du plomb.
- Looꝝ oft schutdack van den husen:** Suspenduës de maisons.
- Loozernië / z. looshey:** Cautéle.
- Lopen / z. loopen:** Courir.
- Los oft vry:** Franc *ou* libre.
- Los oft ghelost:** Vuyde, deschargé *ou* deliuré.
- Losch:** Louche *ou* bigle.
- Loschaert:** Qui est louche *ou* bigle.
- Loschey:** Borgnesse.
- Losschelicken:** En faisant le bigle.
- Lossen oft ontladen een schip:** Descharger vne nef.
- Lossen oft vryen:** Affranchir *ou* acquiter.
- Lossen oft verlossen:** Deliurer.
- Lossijnghe oft verlossijnghe:** Deliurance.
- Lot:** Sort *ou* lot.

+ **Loofbucht** (aangestreept); K₃ loof-bucht. **fland.** Napina, rapina.

+ (In margine tusschen *loofbucht* en *loofvorsch*) *f. collis f. silva.*

+ **Loofvorsch oft haechpuut:** (dit onderstreept); K_{2,3} haegh-puyt. **fland.** j. loof-vorsch; loof-vorsch. **germ. sax. j.** loock-vorsch.

+ **Loon oft verghelt** (dit onderstreept); K_{2,3} ver-gheld. **vetus. fland.** vergheldinghe.

+ **Loopen den vliegwalop** (dit onderstreept); K_{2,3} vliegh-walop. **fland.** cursus graduarius, rotundus. *vide Galop. in Append.*

+ **Loor: gand** (doorgeh.); K_{2,3} loor. **fland.** Melancholicus, tristis, subtristis.

Loten: lecter *ou* faire sort.

Lotijnghe *oft* **loterië:** Vne blancque, lotissement *ou* lotrië.

Lottrijcke: Le pays de Lorraine.

Louter / fijn *oft* **onghevalscht:** Pur *ou* net.

Loÿen *oft* **Lueÿen:** La ville de Louvain.

Loÿen / prysen oft lof spreken: Louër, priser *ou* donner louänge.
Loÿen om vercoopen: Faire, estimer *ou* mettre à pris.
Loÿen tghene datmen doet oft zeght: Approuuer ce qu'on faict *ou* dit.
zwichende man / Loÿende man: Qui se tait, confesse, *ou*, Quand on se taist, c'est signe qu'il plait.
Lose: Mot de guet.
Lozen⁺ oft luezen: Vuider, vendre *ou* mettre dehors.

Lu.

Lubben oft vueren: Chastrer *ou* escouiller.
Lubbijnghe: Chastrement.
de Lucht: L'air.
dicke oft doncker Lucht: Air gros et espes.
Lucht oft claerheyt: Clarté.
Lude: Hault.
met Luder kelen: A pleine gorge.
Luden: Sonner.
Ludick / een stat: La ville de Liege.
Lueghen: Menterie *ou* mensonge.
Lueghenaere oft lueghentap: Menteur.
Lueke oft beluuck: Cloisture, cloison.
Luesen / z. losen: Vuider.
Lueteraere⁺ oft bedriegher: Rigolleur *ou* trompeur.
Lueÿen oft Loÿen: Louain.
Luken oft sluten: Clorre, serrer *ou* enfermer.
Lukenaere oft van Ludicke: Liegeois.
Lukinghe: Closture.
Lumen oft loeren: Regarder de trauers.
Lupaert: Vn Leopard.
Lust oft begherte: Talent, desir *ou* apetit.
Lust om lagchen: Talent *ou* enuie de rire.
Lusten oft lijnghen yewers naer: Estre gros de quelque chose, *ou* l'appeter et desirer fort.
Lustigh: Plaisant.
Lustigheyt: Plaisance.
Lustighlicken: Plaisamment.
Lute: Vn luc.
Lutenaere: louëur de luc.
Lutsen⁺ oft hutsen: Loscher, croller *ou* branler.
mijn tanden Lutsen: Les dens me croslent *ou* branslent.
Lutsijnghe: Hochement *ou* branslement.

- + **Lozen:** (fland. *losen* .j. *emitterre losen: doorgeh.*) *vacuare*; K_{2,3} *losen* .fland. *Vacuare*, *evacuare*, *emittere*, *mittere*, ...
- + **Lueteraere:** *Leuteren*. *Crastinare*. *Differre* (doorgeh.) *procrastinare*; K_{2,3} *loteren* , .j. *leuteren* ... [differre]... *decipere*...; *lenteren* . [j. *loteren*]. *Morari*.
- + **Lutsen:** *Vacillare* .j. *loteren* (doorgech.); K_{2,3} *lutsen* .fland. .j. *loteren* (...); *loteren* . *Labefacere*, *labefactare*, *vacillare*.

Luus: Poulx.

Luusachtigh / lusigh oft luuspoke: Pouilleux.

Luyer⁺ / vodde oft vutsel: Pannufle.

FINIS.

[M]

Ma.

MA oft worm: Ver.

Macht /z. maght: Puissance.

Madelieue blommen: Marguerites *ou* pasquettes.

Mageleine / cruud: Marioleine *ou* marone.

+ **Luyer:** *panniculi quibus infans involuitur* (doorgeh.); K_{2,3} luyer [j.] loeyer. Lorum [fascia]; [loeyer, luyer j. vodde, slets. Linteum tritum, panniculus]; vodde. Paniculus: ...; vodde. Mulier pannosa, pannucia...; vutsel, futsel. Panniculus; futsel, vutsel. Panniculus.

Mę

- Męrcatt[e]:** Marmote: **ende tmannekin:** Marmot.
Męrgle *oft witte aerde daer men tlant mede mescht:* Marne.
Męrië: Vne jument.
 → *Au pisser cognoit on les jumens.*
Męrck: Signe.
Męrcken *oft bemęrcken.:* Aduiser.
Męrcken *oft teęckenen:* Signer.
Męrlaen⁺ / voghel: Vn merle.
Męrminne: Vne Seraine.
Męrsch⁺: Vu pré.
Męrschage: Prairië.
Męrsenier⁺: Mercier.
Męrserië⁺: Mercerië.
Męrsschelken: Preau *ou* petit pré.
Męrzwijn⁺: Daulphin.
Męsch / b. męrsch: Pré.
Męsman⁺ oft paendre: Pannier.
Męsse van den schepe: La hune.
Maecken / z. maken: Faire.
Maecksel: Facture.
Maegh *oft neųe:* Parent, cousin *ou* nepueu.
Maeghd: Vierge *ou* pucelle.
Maeghdaert⁺ / jonghman die noch maghet es: Puceau *ou* chaste.
Maeghdom staet: Pucelage *ou* virginité.

Ma.

- Maeghdom nemen:** Violer, despuceller *ou* defflourir vne vierge.
Maeghdelicken staet: Estat de virginité.
Maeghschap mits huwelick: Affinité et alliance par mariage, *ou* consanguinité.
Maeghschap van bloede / van svaders weghe: Parenté du costé du pere.
een Mael: Vne fois.
een Mael melcks: Vne traitte de laict.
- + **Męrlaen, voghel:** *et merlaer* (met verw. vóór **voghel**); K_{2,3} merlaen. **fland.** .j. merle. Merula; merle. Merula. [*ger. merle: ital. merlo: ang. merla*].
 - + **Męrsch:** *bon*; K_{2,3} mersche .j. maersche. Palus; maersche, mersche, meersche, [marse], **fland.** Palus...
 - + **Męrsenier:** *kramer*; K_{2,3} mersenier .j. meersenier; meersenier. **fland.** [.j. kraemer] (.j. mersenier). Circitor, tabernarius [*gal. mercier. ang. mercer.*]; kraemer. Institor, tabernarius, venditor mercium.
 - + **Męrserië:** *kramerije merx*; K_{2,3} meerserië [.j. meerse]. Merx, (mercimonium); meersse, meers (s)erië. Merx, ...
 - + **Męrzwijn:** *Delphin, delphinus q.d. porcus marinus*; K_{2,3} dolfijn, (delfijn), Delphinus, [delphin. *gall. daulphin. ital. delphino hisp. delfin ang. dolphine*].
 - + **Męsman:** .j. meers-man (doorgeh.); K_{2,3} meers-mande. Canistrum institorium; K_{2,3} meers-man. Circitor ...
 - + *bon*; K_{2,3} maeghe daerd. **fland.** Virgo as.M

[*Maelder .z. Malen*]

Maelmaker: Maletier.

Maeltijd: Banquet, conuy, festin *ou* repas.

Maen / b. mane: La lune.

Maend: Vn mois.

Maendagh: Lundy.

verzwoeren Maendagh: Lundy parjuré.

Maenschijn: Clair de lune.

Maendzucht *oft* **maenstont:** Flux de sang *ou* floeurs des femmes.

Maer: Mais *ou* ains.

Maergh in de beenen: Moele *ou* moisle des os.

Maerghen⁺: Demain.

Maerghen lands *oft* **daghwand:** Demy arpend de terre.

+ **Maerghen:** *et gheld* in margine en *ghel morghen landts*; K_{2,3}; marghe, (marghen .
morghe,) morghe (n) lands. Jugerum. **flandris** media pars jugeri(s), ...; morghe
lands .j. marghe (.lugerum).

- Maerghestond:** La matinée.
Maerte *oft dienstmaeght:* Seruante *ou* meschine.
Maerte / maend: Le mois de Mars.
Maertelaere: Martir.
Maertélië: Martyre.
Maert: Marché.
Maertdagh: Jour de marché.
Maesschen *oft sproeten int aenschijn:* Des tasches au visage, bren de ludas.
Maesschen van eender nette: Les trous *ou* pertuis d'une retz.
Maet *oft gheselle:* Compaignon.
Maeye *oft ma:* Vn ver.
Maeyen: Faulcher.
Maeyer: Vn faulcheur.
Maeytijd: Fenaison.
Maghe: Estomach *ou* mague.
Magher: Maigre.
Magheren: Amaigrir.
Magherheyt: Maigretté.
Magherlicken: Maigrement *ou* eschagement.
ick en Maghs niet *oft ick en beghaers niet:* le n'en fay compte *ou* je n'en demande point.
ick en Maghs niet *oft ick en cans niet ghebéteren:* le n'en puis mais, ce n'est pas ma coulpe *ou* il ne tient pas à moy.
Maght: Puyssance.
Maghtigh *oft moghende:* Puyssant.
Maghtighlicken: Puyssamment.
Maken: Faire.
Maken den meester: Trencher du maistre.
Maken / lubben *oft vuren:* Chastrer.
Maker: Facteur *ou* faiseur.
Makinge: Factice.
Makelaere: Courtier, moyenneur, faiseur de traictez et accords, mediateur *ou* trucheman.
Mal: Enjoué.
Mallen *oft ghecken:* Railler.
Malcanderen *oft met elck anderen:* L'un avec l'autre *ou* l'un de l'autre.
Malaetsch: Ladre, lepreux *ou* meseau.
Malaetscheyt: Lepre *ou* mesellerië.
Male / daer men yet in steeckt: Besache, male *ou* malette.
Malen: Mouldre.
Maleueseye: Maluoisie.
Maelder *oft muelenaere:* Meusnier.
Maliinghe: Moulture.
Malsch⁺ / dat haest breeckt: Fragille.
Mamme: Mammelle *ou* tette.
Man: Home.
Man *oft manneken van beesten:* Le masle.
Man / ghehuwet: Le mary.
Manck: Boisteux *ou* boiteuse.

+ **Malsch:** *q.d. mollis* (doorgeh.); K_{2,3} malts, maltsch. Mollis, ...
Mal-content Offensus; K_{2,3} malcontent. Offensus.

Manck gaen oft hijncken: Boister *ou* clocher.

Manckheyt: Boistement.

Mande: Vne mande, panier *ou* corbeille.

Mandemaker: Vannier *ou* corbeillier.

Mane: La lune.

Mane van perden oft Leeuwen: Les crins d'un cheual *ou* d'un Lyon.

Manen oft vermanen: Admonester *ou* enhorter.

Manesse oft maninghe: Admonition, sermonce *ou* enhortement.

Manghelen oft wisselen: Changer *ou* bailler l'un pour l'autre.

Manghelijnghe oft wisselijnghe: Changement.

Maniere van doene: Coustume *ou* maniere de faire.
Manijnghe: Admonestement *ou* enhortement.
cleyn Mannekin: Homelet.
Mannekin van eēnighen beēsten: Le masle.
Mannelicheyt oft schamelheyt: Les partiēs honteuses de l'home.
Mannelicken: Virilement *ou* en home vaillant.
Manninne oft manachtigh wijf: Femme vertueuse et qui faict actes d'home.
Mantel: Manteau.
Marasch: Une maré, marais, marescage *ou* palu.
Maraschachtigh: Marescageux.
Mare die den mensche snachts rijd: Cocquemarde *ou* chauchemare.
Mare oft gheruchte: Bruit *ou* fame.
Margh in de beēnen: Moele *ou* moisle des oz.
Marote⁺: Marotte.
Maselen die de kinders hebben: La rougeole.
Masselen an de beēnen: Macreaux.
Masscher⁺ oft grimsel: Noircissure *ou* noirceur.
Masscheren⁺: Noircir *ou* boudrer.
Mast: L'arbre, mas *ou* mattereau d'une nauire.
Mat oft moede: Mat, las *ou* lassé.
Mat werden: Se flestrir, deuenir flettri et fenné.
Mate: Mesure.
Matelicken: Par mesure, attrempéement, moderéement, moyennement *ou* entre deux.
Matigheyt oft ghetempertheyt: Attrempance.
Matighen: Amoderer, attrempen *ou* moderer.
Matte van stroo oft biesen: Vne natte.
Matte oft wronghels van melcke: Le cal de laict.
Matten: Lasser, assopir *ou* matter.
Mattigheyt: Lasseté.
Mauken op der kinder hooft: La fontaine sur la teste des petitz enfans.
Maut om brauwen: Froumentée.
Mauter oft morwe: Meur, belette *ou* blette.
Mauwe: Manche.
Mauwen oft meēuwen: Miauler.
Maze / riūiere: La Moeuse.
Mazelzieckte: La rougeole.

Me.

Mé / b. met oft mede: Auec *ou* auecques.
Mé van water ende huenigh ghemaect: Eauë mielleuse.
Mechghelen eēn stad: La ville de Malines.

- + **Marote:** *j. kudseken van den sotten*; K₃ mar(r)otte, mar(r)otteken ...
- + **Masscher:** *bon*; K_{2,3}[maschere .j.maschele]; maschel, [maschele .fland.] (, m a s c h e r .) Batrachium: coloris species quo ante inventas personas faciem obungebant,
- + **Masscheren:** *bon*; K_{2,3}maschelen, mascheren, [maeschen]. Maculare, (maculis deformare, ...).

Mede: Avec *ou* avecques.

Mé deelen *oft mede deelen*: Avoir sa part *ou* estre participant.

Medeliden dat men heeft: Compassion *ou* pitié.

Medeliden hebben: Avoir pitié et compassion d'aucun.

Medepartië: Adjoinct.

Meę: Garence.

Meel: Farine.

- Meēnen / peinsen oft dijncken:** Cuiden *ou* penser.
- Meēnene / eēn stad:** La ville de Menin.
- Meēnijnghe:** Intention, cuidance, pensée, opinion *ou* pensement.
- Meer:** Plus.
- Meer dan ghenough:** Tant et plus.
- Meerc / b. mēck:** Marque *ou* signe.
- Meercatte / b. mēccatte:** Marmote.
- Meerder:** Plus grand.
- Meerderen:** Augmenter *ou* agrandir.
- Meerderijnghe:** Agrandissement *ou* augmentation.
- Meēse / b. meēze / voghel:** Mesange.
- Meesch / b. mēsch:** Pré.
- Meēssene / eēn stat:** Messines.
- Meēstendeel:** La plus grand part *ou* la plus part.
- Meester:** Maistre.
- te Meester gaen:** Aller au mire.
- Meesteren:** Mediciner *ou* curer.
- Meesteriē:** Medicine.
- *A mal mortel, ne medicin ne medicine valent.*
- Meesterigghe⁺ oft vrouwe:** Maistresse.
- Meesterijnghe:** Medecinement.
- Meesteri-vercooper:** Apoticaire.
- Meesterschap:** Maistrise.
- Meēuwen:** Meauler.
- Meēuwe / voghel:** Vne rabiane *ou* Cercelle.
- Meēze / voghel:** Mesenge.
- Melanen / eēn stad:** La ville de Milan.
- Melck:** Du laict.
- eēn Melckcoe oft coe die melck gheeft:** Vne vache à laict *ou* laictiere.
- Melcken de coeyen:** Traire les vaches.
- Melc canne of melc heemer:** Vn trayoir.
- Menigherande:** De diuerses sortes.
- Menighfuldigh:** De plusieurs sortes.
- Menighmael:** Maintesfois, souuentesfois *ou* plusieurs fois.
- Menighsins:** En plusieurs et diuerses sortes, manieres et façons.
- Menighte:** Multitude *ou* somme.
- Menighwērf:** Plusieurs *ou* maintesfois.
- Mennen eēnen waghē:** Conduire vn chariot.
- Mens eēn stad:** Magunce.
- Mensche:** Home.
- Menschelken:** Petit home *ou* homelet.
- Menscheyt:** Nature humaine *ou* humanité.
- Menschelicken:** Humainement, à la façon et maniere des homes *ou* comme il aduient aux homes.
- Merck / b. mēck:** Signe.
- Mergh / b. maergh:** Moelle *ou* moisle.
- Merghen / b. morghen:** Demain.
- Merlaen / b. mērlaen:** Merle.
- Mes / om snyden:** Coulteau.

+ **Meesterigghe:** *bon*; K_{2,3} [meestrigghe. **fland.** .j. meestersse]; meestersse.
Magistra, domina, hera. [et Medica.]

Mes / om op tland te messen: Fiens.

Mes / dreck oft schitte van beesten: Bouse *ou* fient[e].

Mesaϕond[†]: Veille de feste.

+ **Mesaϕond:** *bon*; K_{2,3} mis-avond, mes-avond. **fland.** j. heyli [g](c)h avond;
heylich avond. *Feriae praecedaneae*, ...

- Mesbaer:** Lamentation, brayement et douleur.
Mesbaren: Lamenten, criër et braire de grand douleur.
Mesbaer maken oft mesbaren hem: Faire tempeste ou criërië.
Mesbruken: Mal vser, abuser[,] mesuser.
Mesbruuck: Abus *ou* mesus.
Mescommen: Venir mal à point *ou* mal aduenir.
Mesdadigh: Qui a mal faict *ou* mesfaict.
Mesdadigh mensche: Vn malfaicteur.
Mesdaed: Mesfaict *ou* delict.
Mesdaen oft qualick ghedaen: Malfaict *ou* mesfaict.
Mesdagh: Iour de feste.
Mesdoen: Mesfaire *ou* malfaire.
Mesdraghen hem: Se mal gouverner.
Mesgaen hem yewers in: Se abuser.
Mesgripen hem: Se abuser.
Meshaeck: Vn instrument de fer à deux dens *ou* grauët à fiens.
Meshaghen dat men heeft: Desplaisance *ou* mauplaisance.
Meshaghen oft niet behaghen: Desplaire.
Meshaghelick: Desplaisant *ou* mauplaisant.
Meshaghelicken: Mauplaisamment.
Mesleëden⁺ oft bedrieghen: Abuser.
Mesleëden⁺ oft qualick leëden: Fouruoyer, desûoyer, seduire *ou* desbaucher.
Meslick⁺ oft wonderlick: Merueilleux, fantastic, fascheux, difficile à seruir *ou* mal aisé à contenter.
Meskerre: Beneau.
Meskief⁺: Inconuenient, malle aduerture *ou* meschef.
Mesmaeckt: Laid, difforme, desfiguré.
Mesmaecktheyt: Laideur, desfigurement *ou* difformité.
Mesmaecktelicken: Laidement.
Mesmaken yet: Defigurer, deformer.
Mesmaker / die messen maeckt: Coutillier.
Mespassen: Venir mal à point.
Mespel: Neffle.
Mespelboom: Nefflier.
Mespoel oft put: Pureau de fumier.
Mesprisen: Mespriser.
Mesraper: Celluy qui recueille et rassemble toute fient[e] et ordure des ruës.
Meschien: Par aduerture *ou* d'aduerture.
Messe / die den priester doet: La messe.
Messen oft falen: Faillir.
Messen tland: Fumer la terre.
Messijgh⁺: Fumier.
Mesten oft te mesten stellen: Engraisser *ou* mettre en muë.

- + **Mesleëden:** *Seducere*; K_{2,3} mis - le y d e n . Malè (K₂ male) ducere, seducere.
- + **Mesleëden:** *Seducere*; K_{2,3} mis - le y d e n . Malè (K₂ male) ducere, seducere.
- + **Meslick:** & *fortè*.; K_{2,3} misselicken . Fortè (K₂ forte), fortasse.
- + **Meskief:** *mes-chief*; K₃ mis - kief . **fland.** Infortunium: vitium. *gal.* meschef; **ang.** mischief; K_{2,3} meskief, miskief, meschief ...
- + **Messijgh:** *bon*; K_{2,3} messingh . **fland.** .j. messie . Fimetum (, sterquilinum.); *m e s s i e* .j. mest - put . (mest - hoop .) Fimetum, (sterquilinum).

Mestijnghe: Engraissement.

Mestroostigh: Esperdu, desconforté, desolé, qui n'a point d'esperance, desesperé.

Mestroostigheyt oft wanhope: Desespoir.

Mestroostichlicken: En desesperant.

Mesual: Cas de fortune, de malheur, meschef, encombre, inconuenient *ou* encombrement.

Mesuren van kinde⁺: Aûorter.

Met oft mede: Auec *ou* auecques.

Met moeten: A loisir.

Met der rechter hand: De la main droicte.

Met caussen met schoen: Chaussé et vestu.

Metael: Metal.

Metalen: De metal.

Met eenen: Quant et quant.

Méten: Mesurer.

Méten met der elle: Aulner.

Méter: Mesureur.

Metgaders: Auec ce *ou* ensemble.

Metijnghe: Mesurage *ou* measurement.

Metsen: Massonner.

Metser: Masson.

Metserië: Massonnerië.

Meussel: Vne virolle.

Meuten oft tweëdracht maken: Esmouuoir mutineriës *ou* faire esmeute.

Meuter oft meutmaker: Mutin, qui fait esmeute, seditiëus.

Meuterië: Mutinerië *ou* sedition.

Mey-maend: Le mois de May.

Mey-caes: Des caillebotes.

eeenen Mey oft ghelooerden tack: Vn may *ou* rameau fueillu.

Mey-dagh: Le jour de May.

Meyere⁺: Maire *ou* mayeur.

Meyneëdigh: Qui a faulsé son serment, parjuré.

Meysse-knecht⁺: Garson-fillette.

Meysse: Vne virolle.

Meysen: Garse.

Mi.

Mi / b. my: Moy.

Micke / gaffel oft spriet: Vne fourche.

Micke / staeck oft schoore: Eschallas *ou* estayë.

Micken: Prendre visée, lorgner *ou* guigner.

Middagh: Midy.

Middel: Maniere *ou* moyen.

Middelere: Vn intercesseur, mediateur *ou* moyenneur.

Middelen: Appaiser, faire appointement *ou* moyenner.

Middelmate oft middelmatigh: Moyen *ou* moyenneté.

Middelmatighlicken of tusschen tweën: Moyennement, entre deux *ou* par raison.

+ **Mesuren van kinde:** *bon*; K_{2,3} mis-vaeren van kinde. **fland.** Abortum facere.

+ **Meyere:** *Praetor*; K_{2,3} meyer. Praetor major, ...

+ **Meysse-knecht:** *virago*; K_{2,3} meysen-knecht. **fland.** ... Virago.

Midden oft middewaert: Le milieu.
Middernacht: Temps de minuict *ou* la minuict.
Middewaert: Le milieu.
Miden / mien / schuwen oft vlien: Fuir *ou* euter.
Midele oft misaem⁺: Espargnant.
Midsdien: D'aultant.
Mitsgaders / z. metgaders: Avec ce.
Midswelcken: Moyennant quoy, à l'occasion de quoy.
Miere: Fourmy.
Milde: Liberal.
Midelicken: Liberalement, abondamment, largement, amplement.
Mile: Vne lieuë.
Miltheyt: Liberalité *ou* largesse.
de Milte: La rate *ou* ratelle.
Min: Moins.

+ **Midele oft misaem die hem myet,** K_{2,3} m i j d - s a e m . **fland.** Vitans: et Parcens; m i j d e l .
fland. Vitans: et Parcens.

Minckizer: Chaussetrappe.
Minbaer *oft vriendelic:* Amiable.
Minder *oft vryer:* Celluy qui demande et pourchasse aucune pour auoir à femme, vn amoureux.
Minder *oft cleender:* Moindre.
Minderen: Appetisser *ou* amoindrir.
Minderijnghe: Appetissement.
Minghelen: Mesler.
Minghelijnghe: Meslée *ou* meslange.
Minghelere: Mesleur.
Minke⁺: Affoleure *ou* affolement.
Minken: Affoler.
Minne: Amour.

→ *Amour de putain, et vin de flascon,
 S'il vault au matin, au soir n'est pas bon.*

Minne-broeder: Cordelier *ou* frere-mineur.
Minnelicken: Amialement *ou* amoureuxment.
Minnijnghe: Amourachement.
Minst: Le plus petit.
Mist *oft smuuc:* Bruine *ou* brouillard.
Mistachtich: Bruineux.
Mite in ghelde: Vne maille,
Mite van coorne: Moye de blé.
Mite van haute: Chantier de bois, lignier, buchier, pile de bois, une may.
Miter *oft bisschops hoet:* La mitre d'un euesque.
 [Mits-, z. Mids-].

Mo.

Moder *oft more:* Bouë *ou* fange.
Modder / daer haer de verkens in wentelen: Bourbier, ou les pourceaus se veautrent, vn veautroir.
Moed: Courage.
Moede: Mat, las *ou* lassé.
Moede maken: Lasser *ou* matter.
Moedheyt: Lasseté.
Moeder: Mere.
Moederlick: Maternel.
Moedernaect: Tout nud.
Moed gheuen: Animer *ou* encourager.
Moedigh: Courageus, de grand coeur et courage *ou* magnanime.
Moedwilligh / z. corszele: Fascheux et difficile [à] seruir.
Moelge *oft troch:* Vne may *ou* huche à pestrir.
Moerbeziëboom: Vn meurier.
Moerbezië: Vne meure.

+ **Minke:** *bon*; K_{2,3} m i n c k e , m e n c k e . Mutilatio, defectus, laesio.); m e n c k e . j . m i n c k e .
 Ontbreekt in K met de bet. van 'affolement'.

Moet / b. moed: Courage.

Moeten: Falloir. **Ic moet:** Il me fault *ou* le doy.

Moete: Loisir.

Moeye: Tante.

Moeyelick: Fascheux *ou* moleste.

Moeyelick zijn: Donner ennuy et fascherië, molester, fasherr greuer, hariër, hoguiner, hutine, *ou* tabuter.

Moeyen hem yewers met: Se mesler de quelque chose.

Moeynesse: Meslée *ou* destourbier.

Moeyte: Peine *ou* trauail.

Moeytelick / z. moeyelick: Moleste.

Moffle oft wante: Mouffle.

→ *Chatte emmoufflée, ne prend nulles sourris.*

Moghelick: Possible.

ist oock Moghelick oft zoudt oock moghen zijn? Ce peult il faire *ou* est il possible?

Moghen: Pouoir *ou* pouûoir.

Moghentheynt: Puyssance.

- Mol:** Fouänt *ou* taulpe.
Molen: Moulin.
Molenere: Meusnier.
Molensteen: Vne meule *ou* pierre de molin.
Molter oft multer dat ghemalen es: Moulture.
Momaensichte: Masque *ou* faux visage.
Momber oft vooght: Tuteur.
Mommelen⁺ oft loeyen binnens monts ghelijc de stieren oft coeyen doen:
 Mugler *ou* murler comme les torreaux.
Mommen: Mommer.
Mond: Bouche.
Mondekin: Bouchette.
Mondlijm⁺: Colle de poisson.
Mondroouer⁺: Rompeur de propos.
Mondvulle: Bouchée.
Monick: Moine.
Monster van coopmanschepe: Eschantillon.
Monster oft een vremd onghewonelic dijngh: Vn monstre.
Moor oft moriaen: Vn more.
Moor oft zwart pērd: Cheual bayard.
Moord: Meurtre.
Moorden: Meurtrir.
Moordenere oft moorder: Meurtrier.
Moorteel: Du mortier.
More⁺: Bouë *ou* fange.
Morghen: Demain.
Morghen stond: Le matin.
Morghen sterre: L'estoille du jour *ou* l'estoile journeuse.
Morghenstond: Matinée.
Mortier oft morsel om in te stampen: Vn mortier à piler quelque chose.
Mortier stock⁺: Vn pilon *ou* pestel.
Moru: Mol *ou* molet.
Moru haut: Tendre bois.
Moruheyt: Molleté *ou* mollesse.
Moru maken: Amollir.
Moruwe: Mol.
Morzel⁺: Vn mortier.
Morzelen oft in stix stampen: Piler en vn mortier.

- + **Mommelen:** *bon*; K_{2,3} *mommelen*. Mussitare, mutire.
 + **Mondlijm:** *j. visch-lijm Ichthyocolla; gluten confectum ex piscibus*; K_{2,3} *mondlijm*. [**ger.** **sax. sicamb.**] **fland.** *j. vischlijm. Ichthyocolla [q.d. oris gluten]; visch-lijm, mond-lijm, [steur-maghe]. Ichthyocolla: gluten ex piscibus confectum.*
 + **Mondroouer:** *Interceptor sermon[is]*; K_{2,3} *mond-roover*. Interceptor, ...; *mond-rooven ... interrumpere sermonem alterius...*
 + **More:** *bon*, (onderaan in margine: *Morasch .j. lutum*); K_{2,3} *more*. **fland.** *.jm oer, moor, modder*. Limus, caenum.
 + **Mortier stock:** *j. stamper*; K_{2,3} *mortier-stock*. **fland.** *Pistillum; mortier. stamper. Pistillum, pilum.*
 + **Morzel:** *bon*; K_{2,3} *morsel*. **ger. sax. sicamb. fland.** *.j. mortier. Mortarium.*

Morzel stamper⁺: Pilon *ou* pestel.

Mos an boomen oft elders: Mousse.

Mossel: Moule.

Mosselschelpe: Coque de moule.

Mostaerd: Moustarde.

Most oft nieuwen wijn: Du moust.

→ *Depuis Sainct Martin, Tout moust et bon vin.*

Motte: Vn ver qui ronge les habillemens.

Morasch .j. lutum; K_{2,3} m o r a s c h . Lutum; zie boven **Marasch**. *Mose. Lutum*;

K_{2,3} m o s e .j. s l i j c k . Lutum ...; [mose **Vetus**. Palus].

+ **Morzel stamper**: *bon fland gand*; *bon fland gand*; K_{2,3} m o r s e l - s t a m p e r . *fland*.
Pistillum.

Mouwe / b. mauwe: Manche.
Moy / vpsch oft gent: Braue.
Moy oft prat: Braue.
Moyaerd: Braguart *ou* bragueur.

Mu.

Mudde: Muy.
 → *Deuant que cognoistre vn amy, Mange vn muy de sel avec luy.*
Mueghen / z. moghen: Pouoir.
Mueken / mate: Boisseau.
Muelen / z. molen: Moulin.
Muer / z. muur: Vn mur.
M[u]ezelēre / voghel⁺: Vn frion.
Mueziē: Vn moucheron.
Muezitgen: Mouschillon.
Muf⁺ oft vochtigh: Rancy, relant, chansy *ou* moisy.
Mugghe oft vlieghe: Mousche.
Mul: Pouldre.
Mule oft tote: Museau *ou* groin.
Mule an pērtse vaghen / quijt gaen oft niet gheuen: Auoir la repuë france.
Mulen oft broncken: Brousser *ou* faire la mouë.
Multer⁺: Moulture.
Munc: Moine.
Munte / cruud: Mente.
Munte: Monnoye.
Munten: Monnoyer.
Munter oft munteneŕe: Monnoyeur.
Murderich paerd⁺: Cheûal morûeux.
Murwe: Mol.
Murzel⁺: Mortier.
Murzelen:⁺ Piler en vn mortier.
Musel⁺: Cornemuse.
Mussche: Moineau, passereau *ou* mouchon.

- + **Muezelēre, voghel** *i. knueterken*; K_{2,3} meuser. **fland.** .j. kneuterken, (dit laatste ontbreekt); [kneutern .j. knoteren]; knoterken. Ligurinus, spinus, acanthis, linaria avis, ...
- + **Muf:** *bon*; K_{2,3} muf. Mucidus, (mucosus,) redolens situm. [*ital.* muffo].
- + **Multer:** *pars farina quae cadit mercedi molitorius*; K_{2,3} molster, [molter]. Pretium molarium, ... certa farinae portio, quam molitor mercedis loco sibi sumit: [& Emolumentum]; *op Molter* in K₂: (Molitur, frumentum mola contusum): et Pretium molarium.
- + **Murderich paerd:** *asthmaticus: pituitosus*; K₃ [murderigh .j. morderigh; morderigh, oft murderigh peerd. **fland.** Equus asthmaticus, pituitosus. *gal. morveux*].
- + **Murzel:** **fl(and: doorgeh.) gand**; K_{2,3} (*zie supra op: morzel*).
- + **Murzelen:** **gand**; K_{2,3} morselen **sax. sicamb. fland**.... contundere in mortario, [conterere, in pulverem redigere].
- + **Musel:** *.j. moesel*; K_{2,3} moesel, sack-pijpe. Tibia utricularis, (tibia utriculo infixa).

Musscheljaet: Du musc.

Musschet⁺ / stekende voghel: Mouchet, oyseau de proye.

Mussel oft mossel: Moule.

Mute: Cage, voliere *ou* geole.

Mutsaert: Fagot *ou* bourée.

Mutse: Coëffe.

Muul / ghegenereert uut eēnen Esel / ende Mērië: Vn mulet.

Muulband: Vne museliere.

Muulbanden: Emmuseler.

Muul bewaerder: Muletier.

Muulpēre: Vn soufflet *ou* jouée.

Muur van steēnen: Vn mur *ou* muraille.

+ **Musschet:** & *sclopetum furca innixum* (doorgeh.); K_{2,3} m u s c k e t ... sclopus major,...;
m u s c k e t . Haliaeetus, nisus: avis ex accipitrum fringillariorum genere, *vulgo* muscetus.
Musskettier K_{2,3} m u s c k e t t i e r . Sclopetarius, ferentarius.

→ *Dur avec dur, ne fait onc bon mur.*

→ *Muraille blanche, papier de sots.*

Muus / beeste: Souris.

Muus van vleessche: Muscle *ou* moignon.

Muushond oft wesel: Vne belette *ou* moustoille.

Muusteren⁺ / pluusteren / plonderen oft bezoucken: Fouiller partout pour trouver.

Muzeken: Sorisseau *ou* sourisson.

Muzel: Cornemuse.

M[u]zelere: Cornemuseur.

Muzelen: louër de la cornemuse.

Muzevalle: Souriciere.

My: Moy.

[N]

Na.

NA / neffens / néuen / aen oft by: Pres, apres et apres.

Nabuur: Voisin.

Nacht: Nuict.

Nacht-douck⁺: Couurechef de nuict.

Nachtegale / voghel: Rossignol.

Nacht-wake: Guet de nuict.

Nacht-wake hauden: Guetter, faire *ou* tenir le guet.

Nacommers oft nacommelijghen: Successeurs.

Nacommen: Venir apres *ou* succeder.

Nader / naeste oft naerder: Plus pres *ou* plus prochain.

Nergens oft nieuwers: Nulle part *ou* en nul lieu.

Nerijnghe oft ambacht: Mestier.

Nerst⁺: Diligence.

Nerstighlicken: Diligemment.

Nerstigh: Diligent.

Nerstigheyt: Diligence.

Nerstigh zijn: Diligenter *ou* entendre à faire quelque chose.

Naeckt: Nud.

Naeckt van ghelde: Desnué d'argent.

Naecktheyt: Nudité.

Naecktelick: Nudement, platement, tout à plain, plainement *ou* à plain.

Naeckt maken: Desnuër.

Naed: Cousture.

+ **Muusteren:** *dicitur etiam de felibus*; **gand fland**; **K_{2,3} muysteren . fland. (gand.)**

Perscrutari, inquirere, [indigare]; **plonderen** (onderstreept); **K_{2,3} plonderen . j. plunderen . ; pluysteren .** Scrutari, perscrutari; **pluysteren . j. plonderen** Diripere, compilare.

+ **Nacht-douck:** *tegmen capitis nocturnum*; **K_{2,3} nacht-doeck .** Capitis tegmen nocturnum, [pileus nocturnus].

+ **Nerst:** *per metathe(sin) ernst*; **K_{2,3} neernst , neerst .** Sedulitas, studium: *per metathesisin ernst . [ger. ernst]*.

Naelde om mede te naeyen: Vne aiguille, esguille.
Naem *oft* name: Nom.
Naer *oft* daer naer: Apres.
Naer *oft* by: Pres *ou* aupres.
comt Naer: Entrez dedens.
Naer-bruloft: Les bancquets qu'on faict le lendemain des nopces.
Naercommelijnghe: Noz successeurs *ou* nostre posterité.
Naer-commen in eēn huus: Entrer en la maison.
Naerder / z. nader: Plus prochain.
Naermaels: Cy apres *ou* doresnauant.
Naervolghinghe: Imitation *ou* suite.
Naervolgher: Qui ensuit et contrefaict, vn imitateur.
Naervolghen: Contrefaire, ensuyre *ou* imiter.
Naervolghen yemand op den voet: Suyure.
Naeste: Prochain.

- Naestent:** L'autre jour *ou* n'agueres.
- Naeyen:** Couldre.
- Naeysterigghe⁺:** Cousturiere *ou* lingiere.
- Naeyer:** Cousturier.
- Naffel⁺:** Boudine, boutine *ou* nombril.
- Naghel van iser:** Vn clou.
- Naghel an de vijnghe[r]s:** L'ongle.
- Naghelen:** Clouër.
- Naynken:** Vn nain *ou* naintre.
- Naken oft by comen:** Approcher.
- Naken oft gheraken:** Attoucher.
- Nalick⁺:** Il ne s'en faut gueres, presque[,] à peu pres *ou* quasy.
- Nalijnghe⁺ int goet oft bestaende om tnalijngschap te hebben:** Premier refusant.
- Nalooopen:** Courir apres.
- Namaels:** Cy apres.
- Name:** Nom.
- Namen:** Nommer.
- Namen / eęn stad:** Namur.
- Napt:** Vn vaisseau d'or *ou* d'argent à mettre vin *ou* eauë, vne coupe *ou* hanap.
- Narheyt oft sotheyt:** Folië, sotise.
- Narre oft sot:** Sot *ou* fol.
- Nasscher⁺:** Cupide *ou* conuoiteux.
- Nasscherheyt:** Conuoitise.
- Nasschelicken:** Affectueusement, avec *ou* par grande affection.
- Nastelen oft op binden:** Attacher.
- Nastelijnghe⁺:** Esquillette *ou* aiguillette.
- Nastelijngmaker:** Qui fait des esquillettes *ou* esquillettier.
- Nat oft wack:** Moite *ou* mouillé.
- Nathey:** Moiteur *ou* mouilleure.
- Nat maken / netten oft bespersen:** Mouiller.
- Nature:** La nature.
- Naturéren oft ghenooten⁺:** Couurir *ou* saillir vne femelle.
- Nauwe⁺:** Estroict.
- Nauwen⁺:** Estricer.

- + **Naeysterigghe:** *bon*; K_{2,3} naeyersse, naeystere. Sartrix, sarcinatrix. [*Flandri finiunt hujusmodi verba foemina perigghe utnaeystigghe .j. naeyersse: kemstrigghe .j. kemmersse: spinstrigghe .j. spinster, spinnersse*].
- + **Naffel:** *gand fland merid.*; K_{2,3} naffel. **fland.** .j. naevel. Umbilicus.
- + **Nalick:** *ferè*; K_{2,3} naelick (K₃: -lik). **fland.** .j. bij-cants. (K₃ kans) Ferè, ...
- + **Nalijnghe:** *proximus haeres*; K_{2,3} naelinck. **fland.** Proximus haeres: [consanguineus, affinis].
- + **Nasscher:** *bon, Avidus*; K_{2,3} nasscher. **fland.** Cupidus, avidus.
- + **Nastelijnghe:** *bon*; K_{2,3} nastel (K_{2,3} **nastel** .j. nestel), nastelinck. (K₂-lingh) [*sicamb.*] **fland.** .j. nestel. Ligula.
- + **Naturéren oft ghenooten:** *ghenooten. Coire*; K₃ natueréren. Coire, generare.
- + **Nauwe:** *contractus*; K_{2,3} nauw. Strictus, angustus, contractus, arctus.
- + **Nauwen:** *Stringere, angustum reddere*; K_{2,3} nauwen. Angustare, arctare, stringere, [angustum reddere].

Nauwelick⁺ *oft* qualick ghenouch: A grand paine *ou* bien enuy.

Nauwelicken⁺: Estroictement.

Nauwers⁺ *oft* **nęrhens**: Nulle part.

- + **Nauwelick**: *Vix*; K_{2,3} nauwelick. *Vix*, *vixdum*, [difficulter], *agrè*: et *Parcè*, *tenuiter*: et *Strictè*.
- + **Nauwelicken**: *strictè*; K_{2,3} nauwelick ... *strictè*.
- + **Nauwers**: *.j. nusquam*; K_{2,3} nauwers. **fland.** *.j. nęrhens*. *Nusquam*.

Ne.

- Necke:** La fosse *ou* le derriere de la teste, astreau *ou* le chaignon du col.
- Necken oft dooden:** Occire *ou* tuër.
- Néder:** Bas.
- Néder commen oft nedergaen:** Descendre.
- Nederdalijnghe:** Descente.
- Néderganh der Sonnen:** Le Soleil couchant, le couchement *ou* esconement du Soleil.
- Néderlaghe:** Mort *ou* destruction, endommagement de quelque chose, que ce soit, mal-encontre, piteuse et mauuaise fin de quelque chose.
- Néderlegghen:** Bouter *ou* mettre bas.
- Néderligghen:** Se coucher plat à terre *ou* embas.
- Néderwaert:** En descendant *ou* embas.
- Neen:** Non, ne, nenny.
- Neerder:** Plus bas.
- Néghen:** Neuf.
- Néghen duust:** Neuf mille.
- Néghenendertigh:** Trente neuf.
- Néghenendertich mael:** Trente neuf fois.
- Neghenendertichste:** Trente neuvieme.
- Neghen en neghentich:** Nonante neuf.
- Neghen en neghentich mael oft werf:** Nonante neuf fois.
- Neghen en neghentichste:** Nonante neufiesme.
- Neghen en tsestich:** Soixante neuf.
- Neghen en tsestich mael:** Soixante neuf fois.
- Neghen en tsestighste:** Soixante neufiesme.
- Neghen en tseuentigh:** Septante ne uf.
- Neghen en tseuentigh mael:** Septante neuf fois.
- Neghen en tseuentighste:** Septante neufiesme.
- Neghen en tachtentich:** Octante neuf.
- Neghen en tachtentigh mael:** Octante neuf fois.
- Neghen en tachtentichste:** Octante neufiesme.
- Neghen en twintigh:** Vingt neuf.
- Neghen en twintich mael:** Vingt neuf fois.
- Neghen en twintighste:** Vingt neufiesme.
- Neghen en veertigh:** Quarante neuf.
- Neghen en veertigh mael:** Quarante neuf fois.
- Neghen en veertighste:** Quarante neufiesme.
- Neghen en vijftigh:** Cinquante neuf.
- Neghen en vijftigh mael:** Cinquante neuf fois.
- Neghen en vijftichste:** Cinquante neufiesme.
- Neghen hondert:** Neuf centz.
- Neghen hondert duust:** Neuf centz mille.
- Neghen huren:** Neuf heures.
- Neghen mael:** Neuf fois.
- Neghenste:** Neufiesme.
- Neghentien:** Dix neuf.
- Neghentien mael:** Dix neuf fois.
- Neghentienste:** Dixneufiesme
- Neghentigh:** Nonante.

Neghentigh mael: Nonante fois.
Neghentighste: Nonantiesme.
Nemen: Prendre.
Nemmermeer: lamais.
Nére *oft* **leeghe:** Bas.
Nerghens *oft* **nęghens:** Nulle part *ou* en nul lieu.
Nest: Nid.
Nestelen: Nicher.

Net oft zuuer: Net *ou* pur.
Néte: Vne lende.
Nétel oft tijnghel: Ortië.
Nette: Vne retz à pescher.
Netten oft nat maken: Mouiller.
Néue: Cousin.
Néuel oft smuuc: Brouillard *ou* bruine.
Néuelen / misten oft smuucken: Faire bruine.
Néuen / an oft by: Pres *ou* aupres.
Neyen⁺ ghelijc de pēden doen: Hennir.

Ni.

Nichte: Niepce *ou* cousine.
Nicken⁺: Se baisser.
Niden eēnen naghel⁺: Rebrucher vn clou.
Nider oft benider: Enuiëux.
Niemand: Nul, nulluy, persone, nul home, nulle femme, ne home ne femme.
 → *Nul ne donne, ce qu'il n'a point.*
Niere: Le rein *ou* roignon.
Niet: Point, pas, rien *ou* riens.
Nieten oft te nieten doen: Annichiler *ou* aneantir.
Nieu oft nieuwe: Neuûe, nouveau *ou* nouvelle.
 → *Maison neuue,*
Qui rien n'y porte, rien n'y treuue.
Nieu-jaer gaue: Estreine.
Nieuheyt oft nieuwicheyt: Nouveauté, nouuelleté *ou* nouvelle.
Nieu maken: Faire quelque chose de nouveau, innouer *ou* renouveler.
 → *De nouveau, tout est beau, De saison, tout est bon.*
Nieumaren: Nouvelles.
Nieuwelicken oft nieuwelinghe: Tout de nouveau *ou* nouvellement.
Nieuwers: Nulle part.
Niezen: Esternuër.
Niezijnghe: Esternuëment.
Nighen: Faire le petit *ou* la petite.
Nighen oft eēre doen: Faire la reuerence.
Nipen: Pincer.
Nipijnghe: Pinsement.
Nijd: Haine *ou* enuië.
 → *Mieulx vault estre enuié, Que d'estre consolé.*

- + **Neyen:** *bon*; K_{2,3} neyen. **holl. fris. fland.** Hinnire. [*ang.* neye].
- + **Nicken:** *Incurvare se* (,) *annuere*; K_{2,3} nicken, knicken ... *Incurvare se*; nicken met de ooghen ... *annuere*.
- + **Niden eēnen naghel** *nijen* (,) *river*; K₃ nijden oft nijen eēnen naeghel. **fland.** j. neten. *Obtundere clavum*; [neten, nijden. *Obtundere clavam* ...].

Nijptanghe⁺: Pinsette.

Nijp vleesch an de naghels van den vijngheers: Des barbions aux ongles des doitz.

No.

Noch: Encore.

Noch eęns: Encore vne fois.

Noch meę: Encore plus.

Noch niet: Pas encore.

Nochtans: Toutesfois.

Node *off* **noode** / **niet gheerne**: A regret *ou* enuy.

Noene *off* **noenmael**: Le disné.

Noenmael doen: Disner.

Noentijd: L'heure de disner *ou* midy.

Noesch⁺: A trauers *ou* en bies.

Noesch ouer: Vis à vis.

Nommen: Nommer.

+ **Nijptanghe** *j. trecktanghe*; K_{2,3} nijp-tanghe. **fland.** *j. treck-tanghe*. Forceps dentatus: [Forpex, volsella].

+ **Noesch**: Obliquus; K_{2,3} noesch *j. nu[e]sch*. Obliquus.

Nonne: Nonnain.
Noo oft noode: Enuy.
Nooddurst⁺: Sustentement *ou* ce qu'il fault pour viure et non plus.
Nooden oft bieden: Presenter *ou* offrir.
Nooden oft bidden te commen: Semondre, conûiër *ou* inuiter.
Nooder oft bidder: Semonneur.
Nood: Necessité *ou* besoing.
Noodsakelick: Necessaire.
Noodsakelicheyt: Necessité.
Noodsakelicken: Necessairement.
Noon oft nooden: Semondre.
Noord: Septentrion *ou* la bise.
Noorden wint: Vent de bise.
Noord-oosten wind: Vent entre bise et oriënt.
Noor[d]-westen wind: Vent entre septentrion et occident.
Nootboom: Noyër *ou* gauquier.
Nootsteęn: Vn corbeau *ou* la pierre sur laquelle on met le sommier d'une maison.
Nootschelpe; Coque de noix.
Nooyt: lamais.
Nooze⁺ oft gheschil: Noise, difference *ou* debat.
Noozen⁺ / hinderen oft dęren: Nuire *ou* endommager.
Nope⁺: Touchement.
Nopen⁺: Toucher.
Note: Noix.
Noteboom: Noyër.
Note muschate: Noix muscade *ou* muguette.
ghy hebt veel Noten op uwen zangh: Que tu es chargé de minimis.
Note schelpe: Coquille des noix.
Note van eęnen stalen boghe: La noix d'un arcbaestre.
Nou / b. nu: Maintenant *ou* tout à ceste heure.
Noyt: lamais.
Noze / b. nueze: Le nez.

Nu.

Nu: A ceste heure *ou* maintenant.
Nuchter: leun, qui est à jeun.
Nuchters monds: De bon boyau.
ick ben noch Nuchteren: le suis de bon boyau, *c'est à dire:* à jeun.
Nuchteren / nuchter werden oft van dronckenschap becommen:
 Desenyurer.

- + **Nooddurst:** **fland;** K_{2,3} nood-durst, [nood-dorst]. **fland.** .j. nood-durft; nood-durft. Necessitas, ... : [necessaria naturae].
- + **Nooze:** **gand;** K_{2,3} noose. **fland.** Noxa... Lis, dissidium. [*gal. noise*].
- + **Noozen:** **gand;** K_{2,3} noosen. [**fland.**] Nocere.
- + **Nope:** *tactus*; K_{2,3} nope ... Tactus.
- + **Nopen:** *tangere*; K_{2,3} nopen ... tangere.

Nueze: Le nez.
Nueze gaten: Les narines.
Nueze snuten: Moucher le nez.
Nuezewijs: Celuy qui cuyde tout sçauoir et entendre.
Nummermeer: lamais.
Nut oft profitigh: Vtile, proufitable ou duisant.
Nutten oft eten: Manger.
Nutsel / aet oft spyse: Viande.
Nyen eēnen naghel⁺: Riuer vn clou.

[O]

Ob.

OBbel / b. hobbel: Loupe.
Och: O si, à la mienne volonté *ou* pleust à Dieu.
Ocsel: Aiscelle, le lieu creux soubz le bras de l'home, ou croist le poil.
Oeffenen / z. houffenen: Cultiuier.

+ **Nyen eēnen naghel** *niden*; K₃ (zie supra **Niden**).

Oe.**Oegst / z. oust:** La moisson.**Oeste / z. hoeste:** La tous.**Oet / z. hoet:** Chapeau.**Of.****Of:** Si.**Ofte:** Ou.**vraegt Of zijn vader commen sal Ofte niet:** Demandez si son pere viendra ou non.**Offerecht⁺ / b. hofrecht:** Bassedanse.**Oft zo ghebuerde vel of het zo ghebuerde:** S'il adeunoit ainsy *ou* S'y il aduenoit ainsy.**Ofte:** Ou.**d'een Ofte d'ander:** L'un ou l'autre.**Oghe / b. ooghe:** Oeil.**Oghe vander ęrde / b. hooghe:** Hault.**Oir / z. oor.****Okelęre:** Noyer *ou* gauquier.**Okernote:** Noix *ou* gauque.**OI.****OI / z. hol:** Creux *ou* concaue.**Olię:** Huile.**Olieęchtich:** Huileux.**Olię cruucke oft oli canneken:** Vne buyrette à mettre huile.**Olięslagher:** Huillier.**Olię van olięen:** Huile d'olięes.**Olifant:** Elephant.**crischen ghelijc de Oliphanten:** Brasmer.**Olijfboom:** Vn oliuier.**Olię:** Vne olięe.**Om.****Om:** Pour *ou* à cause.**Ombehangh oft ombhangh van coetsen oft lydressanten:** Les rideaux.**Om beters wille:** Pour vn mieulx.

+ **Offerecht:** *genus choree*; K_{2,3}[h o f - r e c h t . j . h o f - d a n s]; h o f - d a n s . Saltatio numerosa, chorea aulica, circularis; orbis saltatorius.

Omdelūen oft bedelūen: Fourir à l'entour.
Om dieswille: Pource, pour autant, à cause, veu *ou* considéré.
Omdraghen: Porter deça et dela *ou* par tout.
Omgaen: Aller à l'entour, tournoyer *ou* circuir.
Omgangh: Circuit *ou* procession.
Omgangh oft kermesse: Dedicasse.
Omgripen oft omhelsen: Accoller *ou* embrasser.
Omhalsen oft omhelsen: Accoller *ou* embrasser.
Omhanghen: Mettre entour.
Omheyen: Enuironner et clorre de hayes, de murs *ou* autrement.
Omkeer: Destour.
Omkeeren oft keeren: Tourner.
Omkeeren oft wederkeeren: Reuenir *ou* retourner.
Omleeghe: Embas.
Omliegghen oft omrijngghen: Enuironner *ou* circuir.
Ommecommen: Reuenir.

Nota.

*Dat ghy niet in vint in Omme / zouct ende beziet dat in Om: Ghelijc
Ommedraghen / z. omdraghen.
Omme-gaen voor den aermen: Caymander *ou* querir l'aumosne pour les
poures.
Ommelegghen met yser: Enchasser de fer.*

den Ommeloop⁺: Vne maladië de tigne qui circuit et court tout entour le corps en vingt et quatre heures.
Ommeslagh⁺: Eschappatoire.
Ommeslaghen: Des alibiz *ou* subterfuges.
Ommetreck *oft* **den utersten cant van eenigh dijngh**: Le pourtour.
Omringhen: Circuir *ou* enuironner.
Omsteken: Poulser *ou* bouter à terre.
Omtrent: Enuiron *ou* à l'endroit.
Omtrent hier: Or endroit.
Omvallen: Tomber à terre.
Omvanghen: Embrasser *ou* enuironner.
Omvanghinghe: Embrassement.
Omwéghen *oft* **ommeslaghen**: Alibiz, ambages *ou* ambageois.
Omwerpen: Ruër jus, abatre *ou* renuerser.
Omwinden: Enuelopper, entortiller *ou* emmailloter.
Omzien: Regarder derriere soy.
Omzetten *oft* **onderstellen**: Mettre des appuys à l'entour de quelque chose.
Omzetten *oft* **ontraden van eenigh voor-nemen**: Dissuader, desconseiller *ou* desenhorter.

[On]

Nota. On es een woordeken prepositijf, dats te segghen, staende altijd voren by ander woorden: ende beteekent alzo vele als niet.

Exempel.

Onachtsaem *oft* **niet achtsaem**: Negligent, nonchalant *ou* mal songneus.
Onachtsaemheyt: Negligence.
Onaerdigh: Sale *ou* mausade.
Onbecame: Mal propre.
Onbecommert: Quy n'a point d'empeschement *ou* resolut.
Onbedacht: Mal aduisé *ou* desprouueu.
Onbekent *oft* **niet bekend**: Incogneu.
Onbekent *oft* **ondanckbaer**: Ingrat *ou* mescognoissant.
Onbeschaemt: Deshonté *ou* effronté.
Onbetamelick: Messeant, indecent *ou* mal aduenant.
Once / de veerthien maken te Ghendt een pond: Vne once.
Oncuusscheyt *oft* **hoererye bedryuen**: Paillarder.
Oncuusich *oft* **hoerachtig**: Paillar[de]us, luxuricus, addonné à paillardise.

- + **den Ommeloop**: *herpes miliaris: a pustulis grana milij referentibus, & totum corpus circulj in modum cingentibus exigui temporis, 24 horarum spatio; K_{2,3}om -loop, spreng h - vier.*
 Herpes, zona. (: herpes miliaris, herpes pustulosus). Ignis sacri species, humanum corpus circumrepens; [s pre nck - vier .j. spreng h - vier . Herpes; spreng h - vier , sprinck - vier . Herpes]; sprinck - vier [spreng h - vier]. Herpes, [herpes miliaris, herpes pustulosus], zona, ignis serpens, ignis sacri species per artus repens serpentibus pustulis. *q.d.* ignis profiliens.
- + **Ommeslagh**: *.j. omweghen; K_{2,3}om -s lag h .j. om - weg h . Viae flexus; om weg h .*
 Diverticulum, anfractus, viae flexus.

Oncuusscheyt *oft hoererië*: Paillardise.

Oncuus *oft vuul*: Vilain, laid, ord *ou* deshonneste.

Oncuusscheyt *oft onaerdicheyt*: Vilenië, deshonnesteté *ou* laideur.

- Oncuusich maken:** Souiller, vilener, enlaidir, barbouiller, salir, faire laid.
- Ondancbaer:** Ingrat, quy ne recognoit point le plaisir et le bien qu'on luy a faict, mescognoissant.
- Ondancbaerheyt:** Ingratitude *ou* mescognoissance.
- Onder oft der onder:** Soubz *ou* dessoubz.
- Onderbrijnghen / temmen oft onderdanigh maken:** Subiuguer et assoujectir à soy, donter, soubmettre *ou* suppediter.
- Onderdanigh:** Subject, obeïssant *ou* obedient.
- Onderdanigh zijn:** Obeïr.
- Onderdanigheyt:** Soubjection, obeissance *ou* obedience.
- Onderdanighlick:** Auec obeissance, en obeissant, obeissamment *ou* obediëmmment.
- Onderhaugh van eenighe saken te doene:** Quy a de coustume faire quelque chose, accoustumé.
- Onderhauuden:** Soustenir, nourir *ou* entretenir.
- Onderhaudijnghe:** Entretienement.
- Onderkennen:** Entrecognoistre.
- Onderscheeden d'een uut den anderen / onderkennen / scheeden ende deelen:** Dise cerner, separer et cognoistr-'un de l'autre, diuiser.
- Onderscheed⁺ oft gheschil:** Difference.
- Onderscheed / dat scheedt:** Separation.
- Ondersprekijnghe:** Condition.
- Onderstant oft hulpe:** Ayde *ou* secours.
- Onderste:** Plus bas *ou* inferiëur.
- Ondertyen⁺ oft altemet:** Aucunesfois.
- Ondertrauwen een dochter of vrou[we]:** Fiancer vne fille *ou* femme.
- Ondertusschen⁺:** Tandis, ce pendant *ou* aucunesfois.
- Ondervraghen:** Interroguer, enquester *ou* examiner.
- Onder voet terden:** Conculquer et fouler aux piedz.
- Onder weghe oft op den wegh:** Sur le chemin *ou* en chemin.
- Onderwijs:** Enseignement.
- Onder-wilen⁺:** Aucunesfois, tandis *ou* ce pendant.
- Onderwinden hem yet oft moeyen hem:** Se mesler *ou* s'entremesler de quelque chose.
- Onderwysen:** Enseigner.
- Onderwyser:** Enseigneur.
- Onderzate:** Subject, inferiëur, vassal.
- Onderzetsel oft stuenijnghe:** Pal, pau, pieu, eschallas, escharas, charnier, palis *ou* passeau.
- Onderzetten yet:** Eschalasser, encharneler *ou* estayer.
- Onderzetten hem met de handen in de zyde:** S'accoster.
- Onderzoucken oft prouuen:** Experimenter, esprouuer, essayër, tenter, faire essay *ou* preuue.
- Onderzoucken yet:** Enquerir.

- + **Onderscheed:** *bon*; K_{2,3} onder-scheed & onder-scheyd. Distinctio, ...
- + **Ondertyen:** *bon* (met inlassching van een *d* tusschen *y* en *e*); K_{2,3} onder-tijds, onder-tijde. Subinde, ...
- + **Ondertusschen:** *bon*; K_{2,3} onder-tusschen. Interdum: et Interea: [interim et Aliquando].
- + **Onder-wilen:** *bon*; K_{2,3}, onder-wijlen. Interdum, interim, quandoque: subinde. [et vicissim].

- Onderzoucken hoe diep dat de zee is:** Sonder la Mer.
- Onderzouckijnghe:** Preuue, experience, essay *ou* espreuue.
- Oneens werden:** Desaccorder.
- Oneere:** Blasme *ou* deshonneur.
- Oneerlick:** Deshonneste.
- Oneerlicken:** Deshonnestement.
- Ongans / niet gaue oft verzaeyt:** Forsemé, sursemé *ou* engringné.
- Ongheächt:** Blasmé, desprisé *ou* de quoy on ne tient compte.
- Onghedaen oft ontschepen in ghedaente van aenzichte ofte verwen:⁺ oft ontschepen in ghedaente van aenzichte ofte verwen:** Descoloré.
- Onghedurigh:** De peu de durée.
- Onghegordt:** Desceinct.
- Onghehoorsaemhey:** Desobeïssance.
- Onghelooigh mensche:** Mescreänt, payen *ou* infidèle.
- Ongheluck:** Malheur, infelicité, malencontre, malheureté, desastre *ou* deffortune.
- Ongheluckigh:** Malheureus, infortuné *ou* deffortuné.
- Ongheluckelicken:** Malheureusement.
- Onghemack:** Malaise.
- Ongher / z. hongher:** Faim *ou* famine.
- Ongheréghelt:** Desordonné.
- Ongherégheltheyt:** Desordre *ou* desriglement.
- Ongherégheltlicken:** Desordonnéement.
- Ongherief oft hinder:** Nuisance.
- Onghetemd oft wild:** Brusque *ou* brutal.
- Onghetrauey:** Desloyauté.
- Onghetrauwe:** Desloyal.
- Onghetrauwelicken:** Desloyalement.
- Ongheval:** Meschef *ou* malencontre.
- Onghevoeligh oft zonder ghevoelen:** Stupide, hors *ou* sans sentiment.
- Onghewent:** Malmoriginé, mauduict *ou* mal conditioné.
- Ongheweerte:** Fouldre, tempeste en l'air *ou* orage.
- Ongrondelick:** Sans fond *ou* vn abisme.
- Onheere / b. oneere:** Deshonneur.
- Onhendelick:** Infini, sans fin, pardurable *ou* perpetuël.
- Onich / b. honich:** Miel.
- Onlanghs:** N'agueres.
- Onledigh:** Occupé *ou* quy a force affaires, quy est fort empesché et embesogné, encombré d'affaires.
- Onlustigh oft ziekertiere:** Deshaité, mal à son aise *ou* mal disposé, maladif.
- Onmacht / ontgadijnghe der herten oft bezweltijnghe⁺:** Defaillance de coeur, pasmoison *ou* esuanouissement.
- Onmueghelick:** Impossible.
- Onmueghelick oft walghelick:** Quy desgouste, mausade.
- Onmueghelicheyt:** Impossibilité.
- Onnut:** Inutil.

+ **Onghedaen oft ontschepen:** *bon, deformatus*; K_{2,3} on - g h e d a e n ... deformatus; [ont - s c h e p p e n . Deformare, ...].

+ **Onmacht, ontgadijnghe** (dit onderstreept) **der herten oft bezweltijnghe:** *bon*; K_{2,3} on - m a c h t . [b e - s w i j m t h e i d] ...; [ont - g a e d i n g h e v a n h e r t e n . Defectio animi]; b e - s w e l t e n . **fland.** Deficere, ...

Onnutte woorden: Motz friuoles.

Onnozel: Innocent *ou* quy ne nuit à personne.

Onnozelheyt: Innocence.

Onnozelicken: Innocemment *ou* sans nuisance.

Onrecht: Tort *ou* iniure.

- Onrédelick:** Desraisonnable, irraisonnable *ou* sans raison.
- Onrein:** Immunde, ord et sale.
- Ons / onslieder oft onze:** Nous, nostre *ou* noz.
- Ons dert van hem oft Ons dijnckt:** Nous auons pitié de luy *ou* il nous est aduis etç.
- Ons cleed:** Nostre habit.
- Onse cleederen:** Noz habitz *ou* habillemens.
- Onschamel:** Eshonté, effronté, quy n'a honte de vergongne de rien, impudent.
- Onstaen yewers mede:** Estre franc et quicte avec quelque chose.
- Ontstéken oft berghen:** Absconser.
- Ontstéken oft doen bernen:** Allumer.
- Onstaerflick:** Immortel.
- Ontacken:** Esbrancher *ou* essarter.
- Ontanckeren:** Desancrer.
- Ontberen oft dertjen:** S'abstenir *ou* auoir faulte de ce qu'on vouldroit auoir *ou* jouir.
- Ontbeiden:** Attendre.
- Ontbieden oft laten weten:** Annoncer, faire sçauoir *ou* aduertir.
- Ontbinden:** Desliër.
- Ontbinden oft verlossen:** Absouldre *ou* deliurer.
- Ontbijt:** Le desiuner.
- Ontbunselen⁺:** Desmaillotter.
- Ontbyten:** Desiuner.
- Ontcleeden:** Desuestir.
- Ontcnoopen:** Desnouër.
- Ontcommen:** Eschapper.
- Ontdaen oft ontcleedt:** Deshabillé *ou* desvestu.
- Ontdaen oft ontbonden:** Deffaict, deslié *ou* desnoué.
- Ontdecken:** Descourir.
- Ontdoen:** Desfaire.
- Onteeren:** Blasmer *ou* deshonorer.
- Ontertjen:** Desheriter.
- Ontfaen:** Receu.
- Ontfanc oft ontfangh:** Ce qu'on a receu, recepte.
- Ontfanghen:** Recevoir.
- Ontfanghen oft bevrucht werden:** Concevoir.
- Ontfanghen oft anverden eenighe condition:** Accepter.
- Ontfangher⁺ oft rentmeester:** Receûeur.
- Ontfaermen / ghenadigh oft ontfaermhertigh zijn:** Estre triste et marry de la misere d'aucun, auoir pitié de luy, luy secourir en sa misere, auoir pitié, commiseration et compassion.
- Ontfaermhertigh oft ghenadigh:** Misericordieus, qui a pitié et compassion de la misere d'aucun et luy ayde, qui a mercy d'aucun.
- Ontfaermhertigheyt oft ghenade:** Pitié et compassion qu'on a de la misere d'aucun, commiseration, misericorde *ou* mercy.
- Ontgaen:** Eschapper.
- Ontgorden:** Desceindre.
- Ontghespen:** Desboucler.
- Ontghinnen:** Entamer.

+ **Ontbunselen** *fasciis exoluere*; K₃ ont-bundselen. **fland.** Fasciis exsolvere.

+ **Ontfangher, fland**; K_{2,3} ont-fangher, penninck-meester Tribunus aerarius, ...

Ontghinnijnghe: Entameure.

Onthaken: Desagrapher.

Onthalsen: Decoller.

Onthalen yemant *oft* hem goeden thoef doen: Recueillir aucun et luy faire bon traictement.

Onthauden / by der herten *oft* van buten: Retenir par cueur.

Onthauden yemants goed: Detenir.
Ontheeren / b. onteeren: Deshonorere.
Onthier en dan: Entre cy et là, tandis *ou* ce temps pendant.
Onthoofden: Decapiter *ou* couper la teste, decoller.
Ontjaghen: Dechasser.
Ontkennen oft loochghenen: Niër *ou* mesccgnoistre.
Ontkétenen: Deschainer.
Ontladen: Descharger.
Ontladijnghe: Deschargement.
Ontlastinghe: Descharge *ou* assignation.
Ontleenen: Emprunter.
Ontlenderen⁺: Errener.
Ontlimen: Descoler.
Ontlooghnen: Deniër.
Ontloopen / z. wechloopen: S'enfuir.
Ontmoeten: Rencontrer.
Ontnaghelen: Desclouër.
Ontnastelen⁺: Destacher.
Ontnuchteren oft imbyten: Desiuner.
Ontnuchteren van dronckenschap: Desenyurer.
Ontodderen oft ontschappéren: Eschapper vn danger, le despestrer.
Ontraden: Dissuader, desconseiller *ou* desenhorter.
Ontreeden oft ontcleeden: Desuestir.
Ontrent / z. omtrent: Enuiron.
Ontrieuen⁺ oft ontstofferen: Desgarnir.
Ontschaken een dochter oft knecht: Raur vne fille *ou* filz.
Ontschoeyen hem: Se deschausser.
Ontschoeyen de tanden⁺: Scarifiër *ou* deschausser les dens.
Ontschuldighen: Excuser.
Ontschuld: Excuse.
Ontslaen oft laten gaen: Eslargir *ou* mettre à deliure.
Ontslupen: Eschapper.
Ontspannen eenen boghe: Desbender vn arc.
Ontstaen⁺ oft ghestaen ende voldoen yewers mede: Estre quicte *ou* exempt et satisfaire de quelque chose.
Ontsteken oft verberghen / z. onsteken: Absconser.
Ontsteken oft aen ghesteken: Allumé.
Ontsteltheyt van lichame: Desvoyement de corps.
Ontstelt zijn van lichame: Estre desvoyé *ou* se desvoyer.
Ontstofferen: Desgarnir.
Ontstoppen: Desboucher.
Onttoomen: Desbrider.

- + **Ontlenderen:** *Elumbare*; K_{2,3} Ont-lendenen. Delumbare.
- + **Ontnastelen:** *solvere vimen*; K_{2,3} ont-nestelen. Ligulas solvere, dissolvere.
- + **Ontrieuen:** *desaccommodare*; K_{2,3} ont-rieuen: Incommodare, ...; ont-stofféren (K₂-feren. Denudare, expoliare: [privare, orbare].
- + **Ontschoeyen de tanden:** *bon*; (*gingiuis liberare dentes. q.d. discalceare*: doorgeh); K_{2,3} ont-schoeyen de tanden...gingiuis liberare dentes; ont-schoeyen. Discalceare, ...
- + **Ontstaen:** *bon*; *Satisfacere* (,) *liberare se*: doorgeh.; K_{2,3} ont-staen. Satisfacere et liberare se.

Onttooueren: Desensorceler.

Ontvallen / z. ghevallen: Cheu *ou* tombé.

Ontvlieden: Eschapper *ou* s'enfuyr.

Ontvlieghen: Eschapper en volant.

Ontwapenen: Desarmer *ou* desarnacher.
Ontwennen: Desaccoustumer.
Ontwernen: Desempestrer.
Ontwinden: Destourner.
Ontwumpelen: Desveloper.
Ontzegghen: Esconduire *ou* refuser.
 → *Tel refuse, qui apres muse.*
 → *Denier refusé ne se despend point.*
Ontzegghen[,] beroupen: Deffier, prouoquer.
Ontzegh: Esconduit.
Ontzegh, beroup: Deffiément.
Ontzien: Craindre.
Ontzich⁺: Craincte.
Ontzinnich: Forcené.
Ontzweeren: Niër avec serment.
Onvast: Debile, peu ferme *ou* incertain.
Onverborghen: Descouuert.
Onverhoets op oft ouercommen: Suruenir.
Onverhoeds oft onbedacht: Au desprouueu.
Onvermueghen: Trop gras.
Onversaeght: Astut, sans peur *ou* audacieux.
Onverstandigh: Brut *ou* brutal.
Onverstandigheyt: Brutalité.
Onvoorsiens: Par mesgarde.
Onwétende oft ongheleerd: Ignorant.
Onwetenthey: Ignorance.
Onwetens oft zonder mynen wetene: Au descheu *ou* à mon descheu.
Onwétentlicken oft bottelicken: Ignoramment, sans *ou* à peu d'auis.
Onwilligh: Malvoluntiers, ennuy *ou* à regret.
Onze / z. ons: Noz *ou* nostre.
Onzienlic: Inuisible.

Oo.

Ooc: Aussi.
Ooc-mede / dat hy es: loinct *ou* avec ce qu'il est.
Oodmoedigh: Humble.
Oodmoedigheid: Humilité.
Oodmoedighlicken: Humblement.
Oodmoedigh maken: Humilier.
Ooddwonghel⁺: Doux *ou* paisible.
Ooghbal: La prunelle de l'oeil.
Ooghe: Oeil.
Ooghghemeerck: Visée.
voor Ooghen: En face *ou* presence.

+ **Ontzich:** *bon* (en tevens een na 'ontzich', ws. verwijzing naar een uitgewischt *ont*); K_{2,3} ont-sigh, ont-sagh (K₂-sich, -sach). Reverentia, metus, [timor]

+ **Ooddwonghel:** *gand*; K_{2,3} ood-dwonghel. **vetus.** Mansuetus, lenis, placidus

een man die maer een Ooghe en heeft: Borgne. **ende zulcke een vrouwe:**
Borgnesse.
Ooghen blick: Vn niquet *ou* moment.
Ooghscheel: La paulpiere.
een Ooghsken zijn lief werpen: lecter vne oeillade à son amoureuse.
Ooghtanden⁺: Oeillieres.
Oorboorlic: Vtile.
Oorboorlicheit: Vtilité.
Oorboorlicken: Vtilement.
Oolic⁺: Meschant *ou* de peu d'estime.
Oom: Oncle.

+ **Ooghtanden:** *maxillares*; K_{2,3} oogh-tanden. Dentes canini, columellares, acuti
+ **Oolic:** **fland. merid.** *i. malus, pravidus, aeger*; K_{2,3} oolick j. (oyelick) [oodelick];
oodelick, oyelick, [oolick]. **vetus. fland. [holl. zeland.]** ... malus, pravus, ... Aeger,
...

Oorbaghe oft ooringh: Aureillette.
Oorconde oft ghetughe: Tesmoing.
Oorconden oft ghetughe gheuen: Tesmoigner.
Oorcorten: Essoreiller.
Oorcussen: Vn oreiller.
Oordeel: Iugement.
Oordeelen: Condamner, iuger.
Oordeelder: Iuge.
Oordene: Ordre.
in Oorden stellen: Mettre en ordre, renger, arrenger.
Oorlof: Congé, licence *ou* octroy.
Oorlof gheuen oft laten verhusen eenen knecht: Donner congé *ou* desbaucher vn compaignon.
Oorloghe: Guerre.
Oorloghen: Faire guerre *ou* guerroyer.
Oorloghs man: Gendarme.
Oore: Aureille.
Oorsmeer: L'ordure des oreilles.
Oorsprongh: Source, naissance, cause, commencement *ou* origine.
Oort oft twaleuaerd: Vn liard.
Oort daermen de beesten mede strooydt: Des assais.
Oorzake: Cause, achoison *ou* occasion.
Oost: Orient *ou* soleil leuant.
Ootmoedigh / z. oodmoedigh: Humble.
Oot / b. hoofd: Teste.
Ooy / b. hoy: Foin.

Op.

Op: Sur *ou* sus.
Op dat oft ten hende: A fin.
Opbracht: Mis sus, imposé, inuenté.
Opbreken oft openbreken eenen gheseghelden brief: Descachetter vne lettre.
Opbrijnghen / opstellen: Mettre sus, imposer, inuenter.
Opclennen: Ascendre, monter.
Opcommen oft groeyen: Croistre *ou* s'auancer.
Opcommen eenighe spise: Router de la gorge.
Op dander zide: A l'autre costé.
Op d'eerde oft onder den blauwen hemel: Sur la dure.
Opdoen oft openen: Ouurir.
Openbaer: Manifeste, clair et euident, certain et notoire.
Openbaerheit: Euidence.
Openbaerlicken: Manifestement, clerement, euidemment, notoirement.
Openbaren: Descourrir, manifester, publier, diuulguer.
Open: Ouuert.
Opender kélen oft al gapende: A gueule bee.
Open doen oft openen: Ouurir.

Openlicken: Apertement.
Opgaen: Monter.
Opgaende haut: Bois montant *ou* de haulte fustaye.
Opgangh der zonnen: Soleil leuant.
Op ende wt oft gheheel ende al: De tous poincts.
Opgaijnghe oft opclemmijnghe: Ascension.
Opgheblasen van moede oft verwaent: Enflé de courage *ou* outrecuydé.
Opgheuen den bal: Liurer l'esteuf.
Opgheuen oft doen te verstane dat kiekenen hoy eten: Vendre des sornettes
ou faire [à] entendre que vessies sont lanternes.
Opgheuen hem oft verwonnen kennen: Se rendre vaincu, bailler la main.
Opghevolt: Remply.
Ophalen / optrecken: Haler *ou* tirer à mont.

Ophanghen: Tendre.
Opheffen: Cesser, chommer, border.
Opheffen: Enleuer, leuer en l'air *ou* en hault.
Opheffen: Amonceler.
Opheffen: Comble.
Opheffen: Mutinerie, sedition *ou* assault.
Opheffen: Chef de l'armee.
Opheffen: Grand veneur.
Opheffen *oft* **den sop:** Le sommet.
Opheffen *oft* **den durpel van een duere:** Le sursueil.
Opheffen *oft* **rapen:** Recueillir *ou* releuer.
Opheffen: Droicturier.
Opheffen: Dexterité.
Opheffen *voer* **trecht:** Attraire en droict.
Opheffen *oft* **oploop:** Esmotion *ou* meutinerie.
Opheffen *zijn ooghen:* Esleuer ses yeulx.
Opheffen *daermen goed vercoopt*⁺: Vendue.
Opheffen: Superscription.
Opheffen *van meinschen:* Anatomie.
Opheffen: Calumnie *ou* mauuais rapport.
Opheffen: Se leuer.
Opheffen *oft* **verisen:** Resusciter *ou* se releuer.
Opheffen *ghe* / **verrisijnghe:** Resurrection.
Opheffen: Imputer, mettre sus.
Opheffen: Remplir.
→ *Corps remply, ame consolee.*
Opheffen: A mont, en hault *ou* vers hault.
Opheffen *zien:* Regarder en hault et contremont.
Opheffen / **aentighen:** Imputer *ou* mettre sus.
Opheffen *oft* **vornemen:** Deliberation *ou* resolution.
Opheffen / **proffijt:** Vtilité, commodité, prouffit, aisance.
Opheffen: Orgues.
Opheffen: Organiste.
Opheffen⁺: Coche *ou* lictiere.
Opheffen: Boeuf.
Opheffen *driuer:* Bouuier.
Opheffen: Loutre.

Ou.

Oud *oft* **aud:** Viel *ou* ancien.
Ouer: Outre, par dela, par dessus.
Ouer *of* **derouer:** Outre *ou* tout outre.
Ouerdaet: Exces, superfluité.

- + **Opheffen:** Augmentum pretii; K_{2,3} o p -s l a g h (K₂-slach). Augmentum, auctio, accessio pretii.
- + **Opheffen:** **fland** *i. rosbaer*; K_{2,3} [o s -baere . **fland** . j. ors -baere , ros -baere]; [ors . baere . j. ros -baere]; ros -baere . Vehiculum cameratum, ...

Oueral: Par tout.

→ *Enfans et pouletz chient par tout.*

Ouerblijf oft ouerschot van spisen: Surplus, relief, reste *ou* remanant.

Ouerbringhenonnuttelick: Dissiper, gaspiller, consumer et despandre tout.

Ouerdincken: Auoir souenance *ou* ramenteuoir.

Oueeren commen med yemand: Accorder *ou* faire complot avec quelqu'un.

Oueerencomminghe: Concorde, accord.

Ouerdraghen: Rapportier, amener.

- Ouergheuen ter kelen wt:** Vomir, euomir.
Ouergheuen een stad: Soy rendre *ou* abandonner la ville.
Ouergheuinghe oft ouerlatinghe: Abandon *ou* abandonement.
Ouergripen: Embrasser *ou* empoingner.
Ouerhalen oft schelden⁺: Tencer.
Ouerheit: Magistrat, superiorité.
Oueriarigh: D'entemps, d'anten *ou* suranné.
Ouerladen: Aggrauanter *ou* aggrauer.
Ouerlangh: Peça *ou* des peça.
Ouerlast: Foule, oppression *ou* effort.
Ouerleden: Defunct, trespasé.
Ouerleder v[a]n schoen: Empigne **van plattouffles:** le boudier.
Ouerleuen: Survivre.
Ouerliden oft steruen: Mourir, deceder, trespasser, aller de vie à trespas, rendre l'ame *ou* l'esprit.
Ouerloopen: Desborder *ou* s'enfuir.
 → *Ferme l'huis, le pot s'enfuit.*
Ouermaerghen: Apres demain.
Ouermoet: Arrogance, hautaineté, desdaignement *ou* orgueil.
Ouerpeynzen oft ripelic letten op een zake: Considerer diligemment, fort penser et comme peser quelque chose, pourpenser.
Ouerre⁺: Cicogne.
Ouerrecht oft auerecht: Au contraire, à rebours *ou* à renuers.
Ouerspeelder: Adultère.
Ouerspel doen: Commettre adultère.
Ouerste: Superieur.
Ouerstriden / doen gheloouen: Faire croire maulgré luy.
Ouerterden een ghebod: Transgresser *ou* préuariquer vn commandement.
Ouerterder: Transgresseur.
Ouervloed / z. ouervloedicheit: Abondance.
Ouervloeden[,] veel hebben: Auoir abondance et foison de quelque chose que ce soit, estre plein, abonder.
Ouervloedigh, te veel: Abondant *ou* copieus.
Ouervloedigheit: Affluence, abondance, largesse.
Ouervloeyen: Abonder.
Ouervloedighliken: Abondamment *ou* à foison *ou* amplement.
Ouffenen / b. hoeffenen: Cultiuier.
Ouffeninghe: Exercice.
Ougstmaend: Le mois d'aougst.
Ougst: La moisson, le temps de moisson.
Ougsten: Moissonner.
Ougsten ghelijc d'aerme lieden doen die gaen vergaren de cooren haren die den landman opt velt ghelaten heeft: Glaner *ou* amasser les espits apres les moissonneurs.
Ouue oft pachthof / b. houe: Cense.
Oxel van menschen / b. oysel: Aiscelle.
Oyvaer: Cigogne.

+ **Ouerhalen oft schelden:** *Excipere contumeliis; overgaen; K_{2,3} over -h a e l e n . . . excipere contumeliis, ...; over -ga e n i e m a n d e n . Invehi in aliquem, ...*
 + **Ouerre:** *ovaere; K_{2,3} oye -vaer,[oude](ouwe)-vaer, ode -vaer, ode -baer. Ciconia, pelargus.*

[P]

Pa.

PAcht⁺: Louage, bail *ou* ferme.

Pachten: Acenser.

Pachter: Censier, acenseur, louer de quelque cense *ou* metarie.

Pachthof⁺: Cense *ou* metairie.

Pack: Pacquet, fardeau, fais, balle *ou* trousseau.

→ *Chacun portera son fais.*

Packberde[r]s: Quaisses *ou* balles

Pack en zack: Bagage.

Pack en zack maken om vertrecken: Trousser ses hardes.

Packen: Pacqueter, enueloper, enfardeler.

Packinghe als cleeders / berders en coorden: Emballage.

Pad oft voedwegh: Chemin à pied *ou* la piesente.

Padde: Crapaud.

Paer oft een paer: Vne paire.

Paerc: Vn parc.

Paerkement oft francijn: Du parchemin.

Paerckement vercooper: Parcheminier.

Paerd / b. peerd: Cheual.

Paesberdt: Vne paix.

Paesschen: Pasques.

Paeyen: Appaiser.

Paeyement / wisselinghe: Change, monnoie *ou* menu argent.

Paeis: Paix.

Paeyelic: Paisible.

Paeyelicken: Paisiblement.

Pale om tbrood in den houn te steken: Paelle *ou* poelle de four.

Pale op den wegh: Vne borne, vne limite.

Palen stellen oft palen: Asseoir les bornes.

Palais: La cour du prince *ou* maison roiale, le palais.

Paliyngh: Anguille.

Palullen⁺: Hardes.

Pallure: Liuree.

Palm vander hand: La paulme de la main.

Palmboom oft busboom: Bouys, *ou* arbre de bouys.

Palsgraue: Conte palatin.

Palster: Bourdon d'vn pelerin.

Palteroc met mauwen: laquette.

Palteroc zonder mauwen: Seon.

Pampernoelge: Champignon.

Pampier / b. pappier: Du papier.

Pand die men gheeft te pande: Gage.

Panden yemand: Executer les biens meubles d'aucun.

+ **Pacht**: *Locatio. et Merces coloni* (staat boven: Pa); K_{2,3} p a c h t ... locatio: et Merces coloni.

Pacht-goet. Villa; K_{2,3} p a c h t - g o e d . Villa, colonia.

+ **Pachthof**: *Villa.*; K_{2,3} p a c h t - h o f . [fland.] Villa, colonia.

+ **Palullen**: *.j. aude vodden*; K_{2,3} p a l u l l e n . Impedimenta, sarcinae, scruta, paniculi triti.

Pandinghe: Execution des biens meubles d'aucun.

Pand lossen: Desgager.

Pand oft wandelinghe: Vn pan *ou* pand de muraille, *ou* les Galleries d'vne court.

Pand van eenen cleede: Le pand d'vn habillement, et le plis.

Paneersen: Donner ad soleas *ou* culleter.

Panne: Paele à frire.

Pannecoucke: Bingnet.

Pansyzer⁺: Pourpoing de mailles *ou* haubergeon.

+ **Pansyzer:** .j. *panscier*; K_{2,3} pans -ijser. **fland.** .j. pans [s]ier. Loricā; panssier, pans -cier, pans -ijser. Loricā, ...

Pant / b. pand: Gage.
Pap: De la boul *ou* du papin.
Pape oft priester: Presbtre.
Papegaey: Vn apegay *ou* perroquet.
Papeye⁺: Le papee *ou* pipee.
Pappier: Du papier.
Pappier dat doorloopt: Papier qui boit.
Pappier muelen: Papeterie *ou* moulin à papier.
Pappier vercooper oft pappier maker: Papetier.
Paren: Apparier.
Parkement: Du parchemin.
Parréren: Parer.
Parreer voetgen⁺ oft mistgen: Vn muguet.
Parte / bouueriken / kecke: Basque, tour *ou* finesse.
Partrice voghel: Perdris.
Pas: Opportunité *ou* achoison.
Passen / z. vitten: Venir à point.
Passen / voughen / schicken: Accommoder.
Passer om yet mede te passen: Vn compas *ou* niueau à compasser quelque chose.
Past van brauwers⁺: Pastee de brasseurs.
Pasteybacker: Pastissier.
Pasteeye: Pasté.
Pastoor / herder van menschen: Pasteur *ou* curé.
Pater noster oft hoeykin: Chapelet *ou* patenostres.
Pattine: Vn patin *ou* sabot.
Patijnmaker: Gallochier.
Pattouffel⁺: Pantouffle.
Patteele: Vn plat.
Pau / voghel: Paon.
Paueersteen: Carreau de terre.
Paüeren eenen vloer: Pauer.
Paus: Pape.
Pausdom: Papauté.
Pauwinne: Paonnesse.
Pays / z. paeys: Paix.

Pe.

Pec: De la poix.
Pecken oft bepecken: Poisser.
Pecken oft picken met den becke: Mordre du bec.

- + **Papeye:** *bon* (?), *pipeye* (?); K_{2,3} [papeije .j. pipeye; pipeye. **fland.** .j. pippe]; pippe, pipse, sprouwe ...; pipse. **fris.** .j. snot ...
- + **Parreer voetgen:** *lilium convallium*; K₂₋₃:-
- + **Past van brauwers:** *pinguissima pars van het draf*; K_{2,3} paste. **vetus. fland.** .j. deegh ... et pinguissima pars siliquarum excoctarum ...
- + **Pattouffel:** *gand bon*; K_{2,3} pattoffel. **fland.** .j. pantoffel; pantoffel. *Crepida*, *sandalium. vulgo* pantofala....

Peelgrem: Pelerin.
Peelgremage: Pelerinage.
Peelgrems staf: Bourdon.
Peerboom: Poirier.
Peerd: Cheual.
een peerd cacken: Chier des cordes.
Peerdeberider: Cheualcheur.
Peer[r]decuts: Marchant de cheualx.
Peerdevitsen: Des ers.
Peerdighe meerie: Vne jument qui est en chaleur et demande l'estalon.
Peerdstal: Estable à cheualx.
Peerdstoorten *oft* **peerdstrond:** Fiente de cheual.
Peerdsvlieghen: Des escarbotz.
Peere: Poire.
Peerke⁺: Vne pesche.
Peerkelboom: Peschier.
Peerle: Vne perle.

+ **Peerke**: **fland**: K_{2,3} peerke. **fland**. .j. perse. Persicum.

- Peertse oft gheerde:** Vne perche *ou* gaule.
- Pekel oft brine:** Saulmure.
- Pellarijn voghel⁺:** Papillon.
- Pellarijn oft cake⁺:** Pilory.
- Pelle oft lijckcleed:** Beau drap.
- Pellicaen voghel:** Pellican.
- Pelsse:** Panne *ou* pelisse.
- Pelsmaker oft bontweercker:** Pelletier.
- Penne oft veder:** Penne *ou* plume.
- Pennemes:** Caniuet *ou* trencheplyme.
- Penneware oft ware die men vercoopt:** Denree *ou* toute marchandise qu'on vend en detail *ou* par le menu.
- Pennijnggh:** Vn denier soit d'or *ou* d'argent, *ou* d'autre metal.
- Pennijngghmeester:** Receueur.
- Pennijngghsken:** Denier.
- Pense:** Tripe.
- Pensevercoopsterigghe:** Tripiere.
- Peper:** Du poiure.
- Pepercoucke:** Pain d'espece.
- Perd / b. peerd:** Cheual.
- Perikel:** Peril, danger, encombrier.
- Perkel / b. peerkel:** Vne pesche.
- Perkement / b. paerkement:** Du parchemin.
- Perre / b. peere⁺:** Poire.
- Perre met de beenen in de lucht die de kinders maken:** Le preëre.
- Persse:** Vne presse.
- Perselle:** Du persil.
- Perssen:** Presser.
- Persic oft peerkel:** Vne pesche.
- Persijn:** Du persil.
- Persoon:** La persone.
- Perte oft kecke:** Vn tour.
- Pertrice voghel:** Vne perdris.
- Pesse:** Vne presse.
- Petau:** Vin de Poictou.
- Peter van den kinde:** Parein.
- Peterken dat ic gheheuen hebbe:** Mon filleul *ou* fillol: **ende alst een meisken es / filleule *ou* fillole.**
- Peyl⁺:** Tasche.
- Peyne oft boete:** Peine *ou* amende.
- Peynsmaerct:** Tripaille *ou* triperie.
- Peynsse:** Tripe.
- Peynzen in hem zeluen:** Penser à luy mesmes.
- Peyzen / z. peynzen oft dincken:** Penser.
- Peze van den boghe:** La corde de l'arc.

- + **Pellarijn voghel:** gand; K_{2,3}pellarijn, pellarijn -voghel. **fland.** j. pepel. Papilio.
- + **Pellarijn oft cake:** **fland.**; K_{2,3}pellarijn [j.pilori]n, pellarin. **fland.** j.kaecke, schavot). Numellae versatiles; pilori]n, pellarin. **fland.** Numellae versatiles, [...].
- + **Perre:** hielebille; K_{2,3}perre. **fland.** j.hiele -bille; hiele -billen j.hille -billen; hille -billen. Cymbachum agere, in caput saltare ...
- + **Peyl:** *Pensum.* j. taecke; K_{2,3}peyl. **fland.** j. taecke. *Pensum.*

Pi.

Picke oft zeyssen: Vne faulx *ou* faulcille.

Pickelbeen: Osselet, gerrilon, garignon.

Pickel van den stoele: Pied de la selle.

Picken coorne: Scier *ou* couper le blé.

Picken met den becke: Mordre du bec.

Picker: Scieur *ou* coupeur de blé.

Piere om wilde beesten met te vanghen: Vn piege, bricolle *ou* eschopette.

- Piewitte voghel:** Vennet.
Pijckiser: Le fer d'une lance *ou* picque.
Pijckschacht: La hâte *ou* le fust d'une pique *ou* jaeline.
Pijlcoker: Trousse *ou* carquois.
Pijl daer men op fondeert in d'eerde: Pilotis en terre.
Pijl die men schiet: Vne fleche *ou* vn traict.
Pijlizer: Le fer de la fleche.
Pijlkin cruuds: Vn brain d'herbe.
Pijnbanc: Gehenne, geigne *ou* lieu de torture.
Pijnboom: Vn pin.
Pijnckooghen: Ciller, clignoter *ou* cligner les yeulx.
Pike: Pique.
Pikenier⁺: Piquier, embastonné d'une pique.
Pilaer oft calomme: Pilier *ou* colonne.
Pilaerbiter: Vn bigot.
Pilaerbiterie: Bigotië.
Pilic: Saffre, semillant, enjoué, endemené, rageux, qui ne peut arrester sans piquer l'vn, *ou* sans poulsier l'autre.
Pine: Doleur.
Pinen op de pijnbanc: Bailler la gehenne, gehiner *ou* geiner.
Pin oft scheerpen point: La pointe de quelque chose.
Pinseel: Pinceau seruant aux peintres.
Pinsen⁺ oft nipen: Pinser.
Pinte / mate: Vne pinte.
Pipe: Tuyau, fleute *ou* flageolet.
Pipen: Fluter *ou* flageoler.
Piper: Fleuteur *ou* flagecleur.
Pisghelas / oft een ghelas daermen pisse in beziet: Vrinal.
Pispot: Pot à pisser.
Pisse: Pissat *ou* vrine.
Pissen: Pisser, vriner.
Pissinghe: Pissee.
 → *Chasque pissee, est vne reponsee.*
Pitsen oft nypen: Pinser.
vol Pitsen / z. pilic: Saffre.

Pl.

- Placken met moortel:** Enduire de mortier.
Placker daermen tlijnwaed mede plact⁺: Battoir du bueë.
Plaester: Emplastre.
Plaetse oft plecke: Lieu *ou* place.
 → *A la fumee, à l'eau et au feu, on fait bien tost lieu.*

- + **Pikenier:** **fland**; K_{2,3} pijckier, pijckenier, pijckenaer **vetus. fland**.... Lancearius, hastatus, [...].
 + **Pinsen** *bon*; K_{2,3} pins[s]en. **fland**. .j. pitsen. Vellicare [...].
 + **Placker** *bon*, .j. *blouwel*; K_{2,3} placker **fland**. .j. *blouwel*; *blouwel*. Malleus ligneus planus, [malleus lotorius].

Plaetse voor thuis onbehuust: Place *ou* court deuant la maison.
Plaghe: Playe *ou* punition de dieu.
Plaghen: Player.
Planapboom: Couldrier.
Planke: Vne planche.
Plansoen oft pote: Plantal, sion *ou* jecton d'arbre qu'on plante en terre.
Plante van den voet: La plante du pied.
P[*i*]anten / poten: Planter.
Plantinghe / potinghe: Plantement.
Planter / poter: Planteur.
Plareere oft quaeckere: Caqueteur *ou* hargneux.
Pitse. Astus petulantia .j. tuck; K_{2,3} p i t s e [...] ... Fallacia, astus, petulantia; t u c k . Fraus, fallacia, [insidiae, machinatio, ...].

- Plaren / quaeken oft crackeelen:** Hargner.
Plasch: Flacque, bassiere, *ou* place d'eau.
Plaster⁺ ghelijckende den calcke: Plast[re].
Plastren⁺ oft plaesteren met zulc calc: Plastrer *ou* enduyre de plastre.
Plat: Plat.
Plat land: Plaine.
Platmaken oft platten: Aplatir.
Plate van yzer oft anders: Vne lame.
Plate visch⁺: Vn carlet *ou* plië.
Plate an thuus: Planche.
Platluus: Morpion.
Plattine / b. pattine: Patin.
Plattouffel / b. pattouffel: Pantofle.
Plaueyen oft pauéren: Pauer.
Plaueisel oft pauersel: Paué *ou* pauement.
Plechten⁺ oft voor goet toezegghen: Pleuuir.
Plecht van den schepe: La prouë.
Plecke in cleeders oft elders: Vne tache *ou* macule.
Plecke oft plaetse: Lieu *ou* place.
Pleghen: Souloir.
→ *Chacun ne peut ce qu'il souloit.*
Pleken oft de schorssen afdoen: Escorser.
Plocken oft afplocken: Cueiller.
Plompaerdt oft bottaert: Lourdault.
Plomp oft bot van verstande: Lourd *ou* hebeté.
Plomp oft bot / niet scheerp van maecksele: Mousse.
Plomp oft bot van snede: Arné, rebouche *ou* emousse.
Plonderen / plustren oft roouen: Piller, despouiller.
Ploossche: Escosse.
Ploosschen als boonen ontploosschen: Escosser des febues.
Ploten de wulle⁺: Arracher la laine.
Ploten oft tvel verliesen⁺: Enrifler.
Plotinghe⁺: Enriflure, peler *ou* perdre sa pel.
Plough: Charrue.
Ploughen / ackeren tlandt: Labourer la terre.
Ploughstert: Manche de Charruë.
Ployen: Ployer.
Ployen van eenen kērlē: Les plis d'vne robbe.

- + **Plaster:** *Incrustatio*; K_{2,3} [plaester .j.] be-setsel; be-setsel van mu[e]ren ende wanden. Crusta, incrustatio ...
+ **Plastren:** *f. tyras*; K_{2,3} plaesteren .j. be-setten. Crustare, incrustare. *gal plastrer*; plaesteren. Illinere medicamentum, imponere emplastrum.
+ **Plate visch:** *bon plate*; K_{2,3} plate. **flandr. brug.** .j. platdijs. (K₂ pladdijs). Passer piscis.
+ **Plechten:** *spondere rem sinceram et pluchten*; K_{2,3} plechten. **fland.** ... spondere rem sinceram. [*ang.* plichte].
+ **Ploten de wulle:** *bon*; K_{2,3} ploten de wolle. **fland.** .j. blooten. Lanam decerpere, blooten de vellen. Decerpere lanam...
+ **Ploten oft tvel verliesen:** *exuere*; K_{2,3} ploten. **fland.** Membranam sive corium exuere, ...
+ **Plotinghe:** *f. vernatio*; K_{2,3} ploten. **fland.** Membranam sive cortum exuere, ...

Plucht⁺: Adventure.

Plucken: Cueiller.

Ploters .j. blooters; K₃ ploter .j. blooter; blooter. Vellerum sive lanarum tonsor.

+ **Plucht**: *eventus casus*; K_{2,3} plucht. **fland.** Fortuna, casus, eventus: [periculum].

Pluckelinghen van lijwaed: Charpië *ou* duuet de linge.

Plume: Plume.

Plumen *oft* de plumen afdoen: Deplumer.

Pluum-alun: Alun de plume.

Plusteren *oft* muusteren: Piller *ou* fouiller.

Pluumstriken: Flatter.

Pluumstriker: Flatteur.

Pluumstrikinghe: Flatterie.

Pluumvercooper: Plumacier.

Po.

Pocken van kinders diemen gheme[n]lic heeft: La petite verolle.

Pocken die men beraept: La maladie de Naples.

Pockigh: Qui a la maladie de Naples.

Poel *oft* staende water: Vn lac.

Poelgier: Poulaillier.

Poer: Pouldre.

Poghen⁺: Tascher.

Poke⁺: Couverture faicte de drap de poil.

Polder *oft* hoendercot: lucheior *ou* gelinier.

Pol: Rufian.

Polen yewers in: Fourgonner.

Polhamer *oft* valcken bec: Bec de faulcon.

Polie: Vne polie.

Polzen int water: Fouiller des fouilloirs dedens l'eaue.

Pond in ghewichte: Vne liure.

Ponte schip: Vn bac.

Pontdinck: Estoffe à faire pappier *ou* vieux drappeaux.

Pooint *oft* tscherpe van eenigh dijngh: Le piquant, *ou* la pointe.

Poorte: Vne porte.

Poorter: Bourgeois.

Poortegal een land: Portugal.

Poortier: Portier.

Poot: Patte.

Popelierboom: Peuplier.

Popelcie / ziecte: Apoplexie.

Poppe: Vne poupee.

Popmaker: Poupetier.

een Popte vlas: Vne poupee, touffe, quenouille *ou* charge de fillace.

Porceleine cruud: Pourpier.

Portael: Portal.

Post: Vn poste.

Post / stake *oft* stijl: Posteau.

+ **Poghen:** *pooghen. Conari*; K_{2,3} p o g h e n . j . p o o g h e n ; p o o g h e n . f l a n d . [h o l .] ... : [contendere: conari, ac laborare].

+ *Poke. gan* (? doorgeh.) *Pugiunculus culter*; K_{2,3} p o k e . f r i s . s i c a m b . [h o l l .] f l a n d . Pugio, pugiunculus, culter.

Pot: Vn pot.
tes al een pot een god: C'est tout vn pot et vn feu.
Potblomme: Girrofflee.
Potbacker: Potier de terre.
Potpasteye: Hachis.
Pottage: Potage.
Poteerde: Argille *ou* terre à potier.
Potizer: Trepied.
Pote *oft* plante: Plantal.
Poten *oft* planten: Planter.
Potghierter: Potier d'estain.
Potwijns *oft* gheschijnck: Le vin *ou* vinage.
Potyser: Trepied.

Pr.

Prachgher: Pinsemaille.
Preter⁺: Missier.
Pranghe inde muelen: Arrest.
Pranghen: Arrester.
Prat: Fier.
Praten / bollen: laser.

+ **Preter:** *sylvarum custos*; K_{2,3} p r e t e r ... *sylvarum custos*.

- Predeken:** Prescher.
Predicaer oft precheere: Le prescheur.
Precstoel: La chaire à prescher.
Preewen oft hebbelic stelen: Embler *ou* desrober par finesse.
Prekynghe: Preschement.
Prente: Impression.
Prenten: Imprimer.
Prenter: Imprimeur.
Priem: Poinson.
Prickel oft strael: Esguillon *ou* aguillon.
Prickelen oft stralen: Aguillonner.
Prië: Charrongne.
Priester: Prebstre.
Priesterage: Propitaire, maison du prebstre *ou* curé.
Priesterscappe: Cornette.
Prijs oft wërde: Valeur.
Prijs inde loterie: Benefice.
Prijs diemen gheeft: Le pris.
om Prijs oft om te best: A qui mieulx mieulx.
Priker⁺: Cropion.
Printe / z. prente: Impression.
Priuaet: Vn priué.
Prizen: Estimer *ou* priser.
Prizen de wërde: Apprecier.
hy preest een gauden croone: Il l'apprecia vn escu.
Prizen / louen: Louër.
 → *Qui se louë soy mesme, se couronne de merde.*
Prizinghe: Estimation, prisee.
Prochie oft prochikerke: Paroisse.
Prochiaen: Qui est de la paroisse.
Prochiaen / herder van menschen: Pasteur *ou* curé.
Prondelinghe: Fatras.
Pronken ghelick een bruid: Faire la simple, *ou* le simple.
Pronken oft muten: Brousser *ou* faire la mouë.
Proost: Preuost.
Proostie: Preuosté.
Proufschuete: Vn coup d'assay.
Prouue: Essay *ou* esprouue.
Prouuen: Essayer *ou* esprouuer.
Prouuen hoet smaect: Gouster *ou* taster.
Prouuer van eenighe groote meesters: Eschanson.
 → *Wat schaett gheprouft: Tenter ne nuyt.*
Pruesch: Fier.
Pruesselick: Orgueilleusement.
Pruetelen binnen smonds: Gronder *ou* grommeler.
Prume: Prune.
Pruumboom oft prumelaere: Prunier.
Pruuschen / ghilen / zieden: Boulir, giler, brouër.

+ **Priker:** *j. stiete, bon*; K_{2,3} prickel, priker. **fland.** *j. stiete*. Uropygium culus avium;
 Kpriker. **fland.** *j. prickel, stiete*.

Pu.

Puer: Pur *ou* net.

Pueren: Pescher apres les anguilles à tout des vers.

Puerroede⁺: Vn instrument qui a force vers au bout pour prendre des anguilles.

Pueteren *oft coteren yewers in*: Ferfouiller.

Puezelen / fimelen⁺: Remuer les doigts comme font ceulx qui resvent.

+ **Puerroede:** *.j. poyer*; K_{2,3} puer-roede. **fland.** .j. po[e]yer-roede. Fuscina.

+ **Puezelen, fimelen** *et eten; summis digitis varia cibaria (attigere doorgeh.) carpere et libare*; K_{2,3} p e u s e l e n ... summis digitis varia cibaria carpere et libare ...; f i m e l e n , f e m e l e n ... [gesticulari digitis] ...

Puffen⁺: Bouffer.
Pulen / heffen oft zwellen: S'enfler, se leuer.
Puls vanden menschen: Le poulse *ou* la veine de vie *ou* l'artère.
Pulzen int water: Fouiller des fouilloirs dedens l'eaue.
Punt: La poincte.
Puppe: Poupee.
Purper: Pourpre.
Purrekin⁺ *oft wartkin an tlyf*: Petite verrue *ou* porrion.
Pussem⁺: La lombarde.
Pussemier oft woukerer: Vsurier.
Put: Vn puitz.
Putten water: Espuiser de l'eaue.
Putier oft bouue: Putier *ou* roffian.
Putoor voghel: Butoir *ou* buyssart.
Putgalghe: Biquebaque.
Puud oft vorsch: Grenouille *ou* raine.
Puulooghen: lecter ses oeilz hors de la teste.
Puumsteen: Pierre ponce.
Puur oft louter: Pur.
Puust: Ampoule, bube *ou* bubette.
Puut⁺ / **b. puud**: Grenouille.
Puyen gherecsel: Fourcin.
Pye: Vil drap griz d'Oostlande.
Pyewanten: Des mitaines.

[Q]

Qua.

QVackel voghel: Caille.
Quackelinghe oft buezelinghe: Brouillerie *ou* friuoles.
Quaeken ghelijc de enden: Canneter.
Quaerne: Meule à main.
Quaed: Mal *ou* mauuais.
Quaedbetaelder: Vn baille vent *ou* mauuais payeur.
Quaeddoender: Malfaiteur *ou* criminel.
Quaedghecrijghs: Clair semé *ou* mal à auoir.
Quaed stueperen⁺ *oft quaed in de oore blasen*: Flagorner.
Quaedwillich: Maling *ou* malvueillant.
Quaedwillicheynt: Malvueillance.
Quaedwillichlicken: Malicieusement.

- + **Puffen**: *flatus ex ventriculo emittere, ructare*; K_{2,3} puffe, puffen .j. poffe, poffen; poffen . . . Ructare, flatus ex ventriculo emittere. [*ang. puffe*].
- + **Purrekin**: *et porreken bon; ital. porro*; K_{2,3} purreken, porreken. **fland.** wratteken. Verrucula, [... *it. porro.*] (In R is *-ekin* onderstreept, in K vervangen door *-eken*).
- + **Pussem**: **gand**; K_{2,3} pusseme. **fland.** **gand**. [*j. perssem*] ...; perssem. Usura.
- + **Puut**: *Rana*; K_{2,3} puyt. **fland.** [**zeland.**] *j. vorsch*. *Rana*; *vorsch*. *Rana*,...
- + **Quaed stueperen**: *steeperen, stueperen Instigare*; K_{2,3} stueperen .j. steperen; steperen, stueperen. **fland.** *Instigare*.

Quaertspel: Quartes à iouër.

Quaet / b. quaed: Mauvais.

Quale / zieckte: Maladie.

Qualicken: Mal, mallement *ou* mauvaisement.

ghy zulten Qualicker an zijn dan ghy en meendt: Il vous prendra pis que ne pensez.

Qualicheit an therte: Vne foi, blesse au cueur.

Qualicvaerd: Destruction.

Quatteleere: Hocqueleur.

Que.

Quéappel: Pome de coing.

Quéappelboom: Coingnier.

Steper-quaed Instigator ad malum; K_{2,3} steper-quaed. fland. Instigator ad malum.

Quélen⁺ / zijnghe ghelijck de voghels doen: Desgoiser *ou* iargonner.
Quellage: Fascherie *ou* tribulation.
Quellen yemand: Soliciter, importuner, affliger, tormenter, vexer, harceler, tenter *ou* crucier aulcun.
Quellinghe: Fascherie, affliction *ou* vexation.
Quéne: Vieillardie *ou* vieillote.
Quéne / z. muzel: Cornemuse.
Querdel vanden schoe: Le riuet.
Quetse oft wonde⁺ oft wonde: Playe *ou* blessure.
Quetsen / wonden: Blessen, navrer, laidenger.
Quetsure: Blessure.

Qui.

Quicsteert voghel: Bergeronnet.
Quiczeluer: Vifargent.
Quilen⁺ oft zeeueren: Bauer *ou* escumer.
Quispel: Vn asperget *ou* gueuspillon.
Quispel van metsers: Pinceau.
Quistcole⁺ / nietdueghe: Gaudisseur *ou* gaspilleur.
Quisten: Gaspiller.
Quistinghe: Gaspillement.
Quijtscheldinghe: Quitance.
Quiten hem teghens elcken: S'acquiter à tous.
elc quite hem zeluen: Chacun s'y acquicte.
Quijtgauen: Eschapper en payant rien, auoir la repuë franche.
Quijthelaghe: La repuë franc[h]e.
Quijthauden in alles: Deffrayer.
Quijtmaken: Oster d'auéc soy, s'en depescher.
Quijtschelden: Acquiter *ou* tenir quicte.
Quijtscheldinghe: Quitance.
Quylen: Bauer.

[R]

Ra.

RAbat oft clampe: Vne tringle.
Rabat voor een coetse oft an een taeffereel: Rideau.

- + **Quélen:** *schetteren* (.) *modulari*; *quelen* .j. *gemere, languere*; K_{2,3} *quelen* . **fland.** .j. *quedelen* . Garrire, (more *avicularum, modulari*); *quelen, quenen, quijnen* (K₃ *quijlen*). *Languere, gemere, [...]*; *quedelen* . **vetus.** Garrire, *modulari*: [...].
- + **Quetse oft wonde:** *bon*; K_{2,3} *quetse* . **fland.** .j. *wonde* . *Vulnus, ...*
- + **Quilen:** *bon*; K_{2,3} *quijlen, quielen* . **fland. fris. [holl.] sicamb.** .j. *seeveren* . *Sputare, ...*
- + **Quistcole:** *bon, prodigus*; K₃ *quist-koolle* . **fland.** *Prodigus*.

Rabaut / z. bedelare: Bribeur *ou* blistre.

Rabot *oft* sluse: Escluse.

Rad *oft* wiel: Vne rouë.

Raden: Doner conseil *ou* conseiller.

Raden erghens naer: Deuiner quelque chose, faire jugement de quelque chose sans autrement en sçavoir la verité, seulement par quelque argument.

Rader *oft* raedgheuer: Qui done conseil.

Radys: Vne raue *ou* raifort.

Raekroeyen⁺ / plaren / wasschen / questie roeren *oft* gheschil zoucken: Demander noise *ou* hargner.

Raed: Conseil.

Raedgheuen: Conseiller.

+ **Raekroeyen:** *lites movere sive serere* (doorgeh.); K_{2,3} r a e c k - r o e y e n . **fland.** Altercari, rixari, lites movere.

- Raedvraghen:** Prendre conseil.
Raedsel oft gheraedsel: Deuinement, coniecture.
Raedsheere: Conseillier.
Raedshuus: Maison des conseillers *ou* le palais.
Rael⁺ / teer / smeer: Mince, alaigne, *ou* gresle.
Raelheit: Alaigreté.
Raellicken: Alaigrement.
Raelwerden: Agressir.
Raepbucht: Nauetiere.
Raeploof: Feuilles de nauetz.
Raepzaed: Grain de nauetz, nauette.
Raescop: Resueur.
Raet / b. raed: Conseil.
Raeuen ghelijck de puyen: Chanter comme les grencuilles.
Raeye vander zonne: Ray *ou* rayon du soleil.
Rake⁺: Rateau.
Raken yet te hoope⁺: Amonceler à tout le rateau.
Raken oft gheraken: Toucher.
Ram oft weer / tmannekin vanden schapen: Vn belier, ran *ou* belin.
Rame daermen yet op spand: Vne rame de brodeur.
Ramp oft ongheluc: Malheur *ou* meschef.
Rampzaligh: Chetif.
Rand: Bord.
Ranten: Gasouiller *ou* resuer.
Rapas⁺ oft groot dorp: Rapas, bourg *ou* bourgade.
Rape: Nauet *ou* naeau.
Rapen yet: Recueillir.
Rapen en schrapen: Ramasser.
Rapier oft rapbucht: Nauetier.
Rapier / langh mes: Rapiere *ou* espee.
Rappe oft schurftcheit: La teigne.
Rappe⁺ oft roue: Escarre.
Rappigh: Teigneus.
Rappaelge: Raspaille.
Rasch: Viste *ou* legier.
Rasen: Resuer.
Raserye oft dulheit: Forsenerie.
Raspe: Vn escrippoir *ou* vne ratissoire.
Rastoel⁺: Raston.
Rat / b. rad: Rouë.
Rat beeste oft ratte: Vn rat.
- + **Rael:** *gand .j. reel; K_{2,3} rael .fland. .j. reel.* Tenuis, exilis.
+ **Rake:** *rastrum (doorgeh.) bon; K_{2,3} raecke .fland. .j. reke .Rastrum, [...]; reke , raecke .Rastrum, [...].*
+ **Raken yet te hoope:** *Rastro corradere (doorgeh.), bon; K_{2,3} raecken , reken .Rastro corradere.*
+ **Rapas:** *gall.; K_{2,3} rapas , repas .Vicus, pagus.*
+ **Rappe:** *roeve, roefken; K_{2,3} rappe , roof-ken van de wonde .Crusta vulneris, ...; roeve .j. roef. [Rapum; roef, roeve , rof. vet. Rapum. ger. rub: Sax rof. roeve].*
+ **Rastoel:** *Rastoen .fland. brug. sicamb. libum ex polline tritici et ovis (alles doorgeh.); K_{2,3} rastoen .fland. brug. Libum ex tritici polline et ovis.*

Ratel van biën: Bournal et rayon de miel.

Ratelspaen die de kinders in den vastenen draeyen: Vne crecerelle.

Ratte: Vn rat.

Rattgen: Ratton.

Rattevalle: Ratiere.

Rau / onrijp: Crud *ou* cru, qui n'est point cuict, qui n'est pas encores cuict *ou* meur.

Raue: Corbeau.

Ra[u]heit / onrijpheit: Crudité *ou* cruëté.

Rauwe: Dueil.

Rauwen: Repentir.
Rauwe hebben: Avoir dueil.
Rauwaensch: Qui a la couleur de belette.
Razen oft ranten: Resuer.
Razen yewers naer: Radoter apres quelque chose.
Razen van gramschap: Estre forcené d'ire.
Razernië: Resuerië.
Razer: Resueur.

Re.

Ré⁺ oft réde van veel peerde volx: Cheuaulcee.
Rebbe vanden mensche: Vne coste.
Rebbe anden zolder: Membreure, *ou* soliuë.
Recht: Droict.
Recht teghenouer: Vis à vis.
Rechts oft iuuste: Droicement, sur le point.
Rechttafel oft dritsoor⁺: Vn bufet *ou* dressoir.
Rechten: Dresser.
Rechten / iusticieren: Mettre à mort par la main de justice.
Rechter: luge.
Rechtevoord oft schier: Incontinent, tout à ceste heure.
Recht duere: Tout droict.
Recht wt gheseit: De faict.
Rechts en dwers: A l'endroict et à l'enuers.
Rechtveerdigh / oprecht: luste, qui vit selon droict et raison, raisonnable, vray et legitime.
Rechtveerdigheit: Equité, iustice
Rechtzweer: Cousin germain.
Recke daermen yet an hanght: Vne perche.
Recken: Estendre.
Récoke: Ballochoire.
Reden diemen spreeckt: Oraison, vn parler.
Reden oft recht: Raison.
Redelic: Raisonnable.
Redelicken: Par raison *ou* raisonablement.
Redelicheit: Raison.
Redenen oft spreken: Parler, dire quelque chose, raisonner.
Reeden / bereeden oft reed maken: Apprester.
Reeften: Vn refectoire.
Reeken yet / langhen: Aduaindre.
Reep⁺ / cabel oft dicke coorde: Chable.

+ **Ré:** *f. rije*; K_{2,3} r i j e , [r i j g h e]. Radius, linea, [...] ordo, series, [...].

+ **Rechttafel oft dritsoor:** *dressoor* (doorgeh.); K_{2,3} d r e s s o o r [j . t r i t s o o r] Abacus, repositorium; t r i t s o o r . Abacus, repositorium, *gal. dressoir. thressoir, [ang. dressoure, dresser]*.

+ **Reep** *bon*; K_{2,3} r e e p . Circulus orbis: circulus ligneus, orbis viminalis. [*germ. reiff. sax. rep, repe: ang. rope*].

Reep van den tonnen oft houpel⁺: Serseau *ou* cercle.
Reessem enjuyns: Botte d'oignons.
Reeuwen: Garder et seruir ceulx qui ont la peste.
Reeuwer⁺: Vn home qui garde les gens de la peste pour argent.
Regael: Reagal.
Regghelinghe oft achter een: Tout de route *ou* tout de suyte.
Reghel: Reigle.
Reghelen yet: Reigler.

- + **Reep van den tonnen oft houpel**: *hoepel bon Circulis dolii*; K_{2,3} hoep, hoepe, hoepel. **fris. holl. fland**.... (K₂ hoep, hoepe, reep) *Circulis sive vinculum dolii*. [*ang.* houpe].
- + **Reeuwer**: *bon*; K_{2,3} reeuwer. Pollinctor, ...

- Reghelrecht:** A droit fil, *ou* tout droit.
Reghen: Pluye.
Reghenachtigh: Pluuieus.
Reghenbac: Cisterne.
Reghenboghe: L'arc du ciel.
Reghenen oft reinen: Plouuoir.
Reglette: Reiglette.
Reglen yet: Reigler.
Reke oft rote⁺: Vn renc.
Rekenbouck: Liure des comptes *ou* registre des comptes.
Rekencamer: Chambre des comptes.
Reken tvier: Couurir le feu.
Rekenen: Compter, calculer.
 → *Compter souuent fait longue amitié.*
Rekeninghe: Compte, calculation.
Rekentafel: Comptoir.
Rekepenningh: lecton, mereaul.
Relaes: Harangue.
Rel⁺ / clap: Babil, deuis.
Rellen⁺: laser, caqueter.
Rend / osse oft coe: Boeuf *ou* vache.
Rene oft reden: Raison.
Renne oft docke⁺: Muë.
Rennen oft loopen: Courir.
Rennen als melc oft bloed: Cailler, figer.
Rensel: Presure, du prennant.
Rensoen / verschat: Ranchon, rachat.
Rente: Rente.
Repe om tvlas te repen: Vne graphe à lin.
Restoor: Restitution.
Restoor doen oft wedergheuen: Rendre, retribuer, restituer.
Rewaerd vanden lande: Qui prend la garde du pais, estant lieutenant du prince, gouuerneur ou regent.
Reyen oft dansen: Danser.
Reygher voghel: Vn heron.
Reyken oft reeken: Auaindre.
Reyn / zuuer: Net, pur.
Reynen / z. reghenen: Plouuoir.
Reyse an reyse: Ric à ric.
Reyzen oft gaen: Cheminer.
Rezen oft beuen⁺: Trembler.

- + **Reke oft rote:** *j. ordo, series* (,) *bon*; K_{2,3} r e k e ... ordo, series. (Cf. noot op **Ré**).
 + **Rel:** *bon*; K_{2,3} rel. **fland.** Strepitus: et Garrulitas.
 + **Rellen:** *bon*; K_{2,3} r e l l e n , r a l l e n . Strepere, ...
 + **Renne oft docke:** *j. kevie*; K_{2,3} r e n n e , [v o g h e l - r e n n e . **fland.**] Cavea; [d o c k e . **fland.** *j. kevie , renne*]; *kevie*. Cavea, cors. [*germ. kefln, gal. cage: ital. gabbia*].
 + **Rezen oft beuen:** *gand* (doorgeh.); K_{2,3} r e s e n . **fland.** *j. beven*.

Ri.

Ricoorde: Laschet.

Ridder: Cheualier.

Ridderlic: Comme vn cheualier, cheualereux.

Ridderlicken: Cheualleusement.

Ridderschap: La noblesse d'un cheualier, cheualerie.

Riden te peerde: Aller à cheual, cheualcher.

Riden te waghē: Aller à chariot, charier.

Riden op de tonghe oft beclapt zijn: Venir sur la lebure de la langue.

Repen het vlasch .j. de bollekens aftrecken. Confringere: doorgeh. i. af-stroopen.

stringere; K_{2,3} reepen het vlas. Confringere linum: [... q.d. roopen];

afstroopen. Stringere, ...Reije. Chorea in longam seriem (doorgeh.); K_{2,3}

re ye, [rije]. Chorea in longam seriem, [...].

Ridere oft ruter te peerde: cheualcheur, qui est à cheual.
Rieck oft vorcke: Vne fourche *ou* fourchefiere à trois dens.
Ried: Roseau, canne.
Rieken: Flairer, sentir, odorer.
Riem oft gordel: Courroye *ou* ceinture.
 → *Du cuir d'aultruy fait on larges courroyes.*
Riem vanden schoe: Courroye.
Riem int schip: Vn auiron *ou* vne gasche.
 → *Bien ferons et bien dirons, Batteau va mal sans auirons.*
Riemen: Ramer, gascher, tirer à l'auiron.
Riemen een stad in Champaeingnen: Reims en Champagne.
Riemer: Celuy qui tire à l'auiron, qui gasche, gascheur.
Riester vanden plough⁺: Le triule.
Riet: Roseau.
Rietpijpe: Tuyau de canne.
Rietgars: Glageul de marais.
Rier / het manneken dat bewaert wert om de wijfkens te besprijnghen:
 Estalon, masle gardé pour couvrir les femelles.
Rifelen / wriuen: Frotter, enrifler.
Rifelen met teerlijnghen: Rifler aux dez.
Rigghe / b. rugghe: Dos.
Rij-bane: Trottoire.
Rijc en maghtigh: Riche, opulent, puissant.
Rijcdom: Richesse, cheuanche, opulence.
Rijchghel oft clampe: Tringle.
Rijckelicken: Richement, en grande abonda[n]ce, opulument.
Rijck maken: Enrichir.
Rijck werden: Deuenir riche.
Rijm: Gelée blanche.
Rijmen: Faire gelée blanche.
Rijn riuere: Le rhin.
Rijnsch wijn: Vin de rhin.
Rijngh: Aneau.
Rijnghen / temmen: Donter.
Rijp: Meur.
Rijp werden: Deuenir meur.
Rijs datmen eett: Du riz.
Rijshaut: Bois dequoy on fait les fagotz et bourees, *ou* menu bois.
Rijssel een stad in vlanderen: Lille.
Rike / z. rijc: Riche.
Rike: Regne *ou* royaulme.
Rimen: Faire gelée blanche.
Ripe: Meur.
Riuéren: Soulder *ou* riuier.
Riuere: Fleuee *ou* riuere.
Rizen / opheffen: Enleuer.
Rizen / dalen: Deualler.

+ **Riester vanden plough:** gand (doorgeh.); K_{2,3}riester, rijster. **fland.** Rulla; rijster, reyster, ploegh-schuerder. Rulla.

Ro.

Roc: Vn saye, sayon *ou* hoqueton.

Rochghe visch: Vne raye.

Rochghelere: Ralleur.

Rocghghelen: Raller.

Rocken vlas opden spinnerock: Mettre la filace sur la quenouille.

Rocke om spinnen die gheroct es: Quenouillee *ou* poupee de filace.

Roe: Vne verge.

Roeckeloos / z. rouckeloos: Inconsiderant.

Roemen / z. rommen: Vanter.

Roep / z. roup: Cry.

Rijs, fascis virgarum sive (vir doorgeh.) tenuiorum lignorum brug.; K_{2,3} rijs.

Virgulta, sarmenta, ramalia: [fascis virgarum sive lignorum tenuiorum].

Roer an tship: Le gouuernal d'vne nauiere.
Roeren: Remuër.
Roervijnke / plarere: Caqueteur, hargneur.
Roest an tizer: Rouillure.
Roest / hinnecot: Gelinier *ou* juchoir.
Roesten oft te roeste gaen: Gesir.
Roesten oft beroesten: Enrouiller.
Roet: Suif.
Roeyen tship / z. riemen: Gascher.
Roeyer daermen tship mede roeyt: Vne flette *ou* auiron.
Roeykin / gherdekin / pertskin: Petite perchette *ou* gaule.
Roffiaen: Ruffien.
Rogghe: Seigle.
Roitse / steenbergh: Vne roche *ou* rochier.
Roke: Odeur, senteur, flaireur.
Rokelen tvier⁺: Remuer le feu.
Rokelstock: Vne patrouille, rouable *ou* fourgon.
Rolle: Vne rulle *ou* roulette.
Rollebane: leu de courte boule.
Rolleken van gheschrifte: Roulet.
Rollen: Rouller.
Rollen met der bolle: Bouler.
Rom: Vantement.
ic en zeghs tot gheenen romme: le ne le dy pas pour m'en vanter.
Rommen: Vanter.
Rommer: Vanteur.
Rommijnghe: Va[n]terie, jactance *ou* vantance.
Rompel int aenzichte: Ride.
Rompelen: Rider *ou* froncer.
Roncken in den slaep: Ronfler.
Roncken als de duuen: Roucouler.
Rond: Rond.
ij. mijlen int Ronde: Deux lieu à l'enuiron.
Rondheit: Rondeur.
Rondelicken: A la rondeur, à la grosse mode *ou* rondement.
Ronden oft rond maken: Arrondir.
Rondomme: Tout au tour, tout en tour, tout à lentour *ou* entour.
Rond parck: Vn cercle.
Ronce een stad: Renay.
Ronselen / manghelen: Changer.
Roock: Fumee.
Roock oft domp: Vapeur.
Roockachtigh: Fumeus.
Roocken: Fumer.
Root: Rouge.
Roodachtigh: Rougeatre, roux, rousselet.
Roode eerde: Croye rouge.
Rooden wijn: Du vin vermeil.
 → *Boy du vermeil tu y gaigneras la teincture.*
Rood melisoen: La cagasangue.

+ **Rokelen tvier:** *bon* (doorgeh.); K_{2,3} rokelen het vier. **fland.** j. raeckelen.

Roodiongh / dat de ionghe kinders hebben: La petite rougeole.

Roof / buut: Depouille, butin, pillage.

hy zou eenen Roof voor de helle halen: Il iroit en enfer l'espee au point.

Room: Creime de laict.

Roome een stad: Rome.

Roon oft roden eenen bosch: Arracher vn bois.

Rooroe oft souverein: Preuost des marechaux.

Roosboom: Vn rosier.

Roose / blomme: Rose.

Rosemarijn cruud: Du rosmarin.

- Roose / verwe:** De la rosette.
Roost / ghebrad: Du rosty.
Roosten / braden: Rostir.
Rooster: Vn gril.
Root / b. rood: Rouge.
Roote⁺ daermen in roott: Rouissoir.
Rooten⁺ het vlas ofte kemp: Rouir le lin.
Rootse: Vne roche *ou* rochier.
Roouen: Piller, despouiller, voler *ou* destrousser.
Roouer: Pilleur, destrousseur, brigand.
Rooze .z. roose: Vne rose.
 → *Si ce sont roses, elles flouriront. Si ce sont espines, elles poindront.*
Ros⁺ z. peerd: Cheual *ou* ronssin.
Roste⁺: Roux *ou* rougeastre.
 → *Homme roux et femme barbuë, de quatre lieuës loing les saluë.*
Rosbaer: Lictiere *ou* coche.
Roscam: Estrille.
Roscammen: Estriller.
Rosteye: Vne [r]ostée.
Rot oft vort: Pourry.
Rotknechten: Chambree de dix homes de guerre.
Rotmeester: Chef de chambre des bendes.
Rote oft reke: Vn renc.
Rote hauden yemande: Tenir coup à quelcun.
Rotelen: Faire bruit en remuant *ou* en hochant quelque chose.
Rotelspaen⁺: Crecerelle.
Rotheit oft vor[t]heit: Pourriture.
Rotmeester: Disainier.
Rotten oft vorten: Se pourir.
Rotse oft rootse: Vne roche.
Rouf van den schepe: La poupe de la nef.
Roukeloos: Aduentureus, *ou* nonchalant.
Roukeloosheit: Nonchalance.
Roumen / z. rommen: Vanter.
Roup: Cry.
Roup der schiplieden: L'enhortement des mariniers.
Roup int haer⁺: Le mot du guet.
Roupen: Crier.
Roupinghe oft ghetier: Crieë, criement *ou* huee.
Rouper / crischer: Crieur.
Rouper⁺ oft craghe: Gosier *ou* cropion.

- + **Roote:** *pal* (? , uitgewischt) *fossa in qua linum maceratur. Piscina*; K_{2,3} rotte , rootte .
 Fossa in qua linum maceratur: [piscina. *Columel*].
 + **Rooten:** *macerare*; K_{2,3} rotten oft rootten het vlasch . Macerare linum, [...].
 + **Ros:** K_{2,3} ros . **germ. sax. sicamb.** (.j. peerd) Equus, caballus [...]
 + **Roste:** **fland.** *bon Rufus*; K_{2,3} roste . **fland.** .j. ros , ros ch . Ruffus.
 + **Rotelspaen:** *Rotel. Crepitaculum. fland.*; K_{2,3} rotel-spaen . **fland.** (.j. kleppe ,
 klep-spaen) . Crepitaculum; [rotel . **fland.** .j. raetel . Crepitaculum].
 + **Roup int haer:** *bon*; K₃ roep . **fland.** .j. lose . Tessera: symbolum bellicum.
 + **Rouper:** *bon*; K_{2,3} roeper , strote . Trachea, ...

Roupinghe: Criëment.

Rouwaensch: Couleur d'orenge *ou* de belette.

Rouwaerd / z. rewaerd: Lieutenant de quelque prince, gouverneur *ou* regent.

Rouwanen een stad in vranckerijc: La ville de Rouan.

Roue⁺ van eenigh zeer: La croute *ou* escare de quelque rongne.

Rouer / b. rouer: Brigand.

Roze / b. roose: Rose.

Rozijn: Du raisin.

Rozijn top: Cabbas de raisin.

+ **Roue:** verb. tot 'roeve', *bon*; K₃ rove .j. roef. Rapum; K_{2,3} roeve .j. roef. Rapum.

Ru.

- Ru om tasten:** Rude à manier.
Rueke: Odeur.
Ruem of snof: Le rume.
Rueze: Vn geant.
Rugghe vanden mensche: Le dos.
Rugghe / coorn / b. rogghe: Seigle.
Rugghe been⁺: L'eschine du dos.
Rumen⁺ oft ydelen: Vuider.
Rumen eenen boom oft bosch vanden haute oft de telgheren weeren ende afsnoeyen: Esbrancher *ou* essarter vn arbre.
Rumen van schulden: Faire banqueroute.
Rumpel / z. rompel: Ride.
Rupse wt der kele: Vne route.
Rupsem / worm: Chenille.
Rupsemen wt der kele: Router.
Rupsemijnghe: Routement.
Ruschen⁺: Faire bruit.
Rusch van eerde: Mote de terre *ou* glason.
Ruschen ghelijc de bien: Faire bruit comme mouches à miel.
Ruspe / b. rupsem: Chenille.
Ruste: Repos.
Rusten: Reposer.
in Rusten zijn: Estre en repos ou à requoy.
Rustijnghe oft ommegaende ghetughe: Hallecret.
Rute cruud: De la ru[è].
Rute van een ghelaesveinster oft andere: Lesange.
Ruten⁺ / quelen: Degoiser.
Ruter / hoorloghs man: Gensdarme.
Ruter / frayaerd: Galand.
Ruterlicken / clouckelicken: Vaillamment.
Ruterlicken / mildelic: Liberalement.
Ruud: Rude.
Ruum / idel: Vuide.
Ruumte: Place Vuide.
Ruun: Cheual ongre.
Ruut oft ru: Rude.
Ruvoette duue: Coulon pattu.
Ruwen / wollen laken: Lainer.
Ruyerich peerd: Cheual grappeux.
Rysers groen ghelouuert: Ramee verde.

+ **Rugghe been:** *Spina dorsis*; K_{2,3} r u g - b e e n . Spina dorsis. [*ang. ridge bone*].

+ **Rumen:** *frondare etc* (doorgeh.) *etc.*; K_{2,3} r u y m e n . Frondare, ...

+ **Ruschen:** *j. ruyschen*; K_{2,3} r u y s c h e n . Bombilare, ...

+ **Ruten:** *j. schetteren (.) modulari*; K_{2,3} r u y t e n . **fland.** Garrire more avium, modulari; *schetteren ...* [Garrire, ...], (modulari).

[S]

Sa.

SAcrament: Le saint sacrement.

Saelge⁺: Saulge.

Saelgebucht: Vne troupe de saulge.

Saerge vanden bedde: Couverture du lict.

Saey: Sarge.

Saeyweuer: Tiserant de sarge *ou* Sayteur.

Saffraen: Du saffran.

Sala: Salade à manger.

Salade / stalen huue: Salade, bonet de fer.

Sanckelen *oft* **suckelen:** Chanceller *ou* chopper.

Sanse⁺ *oft* **bedidinghe:** Accroissement, bonheur *ou* prospérité.

Santuarië: Reuestiere *ou* reuestaire.

Sat / b. zat: Saoul.

+ **Saelge:** *bon .j. savie*; K_{2,3} saelgie, [salie]. **vetus. fland.** [fris. hol.] .j. savie. Salvia; savie. Salvia, [*ger. salbey. gal. saulge* ...].

+ **Sanse:** *bon*; K_{2,3} sanse. **fland.** .j. deghe. Augmentum, prosperitas.

Saterdagh: Samedy.
Satre⁺ *oft brief:* Chatre *ou* vnes lettres.
Satreus: Chartreus.
Sauce: De la saulse.
Saud / saudie *oft scrijghsloon:* Soulte et gaiges des gens de guerre.
Saudie *oft saud:* Soulte.
Sauderen: Soulder.
Saudure: Souldure.
Sausse: Saulce.
Saussier: Vne saulciere *ou* Saulseron.
Saut *oft saudye:* Soulte.
Saut om zauten / b. zaut: Du sel.
Sauwenier⁺ / **landsknecht** *oft krijghsman:* Souldart *ou* gendarme.
Sauwenier in garnisoene liggende: Morte-paye.
Say: Sarge.

Scha.

Scha: Dommage.
Schacht van iaueline oft pike: Vn fust.
Schade: Dam *ou* dommage.
Schadelic: Dommageable.
Schadeloos: Sans dommage, qui n'encourt point de dommage, indempne *ou* exempt de dommage, indemne *ou* desdommagé.
Schadeloosheit: Indemnité.
Schaden *oft hinderen:* Nuyre, greuer, endommager *ou* porter dommage.
Schaduwe: Ombre.
Schaduweachtigh: Vmbrageus.
Schaduwe maken: Faire ombre, ombrager.
Schaere *oft schare:* Forces, ciseaux.
Schaeren met der schare: Tondre *ou* tonser.
Schaeren met den scherze: Raire.
Schaerhaer: Bourres *ou* tondisses.
Schaeringhe / plottinghe *oft ontvrominghe:* Despouille.
Schaermen: Escrimer, iouër de l'espee, exercer le ieu de l'espee *ou* de lescime.
Schaermer: Escrimeur, ioueur de l'espee.
Scherp: Agu, trenchant, affilé, poinctu.
Schaerpe *oft snidende wapen:* Guisarmes.
Schaerphey: Le trenchant, la poincte, le piquant, le taillant.
Schaerp van smake *oft bitter:* Aigre.
Schaerpen: Aguiser, faire trencher, affiler, faire agu.
Schaerpelicken: Aigrement, vehementement, rigoureusement
Schaerpwetten: Affiler.
Schaers: Rasoir.

+ **Satre:** *bon scripta in membrana*; K_{2,3}[satre .j. sartre]; sartre (satre) Charta: scripta in membrana: instrumentum: diploma. *gal. chartret. ang. chartre.*

+ **Sauwenier:** *soudenier*; K_{2,3} soudaet, soldaet (die twee afzonderlijk artikel in K₂), soudenaer, soudenier, soldenaer. Miles aerarius, [...].

Schaeteren ghelijc eenen voghel: Degoiser comme vn oiseau.

Schaeruen: Hacher, minser.

Schaeck oft schaecspel: leu des eschetz.

Schaeckteeken: Eschec.

Schaelge: Ardoise.

Schaelge decker: Couureur d'ardoises.

Schaemte: Honte *ou* vergoingne.

Schaemdecseis: Ceintures larges pour couvrir la nudité ou partie honteuse.

Schaemschoens: hy heeft zijn Schaemschoens wt ghedaen / oft / hij heeft het hoofd doer tgorreel ghesteken: *dats te zegghen / zijn schaemte*

verloren: Il ha passé la porte Baude. Il ha passé le pont Gornet, il ha ses hontes buës. Il n'ha non plus de honte qu'vne truye qui emporte son leuain.

Schaemteloos: Eshonté.

Schaemteloosheit: Eshontement.

Schaen oft schaden: Endommager.

Schaep: Vne brebis.

Schaepherder: Pasteur *ou* bergier.

Schaeplepel⁺ oft schaepschuppe: Vne houlette.

Schaepluus: Louette.

Schaepscoye: Estable des brebis.

Schaepzieckte: Clauelee.

Schaerden in een mes: Des dens en vn couteau.

Schaerlaken: Escarlatte.

Schaers / z. schaers.

Schaers [,] vinnich oft vernepenlicken: Escharsement, chissement.

Schaetse⁺: Eschasse.

Schaey / z. schaede: Dommage.

Schaeye / z. Schauwe: Ombre.

Schaffen⁺ niewers op: Ne se souliciër *ou* chaloir de rien.

hy Schaft goe daghen: Il se donne du bon temps.

Schaken: louër des eschez.

Schaker / moordenaere: Meurtrier.

Schakieren yet: Bigarrer.

Schalck: Fin, ingenieus, astut, caut *ou* cauteleus.

Schalckaerd: Vn fin home, vn fin galland.

tes een groot Schalckaerd: Il est plus double qu'vn oignon.

Schalckeliken: Finement, cauteleusement.

Schalckheit: Finesse *ou* cautelle.

Schalckernie: Cautele *ou* finesse.

Schale daermen wt drijnt: Tasse à boire.

Schale van eender weegschale: Le bassin d'vne ballance.

Schalloenge / siboole: Siboule, eschalotte.

Schalmeye: Vn haultbois.

Schalmeyer: Vn ioueur de haultbois.

Schamel / arm: Poure.

Schamel / bloode: Couard *ou* peu hardy.

Schamelheit oft blootheit: Couärdise, lascheté.

Schamelheit oft de schamelleden: Les parties honteuses.

Schamelicken: PUREMENT.

Schamen hem: Se hontir, auoir honte *ou* estre honteux.

Schamffelen⁺ / scheef oft wt den weghe gaen: Se gaucher.

Schamp oft schimp: Broquard.

Schampen oft schimpen: Broquarder.

+ **Schaeplepel:** *bon*; K_{2,3} *schaeps-lepel*. **fland.** Pedum, (agolum).

+ **Schaetse:** *bon*; K_{2,3} *schaetse*. **fland.** Grallae. [*vulgò scacae, gal. echasses, ...*].

+ **Schaffen:** **fland.** *niet schaffen. Negligere; curare .j. animadvertere*; K_{2,3} *schaffen* **germ. sax. sicamb. [holl.] ...**, [*curare, ang. chaffer*].

+ **Schamffelen .j. schampen** (uitgewischt); .j. *schampelen*; K_{2,3} *schamffelen .j. schampelen*.

Schamper *oft* **schimper**: Broquardeur.

Schande / **schoffierigheid**: Honte, confusion.

Schandelicken / **schoffierelicken**: Avec honte et confusion.

- Schande an doen:** Faire honteux, rendre confus.
- Schanscorf:** Mandé *ou* claye d'osier remplie de terre, de quoy on fait des rempartz.
- Schapperlijng^h / snyelijng^h yewers af:** Coupure.
- Schapperlinghen van lakene:** Des loquettes.
- Schakra:** Armoire à mettre viande.
- Schare:** Forces.
- Schare volx:** Multitude de gents, vne troupe, vne tourbe, vne assamblee de gents.
- Scharmeye / b. schalmeië:** Vn haultbois.
- Scharmutsen:** Escarmoucher.
- Scharmutsinghe:** Vne escarmouche.
- Schat:** Vn thesor *ou* thresor, richesse cachee.
- Schat vergaderen:** Thesaurizer, amasser vn thresor.
- Schatbewaerder:** Thesorier.
- Schatten / dijncken / meenen:** Penser, cuider.
- Schatten oft verschatten:** Encharger, par impostz, gabelles *ou* assietes.
- Schatten / prizen de wërde:** Estimer.
- Schatter / prizer:** Estimateur, prizeur.
- Schattighe oft prisie van goede:** Estimation.
- Schattijnghe / zettinghe / tol / tribuut / kelgeote:** Taille, tribut, gabelle, maltote, peage, vinage, hault passage, impost.
- Schauaut oft schauot:** Eschafault.
- Schauberd^h oft scherm:** Escramaire.
- Schauotteren:** Piloriër, eschafauder.
- Schaude / z. schauwe:** Ombre.
- Schauder:** Espaule.
- Schauderblat:** Espauliere.
- Schaut / schout oft baillu:** Bally, preuost *ou* lieutenant criminel.
- Schautorre oft wachtorre in een stad:** Belfroy *ou* belfort.
- Schauwe oft schaeye:** Ombre.
- Schauwe / caue:** Cheminee.
- Schauwen / z. aenschauwen:** Regarder.
- Schauwen een peere int vier:** Gresir.
- Schauwen int heet water:** Plonger *ou* bouter dedens l'eauë chaulde pour oster les plumes *ou* poil de quelque beste, Eschaulder.
- Schauer / z. schauder:** Espaule.
- Schae:** Rabot *ou* doloire.
- Schauen:** Rabotter.
- Schaelijnghen:** Rabotures.
- Schavot / stellage oft stellinghe:** Eschafault.
- Schavotteren[,] op een caeck zetten / pellarinizéren:** Mettre à leschelle *ou* mitrer, infamer publiquement, pilorier.

+ **Schapperlijng^h:** *bon* (doorgeh.); K₃ schapperlinck. **fland.** .j. snipperling^h, snijdeling^h.

+ **Schauberd:** *dorsuale*; K₃ schoud-berd. **fland.** .j. schutsel Pluteus foci; schutsel .j. scherm-berd, scherm. Pluteus; scherm. **hol.** Pluteus

Sche.

Scheeꝝ oft scheeꝝde: Vne gaine *ou* foureau.

Scheeden / deelen: Departir, separer.

Scheeden d'een van dander: S'entrediuiser, se diuiser l'vn d'auec l'autre, se separer ou desassembler.

Scheeden van yet / verlaten: Abandonner: quicter.

Scheedinghe van huwelicke: Diuortion, separation de mariage.

Scheef / scheluwe: Cambre.

Scheel oft deksel van eender cupe: Le couuercle d'vn cuuier.

Schee int haer op der vrouwen hooft: La creste des cheueux des femmes.

Scheel oft losch: Bigle.

Scheelingh / stringhe oft stick garens: Escheueau de fil.

Scheffel oft brocke: Lopin.

Scheffelen: Rompre par lopins.

Schelte / riuere: L'escauld.

Schelden / kiuen: Estriuer.

Schelf oft hoydelt⁺: Fenil.

Schelfer: Lopin.

Schelferijnghe vanden hoofde: Les excrements ou son de la teste.

Schelle van appels oft ander freut: Pelure.

Schelle / cloxkin: Clochette.

Schellem oft booswicht: Meschant.

Schelmerye oft schelmstick: Meschanceté.

Schellen eenen appel oft yet el: Oster la pelure *ou* peler.

Schellijnckin ghelde: Six dousins, *ou* patartz, vn sould de gros.

Schelp oft schulpe: Coquille, escaille *ou* cocque.

Schelpen vanden visch doen: Escailler vn poisson.

Schelvisch: Esclefin.

Schémelen oft schémelooghen⁺: Belluër, estre esblouy *ou* blouïr.

Schemelijnghe der ooghen: Esblouissement.

Schemijnckel⁺: Singe.

Schemmel: Moisissure.

Schemmelen: Se moisir, rancir *ou* flestrir.

Schemmeligh: Moisy, rancy.

Schenden oft bederuen: Gaster.

Schenden oft schoffieren: Violer.

Schendevente: Forfanteur.

Schéne an tbeen: La greue de la iambe.

Schéne daermen scheen af maect: Eclisse.

Schénen hoed die groot es tseghen de sonne⁺: Vn grand chapeau contre le hasle du soleil, vne chapeline.

Schenken / gheuen: Donner.

Schenken: Verser.

Schepen oft schepene / wethauder: Vn Escheuin.

Schependom oft vryicheit van eender stad: Banlieu.

Schepenhuus: Hostel de la ville.

Scheppen / maken: Former, creer.

+ **Schelf oft hoydelt:** *meta* (doorgeh.); K_{2,3} s c h e l f , h i l d e ..., meta foeni aut frumenti, [...]; hoy-delte. **fland.** Foenile.

+ **Schémelen oft schémelooghen:** *Caligare* (doorgeh.); K_{2,3} s c h e m e l e n , s c h e m e r e n . Caligare; s c h e m e l - o o g h e n . Caligare.

+ **Schemijnckel:** *bon* (doorgeh.); K_{2,3} s c h e m i n c k e l . **fland. zeland.** Simius, simia.

+ **Schénen hoed:** *bon .j. stroyen hoed* (doorgeh.); K_{2,3} s c h e e n e , s c h e n e . **vetus.** j. s c h e m e . Schema, umbraculum, tegmen umbraculi; [s t r o y e n h o e d . Umbella, ...].

Scheppen met eenen lepel: Prendre d'une cuiliere.
Scheppen wt met yet: Creër.

Schepper⁺ / cleermaker: Cousturier.
Schepper⁺ / maker: Createur.
Scheppijnghe / makijnghe: Creation, formation.
Schepsel dat van niet ghemaect es: Creature.
Schepsel oft maecksel yewers af: Forme ou façon.
Scherde / schré oft stap: Vn pas.
Scherden / schriden oft stappen: Faire des pas.
Scherm: Escramaire.
Scherp / b. Schaerp: Agu.
Scheruen / b. schaeruen: Hacher.
Schéte: Vn pet.
Scheten laten: Petter.
Schéue / brocke⁺: Lopin.
een enjuun schéue: Vne rouëlle d'oignon.
Schéuen / z. schaeruen: Hacher menu.

Schi.

Schic: Chose duisante, droictement ou iuste à point.
Schicht⁺: Dard.
Schicken oft zijn schick maken: Faire son compte.
Schicken / voughen oft passen: loindre, penser *ou* venir à point.
Schicken / in ordonantie stellen: Arranger.
Schiden / clieuen: Fendre.
Schieloos: Imprudent, temeraire, inconstant, tantost.
Schier⁺ / rechtevoord: Incontinent.
Schier⁺ / bicans: Presque, à peu pres.
Schier⁺ ofte morghen: Huy ou demain.
Schiere wiere: En desarroy, desordre, desroy, sans ordre ou pesle mesle, desassemblé.
Schieten: Tirer, jeter des flesches.
Schieten den eenen baut naer den anderen: lecter la manche apres la coignee.
Schietter / oft bouckworm: Ver qui ronge les liures, cloporte.
Schietter oft schotter met den boghe: Archer.
Schietlap: Gardebras.
Schietspoele van weuers: Nauette.
Schijn van zine oft schijn zonder zijn: Semblant *ou* faulx semblant.

+ **Schepper:** *bon* (doorgeh.); K_{2,3} schepper. **fland.** j. kleeer-maecker; kleeer-maecker. Sartor...
 + **Schepper:** *bon* (doorgeh.); K_{2,3} schepper. **fland.** j. kleeer-maecker; kleeer-maecker. Sartor...
Schetteren. modulari; K_{2,3} schetteren ... (cf. supra: ruten).
 + **Schéue, brocke:** *gand* j. schijve; K_{2,3} scheve. **fland.** j. schijve, scherf.
 + **Schicht:** *bon* (doorgeh.); K_{2,3} schicht. **fland.** Jaculum, ...
 + **Schier:** *Cito, statim; K_{2,3} schier [...]* Cito, ... statim, ...
 + **Schier:** *Cito, statim; K_{2,3} schier [...]* Cito, ... statim, ...
 + *Cito, statim; K_{2,3} schier [...]* Cito, ... statim, ...

Schijn / verschininghe / vertoogh *oft* openbaringhe: Apparition *ou* apparence.
Schijnckel⁺ vanden rende diemen smoort om eten: Simier.
Schijncken yewers in: Verser.
Schijncken / gheuen: Donner, faire don, offre.
Schijnsel *oft* claerheit: Lueur *ou* clerté.
onder tschijnsel van goeder trouwen: Soubz ombre de bonne foy.
Schild: Escu, escusson.
Schildcnape *oft* schildcnecht: Vn escuyer.
Schilder: Peintre.
Schilderen: Peindre.
Schilderië: Peinture.
Schetteren. modulari; K_{2,3} schetteren ... (cf. supra: ruten).

+ **Schijnckel:** *tibia; K_{2,3} schenckel ...*, constans tibia ac sura [...].

Schildpadde: Tortuë.
Schillen: Estre different, ne ressembler point, differer.
Schimp / z. schamp: Broquard.
Schimpen: Broquarder.
Schinen / lichten: Luyre.
de sonne Schijnt: Le soleil luyt.
Schinen ende niet zijn: Ressembler, mais n'estre pas semblable.
Schip: Bateau, naif *ou* nauiere.
 → *Grande nef veult grande eauë.*
 → *Grande nef, grand soulcy.*
Schipman off schipper: Nautonnier, marinier, battelier *ou* nauieur.
Schipmast: Le mas.
Schipper: Battelier.
Schiplast off schipvracht: Battelage.
Schite⁺ / cacketorie: La foire, flux de ventre.
Schiten / cacken: Chiër.
Schiten / scheten laten: Petter.
Schiue van den pot⁺: Couueleque.
Schiue int verkeerberd: Tablette.

Scho.

Schobben⁺: Gratingner.
Schockelgeoen: Soubcroion.
Schoe: Soulier.
Schoe met tuten: Soulier à cornes.
Schoeghespe / z. ghespe: Boucle.
Schoe van pēden / coeyen oft vērkins: Chausson.
Schoelap: Sauatte.
 → *Iamais ne fut si beau soulier Qui ne deuinst laide sauatte.*
Schoelapper: Sautier *ou* bobelineur.
Schoeyen off schoenen an doen: Chausser des souliers.
Schoens wt doen: Deschausser.
Schoemaker: Corduannier *ou* cordonier.
Schoeriem: La couroye du soulier.
 → *Du cuyr d'autruy taill'on large couroye.*
Schof⁺ vanden tritsoore: Tiroir.

- + **Schite:** *Schitte van beesten* **fland.** .j. mes, dreck (doorgeh.); K_{2,3} s c h i t t e . [**holl. fris. flandr.**] *Foria, stercus liquidum:* ...
- + **Schiue van den pot:** *operculum;* K_{2,3} s c h i j v e . Orbis, discus, ...
- + **Schobben:** .j. *schabben* (doorgeh.); K_{2,3} s c h o b b e n , [s c h a b b e n , s c r a b b e n] , [j. s c h r o b b e n] . Scalpere; s c h a b b e n [j.] s c r a b b e n , s c h o b b e n . Scabere, scalpere, radere. [et Convitarii].
- + **Schof:** *theca quae extrahitur;* K_{2,3} s c h o f . j. s c h u y f - l a e d e (dit woordt ontbr.) *Capsa trusatilis, capsula pendula; s c h u y f - l a e y e . Capsella trusatilis,*

Schof⁺ oft hecken an poorten van steden: La herse *ou* le gril de la porte d'une ville.

Schoffieren / te schande maken: Violer, corrompre.

Schoffieren een maeghd: Despuceler vne vierge.

Schole: Escolle.

Schole vlieden: Faire la huette.

Scholier: Escolier.

Scholcke van steene ende moortel tsamen van eenen muur diemen afbreeckt: Plstras.

Schommelcock oft vuulcock: Tournebroche.

Schobbe .j. schabbe scabies (doorgeh); K_{2,3} s c h o b b e , s c h a b b e .

Scabies.Schobben .j. schabbeeuwen (doorgeh); K_{2,3} s c h a b b e e u w e n ,

s c h o b b e n , Proscindere famam alicujus, ...*Schoen etiamsi de calceis dicatur,*

est tamen generalius vt handtschoen; (hieronder naast: schoelapper) .j. *theca;*

K_{2,3} h a n d - s c h o e n . Chirotheca, manica.

+ **Schof:** *theca quae extrahitur*; K_{2,3} s c h o f .j. s c h u y f - l a e d e (dit woordt ontbr.) Capsa trusatilis, capsula pendula; s c h u y f - l a e y e . Capsella trusatilis,

- Schoof coorens:** Vne gerbe de blé.
Schoofland: Terre à terrage.
Schoolaken⁺ /ammelaken: Nappe.
Schoolkind: Escolier.
Schoolmeester: Maistre d'escolle.
Schoon / gent: Bel *ou* beau.
tes Schoon dach: Il fait grand iour.
op alzo Schoone: A rendre la pareille.
Schoonkins: Bellement, doucement.
Schoon maken: Esmonder.
Schoore diemen yewers onder stelt: Estaye *ou* estanson.
Schooren: Estayer, estansonner.
Schoorsteen⁺ daer die potten teghen hanghen ouer tvier: Contrecoeur *ou* contremur.
Schoot: Giron, sein.
Schootcleed: Tablier, deuantier.
Schoppe oft schuppe: Besche, houé.
Schorfde: Roigneux.
Schorfdicheit die zweerdt: Rongne boutonante.
Schorre⁺ / onbecaem steen: Moilon, Escaillure de pierres.
Schorse vanden boome: Escorse.
Schorsen / opschorssen: Trousser.
Schorshaeck: Agraphe *ou* agrappe.
Schorsse diemen voren schorst: Deuantier.
Schosse: Ecorse.
Schossen / brassen: Gaudir.
Schote diemen schiet: Vn traict *ou* coup.
 → *Beau coup ne tuë pas l'oiseau.*
Schotel: Escuelle.
Schoteldouck: Lauette.
Schotelwasscher oft vuulcocxkin: Marmiton *ou* tournebroche.
Schotland: Le pays d'Escosse.
Schotslaken: Drap d'Escosse.
Schotte oft schotman: Escossois.
Schotter⁺ oft schieter: Archer.
Schottershof vanden handboghe: La court des archers.
Schottershof vanden cruusboghe: La court des arbalestriers.
Schou oft schu dat men inde ackers steld om de voghels te verschuwen:
 Vn espouental.
Schouden / z. schauwen: Plonger ou bouter dedens l'eaue chaulde,
 eschaulder.
Schouder / z. schauder: Espaule.
Schout⁺: Bailly.

- + **Schoolaken:** *bon .j. schoon-laecken* (doorgeh.); K_{2,3} *schoon-laecken .flan. .j. amme-laecken. Mappa, ...*
 + **Schoorsteen:** *quia est tamquam fulcrum et fustentaculum ollarum* (doorgeh.); K_{2,3} *schoor-steen, (schooren-steen). Caminus, ...: fulcrum sive sustentaculum (ollarum) camini ...*
 + **Schorre:** *schorre*; K_{2,3} *schorre, schore. Ruptura, ...: scissura lapidum ...*
 + **Schotter:** *bon* (doorgeh.) *.j. schutter*; K_{2,3} *schotter .fland. .j. schutter.*
 + **Schout:** *bon*; K_{2,3} *schoudt, (schouwt). hol. fland. .j. schoudt-heet. Praetor.*

Schouue an den tabbaerd: Le rebras.

Schr.

Schrabbe of [t] **gabbe int aenzichte:** Balafre.

Schrabben / crabben: Grater.

Schrabber: Vn rateloir.

Schorte-kleed **fland brug.** .j. *veurschoot* (doorgeh.); K_{2,3} *schorte-kleed*.

fland. hol. .j. *veur-schoot*. Praecinctorium,...

Schrage: Treteau, best *ou* embasement.
Schranssen⁺ *oft* **smaeren:** Bauffrer.
Schranssen⁺ *oft* **schransmande / z. schrans corf.**
Schraperigh: Rassis.
Schrapa: Armaire.
Schrede: Vn pas.
 → *Pas à pas on vient à Rome.*
Schreeuwen / spuwen / groote cladden: Cracher.
Schreeuwen ghelick de cranen: Gruir.
Schrépen⁺: Ratisser.
Schreyen / weenen: Pleurer *ou* plourer, larmoyer, jecter larmes, braire.
Schrickeliaer: Bisexte.
Schricken *oft* **schrijden:** Marcher, faire des pas, enjamber.
Schriftoris: Vn escritoire.
Schrifture: Escription.
Schriftgheleerde: Scribe.
Schrijfcamer / studoor: Comptoir, estude.
Schrijftafel van schaelgen / wasse / oft parkement: Tablette à escrire.
Schrijnwerker: Ecrivain *ou* menuisier.
Schrine: Ecrin, cofre *ou* cabinet.
Schriuer *oft* **schriueyn:** Escripuaire.
Schrobben *oft* **crauwen:** Grater *ou* galler.
Schrobben *oft* **reeuwen:** Garder les gentz de la peste.
Schrobber / reeuwer: Home qui garde les gentz de la peste.
Schrommen / z. afgrizen: Abhorrer, abominer.
Schrooden: Rongner.
Schroolijgh datmen afcort: Rongneure.
Schouue *oft* **vijstanghe:** Estoc.
Schrupel: Remors de conscience.

Schu.

Schu⁺ / **vliea[c]htigh:** Fuyart, fuyant.
Schu datmen opde boomen stelt om de voghels te veriaghen: Espouental
ou espouantaire.
Schu, wild⁺: Sauvage.
Schudde / bedelaer *oft* **broodbidder:** Brimbeur.
Schudden *oft* **lutsen:** Escouër *ou* secouër.
 → *Si tu as honte à dire ouy, Escous la teste, et fais ainsi.*
Schudden het hooft: Crouler la teste.
Schuere: Rompure, ruption, rompement, fraction, fracture.

- + **Schranssen:** *epulari*, (doorgehaald); K_{2,3}schra n t s e n . Frangere ... Mandere ... Popinari, heluari.
- + **Schranssen:** *epulari*, (doorgehaald); K_{2,3}schra n t s e n . Frangere ... Mandere ... Popinari, heluari.
- + **Schrépen:** *radere* (,) **fland** (doorgeh.); K_{2,3}schre p e n . **fland**. Radere.
- + **Schu** *fugiens* (doorgeh.); K_{2,3}schou w . Agrestis ... Fugiens.
- + **Schu, wild:** *Agrestis* (zie vorig woord).

Schueren in stix: Deschirer.

Schueren oft schuren: Escurer.

Schuete: Traict d'arc.

Schuete hauden int gaen: Moderer ses pas et son erre.

Schufelijnggh: Sifflet.

Schuld diemen my schuldich es: Ma debte *ou* redevuance.

Schuld die ic schuldich ben: Mon deu.

ten es mijn Schult niet: le n'en peu mais.

Schuld / onbedachte faute: Culppe.

Schuldenere: Debteur.

Schuldich zijn: Devoir, ou estre redeuable.
Schulen⁺ yewers onder: Se mettre au sec.
Schulen⁺ / zwimelen / bicans in slape zijn: Chommer, applommer.
Schume: Escume.
Schumen: Escumer.
Schumer oft tailioorlecker: Escornifleur *ou* happelopin.
Schuppe oft spa: Houë *ou* besche.
Schure daer men in descht: Granche *ou* grange.
Schuren / wriuen: Frotter, escurer.
Schurfde: Rongneux, teigneux.
Schurfdheit: Rongne, teigne.
Schurpen: Fendre.
Schursse: Escorche.
Schushaec: Vn agraphe.
Schusse oft voorschoet: Tablier *ou* deuantier.
Schutsel, afschutsel: Closture, cloison.
Schutten eenighe beesten: Prendre *ou* emprisonner quelques bestes.
Schutter / z. schotter: Archer.
Schuttershof: La court des archers.
Schute / boot: Nasselle, bachot, esquif.
Schuumbecken / quilen: Escumer.
Schuurlatte: Esclat à guyser.
Schuuft oft schietcuete: Vn guiffier.
Schuuftkin oft cleen scheepken: Bariquelle.
Schuwen oft vlieden: Fuyr *ou* euter.

Se.

Nota: **S. voor e.i.o.u. die ghy hier niet en vindt / zouct die in Z.**
Seboole: Siboule.
Séderboom: Vn sedre.
Séghen oft téghen: Contre *ou* à lencontre.
Seghen gaen: Venir contre le coeur.
Selle oft slaepcamer: Chambre à dormir.
Sermoen: Sermon.
Shertoghenbossche een stad: La ville de Boisleduc.

Si.

Siboole: Siboule.
Sichtent oft sindert: Ce pendant, tandis, ce temps pendant, depuis ce temps la, ores.
Sieraet / b. chieraet: Bague *ou* ornement.

+ **Schulen:** *bon*; K_{2,3} s c h u y l e n . **fland.** Leviter dormire, ...

+ **Schulen:** *bon*; K_{2,3} s c h u y l e n . **fland.** Leviter dormire, ...

Siere diemen yemand doet: Chere *ou* bon accueil.

Sierlicken: Ornément.

Schut. sicamb .j. schutter (doorgeh.); K_{2,3} schut, [schutte.] **sax. sic. .j.** schutter. *Schut-dack; .j. loove* (doorgeh.); K_{2,3} schut-dack. .j. loove. Projectura, (...); loove. ... Projecta, projectum, projectura. *Sibbe. fland. occidentalis .j. ghesibbe .j. maegschap. Consanguinitas* (doorgeh.); K_{2,3} sibbe, [,j.]ghe-sibbe. (**ger. sax. sicambr. fland.** Necessitas, necessitudo:) affinitas, (consanguinitas); [sib-schap .j. maegh-schap]; maeghschap... consanguinitas... [Necessitudo. *id est* necessitudine junctus]...; maegh-sibbe. **vetus .j. maeghschap. Silte. Salsugo** (doorgeh.); K_{2,3} silte .j. sulte. Salsugo, salsilago. *Siltigh siltachtigh. Salsus* (doorgeh.); K_{2,3} siltigh. Salsus.

Sierlickheit: Orrement.
Simme / schemijnckel: Singe.
Simple / slecht: Simple.
Sin / z. zin: Sens.
Sind / sichtent: Depuis.
Singhel van pēden: Sangle.
Singhelen: Sangler.
Singhelen oft snēken: Singler.
Sinistelickheit: Cautele.
Sinisterlicken: Cauteleusement.
Sinxen: Penthecouste.
Sip / z. cip: Cep.
Sipres boom: Cypres.
Sissen / slissen / doen zwijghen: Appaiser, faire taire.

Sl.

Slabbe van ionghe kinders: Bauette ou bauerette.
Slabben ghelijc eenen hond: Lapper.
Slach / b. slagh: Coup.
Slachten: Resembler.
Slaen in de boete: Mettre à l'amende.
Slaen in de hand oft coop hauden: Toucher en la main et tenir le marché.
Slaen / smiten: Batre, frapper, ferir.
Slaen van achter wt als pēden: Regimber.
Slaep diemen slaept: Le dormir *ou* somne.
Slaep oft slagh vanden hoofde: Le temple de la teste.
Slaepcamer: Chambre à dormir.
Slaepstede: Giste.
Slagh oft smuts: Vn coup, flac, horion.
Slagh vanden hoofde: Le temple de la teste.
Slagh oft nederlaghe van veel verslaghen volck: Conflict, journee *ou* multitude de gentz tuez.
Slagh om voghels te vanghen: Vn trebuchet à prendre des oiseaulx, vne engignoire.
Slagher van beesten: Escorcheur de boeufz, boucher.
Slaghoorden: Armee en ordre preste à combatre, armee rengee *ou* esquadron.
Slaghreghen oft slaghvlaghe: Vne Guilee, vne horee, vne rauine, vne giboulee de pluye.
Slaghzwerd: Espee à deux mains.
Slampampen: Bauffrer.
Slanghe: Vne couleuure *ou* serpent.
Slanckieren oft ontslaen: Elargir *ou* relaxer.
Slap / sluns⁺: Lasche, qui n'est pas roide.
 → *Corde lasche ne peult tirer.*
Slapelaken: Drap *ou* linceau.
Slaper: Dormir.

+ **Slap, sluns:** *sluns*; K_{3,2} s l u (t)s. **fland.** .j. s l a p. Laxus.

→ *Qui dort en Aoust, Dort à son coust.*

Slapen: Dormeur.

Slaperich: Sommeillant.

Slaper / pennijng: Teston.

Slappelicken: Laschement.

Slappen yet: Relascher.

Slappigheid: Lascheté.

Slaue: Serf *ou* esclau.

Slauernie: Seruitude.

Slauoen *oft* **slaue:** Esclau.

Sle.

Slecht: Simple.

Slecht dicht: Basse poësie.

Slechtelicken: Simplement.

Slechtheit: Simplesse.

Slechten / wèrpen slechts der ęrden: Abatre rez la terre.
Slecke: Limace *ou* limaçon.
Slecken huus: La coque *ou* coquille d'vn limaçon.
Slé / sléde oft sledde: Trayneau.
Sleę: Pruneille.
Sleęboom: Pruneiller.
Sleęcks ter ęrden: Rez pied *ou* rez terre.
Sleęu oft het scherpe af: Arné, bousché *ou* rebousch[é].
Sleeu in de tanden: Aché *ou* agaché.
Slemmen / slempen oft brassen: Bauffrer, saffraner.
Slemper oft slampamper: Saffrannier.
Slepen: Trainer.
Sleppe: L'embas d'vn habillement.
Slete van coopma[n]schepe[,] vertierjnghe: Vente, issue, vuidement, vuidange.

Sli.

Slibberachtigh / glat: Grillant *ou* glissant.
Slibberen: Griller *ou* glisser.
Slicht / z. slecht: Simple.
Slidderen: Glisser *ou* griller.
Slijck: Bouë, fange, bourbe.
eennen hoop met slijck daer die verckens in wintelen: Bourbier *ou* les pourceaux se veutrent.
Slijngher: Vne fonde *ou* dandelphe.
Slijnx / die slijnx es: Gauchier.
Slijncke hand: La main gauche *ou* senestre.
Slijpsteen: Vne meule à remouldre.
Slipen: Esmouldre.
Sliper: Esmouleur.
Slipijnghe: Esmoulure.
Slipijpsel dat vanden steene valt / ende tgheendt datmen slijpt: Moulee.
Sliten / versliten: Vser.
Sliten het vlas: Arracher le lin.

Slo.

Slocken: Deuorer, engorger, engloutir.
 → *Le chien ronge l'os, pour ce qu'il ne le peult engloutir.*
Slocker: Goulu, gourmand.
Slodderen: Negliger *ou* estre nonchalant.
Slodderachtigh: Negligent *ou* nonchalant.
Slodderęre: Negligent.⁺
 + *Sluns, sloef* (doorgeh., staat naast: slodderęre); *slons, sluns* (doorgeh., onder het voorgaande) *Laxus; K_{2,3} sluns, slons. Laxus; K₃ sloef...* sordidus, squalidus,...

Slom: Courbe.
Sloof: Rebras.
Sloosteren van boonen oft erweten: Cosses, escosses *ou* gousses.
Sloosteren van noten: Brouil de noix.
Sloote / greppe: Goutiere.
Sloouen: Rebracher.
Sloren / zupen: Humer.
Slot van izer: Serrure.
Slot van rekeninghen: Closture des comptes.
Slot / sterckte: Fortresse.
Slotel: Vne claif *ou* clef.
Slotelriem: Clauiere.
Slotmaker: Serrurier.

Slu.

Sluetel: Clef.
Slumen: Regarder de trauers.
Slupen: Aller en tapinois.
Sluten: Serrer, clore, fermer.

Sluns .j. slap. Laxus (doorgeh.); *sluns .j. sloef* (doorgeh.); K₃ zie supra: **Slap**.

Sluten oft zeghelen eenen brief: Cachetter vne lettre.
Slutervan vanghenesse oft steenwaerder: Cepier *ou* geolier.
Slutijnghe: Cloture, cloison.
Sluts⁺: Lasche.
Sluuphouck: Vn eschappatoire.
Sluus een stad in vlander: La ville de l'Escluse.
Sluze / rabot: Escluse.
Sluzen twater: Refermer l'eaue *ou* clorre d'vne escluse.

Sma.

Smacken int eten als een zwijn: Faire bruit en ma[n]geant comme vn pourceau, lapper.
Smaer: Sain doux.
Smaeren: Frotter de sain doux.
Smaeck: Goust, seue *ou* saueur.
Smaeck maken: Assaisonner.
Smaken: Gouter, saurer.
Smakelic: Sauoureux.
Smal: Estroit, qui n'est pas large, estrechy.
Smalheit: Estrecisson.
Smallen: Estrecir.
Smaut: Graisse.
Smauten / vetmaken: Engraisser.

Sme.

Smécolen: Charbons de forge.
Smecolen die verberrent zijn oft cenderen: Masche fer.
Smed: Forgeur.
Smeden: Forger.
Smeeken: Amadouer, amignoter, blandir, caresser, flater.
Smeeker: Flateur.
Smeekijnghe: Flaterie, adulation, caresse, amadouement.
Smeer / teer: Mince *ou* menu.
hy es smeer van aenzichte: Il ha le visage menuët.
Smelte an tgordel⁺: Le bout de fer, *ou* d'argent de la ceincture.
Smelten: Fondre.
Smerte: Peine *ou* douleur.
Smerten / zeer doen: Auoir douleur, se douloir.
Smesse: Forge.
Smet / b. smed: Forgeur.
Smetsen / brassen: Gaudir, bauffrer.

+ **Sluts:** .j. slap (doorgeh.); sluns f. slons; K_{2,3} Slu(t)s. **fland.** .j. slap. Laxus.

+ **Smelte an tgordel:** na ceincture staat: Ora.

Sméte / z. slag: Vn coup.
Smette: Tache *ou* macule.
Smetten: Maculer.
Smettelic: Contagieus.
Smiten / slaen: Batre, frapper.

Smo.

Smoel oft lau: Tiede.
Smoel oft verwallen wedere: Temps fort haste ou grand chaleur.
Smoooc / doom: Vapoeur.
Smooren ouer tvier: Estuuer.
Smout: Graisse.
Smueren: Estuuer.
Smuken: Faire bruine *ou* brouillard.
Smuuck: Bruine *ou* brouillard.
→ *Bruine obscure, trois jours dure.*
Smuuckachtigh / donker: Sombre.

Sna.

Snabben: Happer.
Snacken⁺: lapper.
Snacken yewers na: Bayer *ou* appeter.
Snap oft clap: Babil *ou* caquet.
Snacken Appetere; zie vorig artikel. ...

+ **Snacken:** *gannire* (doorgeh.); K_{2,3} s n a c k e n : [appetere]... gannire ...

Snaphaen in ghelde: Brelingue de Gueldres.

Snaphaen / rouuer: Brigueur, brigant, destrousseur de gentz, guetteur de chemins, ribleur *ou* voleur.

Snare: Corde de boyeau *ou* d'vn instrument de musique.

Snateren: largonner, caqueter.

Snaterere: largonneur.

Snaterijnghe: largonnement.

Sne.

Sné: Taille, coupure, trèche.

ter Sné: En detail.

Sneę: Neige.

Sneebal: Estoeuf de neige.

alzo dicke als snee: Dru comme neige.

Snee vlocke: Morceau de neige *ou* flocon de neige.

Sneeuwen: Neiger.

Snel / dapper: Legier *ou* isnel.

Sneppe: Beccasse.

Sneuen: Se mal gouuerner, faillir.

Sni.

Snic *off* hic: Le houquet *ou* souglouton.

Snicken: Faire le houquet, houqueter.

Snickijnghe: Houquetement.

Sniden: Tailler, couper, trèncher.

Snidens: En taillant.

Snidijnghe: Taillure, trenchement.

Snimes: Couteau à bras *ou* à rogner.

Snippen / hackelen int sniden: Deschiqueter.

Snipperlijnghe: Deschiquetement.

Sno.

Snoer: Vne corde.

Snoeyen: Esbrancher *ou* essarter vn arbre.

Snoeyelijnghen, aftronsels: Coupeaux.

Snof / ruem: Le rume.

Snoo: Qui est de peu de valeur, de petit pris et estime, vil *ou* meschant.

hy heeft den snoter in den nuese: Il est tout esmartre.

Snotte: Morue, morueau.

Snouck: Vn brochet.

Snu.

Snuffelen: Flairer.
Snuten: Moucher.
Snuter: Mouchoir.
Snutteren: Tailler *ou* trencher.
Snutterlijnghe: Coupeau.
Snuutdouck: Mouchoir.
Snuwen: Neiger.

So.

Sobbelen *oft* **strukelen:** Bruncher *ou* chopper.
een p̄rd dat dicwils sobbelt: Vn cheual qui brunche, choppe ou tresbuche souuent.
Sober: Sobre, sobret.
Soberheit: Sobrieté.
Soberlicken: Sobrement.
Socken / b. zocken: Chaussons.
Soffraen: Du saffran.
Sola cruud: De la salade.
Sole / b. zole: Semelle de soulier.
Sollement vanden huse: Le bas et fondement de la maison.
Sondagh / b. zondach: Dimence.
Sop van eenighe dijnghe / als b̄rghen / boom oft huzen: Le coupet, sommet, coupeau ou feste de quelque chose.

+

+ *Sompe .i. kodde* (doorgeh.); K_{2,3} sompe, (kodde). **fland.** .j. kolve. Clava; Kodde.
fland. .j. kudse. Clava.

Spa.

Spa oft schuppe: Besche *ou* houë.

Spacie: Espace.

Spaegh / z. late: Tard.

Spaere oft spied: Vn espieu.

Spaerzen / bespaerzen: Arrouser.

Spaen / kērflijngh: Vn copeau, petit ais.

Spaengnen: Espagne.

Spaengnard: Espagnol.

Spaensche cappe: Cappe d'espaigne.

Spaensch groen: Verdegris.

Spaerke viers⁺: Vne estincelle.

Spakerigh / dorre: Sec *ou* aride.

Spalken daermen eenen ghebroken arm oft been mede spalckt: Attelles *ou* esclisses qu'on lie autour d'vn bras *ou* jambe rompue.

Spanen een kind: Seurer.

Spanader: Filet de la langue.

Spanne oft handmate: Espan.

een spanne breëd: D'vn espan de lé.

Spannen: Tendre *ou* estendre.

→ *L'arc ne dure tousiours tendu.*

Spannen de pērdēn an den waghēn: Atteler les cheuaulx au chariot.

Spannen eenen boghe: Bander *ou* bender vn arc.

→ *Desbender l'arc, ne guarit point la playe.*

Sparen: Espargner.

Sparigh: Espargnant, respargnant, chiche, eschars *ou* sobret.

Sparigheit: Respargne.

Sparighlicken: Auec respargne.

Spe.

Spec: Chair de porc.

Specht oft spicht voghel: Vn piuert, pieumart, piot *ou* pigot.

Specerie: Espices *ou* especeries.

Speecsel: Crachat, saliuē.

Speecselen: Cracher.

Speecke an twiel⁺: Vn rayon de rouë.

Specke oft spie: Cheuille.

Speelder: louëur.

Speelman: Menestrier.

Speete oft speyte: Vne fonteine, seringue *ou* syringue.

Speeten met der speete: Seringuer.

Speghel oft spieghel: Miroir.

Spel: leu.

+ **Spaerke viers:** .j. *spercke* (doorgeh.); K_{2,3} spa[e]rcke .j. *spercke*. Scintilla.

+ **Speecke an twiel:** *radius* (doorgeh.); K_{2,3} *speecke*, rad-(*sperre*) [*speecke*], Radius rotæ. [*ger. speich, ratspsych ...*]

Spelcten / z. spalken: Attelles *ou* esclisses.
Speldooren oft witten dooren: Aubespine.
Spélen: louër.
Spelle: Espingle.
Spelcoker ende ooc Spellemaker: Espinglier.
Spellen de lettren: Espeller.
Spelmaend: Septembre.
Speloncke: Cauerne, taniere.
Spelte: De lespeaultre.
Spende oft botterië: Despense.
Spéne van eender coe: Les tettes de la telbe *ou* mammelle d'une vache.
Spenne oft sponne van vrouwen: Laict de femme.
Spenne oft spenne coppe: Araignee.
Spennewebbe: La toile de l'araignee.
Sperre: Sapin.
Sperren / reken: Estendre.
spercke .j. spaercke, fland. brug. Scintilla (doorgeh.); $K_{2,3}$ *s p e r c k e*, [.j.]
s p a r c k e . fland. Scintilla.

Spertelen: Trepiner des piedz.
Spertelinghe: Trepinement.
Sperwaen voghel: Espriuier.
Spet: Broche.
Speten: Embrocher.
Spey: Escluse.
Speyeren: Briser *ou* rompre.

Spi.

Spicht / z. specht: Vn piuert.
Spie van haute: Cheuille. **Tes ooc te zegghen eenen naghel daermede men de tafel vaste naghelt.**
Spie / bespieder: Vn espion, espië, guette, guetteur, eschauguetteur.
Spieghel: Miroir.
Spieghelarst: Poix de raisine.
Spieghelen: Mirer.
Spiesch / haut oft waghenschot: Bois de la marche.
Spiet, spēre: Espieu.
Spijt: Despit, regret.
Spijsse / lance: Picque *ou* jaeline.
Spikelboor: Vibrequin.
Spilgoen hondt / oft beter spaengnoen / want zulcke honden eerst wt Spaengnen herwaerts ouer camen / ende zijn midsdien ghenamint int fransois: Vn espaignol.
Spille om spinnen⁺: Fuseau.
Spilder⁺: Plus mince.
Spinnen: Filer.
Spinnersse: Fileresse.
Spinrocke: Quenouille.
Spise / z. spize: Viande.
Spiten: Despiter.
Spitigh: Despiteux.
Spitten / deluen: Fourir.
Spize: Viande *ou* mengeaille.
Spizen: Nourrir.
Spize bewaerder: Qui garde la viande, despensier.
Spize cooper: Maistre d'hostel.
Spizen eenen viuer met vissche: Peupler vne pescherie.
Spize vercooper: Cabarettier, rotisseur *ou* viuandier.

Spl.

- + **Spille:** *bon* (doorgeh.); K_{2,3} s p i l l e . Fusus, [...].
- + **Spilder:** *j. tenuis, gracilis* (doorgeh.); K_{2,3} s p i l d e r . [**vetus.**] **fland.** Tenuis, gracilis, exilis.

Spléte: Fente, creuasse, creneure.
Spletten / clieuen: Fendre.
Spliten / besten: Creuer.
Spliten / yet clieuen: Fendre.
Splitemite: Pinsemaille.

Spo.

Spoed [.] voirderinghe: Auancement.
Spoeden / haesten hem: Se despescher.
Spoeden / voirderen: Auancer.
Spoele om weuers: Espoule *ou* espeule.
Spoelder: Vn espouleur, espoulmant.
Spoelen eenen pot: Reinser, lauer, nettoyer *ou* respasmer vn pot.
Spoen / spoeden: Haster.
Spoelinghe om verckins: Touillage.
Spoghen / z. spuwen: Cracher.
Sponcie: Esponge.
Sponde vander coetse: Baslict.
Sponne / spenne⁺: Laict de femme.

+ **Sponne, spenne** .j. *spinne* **brab.**; K_{2,3} sponne . **fland.** .j. spene, [spinne]. Succus, lac; spene, spenne, sponne, [spinne] . **sicamb.] fland.** Succus, suctus, lac muliebre; spinne, spenne, sponne [**fland.**] Lac muliebre, lac humanum.

Spoore: Esperon.
Spoormaker: Esperonnier.
Spoorwaen / voghel: Espriuier.
Sporclemaend: Le mois de Feburier.
Spore: Esperon.
Sporen van hanen: Ergotz de coqz.
Sporwaen / z. spoorwaen: Espriuier.
Spot / z. ghec: Mocquerie.
Spotte off plecke⁺⁺: Tache.
Spotten / ghecken: Mocquer.
Spouwen / z. spuwen: Cracher.
Sprake / tale: Parolle, langue, langage.

Spr.

Sprancke viers⁺ / z. glenster: Estincelle.
Spreeden: Eslargir, estendre.
Spreeuwe: Estourneau.
Spreken: Parler.
Spreken met yemand: Tenir propos avec aucun, deuiser *ou* raisonner.
Spreyen / z. spreeden: Eslargir.
Spriet / z. gaffel: Fourche.
Sprietboom an den mast van eenen schepe: L'antenne.
Sprietelen: Espardre.
Sprietelooghen: Esblouir.
Sprietwech: Chemin fourchu *ou*, à vn fourc de chemin.
Sprijnchane: Sautereau, sauterelle.
Sprijnckreyse[†]: Recousse.
Sprijnghen: Saulter, saillir.
Sprijnghen / de beesten beriden: Saillir *ou* couvrir.
Sprijnghaen: Langouste, saultereau.
Sproete: Tache rousse au visage, *ou* vne lentille au visage, bren de ludas.
Sproc, cortbrakigh: Fragille.
Spronc: Sault.
Sprot van droighen haringh: Esprotz.
Sprute off botte: Surgeon, bourjon, jecton *ou* bouton.
Spruten / botten: Bourjonner et jecter sourjons, *ou* boutonner.

- + **Spotte off plecke:** *bon*; K_{2,3} spotte. **fland.** Macula, ...; plecke .j. placke; placke, plecke, vlecke. Macula, ...
- + **Spotte:** *ghespot .j. ghespickelt: sicut pelles animalium* (doorgeh.); K_{2,3} ghespot. **fland.** Maculatus, ...; ghe-spickelt. Guttatus, ...
- + **Sprancke viers:** *sperckebrug* (doorgeh.); K_{2,3} [sprancke, spranckel .j. sprenckel]; (zie supra: spercke); (sprancke viers. **fland.** .j. ghenster. Scintilla).
- + **Sprijnckreyse:** .j. *spronckreyse*; K_{2,3} sprinck reyse. Eruptio, [...]; spronckreyse .j. sprinck-reyse. Eruptio, [...].

Spu.

Spuere: Trace, route.

Spueren yet: Tracer, router.

Spurte van eender leeder: Eschalon.

Spuwen vter kele: Euomir.

Spuwen speecsel: Cracher.

→ *Qui crache en hault, le crachat retombe sur luy.*

Sta.

Stad: Ville *ou* cité.

Stadhauder: Lieutenant.

Stadhuus: Hostel et maison de la ville.

Staerck: Fort, puissant, robuste.

Stęck van smaken: Aigre.

S[t]ęcken: Fortifier, affermir.

Stęckheit: Vertu, force, puissance.

Staerckelicken: Vaillamment.

Staerckijnghe: Fortification.
Staercte: Fortresse.
Staerckte van den waterstroome: Roideur du cours de l'eaue.
Staerfhuus: Maison mortuaire.
Staerfte: Mortalite.
hy Staerft daer hy gaet: Il meurt sur le pied.
Staerck maken: Fortifier.
Staert: Queue.
Staerteloos⁺: Escoué.
Staeruen / z. ouerliden: Mourir, rendre l'ame ou l'esprit.
Staeruelick: Mortel.
Staec: Posteau, paiseau, pieu, paly, cheuille.
Staec vanden wijngaerd: Eschallas.
Staec oft stecke daermen naer schiet / oft rold: Le but.
Staedge van eenen huze: Estage.
Stael: Acier.
Staan: Estre ou se tenir debout, s'arrester.
Staende oft recht ouerhende: Roide *ou* en estant debout.
Staende water: Vn lac *ou* estang.
Staensvoets: A pied leué.
het staet hem diere: Il luy couste bon.
Staet breed oft an deen zide: Au large au large.
elc van daer hy staet oft stont: Chacun à l'endroit de soy.
Staet: Estat.
grooten oft schoonen staet: Grand ou bel arroy.
Staf / palster: Bourdon.
Stafelrie⁺ van eenen schepper: Establie *ou* establier de cousturier.
Stage: Estage.
Stake / z. staec: Posteau.
Staken / yet ophauden: Cesser, ne faire plus, borner.
Stal: Estable.
Stalband: Licol *ou* cheuestre.
Stal van eenen vleeschauwer int vleeschhuus: Establier *ou* établi à bouchier.
Stalen / van stale: D'acier.
Stalen boghe: Arbalestre.
Stalen bonet oft huue: Salade, bonet de fer.
Stalen spieghel: Miroir de fonte.
Stalknecht: Parefrenier.
Stameren⁺ / z. hackelen int spreken: Beguoyer.
Stamijn: Estamine.
Stampen: Piler.
Stamper: Pilon.
Stanc: Puanteur.
Stand: Estat.
Standaerd: Estandard.
Standftigh: Constant.

+ **Staerteloos:** *Mutile*; K₃ *steert-loos*. *Mutilus cauda*.

+ **Stafelrie:** *mensa, bon* (doorgeh.); K_{2,3} *stafelrije, [stapeel]*. **flandr.** *Tabula sartoria*,

...

+ **Stameren:** *bon*; K_{2,3} *stamelen, stameren*. *Balbutire*, ...

Standaftigheid: Constance.

Standafthicken: Constamment.

Standvégen: Babirole.

Stap: Vn pas.

Stapel van cooren / wolle / ofte van wijne: Estape.

Stappen: Faire des pas.

Stappans: Tout à coup, incontinent.

Stappe / stichghel: Vn escalie.

Stat / b. stad: Ville.

Statuut / kuere / inzettijnghe: Statut, ordonnance, coustume ordinaire.

Staut: Hardy.

Stautelicken: Audacieusement, hardiment.

Stautheit: Audace, hardiesse.

Stauwen yemand yewers toe: Inciter, instiger, esmouuoir, *ou* esguillonner.

Stauwijnghē: Instigation.

Ste.

Stecke / staeck daer naer datmen schiet oft rold: But.

Stede: Ville.

Stede hauden oft van weerden zijn: Sortir effect.⁺

Stede/ plecke: Place *ou* lieu.

Stedekin: Citadelle.

Steedsman / burgher oft poorter: Bourgeois, citadin *ou* citoyen.

Steegher / graed: Montee *ou* escalier.

Steeghers een stad: Esterres.

Steegh: Retif, qui resiste.

Steegheit: Obstination.

Steek-izer / daer mede datmen palingh vanght / datmen ghemeenlic heet ellegheer oft aelspēre: Vne fourchefiere.

Steel van eenigher vrucht oft cruud: Le tige de quelque fruit *ou* herbe.

den steel van eenigh cruud: La tige de quelque herbe.

Steen: Pierre.

→ *Pierres, chaulx et sablon,
Grandes choses en faict on.*

Steenachtigh: Pierreus.

Steencosten: Geolage.

Steenen oft van steene: De pierre.

Steenhauwer: Tombier, quarrier.

Steensliper⁺: Lapidair.

Steenen yemand: Lapidier.

Steenijnghe: Lapidation.

Steen put: Vn puitz à eaue.

Steenput daermen steen wt graeft: Vne quarriere.

Steen rotse: Vne roche *ou* rochier.

Steenwaerder: Geolier, cepier.

Stéghelreep van den pēde: Estrier.

→ *Il ha le pied en l'estrier.*

Stéghelreepsrieme: Vne estriuiere.

Stéghelicken / hartneckighlicken: Obstineëment.

Stékelbézië: Groseille.

Stekeldooren⁺: Groselier.

Steken: Poulser, poindre, bouter.

+ *Stede grijpen*; K_{2,3}[stede grijpen .j. stad-grijpen]; stadgrijpen. Ratumesse, ...

+ **Steensliper:** .j. *diamant slijper* (*gemmarum politor*: doorgeh.); K_{2,3}steenslijper, diamant-slijper. *Gemmarum politor*.

+ **Stekeldooren:** *stekel-haghe*; K₃stekel-deuren. *Rhamnus*, ...; *stekel-haeghe*. *Rhamnus*, ...

Steken yet op yemand / aentighen: Imposer.

Stekijnghe: Poulsement.

Stelen: Emblen *ou* desrobber.

hy zoudt stelen al zaetter bouen op: Il desroberoit l'oeuf soubz la geline *ou*,
Il desroberoit la peste à S. Roc.

Stellage oft stellinghe: Hours *ou* Eschafault.

Stellijnghe / diefte: Larcin.

Stelle / audbacken: Rassis.

Stellen: Mettre, bouter.

Stellen by inuentaris: Inuentoriër.

Stellen de wake: Asseoir le guet.

Stellen in de plaetse van een andere: Mettre en lieu d'aultruy, subroguer *ou*
substituer.

Stellinghe va[n]der wake: Assiete du guet.

Stelpen / stremmen: Estancher *ou* restraindre.

Stelpijnghe: Estanchement.
Stelte: lambe de bois.
Stemme oft voys: Son *ou* voix.
Stemijn: Estamine, bluteau.
Steminen: Faire passer par lestamine, bluter.
Sténen oft cuchghen: Gemir.
Steppe / stap: Pas.
Steppen metder naelde: Poincter.
Sterck / b. stęrk: Fort.
Sterre: Estoile.
Sterrekiker: Astronomin.
Stert / b. stęrt: Queue.
Steur visch: Esturgeon.

Sti.

Stic: Piece.
van sticke te sticke: Par le menu.
Stichghel⁺: Vn escalie.
Stichten: Fonder *ou* edifier.
Stieboorigh,⁺ hartneckigh: Obstiné, oppiniastre.
Stieboorigheit: Obstination, oppiniastreté.
Stiefmoeder: Belle mere *ou* marastre.
Stiefvader: Parastre.
Stier oft verre: Tor, toureau *ou* taureau.
Stier an schip: Le gouuernal.
Stierman: Qui gouuerne le gouuernal d'vne nauiere.
Stieren, beweghen: Conduire.
Stiet: Croupe.
Stijf: Roide.
Stijfhals oft [t] hartebolle: Oppiniastre, obstiné, roide col, *ou* vn homme de dur cerueau.
Stijfheit: Roideur.
Stijl van eenighe duere: Le posteau d'vn huis.
Stille: Coy, paisible.
Stille wake: Guet assis *ou* dormant.
Stille / zwichende oft niet sprekende: Morne, triste *ou* pensif.
hy en zitt niet stille / oft hy en haudt gheen stede: Il a la formie au cul.
Stille oft calme / als de zee stille es: Quand la mer est calme *ou* tranquille.
Stillerumers⁺ oft sindaelsniders: Cureurs de retraictz.
Stil houden: Arrester.
Stillekens: Tout quoy, quoyement *ou* paisiblement.
Stillen: Accoiser, appaiser, addoucir.

+ **Stichghel:** *gradus*; K_{2,3} stichel. (...) Gradus, scala.

+ **Stieboorigh:** *j. stief-boorig(,) bon; terebrae resistens difficilii terebratu* (alles doorgeh.); K_{2,3} stief-boorigh. **fland.** *Terebrae resistens, difficilis terebratu.*

+ **Stillerumers:** *bon*; K_{2,3} [stille-ruymen .j. stille-vaeghen]; *stille-vaeghen, stille-ruymen.* [**holl. sicam. fland.** *j. bern-steken.* Latrinas purgare.

Stilte: Paisibleté, tranquillité, coyeté.

Stilte van spreken: Silence.

Stinken: Puir, sentir mauuais.

Stiuen van selfs: Se roidir, se prendre.

Stiuen yet: Faire roide.

Stiuen liwaed: Empoiser la linge.

+ *Steper-quaed. Instigator ad malum* (doorgeh.); K_{2,3} *steper-quaed. fland.*

Instigator ad malum. Stief. fland. .j. stijf; K_{2,3} stief. flandr. [holl. sicamb.] .j.

stijf. Ridigus, durus.

+ *Steperen. Instigare* (doorgeh.); K_{2,3} *steperen, stueperen. fland. Instigare.*

Sto.

Stock: Baston.

Stock oft block daermen lieden ins[!]juut: Cep.

Stock aud⁺ oft alzo aud als de strate: Vieil comme terre, *ou* tout blanc de vieillesse.

Stockvish: Stocviscq.

Stoel: Selle, chair, siege.

Stoeldraeyer: Tourneur.

Stof: Pouldre.

Stof wt de cleederen smiten: Espousseter.

Stoffe om yet te maken: Estoffe.

Stoffeersel / chiersel: Ornement, accoustrement, parement, parure, embellissement *ou* decoration.

Stoffen oft roumen: Blasonner *ou* se vanter.

Stoffer oft blaescake: Blasonneur, *ou* grand vanteur.

Stofféren / verchieren: Feindre.

Stofféren / chieren: Orner, parer, embellir.

Stoken het vier: Attiser le feu.

Stollen oft storkelen: Cailler *ou* se prendre.

Stom: Muët.

Stomheit: Muëtise.

Stommelen oft spertelen: Trepiner des piedz.

Stomp / bot: Hebeté.

Stond oft wile: Espace *ou* moment.

gaet van stonden an: Va tout à coup.

Stoop / mate: Vn lot, *ou* quarte, deux pintes de france.

Stooren / beroeren: Troubler, esmouuoir, perturber.

Stooren hem / gram werden: Se courroucer.

Stooten: Poulser.

Stoppele: Esteule *ou* estouble.

Stoppel stroo: Chaulme.

Stoppen een schip: Calfeutrer vne nauire.

Stoppen: Estouper, bouscher.

Stoppijnghe: Estouplement.

Stopsel: Estoupillon.

Storkelen⁺: Cailler *ou* se prendre.

Storm op de zee: Tempeste, tourmente.

Storm van reghen en wind: Orage.

Stormen op een stad: Assaillir *ou* liurer l'assault.

Stormslaen: Sonner l'alarme, semondre à l'assault.

Storte oft stortgat: Gousier *ou* gauion.

Storten / ghieten: Rependre.

Stoten / steken: Poulser.

Stout / z. staut: Hardy.

Stouwen / z. stauwen: Instiguer.

Stoue: Estuue *ou* pasle.

Stouen: Estuuer.

+ **Stock aud:** *tripes*; K_{2,3} stock-oud ... Senex tripes,...

+ **Storkelen:** *bon .j. stollen* (doorgeh.); K_{2,3} [stocken . **Vetus** .j.] stollen . Concrescere. ...: zie verder op **Sturkelen**.

Stouinghe / smoorijnghe: Estuement, fomentation.

Stra.

Srael / prickel: Aguillon.

Srael vander ooghe: La poincte de l'oeil.

Srael vander penne: La fente.

Srael vander sonne: Ray *ou* rayon du soleil.

Straetmare: Bruit qui court.

Straetschender / roouer: Destrousseur.

Straf: Rigoureux, aspre, austere, sans pitié.

Straffelic[k] / diemen straffen magh: Punisable.

Straffelicken: Rigoureusement, asprement.

Straffen, berespen: Arguer, reprendre, corriger, punir et chastier par parolles et de faict.

Strafheit: Rigueur.

Straffijnghe: Reprehension, punition.

Strale oft vlieghe: Froilon.

Stralen: Aguillonner.

Stralijnghe: Aguillonnement.

Stranghe: Aspre *ou* vehement.

Stranghelicken: Asprement.

Strangheit: Aspreté.

Strate: Ruë.

Strauen / straffen: Reprendre.

Stre.

Strec oft strop: V[n] lacq.

Strecken / wtrecken: Estendre.

Strékel om cooren te striken: Rouleau, racloir *ou* estrique.

Stremmen, stelpen: Estancher.

Stréme oft strépe: Vne roye, ligne.

Strepen / duerstrepen: Effacer.

Stri.

Stric oft streck: Vn laq.

Striden / vechten: Combatre, sentrebatre, batailler.

Strijckbedde inden acker: Seillon.

Strijd: Combat.

Strijdbaer: Belliqueus.

Strijd leueren: Liurer bataille.

Striken: Frotter doucement.

Striken om heffenen: Applanir.

Striken tseil: Aualler, caller *ou* abaisser le voile.

Striker daermen tcooren mede vande mate strijckt: Le rouleau et racloir dequoy les mesureurs de grain rasent le boisseau.

Strikijnghe: Frottement.

Strijnghe daer de pēden an trecken: Vn traict.

Strijnghe garens: Vn escheueau de fil.

Stro.

Stront: Merde, fiente, estronc.

Strontvoere⁺: Merdaille.

Stroo: Estrain, chaume, foarre.

Stroo cnoopen: Les genoilletz du tuyau de blé.

Stroo halm oft stroo pipe: Le tuyau du blé *ou* chalumeau.

Stroom: Flot *ou* cours de l'eaue.

Stroomen: Couler, floter.

Stroopen tvel af: Descorcher, escorcher.

Strooyen: Espandre *ou* expandre.

Strooytgen trecken: Tirer à la longue paille.

Strooytsel van peerden: Lictiere, paillace.

Strooytgen werpen: Vendre son patrimoine.

Strop: Laq *ou* collet.

Stroppen: Serrer.

Stru.

Strubbelen / strukelen oft suckelen: Bruncher *ou* chopper.

Struue / kespe: Bingnet.

Struuelen⁺

Stueperen .j. steperen; $K_{2,3}$ *stueperen .j. steperen*; *steperen*,
stueperen. **fland.** *Instigare. Stuijte*. **fland. brug.** *.j. boterham*. (doorgeh.);
 $K_{2,3}$ *stuyte*. **fland. brug.** [**zeland**]. *.j. boter-ham ...*

+ **Strontvoere**: *schijt-voere*; K_3 *stront-voere .j. schijt-voere*. Gestus indecens ...

+ **Struuelen**: *horrere, inhorrere* (doorgeh.); $K_{2,3}$ *struvelen*. **fland.** *Horrere, inhorrere*.

Struwieren oft verstroyen: Espardre *ou* desassembler.
Struwiers / haerwaerd en ghinswaerd: Esparsement, ça et là.
Struus voghel: Vne austruche.

Stu.

Stuc oft stic: Piece.
Studeren / nęrstigheit doen yeuwers in: Estudier.
Studoor: Comptoir, *ou* vne estude.
Stuene yeuwers op: Appuyer.
Stuene oft léne: Appuy.
Stuer visch: Esturgeon.
Stuer oft wreet: Rigoureux, seure.
Stuken yeuwers teghen: Heurter contre.
Stukijnghe: Hurtement.
Stupen: Se besser.
Stupijnghe: Bessement.
Sturigheid: Rigueur, seuerité.
Sturighlicken: Rigouusement.
Sturkelen⁺ / stiuen: Se prendre.
Sturmen: Combatre vne ville, luy donner l'assault, tascher à la prendre et forcer.
Sturte: Gosier *ou* gauion.
Sturten: Reprendre.
Stuur / straf: Rigoureux.
Stuurheit / strafheit: Rigueur.
Stuuen: Voler comme la pouldre.
Stuuer in ghelde: Vn dousin, vn sould, vn patard.

Su.

Suckelbal: Soule.
Suckelen: Chopper, bruncher.
Suckelen / laeten te nieten gaen: Trainer, laisser aller à perdition.
Suckelijnghe: Choppement, eschoppette.
Suckelpap: Vieillard.
Suf: Radoteur, resueur.
Suffen: Radoter, resuer.
Suffijnghe: Radotement, resuerië.
Suker: Du sucre.
Sulfer: Soulfre.
Sulferpriem: Allumette.
Sus: Silence, paix, taisez vous, tais toy.

+ **Sturkelen:** *stollen* (doorgeh.); K_{2,3} sturckelen .j. storckelen . Coagulari; storckelen . **fland.** .j. (stollen) [stelckeren]. Concrescere, ...; stelckeren . **fland.** .j. stollen . Concrescere, ...; cf. **Storkelen.**

Sussen: Pacifier.
Su / sy / ziet zu / zy.

[T]

Ta.

TAbbaerd: Robbe.
Tack vanden boom: Branche.
Tachaut⁺: Brancage.
Tacken *off* **gripen:** Gruper, empoigner.
Tachtentigh: Octante.
Tachtentigh duust: Octante mille.
Tachtentigh hondert: Huit mille.
Tachtentigh mael: Octante fois
Tachtentigste: Octantiesme.
Tachter *off* **schuldich:** Redeuable.
Tachterblyuen: Demourer en reste.
Tachternoene: Apres disner.
Taenen / graeten⁺: Irriter.
Taeren inde maghe: Digerer, faire concoction *ou* digestion.

+ **Tachaut:** *ramosa ligna*; K_{2,3} tack-hout. *Ramosa ligna*.

+ **Taenen, graeten:** (*taenen*: doorgeh.) *et graeten*; K_{2,3} taenen, tenen. **fland.** Irritare;
K₂ graeten. **fland.** j. kreyten. Irritare.

Taeren⁺ / brassen: Faire bonne chere.

Taere⁺ oft taeringhe: Tare.

→ *Femmes, vin et cheuaulx, trois marchandises de tare.*

Taerlijngh: Det.

Taeljoore: Trenchoir.

Taelman: Aduocat.

Taelspreken: Aduocasser.

Taelvoerder: Estre pour bouche, *ou* truchement.

Taelwērdigh⁺: De bonne reputation.

Taerte: Vne tarte.

Taerwe: Du froument.

→ *Il cherche meilleur pain que de froument.*

Taerwen brood: Pain de froument.

Taey int recken: Gluant, *ou* tillas.

Taey uit bughen / zwac oft wacker: Corias *ou* souple.

Tafel: Table.

Tafelcleed / ammelaken: Nappe.

Tafelier: Commensal.

Tafeldiender: Qui sert à table.

Tafel daer men in schrijft: Tablette.

Tafereel: Tableau.

Tale / sprake: Parolle, langage, langue.

wel ter Talen oft beredent: Facond *ou* disert de la langue.

Tam: Priué, donté, traictable.

Tamelic[k] / behoorelic: Decent, conuenant, bienséant, aduenant, conuenable.

Tamelicken: Conuenablement.

Tamboere: Tabour.

Tamboerslagher: Tabourineur.

Tam maken: Donter, rendre subiect, appriuoiser.

Tand: Dent.

Tandeloos oft zonder tanden: Edenté.

Tandeloos maken: Endenter.

Tanden, yemand begherzen / besprijnghen: Assaillir.

nemen een zake by den tanden: Prendre vne chose à coeur: *ou*, mettre la main à la paste.

Tandstoker: Vn curedent.

Tandtrecker: Arracheur de dentz.

Tandvleesch: Genciue.

Tandzwēre: Douleur des dentz.

Tanghe: Tenaille.

Tanghskin daermede men de tanden wt trec[k]t: Vn dauier seruant à arracher les dentz.

het tanghskin grijpt den tand: Le Dauier empoigne la dent.

Tangher / dapper: Isnel / viste.

Tanneet vērwe: Couleur tannee.

+ **Taeren:** *bon* (doorgeh.); $K_{2,3}$ *teeren, teren*. Edere, vesci, [...]; et Epulari, comessari.

+ **Taere:** (*teerende sieckte*: doorgeh.); *.j. wtteringhe*; $K_{2,3}$ *wt-téren*. Exhaurire ...

+ **Taelwērdigh:** (*memorandus. memorabilis*: doorgeh.); *Dignus (de quo fiat. doorgeh.) memoria (mentio*: doorgeh.) - *Dignus de quo (dicat. doorgeh.) loquantur homines*; $K_{2,3}$ *tael-weerdigh, tal-weerdigh*. Memorandus, memorabilis, memoria dignus: et Spectabilis, observabilis, observandus.

Tant / b. tand: Dent.

Tap: Cheuille *ou* estoupillon.

Tappen wijn oft bier: Tirer du vin.

Tapijts: Tapis *ou* tapisserie.

Tapijtsier: Tapissier.

Tarre: Arquenson.

Tarrijn voghel: Vn tarin.

Tateren **fland.** *Maculare. et brodden*; K_{2,3} [t a t e r e n . **fland.** *Maculare: inepté aliquid facere*]; b r o d d e n . Resarcire, ...

Tarwe: Du froment.

Tas: Amas.

Tassche: Gibbeciere.

Tasschmaker: Gibbecierier.

Tassen: Entasser.

Tasten: Taster et manier doucement.

Tastelic / gheuoeligh: Maniable.

Tastijnghe: Maniement.

Tauteren⁺ / beuen ghelijc een herte van een beeste dat varsch wt ghetroken es: Se remuer ou tressaillir continuellement et vistement, comme fait le cueur d'une beste freschement tiré hors, petiller.

Tauwen als leder: Courer, marteler.

Tauerne: Tauerne.

Tauondt: Au soir.

Tay / z. taey: Tillas *ou* souple.

Tazeye⁺: Amelerte, touillie *ou* vne voute.

Te.

Te gane / te Ghent / te Paesschen: D'aller, à Gand, à Pasques.

Te ghemoet commen: Aller au deuant d'aucun, obuier.

Te ghenade commen: Venir au pied l'abbé.

Te lettel: Trop peu.

Te meer: D'autant plus.

Te noenen: Au disner.

Te vooren *oft* van te vooren: Au parauant.

Te veel vol: Par trop plain.

Te veel zeere: Trop rade.

Te vele *oft* te zeere: Trop.

Te vueren: A lauantage.

Teę *oft* teę an den voet: Ortail.

Teeck: Vn ver de terre.

Teęken: Marque, signe, enseigne, note.

Teękenen: Marquer, signer, noter.

Teele: Vaisseau de terre, godet.

Teems: Tamis, saz *ou* bluteau.

Teemzen / siften *oft* zeęen: Sasser[,], bluter, cribler *ou* tamiser.

Teę vanden voet: Ortail.

Teen *oft* ten: Estain.

Teer / smeer *oft* magher: Mince *ou* maigre.

Teeren / brassen / b. teřen: Faire bonne chere.

Teęrst: Premierement.

Teezen / trecken: Tirer.

Teghel *oft* tichghel: Tuile.

Teghen: Contre, alencontre.

Teghen ouer: A l'opposit, vis à vis.

Teghen partie: Aduersaire.

+ **Tauteren:** *Palpitare*; K_{2,3} t o u t e r e n ...; palpitate, ...

+ **Tazeye:** *tas-eye*; K_{2,3} t a s - e i j e . Moretum, ...

Teghen gheroup oft gheloot: Le son et retentissement de la voix comme respondant à celui de qui est la voix.

Teghenspoed: Aduersité.

Teghenstaen: Resister *ou* contrarier.

Teghenstroom oft teghenvloet van wulle oft hare: A contrepoil *ou* contrepoil.

Teghen wind: Vent contraire.

Teghenwoordigh: Present, qui cy est.

Teghenwoordicheit: Presence.

Teghenwoordichlicken: Presentement.

Teghenwoordigh zijn / vinde[n] hem: Estre present, s'y trouuer.

Teke⁺: Ver de terre.

Naast **Te:** *bon. Tente: .j. reynvaer. Athanasia; K_{2,3} t e n t e . fland. .j.*

reyn-vaer Athanasia; reyn-varen (K₂-vaeren), [reyn-vaer],

worm-kruyd. Tanaceti sive athanasiae species: off. parthenium mas.

+ **Teke:** *lumbricus. bon (doorgeh.); K_{2,3} t e k e . fland. .j. p i e r . Lumbricus terrestris.*

- Telgher oft tac vanden boome:** Branche d'vn arbre.
- Teljoor:** Vne assiete, trenchoir *ou* tailloir.
- Teljoorlecker / schumer oft brockvolgher:** Escornifleur, happelopin.
- Telken:** A chasque fois, à toutes les fois.
- Tellen:** Compter, nombrer.
- Teller:** Compteur, nombreur.
- Tellenaer / p̄rd:** Hacquenee, guilledin *ou* cheual qui va les ambles.
- Tellijnghe:** Nombre.
- Tem / z. tam:** Priué.
- Temmen:** Appriuoiser.
- Temmerage:** Edifice, bastiment.
- Temmeren:** Edifier, bastir, charpenter.
- Temmerhaut:** Marrein, marriere *ou* bois à charpenter.
- Temmerijnghe:** Edifice.
- Temmerman:** Charpentier.
- Tempeest:** Tempeste, orage.
- Tempel:** Eglise.
- Temperen yet:** Moderer[,] attremper.
- Temperijnghe:** Attrempeement.
- Temtacie / becorijnghe:** Tentation.
- Ten / z. then:** Estain.
- Ten anderen:** D'autrepart.
- Ten diepsten:** Au plus profond.
- Ten eersten oft ten tweeden:** Premiers, premierement, *ou* secondement.
- Ten eeuwighen daghen:** A tousiours mais.
- Ten es zo niet / tschilt al vele:** Il y ha bien à dire, il y ha à redire.
- Ten hende commen:** Venir à bout *ou* à chef.
- Ten hende oft op dat:** A fin, à fin que.
- Ten quaetsten commende:** Au pis aller.
- Tenghieter:** Potier d'estain.
- Tente⁺ / pauwelgeon:** Vne tente, vn pauillon.
- Tenten slaen:** Camper, mettre le siege.
- Ter causen van:** A cause de.
- Ter drouer tijd:** A malle heure.
- Ter goeder huren:** A bonne heure.
- Ter luchter oft ter slincker handt:** A main gauche.
- Ter rechter handt:** A la bonne main, *ou* à la main droicte.
- Ter wylen oft binnen dien:** Tandis, cependant *ou* ce temps pendant.
- Terden yeuwers op:** Marcher *ou* triper sur quelque chose.
- Terghen, tēnen oft grēten:** Agacer *ou* inciter à couroux, irriter, prouoquer, harseler.
- Terlijnghe / b. t̄rljng:** Det.
- Termentijn:** Tormentine.
- Terre / z. tarre:** Arquenson.
- Terstont:** Incontinent, tantost.
- Terwe:** Froument.
- Teruwane / een stad:** Terrouane.
- Tessche:** Gibbeciere, bourse.
- Tessche der herders:** Vn macault.
- Testement:** Testament.

+ Tente *j. reynvaer. Athanasia*; zie supra: **Te**.

Tets⁺ *oft anhoudende*: Tillas, gluant.

Teue *oft wijfkin vande honden*: Vne lische *ou* chienne.

Then: Estain.

Thénewerck: Tout ce qui est d'estain.

+ **Tets**: *viscosus* (doorgeh.), *bon*; K_{2,3} t e t s . **fland**..., *viscosus*, [...].

Thieren oft ghebaren hem: Crier *ou* se demener.
Thuus oft in huus zijn: Estre à l'hotel, au logis *ou* à la maison.
ic ben Thuus oft ic en heb verloren nocte ghewonnen: le vien de mon logis, *c'est à dire*, le n'ay gagné ne perdu.
Tichghel: Tuile.
Tichghelbacker / coreelbacker: Briquetier.
Tidelic: Temporel.
Tidelic goed: Biens temporelz.
Tidijnghe: Nouvelle.
Tien oft tiene: Dix.
Tiende: Disme.
Tiendenere: Le fermier des dismes.
Tiendeland: Terre à disme.
Tien duust: Dix mille.
Tien mael: Dix fois.
Tienste: Dixiesme.
Tien waerf: Dix fois.
Tieren / wtlesen oft verlesen: Triër.
Tighen yemant yet op: Imputer, mettre sus.
Tijcke: Coutil.
Tijckweuer: Tissier de coutilz.
Tijd: Temps.
in tijds / z. goeds tijds oft te tijde: En temps *ou* à bonne heure.
→ *Toute chose veult son temps.*
→ *Qui ha le temps ne doit attendre.*
Tijd onnuttelic versliten: S'amuser et rien faire.
Tike: Coutil.
Tiketac spel: Le jeu de triquetrac.
Tilic: Tempre.
Tin oft Then: Estain.
Tinghel⁺ oft netel: Ortie.
Tinke visch: Tence, vn poisson.
Tinte vanden chirurgijns: Vne esprouette.
Tinten: Esprouuer.
Tipken: Pipette.
Tytenhoue een stad: Theonuille.

To.

Tobbe oft eemer: Seau.
Tocht, bileuijnghe: Douaire.
Toe ghesloten: Fermé.
Toebehooren: Appertenir.
Toebinden: Lier.
Toebiten: Fermes à tous les dentz, *ou* en mordant.
Toebrijnghen: Apporter, amener.
Toecnopen: Nouër.

+ **Tinghel:** *gand.*; K_{2,3} *tinghel*. **fland.** .j. *netel*. Urtica.

Toecommen: Aduenir.

Toedoen: Adiouster.

Toedoenijnghe: Adioustement.

Toedraghen: Apporter.

Toegangh: Acces.

Toegheuen / laten ghewerden: Donner abandon à aulcun, luy permettre et laisser faire tout ce qu'il veult, luy souffrir et endurer toutes ses voluntez et plaisirs, traicter trop delicatement.

Toegheraken: Auenir.

Toegheuen op eenighe coopmanschap: Donner dauantage *ou* pardessus.

Toehooren / luusteren / mercken: Aduiser, prendre garde, estre attentif, ouir et garder, escouter, oreiller, estre aux escoutes, prester l'oreille.

Toelaten: Conceder, consentir, accorder.

Toeluusteren oft hurcken: Guetter, espier *ou* escouter.

Toemaet hoy: Regaing *ou* foin d'arriere saison.

Toemate diemen gheeft op eenigh ghewichte off mate: Le pardessus qu'on donne oultre le poidz, nombre ou mesure, le surcroist.

Toereeden: Apprester.

Toerecken: Aduenir des mains.

Toerusten: Equiper.

Toesluten: Serrer.

Toespelen: louer pres le but *ou* l'estaque.

Toespise: Toute viande oultre le pain, pitance.

Toespreken yemand: Parler à aucun, arraisonner aucun.

Toetsteen: Pierre de touche.

Toeval: Accident.

Toeverlaet: Refuge, reconfort.

Toevlieghen off aenvlieghen: Asaillir aucun.

Toevlucht / vliebergh: Refuge.

Toevluchten: Affuyer.

Toewizen: Adjuger.

Toeuen / b. touuen: Amignoter, caresser.

Toezegghen: Asseurer.

Toezen: Prendre garde.

Toeziender off meester van den werke: Le maistre de l'oeuvre.

Toghen / b. tooghen: Monstrer.

Toght off byleuinghe: Douaire.

Token⁺ / iocken / spelen: louër.

Tol: Peage *ou* tollieu.

Tollenere off pachter vanden tol: Fermier *ou* peagier.

Tonghe: Langue.

Tonghe van een balance: La languette d'une balance et trebuchet *ou* niuellement.

Tonghe visch: Sole.

Tongheloos: Qui n'a point de langue.

Tonne: Tonneau *ou* caque.

Tonzent: A nostre maison *ou* chez nous.

Tooghen: Monstrer.

Toom / breidel: Frain *ou* bride.

Toomen: Brider, frener.

Toon off ghelut int lesen off zijnghe: Accent.

Toon gheuen: Accentuer.

Toouerere: Enchanteur, ensorceleur *ou* sorcier.

Tooueren: Enchanter, ensorceler, charmer.

Tooueresse: Sorciere, enchanteresse.

Toouerie: Enchantement, ensorcellement.

Tooyen⁺ / vercierien: Aorner, parer, attisser.

Top off topperste: Le sommet.

Top om mede te toppen: Sabot.

Top van fighen off rosijnen: Vne botte *ou* cabas de figues.

Toppen: louër du sabot.

Torc off turc: Payen, turc.

Toren / gramschap: Ire.

+ **Token:** *bon*; K_{2,3} token. **fland.** j. jocken, spelen.

+ **Tooyen:** *bon* (doorgeh.); K₃ tooghen. j. tooyen. Ornare, (adornare), ad oculum se parare. *Becan*; tooyen [*q.d.* tooghen]. Ornare (adornare) [ad oculum se parare *Becan*.]

Torferden oft rusch: Motte de terre herbue, glazon.

Torf om bernen: Tourbe.

Tornoy: Tournoy.

Tornoyen: Tournoyer *ou* tournayer, iouster et courir la lance.

Torre: Vne tour.

Torre van eender kercken: Clocher.

→ *lamais ne chantera chouette sus son clocher.*

Tortelduue: Tourterelle.

+

+ *Toef. fland. .j. onthaelinghe* (doorgeh.); K_{2,3}.:-
Toef doen .j. onthaelen (dorgeh.); K_{2,3} [toef doen. fland. .j.] toeven, onthaelen;
ont-haelen. Tractare ...

Tortse: Vne torche *ou* flambeau.
Tot: A, deuers *ou* iusques à.
Tot hier: Iusques à icy.
Tot yemand: A quelcun.
Tot noch toe: Iusques à ores, iusques icy.
Tot zijnen verdoene: Pour son vsage.
Tote / mule: Museau.
Touf / feeste: Chere, feste *ou* festin.
Touuen / troetelen: Amignoter, caresser.

Tra.

Trachter: Entonnoir.
Traegaerd: Lourdault, paresseux.
Traegh: Nice, tardif, pesant, lasche, paresseux.
Traegheit: Tardiuité, negligence, paresse, faitardise, lascheté.
Traeghlicken: Laschement, pesamment, paresseusement, lentement.
Traelge: Treillis, cleres voyes.
Traen *oft* trane: Larme.
Traenooghen: lecter larmes, larmoyer, pleurer.
Traghe / z. traegh: Tardif.
Traghelic: Tardiuement.
Trane: Larme.
Tranen / droppen: Degoutter.
Trap: Degré, marche.
Trapenier / b. drappenier: Drappier.
Trapgans voghel: Vne bitarde.
Trappen⁺ met voeten: Fouler aux piedz.
Trauaeilge daermen de pēden in stelt om te beslaen: Vn Trauail.
Trauwant: Hallebardier, sergeant, officier.
Trauwe: Foy, leaulté.
Trauwen een vrouwe: Prendre vne femme en mariage, espouser vne femme.
Trauwen eenen man: Prendre mary, espouser vn home.

Tre.

Trechter / b. trachter: Vn entonnoir.
Trecken: Tirer.
Trecachtigh: Tirant tout à soy, rapineus.
Trecnette: Vne seime, verueu *ou* verueil.
Trectanghe: Pince *ou* pincette.
Treden: Marcher.
Treffelick *oft* dat treft: Chose serieuse *ou* d'importance.
Treffelicken: Serieusement *ou* en bon escient.
 + **Trappen; *oft* trappelen** (met verw. na trappen); K_{2,3} t r a p p e n . Calcare, conculcare pedibus.
 [gal. triper].

Tregie: Tragië.

Treke / vite⁺ / maniere: Coustume de faire.

Trémië: Chaire à cuiere.

Trezoor / schat: Thesor *ou* thresor, richesse cachee.

Tri.

Trijpweuer: Haulteliceur.

Tripe: De la tripe *ou* tripe de velour.

Trippelen met de voeten: Triper[,] fouler et petteler des pieds, trepigner.

Trits *oft* klein coetskin: Petite couchette.

Tritsoor: Vn dressoir.

+ **Treke, vite** *praxis, modus agendi*; K_{2,3} treke, treck. Tractus...: et Fallacia, ars, laqueus; vite. **fland.** j.treke; maniere, wijze. Modus, ...

Trock off tueghe: Vn traict.
Troc van eenen meester: Tour de maistre.
Troch⁺: Vne may *ou* huche à pestrir.
Troenge: Mine.
Troetelen / touuen: Tastonner, amignoter.
Trommel / bomme: Tabourin.
Trommelen: Tabouriner.
Tromslagher: Tabourineur.
Trompen / tuten: Corner.
Trompet: Trompette.
Trompetten: Sonner la trompette.
Tronc / gheslaghte: Race.
Tronc vanden boome: Souche de l'arbre.
Troncken off afcappen: Tronquer *ou* decouper.
Troost: Confort, soulas, consolation, reconfort.
Troosten: Conforter, consoler, reconforter.
Troosteloos: Qui n'a point de reconfort, desolé, desconforté.
Trooster: Reconforteur, consolateur.
Trop off tros: Vne troupe.
Troppen ouer hoop: S'assembler en vne troupe.
Tros: Troupe *ou* trousse.
Trosbouue / krijghsmans cnape: Vn goujat d'homme de guerre.
Trotten: Courir, trotter.
Trouwe / z. trouwe: Foy.
Trouweloos: Desloyal.
Trueren: Languir *ou* se douloir, estre en esmoy, sagrin *ou* soulcy.
en laett my niet langhe in trueren: Oste mon cueur de tout esmoy.
en truert niet meer: Sors d'esmoy.
Truerigh / z. drouue: Triste, dolent *ou* langoureux.
Truffe: Bourde *ou* fatras.
Truffen in dhant stéken: Vendre ses coquilles, vendre des sornettes.
Truweel van metsers: Vne truëlle.

Tsa.

Tsachternoens: Apres disné.
Tsamen: Ensemble.
Tsamen voughen: Conjoindre.
Tsanderdaeghs: Vne lendemain, le jour d'apres.
Tsauonds: Au soir.
Tsaterdaeghs: Au semmedy.
Tsdaeghs: Du jour.
Tsdaeghs te voren: Le jour de deuant, la veille, la vigille.
Tsdicendaeghs: Le Mardy.
Tsdonderdaeghs: Le leudy.
Tsichtent: Depuis.

+ **Troch:** *bon* (doorgeh.); **fl.** *j. moelde*; $K_{2,3}$ troch. **holl. zeland. sicamb. fland.** *j. moelie*.
Maetra, (...); *moelie*, *moelde*, *back-troch*. *Maetra* ...

Tsyment: A sa maison, chez luy *ou* chez soy.
Tsynxen: A la Penthecouste.
Tsmaendaeghs: Le Lundy.
Tsmaerghens: Au matin.
Tsnachts: De nuict.
Tsnoenens: Au disné.
Tsnuchtens: Au matin.
Tsomers: En esté.
Tsvoornoens: Deuant disné.
Tsvrydaeghs: Le Vendredy.
Tswinters: En hiuer.

Tu.

Tuc: Tour de malice.
Tuchtich⁺ / heet: Enchauld, en rut.

+ **Tuchtich:** *bon*; K_{2,3} tuchtigh. **fland.** Catuliens.

Tucken metten hoofde: Heurter *ou* cottir.
de schapen Tucken d'een teghen dander: Les brebis cotissent l'vn contre l'autre.
Tueghe: Vn Traict.
Tueghel / haelter: Cheuestre *ou* licol de cheual.
Tueluwen⁺: Pestrir.
Tuyghen yet / b. ghetughen iet: Tesmoigner quelque chose.
Tulpen / gulpen: Yurongner, gourmander, piailler, chincer.
Tulper / dronckaert: Yurongne.
Tumelère: Culbuteur, iouëur de souplesse.
maken eenen Tumelaere: Faire vne Culbute.
Tumelen: Culbuter.
Tumelijnghe: Culbutement.
Tumelijngh: Vne culbute.
Tunen / omtunen: Clorre d'vne haye ou d'autre chose tout entour.
Turck: Turc.
Turf: Tourbe à brusler.
Turre / z. Torre: Vne Tour.
Turtelduue: Tourterelle.
Tuschen: louër.
Tuscher: Vn louëur ordinaire, quileteur, hascheteur *ou* hazardeur.
Tusschen: Entre.
Tuschen beeden: Entre deux.
Tusschenscheed: L'espace entre deux interualle[s].
Tusschentween: Par raison, moyennement, tellement quellement.
Tusschenzetten: Mettre entre deux, *ou* pamy, interposer, entremettre.
Tuten: Corner.
de hooren tuten my: les aureilles me cornent.
Tuter: Corneur.
Tutijnghe: Cornement.
Tutinghe der ooren: Tintement des oreilles.
Tuugh oft halam: Outilz et instrumens à besoigner.
Tuun: Vne soif ou haye.
Tuunstaecke: Pieu *ou* pal de haye.
Tuusbank: Quillet.
Tuusscher: Quilleteur.
Tuuws zelfs zegghene: A vostre mot.
Tuwaert: Deuers vous.
Tuwent: Chez vous *ou* a vostre maison.
Tvoetgen stellen / doen vallen: Donner le crochet *ou* le iambet et le ruër par terre.

Twa.

Twaelf: Douse.
Twaelf mael: Douse fois.
Twaelfste: Dousiesme.

+ **Tueluwen** *bon* (doorgeh.); K_{2,3} t e u l u w e n . f l a n d . j . t o u w e n . Depsere...

Twelf wērf: Dousefois.

Twalevaerd in ghelde: Vn liard.

Twee: Deux.

Tweedraght: Dissension, discord, discorde, discordance, disconuenance.

Tweedrachtich zijn: Discorder, mal accorder, estre en discord, disconuenir, dissentir.

Tweendertich: Trente deux.

Tweendertichmael: Trente deux fois.

Tweendertichste: Trentedeuxiesme.

Tweenneghentich: Nonnantedeux.

Tweenneghentichmael: Nonnantedeux fois.

Tweenneghentichste: Nonantedeuxiesme.

Tweentsestich: Soixantedeux.

Tweentsestichmael: Soixantedeux fois.
Tweentsestighste: Soixantedeuxiesme.
Tween[t]seuentigh: Septantedeux.
Tweentseuentighmael: Septantedeux fois.
Tweentseuentichste: Septentedeuxiesme.
Tweentachtentigh: Octantedeux.
Tweentachtentichmael: Octantedeux fois.
Tweentachtentighste: Octantedeuxiesme.
Twee en twee: Deux à deux.
Tweentwintichmael: Vintdeux fois.
Tweëntwintighste: Vintdeuxiesme.
T[w]jeeënveertigh: Quarantedeux.
Tweeënveertighmael: Quarrantedeux fois.
Tweeënveertighste: Quarantedeuxiesme.
Tweeënvijftigh: Cinquantedeux.
Tweeënvijftighmael: Cinquantedeux fois.
Tweeënvijftighste: Cinquantedeuxiesme.
Tweefelen⁺: Amadouër.
Tweefelinghe: Amadouëment.
Tweelijnghe: Gemeau.
Tweemael: Deux fois.
Tweesins: En deux sortes et manieres.
Tweetste: Deuxiesme.
Tweevaut: Double.
Tweewaerf: Deuxfois.

Twī.

Twifel: Doubte.
Twifelen: Doubter.
Twifelachtigh: Doubteux.
Twifelijnghe: Doubtance.
Twijn: Fil retord.
Twijnder: Retordeur de fil.
Twinen garen: Retordre du fil.
Twintigh: Vingt.
Twintighduust: Vingt mille.
Twintigh hondert: Vingt centz.
Twintighmael: Vingt fois.
Twintighste: Vingtiesme.
Twintighwērf: Vingt fois.
Twist: Debat, noise.
Twisten: Debatre, noiser.
Twistigh: Noisif *ou* quereleux.
Twistmaken: Faire noise.
Twistmaker / stueperquaet: Flagorneur.

+ **Twiefelen:** *bon, hinc vertweefelen. blandiens. fallere; K_{2,3} t w e e f e l e n . f l a n d .* Blandiri, delinire; *ver-tweefelen. f l a n d . j . v e r - t r e y f e l e n : [... blanditiis fallere] .*

Tz / ziet Ts.

[V]

V.

VBelieue oft V sal belieuen: Ton plaisir soit, *ou* vous plaise.

Vacht oft vel: Vne peau.

Vader: Pere.

Vader des huusghesins: Pere de famille.

Vaderland: Le pays d'vn chascun[,] la patrie.

Vaderlic: Paternel.

Vaderlike erue: Patrimoine.

Vaderloos: Pupille *ou* sans pere.

Vaendelijngh: Enseigne, baniere.

Vaendragher: Porte enseigne.

Vae.

Vaer: Passage d'eaue.

Vaeren tschepe: Nauiger, passer l'eauë.

Vaerghen / heesschen oft te vooren legghen: Dire *ou* demander.

Vaeriare: Anten.

Vaerkelen⁺: Aller sur l'eauë à batteau par maniere de pasetemps.

Vaerken: Porc *ou* porceau.

Vaerkens bac: Vn auge aux porceaux.

Vaerkens cot: Estable à porceaux, Roulier.

Vaerkens wachter: Qui garde les porceaux, porcier.

Vaerman: Passeur, qui passe les gens en sa nasselle.

Vaerschat⁺: L'argent *ou* salaire qu'on baille pour estre passé l'eauë.

Vaerschip: Bateau, *ou* nauire passagere.

Vaerwe: Couleur, teinct *ou* teinture.

- *Sur Dieu n'hà Seigneur,*
Sur noir, n'ha couleur.
- *loye de coeur faict beau teinct*
de visage.
- *Boy du vermeil, tu y gaigneras*
la teinture.

Vaerwen: Teindre, coulorer.

Vaerwer: Teincturier.

Vaerwerie: Teincturerie.

Vaerze oft vorse die noyt calf en hadde: Vne Genisse.

Vaec: Sommeil, faim de dormir, endormissement.

Vaec hebben / oft vaekerigh zijn: Sommeiller, dormiller.

Vaeghsel: Balieure, nettoyeure.

Vael: Couleur entre blanc et roux, comme couleur de miel, iaulnastre.

Vaen / z. vanghen: Prendre.

Vaendelijgh⁺: Baniere.

Vaendragher: Port'enseigne.

Vaer oft vreesse: Paour *ou* peur crainte *ou* cremeur.

→ *Toutes les armures de Bresse, n'armeroyent pas la paour.*

Vaer / b. vader: Pere.

Vaghen met eenen bessem: Balier, nettoyer d'vn balay, ramonner.

Vaghen met een vutsel oft douc: torcher.

Vaghelinghen: Ballyures.

Vaghijnghe: Nettoyeure.

Val: Cheute.

Valbrugghe: Pont leuis.

Valencijne een stat: Valenciene.

Valke: Faulcon.

Valkenaere: Faulconnier.

Valle oft streck: V[n] laqs.

Valle om muysen te vanghen: Vne Sourriciere.

Valle om ratten te vanghen: Vne Ratiere.

Vallen: Cheoir, Tomber.

Vallender an oft wat daertoe doen: Mettre la main à la paste.

+ **Vaerkelen:** *bon* (doorgeh.); K₃ veerckelen met een schuyte. Naviculari.

+ **Vaerschat:** *Naulum* (doorgeh.); K_{2,3} vaer-schat. **fland.** j. vaer-gheld. *Naulum*, portorium.

+ **Vaendelijgh:** *bon*; K_{2,3} vaendelingh, [vendelingh. **holl.**] **fland.** Vexillum.

Vallen inde boete: Escheoir en l'amende, encourir l'amende.

Valleye / dal: Vallée.

Valsch: Faulx *ou* adulterin.

Valschaert: Vn faulx home *ou* faulsaire.

Valsche sake daer valscheit in light / schuult oft verborghen is: Chose faulsonniere ou de faulceté.

- Valschelicken:** Faulsement.
Valscheit: Faulceté.
Valsch maken: Faulser, falsifier.
Valuacië: Esualuation.
Valuéren eenen pennijnghe: Esualuër.
Vame off vademe: Toise.
Van: De.
Van daghe te daghe: De jour à aultre.
Van dien tide voort: De la en auant.
Van doene hebben off van noode hebben: En auoir à faire.
ghy en hebt mijns niet van doene: vo' n'auiez que faire de moy.
Van iare te iare: D'an en an.
Van in zijns moeders buuc / off Van zijnder geboorten af: Des le ventre de sa mere, *ou* des sa naissance.
Van nu voort an: D'icy en auant, doresnauant, desorsmais.
Van sticke te sticke: Particulierement, en particulier ou par le menu.
Vane: Vn estandart, vn enseigne.
Vanghen: Prendre.
Vanghenesse: Prison.
Vanghenes bewaerder off sluter: Cepier, Geolier.
Vanghijnghe: Prinse, captiuité, emprisonnement.
Vare / vreesse: Paour.
Varen / verdrieten: Ennuyer.
Varen tschepe: Nauiger, aller sur l'eauë en vn bateau *ou* nauiere, passer l'eauë en vn batteau.
Vare alst zal / tghelt mi de waghenhure: Aille que vaille, aultant m'est tomber que bransler.
Varent cruud: Fourgiere *ou* feuchiere.
Varendzaet: Grain de fougier.
Varen oft riden te waghén: Charroyer *ou* charrier.
Varijnck[†]: Tout à ceste heure.
Varre oft stier: Vn toreau.
Vaste: Fort, ferme.
Vastelicken: Fermement.
Vasthaudende / vrec off ghierigh: Tenant, ciche *ou* taquin.
Vastmaken: Lyër, ficher, afficher, attacher, affermir, fortifier, establir.
Vasten / spise dëruen: luner.
Vastenaouond: Quaresme prenant.
Vasten dagh: Iour de june, *ou* lune.
den Vastenen: Le Quaresme.
Vat: Vn vaisseau *ou* baril.
Vat off mate / mueken: Boisseau.
Vaten: Comprendre.
Vauden: Pliër.
Vaute ouer eenen kelder: Vne voulte.
Vautéren: Voultter.
Vauwen: Pliër.
Vauwe: Vne plyë.

+ **Varijnck:** *bon statim*; K_{2,3} [varinck .j. vaerinck]; vaerinck, vaerincks. **fland.**
 ... statim.

Ve.

Vechtachtigh: Aspre au combat.

Vechten: Combatre, batailler.

Vechter: Combatant, batailleur, guerroyeur.

Vechtinghe: Combat.

Vedel: Rebec.

Vedelere: Qui iouë du rebec.

Véder *oft vére van eenen pijl:* Les pennes *ou* empençons d'une fleiche.

Véder: Vne penne d'oiseau.

Vederen eenen pijl: Empenner vne fleiche.

- Vederhuus⁺ datmen de peerden aen tbeen doet:** Des entraues qu'on met aux piedz des cheuaulx.
- Vee / alderande beesten leuende van tvoetsel der ȳrden / waer mede dat den mensche hem dient / ghelijc ossen / esels / pȳrden / kemels / schapen ende gheeten:** Haras, bestiail toute beste viuant de la nourriture de la terre, et dequoy l'homme se sert, comme boeuvs, asnes, cheuaulx, brebis et chieures.
- Veedief:** Larron de bestiail.
- Veēdieuerie:** Larrecin de bestiail.
- Veeūoeder:** Fourrage.
- Veeghe⁺:** Qui ne poeust eschapper la mort.
- Veel / veelachtigh oft vele:** Beaucoup[,], moult, gramment *ou* largement.
- Veelderande:** Plusieurs, de diuerses sortes *ou* façons.
- men vint veel volcs:** Il est beaucoup de gens.
- Veertigh:** Quarante.
- Veertigh mael:** Quarante fois.
- Veertighste:** Quarantiesme.
- Veertien:** Quatorse.
- Veertien mael:** Quatorse fois.
- Veertienste:** Quatorsiesme.
- Veete:** Hayne.
- Veeze / b. vēze:** Genisse.
- Veinsen / ontsteken⁺:** Allumer.
- Veinsen hem:** Se dissimuler *ou* feindre, ne faire plus semblant de quelque chose.
- Vel:** Peau.
- Vel dat onder de kele vanden osse hanght:** Le fanon d'vn boeuf, la peau quy luy pend soubz le long du col.
- Veken / b. hecken:** Heler.
- Veld:** Champ *ou* pieche de terre labourable.
- Veldachtigh:** Champestre.
- Veldhoen / partrijse:** Perdris.
- Vele:** Beaucoup, moult, gramment *ou* largement.
- Vele om op te spelen:** Rebec.
- Velghe an twiel:** La iante d'vne rouë.
- Vellen / omwerpen:** Abatre.
- haut Uellen:** Verser du bois.
- Velt / b. veld:** Champ.
- Venegen een stad:** Venise.
- Venijn:** Du venin.
- Veninich oft venijnt:** Venineux.
- Venkel cruud:** Fenouil.
- Venster:** Fenestre.
- Verachten oft versmaden:** Despriser, mespriser, contemner.
- Verachter / versmader:** Despriseur, mespriseur, contemneur.
- Verachtijnghe / versmadinghe:** Mesprisement, contempt, mespris.

+ **Vederhuus:** *veter*; K_{2,3} *veter*. Catena; **veter. hol. fris. sicamb.** *j. n e s t e l*. Ligala *v e t e r*, *h e l d e*. Nervus, pedicae, ...

+ **Veeghe:** *bon* (doorgeh.); K_{2,3} *v e y g h*. Morti propinquus, ...

+ **Veinsen, ontsteken:** *de foncke dicitur, accendj è scintilla è silice excussa* (alles doorgeh.); K_{2,3} *v e y n s e n*. **fland.** Accendere sive accendi, tanquam scintilla è silice excussa; [f o n c k e . j. v o n c k e . Scintilla]; *v o n c k e , g h e n s t e r e*. Scintilla, [...].

Verachten: Retarger, arrierer.
Verachterhede: Arrieraige.
Veraergheren: Empirer.
Veraergheren yemand: Donner scandale *ou* mauuais exemple.
Veraerden: Changer de nature.
Veranderen: Muër, changer.
Veranderlic: Muable *ou* variable.
Veranderijnghe: Changement, mutation, variation.
Veranderen: Respondre.

- Verberghen / z. berghen:** Absconser.
- Verbergher:** Recelateur.
- Verbant:** Obligation.
- Verband van paeyse:** Confederation[,] pact, appointement, traicté de paix.
- Verband maken met yemand:** Faire confederation, alliance et ligue avec aulcun.
- Verbannen yemant:** Bannir.
- Verbasen:** Estonner.
- Verbeent⁺ oft verschuwet:** Rusé.
- Verbelghen:** Offenser, faillir, pecher, faire quelque faute, offendre, mesprendre.
- Verbernen:** Brusler.
- Verbernen:** Ardre, ardoir, allumer, *ou* mettre le feu à quelque chose, enflamber.
- Verbernijnghe⁺:** Embraseme[n]t de feu, inflammation.
- Verbernt:** Ars *ou* bruslé.
- Verbeteren:** Amender, corriger.
- Verbeterijnghe:** Correction, emendation, radressement.
- Verbeyden:** Attendre.
- *Souffre le mal, attens le bien.*
- *Tout temps vient, qui le peult attendre.*
- Verbesighen:** Vser, se seruir de quelque chose.
- Verbidden:** Obtenir et impetrer en priant, *ou* par prière.
- Verbieden:** Deffendre.
- Verbinden:** Obliger.
- Verbinden met doucken:** Enfaschiner[,] enuelopper, affubler.
- Verbinden thooft:** Bander la teste.
- Verblauwen:** Deuenir couärd.
- Verblenden:** Esblouir, aueugler.
- Verblentheit:** Aueuglissement.
- Verblyden hem:** S'esiouir.
- Verblyden yemand:** Esiouir quelqu'un.
- Verblydijnghe:** loyë.
- Verbloesemen oft verschauwen:** Gresir, eschauder.
- Verblooten / naectt maken:** Desnuër.
- Verbod:** Deffense, inhibition.
- Verbond:** Obligation.
- Verborghen yemant:** Estre pleige et respondant pour aulcun, pleiger, cautionner aulcun.
- Verborghen / besteet:** Caché, absconsé.
- Verbranden:** Enflamber.
- Verbrasséren hem:** Se creuer de manger.
- Verbreeden:** Elargir.
- Verbreedijnghe:** Amplification.
- Verbreeder:** Eslargisseur.
- Verbréken:** Transgresser.
- Verbueren / verliesen:** Forfaire *ou* perdre par forfaiture.
- Verbuert goed:** Bien confisqué.
- Verburghen:** Pleiger aulcun.
- Verburstelt oft verstoort:** Herissonné.

+ **Verbeent:** *bon*; K₃ ver-beenen. **fland.** Vituperare.

+ **Verbernijnghe:** **brug.**; K_{2,3} ver-bernen [j.] ver-branden (...); verbrandtheyd. Ardor, ambustio.

Vercauden /vercoelen: Refroidir.

Vercieren: Orner, parer, embellir, decorer.

Verciert: Orné, accoustré, paré, attiffé.

Vercierijnghe: Ornement, accoustrement, parement, embellissement, decoration.

Verclaerzen: Rendre clere vne chose qui parauant estoit obscure, declarer, exposer, expliquer, interpreter.

Ver-baureren. **fland.** *Attonitum esse;* K_{2,3} *ver-baureren.* **flan.** *Attonitum [reddere] (esse).*

- Verclarijnghe:** Exposition, declaration, interpretation.
Verclarijnghe des verstands van eenighe leeraers: Commentaire.
Vercleeden: Rabiller.
Vercleenen: Amoindrir.
Vercloucken hem: S'enhardir, prendre courage.
Vercnappen: Aller apres *ou* derriere de quelqu'un, accompagner aulcun.
Vercoelen: Refroidir, refrigerer, rafraischir.
Vercoelinghe: Refroidissement, rafraichissement, refrigeration.
Vercoelt: Refroidi, refrigeré, rafraischi.
Vercondighen: Dire *ou* porter nouvelles, noncer, annoncer.
Vercoopen: Vendre.
Vercoopen metten stocke: Vendre au plus offrant *ou* à l'enchere.
Vercooper: Vendeur.
Vercooperigghe: Venderesse *ou* vendeuse.
Vercoopinghe: Vente *ou* vendition.
Vercoopelic: Vendable *ou* vendible.
Vercorten: Abbreger *ou* accourcir, escourter.
Vercouden: Refroidir.
Vercrachten: Efforcer, violer.
Vercrancken: Debiliter, affoiblir.
Vercranckijnghe: Affoiblissement, debilitement.
Vercreghen: Acquis.
Vercrighen: Acquerir, acquester, conquerir, conquester, obtenir, impetrer.
Vercrighijnghe: Acquisition.
Vercrijsschen: Confondre de parolles.
Vercroppen: Engosiller, esgorger.
Vercurten: Abbreger, raccourcir.
Verdachten / b. aendachtigh wesen: Se souuenir.
Verdēruen / b. bedēruen: Gaster.
Verdēruenisse: Gast *ou* gastement, ruyne *ou* destruction.
Verde / z. verre: Loing.
Verdeelen: Departir.
elc also verde alst hem angaet⁺: chacun en son endroict et sicomme à luy appertiendra, chacun en son regard, chacun endroict soy, chascun à l'endroict de soy.
dat moet verde van my zijn: [la] à Dieu ne plaise.
Verdeessemen: Pestrer, Empaster la farine.
Verdeluwen: Se faner *ou* flestrir.
Verdieneen: Meriter, desseruir.
Verdiepen: Faire plus profond.
Verdieren: Encherir, mettre à l'enchere.
Verdierder: Vn encherisseur.
Verdierte: Enchere.
Verdigh: Prompt, prest et appareillé, appert.
Verdobbelen: Redoubler.
Verdoen / vertēren: Despendre.
Verdolen: Desuoyer, s'esgarrer.
 → *Femmes et gelines par trop aller dehors s'esgarent.*
Verdommen: Condamner *ou* damner.

+ **elc also verde...** : *vertig* (?) *verre*; K_{2,3} *verde*. [holl.] *j. verre*. Longè; *verre*, *verde*, [varre]. Remotus, ...: et Longè, ... So *verre als*. Modò, dummodo. si.

Verdommijnghe: Condamnation.

Verdomt: Damné *ou* condamné.

Verdonderen: Se gaster du tonnaire.

Verdonkeren: Obscurcir.

Verdoopen: Rebaptiser.

Verdoomen: Euaporer.

Verdorren: Se seicher.

Verdoten / rasen yeuwers na: Enrager apres quelque chose, radoter.

Verdraeyen: Destourner, estourdir.

thoofst staet hem gheel verdraeit oft verdarijt: il ha la teste tout estourdië, *ou* il ha le cerueau au dessus le bonnet.

Verdraghen: Endurer, souffrir tolerer.

→ *Qui bien et mal ne peult souffrir,
A grand honneur ne peult venir.
→ Huy en figure, demain en sepulture
Heureux le corps qui pour son ame endure.*

Verdraghen hem van eenigh dijnghe te doene: Se deporter de faire quelque chose.

Verdraghelic: Passable, aisé à porter et endurer, tolerable, suportable.

Verdraghelicheit: Tolerance, patience, souffrance, endurement.

Verdraghende oft verduldigh: Patient, souffrant, endurant.

Verdreeghen: Menacer.

Verdriet: Annoy, esmoy, ennuy, fascherië.

Verdrietelick: Ennuieux, fascheux.

→ *Longues danses sont ennuiëuses.*

Verdrietelicken: Avec ennuy et fascherië.

Verdrietigh: Ennuyé.

Verdrieten: Ennuier, fascher, desplaire, attediër.

Verdrijnghe: Oppresser, opprimer, acabler, accrauerter.

Verdrijncken: Noyer.

Verdrijncken sijn ghelt: Boire son argent.

Verdriuen / veriaghen: Dechasser, rebouter, repculser, chasser arriere.

Verdrooghen: Deuenir sec, se seicher *ou* tarir.

Verdrooght oft afghecapt haut: Bois sec, mort, estainct *ou* abatu.

Verdrouuen: Contrister, rendre triste.

Verdrucken: Oppresser.

Verdrucker: Oppresseur.

Verdruckijnghe: Oppression.

Verdruckt: Oppressé, opprimé.

Verduldigh: Patient.

Verduldigheit: Patience.

Verdwelmen: Estourdir.

Verdwénen: Transy.

Verdwinen: Transir *ou* s'aneantir.

hi verdwijnt oft vergaet van verdriete: il seiche d'ennuy.

Vereenen hem: S'effrayer.

Vereenighen: Vnir, accorder, appoincter, conuenir.

Verfrayen⁺: Deuenir gay *ou* s'esgayer.

Verfraeyt / ghenesen: Gay *ou* refaict.

Vergaderen: Assembler, amasser, accumuler, recueillir.

→ *Il s'est loué à recueillir la disme.*

Vergaderijnghe: Assemblée, amas.

Vergaen: Se bouger.

Vergaen[,] te nieten gaen: Perir, definer.

+ **Verfrayen:** *recreare se; K_{2,3} ver - fraeyen ...:* et Recreare, (...).

Vergaen van drucke: Seicher d'ennui.

Vergallen eenen visch oft schoonmaken: Effundrer vn poisson.

- Verganghelicke dijnghen:** Choses transitoires *ou* de peu de durée, labile, escouable.
- Vergaren:** Amasser.
- Vergauden** *oft* **vergulden:** Dorer.
- te vergheefs:** en vain *ou* pour neant.
- Verghef:** Poison *ou* venin.
- Verghef** *oft* **vergheffenisse:** Pardon, remission.
- Verghelden:** Rendre, recompenser, retribuer, rendre la pareille[,] payer, satisfaire.
- Vergheldijnghe:** Recompense.
- Vergheten:** Oublier, mettre en oubly.
- Verghetelic** / **die haest vergheet:** Oubliant, oublieux, quy oublië soudainement quelque chose.
- Verghetelheit:** Oubliance.
- V[e]rghetenesse:** Oubliance, oubly.
- Vergheten hem yewers in** *oft* **yewers mede:** S'amuser à quelque chose.
- Vergheuen met verghef:** Empoisonner.
- Vergheuen** / **quijtschelden:** Pardonner.
- Verghieten:** Respendre.
- Vergonnen:** Auoir enuyë du bien d'aultruy.
- Vergouden:** Dorer.
- Vergammen:** Offenser, irriter.
- Vergroenen:** Reuerdir.
- Vergroeyen:** Recroistre.
- Vergruwen:** Auoir en horreur.
- Verguffen hem:** S'abuser.
- Vergulden:** Dorer.
- Verhael** *oft* **verreycken hebben:** Auoir garrant.
- Verhaesten hem:** S'haster trop.
- Verhalen yet** *oft* **vertellen:** Raconter, reciter.
- Verhalen synen aessem:** Reprendre son haleine.
- Verhalen zijn schade** *oft* **verlies:** Recourer sa perte *ou* dommage.
- Verhanghen:** Estrangler.
- Verharten:** Endurcir.
- Verheelen:** Se reprendre, rejoindre, consolider.
- Verheenen hem:** S'estonner s'espouanter.
- Verheffen:** Exalter, esleuer.
- Verheffen een leen:** Releuer vn fief.
- Verheffen de Conijnghe feeste:** Enleuer la feste Royale.
- Verhemelen:** Lambrisser.
- Verhemelte⁺ vanden monde:** Le palais de la bouche.
- Verhemelte⁺ van eenen houen:** L'astre d'vn four.
- Verhitten:** Enflamber.
- Verhoeden** *oft* **verhoedt werden:** Enrager.
- slaet den hond hy is verhoet:** donnéz sur le chien il est enragé.
- Verhoeden:** Engarder, preueoir.
- Verholen:** Celé.
→ *Peché celé, demy pardonné.*
- Verhongheren:** Affamer.

+ **Verhemelte:** *testudo* (doorgeh.); K_{2,3} ver-hem-el-te. Testudo, ...

+ **Verhemelte:** *testudo* (doorgeh.); K_{2,3} ver-hem-el-te. Testudo, ...

Verhonghert: Affamé.

Verhonghert ghelijc eenen wulf: Allouuy.

Verhooren: Exaucer.

Ver[h]oouerdighen: Enorgueillir.

Verhueghen / verblyden: Esiourir, recreër.

Verhuren oft verpachten: Bailleur à ferme, *ou* donner à louage.

Verhuringhe: Louage *ou* bail de fermes.

+

+ *Ver-gheld .j. loon* (doorgeh.); K_{2,3} ver-gheld. **vetus. [fland.] .j. ver-gheldinghe;** ver-gheldinghe. Pensatio...; loon. Merces, ...

Verhusen: Desloger, changer de logis.
Veriaghen: Dechasser.
Verieghenen / ghemoeten: Rencontrer.
Verionnen: Auoir enuië du bien d'aultruy.
Verionghen oft kippen: Faire ses petitz.
Verionghen / ionc werden: Deuenir jeune.
Verjuus: Du Verius.
Verkeerberd: Vn tablier *ou* jeu de triquetrac.
Verkeeren ende hantieren met yemand: Conuerser, Hanter.
Verkeeren oft veranderen: Changer, muër.
Verkeert: Tourné.
Verkeert gaen: Aller en masque *ou* estre masqué.
hy waer beter Verkeert dan wederghekeert: Il seroit meilleur tourné, que retourné.
Verken / z. verken: Porceau.
Verkiesen oft kieser: Choisir, eslire.
Verkl. verkn. verko. verkra. verku. zouckt het zelue int voorgaende van Vercl. vercn. verco. vercra. vercu.
Verlacken: Attraire.
Verlanghen / yet begheren: Appeter, Desirer.
Verlanghen ende verachten een proces: Alonger et retarder vn proces.
Verlappen: Mettre des pieches à quelque chose.
Verlasten oft ouerlast doen: Faire foule et oppression.
Verlaten: Abandonner, delaisser.
Verlatijnghe: Abandon, abandonnement.
Verlaten [,]niet ghetroot: Desolé.
Verlaten hem yewers op: Se fiër, confiër, assureur *ou* attendre.
Verleckeren: Affriander *ou* affrioler.
Verleeden: Seduire, Desbaucher.
Verleenen: Donner, octroyer.
Verleesten⁺: Acquerir.
Verlegghen: Auancer, Debourser.
Verlesen: Eslire, esplucher.
Verletten: Auoir interrest *ou* perte.
Verlichten met lichte: Esclerer.
Verlichten iemands pine: Allegger.
Verlichtijnghe: Allegeance.
Verlichten met schilderie: Alluminer.
Verlichter: Allumineur.
Verliden: Confesser *ou* cognoistre.
Verlies: Perte.
Verliesen: Perdre.

→ *Qui met en gage et ne scait bien,
 Est tenu fol, et perd le sien.*

Verliken: Conferer, comparer.
Verlinghen: Alonger.
Verlinghen yewers naer: Apeter et desirer.
Verloochghenen: Renoncer, reniër.

+ **Verleesten:** *bon*; K_{2,3} ver-leesten. Parem esse sumptibus...

Verloren: Perdu.

Verloren cost *off* **verloren moeyte:** Peine perduë.

tspel verloren gheuen *off* **laten varen:** Quicter le jeu.

Verloren gaen: Tourner en ruyne.

Verlossen: Deliurer.

Verlouen hem: Se promettre.

Verluchten: Mettre en l'air.

ic en vermaghs niet meer: le n'en puys plus.

Vermaerd: Bien famé, Renommé.

Vermaken / verblyden den gheest: Se recreër, s'esiouir, *ou* s'esbatre.
Vermakijnghe / verblydijnghe: Delectation, recreation, plaisir, deduit. Soulas.
Vermalendyen: Mauldire.
Vermaledydijnghe: Mauldisson.
Vermanen / doen ghedijncken: Ramenteuoir.
Vermanen / waerschuwen: Aduiser, aduertir, admonester, enhorter.
Vermeerderen oft vermeeren: Agrandir, augmenter, accroistre, faire plus grand.
Vermeerdert werden: Estre accreu, et augmenté.
Vermeiden: Esbatre.
Vermeidijnghe: Esbat.
Vermet maken: Faire faict.
Vermetel / vermetelic: Fier, arrogant, presumptueux.
Vermiden: Euter, eschuer, fuir, abstenir, ne faire point.
Verminderen: Amoindrir, diminuër, rappetisser, amenuiser.
Vermijncken: Affoller, esuerner.
Vermijnckt: Affollé, esuerné.
Vermoeden: Souspeçonner.
Vermoedachtigh: Souspeçonneux.
Vermoeid: Lassé.
Vermoeien oft moede maken: Lasser.
Vermoghen: Pouoir quelque chose.
Vermommen: Desguiser, masquer.
Vermonden: Mentioner.
Vermoruwen: Radoulcir, amollir.
Vermoorden: Meurtrir.
Vermossen: Moisir.
Vermuelen: Troubler.
Vermuerewen: Amollir.
Vernachten: Demourer toute la nuict[,] passer toute la nuict.
Vernaderen: Approcher.
Vernauwen: Faire plus estroict.
Vernederen: Rabesser.
Vernemen: Enquerir, enquester.
Verneemt of hi thuus is: Sache s'il n'est pas en la maison.
Vernielen oft vernieten: Consumer, aneëntir, anichiler.
Vernieuwen: Renouueller.
Vernipen / vercorten: Amoindrir.
Vernisch: Du vernis.
Vernoey: Annoy, ennuy *ou* esmoy.
Vernoeyen: Fascher, ennuiër.
Vernoughen: Contenter.
Veronghelijcken: Faire tort *ou* injure.
Veroneeren: Deshonorer.
Veronschuldighen: Ex[c]user.
Veronwērdighen: Desdaigner, auoir en desdaing.
Verootmoedighen: Humilier.
Verpachten oft anderen verhuren: Donner à louage.
Verpachten oft zelue huren: Prendre à louage.
Verpaerten / deelen: Departir.
Verperssen: Supprimer.

Verplanten: Replanter.
Verpletten: Escarbouiller, espautrer, acabler.
Verporren: Se bouger.
Verpruelen: Commencer à se refaire, *ou* guarir.
Verquaden: Empirer.
Verquisten: Dissiper, follement despendre.
Verraden: Trahir, encuser, deceler, rencuser.
Verrader: Traistre.
Verraderie: Trahison.
Verrasschen: Anticiper, haster.
Verre: Loing, auant *ou* fort auant.

Verre moet dat van my zijn: la à dieu ne plaise. la ne m'aduienne.
Verre / stier: Taureau.
Verrecken: Fort estendre.
Verrisen: Resusciter, se releuer.
Verrisenesse: Resurrection.
Verroeren: Bouger, remuër.
Verroesten: S'enrouiller.
Verrompelen: Refrongner.
Verrotten: Se pourrir.
Verroukeloozen: Mettre à l'aduenture.
Versaeght: Peureux.
Versaghen: Auoir peur.
Versch: Frais *ou* frez.
Versche peerden: Cheuaulx frais et reposez.
Verscherpen: Aguiser.
Verschalcken: Tromper par finesse.
Verschatten: Rençonner.⁺
Verschauwen: Gresir, eschauder.
Verscheeden: Separer, desioindre.
Verschemmelen: Se moisir.
Verschenen tijd: Temps escheu.
Verscheppen: Refaire.
Verschieten / verschricken: Espouanter, tressaillir.
Verschieten / verlegghen oft betalen: Desbourser.
Verschil: Difference.
Verschillen: Differer, estre different, ne ressembler point, n'accorder point.
Verschimmelen: Se rancir.
Verschijnen / openbaer werden: Apparoistre.
Verschijnen: Escheoir.
Verschoonen: Embellir.
Verschrapen: Rancir.
Verschricken: S'estonner.
Verschueren: Deschirer *ou* eschirer.
Verschueren / verslinden: Deuorer, Engloutir.
Verselschappen: Associer.⁽¹⁾
Verslaen den legher / verlegghen oft de tenten verslaen: Muër le siege.
Verslaen: Desconfire.
Verslaen den hongher ofte durst Estancher la faim ou la soif.
een verslaet de vruecht: vn rabbat joye.
Verslampampen: Licharder.
Verslepen: Trainer.
Versleten: Vsé.
Versliten: Vser.
Verslinden / verslinghen oft verslocken: Deuorer, gober.
Verslonden: Deuoré, englouty.
Versmachten: Estouffer.
Versmaden: Vituperer, blasmer, despriser, reiecter, contemner.
Versmadijnghe: Vitupere, blasme, desprisement.

+ *Versch*at .j. rençon .i. over-schatten; K_{2,3} ver-schat. [fland.] Concussio,... [redemptionis iniquae pretium]; verschatten, over-schatten.

(1) Zie verder **Verselschappen** blz. 210 na **Verzekertheid**.

Versmadelic: Vituperable.
Versmelten: Refondre.
Versmooren: Noyër.
Versmoort droncken: Plus yure qu'vne souppe.
Verspaghē: Retarger *ou* retarder.
Verspelen: Perdre en jouant.
Verspraeyen: Espardre.
Verspreeden: Eslargir.
Verstaercken: Fortifier, enforcir.
Verstaerfte: Amortissement.
Verstaeruen: Amortir.
Verstaeruen / verdwinen: S'aneantir.
Verstaen: Entendre.
→ *Qui mal entend, pis respond.*
Verstalen: Acerer.
Verstand: Entendement.

- Verstandel oft verstandigh:** De bon esprit, ingenieux, capable *ou* qui ha bon entendement, entendu.
- Verstauten:** S'enhardir, prendre hardiesse.
- Versteenen:** Endurcir.
- Verstéghen:** Deuenir obstiné.
- Versteken:** Debouter, repudier, reiecter, forclore.
- Verstiuen:** Deuenir roide.
- Verstooren:** Perturber.
- Verstooten:** Repudier.
- Verstoppen:** Estouper.
- Verstoruen wijn:** Vin esuenté, vin poussé.
- Verstouten:** S'enhardir.
- Verstuucken:** Disloquer.
- Vertaeren zijn goed:** Despendre ses biens.
→ *Denier refusé ne se despend point.*
- Vertaeren inde maghe:** Digerer.
- Vertasseren:** Faire oppression, forcer.
- Vertasseringhe:** Oppression, force *ou* violence.
- Vertellen:** Raconter.
- Vertollen:** Payer tribut.
- Vertooghen:** Remonstrer, mettre deuant les oeilz.
- Vertouuen:** Attendre.
- Vertraghen:** Retarder, retarger.
- Vertrecken:** S'en aller, se departir, *ou* departir.
- Vertrecken den wijn vanden droessem:** Fralater le vin de dessus sa lië.
- Vertroosten:** Reconforter.
- Vertweefelen⁺:** Attraire.
- Vertwifelen:** Desperer.
- Vervaert:** Paoureux.
- Vervaertheit:** Effroy, frayeur, espouementement, terreur.
- Veruærlicken:** Paoureusement.
- Verval[,] profijt dat ancomt bi ghevalle:** Emolument.
- Vervallen:** Ruiner, venir en decadence.
- Vervallen van zieckten:** Recheoir en maladie, estre derechef malade.
- Vervalschen:** Abastardir, corrompre, faulcer.
- Vervanghen:** Comprendre.
- Vervanghelic by eede:** Iuratoire.
- Vervarelic:** Terrible, espouantable.
- Vervaren / yemant vreesse andoen:** Espouanter, donner effroy, effrayer, faire paour à aulcun.
- Vervaren oft verheenen hem:** S'effrayer, s'estonner.
- Vervaren man:** Homme sçauant et experimenté.
- Vervasten:** Reforcir, affirmer, confirmer.
- Vervelen:** Fascher.
- Vervéren eenen pijn:** Rempenner vne flesche.
- Ververren:** Esloingner.
- Ververschen:** Rafreschir.
- Vervléten sijn yeuwers op:** Estre asoté sur quelque chose.
- Vervloucken:** Mauldire.

+ **Vertweefelen:** *bon allicere blandiciis*; K_{2,3} ver-fweefelen. **fland.** .j. ver-treyfelen [..., allicere: blanditiis fallere].

Vervollen: Regrater.

Vervolghen: Persecuter, poursuyure.

Vervolghens *oft* **regghelijnghe** / **achtereen**⁺: Tout de suyte *ou* tout de route.

Vervolgher: Persecuteur, poursuyuant.

+ **Vervolghens** *oft* **regghelijnghe**: *rughelinck* (doorgeh.); K_{2,3} [ver-volghens. Continenter, ...; reghelinck ordine continuo, consequenter.]; *rughelinck* Supinus, [resupinus]
...

Vervolghijnghe: Persecution, poursuyte.
Vervoorderen: Auancer.
Vervremden: Estranger, aliener.
Vervriesen: Congeler, se geler.
Vervrueghden: Resiouir.
Vervullen: Accomplir, remplir.
Vervulen hem: S'enordir.
Verwachten: Attendre.
Verwaeren: Cohiber, arrester, contenir, refreindre, reprimer, restraintre.
Verwaeren hem: Se defendre.
Verwaerer: Deffendeur.
Verwaerken / verbelghen: Offenser.
Verwaerken: Vser en son ourage.
Verwaerpen: Rejecter.
Verwaeruen: Obtenir, impetrer.
Verwaeiden harijng^h: Harenc bouffi.
Verwaent: Arrogant, presumptueux, outrecuidant.
Verwaentheit: Arrogance.
Verwaermen: Eschauffer.
 → *Bon feu et bon vin, M'eschauffent le chemin.*
Verwandelen / veranderen: Changer, muër.
Verwapenijnghe: Armoirie.
Verwaren: Garder.
Verwasschen: Relauer.
Verwassen: Recroistre.
Verwaten yemand: Excumunier.
Verwecken: Exciter, reueiller, resusciter.
Verwedden: Perdre en gageant.
Verweeren: Endurcir.
Verweldighen: Oultrier, outrager.
Verwelf: Voulte.
Verwelken: Flestrir.
Verweluen: Voulter.
Verwen / b. v̄eruwē: Teindre.
Verwernen: Touiller, entremeller.
Verwilderē: Deuenir sauuage, assauuager.
Verwinnen: Vaincre, emporter.
Verwisselen: Changer.
Verwiten: Reprocher.
Verwijt: Reproche.
Verwoeden: Enrager.
Verwoesten: Gaster et destruire.
Verwonderen: Esmerueiller, admirer, esbahir.
Verworghen: Estrangler.
Verworpen: Rejecter.
Verwortelen: Enraciner.
Verwrijnghe: Destordre.
Verwumpelen oft vermommen: Desguiser.
Verwysen: Iuger, condemner.

+ **Verwaeiden harijng^h:** *ab aëre sive vento corruptus*; K_{2,3} ver-waeyden haerinck.
 fland. Halec vento siccatum, non satis duratum.

→ *Homme condamné, demy decollé.*

Verzachten: Radoulcir.

Verzaden: Assaouler, rassaisir.

Verzaeyt oft ongans: Sursemé.

Verzaken: Niër, renuncer.

Verzamen: loindre *ou* rassembler.

Verzeeut: Alteré, essardé, desgousté.

Verzeeutheit: Alteration, desgoutement.

Verzekeren: Asseurer, acertener.

Verzekertheid: Assurance.

Verselschappen: Accompaigner.

→ *Mieulx vault estre seul, que mal accompaigné.*⁽¹⁾

Verzelueren: Argenter.

Verzien hem: Se pourueoir.

Verzien oft verkiken: Prendre par mesgarde.

Verzieren yet: Feindre, controuuer.

Verzierunghe: Fiction, controuement.

(1) Zie blz. 208 **Verselschappen**.

Verzinken: Enfondrer, abismer.
Verzinnen: Considerer et prendre garde *ou* entendre, se raduiser.
Verzipen: Esgouter, degouter.
Verzitten⁺ / verstaen: Bouger.
en Verzit niet: ne vous bougez.
Verzoenen: Racheter, reconciliër, rençonner.
Verzoeten: Radoucir.
Verzolderen: Plancher.
Verzonken steden: Villes abysmées.
Ve[r]zotten / zot werden: Assortir, rassoter.
Verzoucken: Experimenter, esprouuer, essayer, tenter, faire essay et preuue.
Verzoucken oft bezoucken: Visiter.
Verzuchten: Gemir, geindre.
Verzuren: Aigrir.
Verzwaeren hem: Se parjurer, se faire parjure.
Verzwaeren: Apostumer, enfler.
Verzwaren: Appesantir, faire plus pesant, aggrauer.
Verzwaren eenighe zieckte: Engreger quelque maladie.
de zieckte verzwaert ende aerghert alle daghe: la maladie s'engrege et empire tous les jours.
Verzweghen: Recelé, tenu secret.
Verzweghen rente: Rente couuerte *ou* tacitoire.
Verzwichen yet: Tenir secret vne chose, receler.
Vesch / z. versch: Frais.
Vesperbrood⁺: Le reciner.
Vesperbrood eten oft vespereien⁺: Reciner.
Vesten vander stede: Les fossez de la ville.
Vesten / vaste maken: Affermir, afficher, attacher.
Vesten zijn lesse: Recorder sa leçon.
Vet: Gras.
Vetheit: Graisse.
Vetmaken oft vetten: Engraisser.
Vetvisch: Poisson gras *ou* lard de poisson.
Vetwarier: Crassier.
Veynzen hem: Soy feindre *ou* faire beau semblant.
Veyster / b. venster: Fenestre.
Veyster liedeken: Aubade, reueil.

Vi.

Viand: Ennemy.
Viandschap: Ennimitié.
Victailge / leeftocht: Le viure.
Victaeilgier: Viuandier.

+ **Verzitten:** *cedere locô*; K_{2,3} ver-sitten. Cedere loco.

+ **Vesperbrood:** *bon*; K_{2,3} vesper-brood. Merenda, ...

+ **Vesperbrood eten oft vespereien:** *bon* (doorgeh.); K_{2,3} vespereyen. **fland.** Sumere merendam [...].

Vier dat bernt: Feu.
Vierbrand: Vn tison allumé.
Vier int ghetal oft viere: Quatre.
Viercant: Quarré.
Viercanten: Esquarrir.
Vierderley: En quatre sortes.
Vierde: Quatriesme.
Viere: Quatre.
Vieren / mesdagh hauden: Fester.
Vieren: Faire des feus.
Vierendeel: Quartier.
Vierendeelen: Esquarteler.
Vierendertigh: Trentequatre.
Vierendertighmael: Trentequatrefois.
Vierendertighste: Trentequatriesme.
Vierenneghentigh: Nonantequatre.
Vierenneghentighmael: Nonantequatrefois.

Vierenneghentighste: Nonantequatriesme.
Vierentsestigh: Soixantequatre.
Vierentsestighmael: Soixantequatrefois.
Vierentsestichste: Soixantequatriesme.
Vierentseuentigh: Septantequatre.
Vierentseuentighmael: Septantequatrefois.
Vierentseuentighste: Septantequatriesme.
Vierentachtentigh: Octantequatre.
Vierentachtentichmael: Octantequatrefois.
Vierentachtentighste: Octantequatriesme.
Vierentwintigh: Vingtquatre.
Vierentwintichmael: Vingtquatrefois.
Vierentwintighste: Vingtquatriesme.
Vierenveertigh: Quarantequatre.
Vierenveertighmael: Quarantequatre fois.
Vierenveertighste: Quarantequatriesme.
Vierenvijftigh: Cinquantequatre.
Vierenvijftighmael: Cinquantequatrefois.
Vierenvijftichste: Cinquantequatriesme.
Vierich: Ardant.
Viericheit: Ardeur.
Vierighlicken: Ardamment.
Viermael: Quatrefois.
Vierpanne: Flambeau, fallot.
Vierschare: Lieu public ou on tient les plaidz.
Vierschuppe: Pallette à feu.
Vierslagh: Fusil.
Vierstael: Fusil.
Vierste: Quatriesme.
Vierstede oft haerd: Le foyër [ou] on garde le feu, l'astre.
Viersteen: Cailliou à frapper du feu.
Viertale mate⁺: Deux boisseaux.
Vierwerf: Quatre fois.
Vierweeghscheede: Vn quarrefour.
Vighe / b. fighe: Figue.
Vigghen oft braedverken: Cochon.
Vigghenen als een zogh haer ionghen werpt: Cochonner.
Vijf int ghetal: Cinq.
Vijfde: Cinqieme.
Vijfendertigh: Trentecinq.
Vijfendertighmael: Trentecinqfois.
Vijfendertighste: Trentecinquiesme.
Vijfenneghentigh: Nonantecinq.
Vijfenneghentighmael: Nonantecinq fois.
Vijfenneghentighste: Nonantecinquiesme.
Vijfentsestigh: Soixantecinq.
Vijfentsestighmael: Soixantecinqfois.
Vijfentsestighste: Soixantecinquiesme.

+ **Viertale mate:** *viertale .j. veertel(,) quadrans mensurae;* (onderaan de bladzijde:) **gand.** **brugg.** *.i twee viertelen* (alles doorgeh.); $K_{2,3}$ *viertael* (e). **fland.** *.j. vier-tel* (e); *vier-tel* (e), [*veertel*]. *Quartarius, quadrans mensurae* [...].

Vijfentseuentigh: Septantecinq.
Vijfentseuentighmael: Septantecinq fois.
Vijfentseuentighste: Septantecinquesme.
Vijfentachtentigh: Octantecinq.
Vijfentachtentighmael: Octantecinq fois.
Vijfentachtentighste: Octantecinquesme.
Vijfentwintigh: Vingtcinq.

- Vijfentwintighmael:** Vingtcinqfois.
Vijfentwintighste: Vingtcinqiesme.
Vijfenveertigh: Quarantecinq.
Vijfenveertighmael: Quarantecinqfois.
Vijfenveertighste: Quarantecinqiesme.
Vijfenvijftigh: Cinquantecinq.
Vijfenvijftighmael: Cinquantecinqfois.
Vijfenvijftighste: Cinquantecinqiesme.
Vijfhondert: Cinqcents.
Vijfhondert duust: Cinqcentz mille.
Vijfmael: Cinqfois.
Vijfste: Cinqiesme.
Vijfthien: Quinse.
Vijftienmael: Quinse fois.
Vijftienste: Quinsiesme.
Vijftigh: Cinquante.
Vijftighmael: Cinquantefois.
Vijftighste: Cinquantiesme.
Vijlsel: Limure.
Vijnke: Pinson, beree.
Vijstanghe⁺: Estoc.
Vijsten: Vessir.
Vijster: Vesseur.
Vijsterigghe: Vessiere.
hy vijst in zynen lepele / dats te zegghen, zynen aessem stijncct oft hy is van S. Iob ghequelt: Il ha passé les mons, Il vient de Surie, *c'est à dire*, Il ha le mal François *ou* la maladie de Naples.
Vile: Vne lime.
Vilen: Limer.
Villen / vlaen⁺: Escorcher. → *La queue est la pire à escorcher.*
Vilt: Feultre.
Vilvoorden / een stad in Braband: Villeforte, en Brabande.
Vimme vanden visch: L'aile *ou* aellerons du poisson.
Vinden: Trouuer.
Vinden oft verzieren: Controuuer *ou* inuenter.
Vingher: Doigt.
Vingherhoed: Vn dé à couldre.
Vingherlijnc: Doigtier.
Vinnigh / vroet oft vrec: Riche *ou* eschars.
Visbood: Nacelle à pescher.
Visch: Poisson.
Vischbanc: Establier *ou* estal à poissonnier.
Vischcaecken waer door die visschen haren adem uut ende in laten gaen: L'ouië *ou* l'oreille de poisson.
Vischcorf: Vne Nasse.
Vischdagh: lour de poisson, jour maigre.
Vischmaert: Marché aux poissons.

+ **Vijstanghe:** *f. vijs-tanghe .j. schroeve* (doorgeh.); K_{2,3} vijs-tanghe. **fland.** Cochlea; vijse, schroeve. Cochlea, ...; schroeve, vijse. Cochlea, ...

+ **Villen, vlaen:** *bon*; K_{2,3} villen. Glubere, ...; vlaen, vlaeden, vlaeghen. **fland.** .j. villen. Deglubere, ...

Vischnette: Vn ret à pescher.

Vischroede: Vne lingne à pescher, peschoire.

Vischpaen: Escumoir *ou* friquet.

Visschen: Pescher.

Visscher: Pescheur.

Visscherie: Pescherië.

Vischvercooper: Vn poissonnier.

Visse: Vne beste semblable à vne fine mais elle put.

Vitse: Vne lentille.

Vits zijn. fland. Habitu[m] habere alicujus rei; assuetum esse frequenti actu; K_{2,3}

vits zijn. fland. Habitu[m] habere alicujus rei: assuetum esse frequenti actu. Vite .j. treke; K_{2,3} vite. fland. .j. treke; zie boven Treke.

Vitten *oft voeghen*⁺: Conuenir, auenir, bien sortir.
dien roc en vitt v niet: Ce sayon ne vous auient pas bien.
Viue / z. vijf: Cinq.
Viuer: Vn viuier.
Vize: Vn viz.

VI.

Vla: Vn flanel *ou* flan.
Vlabacker: Flatteur.
Vlac: Plat.
Vlaen *oft villen*: Escorcher.
 → *Qui ne sçait escorcher, rompt la peau.*
Vlaendren: Flandres, le pays de flandres.
Vlaghe die reghent: Vne vndée, *ou* escousse de pluyë.
Vlamijngh: Flamen.
Vlamme: Flambe.
Vlammen: Flamber, flamboyer, iecter flambe.
Vlas: Du lin.
Vlasser *oft vlasvijncke voghel*: Vne Linote.
Vlassen garen: Fil de ling.

Vle.

Vlechten: Tresser *ou* trisser.
Vlechten den tuyn al dansende: Saulter la claye.
Vlecke: Tache *ou* macule.
Vledermuys: Chauuesouris.
Vleesch: Chair.
Vleeschauwer: Bouchier.
Vleeschbanc: Establier *ou* estal à bouchier.
Vleeschdagh: lour gras, iour de chair.
Vleeschuus: Boucherië.
 → *lamais ne demeure chair à la boucherië.*
Vleghel: Fleau *ou* flayau.
Vleyen / Smeeken: Flater, amignarder.
Vleyer: Vn Flateur.

Vli.

Vliebergh: Refuge, lieu de francise.

+ **Vitten** *oft voeghen*: *bon*; K_{2,3} v i t t e n . f l a n d . j . p a s s e n . Conuenire, ...; voeghen .
 Decere, conuenire ...; p a s s e n , b e - q u a e m z i j n . Conuenire...

Vlieden: Enfuir.
hy vliedt de schole: Il fuit l'escole.
Vlieghe: Mouche.
Vlieghen: Voler, voletter.
Vlieghen yemand anden hals om cussen: Sauter au col d'aucun pour l'accoller.
Vlieghewalopriden⁺: Galopper, voltiger.
Vlieghlap: Vne esuentoire.
Vlieme: Lancette.
Vlien: Enfuir.
Vlienderboom: Suseau *ou* suriau.
Vlierboom *off*[t] **vlienderboom⁺:** Suseau.
Vlies: Toison.
Vlieten / stroomen: Couler, fluër.
Vlietigh / fraey: Allaigre, habile du corps, agile, legier, prompt, viste, appert.

- + **Vlieghewalopriden:** *Vliegwaelop. voltigement. galoppement*; K_{2,3} [vlieghwalop. fland. Cursus gradarius, rotundus. *vide Galop in Appendix*]; galoppe, waloppe. Gradarius cursus, rotundus cursus.
- + **Vlierboom** *off* **vlienderboom:** *boom* (doorgeh.) *bon Sambucus*; K_{2,3} vlier, vlier-boom. Sambucus. [**sax.** *flederbom*]; [vliender .j. vlinder; vlinder, vlinder-boom. fland. Sambucus]; (vliender-boom. fland. j. vlierboom. Sambucus).

Vlo.

Vlocke: Flocon.

Vlocke van weuers of [f] **volders:** Bourres, lanisses.

Vloed: Flot.

Vloed oft ghetide vander Zee: La marée.

Vloer: Le paué, *ou* aire de la maison.

Vloeyen: Ondoyer, flotter.

Vloeyende: Ondoyant.

Vloeyende oft loopende water: Riuere.

Vlogghe oft vlogghe voghel: Oiseau dru, et prest à s'enuoler du nid.

Vloo: Pulce.

→ *Qui se couche avec les chiens, il se leue avec les pulces.*

Vlooten de melc⁺: Escraimer le laict.

Vlote / visch: Flassade, raye pollie *ou* miralet.

Vloten oft zwemmen: Nager.

Vlothaut: Du liege.

Vloucken: Mauldire.

Vlouck: Mauldisson.

Vlu.

Vluchten: S'enfuir.

Vlucht: Fuite.

Vluchtigh: Fugitif.

Vluchten van schulden: Faire Banqueroute.

Vlueghel: Aile.

Vlugghe: Dru *ou* prest à voler.

Vlucks oft vluechts: Tost, incontinent, viste *ou* vistemment.

→ *Tost et bien ne conuienent ensemble.*

Vo.

Vochghelen: Monter sur la geline.

Vochghesel: Germillon d'oeuf.

Vochtigh: Moite, humide.

Vochtigh van smake: Relant.

Vochtigheid: Humidite, humeur.

Vodde: Torchon.

Voeden: Nourrir, alimenter, appaster.

Voedsel: Nourriture, nourrissage, aliment.

+ **Vlooten de melc:** *cremorem auffere*; (onderaan in margine:) *q.d. vervloten room .j. (versaent melck; doorgeh.) .j. cremor lactis*; K_{2,3} *vloten, vlooten, [vlieten] het melck. fland. fris. [zeland.] Cremorem lactis colligere, cremorem tollere; vlote-melck. [sax. holl. zeland.] fris. .j. ver-saent melck. Lac sine cremore; [vlote-melck. sax. sicamb. Lac gelatum. Sax. flotemelck].*

Voelen / z. ghevoelen: Sentir.
Voen / z. voeden: Appaster.
Voer datmen voert: Voicture, chartée, tombereléë.
Voer om beesten: Fourage.
Voeraere: Foureur.
Voeren met pelsen: Fourer.
Voeren te waghē: Mener à chariot, charier.
Voeren te pēde: Mener à cheual.
Voeren tschepe: Mener par nauire, *ou* bateau.
Voeringhe van cleederen: Foureure, doubleure.
Voerlaken: Doubleure.
Voerman: Charton, roulier *ou* voicturier.
Voester: Nourrisse.
Voesterkind: Nourrisson.
Voester vader: Nourrissier.
Voesteren: Nourrir.
Voet: Pied.
Voetgen: Peton.
Voetgen voor voetgen gaen: Aller pas à pas, tout bellement, doucement, poseement.
Voederer fland .j. peltier (doorgeh.); $K_{2,3}$ *voederer .fland. .j. peltier.* [gal. fourreur: ang. furrier].

den Voet *oft grond van eenighen haut werke*: Le soubassement.

Voetbanc: Marchepied.

Voetboghe: Arcbalestre.

Voetknecht *oft voetgangher*: Pieton.

Voetlooper: Laquay.

Voetpat *oft voetwegh*: Sentier, vne sente *ou* la piesente.

Voetstap: Le pas qui demeure apres qu'on ha marché.

Voetstaens / terstont: Tout à coup[,] sur le champ.

Voetwegh: Sente, piesente *ou* sentier.

Voghel: Oiseau.

Voghelken: Oiselet.

Voghelaere: Oiseleur, preneur d'oiseaux.

Voghelen: Chasser *ou* tendre aux oiseaux.

Voghelterre: Du glu.

Voghelplaetse *oft voghelrië*: Oiselerië.

Voie vander kercken: Circuit de l'esglise.

Vol *oft vul*: Plein.

alzo vol als een ey vol suuels: Plein comme vn oeuf.

Volbrijnghen: Parfaire, paracheuer.

Volbrijnghen sijn voornemen: Executer son entreprinse.

Volc: Vne gent, peuple *ou* nation.

Volder: Foulon.

Voldoen: Parfaire, acheuer, accomplir, remplir.

Volen *oft ionc van der mērie*: Vn poulain.

Volghen: Suyure.

Volghen om iet te vercrighen: Briguer.

Volghende *oft achtereen*: De suyte, consecutif *ou* continuel.

Vervolghijnghe om eenigh officie: Brigue.

Volghijnghe: Suyte.

Volhenden: Parfaire, paracheuer.

Volherden: Perseuerer.

Volheit: Plainté, foison.

Volle betalinghe: Parpaye *ou* satisfaction.

Vollen yet: Emplir.

Volmaken: Parfaire, peracheuer.

Volstandigh: Constant.

Volwassen: Percreu, en taille.

Vonc⁺: Esche *ou* des allumettes.

Vondele / clein brughskē: Vn ponceau.

Vondelijnghe: Enfant trouué.

Vonnisse: Iugement, sentence.

Vonnissen: Condemner, iuger.

Vonte: Le fons.

Vooghdie: Tutelle.

Vooght: Tuteur, curateur.

Voor my *oft om my*: Pour moy.

Voor al: Premiers, premierement, preallablement.

Voor my: Deuant moy.

Voorbeelde: Exemplaire.

Voorbidder: Intercesseur, mediateur.

+ **Vonc**: *i* (doorgeh.).

Voorbigaen: Passer.

Voorbode: Messagier, apostre.

Voorbough vander stad: Faulbourg de la ville.

Voorcommen / yemand verrasschen: Anticiper.

Voorcooper: Reuendeur, survendeur, regratier *ou* regrateur.

Voort: Auant, apres.

Voorderijnghe: Auancement, accroissement.

Voordan: D'oresenauant, cy apres.

Voortdoen: Mettre sa marchandise en vente, estaller.

Voordeel: Auantage.

Voorderen: Auancer.

Voorderijnghe: Auancement.

Voortgangh: Auancement, despesche train, procedure.
Voordgangh wërcken: Gagner pays.
Voords meer: En oultre, d'auantage, que plus est.
Vooren: Deuant.
Vooren ende al vooren: Preallablement.
Vooren verhaelt: Predict *ou* preallegué.
Vooren verhaelt: Preallegué.
Voorhaudijnghe: Theme, proposition, propos, but.
Voorhooft: Le front.
Voorhooft vanden huse: Le pan de la maison.
Voorlooper: Auantcoureur.
Voorloopijnghe: Auantcourement.
Voormaels: Cy deuant, deuant ce temps cy.
Voornemene te doene: Entreprendre, decreter.
Voorneminghe: Emprinse *ou* entreprise.
Voorreden: Prologue, auant propos.
Voorslagh van den huurwërcke: Les appeaulx.
Voorsnider: Escuyer trenchant.
Voorspoed oft voorspoedicheit: Prosperité.
Voortijts / eertijds oft wilen eer: ladis[,] par cy deuant, au temps passé.
Voort: Deuant.
 [Voort: zie Voord].
zegt voort: Va ton propos suyuant.
Voorvaders: Predecesseurs, ancestres.
Voorvechter: Maistre luicteur.
Voorwaerde van eenighe contracten: Contracts et conuentions, redigées par escript.
Voorzegghen: Predire.
Voorzien: Preueoir, preuueoir.
Voorzien ende stofferen hem van als: Se garnir du tout.
Voorzienigh: Prouuoyant.
Voorzichtigheit: Prouuoyance, prudence.
Vore int land: Vn rayon.
Voren: Deuant.
Vorm: Forme.
Vorcke: Fourche.
Vorst: Gelée.
Vorstigh oft huuerich: Subiect à froid: Frilleus.
Vort: Pourry.
hi is alzo vort als een schitte: Il est plus infect qu'une punaise.
Vorten: Pourrir.
Vos: Regnard.
Vosch / puut: Grenouille, raine.
Vost vanden huse: Le sommet de la maison.
Voughelic: Bien seant, conuenable.
Voughen: Accommoder.
hem voughen naer den tijd: S'accommoder au temps.
Vp / b. op: Sur *ou* sus.
Vpsch / upschelic: Cointement.

Vr.

Vracht: Charroy, voicture.

Vraghe: Vne demande, interrogation.

ghy vraeght luttel hoet met my gaet: Peu te chaud qu'il aduienne de moy.

Vraghen: Demander, interroguer.

Vranc / vry: Franc, libre.

Vranckrijc: France, le pays de France.

Vrauwe: Dame.

Vrauken oft wijfken: Femmelle *ou* femmelette.

Vrauwelic / cleinhertigh: Effeminé.

Vrauwelic: Femenin.

Vrauwelicheit: La partië hon teuse d'vne femme.
Vrec: Chiche, escars.
 → *Plus despend chiche que large.*
Vrecheit: Cicheté.
Vréde: Paix.
laett my met Vrede: Laissez moy en paix.
te Vreden zijn: Estre content.
ic bens te Vrédi: l'en suis content *ou* il me plaist bien.
Vreese: Paour, craincte.
Vreezen: Auoir paour, craindre.
Vremd: Estrange.
Vremdelijng: Forain *ou* estrangier.
Vri / b. vry: Franc.
Vridagh: Venredi.
Vriën / minnen: Aimer.
Vriend: Amy.
Vriendelic: Amiable.
Vriendelic onthael: Bel *ou* bon accueul.
Vriendelicken: Amialement.
Vriendeloos: Desnué d'amis.
Vriendschap: Amitié.
Vriesland: Le pays de Frise.
een Vriese: Vn Frison.
Vriessche boter: Bure de Frise.
Vriezen: Geler.
Vrindagh: Venredy.
Vroed: Sage.
Vroed / ghesparigh: Chiche, escars.
Vroedom oft wijsheit: Sagesse.
Vroeschap oft ghespaersaemheit: Cicité, escharceté.
Vrolic: Alaigre, ioyeux, gay, ioli, gaillard.
Vrolic maken: Faire ioyeux, resiourir.
Vrolic werden: S'esiourir, se regaillardir.
Vrolicheit: loye, liësse.
Vroom: Hardi, preux *ou* vaillant.
Vrough voor daghe: Auant l'aube du jour.
Vrough / tilic: Tempre.
Vrouwe / z. vrouwe: Femme, dame.
Vrucht: Fruict.
Vruchtbaer: Fertile, fecund.
Vruchtbaerheit: Fertilité, fecundité.
Vrueght: Liësse.
Vry: Franc.
Vridagh: Venredy.
goeden Vrydagh: Venredy saint.
Vryheit: Franchise.
Vryheit van tolle oft van assysen: Emunité *ou* exemption.

Vt.

- Vte off uut:** Hors, dehors, vuyde.
Vten off verclaren iet: Vuyder, manifester.
Vterlicken: Sommairement, au fort aller.
Vterste: Tout le dernier, l'extreme.
Vtersten dagh: Jour du grand iugement.
Vtsen / b. hutsen off lutsen: Secouër, locher.

Vu.

- Vuchghelen:** Monter sur la geline.
Vuchtigh / vochtigh: Humide, relant.
Vueren / z. voren: Deuant.
Vuerle off cant vanden acker: La riue.
Vul / z. vol: Plein.
Vule: Souillarde.
Vullen: Remplir.
Vulheit / z. volheit: Pleinté.
Vulicken: Ordement.
Vulicheit: Ordure.
Vulicheit diemen wtvaeght: Les balieures de la maison.

Vullic: Incontinent, tost, tantost.
Vuren: Chastrer.
Vurst vanden huse: Sommet de la maison.
Vurst / z. vorst: Gelée.
Vurt: Pourry.
Vussen⁺: Fourser, *ou* frayer, comme font les carpres en vn estang.
Vut / zouckt in Wt: Hors.
Vut off buyten: Hors *ou* dehors.
Vut den handen trecken: Escourre des mains.
Vut der herten doen: Mettre en oubli.
Vuthalen / yemant van zynen secrete: Tirer le ver du nez à aulcun, et luy faire dire tout quant qu'il sçait.
Vut / ydel off ruym: Vuyde.
Vutloopende vat: Baril qui s'enfuit.
Vutlandsch: Barbare *ou* de pays estrange.
Vutlander: Estranger.
Vuttrecken: Aracher.
Vutghetrocken: Araché.
Vutsel: Pannuffle.
Vuul: Ord.
Vuulheit: Ordure.
Vuulmaken: Ordre, barbouiller.
Vuust: Le poing.
Vuuster⁺ / schoorsteen: Contrecoeur.
Vuustslagh: Vn coup de poing.

[W]

Wa.

WAC: Moite, humide.
Wachte: Le Guet.
 → *Bon guet, chasse male aduventure.*
Wachtmeester: Le capitaine du guet.
Wachten: Guetter, aguetter, faire le guet.
Wachten / ontbeyden: Attendre.
Wachter off bewaerder: Guetteur, Gardeur.
Wachtijnghe / onbeidijnghe: Attente.
Wacker: Souple.
Waen / z. wedden: Gager.
Waerbieden / z. waeren: Empescher, engarder.
Waerc van vlasse: Estoupes.
Waerc / aerbeid: Besongne, labeur, ourage.
 → *En peu d'heure, Dieu labeure.*
Waerckalam: Outilz.

+ **Vussen:** *veusen .j. generare de piscibus dicitur*; K_{2,3} *veusen .fland.* Generare piscium more.
 + **Vuuster:** *lovan. vuyster*; K_{2,3} *vuyster. campin. [fland.] .j. schoor-steen.* Focus. [*gal. fouyer*]; *vuyster .j. vuyster.* Focus.

Waercdagh: lour ourable, *ou* ourier.
Waert: Vaillant, qui vault, digne.
Waert / huusheere: Hoste.
Waerdde: Le pris *ou* valeur de quelque chose, value.
van waerdden hauden: Tenir à bon, ratifiër *ou* approber.
Waerdigh: Digne.
Waerdighen: Daigner.
Waeren: Engarder.
Waeren hem: Se deffendre.
Waeren / wegh doen: Oster, tollir.
Waerf oft cant vanden water: Quay.
te Waercke legghen: Mettre en euure.
Waerken: Ourer, besongner, labourer.
→ *Heureux est le corps qui pour son ame labeure.*
Waerckhuus: Ouuroir.
Waerld: Monde.
Waerlich: Mondain.

- Waerlicken staet:** Estat seculier et mondain.
Waerlick mensche: Vn home laïcq.
Waerm / z. warm: Chauld.
Waerpelaesen⁺: Regimber, gambader.
Waerpen: Ruër, jecter.
Waerschap: Conuiue.
Waeruel: Antillet, tourillon.
Waeruelen: Fermer à l'antillet.
Waerueluren⁺: Singeries.
Waerwolf: Loup garou, vn luyton, vn gobelin.
Waewater⁺ *oft waterijnghe van beesten:* Abbreuoir.
Waecken: Veiller.
 → *On veille pour amasser richesses, et non pour acquerir vertu.*
Waeffel: Vne gaufre *ou* gofre.
Waenhopen / z. mestrootstigh sijn: Desesperer.
Waer? Ou?
eyst ooc waer? zoudt ooc moghen waer sijn? maer eyst oock waer: Mais voirement?
Waerheyt: Verité.
Waerlicken: Certes, vrayement, voirement, veramment.
Waerm: Chauld.
Waermede: A tout quoy.
Waermen: Chauffer, eschauffer.
Waermoes: Choulx, porreë.
Waermoes wijf: Marichiere.
Waernemen: Prendre garde.
Waerom: Pourquoi.
Waerom niet / hoe anders / is in trauwen: Quoy donc.
Waeschuwen: Aduertir.
Waerzegghen: Deuiner.
Waerzeggher: Vn Deuin.
 → *Enfans et soz sont deuins,*
 → *Fay moy deuin, je te feray riche.*
Waerzeghsterigghe: Deuineresse.
Waeswanen: Penser *ou* cuider qu'il soit ainsy.
Waeyen: Faire du vent, venter.
Waeyer: Vn esuentoir.
Wafel: Gofre.
Wafelyser: Goffrier.
Wagghelbeenen: Chancellor les *ou* des jambes.
Wagghelen: Bransler.
doen wagghelen / lutsen oft wanckelen: Esbransler.
Waghen: Chariot.
ryden te waghen: Charier.
Waghen / auontueren / stellen int gheluc oft ongheluc: Hasarder, aenturer.
Waghenleërze: Orniere.

- + **Waerpelaesen:** *Werpel-aersen*; K₃ werpel-aersen. **fland.** Recalcitrare, ...
 + **Waerueluren:** *Werveleuren. Dic (?) tergiversari* (doorgeh.); K_{2,3} werveleuren. **fland.** Tergiversari.
 + **Waewater:** (in margine:) *f. Weet* [;]f. *wee-water*; K₃ vee-waeter .j. wee-waeter (dit laatste niet in K₂₋₃).

Waghenhure: Charriage.

het ghelt my de waghenhure oft vare alst zal: Aultant m'est tomber que
bransler *ou* aille que vaille.

Wagheman / voerman: Chartier, charton.

Waghenschot⁺ / hart haut: Bois de la marche.

Waghenvoer: Chariotée.

→ *Cent chariotées d'ennuys, ne payent pas vne seule debte.*

Waken: Veiller.

→ *Veiller à la lune, et dormir au soleil.*

Wake oft wachte: Le guet.

Waker oft wachter: Gueteur, qui faict le guet.

+ **Waghenschot:** *acer*; K_{2,3} waeghen-schot .j. waeg(h)e-schot, à waeghe. *id*
est fluctus; waeg(h)e-schot. Lignum scriniarium...

- Wakerigh:** Veillant.
- Wal oft diepte:** Abisme, profondeur.
- Walgracht:** Mote.
- Wale:** Vn hualon.
- Walghen:** Avoir faim de vomir, desgouter.
- Walghelic:** Qui donne appetit de vomir, qui desgouste.
- Walghelic dijnck:** Chose detestable.
- Walghijnghe:** Desgoustement.
- Walsch land:** La Gaule *ou* pays hualon.
- Walsche sprake:** François *ou* hualon.
- Walvisch:** Vne baleine *ou* balene.
- Wambaeyts:** Vn pourpoin.
- Wan:** Vn van.
- Wan / ruum:** Vuide *ou* non plein.
- Wand oft weegh:** Paroy.
- Wandelaere:** Gastepaué.
- Wandelen:** Pourmener.
- Wandlu[us]:** Punaise.
- Wanen:** Cuyder.
- Wanewaes:** Vn Cuydereau.
- Wanen bedrieght:** Cuyder fault.
- Wanghe:** louë.
- Wanhopen:** Desesperer.
- Wanhope:** Desespoir, desperation.
- Wankelbaer:** Doubteux, variable.
- Wankelen:** Bransler, locher.
- Wanneer:** Quand.
- Wannen tcooren:** Vanner.
- Want:** Car.
- Want / aenghesien:** Veu.
- Wanten van laken:** Mitaines *ou* gantz de drap.
- Wapen:** Armure, armes.
- Wapenen:** Armer, garnir, equiper.
- Wapen mes:** Vne espée d'armes.
- Wapen rok:** Vn hocqueton.
- Wapenschurer:** Forbisseur.
- Wapper:** Vn fleau de cuir remply de bourre.
- Warande:** Guarenne, garéne.
- Wardérer:** Censeur.
- Ware:** Denrée.
- Warm:** Chauld.
- Warm yser oft steen datmen in tbedde leght / om hem daeran te verwarmen:** Vne chauffette *ou* reschauld.
- Warte:** Vne verruë.
- Was:** De la Cire.
- Wasdom:** Accroissement.
- Wasch:** La burée *ou* lexiue.
- Wasmaker:** Cierier.
- Wasschen:** Lauer.
- *L'vne main laue l'autre,*
Et toutes deux lauent le visage.

Wasschen tlywaet: Buër.

Wasschesse: Buändiere.

Wassen /met was bestrijcken: Cirer, bougier.

Wassen / groeyen: Croistre, naistre.

→ *En vne nuict naist le champignon.*

Wassenkersse: Vn cierge.

Wassen / vermeerderen: Augmenter, multiplier.

ic Wasser by / daer men d'aermen daremen an d'armen stack: l'y estoy
aupres, là. ou on botoit aux poures des boudins aux bras.

Wast gheseit twas ghedaen: Fut dict fut faict.

Wat: Quoy, quelque chose, aulcune chose.

Wat belieft v? Plaist il? que vous plait il?

Wat beteekent dese blyschap: Que signifie ceste ioye.

Wat duuel hebby voren oft wat roert v: Que diable te meut.

Wat eyst dan? Et puis, qu'en est ce? qu'en est il.

Wat eyst? Qu'est ce?

Wat hau: Heu.

Wate vanden messe: La lumelle d'vn costeau.
Water: Eauë.
Waterbac: Cisterne.
Waterbadt: Vn baing.
Wateren beesten: Abbreuer.
Waterijnghe: Abbreuoir.
Waterkersse: Du cresson d'eauë, creste marine.
Waterloop: Conduict d'eauë.
Watermolen: Moulin à eauë.
Waterpasser: Vn niueau.
Watersteen: Esuier *ou* esgoust.
Waterzucht: Hydropisië.
Waterzuchtigh: Hydropique.
Waud: Vne forest *ou* bois.
Wauterman / schu: Espoua[n]tail.
Wauwe: Herbe à jauner.
Wazem / doom: Vapeur.

We.

Webbe / lint oft gordel: Ruban, ceinct *ou* ceincture.
Wech / z. wegh: Voye *ou* chemin.
Wecken: Esueiller.
 → *N'esueille point le chien qui dort.*
Wecker: Reueille matin.
Wedden: Gager, faire gageure.
Wedde oft weęt daermen mede veruwet: Guesde.
Weddijnghe: Gageure.
Weddebode oft cluuer: Vn qui est mis en Garnison en la maison d'aulcun, de par la iustice.
Weder oft wederom: Encore vne fois, de rechef.
Weder oft were / den tijd: Temps.
 → *Beautemps garde qu'on ne se crotte.*
Wederbrijnghen: Raporter.
Wedercommen: Reuenir, retourner.
Wederdraghen: Rapporter.
Wedergheuen: Rendre, restituër.
Wedergheuijnghe: Retribution, restitution.
Wederhalen: Querir.
Wederhauden hem: Se tenir *ou* retenir.
Wederlegghen / wederstellen: Remettre.
Wederlegghen / verachten: Rebouter.
Wederlegghen / berespen / beschamen / te schande brijnghen: Confuter.
Wederlegghen een ghetughe: Confuter vn tesmoing.
Wederkeeren: Retourner, reuenir.
 → *Qui vat et retourne fait bon voyage.*
Wederleueren: Rendre.
Wederom: Encore vne fois, derechef.
Wederom brijnghen: Rapporter.

Wederom comen: Reuenir.
Wederom doen: Refaire.
Wederom draghen: Raporter.
Wederpeyzen hem: Se raduiser.
Wederroupen: Reuoquer, se desdire.
Wederroup van banne: Rappel de ban.
Wederschryuen: Rescripre.
Wedersporigh: Rebel, restif, qui resiste, resistant.
Wederstaen: Resister, tenir contre aulcun.
Wederstand: Resistance.
Weduwere: Vn vef.
Weduwe: Vne vefue.
Weduwelicken staet: Vefage, viduité.
Wee oft weedom: Peine *ou* douleur.
Wee v: Malheur sur toy.
Wee om beesten: Pasturage, pasquis.
Weęc / z. teę: Mol.
Weę den: Brouter.

Weed om vaerwen: Guesde.
Weegh / z. wand: Paroy.
Weeghbree / cruut: Du plantin.
Weeghluus: Punaise.
Weeghschale: Balance.
Weeghschaelmaker: Balancier.
Weelde / wellust: Plaisir, aise, volupté, soulas *ou* bon temps.
 → *Toutes choses se peuuent supporter, excepté le bon temps.*
Weeldigh: Voluptueux.
Weedelicken opghehauden: Nourry delicatement.
Weeken: Tremper.
Weemoedigh: Larmoyeux, plourant legerement.
Weenen: lecter larmes, larmoyer, pleurer.
Weer ande handen oft ande voeten: Cal, durillon, galle, gallon.
Weerachigh: Nodeux.
Weer oft weder: Temps.
Weer van schapen Mouton.⁽¹⁾
Weer hy wilt oft niet en wil: Maugré qu'il en ait.
Weer hy claeght oft niet: Pleigne *ou* non pleigne.
Weeze: Orfelin; mineur.
Weezen huus: Maison des orphelins.
Weffel⁺: La marque quy demeure sur le corps quand on ha esté fessé.
Wegghe: Vn cuin à fendre bois.
Weghel: Sentier.
Wegh / daermen op gaet: Voye *ou* chemin.
Wegh aflegghen / voortgaen: Gagner pays.
Wegh diemen gaet oft belooft te gane: Peregrination.
Weghdoen: Oster.
Weghdraghen: Emporter.
Weghdrupen / afzypen oft begheuen: S'escouler.
Weghgaen: S'en aller.
Weghiaghen: Chasser en[u]oye, dechasser.
Weghleeden: Emmener, mener enuoye.
Weghloopen: Eschapper, prendre la fuite *ou* s'enfuir.
Weghreyzen: S'en aller.
Weghslepen: Entrainer.
Weghstellen: Bouter enuoye.
Weghvlieghen: Enuoler.
Weghwerpen: lecter en[u]oye.

→ *Faire bien n'est pas tromper,
 lecter le sien n'est pas gagner.*

Weghwaerperken⁺: Vn rien ne vault.
Wegh / henen / maect v duere oft wegh: Sus, deuant.
Wéghen: Peser, balancer.
van wegghen sconijnghs: de par le roy.
van zynen weghe: De sa part.

(1) Zie Aantekeningen.

+ **Weffel:** *Wevel(,) vibex* (doorgeh.); K_{2,3} weffel, wevel. **fland.** .j. streme. Vibex.

+ **Weghwaerperken:** *reticulus* (doorgeh.); K_{2,3} wegh-werperken. **fland.** Rejiculus (K₂ Rejiculum).

Wégher: Peseur.

Wegh zijn: Estre absent, *ou* enuoye.

Weigheren: Recuser, refuser.

Weinigh / een lutcele: Vn tantet vn tantinet, tant soit peu, vn petit peu.

Weer van schapen: Mouton.⁽¹⁾

Weerhane: Gyrouët.⁽¹⁾

Weke: Sepmaine.

Wel: Bien.

Welck: Lequel.

Welcomme: Bienvenuë.

Welcommen yemand: Bienueigner aulcun.

Weldaet: Bienfaict.

(1) Zie Aantekeningen.

(1) Zie Aantekeningen.

Weldoen: Bienfaire.
Welfsel: Voulte.
Welcken / verwelcken: Se faner et flestrir.
Wellen: Soulder.
Wellust: Plaisir, volupté.
Welriekende: Souaif flairant.
Welpen / iongh van beesten: Faon, *ou* fan.
Welsprekende / berédent: Eloquent, disert de la langue.
Welvaert: Bonheur, conualescence.
Welvaren: Se bien porter.
Welverstaende: Pamy et moyennant, reserué [à] tele condition.
Welvoughen: Estre conuenable, propre, propice, bien sortable, apte, conuenant, bien duisant *ou* seant.
Weluen: Voultter.
Wemelen: Se remuër.
Wenden: Tourner.
Wennen yemand: Ascoustumer quelqu'un.
Wensch: Souhait.
Wenschen: Souhaiter.
Wentelen: Veaultrer, tourner sur l'vn costé, et sur l'autre.
Wentelijnghe: Veaultrement.
Wepel⁺: Vague *ou* vuide.
Werck / z. wērc: Ourage.
Werdel: Peson, veritoil.
Werden: Deuenir.
Werken / z. wērcen: Besongner.
Werme / z. waerme: Chauld.
Werpen / z. waerpen: lecter.
Werrijnghe: Discord.
Werte / z. warte: Verruë.
Wesen / z. wezen: Estre.
Wespe oft pērdshorzel: Mouche guespe.
West: Occident, soleil couchant.
Westen wind: Vent d'occident *ou* occidental.
Wet: Loy *ou* la justice.
doen commen voor wette: Traire deuant la justice.
Wete oft conste: Sçauoir *ou* science.
→ *Sçauoir, passe auoir.*
Weten: Sçauoir.
en weten es of hijt doen zal: à sçauoir mon, s'il le fera.
Wetentheit oft wijsheit: Science.
Wetentheit oft beleeftheit: Reconnoissance de bien faire.
Wetende oft wijs: Sçachant *ou* sauant.
Wetende oft beleeft: Reconnoissant.
Wetens en willens: Tout de gré, *ou* en bon escient.
Wethauder: Escheuin.
Wetsteen: Vne queux.
Wetten: Aguiser.

+ *Wepel* **fland. gand.** *Officio defunctus privatus* (alles doorgeh.); K_{2,3} *w e p e l*, *w e p e l e r* (Defunctus officio)...: *privatus*:... [liber ab onere sive officio publico].

Weuel* eenen worm die in de boomen is: Vn escarbot.

Weuen: Tistre, faire de la toile.

Weuer: Tissier, tisserant.

Weuinghe: Tissue.

Wewale voghel: Vn loreau *ou* mirelario *ou* loriot.

Wewe / z. weduwe: Vefue.

Wei van melcke: Laict clair.

Weyden / b. weeden: Brouter.

Weyenere: Veneur.

Weymes: Vouge.

Weygheren: Refuser.

Weygherijnghe: Refus.

+ **Weuel:** *Midas*; K_{2,3} wevel, boom-worm. *Midas*:...
Wevel, wefel (weffel?) **fland.** *j. streme. Vibex* (doorgeh.); K_{2,3} wevel, weffel. **fland.**
Vibex; weffel, wevel **fland.** [*j.*] *streme. Vibex; streme. Vibex,*...

Weynen / z. weenen: Larmoyer.

Weynich / z. weinich: Vn petit peu, *ou* vn peu.

→ *Parlez peu, escoutez assez.*
Par ainsi point ne fallirez.

Weynsch / z. wensch: Souhait.

Wezel: Vne belette.

Wezelic: Passable, par raison.

Wezen / zijn: Estre.

in leuende wezen: en estre *ou* en vie.

Wezen / ghedaente: Qualité, forme.

Wezen oft ghelaet: Trongne, mine, chere, contenance *ou* maintien.

zijn wezen hauden: estre semblable à soymesme.

Wi.

Wich / treckt henen: Retirez vous.

Wich / z. wegh: Chemin.

Wicken / weggen: Peser.

Wide: Large, ample *ou* ouuert.

de wijdde: La largeur.

Widen: Ampliër, eslargir.

Widen / helighen: Consacrer.

Wie? Quy?

Wiens eyst? A qui est-ce?

Wiens schult eyst? A qui tient il?

Wieden: Sarcler, biner.

Wieder: Bineur.

Wiedijnghe: Binement.

Wieghe: Berceau.

Wieggen: Bercer.

Wieke tot wonden: Charpië.

Wieke vander kaersse oft lampste: La mesche.

Wiel: Rouë.

Wien / z. wieden: Biner.

Wierooc: Encens.

Wieroocken: Encenser.

Wierooctvat: Encensoir.

Wijch oft strijd: Bataille.

Wijck: Quarefour.

Wijcken: Ceder.

Wijd: Large.

Wijf: Femme.

Wijfachtigh: Effeminé.

Wijfken: Femelle.

Wijn: Du vin.

Wijnbesie: Raisin, *ou* grain de raisin.

Wijngaert: Vingne.

Wijngaert blad: Fueille de la vigne.
Wijngaerd inlegghen: Prouigner vne vigne.
Wijngaerd man: Vigneron.
Wijngaertrancke: Cep de vigne.
Wijngaertstaecke: Eschaldas de vigne.
Wijnkelhaec: Vne esquierre.
Wijnckel oft weerchuus: Ouuroir.
Wijnkel daermen iet vercoopt: Boutique.
Wijnken: Faire signe d'appeller.
Wijnket: Guichet.
Wijnpersse: Vn pressoir *ou* presse à vin.
Wijnpipe: Poinson de vin.
Wijnshuus: Tauerne à vin.
Wijnvat: Vn muy, *ou* tonneau à vin.
Wijnzuper: Grand aualeur de vin.
Wijs: Sage, sçauant.
Wijsdom: Sentence.
Wijsheit: Sagesse.
Wijsmaken: Enseigner.
Wijsselicken: Sagement.
Wijt / z. wide: Large.
Wiken / deynzen: Reculer.
Wiken[,] plaetse maken: Ceder.
Wild: Sauuage.
Wild onghetemt mensche: Home Brusque.
Wild brad: Du venaison.
Wild vaercken: Porc sanglier.
Wild vaercken met scherpe bustelen: Vn porc espic.

- Wildernessse:** Forest.
- Wild werden:** Assauuagir.
- Wile tijds:** Vn moment, le moins du monde, en moins de rien.
- ter Willen oft te wilent:** Tandis *ou* ce pendant.
→ *Ce pendant que le loup chië, la brebis s'enfuit.*
- Wile van een nonne:** Voile d'une nonnain.
- Wille:** Vouloir, volonté.
- Wilt God oft en God wille:** Dieu aydant, dieu en ayde.
- Willecommen:** Bienvenuë.
- Willen:** Vouloir.
- Willens en wetens:** Tout de gré, en bon et scient *ou* de fait à pensé.
- Willichlicken:** Voluntiers, volontairement.
- Wilt / b. wild:** Sauuage.
- Wimbrouwe:** Sourcil.
- Wime oft wisse:** Vn osier.
- Wind:** Vent.
- houden yemand thooff inden wind oft houden yemandt draeyttoppende:**
Tenir le bec en l'eauë à quelcun.
- Windachtigh:** Venteus.
- Windaes:** Vn tournoir.
- Winden:** Tordre, tourner.
- Windelsteegher:** Vne montée *ou* degré à vis.
- Winde om de cleen kinders in te winden:** Vne bende en laquelle on enueloppe les petitz enfantz.
- Windmolen:** Molin à voile.
- Wingaert / z. wijngaerd:** Vigne.
- Winnen:** Gagner.
- Winnijnghe:** Gaing.
- Wintelen:** Veaultrer.
- Wintelsteegher:** Degré à viz.
- Winter:** Yuer.
- int hael herte vanden winter:** En fin coeur d'hyuer.
- midden vanden winter:** La mi yuer.
- afgaende vanden winter:** Declin d'yuer.
- Winteren:** Yuerner.
- Winterachtigh:** D'hyuer *ou* hyemal.
- Wint / b. wind:** Vent.
- Wippe:** Vne bascule.
- Wise oft zede:** Mode, forme *ou* façon.
- in behoerlicker wise:** En forme deuë.
- Wipstert / voghelken:** Bergeronnette.
- Wispelen:** Siffler.
- Wisplaetse daer wissen groeyen:** Oserayë.
- Wisse:** Osier.
- Wisch daermen potten ende ketels op zett:** Bouchon.
- Wisch diemen op thooff legt om yet daerop te draghen:** Vne torche.
- Wisschen:** Torcher.
- Wissel:** Change.
- Wisselen:** Changer.
- Wisselaere:** Changeur.
- Wit:** Blanc.

Wit vanden eye: L'aubin *ou* glaire d'un oeuf.
Wite vanden waghē: Bassiere *ou* couuercle de chariot.
Witen / aentighen: Imputer.
Witachtigh: Blanchastre.
Witheit: Blancheur.
Wit leder tauwer: Megissier.
Witmaken: Blanchir.
Witteken / grootmoeder: Grande mere.
Witten: Blanchir.
Witte vander ooghe: Le blanc de l'oeil.
Wiuelic: Effeminé.
Wiueken: Femelle.
Wiwater: Eauë benite.

Wiwatervat: Benoictier.
Wizen / tooghen: Monstrer.
Wizer van thoorloge: Le quadrant, L'horloge.

Wo.

Woeden / razen: Enrager.
Woelge / colen: Charbons de houle.
Woestine: Desert.
Woestmaken: Gaster et destruire.
Wolf: Vne loup.
Wolfinne: Louue.
Wolcke: Vne nuë *ou* nuée.
Wolle: Layne.
Wolle metter yeke: Layne avec le suin.
den hamel is wel ghewolt: Le mouton est bien lanny.
Wonde: Vne playe, naurure.
dood wonde: Playe mortelle.
de wonden verzwaren ende aergheren: Les playes se rengregent et empirent.
verbinden een wonde: Bender vne playë.
Wonden: Blessen, naurer.
Wonder: Merueille.
Wonderlic: Merueilleus.
Wonen: Demeurer, habiter.
Woninghe oft woonste: Demeurance, habitation, demeure, manoir.
Woonsdagh: Merquedy.
Woord: Parolle, mot, diction.
 → *Enfans sont abusez de parolles, et les homes de serment.*
 → *Toute parolle ne quiert responce.*
Worghen: Estrangler.
Worm: Ver.
 → *Il ha le ver au cul.*
Worm cruud: Du thriacle.
Worm steke: Vermoulissure *ou* vermoulure.
Worp: Vn ject.
Worpen: Ruër, jecter.
Worpriem⁺ van voghels: Les ierts pour tenir vn oiseau, sur le poing.
Worst oft wost: Saulsisse.
Worstelere: Luiteur.
Worstelen: Luiten.
Worstelijnghe: Luitement.
Wort / b. woord: Parolle.
Worte: Porion, verruë.
Woreken vander mamme: Le Tetin *ou* la carillon.
Wortel: Racine.

+ **Worpriem:** *Ligamen accipitris quo pugno tenetur* (doorgeh.): *tusschen worp en riem een vert. streepje*; K_{2,3} w o r p - r i e m . Pugillare ligamen: ligaculum quo accipiter in pugno aucupis tenetur.

Wortelen: Raciner.
Wost: Saulsisse.
Wostelen: Luiten.
Wostine: Desert.
Woud: Vn bois de plaisance.
Wouker diemen neemt: Vsure.
Wouker plaetse: La maison de l'vsurier.
Woukeren: Prendre vsure.
Woukeren / vermeederen: Augmenter.

Wr.

Wrac / brac: Aigre.
Wrake: Vengeance.
Wrake doen: Venger.
Wransch / bitter: Amer.
Wreęd: Rigoreus, rude, cruël, austere.
+ *Wranck Acerbus, austerus* (doorgeh.); K_{2,3} wrangh, wranck van
smaeck. Adstringens, austerus, asper gustu.

+ *Woecker .j. domus usurarij. fland brug* (doorgeh.); K_{2,3} woecker. fland. brug. Usurarii
taberna.

Wreëdelicken: Cruëllement.
Wreëdheit: Rigueur, rudesse, seuerité, cruauté.
Wreëd werden: Effaroucher.
Wréken: Venger.
Wreker: Vengeur.
Wremelen⁺: Se remuër.
Wrempen: Faire laide grimace.
Wrempe: Laide grimace.
Wrijfsteen: Pierre à broyer.
Wrijgh: Le ply au dessus le pied.
Wrijnghen: Tordre.
Writselen⁺: Se remuër.
Wriuen: Frotter.
Wriuen al cleene: Broyër menu.
Wriuen in stucken: Froisser.
Wriuijnghe: Frottement, broyement.
Wroeten: Fouiller.
Wronc diemen op thooff leght alsmen wat draeght: Vne torche.
Wronghel: Le cal du laict.
Wronghelen / rennen: Torner, cailler.
Wroughen: Descourir, manifester, accuser.
Wroughijnghe oft wederpeys van conscientien: Remors de conscience.

Wt.

Wt / ydel oft ruum: Vuyde.
Wt oft buyten: Hors *ou* dehors.
Wtblasen: Estaindre.
Wtbrijnghen oft wtdraghen: Porter *ou* mener dehors.
Wtcant vanden lande: Frontiere.
Wtcommen / wtgaen: Issir.
Wtdeelen: Distribuër.
Wtdoen: Esteindre, effacer, abolir.
Wtdraghen: Porter dehors.
Wtdraghen / yemands last liden: Payer pour aultruy.
Wtdrijnken: Boire tout sans rien laisser.
Wtdriuen⁺ beesten: Toucher et mener hors son bestial.
Wtdriuen⁺ oft clappen: Plaider et caqueter dehors ce que se fait en la maison.
Wtdrooghen: Tarir.
Wtduwen: Poulser hors, espraindre.
Wtgaen: Sortir hors.

- + **Wremelen:** *Motare(,) Motitare*; K_{2,3} wremelen. Motitare, palpitare.
- + **Writselen crevelen.** *Motitare*; K_{2,3} writselen, [vritselen]. Motitare, [mobilitari, ...]; krevelen ..., motitare, [...].
- + **Wtdriuen:** *Eliminare* (doorgeh.); K_{2,3} wt-drijven. **fland.** Eliminare, ... *Uuten Explicare, eloqui*; K_{2,3} wten, wt-spreken. Eloqui, ... [enunciare, explanare].
- + **Wtdriuen:** *Eliminare* (doorgeh.); K_{2,3} wt-drijven. **fland.** Eliminare, ... *Uuten Explicare, eloqui*; K_{2,3} wten, wt-spreken. Eloqui, ... [enunciare, explanare].

Wtgangh: Sortement, sortie, issuë.
Wtghetrocken: Arraché.
Wtgheuen: Desbourser, donner *ou* mettre hors.
Wtghieten: Verser, esandre, vuyder, jecter *ou* mettre hors.
Wthalen int vraghen: Tirer le ver hors du nez.
Wthalen de ooghen: Arracher les yeulx.
Wthoosen: Espuiser.
Wtiaghen: Chasser hors.
Wtlander: Estrangier.
Wtlandsch: Barbare *ou* foram.
Wtlegghen int langhe / verclaren eenighen zin: Declarer, interpreter, expliquer, exposer exposer.
Wtleggher: Interpreteur.
Wtlegghinghe: Declaration, interpretation, exposition, explication.

Wtloopende vat: Baril *ou* vasseau qui s'enfuit.
Wtlutsen: Estocher.
Wtmaken / toemaken / wtstofferen: Suborner.
Wtmonsteren: Casser.
Wtnemen: Excepter.
Wtpale: Fronture.
Wtrecken: Estendre.
Wtschrabben: Royer, effacer.
Wtspannen de pērdē: Desteler les cheuaulx.
Wtspruten: lecter hors et produire force rejectons et petites branches *ou* drugeons, drugeonner, repigeonner.
Wtspuwen: Desgorger.
Wtsteken de ooghen: Creuer les yeulx.
 → *Corbeaux avec corbeaux, ne se creuent jamais les yeulx.*
Wtstel: Dilay.
Wtstellen: Deserer, delayer.
Wttrecken: Arracher.
Wtvaghen / wtdoen: Effacher.
Wtvaert: Funerailles, obseques, seruices pour les mortz.
 → *Aux nopces et aux funerailles, Cognois amis et parentailles.*
Wtvoeren wt den lande: Transporter du pays.
Wtwisschen: Royer.
Wtzegghen wt den lande: Bannir.
Wtzetten: Delayer.
Wtzoucken: Choisir.
 ☛ *Zouckt ooc van desen in Vut.*

Wu.

Wulf oft wolf: Loup.
Wulghe: Saulx.
Wulle: Laine.
Wulpsch: Semillant.
Wupel oft wupelijnghe: Hu *ou* huée.
Wurghen: Estrangler.
Wurtel: Racine *ou* carote.
Wust: Saulsice.
Wuwe: Vn milan, escoufle *ou* huéë.
Wy: Nous.
wat connen wijs ghebeteren: Qu'en pouuons nous mais.
Wyde / z. wide. etc.

[Z]

Z.

ZAbberen: Barbouiller.
Zac: Vn sac.
Zacdragher: Crocheteur, gaigne denier.
Zachte: Doulx, mol, delicat, douillet, traictis.
Zachtelicken: Doucement.
Zachtheit: Douleur, moleté, molesse.
Zacht maken: Amollir, adoucir.
Zachtmoedigh: Doulx, debonnaire.
Zad: Saoul.
Zadel: Selle de cheual.
eenen man uter zadel werpen: Desarceonner vn homme.
Zadelen het pērd: Seller le cheual *ou* enseller.
Zademaker: Sellier.
Zaed om zaeyen: Semence.
Zaeghskens oft cluchten zegghen: Baguenauder.
Zaelmaker: Sellier.
Zaen: Incontinent.
Zaene / room: De la cresse.
Zaerc dat men weeft: Sarge.⁺
Zaerc op tgraf: Vne tombe *ou* tombeau.
Zaet / b. zaed: Semence.
Zaeyen: Semer.
Zaghe: Vne sië.
Zaghe diemen vertelt: Vn conte *ou* recite, fable.

+ (Naast zaerc) f. *saye saeyette*; K_{2,3} [saerck, saerck-doeck. **fris. sicamb.** .j. fusteyn]; saeye, saeyette. Vestis subserica, tramoserica.

Za.

Zaghe vanden roocaulkene: La chanson du ricochet.
Zaghen: Siër.
Zagher: Siëur.
Zaghelijnghen: Siures.
Zake: Chose *ou* cas.
 → *En cas hastif nul aduis.*
Zal? oft, zal ic ooc? Feray?
Zale vanden pørde: Selle.
Zale int huus: Salle.
Zalfvercooper: Apoticaire.
Zaligh: Bienheureus.
Zaligheyt: Heureseté, felicité, beatitude.
Zaligher ghedachten / oft memorien: De bonne memoire.
Zalighlicken: Heureusement.
Zalighmaken: Sauluer, beatifier, faire souuerain bien.
Zalighmaker: Saulueur.
Zalm / visch: Saulmon.
Zalm lied: Pseaulme.
Zalue: Vnguent, oingnement.
Zaluen: Oindre.
Zaluijnghe: Onction.
Zand: Arene, sablon, menu grauois *ou* greue.
Zandachtigh: Areneux, sablonneux.
Zane: De la cresse.
Zangh: Chant.
Zangher: Chantre, chanteur.
Zanghersse: Chanteresse.
Zanghmeester: Maistre chantre *ou* du chant.
Zant / b. zand: Arene.
Zant: Sainct.
Zantinne: Saincte.
Zap: lus, brouet, suc *ou* sumac.
Zapigh: Quy ha bon jus.
Zat / b. zad: Saoul.
Zat blau: Entrepers.
Zate: Assiette.
Zaterdagh: Sammedy.
Zatijid: Semoison, semaille.
Zauel: Sablon *ou* arene.
Zauelland: Terre sablonneuse.
Zaut: Sel *ou* sail.
Zautbrine: Saulmure.
Zauten: Saler.
Zautkeete: Saline.
Zautmeter oft vercooper: Saulnier.
Zautvat: Saliere.

Ze.

Zebaer: Modeste, ciuil.

Zede / maniere / costume: Maniere de faire, façon de faire, condition.

Zedigh: Constant, moriginé.

Zeę: La mair *ou* mer.

Zeęhael: Vn congre.

Zeęke: Pissat, vrine.

Zeękebedde: Pisse au lict.

Zeęken: Pisser.

Zeęl: Corde.

Zeęland: Zelande.

Zeęlander: Zelandois.

Zeędraeyer: Cordier.

Zeęm van bien: Miel.

→ *Qui miel mange, les doigtz s'en lesche.*

Zeęm leder: Samoir *ou* Chamois.

Zeęman oft maet: Marinier.

Zeęmeeuwe voghel: Vne cercelle.

Zeępe: Sauon.

Zeępen: Sauonner.

Zeę van crawage: Vne galle *ou* rongne.

Zeęrachtigh: Galleux, rongneux.

Zeęr: Fort, beaucoup, grandement, tant et plus.

Zeęr vrough: De grand matin.

Zeęr by: Presques.

Zeęr aud: Plein de jours.

Zeęrdoen: Faire mal.

Zeęroouer: Coursaire *ou* pirate de mer, espron, brigantin.

Zeęusch: De la mer *ou* de mer.

Zeęuer: Baue.

Zeęueren: Bauer.

Zeëvisch: Poisson de mer.

Zef: Crible, bluteau.

Zegghen: Dire.

Zeght my: Faictes m'en sage.

Zegghenschap⁺ oft manschap: Arbitrage.

Zeggher: Qui dict quelque chose, diseur.

Zegghinghe: Le dire *ou* ce qu'on dict.

Zéghel: Vn Seau, seel *ou* Cachet.

Zéghelen: Seeller, signer, cacheter.

Zéghelaere: Seelleur.

Zéghelsteker: Tailleur *ou* graueur de seaulx *ou* signetz.

Zéghenen: Benir.

Zeker: Certain, certes.

→ *Certes fut menteur.*

Zeker en borghe⁺: Pleige et respondant.

Zekerdoen: Faire assurance, ypotiquer, assureur.

Zekerhey: Assurance.

Zekeren: Fiancer.

Zelden: Poeu souuent, rarement.

Zeldzaem: Rare *ou* merueilleux.

Zelue: Mesme.

zijn Zelfs maken: Estre à ses biens.

Zeluer: Argent.

Zeluer smed: Orfebure, argentier.

Zemel: Du son ou bran.

Zenden: Enuoyer, mander.

→ *le vay ou le Pape et l'Empereur, Ne peuuent mander ambassadeur.*

Zenuë: Vn nerf.

Zenuachtig: Nerfueux.

Zes: Six.

Zes duust: Six mille.

Zes hondert: Six centz.

Zesken in ghelde: Vn gigot.

Zes mael: Six fois.

Zesse: Six.

Zessendertigh: Trentesix.

Zessendertighmael: Trentesixfois.

Zessendertighste: Trentesixiesme.

Zessenneghentigh: Nonantesix.

Zessenneghentighmael: Nonantesixfois.

Zessenneghentighste: Nonantesixiesme.

Zessensestigh: Soixantesix.

Zessensestighmael: Soixante six fois.

Zessensestighste: Soixantesixiesme.

Zessenseuentigh: Septantesix.

Zessenseuentighmael: Septantesixfois.

Zessenseuentighste: Septantesixiesme.

+ **Zegghenschap:** *bon* (doorgeh.); K_{2,3} segghen-schap, seggher-schap. **fland.** Arbitrium, arbitri sententia.

+ **Zeker en borghe:** *bon*; K_{2,3} seker. **flandr.** .j. borghe, seker borghe. [Cautio, fidejussio...]; borghe-toght. Fidejussio...

Zessentachtentigh: Octantesix.
Zessentachten[.] tichmael: Octantesixfois.
Zessentachtentighste: Octantesixiesme.
Zessentwintigh: Vingtsix.
Zessentwintichmael: Vin[g]tsixfois.
Zessentwintighste: Vingtsixiesme.
Zessenveertigh: Quarantesix.
Zessenveertighmael: Quarantesixfois.
Zessenveertighste: Quarantesixiesme.
Zessenvijftigh: Cinquantesix.
Zessenvijftighmael: Cinquantesixfois.

Zessenvijftichste: Cinquantésixiesme.
Zeste: Sixiesme.
Zestien: Seise.
Zestienmael: Seise fois.
Zestienste: Seisiesme.
Zestienwērf: Seise fois.
Zet: Siege.
Zetele: Vne Chaire *ou* chaise.
Zetten: Mettre, bouter.
Zetten de spyse: Asseoir les platz.
Zettinghe: Tribut.
Zeue: Crible, Sas.
Zeuen met een zef: Cribler.
Zeuen int ghetal: Sept.
Zeuen duust: Sept mille.
Zeuenendertigh: Trentesept.
Zeuenendertighmael: Trenteseptfois.
Zeuenendertichste: Trenteseptiesme.
Zeuenenneghentigh: Nonantesept.
Zeuenenneghentichmael: Nonanteseptfois.
Zeuenenneghentighste: Nonanteseptiesme.
Zeuenentsestigh: Soixantesept.
Zeuenentsestighmael: Soixanteseptfois.
Zeuenentsestighste: Soixanteseptiesme.
Zeuenentseuentigh: Septantesept.
Zeuenentseuentighmael: Septantesept fois.
Zeuenentseuentighste: Septanteseptiesme.
Zeuenentachtentigh: Octantesept.
Zeuenentachtentichmael: Octanteseptfois.
Zeuenentachtentichste: Octanteseptiesme.
Zeuenentwintigh: Vingtsept.
Zeuenentwintighmael: Vingtseptfois.
Zeuenentwintichste: Vingtseptiesme.
Zeuenenveertigh: Quarantesept.
Zeuenenveertighmael: Quaranteseptfois.
Zeuenenveertighste: Quaranteseptiesme.
Zeuenenvijftigh: Cinquantesept.
Zeuenenvijftighmael: Cinquanteseptfois.
Zeuenenvijftighste: Cinquanteseptiesme.
Zeuenhondert: Septcentz.
Zeuenmael: Septfois.
Zeuenste: Septieme.
Zeuentien: Dixsept.
Zeuentienduust: Dixseptmille.
Zeuentien hondert: Dixseptcentz.
Zeuentienmael: Dixseptfois.
Zeuentienste: Dixseptiesme.
Zeuenvoudigh: Sept double.
Zeuenwerf: Septfois.
Zeyl: Voile.
Zeylen: Voguer.

Zeynen⁺: Benir.
Zeyssen: Vne faulx.

Zi.

Zi / z. zy: Elle.
Zichten: Cribler.
Zickel: Faucille.
Zide: Le costé.
van zijnder zide: De son party *ou* costé.
Zide diemen spint: Soye.
Zide om melck te ziden: Couloire.
Zideworm: Ver à soye.
Ziecte: Mal *ou* maladie.
→ *Mal sur mal, n'est pas santé.*

+ **Zeynen**: *bon*; K_{2,3} se y n e n . **fland.** . j. se g h e n e n ...bene precari.

Zieck: Malade.
Zieckhuus: Vne enfermerië.
becommon vander ziecte: Releuer de maladie.
Zieden: Boulir.
Ziele: Ame.
Zien ouer tvier: Boulir.
Zien met den ooghen: Veoir.
ic zie alree wel wat ic an v hebbe: Le cognois bien desia quel homme vous estes.
Ziere: Ciron.
Zietse daer: Veez les là.
Zif / z. zef: Crible.
Zijn: Estre.
Zijn oft zyne: Son, sien.
Zijns ghelijcke en vindmen niet: Il n'y ha pas son pair.
Zijn derder oft zijn vierder: Luy tiers ou quart.
Zijnghen: Chanter.
Zijnghelinge of[t]: Cuysson.
Zijncken ten gronde: S'enfonser.
Zijnken / dalen: Deualler.
Zijnklood datmen inde zee werpt om de diepte te meten: Vne sonde qu'on iette en mer pour sonder la profondeur.
meten met een zijnklood: Sonder.
Zin: Le sens.
 → *Il y fault sens à gouverner follië.*
Zine: Son, sien, *masculin:* Sa, *sienne feminin.*
Zinnelick: Sensuël.
Zinnelicheyt: Sensualité.
Zinneloos: Insensé.
Zipen: Degoutter, couler.
Zitten: Estre assis, asseoir.
zy zullen zitten: Ilz serront.
een zitten daermen in zitt: Vn siege.
Zitt neder: Siedz toy *ou* seez vous.

Zo.

Zo: Ainsy.
Zo dat sy: Sy que, telement.
Zo / zo, daer daer: La, là.
Zo vele: Aultant.
Zo vele isser af: De faict.
Zo veel te meer: D'autant plus.
Zoch beeste: Truye.
Zochte: Douillet.
Zocke: Chausson.
Zoen / cus: Baiser.
Zoen / rentsoen: Rençon, rachat.

Zoet off zoete: Doulx.
Zoetelicken: Doucement.
Zoetelief: Amoureuse.
Zoetemelck: Du laict doux.
Zoethertigh: Debonnaire.
Zoezeler⁺: Viuandier, quy meine des viures au camp, victailgier.
Zogh / spenne: Laict de femme.
Zoghen: Doner à teter.
Zolder: Planchier, paué d'ais.
Zolderbalck: Poultre *ou* sommier.
Zolderen: Plancher.
Zolderrebbe: Vne soliué.
Zole vanden schoe: Semelle.
Zom: Quelque nombre, ie ne sçay combien, vne partie.
Zomer: Esté.
Zomersch off zomerachtigh: Estiuál.
Zommighe: Aulcuns, quelques vns *masculin*: aulcunes *feminin*.
Zomtijds: Aulcu[n]esfois.
Zomwyle: Aulcunesfois.
Zondagh: Dimenche.
Zondaer: Pecheur.
Zonder my: Sans moy.
Zondighen: Pecher.
Zone: Vn filz.
Zonne: Soleil.

+ **Zoezeler:** *bon(, certius zoeteler* (doorgeh.); K_{2,3} soeseler. **fland.** .j. soeteler; soeteler in den krijgh [Lixa:] macellarius militaris.

de zonne treckt te Gowaert / oft gaet onder: Le jour se pose.

Zonnicke in Henegauwe: Soigny.

Zoo oft alzo: Ainsy.

Zooghen oft te zuyghen gheuen: Alaicter.

Zop: lus.

Zoppe: Vne soupe.

Zorghe: Cure, chagrin, soing, sollicitude, soulcy.

hy leeft zonder zorghe: Il se donne du bon temps.

Zorghen: Sagriner, soingner, solliciter, soulcier.

Zorghvuldigh: Soingneux.

→ *Soix soingneux et despens peu, tu enrichiras assez.*

Zorghvuldicheyt: Sollicitude, soulcy.

Zorghvuldighlick: Soingneusement.

Zot: Fol, sot.

→ *Qui sot naist, jamais n'en guerit.*

Zotten oft int zotte spelen: Sottoyer.

→ *Sy le sot ne sotoye il pert sa saison.*

Zotheid: Folië, sottië, sottise.

Zou / zy oft zy: Elle.

Zouken: Cercher.

→ *le cherche ce que ne trouue pas.*

Zout: Du sel.

Zu.

Zucht / zieckte: Mal *ou* maladië.

Zucht: Souspir, gemissement.

Zuchten: Souspirer, gemir, guermenter.

Zuden: Mydy.

Zueghe: Truye, coche.

Zuene: Filz.

Zuepe: Humet.

Zueren yemand⁺: Cifrer.

Zughen: Sucer, teter, allaicter.

zy heeft wel te zughene: Elle est fort grande laictiere.

Zulck: Tel.

Zulc leuen / zulc steruen: Quelle est la vie, telle est la fin.

Zulle oft dorpel: Linteau, seuil, soit dessus ou dessoubz l'huis.

Zupen: Humer.

Zupen / datmen zuupt: Vn chauldeau.

Zuren: S'aignrir.

Zurghe: Soulcy.

Zurkel: Oseille *ou* surelle.

Zuster: Soeur.

Zuudoosten wind: Vent entre mydy et orient.

Zuudwesten wind: Vent entre mydy et occident.

+ **Zueren yemand:** *.j. zeuren; K_{2,3} seuren .j. soren.* (Urgere, fallere); *soren seuren.*
Praevaricari, ...

Zuur: Aigre, sur.
Zuurachtigh: Aigret, suret.
Zuurlicken: Aigrement.
Zuuel: Le cal, laict clair *ou* laictage.
Zuuer / net: Pur, chaste.
Zuueren: Nettoyer, purger.
Zuuerheyt: Chasteté.
Zuuerlicken: Nettement, purement, chastement.
Zuueringhe: Purification, purgation.
Zuwe / tusschenweëgh: Esgout.

Zw.

Zwac: Tillas.
Zwadder en int water: Patrouiller en l'eauë.
Zwaerd: Vne espée.
Zwaerde van der hespe: Cauanne de jambon.
Zwaere: Vn clou, clau, froncle.
Zwaeren: lurer, apostumer.

Zwaeringhe oft pine: Peine *ou* douleur.
 → *Douleur de teste veult manger, Douleur de ventre veult chyër.*

Zwaermen als bien: Esche mer.

Zwaendragher: Portepanier.

Zwaer: Pesant.

Zwaerheyt: Pesanteur.

Zwarigheyt oft quellijnghe: Molest, esmoy *ou* fascherie.

en maeckt daerin gheen zwaricheyt: N'en prens aulcun esmoy.

Zwaerlicken: Pesamment.

Zwaermoedigh: Pesant de courage, melancholique.

Zwagher: Beau frere.

Zwagherinne: Belle soeur.

een zwalpey: Vn oeuf couuy.

Zwaluwe: Arondelle, haronde.

Zwaluwe ionghskens oft ionghen: Arondeaux.

Zwamme⁺ oft vonc om vier in te slane: Esche *ou* des allumettes.

Zwamme⁺ / z. sponsie: Esponge.

Zwane: Vn cygne.

Zwart: Noir.

Zwarteledertauwer: Courroyeur.

Zwartsel: Noirceur.

Zwarten: Noircir, faire noir.

Zweënder: Qui garde les porceaulx, porchier.

Zweëpe: Escourgée.

Zweët: Sueur.

Zweetdouck: Mouchoir.

Zweeten: Suër.

Zwelghen: Deuorer, aualler.

Zwellen: Enfler, boursoufler, deuenir enflé.

Zwellijnghe: Enflure.

Zwemmen: Nager.

Zwemmer: Nageur.

Zwyghen: Taire.

Zwits: Souisse.

Zwitserland: Le pays de Souisse.

Zwichten oft doen zwichten: Rassir.

Zwymelinghe: Estourdissement.

Zwijn: Pourceau.

Zwynghelbert: Vn coche, espangnoir.

Zy.

Zy feminin: Elle.

Zy of zylieden masculin: Eulx.

- + **Zwamme:** *i. vonck*; K_{2,3} s w a m m e . [fland.] .j. v o n c k . Fomes ignarius; v o n c k e .
Fomes..., igniarium...
- + **Zwamme:** *i. vonck*; K_{2,3} s w a m m e . [fland.] .j. v o n c k . Fomes ignarius; v o n c k e .
Fomes..., igniarium...

FINIS.

Lijst van woorden, die niet als kopwoord, maar naast andere woorden in het Naembouck voorkomen⁽¹⁾.

aenzicht (aenschijn)
afdalinghe (afcomste)
afdoen (afzetten)
aflanghen (afrekenen)
afluucksel (afschutsel)
afstooten (afsteken)
aftroncsels (snoeyelijnghen)
aftumelen (afrollen)
afwringhen 'rompre en tordant' (afdraeyen)
alpe ant wiel van eender watermuelen (halpe)
alzo aud als de strate (stock aud)
armeye (thoofd)
asemgat (garite)
auerrechten slagh (haefschen slagh)
auontueren (waghen)

batementer (camerspeelder)
bauwen (bouwen)
bauwer die tland bauwet (boer)
beclapt zijn (riden op de tonghe)
becommijnghe (ghenézijnghe)
becostigen (becoopen)
bedidinghe 'accroissement, bonheur' (sanse)
bedijngher (dijngher)
bedragher (aenclagher)
beëttert (bedréghen)
behaudens paeys (by uwer wêrdigheyt)
beholiën (holiën)
belaghen (bespieden)
belemmeren (becommeren)
benemijnghe (beroouijnghe)
bêrghelken (hueuel)
beschemmeltheyt (bemostheyt)
beseëueren (bequijlen)
yewers met besigh (becommerd)
besmetten (becladden)
bespieinghe (laghe)
beteeckenen (dagh stellen)
beter coop worden (afgheslegghen)
beterden (bedampelen)
betrippen met voeten (bedampelen)
bevruucht werden (ontfanghen)
beziect (lazerigh)
bezueluwen (becladden)
bezyden sweeghs (aen d'een zyde)
bisschops hoet (miter)
bisschopsstaf (crootse)

(1) Tussen haakjes de vindplaats.

boeléren (byslappen)
boteram (aesteram)
botse (ghezwel)
botterië (spende)
bouckworm (schieter)
bouueriken (parte)
burgher (steedsman)
busboom (palmboom)
met bussen laten (coppen)
by legghen (aen legghen)
by ligghen (aenlanden)
by ligghen 'coucher aupres' (aenligghen)

cacketorie (schite)
cackinnest (cagghenest)
cacstille (aeysement)

cakaert spelen (caken yet)
calomme (pilaer)
capproentgin (capkin)
cautoen (boom-wolle)
chiersel (stoffeersel)
clack (berst)
clampe (rijchghel)
cleemen (leemen)
cleinhertigh (vrouwelic)
clodder (bustel)
cloxkin (schelle)
cluuer (weddebode)
cnobbel (hobbel)
contrepand (bezet)
coop hauden (slaen in de hand)
coorenwachter (crekel)
crackeelen (plaren)
niet crauwigh (gaue)
cuwijnghe (cauwijnghe)

deeswyle (lestent)
delaey (dagh)
demper (brasser)
der onder (onder)
derouer (ouer)
deuotelicken (goddelicken)
dobbel 'rusé' (duertrocken)
doen blijcken (betooghen)
dood steken (herten)
dootkiste (lichter)
draeytoppende (wind)
drijnckpot (beker)
dritsoor (rechttafel)
dueghniet (bouue)
dureye (eenparicheyt)
duerlijd (duergangh)
duerwien (duergronden)

eenparigh bliuen (duren)
eere doen (nighen)
eertijds (voortijts)
eighden (eeghden)

fasseel (fisseel)
fiertel (casse)
francijn (paerkement)
frayaerd (ruter)
friséren (cronkelen)

gauen (ghiften)
ghecrighen (berapen *en* crighen)

ghedoen staen (beslegghen)
ghegaett (gatigh)
gheliuigh (bolster)
gheloop (loopijnghe)
ghemanierd (ghestadigh)
ghepelt (afghepelt)
gherdekin (roeykin)
ghespraecsaem (ghemeene)
ghestaen yewers mede (ontstaen)
ghetempertheyt (matigheyt)
ghetenteert (aenghevochten)
ghetreytelt (gheruloockt)
ghilen (pruuschen)
goed van verstande (begripigh)
goede ciere (bliden thoef)
goet doen (becoopen)
den coopman goet doen (aenstaen)
grootmoeder (witteken)
groot onthael (bliden thoef)
gruwel (grou)
gulpen (tulpen)

habbedrabbe (hobbelsobbel)
haeldijnghe (deelghenoot)
haerwaerd en ghinswaerd (struwiers)
haken 'appeter' (ankeren)
hartebolle (stijfhals)
haudenesse (bezit)
heeft (helft)
heeneliken (afgryseleken)
hellemen (gallemen)
heren (ackeren)
herre van der duere (duerhaeck)
een zake ter herten ende by den tanden nemen (de hand an de kersse
hauden)
heue (deessem)
hier te voren (eertyden)
hoeriaghen (bordeelen volghen)
hoeykin (pater noster)
hoosvat (ghieter)
hoydelt (schelf)
huelkuete (kietse)

hulijnghe (borlijnghe *en* ghehuul)
hurten (botten)

inblasen (ingheuen)
inwoonder (late)
in ghevalle (by aldien)

juben (jobbe)
iusticieren (rechten)
iuuste (rechts)
jaeline (gauelote)
jonste (gonste)

kērflijng (spaen)
kērnemelc (botermelc)
kerssaṽond lied (leyssen)
kuere (statuut)

laetse lydende (gadeloos)
lamheyt (hiechte)
landsknecht (sauwenier)
laurierbeziē (bakelere)
lauwerier besien (baeiēn)
ledigh zitten (dralen)
lepijn (lampet)
lighstede (légher)
lijckcleed (pelle)
lijdsaemheyt (ghedooghsaemhey)t
lijfwapen (arnasch *en* harnasch)
lof gheuen (danckzegghen)
loosen vond (list)
luchtgat (garite)
lydressanten (ombehangh)

maeckt plaetse (breed)
mastboom (holderboom)
manachtigh wijf (manninne)
manschap (zegghenschap)
mede begripen (bevanghen met den anderen)
médemaet (ghezelle)
medeplegher (ghezelle)
meēsterwērk (hoofstuck)
melaetscheyt (lazerighey)t
mērckyser (brandyser)
mernen (aperen)
mesleedt zijn (buten sweeghs gaen)
messchic (lacke)
messe (faute)
met der daed (by goeden expresse)
minnen (beminnen)
misaem (midele)

mistgen (parreer voetgen)
moeleren (afghieten)
moghende (maghtigh)
moriaen (moor)
morren (briesschen)
moruwe werden (dampen)
morwe (mauter)
mosselmaerct (broddelijnghe)

nachtmael (aꝛondmael)
naghelvast (aerdvast)
naꝛel (affel)
nederbughen (bucken)
nederdalen (afclemmen)
nederheynt (leegheynt)
neder slaen (beeten)
nedervoys (bas in den discant)
nederzincken (inzijncken)
nederlaten (aflaten)
nerstighheynt (aernst)
nerstighlicken (aernstelicken)
niet doende (ledigh)
nietdueghe (quistcole)
noodzake (belanck)
notsteen (balcksteen)
by den nuese nemen (begripen)

olmboom (holm)
omhelzen (helzen)
ommegaende ghetughe (rustijnghe)
ommeluucksel (glend)
ommer (emmer)
omgracht (begracht)
omtunen (aftunen)
omvangh (begrijp)
onaerdicheyt (oncuusscheynt)
onbeidijnghe (wachtijnghe)
onder den blauwen hemel (op d'eerde)
ondercleed (brouck)
onderstellen (omzetten)

onderzouck (bezouck)
onderzoucker (bezoucker)
ongheleerd (leek)
onghemanierd (butertiere)
onghepaeydt (corzel)
ongheualligh (ketijf)
onghevalscht (louter)
onprofitigh land (heyde)
onreynigheyt (dorperheyt)
ontgadijnghe der herten (onmaght)
ontnaeyen (afnaeyen)
ontnaeyt (afghenaeyt)
ontschappéren (ontodderen)
ontschepen (onghedaen)
ontsegh (beroup)
ontsloouen (afsloouen)
ontvauden (afslouen)
ontvriesijnghe (doo)
ontvrominghe (schaeringhe)
oorringh (oorbaghe)
opclemmijnghe (opgaijnghe)
openbaringhe (schijn)
openbreken (opbreken)
opstellen (opbrijnghe)
optreken (ophalen)
opvlieghe (aenvlighen)
op wesen (ghezichte)
opzien (ghezichte)
in ordonantie stellen (schicken)
ouerlatinghe (ouergheuinghe)
ouerschot (ouerblijf)
ouerzetten van d'eēn tale in d'ander (bedieder)

paendre (mesman)
paer en paer (by paren)
in zekere palen oft henden sluten (bepalen)
pappen (aen een pappen)
patroon (betreck)
pauersel (plauelsel)
pauwelgeon (tente)
pellarinizéren
pellen (afpellen)
pennijngheboete (boete)
per̄tskin (roeykin)
pinen (aerbeyden)
plantheyt (couer)
plat (blac)
platte mande (benne)
ploughyser (cauteryser)
poter (planter)
potinghe (plantinghe)

pratheyt (crolheyt)
present (ghezend)
prisie (schattinghe)
prizer (schatter)
profijt (baet)
proffijt (orbaer)
profitigh (nut)
proper (fraey)

quabbel van ghezwel oft zwerensse (balgh)
quaeckere (plareere)
quaeken (plaren)
yet qualick nemen (belghen hem)
quelligh (corzel *en* lastigh)
questië (gheschil)

rap ter tonghen (clibbertonghe)
rapbucht (rapier)
recht ouerhende (staende)
réde (ré)
regieren (heerschappen)
rentmeester (ontfangher)
riem - maker (gordel-maker)
roden een bosch (roon)
wat roert v (wat duuel hebby voren)
ronde bolle (cloote)
roocaulkene (zaghe)
in den roock hanghen (berooken)
rude (grof)
ruumstock (cretser)
ryme (dicht)

te schande maken (schoffieren)
scheef gaen (schamffelen)
scheeplast van ęrde (ballast)
scheeęen (beenen)
schęprechter (buel)
schietcuete (schuut)
schoeyer (aentrecker)
schoffierelicken (schandelicken)

schoffierigheit (schande)
schré (scherde)
schreyer (ianker)
schreyinghe (iankijnghe)
schromminghe (afgryselicheyt)
schulpe (schelpe)
schutdack (looqe)
schutten met berderen (afschutten)
scrijghsloon (saud)
sergeanterië (dienerschap)
siften (teemzen)
sindaelsniders (stillerumers)
hy is van S. lob ghequelt (hy vijst in zynen lepele)
sindert (sichtent)
slaghbosch (bosch)
slampamper (slemper)
slampampijnghe
slamper (brasser)
slaperlick (droomerlick)
slibberigh (ghelat)
slichtebolle (dazaerd)
slimigh (dreckigh)
slissen (sissen)
sluns (slap)
slupelinghe (al slupende)
smoorijnghe (stouinghe)
smuts (slagh)
snerken (singhelen)
snider (grauer)
snyelijnghe (schapperlijnghe)
soon gheuen (clijncken)
souerein (rooroe)
spade (late)
spaengnoen (spilgoen)
speyte (speete)
spinne (coppe)
spitter (grauer)
spittijnghe (grauijnghe)
steenbergh (roitse)
stekende voghel (musschet)
stéker (grauer)
stellinghe (stellage)
stille ligghen (bliuen)
stroo pipe (stroo halm)
strukelen (sobbelen)
stuenijnghe (onderzetsel)
stuperquaet (twistmaker)

tailioorlecker (schumer)
tau (cabel)
teghenghehurt (aenghehurt)

te keere gaen (beghersen)
teluwen met den handen (bēren)
te nieten doen (breken)
te vreden ghestelt (ghepaeydt)
themwaerts nemen (aennemen)
themwaerts trecken (aenhalen)
tijngelinge (zijnghelinge)
toehoorijnghe (ghehoor)
toemaken (wtmaken)
trapte (duertrocken)
triakel vercooper (cruud vercooper)
tribuut (schattijnghe)
tussenweēgh (zuwe)
tuts maken (bijstier)
tuysen en buysen (brassen)
tweēdracht maken (meuten)

uutdroppen (léken)
uutroupen (afroupen)

vadde (flere)
vademe (vame)
vaeghwante (flere)
valcken bec (polhamer)
van weerden zijn (stede hauden)
verandwoorden (berechten)
verbelghen (verwaerken)
verbitteren (bitteren)
verclaren (bedieden)
vredaretheyt (duselijnghe)
verdaret zijn (duselen)
verdarijt (verdraeit)
vére (véder)
verghiften (eēchghenen)
verheenigh (afgrysigh)
verkiken (verzien)
verlegheren (verslaen)
verlossijnghe (lossijnghe)
vernemijnghe (bezouck)
vernepenlicken (schaers)
niet vernuchtert nocte ggeschonden worden (bliuen in zijn gheheel)

verperst 'estroict' (banghe)
verperstheyt (banghicheyt)
verreycken hebben (verhael)
verrisijnghe (opstaijnghe)
verschat (rensoen)
verschininghe (schijn)
verschrommen (afgrysen)
verschuwet (verbeent)
versmader (verachter)
versparen (by hauden)
verstroyen (bedeelen *en* struwieren)
vertierijnghe (slete)
vertoogh (schijn)
vervaerde-catte (bloot)
verwallen (smoel)
vierdagh (heligh dagh)
vierstock (busse)
vite (aennemijnghe *en* treke)
vleeuwen (blanden)
vlieachtigh (schu)
voghel grijp (griffoen)
voordstel (bedrijf)
voorjaer (lenten)
voorschoot (schusse)
voortgaen (aengaen *en* duergaen)
voort ryden te peerde (aenryden)
voorsteken (aenduwen)
vornemen (opzet)
vorsch (puud)
voys (stemme)
vrans (fransoisch)
vreesse anbringhen (afgrisen aendoen)
vryen (lossen)
vryer (minder)
vrylcheit (schependom)
vutsel (luyer)
vuulcock (schommelcock)
vuulcocxkin (schotelwasscher)

wachtorre (schautorre)
wach (nat)
waerre (coopgoed)
waeyen een langh mes (blaeyen)
wandelinghe (pand)
wartkin (purrekin)
waterpot (lampet)
wederpeins (achterdijnken)
wederpeys (wroughijnghe)
wederstellen (wederlegghen)
weede (bilck)
wegh zijn (afwesen)

weigherijnghe (croonijnghe)
weiten (coolen)
wel gheboren (edel)
węren (afwęren)
wt den weghe gaen (schamffelen)
wępen slechts der ęrden (slechten)
wilen eer (voortijts)
wisselbanck (banck)
wisselen (manghelen)
wisselijnghe (manghelijnghe)
wrougher (aenbrijngher)
wtlesen (tieren)
wtsofferen (wtmaken)

zeker 'hypoteque' (bezet)
zettinghe (schattinge)
ziekertiene (onlustigh)
zonderlijnghe (byzonderlicken)
zotachtigh (aelwarigh)
zotteliken (aelwarighliken)
zo verde brijnghe (brijnghe daer toe)
zwaermoedighlick (droomerlick)
zwimelen (schulen)

Aantekeningen¹

5. - Goed [jon]stelicken: *de letters tussen [] zijn, in de eerste bladen, hier en op enkele andere plaatsen afgevreten; ws. stond er jō.*

8. - Achten[t]seuentighste: *de t ontbreekt.*

9. - Achterghetughe: *staat na achterhalen; achterhende en achterhouden na achterjaer.*

Ackerschade: *ofschoon gescheiden, eerder ackerschade.*

10. - AErgher: *na Pire een ¶ vóór het volgende aergheren, dat op dezelfde regel staat; hetzelfde scheidingsteken staat voor aersbille op dezelfde regel als aers; dit teken valt in onze herdruk weg, daar het tweede woord naar een nieuwe regel wordt verschoven.*

11. - Aenbilt: *staat na aelwarighliken.*

12. - Aendraghen: ... [ou]: *i.p.v. ou staat er het Nedl. ooc.*

Aenghedraghen: *staat na Aenghedouwen.*

13. - Aenghevochten ... experiment[é]: *t. experimente.*

Aengheweuen: *staat na Aenghevought.*

15. - Aerbeyd...: *datmen in één woord, misschien wegens de beperkte ruimte, zie echter dan datmen.*

Afbiten: *staat vóór afbinden.*

16. - Afdraeyen: *staat na Afdraghentheyte.*

Afghegoten: *staat vóór afghegord.*

17. - Afghevaeght ... torch[è]: *t. torche.*

20. - Aftellen: *staat na Aftalen.*

Afwerpen: *staat na Afvorten.*

21. - Alant wortel cruud: *eerder te lezen alantwortel [,] cruud; zie hierover Inleiding, VII, blz. XLII.*

Al gapende ... gu[e]ule: *t. guéule; cf. gapende.*

23. - Alst al omme ... [à]: *t. à.*

24. - Anzien: *staat na Anxt.*

25. - Arm: *voor de spelling poure zie blz. 15, noot op Aerm.*

26. - Aϋondstont ...][a]: *t. le met de hand verbeterd tot la.*

Azen ... Amorç[i]er: *t. Amorcrer.*

27. - Baenst ... allumette[s]: *t. allumette.*

28. - Ballijngh: *staat na Ballast.*

BAN: *staat boven de kolom beginnend met Bames.*

30. - Beclappen ...: *na le diffamer een dubbele punt.*

Bedϋruelijng: *staat na het tweede bederuen.*

1 De cijfers verwijzen naar de bladzijden; t. - tekst.

31. - Bedde ... op ghesaeyt: *t.* opghesaeyt.

Bedelēre ...: *voor de spelling* poure *zie blz. 15, noot op Aerm en verder op* Behouuelick, -uelicheyt, Boolaers.

32. - Bedijcken: *volgorde in t.* Bédijnghe, Bedijcken, Bedijnghen, Bedijncken.

Beduncken /b. bedincken hem: *lees b. bedijncken, zie aldaar, de vorm met i wijst ws. op een bron, die i schreef.*

34. - Beghéuen ... onghere[ge]lthede: *t.* ongherelthede; *de ge is blijkbaar uitgevallen, zie blz. 145.*

Beghieten ... eau[ë]: *t.* eaué.

Begriper: *staat na* Begripen oft omvanghen.

Begripigh of[t]: *t.* of.

Behaerd ...: *staat na* behaet.

Behaeght: *staat niet op zijn alfabetische plaats, doch hoort bij het volgende behaghen.*

35. - Behouuen ... chose: *na* chose *een:*

37. - Bemuren ... Enuiron[n]er: *t.* Enuironuer.

39. - Berrijnghe: *t.* een: *i.p.v. een /.*

Berou *staat vóór* Berrijnghe.

Bescheedichlicken ... [à]: *t.* á.

40. - Beschrauwen: *staat vóór* Beschrabben.

Bespreck ...: *Parmy: er staat eerder* Par my.

41. - int Beste ...: *staat vóór* bestieren.

43. - Beweenen: *staat na* Beweeght.

45. - Biertonne... [à]: *t.* á.

46. - Blanssen: *staat vóór* Blanden.

Blend maken: *t.* Blendmaken.

47. - Blischap ... loye: *t.* l'oye.

50. - Borncanne ... [à]: *t.* á.

Bot van snede: *volgorde in t.* Botte van eenighen ..., Bot van eenen bal, Botten oft uutspruten, Botten, Bot van snede, Bot van verstande.

51. - Bouwen: *staat vóór* Bouwelicken.

52. - Breedelicken ... Largem[e]nt: *t.* Largemént.

Briefdragher: *kan ook* brief dragher *gelezen worden.*

53. - Broederlicken: *t.* broerderlicken.

Bronken: *staat na* Broemsel.

Bruken ... [à]: *t.* à.

56. - Byvangh: *staat na* byvoughijnghe.

By wylen ... teles: *er staat eigenlijk* teles *met een punt op de eerste e.*

57. - Caeye: *staat na* Caesvat.

58. - Canne ... cruch[e]: *t.* cruché.

Canuunc: *staat na* Canne. *Te lezen* cannunc *wegens de alfabetische plaats op* -nn-?

60. - Clappeye ... Babillarde: *t.* Babillarde.

Cleederscapra: *men kan ook en eerder lezen* cleeder scapra.

61. - Cl[é]pel: *t.* Clèpel.

Cleyster: *t.* Clyester, *verb. naar het volgende* Cleynsteren *en de alfabetische orde.*

62. - Cnoopachtigh oft[t]: *t. of.*

63. - Conijngshof, -staf, -stoel: *men kan ook lezen gescheiden conijngs hof, staf, stoel.*

65. - Couyer ... [à]: *t. á.*

Crack: *staat vóór Cracht.*

Crae[y]en: *t. craeuen; de u is, naar de alfabetische orde, wel foutief.*

66. - Crauwel ... [à]: *t.a.*

Craweye: *staat na Cratsen en Creuelen na Cretsen.*

Cretser ... arquebut[e]: *t. arquebuté.*

67. - Crijgh voeren: *t. crijghvoeren; de v van voeren staat dicht bij de voorafgaande h dan op de vorige regel.*

Crischerigghe: *men verwacht crijscherigghe.*

Cristael: *staat vóór Crijsschen.*

Cruden ... cordewaghen oft: *t. oft.*

68. - Crune gheuen en crune hebben: *staan na crul.*

69. - Daerom ... [à]: *t.a.*

70. - Dagh werden ... [à]: *t. á.*

71. - Dats ... al gheseyt: *t. algheseyt.*

72. - de Dendre ...: *staat na Deluen eenen put.*

73. - Dick werden: *men kan ook lezen dickwerden.*

74. - Dieuelijnghe: *t. dijeelijnghe.*

ten es ... [à]: *t.a.*

Donkerlijnghe ... [à]: *t.a.*

76. - Doopsel oft doopijng[h]e: *t. doopijngge.*

Dooyerick ... sou[r]deoreille: *t. souede; cf. Doofuerick.*

77. - Draeghetel ... [à]: *t.a.*

Dreck ... fient[e]: *t. fienté (2 maal).*

78. - Dat hij Drincke ... com[m]e: *t. com-.*

Droncke ... Y[u]rogner: *t. Yúrogner.*

79. - Duergaen ... [à]: *t. á.*

Duergrauen: *staat vóór duerschrabben¹ en duerspéten, duetrocken vóór Duezigh.*

Duerschieten ...: *ongewoon is het accent op Persér; idem bij duerstéken en bij duken ... cachér.*

81. - Edel maken: *t. eerder edelmaken.*

Eens werden: *t. Eenswerden; verg. Eens zijn.*

82. - Eertyden en Eerwèrdigh *staan vóór Eerghisteren.*

83. - Esch: *staat vóór Esser niet.*

87. - Garreel ... [à]: *t. à.*

Gaue (*drie maal*): *t. vóór Gauweloos.*

Gentheyt ... beaut[é]: *t. beaute.*

89. - Ghecnopte rogche: *blijkbaar drukfout voor rochghe, zie dit woord*

92. - Gheleertheyt oft leerijnghe en gheleerd man *staan vóór gheleinsteren.*

93. - hy leeft ... [à]: *t. á.*

94. - Ghepeylt ... [à]: *t. á.*

Gheraedsel ... [à]: *t. á.*

97. - Ghewaer werden: *volgt op Ghew.*
98. - Ghewerden ... *laiss[e]r: t. laissér.*
- Ghier ... Ghieter: *staan na Ghinswaerd; Ghijlder vóór Ghist.*
- Ghuyghelere: *staat in t. na Ghylieden. Men verwacht ghuyghelere; de e heeft inderdaad onderaan een klein streepje, dat echter niet kan beschouwd worden als een rest van een e.*
99. - Goed gheschot ... [d]ablée: *t. d'ablée; zie op Cooren, blz. 64.*
101. - Greinsen: *t. na greus.*
103. - Guut: *staat naast Guterië op dezelfde regel.*
- Haes *staat vóór Haerwaerts.*
- Hęren ... Ahenn[e]r: *t. Ahennér.*
104. - Halm: *staat na Halszack.*
- Halster: *staat vóór Halszack.*
105. - Yemande Hand .. [à]: *t. á.*
- Handvol: *staat na Handwyle; Handtrecker na Hane cam.*
106. - Haumite: *staat vóór Hautbreker;*
- Haÿc *staat vóór Haÿer.*
- Héden: *men kan ook en eerder lezen au jourdhuy.*
- Heeghde en Heelft *staan na Heide.*
107. - Hemel: *staat op dezelfde regel als hemde, gescheiden door een ¶ .*
108. - Hesch ...: *volgorde in t. Hessen, Hesseloos, Hesper, Hesch, Hesp, Hesel.*
109. - Hier en tusschen: *men kan desnoods lezen cependant.*
- Hijckmate ... off[t]: *t. of, aan het einde van de regel.*
- Hinnecalf: *in één woord gelezen wegens het vorige hindecalfken.*
- Hoe zoo: *t. Commentcela.*
- Hoeder: *staat op dezelfde regel als hoeden zonder scheidingsteken.*
112. - Huenigh rate: *mogelijk heunighrate.*
- Hure tot en met Huerlijng *staan na Hutsen.*
113. - Iemand: *staat vóór Iele.*
- Iis en iiscout: *op dezelfde regel, zonder scheidingsteken.*
114. - Inslagh, Inslae en Inslocken: *staan na inne in deze volgorde.*
115. - Jongheleur ... jouë[u]r: *t. jouër.*
116. - Jonghe in: *t. Jonghein.*
117. - Kerse: *staat na Keruel.*
- Kietse: *staat vóór Kierebus.*
- Kieckhoeste ... hebben: *de tweede e in hebben is met de hand doorgehaald.*
118. - Lacke: *staat vóór Lachter.*
119. - Lan[c]ke: *t. Lanke; verbeterd wegens de volgorde en de gewone spelling.*
122. - Leęze: *staat vóór Leęu.*
- Lenxkens ... [à]: *t.a.*
- Lépel vol: *men kan ook lezen lépelvol.*
123. - Leęende colen: *t. in één woord.*
- Leyssen ... nouueau: *t. nouneau.*
125. - Loker: *staat vóór Loke.*
- Lompe ...: *de Franse vertaling ontbreekt.*

127. - Macht: *staat vóór* Madelieue.
 128. - Męcatt[e]: *t.* Męcattę.
 129. - Malsch: *staat vóór* Malaetsch.
 131. - Mens ...: *staat vóór* Merck.
 Mes ... fient[e]: *t.* fienté; *cf.* Peerdstoorten: Fiente.
 132. - Mesraper ... fient[e]: *t.* fienté.
 134. - Moedwilligh ... [à]: *t.* á.
 Moeye ... Moeytelick: *staan in tekst na* Molter.
 135. - Moffle *tot* Molter: *staan na* Moete.
 Momber: *staat vóór* Momaensichte.
 136. - M[u]jezelęre: *t.* Męzelęre.
 137. - Nacht-douck: *t.* Nach-tdouck.
 138. - Naghel ... vijnghe[r]s: *t.* vijnghees.
 140. - Ortië: *t.* Ortië.
 141. - Noor[d]-westen: *t.* Noor-westen.
 143. - Of *en* ofte *staan op dezelfde regel.*
 Oncusich ... Paillar[de]us: *t.* Paillarus; *cf.* Hoerachtig: Paillardeux.
 144. - Ondertrauwen ... vrou[we]: *t.* vrou-, *aan het einde van de regel; het teken*
- wijst op de vergeten slotlettergreep we.
 145. - Onghemack: *staat na* Onghedurigh.
 Onghevoeligh: *staat na* Onghetraueht.
 149. - Opende ... al gapende: *t.* algapende.
 Opgheuen ... [é]: *t.a.*
 150. - Oproer: *staat na* Oprechticheyt.
 151. - Ouerleder v[a]n: *t.* von; *het tweede van is romein.*
 Ouerre: *staat na* Ouerdaet.
 Ouerrecht: *staat na* Ouerspeelder.
 152. - Packberde[r]s: *t.* Packberdes; *cf.* berders *zes regels lager en het werkw.*
 berderen.
 153. - Pappier dat doorloopt: *cf.* duerloopende papier.
 Parréren *en* Parreer voetgen *staat na* Partrice...; Pausdom *na* Pauwinne; Peelgrem
 ... Peelgrem: *staat na* Peertse.
 Peer[d]ecuts: *t.* Peersecuts.
 P[e]cken; *t.* Packen.
 154. - Penneware ... par le: *t.* eerder parle.
 155. - Plaghe ...: *t. na dieu een:*
 P[l]anten: *t.* Panten.
 156. - Plechten ... toezegghen: *t.* eerder toe zegghen; *cf.* echter toezegghen.
 157. - Pocken ... gheme[n]lic: *t.* ghemeelic; *cf.* echter ghemeenelicken.
 Polder ...: *lees* lucheoir?
 Potwijns ...: *geschijnck is met de hand doorgehaald.*
 158. - Priem: *staat na* Prenter.
 Puer ... Puerroede: *staan na* Puezelen.
 160. - Quijt ghelaghe ... franc[h]e: *t.* france; *cf.* echter *vorige regel* franche.

161. - Raedsheere: *t.* Raeds heere.
 Rael en Raelheit: *onder beide woorden met de hand een stippellijn.*
 Ratel: *het trema op de e van biën is zeer verbleekt, is mogelijk met de hand bijgevoegd; cf. zeem van bien. Kiliaan heeft geen meervoudsvorm.*
 Ratelspaen: *t.* Ratel spaen; *cf. echter* Rotelspaen.
 162. - Rechten ... par la: *t.* parla.
 Regghelinghe ... achter een: *lees* achtereen?; *cf.* achtereen.
 163. - Repe ... à lin: *t.* àlin.
 Reyen: *volgorde in t.* Reyken, Reygher, Reyen.
 164. - Rier: *staat na* Rietgars.
 Rijckelicken ... abonda[n]ce: *t.* abondauce.
 Rijck maken: *t. in één woord.*
 165. - Roervijnke: *t.* Roer vijnke.
 Rommijnghe ... Va[n]terie: *t.* Vauterie.
 166. - Rooten ... kemp: *t. na kemp een punt.*
 Rosteye ... [r]ostée: *t.* tostée.
 Rotheit ... vor[t]heit: *t.* vorheit.
 167. - Rute ... ru[ë]: *t. op de laatste e een dikke punt i.p.v. een trema.*
 Saerge ... van [den]: *t.* vā.
 168. - Saudie ...: *t. staat na* Saudure.
 170. - Schavotteren ... caeck zetten: *t. caeckzetten aaneen, wel wegens het opeendringen van de talrijke letters op de regel.*
 171. - Scheeden ... van dander: *t.* vandander.
 172. - Schietspoele ...: *t. na* Nauette een:
 174. - Schotelwasscher: *staat vóór* Schou.
 Schou: *staat na* schout.
 175. - Schrapa: *verg. boven* Schapra.
 Schu / vliea[c]htigh: *t.* vliehtigh.
 177. - Sinistelickheit: *ws. te lezen* Siniste[r]lickheit.
 178. - Sleęu ... rebousch[é]: *t.* rebousche.
 Slete ... coupma[n]schepe: *t.* coopmauschepe.
 eenen hoop met slijck: *t.* eennen.
 179. - Sluuphouck: *staat na* sluzen.
 Smacken ... ma[n]geant: *t.* mageant.
 Smecolen ... Masche fer: *misschien te lezen* Maschefer *in één woord.*
 181. - een spanne ... de lé: *t.* eerder delé.
 184. - Staerk maken: *t. eerder in één woord.*
 Stalen boghe: *t. in één woord.*
 Stampen: *staat vóór* Stamijn.
 185. - Stellinghe: *te lezen* Stelijnghe?
 Stellinghe va[n]der: *t.* varder.
 186. - Stijfhals of[t]: *t. of, ws. wegens de opeengedrongen tekst.*
 187. - Stock ... ins[]uut: *t.* inssuut.
 Straffelic[k]: *t.* straffelich.
 188. - Strec ... V[n]: *t.* Vu.
 Strijd leueren: *t. aaneen.*

190. - Tam li[k]: *t. Tamelich; drukfout, door elkaar komen voor -lick en lic; het -lic van behoorelic ws. hier te verklaren door het opeengedrongen zetsel.*
191. - Teghen: *onzeker zijn de verbindingen Teghenspoed en teghenvloet, die men ook gescheiden kan lezen.*
- Teghenwoordigh ... vinde[n]: *t. vinder.*
192. - Temmerhout: *de a van marriere is onzuiver, kan wellicht ook e zijn.*
193. - Toe ghesloten: *lees Toe [,] ghesloten? Verg. toesluten 'serrer'.*
- Toeval en Toevlieghe: *t. gescheiden; verg. de andere samenstellingen met toe.*
196. - Tsynent: *staat na Tsynxen.*
- Tsychtent: *staat na Tsynent.*
197. - Turf: *t. staat vóór Tusschen.*
- Tusschenscheed ... intervalle[s]: *t. intervalle.*
- Tusschentwee en Tusschen zetten: *Men kan twifelen aan de verbinding.*
- Tvoetgen: *staat vóór Tuwaert.*
198. - Tween[t]seuentigh: *t. Tweenseuentigh; zie de volgende getallen.*
- T[w]jeeenveertigh: *t. Teeenveertigh.*
199. - Vaerkens bac, -cot, -wachter: *men kan desnoods in één woord lezen.*
200. - Valle ... V[n]: *t. Vu.*
- Vame: *staat na Van in ...*
- Vane: *staat vóór Van nu ...*
- Varen tschepe: *t. in één woord.*
- Varent cruud: *in één woord, doch naar het voorbeeld van andere cruud-woorden eerder te lezen Varent cruud. Vormen met t bestaan nog in het Westvlaams (zie DE Bo varente etc). Het artikel beslaat slechts één regel wat typographisch de aansluiting verklaart. Het in Kiliaan en Plantijn voorkomende va[e]renkruyd(t) is verdacht.*
- Vanghen: *staat vóór Van sticke...*
201. - Veld ... Veldhoen: *staan na Vele om...*
- Venkel cruud: *t. men zou kunnen lezen Venkelcruud, doch dit is zeer onwaarschijnlijk.*
202. - Verbernen en -nijinghe *staan na Verbannen.*
- Verberninghe ... Embraseme[n]: *t. Embrasemeut.*
203. - dat moet verde ... [la]: *t. j'a; verg. verder Verre.*
- Vercnepen ... quelqu'un: *t. quelquun; zie iemand: Quelqu'un.*
- Verdonderen: *staat na verdonkeren.*
205. - Ver[h]oouerdighen: *t. Verouerdighen; verg. hoouerdighen.*
- Verghetenesse: *t. Vergh...*
- Verheffen ... Relever: *t. Reueler.*
206. - Verlies en Verliezen *op één regel, gescheiden door het teken ¶ .*
- Verlesen: *staat na Verletten.*
207. - Verontschuldigen ... Ex[c]user: *t. Exuser.*
- Vermoeid, vermoeien: *staan na Vermijnckt; Verootmoedighen: staat na Veruoughen.*

208. - Verschillen, Verschil: *staan na* Verschinen.
 Verstalen en Verstaen *staan in deze orde na* Verspreeden.
209. - Vervarelic ... espou[a]ntable: *l. espouäntable?*
 Vervloucken: *staat na* Ververschen.
211. - Verzinnen: *staat vóór* Verzinken.
 Ve[r]zotten: *t. Vezotten.*
 Vesperbrood, Vesperbrood eten: *t. Versperbrood; verbeterd wegens de alfabetische plaats en de vorm* vespereien.
 Veyster liedeken: *men zou dit in één woord kunnen lezen.*
212. - Vierschare tot Viertale: *volgorde in t. Vierschuppe, Vierste, Vierstede, Vierstael, Viertale, Viersteen, Vierschare, Vierslagh.*
 Vierstede ... [ou]: *t. ou.*
 Visbood: *te lezen* vischboot?; *cf. visch en de composita, alsook boot.*
214. - Vlies *staat vóór* Vlierboom.
 215. - Vlugghe: *staat vóór* Vlueghel; Vochghelen, -sel: *staan na* Vochtigkeit.
 216. - Voorbigaen: *staat vóór* Voorbeelde; Voorcommen *na* Voorcooper.
 217. - Vooren verhaelt (*het tweede*) en Voorhau dijnghe: *staan vóór* Voords meer.
 218. - Vuchtigh ...: *staat vóór* Vuchghelen.
 219. - Vut oft buyten: *volgorde in t. Vuthalen, Vut / ydel, Vut oft buyten, Vut den, Vut der.*
- Waen: *in t. vóór* Waerc.
 220. - Waer nemen: *men zou kunnen lezen* Waer nemen.
 221. - Wandlu[u]s: *t. Wandluus.*
- Wankelen: *staat vóór* Wand.
 222. - Wauterman ... Espoua[n]tail: *t. Espouautail.*
- Weduwelicken ... Vefage: *de f is uitgesleten en lijkt op s.*
 223. - Weer van schapen: *komt tweemaal voor; de vraag is of het eerste Weer niet moet gelezen worden Weer en dan ook het tweede. In alle geval staan het tweede weer en weerhane niet op hun plaats.*
- Weghwerpen ... en[u]oye: *t. ennoye.*
 224. - Welverstaende ... [à]: *t.a.*
- Wemelen ... se remuër: *t. seremuër.*
- Wennen: *t. na* Accoustumer *een komma.*
 227. - Woud: *staat na het tweede* Woukeren.
 229. - Wtlutsen: *staat vóór* wtloopende vat; Wtwisschen *vóór* wtvoeren,
 230. - Zangh: *staat vóór* Zand.
- Zedigh ... moriginé: *eigenlijk staat er op de e een punt.*
 231. - Zessentachten[.]tichmael: *t. Zessentachtentich...*
- Zessentwintichmael ... vin[g]tsixfois: *t. vint ...*
 232. - Zeuenenneghentichmael: *t. Zeuenenennegh...*
 233. - Zijnghelinghe of[t]: *t. of.*
- Zoch: *t. na* Zo.
 Zomtijds ... Aulcu[n]jes: *t. Aulcuues.*
 234. - Zurghe: *staat na* Zuster; Zundoosten ... *na* Zuudwesten.
 Zuuel: Le cal: *t. Lecal.*

Résumé

Le *Naembouck*, imprimé par HENRI VAN DEN KEERE à Gand en 1562, est la seconde édition du dictionnaire flamand-français de JOOS LAMBRECHT, dont on n'a pas retrouvé d'exemplaire jusqu'à présent. Cette seconde édition porte comme titre français '*Vocabulaire des naturelz, & non forains mots flamengs, mis en ordre par a, b, c, avec le françois, pour l'aduancement de la jeunesse es deux langages: de nouveau corrigé & grandement augmenté*'. On ne connaît plus du *Naembouck* qu'un seul exemplaire, conservé au Musée Plantin-Moretus à Anvers. Nous en donnons la description au chapitre I. A la bibliothèque de l'Université de Gand se trouve un autre 'Dictionnaire Flamen-François' de HENRY DU TOUR, imprimé à Gand par JEAN DE SALENSON. Une comparaison des deux ouvrages nous a permis d'établir que ce dernier dictionnaire est le même ouvrage que le premier, sauf pour les deux premières feuilles qui sont recomposées dans un caractère différent et dont on a supprimé quelques mots pour pouvoir établir la liaison avec le feuillet B. Le soi-disant Dictionnaire de DU TOUR n'est donc qu'une édition camouflée du *Naembouck*. DU TOUR est d'ailleurs le nom francisé de VAN DEN KEERE, 'maître de français' à Gand. Il n'est sans doute pas resté étranger à la publication, mais dans l'introduction il dit expressément que plusieurs 'esprits studieux' y ont collaboré.

L'exemplaire du Musée Plantin-Moretus présente cette particularité qu'il est annoté du commencement à la fin. L'étude de ces notes, ainsi que l'écriture, prouvent que l'annotateur n'est autre que CORNELIS KILIANUS (KILIAAN), le correcteur bien connu de Plantin et l'auteur d'un dictionnaire flamand-latin qui a été édité trois fois (en 1574, 1588, 1599) et dont la troisième édition est connue sous le titre de *Etymologicum linguae teutonicae* (Anvers, J. Moretus, 1599).

Van den Keere dit dans son introduction du *Naembouck* que la première édition, celle de J. Lambrecht, était épuisée depuis plusieurs années. Nous avons essayé de déterminer la date de cette édition

(chap. II) et concluons que, selon toute probabilité, elle a dû paraître entre 1550 et 1553, entre l'année de la publication de la *Nederlandsche Spellinghe* (1550), l'«Orthographe néerlandaise», et celle où le père de Henri Van den Keere acheta l'imprimerie de J. Lambrecht.

L'orthographe néerlandaise qu'ont appliquée les auteurs du *Naembouck* a manifestement subi l'influence de la *Nederlandsche Spellinghe* (chap. III).

La comparaison des nombreuses annotations de l'exemplaire du *Naembouck* avec les deux dernières éditions du dictionnaire de Kiliaan établit que Kiliaan s'en est déjà servi pour la seconde édition, celle de 1588, en apportant pourtant certaines modifications à l'orthographe et à la forme de certains mots, ainsi qu'à certaines localisations régionales. Cette dernière constatation permet de conclure que, dans son *Etymologicum*, Kiliaan entend par la localisation *fland.* les deux Flandres. D'autre part il appert que Kiliaan a puisé dans d'autres sources que le *Naembouck* pour faire ses annotations. Celles-ci sont marquées de toute une série de signes conventionnels, dont il ne nous a pas été possible de retrouver la portée exacte. Il est toutefois probable que la plupart d'entre eux renvoient à l'un ou l'autre dictionnaire ou glossaire que Kiliaan a confronté avec le *Naembouck* (chap. IV). Pour composer le *Naembouck*, les auteurs se sont servis certainement de trois autres glossaires ou dictionnaires antérieurs, du glossaire annexé au *Vocabulaire flamand-français* de Noël de Berlaimont, pour lequel nous renvoyons au tome III de notre édition des *Colloquia*, du *Dictionariolum rerum maximè vulgarium* du Tournaisien Paludanus (Demarets), glossaire latin-français-flamand de 1544, et du *Dictionarium Germanico-latinum* de l'humaniste A. Schorus, dictionnaire flamand-latin dont nous avons retracé l'histoire dans notre étude sur *Petrus Dasypodius et Antonius Schorus*, contribution à l'histoire de l'humanisme.

Moins certaine est l'influence du 'Livre des Métiers' et du *Vocabulaire pour aprendre romain et 'flameng'* (Chap. V).

A son tour le *Naembouck* a servi de source au *Thesaurus teutonicae linguae*, dictionnaire flamand-français-latin imprimé par Plantin en 1572 (Chap. VI) et au dictionnaire de Kiliaan (Chap. VII). Les deux ont largement puisé dans le *Naembouck*, mais, comme nous le disions plus haut pour Kiliaan, en y apportant des modifications d'orthographe ou de forme. Kiliaan en particulier a

adapté beaucoup de vocables, empruntés au Naembouck, à son orthographe systématisée et à ses conceptions étymologiques.

De ce fait il supprime nombre de particularités régionales et comme il a sans doute agi de même pour les vocables régionaux provenant d'autres sources, on ne pourra donc se servir de ces mots qu'avec circonspection.

Kiliaan fait suivre beaucoup d'emprunts du Naembouck de *fland.* Quel sens faut-il attribuer à ce terme? La question est controversée. Jusqu'à présent on lisait *flandricum* et, suivi ou précédé de *vetus*, on interprète, en supprimant le point qui sépare presque toujours les deux mots, *flandricum vetus* ou *vetus flandricum* qu'on traduit par 'flamand archaïque'. Dans les *Colloquia* (T. I, p. LXXXVI) nous avons fait quelques objections à cette dernière interprétation. Un nouvel examen de la question montre que Kiliaan, pour parler de ces localisations, se sert parfois de la formule complète *Flandris, Brabantis, apud Flandros, Hollandis, etc.*, c.-à-d. 'employé par les Flamands, les Brabançons, les Hollandais'. Nous en déduisons que l'abréviation *fland.* doit être lue non '*flandricum*', mais *Flandris* et que dès lors ce terme ne peut être lié à *vetus* ou inversement. Une seule fois Kiliaan se sert de l'adverbe *flandricè, wallicè*, 'flamand', 'wallon', et ce terme corrobore la conclusion précédente. *Vetus* dès lors ne peut plus avoir que la signification de 'ancien' et *fland. vetus* se traduira simplement par 'flamand (et) ancien'. Quant aux raisons qui ont décidé Kiliaan à considérer tel vocable comme 'flamand' ou 'ancien', sans doute faut-il les attribuer au caractère de ses sources ou à une opinion personnelle, puisqu'il est acquis que beaucoup de ces mots ne sont ni exclusivement flamands ni archaïques. L'indication *fland.* ne concerne d'ailleurs souvent que la forme du mot, non le mot lui-même.

Sur les 1400 vocables (voir la liste complète Chapitre VIII, pp. LV et s.) qu'il considère comme 'flamands', un peu plus de la moitié se retrouvent dans le Naembouck. Rarement il y ajoute *vetus*, mais ce *vetus* est assez fréquent pour l'autre moitié, dont on ne connaît pas les sources. Rien n'autorise à croire que Kiliaan ait compulsé d'anciennes chartes; il est prouvé, au contraire, que certains mots sont extraits d'ouvrages d'histoire. *Krick-houder* p. ex., signalé comme *fland. brug. francon.* (c.-à-d. du Franc de Bruges) est tiré de *Jac. Marchantius, Flandria Commentariorum lib. IIII Descripta* (Anvers, Vve Plantin et J. Moretus, 1596); du même livre

il tient *vier-schaere* (sans localisation) et la localisation à Ypres de *voght* dans le sens de 'consul', bourgmestre.

Contrairement à ce que pensait Kluyver, l'auteur de la première étude critique sur le travail de Kiliaan, nous estimons que la recherche des sources de Kiliaan est non seulement utile et fructueuse, mais nécessaire, si on ne veut s'exposer à commettre des erreurs dans le domaine de la dialectologie ou de la géographie linguistique. Le Naembouck complètera heureusement et à plusieurs points de vue nos connaissances de la lexicographie néerlandaise, comme le prouve la comparaison avec le dictionnaire moyen-néerlandais de Verwijs et Verdam et le dictionnaire néerlandais de De Vries et Te Winkel (voir Chap. VIII, pp. CIV et s.).

Le Naembouck n'est pas parfait, il porte encore la trace des anciens *Vocabularia Rerum*, mais se caractérise d'autre part par un traitement systématique de la matière, l'emploi de synonymes, de dictons, d'exemples et l'insertion de proverbes, surtout français, dont nous avons dressé la liste (pp. C-CIV).

Nous n'avons pas étudié les sources françaises du Naembouck. Brunot⁽¹⁾ place à la tête de sa liste de dictionnaires français-néerlandais le dictionnaire de Luython. En effet celui-ci a été publié en 1552 et 1554, mais la première édition du Naembouck dont la deuxième a certainement conservé pas mal d'éléments, est au moins aussi ancienne, si pas antérieure (nous la datons de 1550 à 1553). Il y a encore le Paludanus de 1542 qui contient également du français et, comme le Paludanus, Luython est un *Vocabularium Rerum*⁽²⁾. Comme mon collègue Delbouille me le faisait remarquer, il serait intéressant, pour le français comme pour le néerlandais, d'établir les rapports de tous ces ouvrages entre eux et avec les lexiques français contemporains ou antérieurs, mais c'est là un travail qui dépasse les limites de notre publication et que nous préférons confier aux romanistes. Nous nous sommes contenté (Chap. X) de faire quelques sondages, d'où il résulte: 1) que le français du Naembouck s'adapte au français du XVIe siècle; 2) qu'on y rencontre des mots anciens ou rares que ne donnent ni Godefroy ni Huguet (pp. CXII et s.); 3) qu'on y trouve un substrat *rouchi* assez important (p. CXVI). Cette dernière constatation est intéressante, parce que nous avons remarqué la même

(1) *Histoire de la langue française* t. III p. 84.

(2) Nous avons en préparation une édition de ces deux ouvrages.

chose pour le *Vocabulaire de Noël de Berlaimont*. Il est donc plus que probable, pour ne pas dire certain, que l'origine de la lexicographie franco-néerlandaise doit être cherchée dans la partie nordouest de l'ancien comité du Hainaut et l'ancien comté de Flandre dont sont d'ailleurs originaires quelques maîtres de français, établis en pays flamand au XVIe siècle.

Nous n'avons pas eu l'occasion de comparer le Naembouck (1562) à Cotgrave (1611), mais, comme il précède ce dernier d'un demi-siècle, on peut admettre que la lexicologie française y trouvera des données précieuses.

Au chapitre XI nous attirons l'attention sur un article de K. Heeroma dont nous admettons certaines conclusions parallèles aux nôtres, mais basées sur des données plus restreintes. Nous ne le suivons pas lorsqu'il prétend que la partie néerlandaise est du flamand de la Flandre orientale et du gantois. Ensuite nous faisons quelques réserves au sujet d'un article de Jacobs sur la signification de 'vetus' et de 'vetus flandricum' chez Kiliaan.

Les mots étudiés dans l'introduction sont relevés dans l'Index.

Nous avons reproduit fidèlement le texte du Naembouck, sauf un certain nombre de corrections et de redressements dans l'ordre alphabétique, signalés dans les *Aantekeningen* (Annotations). On n'a changé l'ordre alphabétique que là où le mot aurait pu échapper au lecteur. Cet ordre n'est d'ailleurs pas parfait, les mots étant souvent groupés par famille et de manière différente. On a respecté ce 'désordre' qui ne présente guère d'inconvénient pour la consultation. Au bas de la page nous avons reproduit les notes manuscrites de l'exemplaire du Musée Plantin-Moretus, comparées à la deuxième (K₂) et à la troisième édition (K₃) du dictionnaire de Kiliaan: entre () ce qui est propre à K₂, entre [] ce qui est propre à K₃. Un point entre () signale une lettre illisible, un ? une leçon incertaine. Dans cette partie les lettres *u*, *i*, *j*, sont remplacées par leurs correspondants modernes *v*, *j*, *i*. On a conservé l'abréviation *.j.* pour *id est*, des traductions de Kiliaan non reproduites sont remplacées par des ... La flèche devant les proverbes remplace une main.

Après le dictionnaire nous avons imprimé les mots néerlandais qui ne figurent pas dans l'ordre alphabétique, mais à côté de certains mots comme synonymes ou à titre d'explication.